

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

EEN NIEUW JAAR.

Bij het intreden van een nieuwen jaarkring een enkel woord tot onze lezers, zoowel tot hen die met ons uit het oude in het nieuwe jaar overtreden, als tot degenen die voor het eerst met „Excelsior” kennis maken.

Een jaarkring ligt — zoo het Gode behaagt — vóór ons en de redactie gevoelt, hoeveel sympathie haar ook gebleken is, toch zeer het gewichtige, het moeielijke harer taak.

Moeielijk in menig opzicht.

Voorcerst wel daardoor, dat de eischen, die men haar stelt en stellen mag, niet gering zijn. Als er, gelijk we met dank erkennen, zoo goede getuigenis van ons gegeven wordt, dan legt dat ook geen geringe verplichtingen op. Zullen we die kunnen vervullen? Zeker niet, tenzij dan dat des Heeren kracht in onze zwakheid worde volbracht.

Met Hem, in zijn naam zij dan ook ons begin! We hopen in dit nieuwe jaar zooveel mogelijk aan aller wenschen te voldoen. Zooveel mogelijk — want alles te doen wat we zouden willen, is eenvoudig onmogelijk, zoolang in ons toch reeds klein land, zij, die een blad als het onze lezen en liefhebben om den geest die er uit spreekt, nog altijd niet

velen zijn; zoolang het lezerstal nog zooveel grooter is dan dat der *inteekenaren*; zoolang niet elk zich beijvert nieuwe te winnen.

Toch hebben we onze plannen ruim genomen. We wenschen allereerst weder het Woord Gods en zijn rijken, altijd nieuwen inhoud tot het voorwerp onzer beschouwing te maken. Daarnevens al wat goed en liefelijk is en wél luidt. Geschiedenis onzes volks, der volken in 't algemeen, Zending, Verhalen, Land- en volkenkunde, Poëzie, beantwoording van vragen, we willen 't al tot zijn recht laten komen. En voor goede bijdragen van lezers blijft steeds plaats.

In vele gezinnen van allen rang en stand, in tal van jongelingsverenigingen en leeskringen won *Excelsior* zich een blijvende plaats. Dat worde steeds meer het geval. En de uitgevers en wij behoeven den steun der lezers.

Het nieuwe jaar zij voor hen allen een van God rijk gezegend. Hij brenge schrijvers en lezers nader tot elkander en beide saam tot Hem. Hij toch is het van wien alle goede gawe afdaalt, ook die des verstands en der wetenschap. Hij is het die onzen geest schiep en vormt; bovenal is Hij het die eeuwige zegeningen geeft, schatten die niet vergaan. Mocht

Excelsior een middel zijn velen daarop vooral en in en door al wat het geeft te wijzen.

De Heere bevestigte het werk onzer handen!

DE REDACTIE.

Wij openen den nieuwen jaargang met een drietal

PRIJSVRAGEN.

1. Hoe is de naam *Protestant* ontstaan? Welke is de *historische* beteekenis van dien naam en wie hebben alzoo recht hem te dragen?
2. Door welke middelen komt een land tot welvaart en hoe wordt die welvaart onderhouden?
3. Kunt gij ook een profetie noemen die reeds vervuld is, doch wier vervulling niet door de *gewijde* schrijvers is opgeteekend, maar bij andere wordt vermeld? Zoo ja, geef de profetie en de geschiedenis harer vervulling.

De antwoorden moeten vergezeld gaan van een *gesloten* briefje, waarop van buiten een spreuk of teeken is geplaatst, dat *ook* staat onder het ingezonden antwoord.

In den brief moet zijn vermeld:

1. Naam, woonplaats en ouderdom van den inzender.

2. Van wien of door wien hij *Excelsior* ontvangt. Men kan op een of op meer vragen antwoorden inzenden.

Wie alle drie de vragen goed beantwoordt ontvangt als prijs een Ex. van

Fr. STRAUSS.

Helons bedevaart naar Jeruzalem.

In stempelband.

Wie twee van de drie goed beantwoordt ontvangt als premie een Ex. van

Een der vorige jaargangen van *Excelsior*.

In stempelband.

Wie een dezer vragen goed beantwoordt ontvangt als tweede premie een Ex. van

A. J. HOOGENBIRK.

De Spaansche Ridderszoon of een jongeling vóór drie eeuwen.

Met 4 platen in kleurendruk, in stempelband.

De antwoorden moeten vóór of op 1 April a. s. ingezonden zijn. De boeken worden door de uitgevers franco toegezonden.

HET FEEST DER BAZUINEN.

DE NIEUWJAARSPSALM.

„Zingt vroolijk Gode, onze sterkte; juicht den God van Jakob!

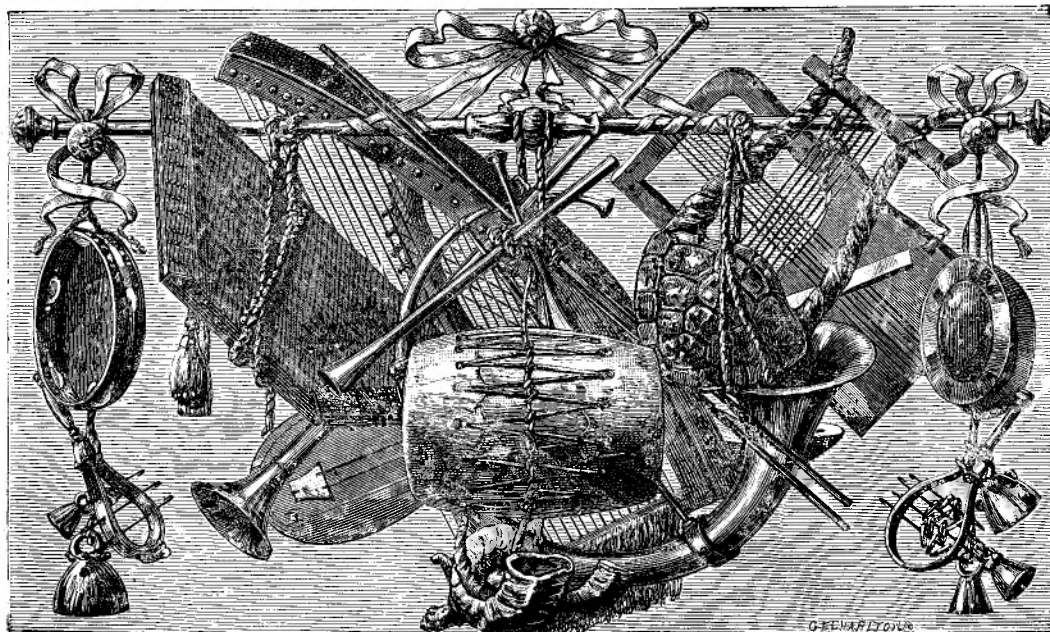
„Heft eenen psalm op, en geeft de trommel; de liefelijke harp met de luit.

„Blaast de bazuin in de nieuwe maan, ter bestemder tijd op onzen feestdag; want dit is eene inzetting in Israel, een recht van den God Jakobs.”

De eerste dag des jaars is dus een dag van vreugde en dankbaarheid. Israel werd opgeroepen om op elken eersten dag der nieuwe maan met bazuinen Jehovah's naam te prijzen, maar vooral de dag, die „het hoofd der maanden" opende, was een dag van gejuich en psalmgezang.

Waarom?

Omdat het Gode behaagd had in den kringloop van het jaar een schaduwbeeld van de eeuwigheid

JOODSCHE MUZIEKINSTRUMENTEN.

te geven, en dus in de vergankelijkheid zelve het merkteeken der onvergankelijkheid te weven. Het volle jaar is het zinnebeeld der eeuwigheid. Israel juichende op den eersten dag des jaars, prees daardoor bijzonder den naam van Hem, die is die Hij zijn zal. Diepe beteekenis legde de Heere juist in de feesten, welke Hij in die eerste maand liet vieren. Op den eersten dag het feest der onvergankelijke trouw van den Schepper des hemels en der aarde. Op den tienden dag de Groote Verzoendag, waarbij alle ongerechtigheden en overtredingen, die het jaar met zich brengen zou, reeds vóór ze begaan waren, door Jehovah achter zijnen rug geworpen werden. En op den vijftienden tot den vier en twintigsten dag het Loofhuttenfeest, als beeld der eeuwige heerlijkheid.

Een nieuwjaarsfeest, dat niet deze beteekenis heeft, is een onding. Er is geen reden hoegenaamd voor hem die God niet kent, om vroolijk en dankbaar het voorbijsnellen van den tijd te herdenken. Elken dag, dien hij doorleeft, komt hij nader aan het sombere graf, waarin geene gedachtenis is aan eenig ding. Met het graf mag men zich zoogenaamd verzoend achten door de gedachte dat na dit leven niets meer volgt; voor een denkend wezen is die troost in elk geval zeer mager. Bleef nog eenig geloof aan en eenige eerbied voor den Almachtige in den ongeloofige over, dan kan de naderende dood niet anders dan een schrikbeeld voor hem zijn.

Maar „welgelukzalig is het volk, dat het geklank kent”. Het volk dat weet wat het geluid der zilveren trompetten beteekent. „o Heere, zij zullen in het licht uws aanschijns wandelen. Zij zullen zich

den ganschen dag verheugen in uwen naam, en door uwe gerechtigheid verhoogd worden.” Dát verkondigt het geklank. 't Is als de stem des Heeren Heeren, want het klinkt op zijn bevel. 't Is zijne *belofte*, dat het licht zijns aanschijns den weg zijns volks in het aanvangende jaar zal verlichten. 't Is als het uitroepen zijns naams over dat volk. Het legt zijn zegen op hen.

Zij, die zijn naam niet vreezen, kunnen onmogelijk in dat voorrecht deelen. Die Hem liefhebben, zijn daardoor verzekerd dat alle dingen hun moeten medewerken ten goede. Zij weten dat ze uit de duisternis zijn overgegaan in het licht, en daarmee uit de vergankelijkheid in de onvergankelijkheid. Voor hen is de nieuwjaarsdag, dien ze beleven, een teeken huns Gods, dat de dood achter hen ligt en dat zij het eeuwige leven *hebben* in Christus Jezus, hunnen Heere.

Hij die het geklank liet aanheffen is dezelfde, die gezegd heeft: „Voortaan al de dagen der aarde zullen zaaing en oogst, en koude en hitte, en zomer en winter, en dag en nacht niet ophouden.” Vrijmoedig mogen zijne kinderen ook al hun aardsche zorgen en nooden op Hem werpen. Uit den nieuwjaarspsalm klinkt hun ook deze belofte tegen: „Doet uwen mond wijd open en Ik zal hem vervullen.”

Hoe heerlijk dat zij, die den Rotssteen des heils kennen, dus elkaër eigenlijk niets hebben toe te wenschen, maar eenvoudig elkander mogen herinneren aan de beloften des Heeren Heeren, die *alle* in Christus Jezus ja en amen zijn.

W.

NIEUWJAARSLIED VAN GELLERT.

Heer, Gij die zijn zult, zijt en waart,
 U zij door dankbre tongen
 Voor 't tijdperk dat weer is verjaard
 Een heilig lied gezongen.
 Voor leven, welvaart, troost en raad,
 Voor vrede en rust, en elke daad
 Uit uwe trouw ontsprongen.

Zoo zij ook weer gezegend nu
 Dit jaar, dat Ge ons wilt geven.
 Verleen ons kracht, ja kracht van U,
 Om in uw vrees te leven.
 Want Gij behoedt ons, Gij vermeert
 Des menschen heil, die eerst begeert
 Het Rijk, dat Gij kunt geven.

WORDT DE WERELD BETER?

Op deze, aan 't begin des jaars zoozeer passende, vraag worden verschillende, vaak uiteenlopende antwoorden gegeven. Sommigen beweren, dat de wereld bestendig vooruitgaat, terwijl anderen niets dan achteruitgang bespuren. De optimisten zien alles in een rooskleurig licht, terwijl de pessimisten niets anders bespeuren dan stikdonkeren nacht.

Die vraag echter, zooals zij daar voor ons ligt, is, zoo zei terecht onlangs iemand, veel te onbepaald om een antwoord, dat in alle opzichten bevredigend is, mogelijk te maken. Wij althans houden het er voor, dat zij eerst nader omschreven moet worden, voordat wij er een afdoend antwoord op kunnen geven.

In sommige opzichten immers wordt de wereld beter.

De beschaving onzer dagen heeft zeer vele verbeteringen gebracht in de menschelijke samenleving. Niet slechts zijn, niettegenstaande al de klachten die men zoo vaak hoort, de menschen in het bezit van vele dingen, die het aardse leven veraangenamen, die men vroeger niet kende, maar ook is de intellectuele ontwikkeling in ruimer kringen doorgedrongen dan ooit tevoren. De barbaarsheid, die in vroeger eeuwen heerschte, de wreedheid, die de verhouding van menschen en volkeren tot elkander kenmerkte, treedt meer op den achtergrond.

Natuurlijk, wij sluiten onze oogen niet voor de ellende onzer dagen, maar zelfs de manier, waarop die ellende tevoorschijn treedt, toont, dat wij andere toestanden hebben dan die, waaronder men in vorige eeuwen leefde.

Een blik in de geschiedenis van het verledene leert ons zelfs, dat wij God niet genoeg kunnen danken voor het voorrecht, dat wij tegen het einde der negentiende eeuw leven.

Slechts moeten wij ons *zeer* in acht nemen voor een dwalig, waarin vele menschen vallen, wanneer zij de heerlijkheid onzer eeuw prijzen. Men onderstelt

vaak, dat de vooruitgang is in de rechte lijn, altijd vooruit. Men meent, dat vroegere toestanden nooit kunnen terugkeeren. Die opvatting is geheel verkeerd. Tegen het einde der vorige eeuw dreigde de Fransche revolutie een tijd van barbaarsheid voor te bereiden. Vreeselijke dingen gebeurden er toen, dingen, die in de middeleeuwen tehuisbehoorden en geenszins op de grensscheiding van de achttiende en de negentiende eeuw. Wat er gebeuren kan tegen het einde der negentiende, of in het begin der twintigste eeuw, wie zal het ons zeggen? Men kent de sombere profetieën uit den laatsten tijd.

Maar onze lezers begrijpen, dat men met de vraag: Wordt de wereld beter? nog iets anders bedoelt dan een onderzoek naar de ontwikkeling van het menschdom wat de beschaving betreft.

Men wil weten, of de wereld zedelijk en godsdienstig beter wordt.

Wat de uitwendige zedelijkheid van het volksleven aangaat, zijn wij gereed toe te stemmen, dat de wereld in onze dagen zich over het algemeen zedelijker vertoont dan in vroeger eeuwen. Die zedelijkheid is misschien meer een gewoonte dan de vrucht van een gezond beginsel. Maar te ontkennen is het niet, dat die zedelijke gewoonten dan althans meer invloed uitoefenen in onzen tijd dan in het verleden.

Ook ontkennen wij geenszins, dat er in onze dagen een levendig kerkelijk en Christelijk leven gevonden wordt in verschillende landen. Niet het minst in ons midden. Wij zouden werkelijk blind zijn, indien wij van dit leven niets opmerkten.

Bleven wij bij deze dingen staan, wij zouden dan werkelijk den moed hebben te zeggen: De wereld wordt beter.

Maar wij moeten dieper in de vraag zoeken te dringen. Als Christenen noemen wij alleen goed wat door den Heere als zoodanig erkend wordt. Geen zedelijkheid zonder waren godsdienst, en geen ware godsdienst zonder wedergeboorte.

Alle menschen nu in deze wereld, die in hun onherboren toestand blijven, worden niet beter. De vormen der zonde mogen wisselen, de zonde zelve blijft. En zij heeft eene geschiedenis. Met het oog hierop zeggen wij, dat de wereld hoe beschaafd en ontwikkeld ook, rijp wordt voor het oordeel.

De menschen echter, die door Gods genade wedergeboren worden en een nieuw leven beginnen, worden beter, d. i. hun geloofsleven groeit. De zonde moge nog in hen wonen, de uitwendige verdorvenheid van den ouden mensch moge hun nog in den weg staan, zij gaan niettegenstaande al die hinderpalen vooruit.

Te Amsterdam sprak nog pas Dr. J. H. Gunning Wzn., uit Zwolle, die ook optrad met de vraag: „Gaaf de wereld vooruit of achteruit?” Hij merkte op, dat men zulk een algemeene vraag natuurlijk ook slechts in algemeene trekken beantwoor-

den kan. In 't algemeen gesproken, zei hij, kan men niet zeggen, dat de wereld achteruitgaat.

Op zedelijk gebied is de vooruitgang zeer goed waar te nemen: het gemeenschapsgevoel wordt sterker ontwikkeld, getuige bijv. de oprichting van ziekenhuizen, de afschaffing van slavernij, de be-teugeling van allerlei ongerechtigheid, de verzachting der zeden, het streven om elkander te helpen, zooals uit het sterk ontwikkelde vereenigingsleven spreekt, en het machtiger optreden vooral van het Christendom, dat met zijn zendingsarbeid en zijn ingrijpen op allerlei terrein des levens doet zien, dat de geest van het Evangelie meer en meer doordringt, en waar die doorbreekt kan de vooruitgang niet geloofchend worden.

Wel worden sombere schaduwen gezien, als men het oog richt op de aanslagen der anarchisten in Spanje en Frankrijk, wanneer men er op let hoe de gevangenissen en de krankzinnigengestichten gevuld zijn; maar hoe treurig deze dingen ook zijn, tegen den bestaanden vooruitgang bewijzen zij, sprak Dr. G., niet anders, dan dat de zonde voortwerkt en haar slachtoffers maakt.—

Onze Zaligmaker heeft de vraag, die ons bezighoudt, beantwoord in de gelijkenis van het onkruid onder de tarwe. Toen de dienstknechten ontwaarden dat er onkruid op den akker groeide, hoewel er door den eigenaar slechts goed zaad gezaaid was, vroegen zij: „Wilt Gij dan, dat wij heengaan en datzelve (het onkruid) vergaderen?” Maar Hij zeide: „Nee, opdat gij, het onkruid vergaderende, met hetzelfde de tarwe niet uittrekt.”

Het *goede* en het *kwade* groeit en wordt rijp.

De vraag: Wordt de wereld beter? beschouwt deze wereld als *eenheid*. Door de zonde echter is de eenheid der wereld *verbroken*. God voert zijn voornemen met deze wereld uit. En zijn voornemen kan door al het kwade in de wereld niet mislukken. Het kwade in de wereld wordt echter nooit goed. Niettegenstaande al de schoone vormen, die het moge aannemen, gaat het met de wereld, die God haat, van kwaad tot erger. Wij kunnen van de wereld niets anders verwachten.

De slotsom is, dat, gelijk 't volgens des Heeren Woord ook zijn moet, er toeneming is én in het *goede* én in het *booze*. Er is in de gemeente meer arbeids, meer zendingsgeest, meer werk der barmhartigheid dan ooit. De Schrift wordt op ontzaglijk groote schaal verspreid en nooit was het getal dergenen die Gods Woord hooren grooter dan thans.

Doch anderzijds, nooit stak het ongeloof zoo driest het hoofd op als nu; nooit openbaarden zich de machten der leugen en der verwerping van al wat uit God is zoo sterk. Nooit was de afval zoo groot. Openbaringen 22: 11.

Maar Gods raad bestaat en elk nieuw jaar brengt ons zijn vervulling nader. Dat houden we in gedachtenis.

VOORUIT!

XI.

ÉEN DING TEGELIJK.

Wie veel wil doen moet „den tijd uitkopen”. Maar daarbij behoort dat hij den uitgekochten tijd *goed* besteedt. Want wie veel tijd uitspaart, maar dien tijd niet behoorlijk regelt, heeft nog niets en geraakt in de war.

Jan de Witt heeft in zijn betrekkelijk korte leven verbazend veel gewerkt. Toen hem eens gevraagd werd naar het geheim waardoor hij zóoveel kon doen, gaf hij ten antwoord: „Ik doe altijd slechts één ding tegelijk.”

Daar zit het in; ten minste voor een goed deel. Een bepaald plan is noodig. Wie al zijn werk maar op een hoop werpt en dan bij wijze van loterij er maar afwerkt, kan zijn halven beschikbaren tijd besteden aan zoeken, meestal misschien naar wat vlak voor de hand ligt. Maar „goed overleg is het halve werk”, zegt een oud, goed Hollandsch spreekwoord.

Laat er *regel* zijn in uw werk. Dan zult ge verwonderd staan over den langen duur van den tijd en aan den avond van een welbesteden dag zelf met verbazing opmerken hoeveel daarin kan gedaan worden. En ook zal u blijken, dat zulk werken veel minder vermoeit dan de andere manieren. Is evenwel uw werk verward, dan geraken ook uw hersens en uw denkkraft in wanorde.

Iemand, die „slechts één ding tegelijk” doet, heeft een vast plan. En dat is beslist noodig om iets uit te voeren dat de moeite waard is, om gedaan te worden. Gaat ge uit wandelen en neemt ge uw hond meê, dan zult ge zien dat het lieve dier op die wandeling zeker vijfmaal zooveel loopt als gijzelf. Nu is hij een eind vooruit; dan komt hij weer terug. Straks slaat hij rechts een zijpad in, en als hij aan den eersten bocht komt, staat hij te kijken of ge hem wel volgt. Niet? Dan komt hij weer naar u toe hollen; geheel noodeloos heeft hij dat eind gedraafd. Door dien zijweg blijft hij een eindje achter. Draven, galoppeeren om u op zij te komen. Wip! daar is hij weer voor een paar minuten links verdwenen. Pas op! nu is hij u weer vóor. En als ge eindelijk na een paar uren weer thuiskomt, moet ge hem nog fluiten en komt hij met den tong uit den bek aanrennen. Hij heeft lichaamsbeweging gehad; maar dat was ook alles. Overigens is hij volkomen doelloos uit geweest. Zoo doet de man die alles tegelijk omhaalt.

Doch laat nu eens een flink afgerichten jachthond los. Die staat precies zoolang als noodig is en loopt dan beslist op een doel af. Hij verspilt geen stap en verzet geen poot te weinig. Wie hem roept krijgt geen gehoor, maar tien tegen een dat hij niet eindelijk een goeden vang doet. Dat is een

beeld van hem, die weet wat hij wil en daardoor slaagt.

De beroemde bisschop Leighton heeft een waar woord gezegd: „Voor hem, die niet weet in welke haven hij wil landen, is nooit eenige wind gunstig.” 't Schip mag goed bemand zijn, een flinke zeiler wezen, kostbare lading hebben; wat helpt dat alles zonder doel? 't Heeft met dat al meer kans van schipbreuk lijden dan van behouden aankomen.

„Eén ding doe ik”, zegt de groote apostel Paulus. Eén ding, geen twee, want hij had één doel. Hij deed als de prijslooper in den wedren. Die legde alle onnoodige kleederen af; keek rechts noch links; vergat wat achter was; en „streckte zich uit naar 'tgeen vóór is,” bij den eersten stap reeds denkende aan dit éene: of hij 't wit ook grijpen mocht.

Een arme, kleine jongen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika had zijn opkomst en welslagen te danken aan zijne begeerte en zijn vaste voornemen om één ding tegelijk voor één bepaald, groot doel te doen. Hij wilde *leeren*; en dat wel door *lezen*; maar niet door alles door elkaër te leeren. Op zekeren morgen, nu ongeveer vijf en zeventig jaar geleden, toen hij nog pas acht jaren oud was, ging hij naar school. Een predikantsvrouw, die hem wel kende, zag hem voorbijgaan en riep hem binnen, want het was een zeer koude dag en hij zat zeer schamel in pak, daar zijn ouders doodarm waren. Zij gaf hem eenige kleeren en vroeg of hij lezen kon.

„Ja, mevrouw, vrij goed.”

„Kom dan morgen eens weer,” zeide zij.

Hij kwam en de dame zei tot hem: „Ik ben voornemens u een Nieuw Testament te geven, wanneer gij er een goed gebruik van maken wilt. Lees mij eens wat voor.”

De kleine Henry Wilson (zoo was zijn naam) las een geheel hoofdstuk goed voor.

„Neem het boek nu maar meê, en wanneer ge het geheel doorgelezen hebt, kom dan maar eens terug.”

Zeven dagen later was de knaap er weer en vertelde dat hij het boek uitgelezen had.

„Zoo spoedig!” riep mevrouw Eastman. „'t Is bijna niet mogelijk. Maar vertel mij er nu eens wat van.”

De kleine Henry vertelde zoo goed, wat ze hem ook vroeg, dat duidelijk bleek, dat hij wezenlijk *gelezen* had.

„Nu is het boek uw eigendom.” Het was het eerste boek dat hij bezat.

Toen hij tien jaren oud was, zocht en vond zijn vader een plaats voor hem in een zaagmolen, waar hij zeer hard werken moest. De voorwaarde was dat hij zich voor tien jaren verbond; dat hij daarentegen elken winter *eene maand* mocht schoolgaan, maar zomers niet, kost en inwoning zou genieten en na volbrachten dienst als loon zou ontvangen zes schapen en twee ossen.

Hij hield het uit en ontving op zijn een en twintigsten jaardag het bedongen loon. Dadelijk verkocht hij het voor *f* 210.—, een ongekenden rijkdom voor hem. Maar in die tien jaren had hij veel meer opgedaan dan deze bezitting. Altijd zocht hij boeken ter leen te krijgen; waarin zijn vriendin, mevrouw Eastman, hem trouw hielp. Toen hij een en twintig jaar was, had hij ruim duizend boeken goed doorgelezen, en zich bovendien op de hoogte gehouden van de voornaamste tijdschriften. En daaraan was menig nachtelijk uur opgeofferd.

Thans zocht hij een plaats als werkman in Natick in den staat Massachusetts en verdiende zijn brood met het vervaardigen van schoenen. God maakte zijn weg voorspoedig en twintig jaren later was hij senator van de Vereenigde Staten. Vóór hij zestig jaren oud was, werd hij vice-president.

Toen eens in de zitting van den Senaat een afgevaardigde uit een der Zuidelijke Staten — 't was vóór den oorlog — de Noordelijken „werkezels” noemde, stond Wilson verontwaardigd op en sprak: „Diepe armocde wierp haar donkere en kille schaduw over het tehuis van mijn kindsheid; meermalen leden mijne ouders en hun kinderen broodsgrek. Op mijn tiende jaar verliet ik het ouderlijk huis en verdiende zelf den kost, om hun te helpen, wien ik het aanzijn verschuldigd ben en de zorgen te verminderen van de vrouw, die mij onder het hart droeg, en God heeft mij zóo gezegend dat ik nu hier als uw gelijke zit.”

Deze aristocratie van den man, die weet wat hij wil, staat zoo hoog boven den adeldom van geld of geboorte als de zon boven de aarde!

W.

EEN DOODE STAD.

Er zijn plaatsen, die in hun huidigen toestand een geheele geschiedenis vertellen van gevallen grootheid, van verdwenen macht; waar alles spreekt van een heerlijkheid die was, en waarbij het zoo plat-prozaïsch heden te scherper afsteekt; waar een geslacht moet gehuisd hebben, krachtig en machtig, waar thans slechts genoeg volks bleef om te verhinderen, dat zelfs de naam der plaats wierd uitgewischt.

Zulk een stad is Mozambique op Afrika's oostkust, een plek waar haast niemand meer heengaat; die men nog slechts uit de aardrijkskunde-boeken kent; die eens een hoofdstad was van het machtig koloniaal rijk door het fiere Portugal van eertijds gesticht — doch thans een doode stad, gedaald tot het onbeduidende, nu ook de macht en grootheid van het moederland zoozeer afnam.

Mozambique met zijn groote, lichtrood, lichtblauw of spierwit geverfde, paleisachtige Portugeesche huizen, zijn nauwe, kronkelende straatjes, waar bijna geen Europeaan zichtbaar is, zijn voorkomen van

vervallen grootheid, van kwalijk verborgen armoede, van sedert lang vervlogen koloniale veerkracht, Mozambique met zijn door de golven van den oceaan omspoeld fort, waar verouderde kanonnen en uitgeputte neger-soldaten het schijngesag van Portugal vertegenwoordigen, verpersoonlijkt een periode in Afrika's geschiedenis die tot het verledene behoort, sinds de Europeesche beschaving gebroken heeft met den openlijken slavenhandel.

Mozambique is een belangwekkende stad, die zorgvuldig dient bewaard te blijven als een historische merkwaardigheid, als een aandenken aan de dagen toen de Europeanen enkel, hier en daar, langs de kust van het „Zwarte Land” zich als woekerplanten hadden vastgehecht aan het onbekende werelddeel, dat hun ontzag inboezemde en niettemin hun geldkisten vulde door een wreeden „handel in menschevleesch.” Mozambique met zijn gekriool van zwarte en basterdbevolking, zijn in puin vallende kerken en openbare gebouwen, zijn in halfduister gedompelde winkels, waar slaperige oosterlingen in een hoek als mummies neerzitten, met zijn marktgebouw waar krijschende en twistende negerinnen urenlang tevergeefs trachten een paar bundeltjes gedroogde visch of een hoopje onoogelijk gebak voor uiterst lage prijzen te verkoopen, geeft een typisch voorbeeld van een stad, die langzaam doodbloedt na een hartstochtelijk bestaan enkel om winstbejag en uit blinde geldzucht.

Gedurende de vorige eeuw moet het ruw en toch grootsch zijn toegegaan langs de oostkust van Afrika. De overblijfselen, die op den huidigen dag nog de verrassing van den reiziger gaande maken, getuigen van de weelde en den rijkdom der vroegere kolonisten, die hoofdzakelijk handel dreven in slaven, welke door Arabieren en bastaard-officieren uit het onbekende binnenland bij duizenden werden aangevoerd in de havensteden, daar „gesorteerd” en naar de markten verscheept werden. Toen stond Mozambique op het toppunt van zijn bloei; talrijke schepen ankerden op de reede; groote fortuinen werden in betrekkelijk korten tijd en met betrekkelijk geringe inspanning en gevaar verkregen.

Thans is dat alles voorbij. In Mozambique wonen geen honderd Europeanen meer; er zijn een viertal min of meer omvangrijke handelshuizen, die de voortbrengselen van het omliggende distrikt opkopen.

De scheepvaartbeweging beperkt zich tot het regelmatig bezoek van eenige kustbooten. De administratie is in handen van een Portugeesch gouverneur-generaal, die in een mooi paleis woont en het hoofd is van een geringen staf van deftige, meest gekleurde beambten, die zich nooit haasten en gewoonlijk onzichtbaar blijven. Honderden negers wonen in hutten of steenen huizen in de buitenwijken.

Van de reede gezien levert de stad een schilderachtigen, gansch oosterschen aanblik op. Het water dat Mozambique omgeeft — de plek ligt namelijk op

een klein eilandje — wordt voortdurend doorkliefd door zeilbooten, volgepropt met schreeuwende negers, Banjaren of koelies in veelkleurige kleederdrachten of ook wel zonder eenige lichaamsbedekking. Boven de platte, vierkante huizen met vermiljoen-, indigo- of okerachtige tinten wuiven palmboomen en kokospluimen; daarboven prijkt het diepblauwe uitspannel. Wanneer de zon ondergaat krijgt het geheele landschap een rooden gloed en baadt in een verheven kalmte, zooals alleen door de Mohammedaansche menschheid recht gewaardeerd kan worden.

Aan den anderen kant van de reede ligt een vlakke, zandige wereld, met kokospalm dicht begroeid. Daar kan de reiziger ook nu en dan de zonderlinge, gedrochtelijke gedaanten der kremetartboomen (baobab) ontmoeten. Honderden negers en bastaards wonen tusschen de rijzige palmboomen in ruime woningen; hier en daar worden sierlijke en zwaar gebouwde villa's in de schaduw van het hooge gebladerte aangetroffen, waar voorheen rijke Portugeesche kooplieden verblijf hielden. De vervallen toestand der gebouwen stemt tot neerslachtigheid. Grenzende aan het strand ligt een oude kerk. Breede trappen dalen af naar het water, moestuinen verheffen zich boven den oever, koele gaanderijen noodigen tot rust uit; maar de muren brokkelen af, de vloeren zijn vol spleten, de regenputten zijn verdroogd, de bronzen kerkklokken in de *campanilla* hangen sinds jaren onbewegelijk aan vermolmden houtblokken. De gekleurde priester, die met glimlachende hoffelijkheid en zachte gebaren den verwonderden bezoeker rondleidt door de geluidlooze stilte van het gewijde gebouw, heeft blijkbaar nooit opgemerkt, dat na nog een paar jaar zijn oude kerk een bouwval zal geworden zijn.

Mozambique is een merkwaardige plek, die verdient in stand gehouden te worden als een overblijfsel van het Afrika uit de dagen der Portugeesche heerschappij.

EEN REIS OM DE WERELD.

V. (Slot.)

Met het verlaten van Nieuw-Zeeland begint het laatste gedeelte van onze reis: langs Kaap Hoorn, en na eerst nog Rio de Janeiro en de Canarische eilanden te hebben bezocht, keeren wij van de Antipoden naar Europa terug.

De tocht door het zuidelijk gedeelte van den Stillen Oceaan tusschen Australië en Zuid-Amerika biedt weinig afwisseling aan. Dagen lang ziet men geen zeil aan den horizon, en eerst in de onmiddellijke nabijheid van Kaap Hoorn begint men weer schepen te zien. Dan verandert het tooneel; om en nabij Kaap Hoorn vertoont het vaarwater soms een bedrijvigheid, die bijna aan het Kanaal zou doen denken. De oorzaak van de drukke scheepvaart op

dit punt ligt voor de hand: de geheele zeilvaart van Australië op Europa maakt gebruik van de in het zuidelijk halfrond heerschende westenwinden, en gaat dus langs Kaap Hoorn. Daar nu de schepen die uit het westen komen zoo dicht mogelijk langs de Kaap voorbijvaren, concentreeren zich als het ware al hun koersen op deze plaats. Wanneer men op deze hoogte is in het jaargetijde dat de Australische woloogst naar Europa vervoerd wordt, en de stoomboot, die zooveel sneller vaart, de met volle zeilen oostwaarts stevenende schepen één voor één inhaalt, kan men zich haast niet begrijpen op de kust van Patagonië te zijn; bijkans voelt men zich in de bekende wereld verplaatst.

Een week na het passeeren van Kaap Hoorn, en den 23sten dag na ons vertrek uit Nieuw-Zeeland, bereikten wij den ingang van de baai van Rio de Janeiro, die sinds het tooneel van zoovele onlusten is geworden. Maar ook toen, einde 1891, waren wij volstrekt niet zeker een goed onthaal te zullen vinden; het was nauwelijks twee jaren geleden dat de Brazilianen hun keizer hadden verdreven om de republiek uit te roepen, en het was best mogelijk dat er een nieuwe revolutie was uitgebroken sedert dat, drie weken tevoren, de laatste telegraphische berichten ons hadden bereikt. Wanneer een Zuid-Amerikaansche republiek de woorden „Ordem e progresso” als kernspreuk aanneemt, behoeft men daaraan niet veel waarde te hechten. Sommigen van onze medereizigers, die kort tevoren te Rio waren geweest, richtten zoodra mogelijk hun kijkers op de vlaggen, die zij in de baai zagen wapperen: gelukkig konden zij, na een oogenblik turens, ons de geruststellende mededeeling doen, dat het nog dezelfde vlaggen van weleer waren, en dat, zoo er al een omwenteling op til mocht zijn, het acute tijdperk zeker nog niet was ingetreden. Bij het opstoomen naar de reede, werden wij dan ook door niemand lastig gevallen.

Gaf men den Brazilianen de keus, van welk euvel zij eerder zouden willen verlost zijn, van hunne revoluties en burgeroorlogen, dan wel van de jaarlijks omstreeks December wederkerende gelekoortsepidemieën, dan zagen zij zich zeker het liefst van deze laatste bevrijd.

Wij waren nu juist in het jaargetijde waarin de gevreesde ziekte ernstig begint te woeden, en de kapitein verklaarde dat niemand aan land zou mogen gaan, indien de epidemie gevaarlijk was. Ook op dit punt werden wij gerustgesteld, toen de te Rio gevestigde agent van de stoombootmaatschappij aan boord kwam verklaren, dat er maar weinig zieken waren. Eenmaal aan land gekomen zagen wij echter verscheidene ziekenwagens met in uniform gekleede beampten door de stad rijden, hetgeen ons deed vermoeden dat de agent zijn rapport wel wat mooi gekleurd had.

Met een bootje naar den wal gebracht, stapten wij af aan een steenen kade, wier fraaie, monumentale bouw scherp afstak bij de vlak daarbij liggende markt. De meest uiteenlopende soorten van eetwaren, die hier waren uitgestald, zagen er niet onsmakelijk uit, maar de rottende overblijfselen van visch en vruchten verspreidden zulk een ondragelijke stank, dat men wel een inboorling moet zijn, om temidden daarvan huishoudelijke inkoop te doen. Over dat alles hing een zoele broeikast-atmosfeer en zware dampen belemmerden het vergezicht over de baai: geen wonder dat de gele koorts hier vele offers eischt.

Wij zouden te Rio overnachten, en hadden dus aan den agent gevraagd ons een hotel te recommandeeren. Gewapend met een stukje papier waarop de gewenschte inlichtingen waren neergeschreven, gingen wij op weg. Onzen reiswijzer vertoonden wij nu en dan aan de wandelaars die wij tegenkwamen, en daar dezen ons steeds dezelfde richting aanduiden, waren wij vrij zeker ons doel te zullen bereiken. Maar wat zij bedoelden met de steeds herhaalde woorden: „Bend de Botofagos”, bleef ons een raadsel, totdat het bleek dat Bend in het Braziliaansch gelijk staat met tram, en dat Botofagos de naam is van een buitenwijk van Rio. Werkelijk vonden wij na eenig zoeken een door muilezels getrokken tramwagen, die ons naar onze bestemming bracht.

Rustig door de stad rijdende, hadden wij gelegenheid om ons te verwonderen over het merkwaardig groote aantal verschillende menschenrassen, waaruit de bevolking van Rio bestaat. Een vergelijking met de kleuren van den regenboog is misschien overdreven, maar het aantal schakeeringen, die van gewoon Noord-Europeesch blank, over allerlei tinten van bruin, tot het gitzwart van den Afrikaanschen neger gaan, is bijna ontelbaar. Liederen van allerlei kleur en van de meest afwijkende lichaamsgestalten: kleine, tengere Portugeezen, zwaar gebouwde Italianen, magere Engelsen, welgedane negers: allerlei combinaties van Zuid-Amerikaansch, van Portugeesch en van negerbloed komt men in de straten van Rio tegen. Deze verscheidenheid maakt een bijzonder vreemden indruk wanneer men een sloep van de Braziliaansche marine in de haven ziet manoeuvreeren: met recht tropische insouciance roeien de gezamenlijke negers, blanken en mulatten dan een geheel onregelmatigen slag. In zulk een land is het zeker niet moeilijk om een revolutie op touw te zetten.

De architectuur van Rio vertoont eenige bijzonderheden, die ons aan een geheel Nederlandschen tak van nijverheid herinneren. Voor woonhuizen is hier namelijk een eigenaardige ornamentatie in zwang, die daarin bestaat dat men den geheelen gevel met gekleurde tichelsteenen bedekt. Fraaie effecten worden verkregen door de raam- en deur-

kozijnen op te trekken uit gepolijst graniet; een stil patroon van paars, met een weinig rood en blauw, past daar bijzonder goed bij.

Hoewel onze nieuwsgierigheid allermint bevredigd was, waren wij toch den volgenden dag blijde, uit den heeten, vochtigen dampkring van Rio te ontsnappen en weder zee te kiezen. Eerst bleef de kustlijn nog in het gezicht; toen ook het tintelende licht van Kaap Frio uit den zuidwestelijken horizon verdween, waren wij goed op weg naar de Canarische eilanden. Deze boezemden ons echter betrekkelijk weinig belangstelling in, want wij wisten dat de Spanjaarden, die zeer bevreesd zijn voor de gele koorts, iedere gemeenschap met een uit Rio komend schip zouden verhinderen. Bovendien was het reeds laat in den avond, toen wij, veertien dagen na ons vertrek uit Brazilië, op de reede van Santa Cruz op Teneriffe ten anker kwamen. Na een kort oponthoud, dat gebruikt werd om eenige tonnen steenkolen en wat vroege aardappelen voor de Londensche markt in te laden, gingen wij weer verder met bestemming naar Plymouth, waar wij, na een reis, die, de oponthouden er niet bij gerekend, 87 dagen geduurd had, behouden aankwamen.

J. D. W.

(We danken onzen geachten medewerker zeer voor deze bijdrage. Dat ze in het vorig jaar niet geheel ten einde liep noopte ons het slot nu te geven. We hopen dat allen ook met het vorige zullen kennis maken.)

DUISTERE PLAATSEN.

ZUID-AMERIKA.

Dit groote vasteland beslaat een oppervlakte van 7.755.535 vierkante mijlen, en telt eene bevolking van omstreeks 30.000.000 zielen, waarvan 23.000.000 afstammelingen van Europeanen zijn — meestal Spanjaarden en Portugeezen — 4.000.000 heidenen en 3.000.000 vrijgemaakte kleurlingen.

De bevolking is dus zeer gering, slechts 4 zielen per vierkante mijl, terwijl b.v. die der Vereenigde Staten bijna 22 zielen, en die van Indië en China, de dichtst bevolkte landen der wereld, 200 en 265 zielen telt per vierkante mijl.

Zuid-Amerika is in twaalf landen verdeeld, wanneer men de drie Guyana's — waaronder Nederlandsch Suriname — als één geheel telt, voor het meeren-deel republieken. Deze alle zijn, maar vooral Brazilië en Chili, in een tijdperk van politieke gisting, zoodat men moeilijk van al de veranderingen, die daar plaatsvinden, op de hoogte kan blijven.

Al deze landen hebben eeuwenlang onder het juk van Rome gezocht, en doen zulks nog; en dat zoowel op wereldlijk als op geestelijk gebied. De vergelijking van Noord- en Zuid-Amerika met Noord- en Zuid-Europa leidt tot een en dezelfde uitkomst. In handel, in ontwikkeling en in zeden blijkt het

dat de noordelijke Protestantische landen de zuidelijke Roomsche landen ver vooruit zijn. Toch gelooven wij niet dat deze toestanden zoo zullen blijven, althans zoover Zuid-Amerika aangaat. Met zijn rivieren, de Orinoco, de Parana, de Uruguay en vooral de Amazonen-rivier, wel eens de Middellandsche zee van Zuid-Amerika genoemd, welke met haar toevloeiende stroom open waterwegen van meer dan 30,000 mijlen voor den handel verschaft; met zijn groote wouden vol van allerlei kostelijk hout; met de uitgebreide weiden, waar al reeds duizenden van paarden en andere dieren rondzwerfen, en met zijn mijnen van allerlei erts in de bergten aan de westkust, kan en zal het niet uitblijven, of, met de ontwikkeling dezer natiën, zal ook de bloei des lands bevorderd worden.

De geestelijke en zedelijke toestand is treurig. Daar zijn honderdduizenden, Christenen in naam, die nog nooit een Bijbel hebben gezien, veel minder hem zouden kunnen lezen, indien ze er een hadden.

We doen slechts eenige aanhalingen uit een geschrift (November 1893) van Geo. W. Chamberlain, zendeling der Presbyteriaansche Kerk in Bahia, Brazilië, een man die aldaar dertig jaren heeft gearbeid.

Sprekende over de grootsche vertooning der Roomsche Kerk op de Wereldtentoonstelling te Chicago, toonde hij de keer- of donkere zijde, zooals hij ze daar in Brazilië opgemerkt had.

Hij haalt het geschrift aan van een vrouw, die een reis om de wereld had gemaakt en ook Zuid-Amerika had bezocht.

„Een bisschop,” zoo wordt gezegd, „kwam aan boord te M., en was op reis naar P., om daar aan de wederinwijding van een vergroote en versierde domkerk deel te nemen. Al de vrouwen en kinderen en het meerendeel der mannen drongen op hem aan, knielden voor hem neer en kusten zijne handen, zoo dikwijls hij op het dek kwam. En deze priester had drie huisgezinnen met kinderen, in drie verschillende huizen wonende, in zijn eigen stad, en iedereen, zelfs al deze personen, die om zijn zegen smeekten, zijn hiermede bekend.”

(Nu volgt een meêdeeling die wij weglaten.)

Hij verhaalt verder, dat hij op een zijner tochten om het Evangelie te prediken bij een priester kwam, die later hem zijn zonen en dochters voorstelde.

Nadat dezen zich uit de kamer hadden verwijderd, zeide Dr. Chamberlain tot hem: „Ik heb nog nooit een priester ontmoet, die zoo openhartig was als gij.”

„Hoe zoo?” vroeg hij.

„Gij,” was het antwoord, „stelt mij uw zonen en dochters voor. Ik heb anderen van hun kinderen hooren spreken als „neven” en „nichten” of als „peetkinderen,” maar gij zijt de eerste priester, die zoo openhartig zijt uw kinderen bij den rechten naam te noemen.”

„Zij zijn mijn kinderen,” was het antwoord, „waarom zou ik het loochenen?”

Dr. Chamberlain vermaande hem om de moeder zijner kinderen en zijn kinderen zelf hun recht te doen toekomen, door met haar in het huwelijk te treden en dus een einde te maken aan zijn zondig leven. Hij weigerde, daar hij dan als priester afgezet zou worden.

En dit geval staft hij (Dr. Chamberlain) door de ervaring van een ander priester, die van de wetten der republiek gebruik maakte om in het huwelijk te treden en dadelijk afgezet werd.

Dus wordt niet de wet, noch de wil Gods, waarvan de wet de uitdrukking is, maar de wet der Kerk geëerd en gehandhaafd. De wet Gods wordt tenietgedaan door de inzetten der menschen. Mannen en vrouwen, die openlijk in zonde leven, worden gedwongen om daarin voort te gaan, daar zij, indien zij voor de waarheid uitkomen, uitgeworpen worden.

Geen wonder, dat de schrijver de Roomsche Kerk vergelijkt met de vrouw in de Spreuken geschilderd, en het volk der Vereenigde Staten waarschuwt voor het gevaar van door den schijn van heiligheid verleid te worden.

De eerste poging om in Zuid-Amerika het zuivere Evangelie te brengen geschiedde ongetwijfeld in 1558 — naar sommige schrijvers 1555 —, toen Coligny, de groote Fransche Admiraal, een aantal Hugenoten, onder de leiding van Nicholas Durand de Villegagnon, uitzond om ergens in Zuid-Amerika een toevluchtsoord voor hun geloofsgenooten te vestigen. Zij vestigden zich op een eiland, dat nog den naam van Villegagnon draagt, en ligt in wat nu de haven van Rio Janeiro is. Een paar jaar na de vestiging van deze kolonie zond Calvin twee predikanten en 14 studenten van Genève om hen te onderwijzen.

Deze poging mislukte geheel door de tirannie van De Villegagnon, en de kolonie werd spoedig door de Roomsche Portugeezen uitgeroeid.

Eerst tweehonderd en tachtig jaren later, in 1836, werd het Evangelie daar wederom gehoord, toen twee priesters, door de Methodist-Episcopaausche Kerk naar Brazilië uitgezonden werden.

Deze twee echter hebben weinig uit kunnen richten. De volgende poging was de uitzending van Dr. Kalley, die daar tot grooten zegen heeft mogen arbeiden, en de gemeente, die hij in de hoofdstad stichtte, heeft nu verscheidene vertakkingen in verschillende deelen van het land.

Het meeste zendingswerk enz., dat tot hiertoe gedaan is, geschiedde in Brazilië en Chili. Ecuador (een tot twee millioen inwoners) heeft een wet, waardoor alle godsdiensten, behalve de Roomsche, verboden worden; geen zendeling is daar nog. Bolivia, met twee tot drie millioen, is ook nog geheel van het Evangelie verstoken. In Columbia zijn slechts vier zendingstations op een bevolking van vier millioen zielen.

Nochtans, schoon Zuid-Amerika den naam van „het verwaarloosde gebied” wel mag dragen, is er toch hoop op een betere toekomst.

De Engelsche en Amerikaansche Bijbelgenootschappen hebben hier vele harten begeerig gemaakt naar meer licht, en dus den weg op vele plaatsen bereid voor de levende verkondiging van het Woord.

In 1891 waren zeven genootschappen in Zuid-Amerika werkzaam, tellende

Stations	140
Geordende zendelingen	142
Geordende inlandsche predikers	47
Zondagsscholieren	3.910
Kerken	116
Avondnaalgangers	14.366
Aangenomen op Belijdenis in '91	585

Van deze zeven genootschappen in Zuid-Amerika werkzaam is niet één gevestigd in Europa, maar alle in Noord-Amerika, dat trouwens de naaste tot dezen arbeid is. Toch werkt Europa er ook. We herinneren slechts aan de bloeiende zending der Hernhutters in Suriname. Doch er blijft nog veel, ontzaglijk veel te doen in die streken, waar het Heidendom en Rome beide de harten nog gevangen houden. Daarbij staat het in N.-Amerika zelf nu voor de zending min gunstig. Men weet, hoe het er thans daar niet rooskleurig uitziet, en de kwade tijden oefenen ook invloed op de zending en zelfs gevoelig. Volgens de bladen zijn de bijdragen voor de zending veel geringer dan verleden jaar. In de Presbyteriaansche Kerk b. v. is het verschil tusschen Oct. 1892 en Oct. 1893 niet geringer dan omstreeks \$14,000. Uitgezonden zendelingen beginnen er hier en daar aan te denken, of het niet beter zou zijn hun ontslag in te dienen, dan toe te zien dat inlandsche predikers en helpers bedankt worden wegens gebrek aan middelen.

Men spreekt soms van eene crisis der zending. Thans schijnt die daar te zijn. Of men verstandig gehandeld heeft, toen men begon het werk der zending onder de heidenen ten koste van vele andere gewichtige werkzaamheden der Kerk uit te breiden, willen wij thans niet beoordeelen. Onderstellen wij liefst, dat het geloof de vrienden der buitenlandsche zending daarginds heeft aangezet tot meerdere veerkracht en tot verdubbelden ijver. Niemand zal het tegenspreken, dat dit geloof nu op een harde proef wordt gesteld. Want men vraagt overal meer geld en meer zendelingen.

Jammer zou het zijn, indien mannen, die in den naam des Heeren zijn uitgegaan om de banier des Evangelies te planten, teruggeroepen moesten worden. Jammer voor het werk zelf, maar ook voor het geloof der zendelingen en dergenen, die hen hebben uitgezonden. Helder echter is op het oogblik de toekomst niet.

SPREEKWOORDEN.

VIII.

„De boog kan niet altijd gespannen zijn!” zegt een oud spreekwoord. Dat wil zeggen op inspanning moet uitspanning volgen. Welnu, daarvoor hebben dan ook altijd gezonde menschen en krachtige volken goed gezorgd. In het oude Griekenland was het geen zeldzaamheid mannen te ontmoeten die hoepelden en zoo de spieren van armen en beenen lenig en de borstkas ruim hielden. Ook onze voorvaderen waren gewoon aan flinke lichaams- oefeningen, zooals kaats- en kegelspel. Tegenwoordig noemt men de lichaams- oefening van allerlei soort met een Engelschen naam: „sport”. Dat klinkt veel deftiger, want de meeste Nederlanders houden niet van hun eigen taal en schamen zich er voor. Ze deden beter zoo ze zich voor zichzelf schaamden! Men roeit thans om de „American-cup”; men gaat op den „Skating ring”; men rijdt op de „velocipède”; en al zoo meer.

Doch de oude Hollandsche spelen uit de spreek- taal te verbannen, dat gaat zoo gemakkelijk niet! Het volk heeft er nog den mond vol van. En die er tegen in gaat, *maakt de poppen aan 't dansen*. Hij kan zich voorbereiden op ernstige tegenspraak. En dat is ook billijk, *want die kaatst moet den bal verwachten*. De spreekwoorden moeten behouden blijven, en *ik wil er wel een balletje voor opwerpen*. Want ik ben nog niet bang *dat die vlieger niet opgaat*. Komt iemand me *het spel bederven* met al die Engelsche, Duitsche en Fransche woorden, dan zeg ik: „*Hoepel op!* Kan men voor een enkel ding geen Hollandschen naam vinden, welnu, *dat zal het spel niet breken*. Maar onthoudt altijd *dat het hier niet gaat om de knikkers maar om de gerechtigheid van 't spel*. En als we dan verstandig samen praten, *zal je me niet zoo gauw omkegelen!* Maar houdt iemand zijn opinie dan nog tegen beter weten in, vol, zoodat het *katjesspel* zou worden, dan zal ik hem maar *gewonnen spel* geven. Daarom ben ik dan nog niet *schaakmat* gezet! Maar dan ben ik *den dans ontsprongen*.

In 't algemeen zijn er tweeërlei soort van menschen: en wel menschen uit één stuk en anderen, van wie men met recht zeggen kan „*Je draait als een tol!*” Sommigen versterken dat door te zeggen: „*Je draait als een tol in de rondte!*” maar aangezien nooit eenig ding in 't vierkant draait, kan men dat „in de rondte” gerust weglaten. Ook heb ik wel eens hooren zeggen: „*Je bent een draaikalabas!*” maar ik moet eerlijk bekennen niet te weten wat dat voor een ding is. En eindelijk kan men soms iemand zichzelf bij een tol hooren vergelijken, b.v. „*Ik tol van den slaap!*”

Dat er nog ander draaiend speelgoed dan tollen is, blijkt ook uit de spreekwoorden. „*Je loopt met molentjes!*” is geen aangenaam compliment. Wan-

neer er van een huishouden gezegd wordt: „*'t Lijkt hier wel een mallemolen!*” is dat niet vereerend voor de moeder van 't gezin. Dan heb ik nog liever dat sommigen denken: „*'t Ziet er alles even popperig uit!*” Dat is dan ten minste een teeken dat mijn vrouw kraakzindelijk is. En iemand dien je *wel door een ringetje kunt halen* maakt altijd aangenamer indruk dan iemand bij wien alles *holder-de-bolder* gaat en zoo door elkaër ligt dat men er *met geen stok over kan springen*.

Misschien zegt deze of gene lezer: *Nu zit hij weer op zijn slokpaardje!*, maar ik kan 't niet helpen: ik houd van orde.

En daarom zullen we er nu maar een eind aan maken. Een *kaartenhuis bouwen* is niet heel moeilijk, maar zoo'n ding kan spoedig in elkaër vallen. Dus voordat *ik op de vingers getikt word* neem ik afscheid tot een volgenden keer. Er zijn nog wel honderden spreekwoorden van anderen aard en die moeten ook hun heurt hebben.

W.

'T VET VAN DEN KETEL.

Dat is — men weet het — thans in Amerika 't geval en we werden er aan herinnerd door hetgeen een Amerikaansch blad zelf meedeelt onder den titel: „*Gevolgen der Wereldtentoonstelling.*”

Volgens de bladen te Chicago, verkeerden er in die stad duizenden van menschen in den grootsten nood. 4 December sliepen er in de groote gang van het stadhuis niet minder dan 300 personen, die, zonder huisvesting te hebben, daar een nachtverblijf zochten. Deze arme menschen waren zonder werk en hadden niet één cent in hun bezit. Zij moesten opgenomen worden of van koude omkomen. Hoewel de vloer in deze gang geheel uit steen bestaat, hebben er nochtans reeds eenige weken mannen gebruik van gemaakt als slaappleats, om hun matte hoofden op neder te leggen. Als men bedenkt, dat deze gang slechts 300 voet lang en 12 voet breed is, dan schijnt het haast onmogelijk, dat zoovelen daarin plaats zouden kunnen vinden. Terecht zegt een dagbladschrijver, dat een blik op dezen toestand van zaken genoeg zou zijn om het hart van een philantroop te roeren.

De een naast den ander, in twee lange rijen, lagen die ongelukkigen daar, hunne schoenen gebruikende voor hoofdkussens en met nieuwsbladen om zich heen gewikkeld, gerust te slapen. Zelfs de breede trappen in het gebouw, die naar boven leiden, waren geheel ingenomen door deze arme menschen. Deze personen, zegt men, zijn geen landloopers, maar menschen, die naar de stad zijn gekomen om werk te zoeken tijdens de tentoonstelling. Nu zij echter is afgeloopen, hebben zij geen geld om terug te keeren naar de plaats vanwaar zij gekomen zijn, en zijn ze dus genoodzaakt in de stad te blijven.

Onder deze lieden zijn zelfs personen van goede opvoeding. Zoo was er onder de menigte ook een theologisch student, die mede om een slaappleats kwam vragen. Deze had — volgens zijn eigen getuigenis — op een theologische school in de stad gestudeerd, doch was buiten middelen geraakt om zijne studiën voort te kunnen zetten. Hij had alles verpand behalve een kleinen zakbijbel.

De nachtwakers in het stadhuis verklaren, dat zij tot nog toe geen moeite met deze mannen onder-vonden hebben.

Ook aan de westzijde der stad zijn alle goedkoope logeerplaatsen overbezet met gasten. Velen in deze wijk der stad, die geen geld bezitten, slapen 's nachts in machinekamers en dergelijke plaatsen, waar maar een weinig warmte is. Men berekent, dat er in de achttiende wijk der stad, elken nacht, aan niet minder dan 10,000 personen slaappleats verleend worden.

Ook aan de zuidzijde is de toestand bijna even droevig. Hier — zelfs in een gevangenis — werden in de laatste dagen iederen nacht van 100 tot 200 personen opgenomen.

In een zendingshuis sliepen niet minder dan vierhonderd menschen op stoelen. Zelfs besloten acht gemeenten, aan de noordzijde der stad, de deuren hunner kerkgebouwen, voor hen die zonder dak rondzwerfen, of in politie-stations op de vloeren den nacht moeten doorbrengen, maar te openen, en die ongelukkigen in te nemen.

Voorwaar Amerika is ook geen Eldorado!

EEN MOEDIG PREDIKER.

Ds. W. H. Milburn, „de blinde kapelaan,” heeft verscheidene jaren lang, bij verschillende gelegenheden, gediend als kapelaan van het Congres der Vereenigde Staten. Hij is omtrent geheel blind.

Zijn aanstelling als kapelaan was merkwaardig, en bewijst dat onbeschroomd uitkomen voor de waarheid zijn loon medebrenge. Het was in het jaar 1845. Hij was twee jaren rondreizend predikant geweest; bijna elken dag in de week en driemaal des Zondags predikte hij, en reed twee- tot driehonderd mijlen per maand te paard, om verschillende plaatsen te bereiken. Omstreeks dezen tijd was hij uitgezonden van St. Louis naar Wheeling in Virginia. De reis werd per boot gedaan, en aan boord waren verscheiden leden van het Congres, op weg naar Washington.

De jonge prediker werd zeer geschokt toen hij ontdekte, dat velen van 's lands vertegenwoordigers ontzettend vloekten, dag en nacht kaart speelden, en „whiskey” dronken tot overdaad. Nu werd Ds. Milburn verzocht te prediken. Hieraan voldeed hij gaarne, daar hij verlangde naar een gelegenheid om zijn gevoelens uit te spreken. Aan het einde zijner rede keerde hij zich tot de leden van het

Congres, die eereplaatsen hadden aan zijn rechter- en zijn linkerzijde, en onder de grootste stille en bevende van aandoening, zeide hij:

„Ik meen, dat gij leden zijt van het Congres der Vereenigde Staten. Als zoodanig zijt gij, of behoort gij te zijn, de vertegenwoordigers niet alleen van de politieke gevoelens, maar ook van den verstandelijken, zedelijken en godsdienstigen toestand van het volk dezes lands. Als ik deze natie moet beoordeelen naar ulieden, dan moet ik besluiten dat zij bestaat uit groote vloekers, kaartspelers en dronkaards. Overweegt nu eens, welken invloed uw voorbeeld moet hebben op de jeugdigen dezer natie; wat een school van laagheid gij er op na houdt. En als ge nu zegt gelijk te hebben met uzelfen te te verwoesten, bederft en verlaagt dan toch *hen* niet, die de hope des lands zijn. Ik moet u zeggen, dat ik, als burger, mij onteerd gevoel door ulieder gedrag; en als een prediker des Evangelies, ben ik gelast ulieden aan te zeggen, dat, tenzij gij uw slecht gedrag opgeeft, en u bekeert van uwe zonden, en met uw harten gelooft in den Hecere Jezus Christus tot rechtvaardigheid, gij zekerlijk zult verdoemd worden.”

De moedige jonge prediker ging naar zijne kamer, overdacht wat hij gezegd had, en nam zich voor om bij het gezegde te volharden, de gevolgen afwachtende. Men was in die dagen niet zoo gemakkelijk, en daarom kon de jonge man niet voorzien wat de uitkomst zou wezen.

Op dit oogenblik werd er zacht aan de deur geklopt en een heer stapte binnen, die zeide: „Mij is verzocht op u te wachten door de leden van het Congres, hier aan boord, die een vergadering gehad hebben na uw preek. Zij willen dat ik u deze beurs overhandig (hier gaf hij hem tusschen de vijftig en honderd dollars) als een bewijs hunner waardeering uwer eerlijkheid om hen te bestraffen; zij hebben mij ook verzocht of gij uw naam wilt laten gebruiken bij de aanstaande verkiezing van een kapelaan voor het Congres. Als gij hiertoe uw toestemming wilt geven, verzekeren zij u een eerlijke verkiezing.”

Binnen eenige dagen kwam het Congres tezamen en, als een belooning voor zijne trouw aan de waarheid, werd de blinde prediker verkozen tot kapelaan voor het Congres der Vereenigde Staten!

EEN OUDE HERINNERING.

Ds. *J. van Burk*, de welbekende vriend der Jongelingsvereenigingen in ons vaderland, in wier belang hij een paar jaar geleden ten onzent alom optrad, werkt thans als leeraar der twee Hervormde kerken te New-Salem, Noord-Amerika. Dit was oorspronkelijk een Hollandsche nederzetting en onze taal is er nog niet geheel verdwenen. De eerste

kerkeraadsboeken, nu ruim een eeuw oud, zijn nog in het Nederlandsch.

Het volgende, zoo schrijft hij, is overgenomen uit een der boeken van het jaar 1788.

„Anno 1788.

Den E. Kerkenraad der Gereformeerde gemeente Jesu Christi aan de Heklenbergh in de zuydwest District van de Manor Van Benfelaarwijk bijeenvergaderd en door Gebedden tot God geopent zijnde wierden present bevonden:

<i>Diaconen:</i>	<i>Ouderlingen:</i>
Jacob Ouderkerk.	David Ontvanger.
Lawrence Schoolcraft.	Johannis Ouschenboss.
Johannis Valk.	Abraham Wimple.
Johannis Zittle.	Frederich Remsy.

Het Oude gebedhuis of kerk onder ons veel te klein zijnde voor de gemeente. En deze vergadering op aandrang van hunne gemeente onlangs besloten hebbende eene nieuwe kerk te bouwen, omtrent de plaatse van het tegenwoordige gebedhuys of kerk, zo heeft den E. kerkenraad bedaardelijk lettende op hetgeene dienen mooght tot Vreede en Stichtinge in gemeente het navolgende eenpaariglijk besloten.

Ten Eerste. Dat deze kerkenraadt en hare succesfen nevens de gemeente over welke zij opsigt hebben, zijn en heyliglyk blijven te behoren aan de gereformeerde Kerke bejide in 't stuk der Leere, zo wel als discipline of kerkenregeeringe overeenkomstig hetgeene in die kerke vastgesteld is in 't Nationaale Synodus gehouden te Dordrecht Anno 1618 en 1619 en in de Hervormde kerken, zo wel in Pensylvania als in deze staat wert inacht genomen. Hartlijk keerende en verwerpende niet alleen alle Bisschoppelijke opperhoofdigheit, maar ook alle Independenterye in kerkelijke zaaken als ten eenemaal strijdende met de Leere en Discipline (tucht) aangenomen en vastgesteld in gezijde Hervormde kerken.

Ten tweede. gedurende onze facantie of tot dat wij een regelmatig predikant onder en in onze gemeente geroepen en bevestight hebben zullen deze E. Kerkenraadt of onze successuers alle vereyschte en mooghlyke arbeydt en vlijt aanwenden met en nevens onze gemeente om van tijd tot tijd ten minsten 8 maal in het jaar Predikdienst in onze kerk te hebben, te weten 4 maal in de Nederduitsche en 4 maal in de Hoogduytsche taal en zo veel meer in yeder van die talen als der E. Kerkenraadt zullen bevoegt zijn te bekomen met de tractaments beloften, huu door de Gemeente gedaan. Ook zal er Engelsch Prediken gezoght werden, wanneer en zo dikwijls het den E. Kerkenraadt stichtelyk zal vinden.

Ten derde. Dat ter getrouwe nakominge van Bovenstaande Bestekken Elke ouderling en Diacon, die na ons zullen worden verkooren, gehouden zullen zijn. Deze acte nyffens ons te ondertekenen alleer zij in haare ampten bevestight zullen worden.

Ongelooflijk, toch waar.

„Meermalen,” zegt *De Jongelingsbode*, het orgaan van het Ned. Jongelingsverbond, „wanneer we lezen dat de Christelijke Jongelingsvereeniging zooveel te kampen had met de niet-Christelijke in sommige streken onzes lands, meenden we dat dit slechts figuurlijk was gesproken. 't Blijkt, helaas, dat we ons vergisten.

Er bestaan werkelijk Jongelingsvereenigingen ten plattelande — niet iedereen weet het — die... Maar liever geven we een en ander uit het reglement van zulk eene. Dan kan de lezer oordeelen. Wat dunkt hem van de volgende artikelen b. v. ¹⁾.

(*Wij onderschapten*)

Strafbepalingen.

Ieder die vloekt of onbetamelijke woorden spreekt, betaalt *voor groote vloeken* 15 cent en *voor kleine* 5 cent.

Indien er *gevochten wordt* tijdens de vergadering, betaalt ieder, die aan het gevecht deelneemt, 50 cent.

Voor *den lepel in de kom* ²⁾ te laten staan of in de hand te houden 3 cent.

Voor *de kom van de tafel te nemen* zonder permissie van den Burgemeester 30 cent. Indien de inhoud daarvan in een lepel gegoten kan worden, is de beklagde vrij.

Indien er 2 tegelijk uit de kom scheppen, verbeurt de laatste 10 cent.

Ieder, die 3 maal *achter elkander* uit de kom schept, verbeurt 10 cent.

Ieder, die *iets klapt* van hetgeen in de vergadering gebeurt of behoort, verbeurt *f* 1.50.

Voor op het *biljart* of *met kaarten* te spelen tijdens de vergadering wordt betaald 10 cent.

Voor *gemeenschap te houden* met iemand, die het gezelschap verlaten heeft, wordt betaald *f* 1.50.

Maar genoeg. Is het niet diep treurig, niet hoog tijd dat onze Chr. Jongel.-Vereen. onder dezulken gaan „evangeliseeren,” d. w. z. hen uit zulke kringen tot die trachten te brengen, waar geen „kom”, maar Gods Woord middelpunt is? Treurig ook dat de jongelui, die zulke Vereenigingen als beschrevene hebben, dezelfde zijn, die ge des Zondags trouw in de kerk kunt vinden! God en de wereld tegelijk dienen! Treurig ook als ge de ouders hoort zeggen: 't Is altijd zoo geweest, wij deden 't ook; 't komt wel terecht.

Voorwaar, daar is voor ons, voor onze Vereenigingen nog veel te doen. God geve er ons lust en kracht toe”.

¹⁾ Men wete nog, dat een Baljuw, een Burgemeester, een Secretaris-Generaal, 4 Schepens, 2 Advocaten, een Adjudant, een Fiscaal en een Bode het bestuur vormen

²⁾ Wat bevat die kom?

UIT HET LEVEN.

Let er op.

Wat de *mousseerende limonaden* aangaat, waarop men zoo gesteld is en die zoo algemeen in gebruik zijn, het is niet mogelijk daarover een algemeen oordeel te vellen; zij kunnen een tamelijk onschuldige drank, maar ook puur vergif zijn. Het minst schadelijk zijn zij, zoo men ze uit zuiver bessensap en water bereidt, waarin vrij koolzuur ingepompt is. Veel bedenkelijker zijn de limonaden, die uit koolzure alkaliën (soda) en vrije zuren — wijnzuur, citroenzuur of zelfs zwavelzuur enz. — bereid worden, dewijl de daarbij gevormde zouten het spijsverteringskanaal aandoen. Ernstig moet ik waarschuwen tegen het dagelijksch gebruik van mousseerende dranken bij de maaltijden. Het best is, dat men gedurende het eten in 't algemeen alle dranken vermijde en eerst een paar uren na het eten drinke, en ook dan slechts zooveel als tot lesching van dorst noodig is. Ervaren geneesheeren verklaren, dat zij de hardnekkigste maagkwalen genezen hebben, alleen door het drinken gedurende de maaltijden te verbieden. Met dezen beproefden leefregel zijn de uitkomsten der nieuwe physiologische onderzoekingen in de beste overeenstemming, welke bewezen hebben, dat het vrije zoutzuur, dat in het maagsap aanwezig is, de zwammen en bacteriën doodt, welke in de maag komen. Deze werking heeft het zoutzuur slechts in een bepaalde concentratie, zooals die in het normale maagsap gevonden wordt. Wordt het maagsap door de ingenomen dranken verdund, dan verliest het zoutzuur zijne werking, de bacteriën komen in den darm en brengen daar stoornissen van den meest verschillende aard teweeg. Om deze reden is het drinken van *alkalische mineraalwateren* bij het eten als bijzonder schadelijk af te keuren, zij neutraliseeren het zoutzuur.

De Baanbreker.

Boete op vloeken.

In de spek- en vleeschpakhuizen van Armour & Co. te Kansas City, alwaar honderden of wellicht duizenden werkzaam zijn, is als regel aangenomen, dat de werklieden voor iederen overluid geuiten vloek 25 cent zullen betalen, en dat de gelden, hierdoor verkregen, in het ondersteuningsfonds voor de buiten werk zijnden zullen worden gestort.

Dit besluit is door aanplakbiljetten in al de afdelingen der gebouwen bekend gemaakt.

Er wordt niet gezegd, of het op den eersten dag was, dan of deze navolgenswaardige maatregel reeds vroeger genomen werd, maar wel wordt er opgegeven, dat op een avond f 5.50 was ontvangen.

Krupp, de wereldberoemde kanongietter, van Essen, heeft pogingen in het werk gesteld, om het monsterkanon, hetwelk op de wereldtentoonstelling te Chicago was, aan Amerika te verkoopen. De waarde van dit kanon wordt op 223,000 doll. geschat. Tegen welken prijs het echter is aangeboden, is nog niet publiek gemaakt. De eigenaren hebben den Secretaris van Oorlog het recht gegeven om, indien men met dit kanon schietproeven wil nemen, dit voor hunne rekening te laten doen. En dit beteekent nog al wat, als men rekening houdt met het feit dat ieder schot vijftienhonderd dollars kost!! De Secretaris en vele andere hooggeplaatste beambten zijn, zoo zegt men, niet erg koopgezind, daar men algemeen gelooft, dat het kanon te groot en de afvuring en het hanteeren van dit monster met menigvuldige gevaren gepaard zal gaan. 1500 doll. per schot is ook nog al een bezwaar van geen geringe beteekenis!

Kinderliefde.

Mevrouw Vigier, een burgeres van Aurilloe, had oorspronkelijk tot den rijken, voornamen stand behoord. Na den dood van haar man echter was zij met haar vier zoons allengs armer geworden, totdat zij eindelijk in een staat van uiterste armoede en ellende gekomen was. Door eenige goede vrienden werden drie harer zoons in flinke betrekkingen geplaatst, maar aan den jongste van allen, Johan, wilden zij wegens zijn uitstekenden aanleg en ijverige studiën een betere, hoogere opleiding geven. Johan, toen 12 jaar oud, werd uitgenoodigd bij den predikant van zijn plaats te komen, aan wien zijne vrienden hun plan betreffende den knaap hadden geopenbaard. Alvorens hij daarheen ging, kwam hem toevallig een biljet in handen, dat een verzoek om opname in het oude-mannen en vrouwenhuis bevatte voor zijn arme moeder. Nu was zijn besluit onmiddellijk genomen. „Mijn moeder zal niet gaan, zij zou daar van verdriet sterven. Ik ga terug naar school. Ik zal bij haar blijven. Ik zal haar ondersteunen.” De predikant trachtte hem tot andere gedachten te brengen; hij beweerde, dat als hij nu een betere opvoeding ontving, hij later des te gemakkelijker instaat zou zijn voor zijne moeder te zorgen, en dat ook, als hij het verzoek zijner vrienden niet inwilligde, dezen zeker de handen van hem zouden aftrekken. Alles was echter vruchteloos. Zijn lievelingsdenkbeeld was zijn moeder voor het oude-vrouwenhuis te bewaren, en niets kon hem overreden. Zijne broeders weigerden hem ook onderstand, en wilden hem niet de gevraagde som leenen. Alles wat hem gelaten was aan kleeren of meubelen, alsmede zijn horloge, verkocht hij, om met dit kleine kapitaal een klein kinderspeelgoedwinkeltje op te zetten. Zijne inkomsten waren nu juist voldoende,

om zijne moeder te onderhouden en niets bleef hem over, om voor zichzelf boeken tot studie aan te schaffen. Zoo leefde hij negentien jaar lang, elk aanbod afslaande, dat hem van zijne moeder zou verwijderen, terwijl hij haar onuitsprekelijk gelukkig maakte door zijne kinderliefde en opofferingen. Men verwierf voor hen ook een „prix de vertu”, d. w. z. een jaarlijksche toelage, als legaat van een heer, die een gedeelte van zijn erfenis had nagelaten voor hen, die zich gedurende 10 jaren het meest door opofferende liefde hadden onderscheiden. Tegelijkertijd werd hij aangesteld als brievenbode te Aurilloe, een post, in sterke tegenstelling met dengenen, welken hij had kunnen verkrijgen, zoo hij den wensch zijner vrienden had opgevolgd.

Stijlbloemen.

1. Er geraakte een der passagiers te water. Hoe-wel spoedig op het droge gebracht, kon de inmiddels in allerijl ontboden geneesheer slechts den dood constateeren.
(Wie is nu op 't droge gebracht?)
2. Met bliksemende oogen, die donders schenen uit te schieten, waarde hij in 't rond.
3. Waar aan deze plaats zooveel goede lectuur wordt uitgegeven, vragen wij allen vriendelijk om te willen helpen deze te verspreiden.
4. Dit lokaal *eigent zich* bijzonder voor kleine vergaderingen.
5. Deze boeken zijn alle nieuw en *dus* nog geheel onbekend.
(Nieuwe psalmboeken b.v.!)

ONZE LEESTAFEL.

De Bijbel voor kinderen door Dr. J. H. GUNNING J. Hz. Uitgave van A. W. Sijthoff te Leiden, met 16 platen in kleurendruk.

Omtrent het nut van kinderbijbels loopen de gevoelens zeer uiteen. Wat ons betreft, nooit hebben we onzen kinderen er een in handen gegeven. Onzes inziens verzwakken kinderbijbels den smaak voor de Heilige Schrift bij kinderen evenzeer, als al de dagboeken, scheurkalenders, bloemkaarten enz. de volwassenen van Gods Woord hebben vervreemd. Zoo langzamerhand raakt de geheele gemeente, op enkele uitzonderingen na, alle begrip van eenig verband in de Schrift geheel kwijt.

Het komt ons voor dat deze „Bijbel voor kinderen” een der meest bruikbare in onze taal is. Toch zouden we hem niet gaarne voor onze kinderen inruilen voor den echten, waren Bijbel. De schrijver meent dat moeders hun kinderen van 11, 12 jaar tot 15, 16 jaren oud elken avond een hoofdstuk kunnen voorlezen, en daar goede gevolgen van zullen zien. Wij zouden het betwijfelen. Wij gelooven niet dat eenige nagemaakte „Bijbel” ook

maar het tiende deel van den majestueuzen indruk te weegbrengt van onzen echten Bijbel.

Ook blijkt uit den tekst door Dr. Gunning gegeven, hoe onmogelijk het is in een kinderbijbel *waar* te wezen en te blijven, en te vermijden wat men (naar onze meening uit goed bedoelde eigenwijsheid) met alle kracht verzwijgen wil. Men oordeele: „Terwijl Adam in een diepen slaap verzonken lag, schiep de Heer eene vrouw, Eva geheeten, en bracht haar tot Adam. Wat was deze blijde en gelukkig, toen hij haar zag! Hij gevoelde dadelijk aan zijn harte: „Dat is het nu wat mij nog ontbrak! Dat is degene, die mij geven zal wat ik mis, en voor wie ik tot een steun en tot een hulpe zal wezen — ik ben de *Man*, nu moet zij *Manninne* heeten, omdat zij van den man genomen, omdat zij een stuk van mijn eigen leven is.”

Waar is nu in dit verhaal de logica? Blijkbaar durft de geachte schrijver zijn jongen lezers niet mededeelen dat de vrouw „uit een der ribben van den man gebouwd” is. Acht hij dat onkiesch? Of aanleiding tot onkiesche gedachten gevend? Maar wel laat hij den man zeggen dat „zij van den man genomen is.” Een flinke jongen van 11 à 12 jaren vraagt natuurlijk dadelijk hoe Adam op dat wonderlijke denkbeeld kwam. Hij weet heel goed dat zijn eigen moeder niet „van” ¹⁾ zijn vader „genomen is”, maar haar eigen ouders heeft of gehad heeft. In de Heilige Schrift zegt Adam: „Deze is ditmaal vleesch van mijn vleesch en been van mijne beenen.” Hoe smakeloos en onbegrijpelijk, vooral voor een kind, klinkt daartegenover: „Zij is een stuk van mijn eigen leven.”

Maar bovenal: waarom verbergt de schrijver opzettelijk voor zijn jonge lezers de groote waarheid, waar geheel het *plaatsvervangend* lijden van onzen Verlosser meê staat en valt, dat God *uit éenen bloede* het geheele menschelijke geslacht gemaakt heeft?

Zoo wordt de beste kinderbijbel een voertuig voor de kiemen van de ergste ketterij.

Ten slotte: Adam zegt volgens den schrijver: „Ik zal haar tot een steun en tot een hulpe wezen.” Dat is juist het tegenovergestelde van 't geen God de Heere bij de schepping der vrouw sprak: „Ik zal *hem* eene hulpe *geven*, die als tegenover hem zij. En dat spreekt ook vanzelf. Hoe wist Adam, naar de tekening van Dr. G., dat die vrouw eene hulpe noodig had? Immers zegt Dr. G. zelf even tevoren: „O ja, hij had geen gebrek; hij was in het Paradijs, waar alles even heerlijk en rijk was; en toch voelde hij een gemis, *volkomen* gelukkig was hij niet.” Hij voelde dus geen behoefte om eene hulpe te *zijn*, maar om er eene te *ontvangen*. En dat is ook de grondslag van 't huwelijk naar Gods wil. De man is de *eerste* van twee gelijken. En veel ongelukkige huwelijken komen daar vandaan, dat niet de vrouw de hulpe des mans is, maar omgekeerd.

Men meene nu niet dat we bij dit alles zoo uitvoerig stilstaan uit betweterij. De schrijver weet wel dat we hem groote hoogachting toedragen. We schreven dat alleen neder om te bewijzen dat het maken van een kinderbijbel *altijd* een mislukt werk *moet* zijn. We zouden wel van de daken willen verkondigen: Geeft uw kin-

¹⁾ Ook taalkundig is de uitdrukking onjuist; maar dat komt doordat de schrijver niet rondweg durft zeggen dat de vrouw *uit* den man genomen is. Een man, *van* wien zijne vrouw genomen is, is iemand *die weduenaar werd*.

deren toch de volle, onvermengde Schrift in handen! Kinderbijbels vinden hun oorsprong in een preutschheid, die meent dat Gods Woord te plat en te naakt de waarheid zegt. Wij weten bij ondervinding dat er over de afschuwelijke tooneelen, die Gods Woord ons meldt, een heilig waas voor onvolwassenen ligt en dat die hun geen kwaad doen, mits ze als *Gods Woord* worden medegeedeeld.

Een *orthodox* predikant las eens zijn tekst zóo voor: „Ja, ik acht ook alle dingen schade en (mijne hoorders! vergeeft mij de uitdrukking) en *drek* te zijn” enz.

Die wijsheid gaf ons de kinderbijbels.

We zeggen dit niet op Dr. G. Want er bestonden kinderbijbels voordat hij geboren was, en hij heeft zeer beroemde voorgangers.

W.

Bij de uitgevers dezes verscheen met het begin des jaars een *nieuw tijdschrift*, getiteld **De Zondagsschool**, een *weekblad* onder redactie van A. J. HOOGENBIRK. Wat het bedoelt zeggen de uitgevers in een voorafgaand woord, waaraan we iets ontleenen:

„In 1870 begon hij, die thans als redacteur van dit weekblad optreedt, met een klein getal jongelingen geregeld onderwijs te geven in hetgeen voor de Zondagsschool dient geweten, en hen tevens later practisch te oefenen. Dezen arbeid vergunde God hem dusver voort te zetten; de kring der leerlingen, allen boven 16 jaren, breidde zich uit tot nu wekelijks een 30-tal, waarvan velen 4 à 5 jaren de lessen volgen in Bijbelsche geschiedenis, uitlegging der Schrift, Oostersche zeden, Bijbelsche aardrijkskunde, Kerkgeschiedenis, lezen, stellen enz. en zich tevens in Zondagsscholen oefenen, om daarna uit te gaan „instaat om anderen te leeren.” Dit werk gaat uit van de Vereeniging tot Heil des Volks, maar is ten algemeenen nutte.

Vaak is den heer Hoogenbirk gevraagd zijn arbeid, waardoor thans bijna 200 onderwijzers zijn gevormd, ook anderen te doen ten goede komen. De eenige weg echter die openstaat om dit doel te bereiken, om in 't algemeen den onderwijzers en onderwijzeressen van dienst te zijn, is hun met nog iets anders en meer ook datgene te geven wat genoemde heer elke week persoonlijk uitdeelde. Dit wil hij thans ook als redacteur beproeven. Daardoor wordt dus aan veler verlangen voldaan.

Wat ons weekblad wenscht te geven is van dien aard, dat het, bepaald hun, die onderwijzen, alle weken het noodige op practische wijs wil bieden. Een haast dertigjarige ervaring in de Zondagsschool en bij de vorming van onderwijzers stelt onzen redacteur, als schrijver welbekend, zoo wij vertrouwen, tot zijn taak instaat.

Wij wenschen dus vooreerst elke week te geven:

1. Een leidraad bij het onderzoek der Schrift, een wegwijzer tot *Bijbelstudie*.

2. Verklaringen van enkele gedeelten der Schrift, vooral met het oog op de *Zondagsschool*.

3. Theoretische en practische wenken inzake het *Onderwijs*.

4. Behandeling van de *Inrichting* der Zondagsschool.

5. Bespreking der verschillende *Onderwerpen*, die met haar in nauw verband staan, als kalenders, roosters, belooningen, enz.

6. Velerlei wat *noodig is* om hen, die onderwijzen, welbeslagen op het ijs te doen komen.

7. *Geschiedenis* der Zondagsschool en behandeling der

richting, waarin zij naar den eisch onzes tijds dient geleid.

8. Oostersche land- en volkenkunde, *zeden en gewoonten*.

9. Beantwoording der *Vragen*, die op het gebied der Zondagsschool aan de Redactie gedaan worden.

10. Beoordeeling van *Boekwerken*, vooral in verband met onzen titel.

Het getal rubrieken zal, zoo dit wenschelijk blijkt, nog worden uitgebreid. Het doel is, kortelijk, allen die in de Zondagsschool arbeiden een hand aan den weg te zijn.”

We roepen, zeggen de uitgevers, daartoe den steun in van allen, die althans eens de proef willen nemen met de gelegenheid hun geboden, om hun die onderwijzen datgene te geven waaraan zoo groote behoefte blijkt te bestaan. Ook „Excelsior” hoopt dat zijn lezers eens de proef nemen zullen. Het 1e No. ziet er goed uit, en heeft een rijken inhoud, zoowel van theorie als praktijk. Kome deze nieuwe arbeid der Zondagsschool ten goede!

Voor de 21e maal reeds verscheen dezer dagen **Chr'stophilus**, het jaarboekje ten dienste der Christelijke Jongelingsvereenigingen in Nederland, uitgegeven door het *Nederlandsch Jongelingsverbond*.

Christophilus geeft in den nieuwen jaargang behalve de gebruikelijke opgaven weder een keurig bewerkten Kalender met Bijbelstoffen, de Statistiek voor elke Jongelingsvereeniging onmisbaar en een Mengelwerk in proza en poëzie, waartoe o. a. hunne medewerking verleenden de Heeren: Dr. F. E. Daubanton, A. Bierens de Haan, A. J. Hoogenbirk, Ds. B. ten Kate, P. J. Kloppers, Prof. Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman, J. Ph. Marmelstein, Ds. P. van Melle, Ds. P. J. Moeton, W. van Oosterwijk Bruyn en G. Williams (Londen). Ds. de Gaay Fortmans bijdrage kwam, helaas, te laat.

De portretten der beide laatstgenoemde medewerkers sieren ditmaal het Jaarboekje, dat aldus een blijvend aandenken wordt aan de stichters der Engelsche en der Nederlandsche Jongelingsvereenigingen: G. Williams en onzen W. van Oosterwijk Bruyn! Men weet dat de Jongere Vereen. dit jaar haar 50-jarig bestaan denken.

Christophilus, die ditmaal vrij wat omvangrijker is dan vorige jaren, is als gewoonlijk niet in den handel, maar verkrijgbaar bij den heer B. J. Gerretson Jr., Boezemsingel 96, Rotterdam, zoolang de voorraad strekt à 45 cts. (bij meer dan 3 ex. à 30 ct.). We bevelen het gaarne aan. De inhoud is zeer lezenswaard en de uitvoering keurig net.

V R A G E N B U S.

Wanneer was Johannes als banneling op Patmos?

Johannes was op Patmos toen hij de Openbaring ontving. Patmos was een klein, rotsachtig, onvruchtbaar, woest eiland, gelegen zuidwestelijk van Milete. De Apostel, die vele jaren te Efeze woonde, was daarheen verbannen door een keizer van Rome, tijdens een groote vervolging om der waarheid wil. Dit nu had plaats onder Nero of Domitianus: het is niet zeker onder wien. Dezelfde onzekerheid wordt gevonden in betrekking tot den tijd wanneer dit boek geschreven is. Die beweren, dat Johannes door Nero verbannen werd, noemen het jaar 69 (het *Evangelie* van Johannes zou dan dertig jaren *na* de Openbaring geschreven zijn). Zij, die zeggen dat Johannes door Domitianus verbannen is, noemen het jaar 96. De meeste en sterkste bewijzen schijnen te pleiten voor het jaar 69.

Door onvoorziene omstandigheden is de verschijning van dit nummer eenigszins vertraagd.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Aangelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

„HET BEGINSSEL DER TEEKENEN.”

Onmiddellijk nadat Hij door Johannes gedoopt was, werd de Heere Jezus door den Geest geleid in de woestijn om verzocht te worden van den Satan. Nadat daar een volkomen overwinning door Hem behaald was, zoodat de Satan van Hem afliet voor een tijd, begon zijn openbaar optreden onder het volk. Dat begon echter geleidelijk. Jezus keerde weder naar de plaats, waar Johannes was doopende en wandelde daar. Johannes vestigde de aandacht van twee zijner discipelen op Hem als op het Lam Gods. Met dit gevolg dat de beide discipelen zich van toen af bij den Messias voegden. Den volgenden dag, toen Jezus op het punt stond naar Galilea te vertrekken, vond Hij Philippus. Deze bracht Nathanael tot Hem, en beiden behoorden voortaan tot zijn engeren kring. De reis naar Galilea ging door, en de Heere Jezus kwam bijtijds om te voldoen aan de tot Hem gekomen uitnoodiging om den daarop volgenden dag eene bruiloft in Kana bij te wonen.

In en in de nabijheid van Kana woonden ongetwijfeld verscheidene familieleden van den Heere. Niet onwaarschijnlijk was de bedoelde bruiloft een feest, dat in den kring zijner verwanten gevierd werd. We lezen tenminste dat „de moeder van Jezus *aldaar was*” en „Jezus *ook genood was* en zijne discipelen.” Men zou daaruit kunnen opmaken

dat de tegenwoordigheid zijner moeder niet enkel het gevolg eener uitnoodiging, maar om zoo te zeggen rechtens, was.

Nog was geen wonder door den Heere Jezus verricht; Johannes leert ons dat duidelijk. We zien hieruit hoe de Heere, in knechtsgestalte op aarde gekomen, niet eigenmachtig handelende optrad, maar in alles den wil zijns Vaders volbracht. Geleidelijk moest zich alles ontwikkelen. Hij is „de overste Leidsman des geloofs.” Hij had „zichzelve vernietigd.” Tot zijn dertigste jaar ontwikkelde Hij ongestoord maar in stille vergetelheid. Johannes de Dooper, de zoon van de nicht zijner moeder, vestigde het eerst de aandacht rechtstreeks op Hem; en dan nog slechts van twee zijner beste volgelingen; en wel van twee volgelingen, die ook aan den Heere Jezus verwant waren. Het eerste tooneel zijner teekenen en wonderen was de besloten kring in een burgerhuis, in een kleine stad op het platteland van Galilea, het minst geachte deel van Palestina; onder vrienden. Zeer leerrijk is deze wijze van optreden, zoowel voor de rechte kennis van de beteekenis van 's Heilands omwandeling op aarde, als voor onze houding wanneer we meenen door God geroepen te zijn tot een of ander belangrijk werk. Ook het laatste. Uit het leven onzes Heeren leeren wij dat wij niets behoeven te doen dan Gods leiding volgen, en vooral niet mogen vooruitloopen, willen we niet alles grondeloos bederven. Wij heb-

OOSTERSCHE BRUILOFT.

ben slechts „te wandelen in de goede werken, die God voorbereid heeft.”

De bruiloft was blijkbaar eenvoudig. Tegen overdaad was gewaakt; misschien waren er ook geen middelen voor. Temidden van het feestmaal „ontbrak er wijn”. De moeder van Jezus verwachtte van haar Zoon dat Hij wel in dat gebrek zou voorzien. Diep genoeg was zij doorgedrongen in de beteekenis der Heilige Schrift en ook had zij alle dingen en woorden, die ten opzichte van haar eerstgeborene geschied en gesproken waren, in haar harte bewaard, zoodat ze door het geloof zeker wist dat Hij de *macht* had om in alle behoeften te voorzien. Maar ze had nog niet kunnen leeren dat Hij alle macht als Middelaar Gods en der menschen ondergeschikt had aan den wil zijns Vaders en dus zonder dien wil zijne macht niet gebruiken wilde; dat zijn Vader *Hem altijd hoorde*, maar dat Hij dus van zijn Vader *vroeg*. Voorbarig was dus haar woord tot Jezus: „Zij hebben geen wijn!”

Jezus zeide tot haar: „Vrouw, wat heb Ik met u te doen? Mijne ure is nog niet gekomen.”

Met waardigheid werd Maria — en in haar ieder schepsel — door den Heere teruggewezen toen zij de leiding van zijne handelingen op zich wilde nemen. „Vrouwe”, — *niet óns gewone „vrouw”* — wat heb ik met u te doen?” De betrekking tusschen de moeder en haar Zoon was niet verbroken, maar gewijzigd. Maar dat zou tusschen iedere moeder en haar volwassen zoon het geval zijn geweest. Dat alleen was dus niet de reden, waarom de Heere Jezus geene inmenging van zijne moeder kon gedoogen. Neen, Hij zat daar niet aan als haar kind,

maar als zelfstandig man. Hoeveel te meer dan nog zou Hij nooit enig teeken verrichten als haar kind, maar in geheel andere kwaliteit. Vereischte was dat de Middelaar, die voor ons bij God zou tusschentreden, als onzer een uit eene vrouw zou geboren worden. Maar geen leiding van enigen mensch kon gedoogd bij de uitoefening van zijn Middelaarschap. En wat Hij nu ging verrichten, ook zonder den aandrang zijner moeder, was een *teeken*; een uitlegging, een opheldering van zijn werk. Niets had Hij dus te doen met enigen mensch.

Toch wordt Maria in bedoelde woorden toegezegd dat haar *bede* zal vervuld worden. „Mijne ure is nog niet gekomen.” Ligt daar niet in opgesloten dat die ure evenwel bestond en komen zou? Maria — fijngevoelig voor alle geestelijke zaken — verstond het woord van Jezus ook zoo, en wendde zich tot de dienaren, hen voorbereidende op iets bijzonders: „Al wat Hij u zeggen zal, doet dat.” Groot was Maria's geloof op dat oogenblik.

De watervaten, die buiten de feestzaal stonden, waren gedeeltelijk geledigd, daar den gasten vóór het aanzitten gelegenheid was geboden om zich de voeten te laten wasschen. Van deze watervaten bediende de Heere Jezus zich om hen, ten wier behoefte het wonder geschieden zou, een werkzaam aandeel aan de zaak te geven. Meermalen merkten we op dat geen wonderen geschieden, waarbij het geloof niet beproefd is. Zoo ook hier. Het eenige wat de mensch bij het wonder doen kan, is het *gelooven* vóór het geschied is. Dat is immers de zoete kern van al de uitredingen die de geloovigen van hun God ontvangen? Het bewijs dat ze niet

JOODSCHE WATERVATEN.

zijn als muilezel en paard, die met toom en gebit bestuurd worden? „Geloof dat gij het zult ontvangen, en het zal u geworden.” Maar geloof op een *belofte*. Bij het wonder komt die belofte in het bevel: tot Naäman om zich in de Jordaan te dompelen; bij Jozef om des nachts te vertrekken; bij den blindgeborene om zich te wasschen; bij de melaatschen om tot den priester te gaan; bij Martha en Maria om den steen van Lazarus' graf te doen afwentelen; hier om de vaten te vullen. Bij zoogenaamde gewone uitredingen komt de belofte in de vrijmoedigheid tot het gebed om de begeerde zaak. Die weet wat bidden is, weet ook de waarheid van dit woord. Al hadden de dienaren zes duizend vaten vol water geschept, 't zou zonder Jezus' gebod daartoe niets hoegenaamd geholpen hebben. En al dwingt men dag en nacht in zoogenaamd gebed, het geeft niets wanneer men niet in zijn hart met kinderlijk ontzag mag gevoelen dat de deuren des hemels geopend zijn.

Deze bruidegom te Kana had een *goed* gezin; ook de dienaren waren geloovigen. Dat bleek uit hun gedrag. Ze waren op Maria's woord bereid tot gehoorzamen. Niets dwongen ze Jezus af. Maar toen Hij hun beval: „Vult de waterkruiken met water”, toen vulden zij ze „tot boven toe”. Ze maakten waar het pas gaf, gebruik van het verlot: „Doet uwen mond *wijd* open en Ik zal hem vervullen”. Zij geloofden dat, nu Hij geven wilde, het niet schriek en schraperig zou geschieden.

En daarom werd hun sterk geloof nu *beloond*

met een nieuwe, zware proef. Wanneer het examen goed slaagt, gaat de examinerator wel eens verder dan hij oorspronkelijk van plan was, en vraagt meer dan eigenlijk geweten moet worden. Bij gewone leerlingen doet hij dat niet. Dat kan moeilijke oogenblikken geven, maar na afloop is de eer ook des te grooter. De vaten stonden tot boven toe gevuld met *water* en 't bleef water. „Schept nu en draagt het tot den hofmeester”. En zij schepten het water en droegen het. Dat was geloof!

Terwijl zij het droegen veranderde het water in wijn. De hofmeester proefde het en stond verbaasd over het goede merk. En de dienaars? Zij nemen de passende bescheidenheid in acht. Toen de hofmeester den bruidegom riep, wist hij nog niet vanwaar de wijn was. De dienaars deden als Maria: zij bewaarden in *hun hart* — niet op hun tong — wat er geschiedde. Daar is een stilzwijgen des waarachtigen vertrouwens en des ontzags, evenals er een rondvertellen des tijdgeloofs en der familiariteit is.

Het gedrag van de dienaars was in overeenstemming met de omstandigheden. Den *heer* des huizes — niet den dienaars — gaat het aan vanwaar de leeftocht voor de gasten komt. *Jezus* en niet de menschen „openbaarde zijne heerlijkheid”. Innerlijk was Hij door smettelooze heiligheid met zijnen Vader vereenigd. In heerlijkheid trad deze eenheid naar buiten. Heerlijkheid is uitwendig optreden van heiligheid. Die heerlijkheid openbaarde Jezus zelf. Ze kwam niet toevallig naar buiten, het wonder was een daad van Jezus' *wil*.

In dit „beginsel” der teekenen begon Jezus bij het begin. Hij herstelde het huwelijk als van God gegeven instelling, die de grondslag van maatschappij en kerk is. Hij wijdde het als type van zijne vereeniging met zijne Bruid. Hij gaf sanctie aan onze feestvreugde, waar die Gode gewijd is; Hij veroorloofde ons ook met *tijdelijke* behoeften tot Hem te komen. Hij sprak uit „dat *alle* schepsel Gods goed is met dankzegging genoten.” Hij toonde Heer en grond der schepping te zijn; het Woord waardoor alles gemaakt is, dat gemaakt is. En Hij liet zien dat Hij gezond was om allen vloek weg te nemen en hemel en aarde weder tot een te brengen.

W.

EEN MERKWAARDIG VOLK.

In het Noordwesten van Perzië, waar dit rijk zoowel aan Rusland als aan Turkije grenst, ligt temidden van eene ver boven den zeespiegel verheven vlakke het meer Urumiah. De vlakke zelve is rondom door heuvelen omgeven; boven hun toppen ziet men ver in het Noorden den berg Ararat zijn sneeuwkegel verheffen. Ontelbare beken stroomden van de omliggende hoogten af door de vlakke, en geven haar de buitengewone vruchtbaarheid, die deze streek tot een der rijkste korenlanden van Perzië maakt. Wanneer zij echter het meer eenmaal bereikt hebben, dan houdt de weldadige invloed van het water op: door het sterke zoutgehalte voor visschen en schaaldieren onbewoonbaar, is het meer Urumiah, evenals de Doode Zee, van alle leven verstoken.

Op korten afstand van het meer ligt de stad Urumiah, een plaats van 30 à 40.000 inwoners, die voornamelijk bekend is als het middenpunt van een uitgebreiden zendingsarbeid. Het geldt hier echter geenszins de bekeering van heidenen of Mohammedanen, integendeel: de hier wonende Nestorianen, die de voorlichting van verscheidene kerkgenootschappen ontvangen, zijn zelf Christenen. Maar door een samenloop van omstandigheden zijn zij, na eeuwen van afzondering, in een toestand geraakt waarin zij aan een hernieuwde opwekking groote behoefte hadden.

De merkwaardige geschiedenis van deze gemeente is reeds meer dan veertien eeuwen oud; haar ontstaan voert ons terug, niet alleen tot vóór den tijd der Hervorming, maar tot die veel vroegere tijden, toen de Roomsche kerk het overwicht van den paus nog niet kende, en, zooals haar naam „katholiek” aanduidt, alle Christenen in zich sloot. Toen de kerk in het jaar 431 te Efeze een algemeene vergadering hield, had de gebeurtenis plaats, waaruit de geheele Nestoriaansche geschiedenis zich ontspon. Bij die gelegenheid werd Nestor, een der voornaamste kerkelijke grootwaardigheidsbekleeders,

uit zijn ambt ontzet. Zijn aanhangers vluchtten naar Perzië, en, daar eene gemeente stichtende, legden zij den grondslag van de Nestoriaansche kerk, die in de volgende eeuwen eerst een reusachtigen bloei verkreeg, daarna bijna ten gronde ging, en thans, na langen tijd een kwijnend bestaan geleid te hebben, het arbeidsveld uitmaakt van verscheidene zendinggenootschappen.

Gedurende het tijdperk van haar bloei breidde zich de Nestoriaansche kerk over een groot deel van Azië uit, en evenaarde zij de Westersche kerk in omvang en invloed. Naar alom, tot zelfs in China, zond zij zendelingen uit, en vestigde onder anderen te te Edessa, Bagdad en Nisibis kerkelijke hoogescholen. Haar organisatie was zoo omvangrijk, dat zij tusschen de Middellandsche Zee en den Stillen Oceaan niet minder dan vijf en twintig aartsbisdommen telde. Dit grootsche gebouw viel echter als een kaartenhuis ineen, toen op het einde van de veertiende eeuw Timur, de groote Tartaar, het Westen van Azië te vuur en te zwaard verwoestte, en bij zijn verdelgingstochten tot onder de wallen van Moscou doordrong. Met moeite zochten de weinige overgeblevene Nestorianen een goed heenkomen in de bergstreken van Mesopotamië, om temidden van de ontoegankelijke rotsen, waaruit de Tigris ontspringt, een betrekkelijke veiligheid te vinden. Al naarmate de gevaren die hen bedreigden begonnen te verminderen, daalden zij naar de lager gelegen, meer vruchtbare streken af; sommigen gingen westwaarts, naar de vallei van de Tigris, naar Mossul, in de nabijheid van de ruïnen van het oude Nineve; anderen, en wel degenen die wij nu op het oog hebben, trokken oostwaarts naar de vlakke van Urumiah.

Terwijl de westelijke Nestorianen, meer bekend onder den naam van Chaldeërs, sedert het begin van de zeventiende eeuw dikwijls in aanraking kwamen met Rome, bleven de oostelijke of eigenlijke Nestorianen een leven van afzondering leiden, totdat in het begin van deze eeuw de aandacht werd gevestigd op hun hulpbehoevenden toestand. De Amerikaanse Presbyterianen waren de eersten, die zendelingen naar Perzië zonden; in 1835 vingen zij hun arbeid aan, en zij hebben hun veld zoodanig uitgebreid, dat zij, behalve hun hoofdkwartier te Urumiah, ook posten te Tabriz, Teheran en Kamadan bezitten.

De laatst ontvangen berichten, hen aangaande, maken melding van de weeshuizen, die zij te Urumiah oprichtten, en van de vele moeilijkheden waarmede zij in het beheer daarvan te kampen hadden. Vooral na den grooten hongersnood van 1880 was het gebleken, dat een stelselmatige weezenverzorging zeer noodig was. Om in de behoeften van de weezen te voorzien werden landerijen gepacht en bebouwd. De strenge winters echter, die alleen gedurende de zomermaanden landbouwwerkzaamheden toelieten,

en, wat nog erger is, de bezwarende pachtcontracten, die voorschrijven dat de helft van de opbrengst van den grond aan de regeering moet worden afgestaan, maken dit werk bijzonder moeilijk.

Het aantal van de in Perzië wonende Nestorianen wordt op omstreeks 40.000 geschat.

EEN GROOT MAN.

Mr. Keuchenius, onze diepbetreunde staatsman, kwam eenige jaren geleden van een vergadering voor Christelijk onderwijs. Men was reeds vroeg op reis gegaan en toen de trein stilhield aan een klein station, werd het stationsbuffet bestormd door de velen, die iets te eten of te drinken verlangden.

Ook Mr. Keuchenius — die toen een hoog ambt bekleedde — trad naar voren en vroeg zeer bescheiden aan de juffer:

„Zoudt u mij ook kunnen helpen aan een kop koffie?”

De juffer had het wat druk en gaf vrij barsch ten antwoord:

„Maar, man, ik kan niet allen tegelijk helpen.”

Mr. Keuchenius zeide niets, maar trok zeer stil terug naar een hoek der kamer.

Dit hoorde en zag een onzer vrienden, een Christelijk onderwijzer. Hij ging tot de vrouw en zei:

„Weet ge wel, wien ge daar zoo hebt afgesnauwd?”

„Nee, is dat dan zoo'n groot heer?” (Men weet dat Mr. K. uiterlijk niet vertoonde wat groot man hij was.)

„Zeker,” zei onze vriend, „hij kon het, als hij wilde, u wel eens doen bemerken dat ge zoo onheusch zijt geweest.”

Nu kwam dadelijk koffie en onze vriend haastte zich die den hooggeplaatsten staatsman te brengen.

„Ik werd diep getroffen,” zegt onze vriend, „door den diepen eenvoud, de bescheidenheid van Keuchenius. Kort na hem kwamen andere Kamerleden, die op anderen toon koffie vroegen en — die ook kregen! —

In groote mannen is altijd iets van de kinderen overgebleven, zegt een schrijver. 't Is zeer waar. En als iemand zegt dat er dan weinig groote mannen zijn, heeft die iemand volkomen gelijk.

(*Jongelingsbode.*)

DE PLAATS DER VROUW.

Opmerkelijk is hoe, overal waar nog het heidendom heerscht, het lot der vrouw zoo weinig benijdenswaard is, evenmin als 't zulks was in de heidensche oudheid.

De Chineezers klagen over de geboorte van een

dochter als een familie-ongeluk. De Indiërs zien in eene vrouw een verstooten geest. Zij zingen:

In het woud mogen de boomen groeien,
Maar geen meisje geboren in huis,
Laat vrij de rotsen zich ophoopen;
Maar geen meisje geboren in huis, etc.

Ook in Athene werd de vrouw als nietsbeteekend beschouwd.

Zelfs Aristoteles meende, dat de deugd eener vrouw gelijk stond met die van een slaaf.

In Rome schaamde zich Caesar Metellus Numidius niet, om voor een saamgevoelde schare te spreken: „Wanneer we toch van deze zeer lastige werktuigen bevrijd konden worden”. Zoo heeft men eens de vrouw geminacht. Wel waren er uitzonderingen. Wie kent ze niet: een Sakuntala, Cornelia, een Nausika, een Penelope en Antigone?

Aan het Christendom dankt de vrouw hare verheffing. En sedert ze bestraald wordt met het licht uit den Hooge, is ze niet „geëmancipeerd”, maar verheerlijkt.

Sedert de Christus uit Maria is geboren, geschiedt bijna niets belangrijks, waaraan de vrouwen geen deel nemen. Vrouwen nemen het eerst Christus' woord in zich op; vrouwen vergezellen Hem naar Golgotha, nadat de discipelen gevloeden waren; vrouwen staan onder het kruis van Jezus; vrouwen vernemen den eersten opstandingsgroet van den Verrezenen; vrouwen treden vrijwillig in zijnen dienst: Phoebe, Priscilla, Lydia, hoevelen zouden we meer kunnen noemen!

De geschiedenis der Christelijke kerk is voor een groot deel een geschiedenis van de opofferende liefde der vrouwen. Denk slechts aan den tijd der Hervorming.

Waarlijk, de vrouwen behoeven zich niet te schamen over hare geschiedenis; en de mannen behoeven niet te aarzelen haar eere en achting te schenken!

Luther achtte zijn Kate hooger dan „het koninkrijk van Frankrijk en Venetië”. Zwingli noemde zijn gade „de Apostolische Ree van Zürich”, „de ziel van zijn ziel”. Ook Calvijn loofde en prees zijn levensgezellin als „trouwe hulp van zijn beroep”, als vrouw van zeldzaam voorbeeld. De groote keurvorst van Brandenburg verliet dikwijls zijn ministers, om bij zijne gemalin Louise Henriette raad te halen; en na haar dood heeft hij dikwijls gejammerd: „o Louise, hoe moet ik u missen!”

Eert de vrouwen, want — „ze zijn medeërfgenaamen der genade des levens met u.”

„Uw stalen.”

Een arbeider in den wijngaard des Heeren hield eens godsdienstoefening in de open lucht, toen een welgekleed man naderbij kwam en hem de vergunning vroeg ook een woord te mogen spreken,

Gaarne werd hem dit toegestaan. Nauwelijks aan het woord zijnde, begon hij den godsdienst uit te maken voor bedrog en huichelarij, en ried den menschen aan liever de socialistische bijeenkomsten op te zoeken; daar zouden ze, zeide hij, meer voordeel van hebben.

Terwijl hij aan het woord was, vernam de leider der vergadering van een der aanwezigen, dat de man een handelsreiziger was voor een huis, dat in manufacturen deed, en een bekend ongeloofige.

Toen hij met spreken geëindigd had, zeide de voorganger tot hem: „Ik hoor gij zijt een handelsreiziger en gaat van stad tot stad met stalen van de goederen door uw firma gemaakt. Gij zijt nu op dit oogenblik in een ander werk bezig; ik verzoek u, *laat ons uw stalen zien*. Ik zal u de mijne toonen.”

Twee broeders naast hem een wenk gevende om op te staan, sprak hij:

„Hier zijn twee broeders. Gij ziet hen, niet waar? Welnu, vijf jaren geleden waren zij de grootste schavuiten en dronkaards in deze streek. Zij sloegen hun vrouwen en waren zelfs een schrik in de kroeg. Maar op zekeren keer gingen zij naar een godsdienstige bijeenkomst, en daar veranderde de Heere hun hart. Hun veranderd leven is wel de beste proef van hun bekeering. Zij hebben beide een goede woning, hun vrouwen zijn fatsoenlijk gekleed en hun huiselijk leven is gelukkig, en toch verdienen zij niet meer dan vóór hun bekeering. Dat doet het Evangelie. Dat zijn *onze stalen*. Toon mij nu de stalen van uw socialisme. Toon mij één dronkaard, die matig; één bedrieger, die eerlijk; één zedeloze, die er vernieuwd door geworden is, en wij zullen naar u luisteren. Indien het socialisme beter is dan het Christendom, *laat ons dan uw stalen zien*.”

De socialist kon niet één woord antwoorden, en beschaamd maakte hij zich uit de voeten.

VOLMAAKTHEID.

Sedert Jezus heeft gesproken,
Dat Hij mij ten Heiland is,
(En zijn woord wordt niet gebroken!)
Ben ik van mijn heil gewis.
Jezus kan en Jezus wil, —
Hier zwijgt alle twijfling stil.

Moog de Satan mij ook ziften,
Slechts het kaf ontnemt Hij mij.
't Tarwegraan der Heilge Schriften
Is toch van zijn zifting vrij.
't Is op mij niet dat ik bouw;
't Is Gods Woord dat ik vertrouw.

Jezus heeft voor mij gebeden,
Als mijn eeuwig trouwe Borg,
En zijn liefde heeft tot heden
Mij geleid met teedre zorg.

Hij, die zooveel goeds mij deed,
Laat mij zeker niet in 't leed.

't Is zoo, ja! ik heb gezondigd,
Maar de Heer vergeeft altijd.
't Is zijn bloed dat vreë verkondigt,
Schoon Hij ook gestreng kastijdt.
Toen Hij mij verkoren heeft,
Wist Hij wat er aan mij kleeft.

'k Hoor mijn Heiland voor mij bidden,
Daar ik Jezus' roepstem ken;
Altijd staat Hij in het midden,
Waar ik God vijandig ben.
Hij herschiep wat ik verdierf,
Ik heb zonden — doch Hij stierf.

'k Wil mijn Jezus dan aanschouwen,
Als mijn schuldgevoel ontwaakt,
'k Wil op zijn verdienste bouwen:
Slechts in Hem ben ik volmaakt.
Door alleen op Hem te zien,
Leer ik 't best de zonde vliën.

Het Engelsch gevolgd,

van JOHN NEWTON.

UIT HET LEVEN.

* * *Een goede naam beter dan olie.*

Een goeden naam heeft Nommensen, die jaren geleden door het Barmer Zendinggenootschap werd uitgezonden en nog steeds met buitengewonen zegen aan het hoofd der zending op Sumatra staat. Nommensen werd geboren in Sleeswijk-Holstein. Toen hij elf jaar oud was, had hij eene ziekte in een der beenen, die hem gevaar deed loopen dat het been afgezet moest worden. Hij deed de belofte dat hij Gods blijde boodschap aan de heidenen zou gaan brengen, indien het Gode behaagde hem geheel te herstellen. Zijn gebed werd volkomen verhoord en zijn belofte heeft hij zóo gehouden, dat menschen geen recht hebben aanmerking op de vervulling te maken.

Geheel Sumatra door, bij de heidenen zoowel als bij de duizenden bekeerde Batta's, is zijn naam met de grootste eer bekend. De Batta's, die voor onzichtbare dingen in hun taal moeilijk passende woorden vinden, noemen dikwijls „zachtmoedig”: als Nommensen.

Eenige jaren geleden reisden twee Duitschers door noordelijk Sumatra. Ze vielen in handen van menscheneters, die hen met de afschuwelijkste bedoeling streng bewaakten. Op zekeren dag hoorden de wachters hen in het Duitsch met elkander spreken, maar konden natuurlijk niet verstaan wat zij zeiden. Wat was dat? De eene zeide: „o, Was Nommensen nu maar in de buurt!” „Ja,” hernam

de ander, „dan waren wij gered.” Een der wachters had den naam Nommensen verstaan en boodschapte het opperhoofd: „Zij kennen Nommensen.” Het opperhoofd liet hen voorbrengen, en vroeg: „Zijt ge vrienden van Nommensen?”

„Ja,” antwoordden zij rondweg.

„Welnu, als dat waar is, dan kent ge ook den God van Nommensen.”

„Ja,” was weder het antwoord.

„Dan weet ge ook wat die God van ons verlangt. Hoe luidt het zesde gebod?”

De blanken moesten zich even bedenken. De een was Doopsgezind en de ander Rooms-Katholiek; maar ze *heeten* slechts Christenen. Ja toch, de laatste wist het: „Gij zult niet doodslaan.”

„Goed, en het zevende?”

„Gij zult niet echtbreken.”

„Heel goed, en het achtste?”

„Gij zult niet stelen.”

„Dat schijnt wel in orde te zijn,” hernam het opperhoofd. „Nu zal ik de proef nemen of ge ook liegt. Ge wordt beiden stevig gebonden in een boot gelegd en naar Nommensen over het meer geroeid. Herkent hij u, dan zijt ge vrij. Maar hebt ge gelogen, dan brengen de mannen u terug en we eten u op.”

Zoo gezegd, zoo gedaan. Men roeide de beide gevangenen onder behoorlijk geleide naar de woonplaats van Nommensen. Maar deze was op reis, doch de zendeling Pilgram was op de plaats. Deze kwam naar buiten toen de boot nader kwam. De beide gevangenen zagen hem en groetten glimlachend met een hoofdknik. Pilgram groette terug.

„Kent gij beiden dezen zendeling ook?” werd gevraagd.

Op goed geluk af antwoordden zij natuurlijk: „Ja,” ofschoon ze niet wisten dat er een Pilgram op de wereld bestond.

„Mijnheer Pilgram,” riep een der geleiders hem toe, „kent ge deze beide gevangenen?”

„Ja zeker,” antwoordde Pilgram, die wel begreep dat het twee menschenlevens gold.

„En kent mijnheer Nommensen hen ook? Zijn ze vrienden van hem?”

„Zeker! zeker!” hernam Pilgram.

„Dan is het in orde!” klonk het terug. De boot kwam aan land en de gevangenen werden onmiddellijk op vrije voeten gesteld.

W.

Voor geld.

De zendeling D. Wijngaarden deelde onlangs omtrent den bekenden stam der Battaks op Sumatra o. a. 't volgende meê:

„Staatkundig bestaan de Battaks uit verscheidene bondgenootschappen, *oeroengs* genaamd. Men meene niet, dat de kampongs, die tot hetzelfde bondge-

nootschap behooren, elkaer ten allen tijde bijstaan. De band van familiebetrekking en de macht van den dollar blijken dikwijls veel sterker dan het *oeroeng*-verband. Vooral is het de dollar, die zijn invloed doet blijken. Geld is alles bij den Battak, de ziel van de negotie. Als men maar veel serpi's heeft (serpi's zijn eigenlijk de oude Spaansche maten; tegenwoordig zijn het ook de Mexicaansche dollars), dan kan men alles doen. Rijk te zijn, hoe begeerlijk in 't oog van iederen Battak! De rijke kan zich de weelde van 2, 3, 4 vrouwen of zoovelen hij er maar wil veroorloven; kan moord en doodslag begaan, aangezien de straffen enkel in geldboeten bestaan; kan zeker zijn van bondgenooten in den strijd: voor geld toch kan hij zich vrienden koopen. Wie het meeste geld heeft, kan op de meeste vrienden rekenen; een Battaksche oorlog is daarom enkel eene geldkwestie, de rijksdaalders beslissen.

Rijkdom is dus bij den Battak alles. Hoe slecht is hij er aan toe, die niet door de fortuin werd begunstigd. Heeft hij geen goeude familie, dan kan hij niet trouwen, heeft hij iets begaan, waarvoor hij wordt gestraft, men zet hem in het blok en laat hem daarin, totdat vrienden of familie zijne boete betalen. In het blok gesloten te worden is geene straf, neen, de straf is de boete die opgelegd wordt. Het gebeurt wel, dat zoo'n arme drommel in het blok sterft. Men vindt hierin niets bijzonders.

Nog niet lang geleden hadden wij een geval te Boeloeh-Hawar, dat een jong mensch in het blok werd gezet, omdat hij overspel bedreven had. Men veroordeelde hem tot 60 dollars boete. Hij had niets om te betalen, en zijne familie wilde hem niet helpen. Niemand had medelijden met hem. Gedurende eene maand zat hij zoo in het blok, met een touw om zijn hals, 'twelk men strak had aangehaald, opdat hij niet zou kunnen gaan liggen; dag en nacht moest hij blijven zitten. Men kan zich wel eenigszins voorstellen, wat dat wezen moet; lang is zoo iets niet vol te houden. Men had evenwel volstrekt geen plan den misdadiger los te laten. Gelukkig stelde men den controleur in kennis met deze zaak. Deze gelastte dadelijk, den man zijne vrijheid te hergeven.”

Wel is het noodig dat het Evangelie hier de harten doordringe en hun leere God boven het goud te verkiezen.

Stijbloemen.

1. Deze doorwrochte redevoering, die blijk gaf van, voor een niet-specialiteit, groote mate van kennis van zaken, werd met aandacht gevolgd en bleek blijkbaar indruk te maken.
2. Overal waar de ontploffing schade veroorzaakte, werd een onaangename lucht waargenomen;

ook hedenmiddag was die nog zeer goed merkbaar.

Bij een der bewoners van den Korten Delft zijn o. a. een drietal vogels van die lucht overleden: bij een ander viel op den zolder een ladder omver. *Door den stank?*

3. Dezer dagen kreeg eene koe in de weide twee kalveren, die dadelijk begonnen te zuigen, zoodat men hier het zeldzame schouwspel kon waarnemen van eene koe, die door twee kalveren werd *gezoogd*. (Nog wel zoo zeldzaam als in de oudheid, toen Romulus en zijn broertje door 'n wolvin *gezoogd* werden.)

ONZE LEESTAFEL.

E. E. DEEDES. **Lessen over het leven van den Heere Jezus.** Uit het Engelsch. Met een woord vooraf van Dr. J. H. Gunning J.H.zn. (No. 1 der „*Bibliotheek voor Zondagsschool-Onderwijs*”) D. A. DAAMEN te Leiden, 1894.

Deze lessen zijn zeer practisch. De schrijfster weet in weinige woorden veel te zeggen. De gedeelten der Heilige Schrift die besproken worden, zijn er van alle zijden bekeken. Maar er wordt niets uitgehaald, dat er eerst door menschen in gelegd is. We wenschen het boekje in veler handen.

De vorm waarin het uitgegeven is, is eenvoudig en zeer net. Hij doet den uitgever eer aan. Deze Bibliotheek zal haar weg wel vinden.

Allerlei voor allen. Proza en Poëzie van A. J. HOOGENBIRK en J. A. WORMSER (128 bladz.)

Dezer dagen verschijnt het boekje, waarvan we hier den titel noemen. De schrijvers hebben bijeenverzameld uit de eerste jaargangen van „*Excelsior*” zeven en twintig van hun opstellen in proza en poëzie, van zeer verscheiden inhoud: Bijbelstudiën, Zending, Land- en Volkenkunde, Verhalen. Ze hadden daarbij het oog op den huiselijken kring, maar niet het minst op de behoefte die in vele Jongelingsverenigingen bestaat aan goede stukken van niet te kleinen omvang, die dienen kunnen voor het houden van voordrachten. Of ze geslaagd zijn zal het gebruik moeten leeren.

V R A G E N B U S.

Een juist niet gemakkelijke vraag ligt ter beantwoording voor ons. 't Is of tijdens het Romeinsche tijdvak, dus in de eerste eeuwen onzer jaartelling, reeds iets voor de volksontwikkeling werd gedaan, dan wel of de Batavieren in al die eeuwen als wilde heidenen bleven voortleven. We willen gaarne geven wat we daaromtrent weten.

Zooals men weet, kwamen 50 jaren vóór onze jaartelling de Romeinen, onder Julius Caesar, in het land der Batavieren. Zij sloten met hen, als met de overige Germaansche stammen, een vriendschapsverbond, waarbij

men wederzijds verplichtingen op zich nam en rechten zou genieten.

Dit verblijf der Romeinen alhier heeft grooten invloed geoefend op het leven en de zeden der bewoners dezer landen. De Romeinen toch hadden hun beschaving aan de Grieken ontleend, die zelf echter buiten hun land hun beschaving niet voortgeplant hebben. De Romeinen met hun echt practischen zin vroegen het eerst naar de behoeften van het dagelijksch leven, en trachtten die te voldoen. Zij hadden eerbied voor wat den onderworpen volken heilig was, en begonnen hun iets te leeren, dat hun in het leven tepas zou komen. Zij hebben dan ook overal de sporen hunner beschaving nagelaten.

Den Batavieren onderwezen zij tal van zaken, in betrekking tot verbetering van den landbouw. Zij legden kanalen aan, of wierpen dammen op, om het rivierwater te beteugelen. Wel deden de Romeinen al deze zaken vooral uit eigenbelang, maar de bewoners hadden er groot voordeel van.

Daar de Romeinen ongeveer vijf eeuwen in deze streken vertoefd hebben, kan het wel niet anders of de beschaving schoot van lieverlede wortel bij de ruwe Germanen. Nog werkte hiertoe mede, dat ook in deze uiterste grenzen van het gebied zoogenaamde „keizerscholen” werden opgericht, waar de jeugd onderwijs kreeg in de wetenschappen, die toen op den hoogsten prijs stonden. Ambtelooze personen werden daar geoefend in spraakkunst; voor hoogere ontwikkeling leerde men ook muziek, rekenen en meetkunde.

Het leesonderwijs ging bij de Romeinen met het onderricht in het schrijven gepaard. De meester teekende de letters voor, en de leerlingen moesten die in zand natrekken, waarbij zeer op de houding der hand gelet werd. Deze schrijfoefeningen bleven aan de leesles verbonden, ook wanneer de leerlingen meer gevorderd waren. De leesstof was uit de werken der beste Romeinsche schrijvers; gedeelten daarvan moesten vaak van buiten geleerd en opgezegd worden. Aangezien de Romeinen gaarne als redenaars schitterden, werd in hun scholen van het declameeren zeer veel werk gemaakt en droeg men de uiterste zorg, dat de juiste klemtoon werd gelegd en de meest passende gebaren werden gebruikt. Bij het rekenen oefende men zich voornamelijk op de vingers, en ging daarbij geheel van aanschouwing uit. Daar echter de cijfers slechts een volstreekte waarde hadden, en niet als bij onze getallen ook een betrekkelijke, moet het rekenen zeer omslachtig geweest zijn. Wat de tucht in de scholen der Romeinen aangaat, deze werd zeer streng gehandhaafd; lichamelijke straffen waren aan de orde van den dag, en verder werd bovenmatig op de eerezucht der kinderen gewerkt.

Zeker was het voor ons land een groote zegen, dat er scholen werden gevestigd; jammer dat alleen de zonen der voornamen er van genieten konden; de meerderheid van het volk bleef in onwetendheid verzonken. Wel legde men zich meer dan vroeger op den landbouw toe, beoefende meer dan tevoren de practische wetenschappen, en ontloken ook reeds hier handel en nijverheid, maar de eigenlijke ontwikkeling der massa kwam eerst later.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50

De leden der redactie tekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1 : 5.

I.

Meer dan drie eeuwen geleden verliet een vaartuig ons vaderland met bestemming naar Brittanje. De reizigers die het vervoerde waren vluchtelingen, „kettlers”, die de dwinglandij des hertogen van Alva ontvloden, om in den vreemde de vrijheid te zoeken, die het eigen vaderland niet schonk. Bood Engeland thans den vervolgdten uit Nederland een wijk, dat zou later worden vergolden.

Onder de vluchtelingen bevond zich ook een gezin, van 'twelk we zeer weinig weten: noch het aantal leden, noch hun ouderdom, noch ook onder welke omstandigheden ze den tocht naar het vreemde land aanvaardden. Zeker is echter dat zij God vreesden en om de vervolging deswege te ontgaan hun land ontvloden; zeker ook dat ze hier niet den naam droegen waaronder hun geslacht eens wereldvermaard zou worden: SPURGEON.

Honderd jaar later, in 't jaar 1677, zat in de gevangenis van Chelmsford in Engeland een oud man, Job geheeten. En wel mocht hij dien naam dragen. Want al had hij slechts een stroozak om op te rusten, al was het bitter koud en al leed hij onschuldig, wyl hij den Heer naar zijn overtuiging diende — hij droeg zijn lijden met groot geduld, vijftien weken lang, totdat de ure der bevrijding sloeg. Hij,

Job Spurgeon, wiens geslacht de vervolging in de Nederlanden was ontvloden, ervoer thans, hoe, ook in Brittanje, zij die godzaliglijk wilden leven, werden verdrukt.

Weer gaan we honderd jaar verder, en weer treffen we een prediker der waarheid aan die Spurgeon heet. 't Is James Spurgeon, leeraar in een vrije Calvinistische gemeente in het dorpje Stambourne; trouw in zijn werk dat hij volhield tot zijn 88^e jaar! 't Was een deftig man, die dominee James Spurgeon, als hij daar door het rustige dorpje wandelde, met witte das, korte broek, zijden kousen en schoenen met gespen. Maar, wat meer zegt, hij was een godvreezend man, een troost en steun voor velen in zijn kleine gemeente, een dienaar van Christus. Van hem wordt getuigd, dat hij op zijn doodbed nog opgeruimder sprak dan toen hij gezond en krachtig was, en dat kan zeker van weinigen gezegd.

Mijn grootvader, zoo verhaalt zijn kleinzoon en naamgenoot die ook predikant is, was een hoogst ernstig en zeer bemind prediker, die uitnemend sprak. Hij leerde mij 't eerst wat een „grap” beduidt.

't Was toen eens iemand hem vroeg:

„Wel, Mr. Spurgeon, hoe zwaar zijt ge wel?”

„Och,” was 't antwoord, „dat is naar ge 't neemt. In de weegschaal gewogen, meen ik, dat ik te licht zou worden bevonden, maar ze zeggen dat ik in den preekstoel tamelijk zwaar ben.”

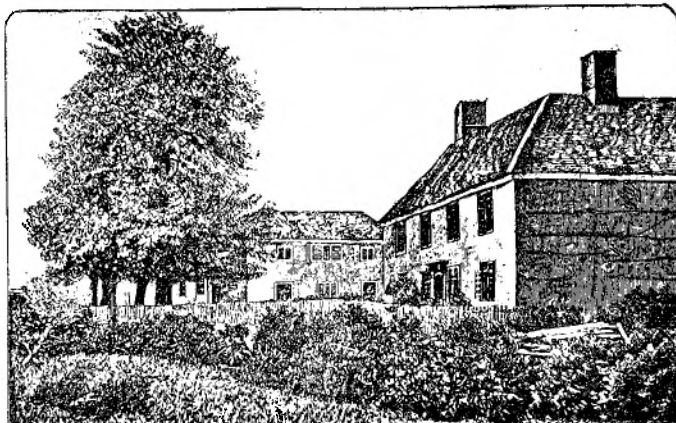
Het gelach dat daarop volgde be- greep ik eerst niet. Doch ik dacht na en langzamerhand werd mij duidelijk wat de dubbele beteekenis van een uitdrukking kan zijn. Mijn groot- vader kon schertsen; zijn kleinzoon kon het ook.

De pastorie te Stambourne was een groot, laag gebouw; van de vele ramen waren ettelijke be- pleisterd om de belasting uit te winnen. Het groote voorhuis was met zand bestrooid; er was een spreek- kamer, een kelder en tal van vertrekken, ruim ge- noeg voor het gezin, en prachtige plaatsen voor een kleinen jongen om te spelen.

Dat er zulk een jongen ook kwam, zullen we zien.

Den 19^{en} Juni 1834 zag de knaap, dien we bedoe- len en wiens naam eens over heel de wereld zou gehoord worden, in een eenvoudig huis te Kelvedon 't levenslicht. Daar woonden zijn vader en moeder; de eerste later predikant te Colchester; beide wandelende in de vreeze des Heeren, die hen thans den zoon had geschon- ken, die later zou terugzien op een ge- slacht, dat in vervol- ging en lijden om Christus' zaak niet was bezweken; dat op zoovele trouwe getuigen uit zijn mid- den wijzen kon, van welke ook de nu ge- borene een der voor- treffelijkste zou zijn: hij, *Charles Haddon Spurgeon*.

Nog geen jaar oud verhuisde de kleine reeds met zijn ouders naar Colchester, doch voor korten tijd. Want nog geen vier maanden later, toen zijn grootouders hun kinderen bezoch- ten, werd hun hart zoo aangetrokken door hun eer- sten kleinzoon, dat zij vader en moeder vroegen hem tijdelijk in hun huis te mogen nemen. Waar- schijnlijk maakten nog andere redenen inwilliging van dit verzoek wenschelijk en, om kort te gaan, achttien maanden oud verliet Charles de stad, om bij zijn grootouders buiten te gaan wonen, en onder hun leiding en die zijner tante op te groeien. Hij

DE PASTORIE TE STAMBOURNE.

Episcopalen gebruiken, vindt men er ook de kapel, waar Charles' grootvader predikte. Voor de kerk ligt het kerkhof; hier is ook gelegenheid tot stalling voor de paarden en wagens, waarmee de hoorders soms van grooten afstand ter kerk komen. Hooge linden en kas- tanjes geven schaduw om de kerk, terwijl een menigte bloemen prijken op de velden rondom en in den nabijgelegen tuin der pastorie. 's Zondags is het druk van de kerkgangers en Zondagsschoolleerlingen.

In de gang van grootvaders huis stond een groot, grauw hobbelpaard, waarop de kleine Karel zich vaak oefende onder tantes opzicht. Vooraan het huis lag de mangel- kamer, welker man- gel tevens voor heel het dorp dienst deed, en menig prettig uur- tje bracht de kleine door op den mangel gezeten, terwijl de dorpelingen er hun linnen onder persten. Daar stond ook de deegtrog en lag op een plank in den hoek altijd „wat lek- kers voor den jon- gen”, en zoo dat hij 't grijpen kon. Ook de melkkamer met haar inhoud was zeer

door hem gezocht. Als 't regende kon het kind zich vermaken met te kijken naar de druppels, die van het dak in een groote tobbe vielen. Die tobbe was voor hem de zee, waarin hij scheepjes liet varen.

De stallingen voor de kerk waren natuurlijk uit- nemende speelplaatsen, behalve op Zondag. De kast onder de trap was prachtig om schuilhoekje te spe- len of om er in te buitelen op het zand dat er lag. De fraaiste kamer van het huis lag rechts van de voordeur en zoo, dat de geuren van een roze-

KELVEDON, SPURGEONS GEBORTEPLAATS.

boom voor het venster, als dit openstond, binnentrokken. Een flesch op den schoorsteenmantel in die kamer was den knaap langen tijd een geheimenis. Want in die flesch zat een groote appel. Maar hoe was die door den nauwen hals gekomen?

Hij vroeg het grootvader, maar 't eenig antwoord was:

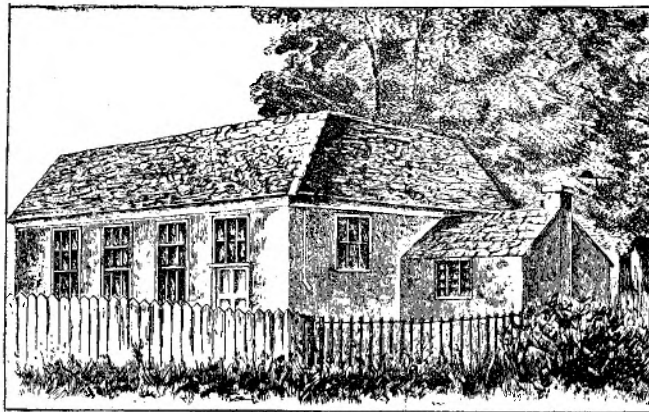
„Denk maar eens na.”

Niet beter ging 't bij grootmoeder, doch hoe Charles ook zocht naar een spleet in de flesch en er zelfs grootmoeders bril bij opzette, hij bleef even wijs. De appel was heel en de flesch ook.

Eens wandelde hij in grootvaders tuin, toen zijn oog viel op een tak, waaraan ook een flesch gebonden was, waarin een appel zat, die aan de spits van een takje groeide. Nu was 't geheim ontdekt en hij rende 't huis binnen, roepende: „Ik weet het; de appel is er in gegroeid!”

„Jongenslief,” zoo hooren we grootvader zeggen, „gij hebt het knap geraden. Maar let er nu op, de kerk en de Zondagsschool zijn als die flesch. Zij behoeden menigeen die nog jong is voor de koude en den stormwind van deze wereld.”

Ook vertelde grootvader zijn kleinzoon, als die op zijn knie zat, allerlei geschiedenissen. Zoo verhaalde hij hem van een man, Havers ge-

DE KERK TE STAMBOURNE.

heeten. Doch eensklaps verschenen zijn vervolgers. Zij naderden ook den oven, en hij hoorde hoe zij zich spottende en luidruchtig over den ketter uitlieten. Eindelijk zei er een:

„In de eest behoeven we niet te zoeken; als de oude schurk daarin was gekropen, had hij dat spinneweb moeten breken.” Zij gingen verder en Havers ontkwam.

Zulke verhalen, gelijk 't leven van de heel vrome grootouders, maakten op Charles' jong gemoed diepen indruk.

De tijd naderde echter, dat hij naar Colchester, naar zijn ouders, zou terugkeeren. Hij werd daar bij een juffrouw op de bewaarschool geplaatst. Ook vond hij er een aardigen speelmakker in zijn broertje James, die, tijdens de oudste te Stambourne vertoefde, geboren was.

HET GEHEIM.

Van Nederlandschen bloede.

Is het volgens den socialist dwaasheid zijn vaderland lief te hebben, of in Nederlanders en Mongolen beide iets anders nog te zien dan menschen; kan men volgens deze leer niet beter doen dan zich als wereldburger beschouwen en alle grenzen uitwischen — tot nog toe komen en de ervaring en ons gevoel daartegen met alle kracht op. We gelooven,

naar des Heeren Woord, dat alle menschen uit éenen bloede zijn; ook dat we gehouden zijn hun liefde te betoonen, gelijk wij ook weten dat God een Behouder is van allen, zooals de apostel zegt. Doch het onderscheid tusschen de menschen uitwischen, dat vermogen de menschen niet.

't Doet ons dan ook genoeg, dat we, gaande spreken van een man, wiens leven en arbeid, beide nog onvoleind, ten volle de aandacht verdienen, al

aanstonds mogen zeggen dat hij, schoon in den vreemde arbeidende, van Nederlandschen bloede is. Evenzeer verblijdt het ons dit te weten van Spurgeon, over wien in ditzelfde nummer van ons blad wordt gesproken. En eindelijk hebben we ons — de socialist vindt dit kinderachtig natuurlijk — recht verheugd dat de buitenlanders zelf met nadruk op die Nederlandsche afkomst wezen, zoowel van Spurgeon als van hem over wien we zullen spreken, Dr. VAN DIJCK.

Van Dijk werd den 13^{en} Augustus 1818 geboren te Kinderhoek, een plaatsje in den staat New-York in Amerika, ietwat oostelijk van de Hudson-rivier. In die streek stichtten onze vaders het, helaas verloren, „Nieuw-Nederland”, het in „New-York” herdoopte „Nieuw-Amsterdam”, „Breukelen”, thans „Brooklyn”, en zooveel meer. Nog altijd wonen er duizenden afstammelingen der oude Nederlanders, en bij niet weinigen is de oude taal nog niet geheel verloren. Men weet trouwens hoe het de trots is van den Amerikaan, als hij op oud-Nederlandsche afkomst wijzen kan.

De ouders van Van Dijk waren beiden Nederlanders, gelijk de meeste bewoners van Kinderhoek. Overal werd daar dan ook Hollandsch gesproken. De jonge Van Dijk groeide in die Hollandsche omgeving op, en behoorde tot de Ned. Geref. kerk van Amerika.

Op de voortreffelijke school in Kinderhoek kreeg hij zijn eerste opleiding; daarna verwierf hij te Philadelphia den graad van doctor in de godgeleerdheid. Zich sterk geroepen gevoelend tot den zendingsarbeid, bood hij zich, ruim twintig jaren oud, bij het Amerikaansch Zendinggenootschap aan en vertrok reeds in 't voorjaar van 1840 naar Syrië.

Wat hij daar verricht heeft in de vele jaren, welke hij in het Oosten heeft doorgebracht, vermelden we hier niet in bijzonderheden. Ons doel is op Van Dijk te wijzen als den man, die een der grootste weldoeners van ons geslacht heeten mag door zijn *vertaling des Bijbels in het Arabisch*. Hij, de groote taalkenner en vertaler, is onder de groote thans levende overzetters van Gods Woord de oudste, en zijn arbeid geeft hem zelfs alle recht op een eerste plaats onder de Schriftvertalers aller eeuwen. Hij deed een werk duizenden ten zegen, waarop de nu 76-jarige met ootmoedigen dank mag terugzien.

Op zulk een man nu zijn wij, als Nederlanders, trotsch.

De kroon op Van Dijcks leven is buiten twijfel deze overzetting der Schrift, in nauwkeurig en voor het volk verstaanbaar Arabisch, zoodat volgens deskundigen deze vertaling *de beste is* van alle die bestaan.

Hiertoe werkte veel meê.

Het Hebreeuwsch behoort gelijk het Arabisch tot de Semietische talen; veel van wat men in het Hebreeuwsch, een doode taal thans, vindt, leeft nog

in het nu gesproken Arabisch. De bouw der woorden en de spreekwijzen volgen in beide talen dezelfde lijnen, en wie de twee talen goed kent, wordt daardoor juist instaat de gedachte uit de doode taal nauwkeurig in de levende weer te geven.

Het Nieuwe Testament is wel geschreven in het Grieksch (niet-Semietisch) maar het Nieuw-Testamentische Grieksch is niet alleen in vorm naar het Semietische zwevend, maar de gedachten zijn geheel alzo. En daar nu Dr. Van Dijk leefde in het land, waar het Semietisch-Arabisch de volkstaal is, was hij bij uitnemendheid de man om de Arabische Bijbelvertaling tot stand te brengen. Hij kende de „spraak des lands”.

Maar meer nog.

Men weet hoe overal in de Schrift zich als 't ware de trekken van het Oosterland weerkaatsen. De heilige schrijvers ontleenden hun beelden aan wat zij rondom zich zagen, om zoo Gods boodschap tot de menschen te brengen. Duizenden uitspraken der Schrift wortelen om zoo te zeggen in het land Kanaän zelf.

Nu heeft Van Dijk dat land in lengte en breedte doorwandeld; hij zag de dingen waarvan de profeten en apostelen spreken, als zij Gods waarheid duidelijk willen maken. Heel het land werd hem een levende verklaring van „het Boek”. Als hij uitging om het Evangelie te verkondigen, hoorde hij mannen en vrouwen hun nooden, hun vreugd, hun droefheid uiten in woorden, die als gegrepen schenen uit de taal der Schrift, die zij op elke bladzijde hooren doet.

Zooals we zeiden, was Dr. Van Dijk even twintig jaar, toen hij den grond van het Oosten betrad. Hij had dus het groote voordeel de studie van het Arabisch te beginnen, terwijl al zijn stemorganen nog buigzaam waren. Daarbij bezat hij een fijn gehoor om klanken te onderscheiden en een scherp blik voor taalvormen. Hij kende, toen hij in 't Oosten kwam, geen woord Arabisch, en leerde het toch volkomen in ongelooflijk korten tijd.

Eens had juist zijn bijzonder meesterschap in 't Arabisch hem 't leven kunnen kosten. Onze Hollandsche geleerde bewoog zich namelijk onder de Drusen van den Libanon als een hunner, ook wat kleedij betreft. Nu ontstond er in 1848 oorlog tuschen de Drusen en de Maronieten. Hij had de gewonden van beide partijen verpleegd, toen hij op weg naar huis een troep Drusen ontmoette, die hem aanhielden. Hij vertelde hun dat hij een Amerikaan was, doch 't antwoord luidde: „Onmogelijk! Geen vreemdeling spreekt onze taal zooals gij”. Gelukkig beschikte God het zoo, dat juist toen men hem wilde dooden, er een Druse aankwam, die zei: „Ik heb gezien dat hij zoo pas op 't slagveld een der onzen verbond.” Nu zong men zijn lof en bracht hem veilig thuis. 't Zal wel weinig voorkomen, dat iemand door zijn nauwkeurige taalkennis in moeite komt.

Het tegenovergestelde is, gelijk ieder weet, niet zoo zeldzaam.

Er bestaan geen vroege vertalingen der Heilige Schrift in 't Arabisch. Men spreekt van een, vervaardigd door Warka, tijdens het leven van Mohammed, die uit dat werk het weinige, dat uit de Schrift in den Koran voorkomt, moet gehaald hebben(?). In de achtste eeuw gaf Johannes, bisschop van Sevilla, een vertaling der Latijnsche Vulgata. Er verschenen ook andere. In de zeventiende eeuw gaf Risius, Maronietisch bisschop van Damaskus, een vertaling die in drie deelen verscheen (1638—1646). Sabat, een bekeerd Muzelman, vertaalde onder leiding van den beroemden zendeling Martyn (1800) het Nieuwe Testament, maar te zeer nog in Mohammedaanschen geest. De onnauwkeurige vertaling in de polyglotte van Parijs e.a. is van Saadras, een Joodsch onderwijzer te Babylon, en verscheen te New-Castle in 1811. Doch dit alles bleek onvoldoende en een nieuwe poging werd gedaan, waartoe de Arabische geleerde Faris bezig was. Hij vertaalde eigenlijk de Engelsche overzetting, en Prof. Lee zag het dan naar het oorspronkelijke na. Andere geleerden hielpen, en in 1856 was 't werk gereed.

Intusschen was Dr. Smith te Beyrouth (Syrië) aan een vertaling begonnen, die alle zou overtreffen. Eerst verzamelde hij een uitgelezen tekst, waartoe hij de beste lezingen koos. Doch hij stierf en Dr. Van Dijk, die 't werk overnam, keerde tot den gewonen tekst terug.

In 1858 kreeg het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap bericht, dat Van Dijk ijverig bezig was en het Nieuwe Testament over twee jaar gereed kon zijn.

In 1864 kon Dr. Van Dijk melden: „Heel de Bijbel is in 't Arabisch vertaald.” Hiertoe hadden het Britsche en het Amerikaansche Bijbelgenootschap vriendschappelijk samengewerkt. Het moeilijk werk der uitgave in verschillende drukken nam de vertaler ook op zich. Hij keerde daarom naar New-York terug en had twee jaren lang te New-York toezicht op het maken der electro-type platen voor twee octavo-uitgaven: één met, één zonder klinkers.

Intusschen was Dr. Van Dijk werkzaam als professor in 't Hebreeuwsch aan een hoogeschool. Men wilde hem daar behouden, doch hij had zijn zendingsarbeid lief, keerde terug en werd professor in het Syrisch-Protetantsch College te Beyrouth. Hij onderwees daar sterrenkunde, scheikunde en geneeskunde en bezocht het ziekenhuis tweemaal per week. Dikwijls preekte hij 't zij in 't Engelsch of in 't Arabisch en behandelde ook tal van zieken. Zijn hoofdtaak echter is geweest de Arabische Bijbelvertaling.

Hij heeft daarbij alle gebruik gemaakt van den arbeid zijner voorgangers en raadpleegde inlandsche en buitenlandsche Arabische geleerden. Toch is de groote Arabische Bijbel, die verdere overzettingen onnoodig maakt, de eerezuil van zijn geleerdheid en

ijver alleen. Deze Bijbel brengt het Woord Gods tot heel het Arabische geslacht. Wie den Koran lezen kan, verstaat ook dezen Bijbel. Toen Martyn met behulp van Sabat zijn vertaling van het Nieuwe Testament begon, zei hij: „We zullen beginnen te prediken aan Arabië, Syrië, Perzië, Tartarije, een deel van Indië en China, half Afrika, de kust der Middellandsche zee en Turkije, en één taal zal voor allen voldoende zijn.” Dat wijst aan van hoe groot belang Dr. Van Dijcks gezegend werk is.

Het is een liefelijke gedachte, dat deze vrome en geleerde zendeling nog altijd te Beyrouth in zijn heerlijk werk bezig is. Al is hij de zeventig reeds voorbij, hij is nog „jong van hart en frisch van gedachten.” Wie zal zeggen hoeveel zijn arbeid reeds voor het Godsrijk uitwerkte en nog uitwerken zal? En nog eens, het doet ons goed, in hem, die tot zoo groot een taak verwaardigd werd, een man van Nederlandschen bloede te begroeten.

H.

LASTIG REIZEN.

Wie in China reizen wil, moet ettelijke onmisbare zaken met zich voeren:

1. Een onuitsprekelijken voorraad geduld.
2. Een gemoed, dat door niets beroerd wordt.
3. Een meëgaanden aard, die er niet om geeft geplunderd te worden door overvragen.
4. Een paar oogen, die ongevoelig zijn voor stof en vuil.
5. Een gezonde spijsvertering en een inschikkelijke maag, die niet al te kieskeurig betreffende den tijd of de hoedanigheden der maaltijden is.

Ik houd het voor afgesproken, dat gij wel voorzien zijt van deze dringende noodzakelijkheden, omdat gij gereed zijt voor een uitstapje in het bloemrijke keizerrijk. Indien u een der bovengenoemde benoedigheden ontbreekt, blijf als 't u belieft thuis. Ik vond eens twee ingenieurs in een Chineesche stad in het binnenland, die deze hoedanigheden, vereischt in een Chineesch reiziger, bezaten, behalve geduld en een meëgaand humeur; en 't resultaat was, dat, ofschoon zij trouwe vrienden waren toen zij vertrokken, zij met elkander op lang geen goeden voet waren, toen ik hen ontmoette, en daar geen van beiden Chineesch kon spreken, was hun toestand recht beklagenswaardig.

Rekende op uw geduldige inborst, verzoek ik u u gereed te maken om morgenochtend te 6 uur te vertrekken; want we hebben een langen dag voor ons.

Den bedienden wordt de noodzakelijkheid om vroeg te vertrekken onder het oog gebracht; en de muil-dierdrijvers hebben gezworen bij het aanbreken van den dag ons te wachten.

Des morgens om acht uur staan wij nog op den uitkijk naar onzen muil-dier-draagstoel, die niet

gekomen is. Tegen negen uur komt hij, en de mannen zijn verwonderd, dat gij hen laat vindt. De draagstoel bestaat uit drie onderstboven gekeerde houten pakzadels met touwen aan twee dikke palen vastgemaakt. Drie dunne bamboe-bogen vormen de ondersteuning van het buigzame matwerk, dat onze eenige beschutting tegen de brandende zon uitmaakt.

Een der twee muilen heeft wonden op zijn rug zoo groot als een rijksdaalder, en de andere kan ternauwernood staan.

Wij betaalden voor dieren van zessen klaar, en deze levende geraamten waren het gevolg van onze bestelling; hieruit ziet gij de noodzakelijkheid voor vereischte No. 3. Deze dieren nu te willen verwisselen, zou ons vertrek een dag vertragen, een ongekende hoeveelheid kracht onzer longen kosten, en al de lui in een slecht humeur brengen. Het beste is niets te zeggen en het maar voor lief te nemen. Onze bedienden zullen ons beddegoed in den draagstoel pakken en wij zullen daar bovenop gaan zitten of liggen. Dit duurt een uur en een kwartier; om kwart over tien roepen de mannen: „Muig pai liao,” „alles is gereed voor het vertrek,” en wij zijn gelukkig... 4½ uur te laat! Vóór de schemering zullen wij de plaats onzer bestemming niet bereiken.

Kruip in uw draagstoel. Neen, gij zult er niet uitvallen, de mannen wippen slechts het achtereind van den draagstoel op, om hem aan het muilnier vast te maken. Nog een seconde en het voorste gedeelte wordt vastgemaakt aan den siddenden rug van het andere muilnier, en uitgespannen tusschen de dieren, vertrekt gij. Andere lastdieren zouden gelijkmatig voortstappen, deze doen het niet, wijl ze schepsels in China zijn, waar alle dingen tegen de gewone orde van zaken ingaan.

Voort gaan we zig-zag! rechts, links! hort, ho! hola, hei!, en in elke mogelijke beweging achterenvolgens.

Weldra doet uw rug u pijn, en gij ontdekt, dat uw bediende zoo snugger uw koffertje achter u heeft geplaatst, dat een punt juist past tusschen de wervels van uw ruggegraat. Gij peinst er juist over wraak te nemen op dien jongen, als uw muilnierdrijver uw booze overdenking afbreekt, door op de zijde van den draagstoel te kloppen en te schreeuwen: „Zit wat meer naar het Noorden!” — Het volgende oogenblik roept hij: „Ga tegen het Zuidoosten zitten;” en zoo spoedig als gij uw kloppend hoofd verplaatst hebt, verlangt hij, dat gij weder veranderen zult. Ondertusschen tilt hij den draagzetel steeds aan den eenen kant op, wegens diens neiging om aan dien kant van den muilezel af te vallen. Indien er eenige kracht steekt in verwenschingen, zal uw bediende van nacht niet slapen, want uw drijver heeft sedert de afreis niets anders gedaan dan op hem smalen, om de wijze waarop de draagstoel is ingepakt.

Eindelijk wordt de drijver moede en gaat achteraan loopen. De bediende heeft vrede met hem gesloten door hem wat tabak te geven, en gij hoort de twee nu vroolijk praten, terwijl zij achteraan gaan of beurtelings op den ezels rijden, die altijd den draagstoel vergezelt, terwijl men u overlaat aan uw noodlot en aan het instinct uwer muilnieren. Het is verwonderlijk, hoe die geduldige, half verhongerde dieren voortstroompelen. Zonder bestuur kiezen zij de beste gedeelten van den weg uit, en stappen zonder uitglijden voort op den kruin van enge dijken of langs den rand van schrikkelijke afgronden, totdat ten laatste de voorste muil een ongelukkigen misstap doet (hij heeft al een heele poos gedurig gestruikeld) en u op den weg werpt temidden van uw beddegoed, koffers en verdere pakken. Dit beduidt oponthoud, en als de nacht ons overvalt, hebben wij nauwelijks de helft van den afstand afgelegd, dien wij volbracht moesten hebben. Toch zijn we dankbaar voor stilte en rust, en onze herberg lijkt, wat ze niet is, heel weelderig voor onze vermoeide leden; in ieder geval, ze zal ons niet schokken en stooten.

Gij zijt juist ingeslapen, wanneer men u wekt door een hard kloppen op de deur. „Wat scheelt er aan?” — „De haan heeft gekraaid — sta op en maak u klaar om te vertrekken,” roept uw muilnierdrijver. Gij schraapt een lucifer aan en raadpleegt uw horloge. Het is pas een half uur na middernacht. Gij weigert u te verroeren en uw drijver verwijdert zich al grommende. Twee muilezels heffen thans een duo aan, en de andere, op de binnenplaats vastgebonden dieren voegen zich in koor daarbij. Dat houdt den slaap verre van uw vermoeide oogleden, en juist als gij dien preutschen kalmeerder van al onze moeielijkheden hebt overgehaald om terug te keeren, en gij in dien aangenamen toestand van overgang zijt, tusschen klaar wakker en geruste sluimering, roept uw bediende luide om u te zeggen, dat het tijd is om op te staan. Gij wilt hem niet antwoorden, maar hij wil daarbuiten niet zwijgen en blijft kloppen tot gij antwoordt. Gij keert u op uw andere zijde om nog eenmaal in te slapen, maar slapen zou nu wel een mirakel wezen. Daarvoor is er veel te veel beweging en leven in den hof. De andere logeergasten zijn bezig te vertrekken, en ofschoon het nog niet licht wordt, ware het toch maar beter zelf ook verder te trekken. Gij raadpleegt nogmaals uw horloge. Het is vier uur in den morgen. Gij staat op in een slecht humeur en kleedt u, en tegen half zes stapt gij de deur van de herberg uit. De muilezeldrijver heeft den ganschen nacht doorgebracht met het voederen en verzorgen zijner dieren, en zit nu op den ezels te slapen, laat het aan uwe muilen over zelf den weg te vinden, en aan u om in vrede neder te liggen, zonder de streken van het kompas te bestudeeren. Gij vraagt u af waarom uw vervelende Chineesche geleiders niet meer tijd in de herberg hebben doorgebracht om te slapen,

en haast maakten om verder te reizen, toen gij in slaap waart gevallen. Wijs geworden door uwe ontvinding van gisteren, hebt gij zelf uw draagstoel ingepakt; en gij droomt van veeren bedden en andere weelde-artikelen, wanneer, — wat is dat — bonk, bons, de achterste muilezel is neergevallen en de voorste uw draagzetel achter zich aan verder sleurt. Weldra is het heele ding van zijn rug gevallen en gij ligt weder in het stof te spartelen. Het duurt ten minste een uur voor ge verder kunt trekken.

Hetzij gij reist in een van de bovengenoemde draagstoelen, of dat gij een wagen huurt of een kruiwagen, gij moet op allerlei oponthoud bij iedere gelegenheid zijn voorbereid. De kruiwagen, die uit een groot wiel bestaat met een enge zitplaats aan elken kant, en die door twee mannen voortgestuwd wordt, een van voren en een van achteren, is 't aangenaamste vervoermiddel, maar tevens het langzaamste en alleen bij uitstekend weder bruikbaar. De Chineesche wagen kan gemakkelijk wezen als hij goed opgeladen wordt, maar hij is ongetwijfeld een rammelkast. Hij heeft geen veeren, wordt getrokken door twee achter elkaër gespannen muildieren, en schudt zijn ramspoedigen bewoner ongeveer als de steenen in den rammelaar van een klein kind worden heen en weer geworpen, wanneer dat speelgoed door de dikke, plompe vingertjes gegrepen wordt. Dit is echter aan de wegen, of om nauwkeuriger te spreken aan het ontbreken van wegen te wijten, en niet de schuld van de kar, die overigens een goed voertuig is.

Indien gij een millionair zijt, moogt ge reizen in een draagstoel en het genoeg hebben van den ganschen dag zoo stil als een afgodsbeeld te zitten, (want uw dragers zullen aanmerkingen maken als gij u verroert) in uw hokje, en dan wordt ge op de schouders der mannen gedragen. Deze draagstoelkoelies zijn vlug en welwillend en acht man zullen u in zeven dagen 350 mijlen ver dragen, heuvel op, heuvel af, over rivieren, dwars door zandige woestijnen en u volstrekt niet schudden. Zijt ge heel sterk, dan kunt ge uw nachtleger over uw paard werpen en daar bovenop rijden. Doch dewijl ik geen millionair ben, noch een Simson, kan ik zelden op een dezer laatstgenoemde manieren reizen. Ik maakte mijne tochten hetzij op een kruiwagen, in een muildier-draagstoel of met een wagen, en, hoe vreemd het u moge toeschijnen, ik bracht het grootste deel van den tijd gedurende deze uitstapjes met lezen door; ik had anders geen tijd of gelegenheid om mij aan mijn boeken te wijden.

Als ik gedurende 10 dagen afwezig moest zijn, nam ik altijd een 50 kilo kopergeld mede en hoewel ik er mij in oefende om zoo zuinig mogelijk te wezen, zelden bracht ik er weer veel van thuis.

Voorwaar, er behoort moed toe zoo te gaan reizen!

Eens zendelings leven En — door hem zelf beschreven.

Den velen zendingsvrienden onder onze lezers zal het ongetwijfeld genoeg doen, hier het leven beschreven te vinden van den bekenden, godzaligen vader Jansz., die als Doopsgezind zending op Java zoovelen ten zegen was en thans aldaar, te Pati, woont. Veertig jaren bracht hij, de nu ruim zeventigjarige, in het Overzeesche door en niet vruchteloos.

In hetgeen hier volgt is zeer bescheidenlijk de persoon op den achtergrond getreden en in eenvoudigheid dicht Gode al de eer gegeven. We ontleenden het aan de Indische *Opwekker*, een voortreffelijk blad.

MIJN LEVENSLLOOP EN GODS ZORGEN.

Dertig jaren, van mijn jeugd af,
droeg de Algoede me in mijn waan,
dat, om wat als deugd mij toescheen,
ik bij Hem in gunst zou staan.
Dertig jaren beweldadigd,
kende ik Hem noch zijnen Zoon;
eigen braafheid was mijn afgod,
zijner heiligheid ten hoon!
Dertig jaren trouwen arbeids
aan mijn eigenzinnig hart
wederstond ik in mijn dwaasheid,
diep in ijdelheid verward.
Twee reeds lang gevoede wenschen
kwamen nu tot werkelijkheid,
maar nog zonder dat mijn ziele
tot de Waarheid werd geleid.
'k Mocht me een eigen werkkring stichten,
waarin 'k meester was en heer,
en waarin mij tal van kindren,
werd vertrouwd voor tucht en leer.
Ook vond ik een lieve gade,
mij een overdierbre schat,
mij als appels mijner oogen,
geurig roosje op 't levenspad.
Hemel scheen het mij op aarde!
Maar — niets standvast hier beneên!
't Lieve roosjen ging aan 't kwijnen;
heel zijn blos en geur verdween!
Niets mocht baten, 't ijvrigst kweken
en verzorgen trouw en teêr:
minder nog dan honderd dagen,
en — mijne eegâ was niet meer!

'k Stond verplet: wat was mij 't leven
zonder haar? een woesteni,
dor en duister! Wat kon 'k wenschen
dan een graf aan hare zij'?
Neen! de Heer van dood en leven
had iets beters met mij voor:
haar gemis moest mij doen vinden
kostbrer schat dan ik verloor!

Reeds vooraf had zijne liefde
 mij den weg daartoe gebaad:
 't werd mij heil, wat in mijn dwaasheid
 ik mijn onheil had gewaad.
 Eer de wond nog was geslagen,
 lag de balsem al gereed;
 lieve vrienden uit Gods kindren
 deelden in mijn harteled;
 brachten mij den troost, die, machtig,
 van het Kruis des Heilands vloeit,
 dien ik (toen eerst!) gretig indronk;
 en mijn logge geest, ontboeid
 uit den strik van vleesches traagheid,
 leerde, in tranen, dank en lof
 bieden aan den God mijns levens.
 Daaglijks vond ik rijker stof
 tot dien dank, met prijs en eere
 voor de aanbiddelijke trouw
 van zijn Vaderlijke leiding,
 die, ook zelfs uit smart en rouw,
 ware blijdschap deed ontkiemen.
 En die troost werd in 't gemoed
 mij een springfontein ten leven,
 door Gods Geest bewaard, gevoed,
 dat zij dienen kon ter drenking
 ook van andren; 't werd mijn lust,
 't dierbaar, Godlijk Evangelie,
 't Woord van vrede en zielerust,
 nu aan andren te verkonden,
 'twijl voor allen aangeboën;
 dat ze óók paarden mochten worden
 aan de duurverworven kroon
 van den Heiland der verloornen,
 die voor hen zelfs 't kruis verdroeg
 ter verzoening en verlossing,
 toen Gods recht voldoening vroeg.
 Ook die gunst werd mij ten deele
 van Gods vriendlijk aangezicht:
 zij, die me eerst tot Jezus leidden,
 vraagden toen mijn onderricht
 in de kennis van de Schriften:
 oef'ning, mij door God besteld
 tot een taak van wijder omvang,
 op verafgelegen veld. —

Op een avond, dat ik, eenzaam,
 vol gedachten nederzat,
 kwam tot mij een vriend der jonkheid
 (nu reeds thuis in de eeuwge stad), ¹⁾
 vrägend of 'k reeds had gevonden
 zielevrede in Jezus' bloed.
 „Ja!” was 't antwoord, en dat deed hem
 aan zijn hart zoo innig goed,
 dat wij saam den Heiland prezen
 voor zijn Godlijke genä,
 voor de nooit volprezen redding
 op het bloedig Golgotha. —

¹⁾ Hendrik Jaspers.

Weldra kwam tot mij de roepstem
 om naar Java heen te gaan,
 en aan Islamiet en heidenen,
 al wat Jezus heeft gedaan
 en geleden, te vertellen,
 voor hun redding uit den dood,
 voor hen om vergeving biddend —
 met een liefde oneindig groot; —
 tot bedekking van hun zonden
 voor het heilig eindgericht;
 tot volkomene herschepping,
 tot een wandel in het licht;
 tot een goede en wisse hope
 op de zalige eeuwigheid,
 al wie dezen Meester volgen,
 van d' eerst' aanvang toebereid. —

Mij, mij diep onwaardig zondaar,
 was die eere toegedacht;
 en Gods trouw heeft in genade
 me ook naar Java heen gebracht.
 Wat het kosten moest, hoeveel ook,
 lag gereed door zorg en vlijt
 van een bond van Jezus' vrienden,
 die, met veel gebed en strijd,
 werken voor de komst van 't Godsrijk, —
 en door offers saamgegaard
 voor het heil van heidenzielen.

Weldra was de tocht aanvaard, —
 niet alléén; — want voor de ontslaapne
 schonk Gods liefde, oneindig teêr,
 mij een tweede trouwe gade,
 die ook meê zichzelf den Heer
 had ten heiligen dienst gegeven,
 en, thans meer dan veertig jaar,
 vreugde en smarten met mij deelde,
 zorg en arbeid, wat 't ook waar. —

Door de ontferming Gods was de arbeid
 ook niet ijdel: weldra stond
 er een bedehuis voor Java's
 Christ'nen op Djapara's grond.
 Ruim een honderdtal gedoopten
 in den heiligen, eengen Naam,
 ons tot zaligheid gegeven,
 éene ziel, éen hart tezaam,
 leerden daar dien Naam belijden,
 sierend 't Evangeliewoord
 en 't verbreidend naar vermogen
 rondom heen van oord tot oord. —

't Tiental spruiten van onz' echtbond
 wies op tot ons beider vreugd
 en ter eere van den Schenker,
 die ze kweekte van der jeugd.
 Van zes zonen de eerstgeboorne,
 naar zijn keus óók 's Heeren knecht
 in het werk des Evangelies, —
 zwaar beproefd, maar vast verhecht

en getrouw aan zijne roeping,
 daar hij 't werk van mijne hand
 overnam en mocht vermeëren,
 bloeiende aan Djoewana's strand, —
 kan, na zeven droeve jaren,
 thans weer danken, blij van zin,
 nu hij 'n tweede lieve gade
 feestlijk leidt zijn woning in. —
 Drie der zonen, rijp bevonden,
 plantte God in hooger gaard,
 twee nog jongling, rijk in gaven,
 ons zoo kostlijk, dier en waard!,
 één reeds echtgenoot en vader
 van viertallig welig kroost,
 der bedrukte weduwvrouwe
 dubbele last bij rijken troost;
 want die smart werd haar ten zegen:
 't leven sproot haar uit dien dood;
 en zij won een God en Vader,
 Hulp en Schut in zorg en nood! —
 Onze dochters, vier in aantal,
 grijsheids sieraad, treden meê
 op den heilsweg, één reeds weduw
 van een boodschapper der vreê
 door het Kruisbloed, die zijn krachten
 in den arbeid had verteerd,
 en in vreê mocht henenschrijden,
 om zijn trouw nog welgeëerd; —
 één nog gade óók van een dienstknecht
 in des Heeren akkerwerk,
 medewerkend met haar echtvriend
 tot den bloei van Jezus' Kerk; —
 één nog maagd, die hare zorgen
 wijdt aan onzen ouden dag
 en aan 't heil van Pati's jonkheid,
 die zij stadig leeren mag
 van den Heiland en zijn liefde,
 van het Kruis en zijne vrucht,
 van den Vader in den hemel,
 die al wie tot Jezus vlucht,
 leert ook als Gods kind te leven,
 voor zijn heerlijkheid bereidt,
 hen den kruisweg doet betreden,
 die alléén ten hemel leidt. —

Ja, in alles was de Heere ons
 steun van troost, van kracht en licht,
 om ons oog omhoog te heffen,
 over 't kruis op Hem gericht. —
 Vierentwintig jonge spruiten,
 kroost van kroost (vier nog reeds thuis!),
 doen ons weder jong ons voelen
 midden onder zorg en kruis.

Dertig jaar had ik gearbeid
 in de hitte aan Java's kust,
 toen 'k door gebrek en lichaamskrankheid
 tot een tijdelijke rust
 werd gedwongen; maar die ruste

was verwiss'ling slechts van taak,
 en voor tal van werkzaamheden
 maar één enkle, één groote zaak:
 de vertolking van den Bijbel,
 weer op nieuw, voor den Javaan. —
 's Heeren lieflijke genade
 brak ook hier voor mij de baan,
 en zijn kracht, in zwakheid werkend,
 heeft die taak door mij volbracht. —
 Ook aan 't Britsch Genootschap eere,
 dat zijn bijstand, ingewacht,
 ook volvaardiglijk verleende,
 offerende een grooten schat¹⁾,
 wijl heel 't volk, dat Java's naam deelt,
 geen verstaanbren Bijbel had.

Lof, prijs en dank den Heere
 voor zooveel gunst en goedheid,
 onfermend mij bewezen!
 Hoe moest mijn harte branden
 van dankbre wederliefde!

Verleen mij dat, o Heer!
 opdat ik tot aan 't einde
 der ras vervlogen dagen
 U dien', van U getuige,
 en velen nog tot heil zij,

Uw heiligen Naam ter eer!
 Schenk uit genade uw zegen
 op den volbrachten arbeid,
 dat in dees dorre landen,
 Uw planting welig groeie,
 Uw Woord alom geloofd word',
 verheerlijkt uw Naam!

Dat eenmaal nog heel Java
 zijn Mohammed verwerpe
 en Jezus Christus eere
 als d' eengen Zaligmaker;
 al de eilanden in 't ronde
 U loven al tezaam!
 Sterk daartoe al uw knechten,
 die 't Woord des Heils verkonden,
 dat ze allen in hun wandel
 de kracht diens Woords bewijzen;

dat de Javanen zien,
 wat Christen-zijn beteekent,
 en dat Uw Woord hen zaligt,
 die het oprecht gelooven,
 opdat zij zich bekeeren
 van ijdelheên en dwaasheid,
 en groot en klein U dien'!

Dat opium verdwijne,
 dat gif, dat lijf en ziele
 verwoest, en sluit de harten
 voor vredes blijde boodschap!

Dat Neêrland wierd bevrijd
 van dien ontzetsbren gruwel
 om zielen te verderven,

¹⁾ In 't geheel ongeveer vijftig duizend gulden!

die God ons toevertrouwde
om ze te helpen redden
door 't heilig bloed des kruises!

Geef, Heer! dat wijd en zijd
Uw Woord de afgoôn doe vallen,
den dwaalprofeet beschame,
de zielen tot zich trekke
uit der demonen kluijsters,
verzoend in Jezus' bloed! —

Wordt Java wel geheeten
een paarl aan Neêrlands krone,
hoe vaak misbruikt tot onrecht,
o Jezus! door uw liefde
verwonnen, ligge 't weldra
aanbiddende U te voet!
En zij 't een kostlijk sieraad
aan uwe kroon alleenig,
verdiend op Golgotha!
Dan zullen we eeuwig juichen
om uw genadezegen:
God lof! Halleluja!

DE COURANTEN DER TOEKOMST.

„Veel, onnoemelijk veel,” zei onlangs een buitenlandsch blad, „hebben wij aan de hedendaagsche wetenschap te danken. Wat zou men in het begin dezer eeuw geantwoord hebben aan dengene, die zoo verwaand of voorbarig zou geweest zijn om te voorspellen, dat men, na eenige tientallen jaren, op eenige honderden mijlen afstands met elkaër zou kunnen spreken, of op duizenden mijlen aan elkander zou kunnen schrijven? Men had zoo iemand voor krankzinnig verklaard, of misschien wel gesteenigd.

En toch, welk een vlucht heeft de wetenschap sinds 1800 of liever nog in het laatste gedeelte van onze eeuw genomen. De telegraaf, die reeds, doch onder een anderen vorm, ongeveer 500 jaar vóór Christus bestond (men had n.l. toen een stelsel fakkels, die op verschillende manieren gehouden of gezwaaid werden), werd door den Fransman Chappe in 1793, dus ruim een eeuw geleden, op eene, voor dien tijd zeer voldoende wijze herschapen. Chappe had n.l. een stelsel palen uitgevonden, van drie verschillende balken voorzien, die in onderscheidene standen geplaatst konden worden en daardoor een aantal alphabetische seinen tevoorschijn konden brengen. Die seinen werden door andere personen, die de wacht bij dergelijke toestellen hielden, verspreid. Napoleon bediende er zich enkele malen van. Die telegraaf (telegraaf beduidt letterlijk ver-schrijver) werd verbeterd, en dergelijke toestellen, doch onder den naam van semaphoren, staan nu ten dienste zoo van spoorwegmaatschappijen als anderszins.

De electriche telegraaf is verbeterd, dient nu

als gemeenschapsmiddel tusschen de meeste groote plaatsen en wordt ook, dank den Amerikaan Cyrus Field (onlangs overleden), gebruikt om, onder de zee door, van New-York naar Europa en tusschen eene menigte andere plaatsen berichten over te zenden.

Nog een andere verbetering heeft deze telegraaf ondervonden. Zoo heeft men onlangs proeven genomen om werkelijk *ver te schrijven*. Iemand b.v. in Chicago kan een brief aan een handelsvriend te New-York schrijven, zonder zich van de gewone overbrenging te bedienen. Elke pennestreek, die in Chicago wordt gemaakt, kan bijna onmiddellijk in New-York gelezen worden, daar een andere pen aldaar precies dezelfde bewegingen maakt als de stift die in Chicago gevoerd wordt. Dit geschiedt door een electriche draad, die in verbinding is gebracht met de beide pennen.

Door deze uitvinding wordt men instaat gesteld, zonder de geheimen aan derden mede te deelen, met zijn vriend, kennis, chef enz. op een afstand te spreken en zoo dat het uit den aard der zaak werkelijk geheim kan blijven.

Voor de politie is dit ook zeer gemakkelijk. Stel u b.v. eens een kassier voor (ongelukkige exemplaren van het genus „homo”, die het ook altijd moeten ontgelden), die met een som gelds van zijn patroon met de noorderzon vertrekt, of naar Mexico is gevlucht. Een aanhoudingsbevel wordt uitgevaardigd, geseind en daarmede is onze dief — pardon, tegenwoordig worden die heeren deftiger genoemd, — als zijnde voortvluchtig of hebbende misbruik van vertrouwen gemaakt — in de handen der politie. Dit kon wel eens waar zijn, maar om dit te bespoedigen, heeft men er nog wat anders op gevonden: de ver-schrijver wordt voor zoo'n individu ook als ver-teenaar gebruikt, want men heeft slechts in het telegrafisch bureau met den ver-schrijver een nauwkeurige afbeelding van den voortvluchtige te geven, en de laatste streep is nog niet op het papier gezet, of de justitie aan het andere eind van de telegrafische lijn is in het bezit van de volkomen gelijkende afbeelding van den uitgewekene.

Dit is nog niet alles. Men heeft nog de phonograaf en juist hierop doelden wij, toen wij ons opstel begonnen.

Zooals men weet, dient de phonograaf om de in dit instrument gesproken klanken weder te geven; daartoe steekt men een paar buisjes met oorstukken in in de gehoororganen en men hoort duidelijk het gesprokene weergeven.

De phonograaf is in den laatsten tijd door den uitvinder, den „toovenaar” Edison, zooals de Amerikanen hem noemen, ontzaglijk verbeterd. Men kan nu, zonder eenige vermoeienis, een gesprek, preek, voorstelling of muziekuivoering hooren, zonder zich de moeite te geven om naar de plaats te gaan, waar die eigenlijk gesproken of uitgevoerd wordt.

Is dit nu niet aangenaam?

Men behoeft (altijd in de veronderstelling dat men er rijk genoeg voor is) niet meer uit te gaan, niet op zijn rijtuig te wachten, de dames hebben geen nood natte voetjes op te loopen, kortom, iedereen kan zoo „entre nous” zich op de beste manier vermaken.

Maar, zal de lezer zeggen, ik zie of hoor nog niets van de couranten.

Bedaar nu, wij zijn er dadelijk; Rome is immers ook niet in één dag gebouwd!

Stel u nu voor de verbeterde en natuurlijk ook goedkoper phonograaf. Wat zou nu de met zijn tijd meëgaande redacteur van een courant kunnen doen? (altijd in de gewaagde veronderstelling dat hij genoegzaam gezegend is met het „aardsche slijk” en dat zijne lezers of liever hoorders hem vooruit betalen, zooals ieder weldenkend lezer dan ook doet of behoort te doen). Hij schrijft — per ver-schrijver natuurlijk — aan Edison & Co. om 1000, 10 of meer duizenden phonograafs; hij stuurt ieder zijner intekenaren — van lezers is dan geen sprake meer — telkens een dezer gezegende instrumenten thuis. De redacteur, die, naar wij hopen, met een welluidende stem begaafd is, gaat voor zijn instrument zilt en spreekt met luide, droevige, lachende of deftige stem, al naarmate het onderwerp is, het nieuws in het getrouwe instrument. Hij laat de was-cylinders aan zijn abonneenten toekomen, die nu op hun gemak het gesprokene kunnen hooren.

Wat een gemak, niet waar, voor den redacteur! Geen zetter nalooopen, geen proeven corrigeeren, geen „opmerkers”, die hem zoo nu en dan een hagelbui van min of meer doeltreffende en gerechtvaardigde critiek bevattende brieven doen toekomen. Nu kan er geen foutje, hoe klein ook, in een stuk sluipen; geen verkeerd woord, geen omgekeerde letters meer; geen letters kunnen er uit den vorm vallen, want dat alles bestaat niet meer! Gelukkige, driewerf gelukkige redacteur!

Maar ook deze gezegende nieuwsombrenging heeft haar keerzijde. De redacteur moet nu in een eenzame kamer opgesloten zitten; niet het minste geluid mag tot hem doordringen, want de phonograaf zou alles getrouw weg opnemen.

Gesteld eens dat onze redacteur bezig is eene preek van Ds. zus of Professor zoo in zijn instrument weer te geven. Er wordt aan de deur geklopt en de niets vermoedende phonografist — ha, het nieuwe woord is er uit! — roept argeloos, met luidklinkende stem: „Binnen.”

De aanklopper komt binnen en zegt: „Mijnheer, hier is de rekening van mijnheer, en de baas vraagt of je maar dadelijk wilt opdokken?”

„Kerel, ga weg, want ik heb geen tijd en ook geen geld; kom later maar eens aan.”

„Ja, maar ik moet op geld wachten, heeft de baas gezegd!”

„Maak dat je weg komt, kerel, anders....”

Geluid van omvallende stoelen en verdwijnende voetstappen.

„Ik zal je voor de rechtbank dagen,” zijn de laatste woorden, die onzen red.... — pardon, phonografist bedoel ik — in de ooren klinken. Hij gaat weer aan zijn alleenspraak, maar.... daar bemerkt hij dat hij de phonograaf niet heeft afgesloten en dat zijne hoorders midden in de deftige toespraak van Ds. A. die ongelukkige, over geldelijke zaken loopende woordenwisseling zullen hooren! De beklagenswaardige redacteur kan zich wel de haren uit het hoofd trekken, en ondervindt nu dat zijn pad al even weinig als vroeger met rozen zonder doornen bestrooid is.

Zoover het blad. We betwijfelen echter zeer of die droom ooit werkelijkheid zal worden en nog sterker of ooit de ware Christen van zulk „kerk houden” als hier wordt beschreven zou gediend zijn. 't Was dan nog wel zoo gemakkelijk een preek te lezen. Maar evenmin als dit zou de phonograaf den kerkgang kunnen vervangen — tenzij dan voor wie bepaald niet konden gaan. De schets echter is tekenachtig en geeft in 't algemeen een goed denkbeeld van eenige der „wonderen onzes tijds.”

Het „Parlement der godsdiensten.”

Tijdens de wereldtentoonstelling te Chicago zijn daar, gelijk men weet, vergaderingen gehouden van vertegenwoordigers van alle godsdiensten op aarde.

Zeer verschillend is dit „parlement” beoordeeld. De een liep er hoog mee, de ander verwierp het. En daar het hier een teeken des tijds geldt — want vroeger was zoo iets onmogelijk geweest — wenschen we de aandacht te vestigen op hetgeen van verschillende zijden over dit parlement en zijn vruchten is opgemerkt om dan te zien, welk besluit te trekken valt. Geven we allereerst het woord aan een Amerikaan zelf.

Wat is, vraagt hij, de uitwerking geweest op de heidenen, die te Chicago hun afgevaardigden hadden?

Dezen zijn, zegt hij, teruggekeerd en sommigen hebben vergaderingen gehouden om het volk hun indrukken mede te deelen. Zoo hielden de Buddhisten-priesters van Japan, na hun terugkomst, eene vergadering in een der grootste schouwburgen van Yokohama, van tien uur des morgens tot zeven uur des avonds. Tien sprekers traden op om hun indrukken, te Chicago ontvangen, mede te deelen. De twee voornaamste sprekers waren een priester van Kamakura, een gegradueerde van de hoogeschool te Tokio, een man wel bedreven in de hedendaagsche wetenschap en een geleerde van geen geringe bekwaamheid. De ander, ook een geleerde, is de meest talentvolle priester in Kiushiu. Beiden waren sprekers geweest op het parlement te Chicago.

Onder meer nu zeiden deze priesters dit: „Toen wij de uitnoodiging ontvingen om het parlement der godsdiensten bij te wonen, wilde onze Buddhisten-vereeniging ons niet als haar vertegenwoordigers zenden. De groote meerderheid geloofde, dat het een sluwe poging was van de Christenen om ons daar te hebben, en ons dan óf ten spot te stellen, óf te trachten ons te bekeeren. Wij gingen derhalve als individuen, zonder afvaardiging van eenige vereeniging. Doch een wondervolle verrassing wachtte ons. Onze denkbeelden waren geheel foutief. Het parlement werd samengeropen, omdat de westerse natiën de zwakheid en de dwaasheid van het Christendom inzien, en dat zij in der waarheid door ons van onzen godsdienst wilden hooren, om te zien wat de beste godsdienst is. Er is geen betere plaats ter wereld om de leer van het Buddhisme voort te planten dan Amerika. Tijdens de vergaderingen werd een rijk man van New-York tot het Buddhisme bekeerd. Hij is een man van grooten invloed, en zijne bekeering kan gezegd worden evenveel te beduiden als die van tienduizend gewone menschen, zoodat wij tienduizend bekeerlingen op die vergadering hebben gewonnen.

Het Christendom is slechts een versiersel van de samenleving in Amerika.

Slechts weinigen hebben een diepgeworteld geloof er in.

De groote meerderheid der Christenen drinken, begaan verschillende grove zonden, en leiden een losbandig leven, ofschoon het Christendom het algemeene volksgeloof is en dienen moet als een maatschappelijk versiersel.

Het gebrek aan kracht bewijst zijn zwakheid.

De vergaderingen toonden de groote meerderheid van het Buddhisme over het Christendom, en het feit alleen dat deze vergaderingen werden samengeropen, toont dat de Amerikanen en andere westerse volken hun geloof in het Christendom verloren hebben, en gereed zijn om de leer van onzen beteren godsdienst te omhelzen.”

Tot zoover de toespraak van de priesters. De zending, die dit schrijft in een Amerikaansch blad, laat er dit op volgen: „Deze opmerking en meer van gelijke soort werden met groote toejuiching door de opgewonden vergadering ontvangen; zij worden door de groote massa's geloofd, voor wie hier en daar in Japan vergaderingen zullen worden gehouden om deze belangwekkende berichten te verspreiden. De opgevoede klassen, weten in den regel te veel om zulke berichten te gelooven; doch de uitwerking op de lagere klassen zal zijn om de macht van het Buddhisme te versterken, en om den invloed der zendelingen en der inlandsche Christenen te verlammen.”

Een ernstig, verstandig, jeugdig Japannees Christen zeide: „Hoe konden de Amerikaansche Christenen zoo groote fout begaan om zulk eene

vergadering te houden en het Christendom schade berokkenen, gelijk de invloed van die vergaderingen zal doen in Japan.”

„Het parlement der godsdiensten heeft eene uitwerking,” zegt de Amerikaan, „waarop men blijkbaar niet gerekend had. Het Buddhisme en verwante godsdiensten, inplaats van zich nevens het Christendom in de schaduw te erkennen, treden met des te meer kracht op als godsdiensten, genoegzaam om hun aanbidders te behouden. Doch wie weet of de kracht der dwaling zich niet juist zoo moet openbaren, dat haar zwakheid aan den dag komt om waarachtig geluk te brengen. Dan zal de grimmigheid des menschen den Heere grootmaken. Dat het gebed met ernstigen arbeid vermeerderde voor Japan en alle landen, waar de kwade uitwerkingen van het parlement mogen gevoeld worden.”

In verband hiermeê nu verdient de aandacht wat pas *De Nederlander* schreef:

„De mail uit Japan brengt bijzonderheden omtrent een nieuwen aanval op de zendelingen in de straten van Tokio, waar de geestelijke Shaw en zijne vrouw onlangs door een volksmenigte aangerand en mishandeld werden. Ditmaal was het oproer aangestookt door de Buddhisten, die een Christenkerk aanvielen, terwijl daar de dienst in vollen gang was. Een aantal gemaskerde lieden, met bijlen en knuppels gewapend, stormde het gebouw binnen, en terwijl de menigte daarbuiten vensters en deuren stuk sloeg, vernielde de bende binnen het gebouw al wat onder haar bereik kwam en wondde verscheidene kerkangers.

Het geweld werd niet gestaakt, vóór het gebouw tot een puinhoop was vernield. Als oorzaak van het gepleegd geweld wordt genoemd verbolgenheid onder de Buddhistische geestelijken om het toenemend aantal Christenen in de hoofdstad.

Niemand werd gevat.

Deze vervolgingen zijn wel geschikt om de „verdraagzamen” van het parlement der godsdiensten te Chicago te ontuuchteren. Wat dweept men daar niet met dien Japaneeschen heidenschen priester, die zooveel kwaad van de Europeesche mogenheden en de Christenzendingen wist te vertellen en vooral de laatsten schandelijk belasterde. Die fanatieke heiden, wiens collega's thans de aanleggers zijn der aanvallen op de Christenen, werd te Chicago toegejuicht, toen hij aan zijn haat tegen het Christendom des Bijbels lucht gaf.”

Hiertegenover nu staan echter de opmerkingen die, zonder onbepaald lofredenaar te zijn, de predikant G. T. Pentecost in „The Christian” onlangs over de zaak gaf.

„Het schijnt mij,” zegt hij, „voor Christenen een goede en grootsche gedachte, vertegenwoordigers van alle godsdiensten te noodigen, om hun te doen vernemen wat wij aangaande den Christus getuigen, hun te vragen de beteekenis van het Evangelie te

overwegen. Dusver is het, vooral in het Oosten, onzen zendelingen moeielijk geweest de leiders des heidendoms en der oostersche wijsbegeerte tot luisteren te bewegen en hen tot vriendschappelijk samenspreken te brengen. Nu hebben juist die leiders vrijwillig deze uitnoodiging aangenomen en tot samenspreking zee en land afgereisd. Hierdoor kan het nu niet langer *beneden de waardigheid* van een oostersch godsdienstleeraar zijn, in zijn eigen land hetzelfde te doen, als waarvoor hij de halve wereld door reisde naar Chicago.

Indien de hoofdvertegenwoordigers der oude wereldgodsdiensten weken aaneen geduldig en opmerkzaam geluisterd hebben naar met zorg opgestelde betoogen, pleitende voor den Christelijken godsdienst, kan het voor hun minder hoog staande landgenooten niet langer een misdaad zijn dat voorbeeld te volgen en naar het woord van den zending te luisteren.

Het feit, dat deze leiders in dit „parlement” plaats namen, moet door heel het Oosten bekend worden en dus zeker nieuwsgierigheid opwekken om ook meer van den Christelijken godsdienst te weten. Zoo hebben de voorgangers zelven de deuren geopend, waardoor zendelingen kunnen ingaan om het zaad des Woords te zaaien. Het kan, dunkt mij, niet missen, of de gevoelens van deze vertegenwoordigers der oostersche godsdiensten moeten eenigszins gunstig veranderd zijn ten aanzien der Christenen, in wier midden zij zoo lang *als gasten* hebben vertoefd. Dezen waren in hun schatting dusver barbaren en vreemde duivels. Zij hebben nu toch ook iets anders en beters kunnen zien dan de geldjagers, die, de Linie voorbij, ter wille van geldbejag hart en geweten overboord werpen! Zelf heb ik reeds bij herhaling hun goedkeurende verbazing over veel, dat hen verraste, vernomen. Zedeloosheid en het drijven van dranken opiumverkoop konden niet opgewogen worden door het woord en voorbeeld van een klein aantal zendelingen.

Er is zeker in meer dan één geest en richting gesproken, maar elke richting kon zich vrij en ten volle uitspreken, en naast en boven het gesprokene hebben de stichtingen en de zeden in Christelijke kringen getuigd. Wat valt al niet te noemen, dat tegenover de achterlijkheid van het leven in het Oosten, ook bij de schoonste wijsgeerige beschouwingen, van de meerdere voortreffelijkheid van het Evangelie en zijn invloed op het leven en den wandel getuigt. Ook heb ik bij oosterlingen, die onze taal verstonden (niet weinigen), gedurig den indruk opgemerkt op hen gemaakt door het goede, dat zij ontdekten en dat hen verraste.

Pentecost wijst er op hoe weinig de modepralerij op de diepere wijsheid van het Oosten slechts beduiden, wat trouwens zeer begrijpelijk is.

Zoover deze meeningen, waarop we ons voorstellen mede ecnige opmerkingen te doen volgen.

DE BERGREDE EN HET SOCIALISME.

De heer L. J. Bertrand, een bekend evangelist, hield eenige jaren geleden meetings in het hartje van Frankrijk. Bij gelegenheid van eene dezer samenkomsten maakte hij de opmerking, dat hoe meer de Zondagsscholen gevuld werden, hoe lediger de herbergen en de gevangenissen zouden worden, toen plotseling een man aan het einde der zaal uitriep: „Spreker, lieg niet; gij weet even goed als ik, dat de kerk het paradijs van de kwakzalvers is.” Bertrand hoorde daarop iemand van de omstanders zeggen: „Nu is Tricol klaar om te vechten.” Tricol was de uitgever van een welbekend anarchistisch tijdschrift, waarin hij de hevigste aanvallen deed en de oproerigste woorden gebruikte. Wij willen hiervan een enkel voorbeeld geven. Op zekeren dag werden verscheidene menschen gedood bij een ontploffing in de mijnen van Ricamarie, en bij hunne graven raadde hij den mijnwerkers, den werklieden en den boeren aan, zich te vereenigen om al de rijken in de stad te dooden en hun huizen boven hun hoofden te verbranden. Hiervoor kwam hij twee en een half jaar in de gevangenis.

Toen hij er uit kwam, was hij bitterder dan ooit en richtte een ander tijdschrift op. Spoedig daarna werd hij getroffen door de woorden van een anderen anarchist, die schreef: „Indien wij, Fransche socialisten, even belangeloos waren als de discipelen van dien wijsgeer, den Christus van Nazareth, zouden wij van de eene stad naar de andere gaan en door geheel Frankrijk ons evangelie prediken; en als wij het deden, zou Frankrijk binnen tien jaar geheel socialistisch wezen. Deze mannen, Bertrand en Ré-sillard, hebben als grondbeginsel: „Heb uw naasten lief als uzelfen,” terwijl het onze is: „De liefde begint bij zichzelf.””

Dit is in 't geheel *mijn* grondbeginsel niet, zeide Tricol en ik wil het bewijzen ook, want ik ben met hart en ziel een socialist. En waarlijk liet hij den volgenden dag zijn nieuwsblad varen, kocht een oud rijtuig, waarin hij zijne vrouw en kinderen zette, en ging op weg om redevoeringen te houden en zijn blaadjes te verkoopen door geheel Frankrijk. Te St. Jane du Garb ontving hij van eene dame een schrijven van den volgenden inhoud: „Waarde heer Tricol, ik hoop u morgen te ontmoeten; wil intusschen dit kleine boekje lezen, getiteld: „De Bergrede.” Ik ben een socialist evenals gij, maar Hij, die de Bergrede heeft uitgesproken, is grooter dan gij of ik. Evenals gij ben ik treurig gestemd, maar de Christus weent, als hij de rijken dikwijls zoo hard en wreed tegen de armen ziet, en ook omdat de armen de onverzoenlijke vijanden van de rijken zijn, daar zij begeerig zijn hun rijkdom te bezitten. Gij gelooft, dat dit kwaad alleen kan bestreden worden door heftigheid, door geweerkoegels, dynamiet en het stroomen van bloed; ik geloof,

en de Christus gelooft, dat het overwonnen kan worden door de macht der liefde voor de rijken en de armen."

Tricol las den brief met verbazing en bewondering. Die dame was klaarblijkelijk een socialistische geleerde. Maar toen hij de „Bergrede" las, was de ex-uitgever verbijsterd. Nooit tevoren had hij van zulke verheven denkebeelden gehoord en heilige plichten zoo moedig en openbaar hooren verkondigen. Hij was nog bezig met lezen, toen een zijner anarchistische vrienden bij hem kwam en zeide: „Vriend Tricol, ik ben er ellendig aan toe; mijne dochter is klaar om haar examen te doen voor de medische faculteit, maar daarvoor is 200 francs noodig en die kan ik niet krijgen." „Wat!" riep Tricol uit, „gij, een socialist, zijt niet instaat in het socialistische Frankrijk 200 francs te krijgen! Ga naar Celbe, dat vol socialisten is, en zie, of gij niet meer zult krijgen dan gij vraagt; vertrouw op mijn woord."

De anarchist ging naar Celbe, bezocht de socialisten in die plaats, maar ontving alleen weigeringen en geen enkelen franc. Hij ging voor de tweede maal naar Tricol, die nog steeds in de „Bergrede" studeerde. „Welnu," zeide Tricol, „gij zijt een Protestant, ga naar uw predikant en vraag hem."

„Mijn predikant," riep de ander uit, „ik ben nooit in zijne kerk geweest, en nog onlangs heeft mijne vrouw hem ruw bejegend." „Dat komt er niet op aan," zeide Tricol, „men heeft mij dezen zelfden morgen nog verteld, dat uw predikant elken Zondag uit de „Bergrede" leest, en dat hij er uit preekt. Hij zal u helpen, niettegenstaande uw ongelooft en de slechte behandeling uwer vrouw, ja, zelfs juist daarom." „Wel," was het antwoord, „ik begrijp niet wat gij meent, maar ik zal gaan, want het is mijn laatste kans."

Eenige dagen daarna hoorde Tricol, dat de predikant tegen zijn oudsten diaken had gezegd: „Deze menschen zijn eene schande voor onze gemeente en de twee slechtste Protestanten in de provincie, maar zij hebben een brave dochter; laat ons dat meisje trachten te helpen." Vrij spoedig brachten zij daarop 200 francs bijeen, die noodig waren voor het examen, hetgeen zij met goed gevolg volbracht.

Toen las Tricol ieder woord van de „Bergrede" en overdacht en bepeinsde het. Vier en twintig uren lang vergat hij voedsel en slaap; toen viel hij op de knieën en bad dit gebed: „Ik geloof, dat de maker van deze Bergrede meer is dan een mensch, meer dan Victor Hugo, meer dan Socrates. Ik geloof, dat hij geen mensch is, maar God.

Oorsprong van de Bergrede, ik geloof in U! Gij zijt God. — O, ontferm U over mij. — Ik ben een arm zondaar. Gij zijt heilig. Leer mij bidden. Ik geef U mijn leven, maar leer mij bidden."

Den volgenden morgen vertrok hij met zijn kar, niet om anarchistische papieren te verkoopen, maar afschriften van de „Bergrede." Hij werkt nu hard

voor de wedergeboorte van Frankrijk met Résillard en Bertrand — een bewijs van de macht van het eenvoudige Evangelie zelfs op het hart van een ongeloofigen, socialistischen Franschman.

„NIEMAND BIJ MIJ."

Paulus heeft moeilijke tijden doorleefd. „Vrees geen der dingen, die gij lijden zult," had de Heere eens tot hem gezegd. En waarlijk dat woord was niet overbodig. In 2 Cor. XI geeft de apostel, die „meer dan alle anderen gearbeid had", een korte opsomming van sommige gevaren en beproevingen, waarin hij ter wille van het Evangelie was geraakt; blijkbaar slechts van die, welke zich op dat oogenblik meer bepaald aan zijne herinnering voordoen. Van enkele soorten zegt hij slechts in 't algemeen, dat hij er „menigmaal" in was. En welk een lange lijst is dat reeds! Maar de zwaarste beproeving voor menschelijk vleesch en bloed kwam aan het einde zijns levens.

De apostel was voor de tweede maal te Rome gevangen. Hij wist dat dit de laatste maal zou zijn en dat hij niet meer op vrije voeten zou komen. „De tijd zijner ontbinding was nu aanstaande." Hij zou nu voor eeuwig *vrij* worden. Een zijner laatste brieven schrijft hij uit den kerker aan „zijn geliefden zoon" Timotheus. Welk een weergalooze teederheid spreekt uit dezen brief! 't Is alsof een vader op zijn sterfbed zijn zoon zegent en afscheid van hem neemt. 't Is een zoon, die in zijne voetstappen wandelt, en dus ook zeker kan zijn dat hem om dezelfde belijdenis dezelfde beproevingen zullen wachten, al is 't niet in dezelfde mate. „Gij dan, lijd verdrukkingen als een goed krijgsknecht van Jezus Christus". „Niemand, die in den krijg dient, wordt ingewikkeld in de handelingen des leeftochts." „En indien iemand ook strijdt, die wordt niet gekroond, zoo hij niet wettelijk heeft gestreden." Dat klinkt alles behalve wankelmoedig of zoetsappig. Paulus is en bleef dezelfde kloeke belijder, strijder en lijder van Jezus Christus. Hoog houdt hij het vaandel van het Evangelie. Zijn bazuin geeft geen onzeker geluid. En toch zou er voor gedruktheid, ja voor bitterheid, menschelijker wijze gesproken, zooveel meer reden geweest zijn dan vroeger. Wie kan zonder tot tranen toe bewogen te zijn dat laatste hoofdstuk van den tweeden brief aan Timotheus lezen?

„Ik word nu tot een dankoffer geofferd." Het zondoffer is gebracht toen Jezus Christus op het kruis stierf. Maar over het brandoffer werd soms wijn uitgestort, tot een teken van vroolijke toewijding. Zoo ging het Paulus. Ter verzoening van de zonden kon zijn dood in eeuwigheid niet dienen. Maar over het bloed van zijn Verlosser, het rechte offer dat hem verzoend had, werd nu eerstdaags zijn bloed uitgestort als teken der innigste vereeni-

ging. Zijn dood was een offer der dankbaarheid. En de tijd zijner ontbinding zag hij welgemoed, helder in het geloof, ja met vreugde naderen. Immers: „Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal, en niet alleen mij, maar ook allen, die zijne verschijning liefgehad hebben.” Nog eenmaal gebruikt Paulus zijn geliefkoosd beeld. Hij is als de looper in den wedren; hij heeft vergeten alles wat achter ligt; hij heeft er niet naar omgezien, maar zich vooruit gestrekt en hard geloopt om den prijs te behalen. Zal hij dien krijgen? Zeker; hij heeft hem reeds. De loopbaan is doorgeschreden; de strijd is voleind; en omdat het geloof behouden is, is ook de prijs gewonnen. Hij *hoopt* niet dat de Heere hem dien geven zal; maar hij *weet* het. Het geloof aan Gods beloften geeft zelfs rechten. God geeft ons *aanspraak* op zijn genadegift. „*De rechtvaardige Rechter*” zal aan Paulus de kroon der rechtvaardigheid geven. Neen, het geloof is geen lijdelijkheid, maar de hoogste werkzaamheid. Gelooven is wet- telijk strijden; is zoo snel mogelijk loopen; is over- winnen. En gekroond, niet met de kroon der genade, maar met de kroon der *rechtvaardigheid*, wordt hij, die door den Rechter beoordeeld en den prijs waardig bevonden wordt.

Dat alleen kon Paulus dan ook in die ure staande houden. Want wat was hem al niet overkomen gedurende het laatste gedeelte van zijn wedloop! Geen wonder dat hij er behoefte aan had zijn zoon Timotheus nog eens te zien. „Benaarstig u haastelijk tot mij te komen.” Want geen der broeders is bij hem gebleven, behalve een, zijn getrouwe Lukas. Démas heeft hem verlaten. En erger reden om weg te gaan kon wel niemand hebben. Démas had slechts een tijdgeloof. Hij was in „distelen” bezaaid. Toen de doornen en distelen opwiesen, was het goede zaad verstikt en Démas had de tegenwoordige wereld weder liefgekregen. Hij had dus den apostel in ketenen gegroet en was naar Thessalonika gereisd. Dat was wel de bitterste smart voor een hart als dat van Paulus: een medestrijder die het zwaard opstak en het schild wegwierp; een wedlooper die omzag en zich liet omstrikken door de zonde. Maar Paulus had daarom niet weekelijk en ziekelijk de anderen bij zich gehouden. Wanneer één soldaat sneuvelt, gaat niet het geheele leger naar het hospitaal! Er viel nog genoeg te overwinnen. En dus ging Crescens naar Galatië, Titus naar Dalmatië, Tychicus naar Efeze; de laatste zelfs op uitdrukke- lijken last van Paulus.

Eén wensch had de man Gods nog, en die kon vervuld worden wanneer Timotheus eerstdaags kwam. Hij kon en moest Markus medebrengen, want die was Paulus zeer nut tot den dienst. Vroeger had Paulus daar anders over geoordeeld en de gemeenten

hadden hem gelijk gegeven. Paulus had zich van Barnabas gescheiden, omdat die ook *toen* Markus zeer nut vond. Ongetwijfeld had Markus, die toen bevreesd geworden was voor de verdrukkingen, zich gebeterd. Maar Paulus was ook een mensch van gelijke bewegingen als wij en had ook wel beter onderscheid leeren maken tusschen afval en oog- blikkelijke versaagdheid.

Voor Alexander den kopersmid waarschuwt Paulus als voor iemand, die hem veel kwaads heeft gedaan. Maar ook uit die waarschuwing spreekt de toon van iemand, die met de wereld en haar teleurstel- lingen heeft afgerekend. Wèl: „de Heere vergelde hem naar zijne werken”, maar tegenover Timotheus alleen: „Van welken wacht gij u ook”; meer niet.

En dan volgt het diep weemoedige woord: „In mijne eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar zij hebben mij allen verlaten.” Ze waren er dus; maar ze durfden niet blijven. Ze werden bang. Ze gevoelden de eenheid der leden van het lichaam van Christus niet. Ze lieten Paulus in den steek. Daar stond hij alleen voor den dwin- geland, die over leven en dood beschikte. Hoe zal hij de diepte van zijn eigen woord ook in dit opzicht gevoeld hebben: „Ik vervul in mijn lichaam de *overblijfselen* van het lijden van Christus.” Die stond ook alleen toen Hij zich verantwoordde. Het was dus voor dezen krijgsknecht een post van eer, dien de Koning hem liet betrekken toen hij in zijn eerste verantwoording alleen moest zijn.

„Het worde hun niet toegerekend!” Klinkt dat niet als een echo van het woord des Konings: „Indien gij dan mij zoekt, zoo laat dezen heengaan”?

„Het worde hun niet toegerekend!” Daar was dus iets gebeurd, dat toegerekend *kon* worden. Zij hadden een schuld op zich geladen waarvan betaling geëischt, maar die niet betaald worden kon. Paulus treedt als voorspraak tusschenbeiden. Hij pleit op het bloed, dat ook deze zonde verzoenen kan. Want *zonde* is het zoo men zich voor den broeder in lijden en smaad schaamt. Christus heeft zich niet geschaamd óns broeders te noemen. God schaamt zich niet ónze God te heeten. Komt het dan ooit in de verste verte tepas voor ons, om ons te schamen voor een broeder, die Christus in zijn lijden gelijkvormig wordt?

Heeft het verlaten door de broeders Paulus geschaad of belemmerd? Niet in 't minste! 't Is hard verlaten te worden en niemand bij zich te hebben. Maar 't doet ter zake niets. „De Heere heeft mij bijgestaan en mij bekrachtigd.” Zoo zelfs dat ieder ten volle van Paulus' prediking verzekerd is geworden en dat alle heidenen die gehoord hebben. Mond en wijsheid zijn hem gegeven, en hij heeft niet noodig gehad te bedenken wat hij spreken zou. Hij heeft zóo gesproken dat nu wel zijn doodvonnis onher- roepelijk vaststaat. En daarom kan hij juichen: „En ik ben uit den muil des leeuws verlost!” Paulus vrees niet voor hen, die het lichaam dooden maar

de ziel niet kunnen dooden. Als een brieschende leeuw gaat Satan rond, zoekende wien hij zou kunnen verslinden. Een wankelende Paulus zou een door den leeuw verslonden Paulus zijn. Een Paulus, die zóo getuigt dat hem straks het hoofd voor de voeten gelegd wordt, is overwinnaar en verlost.

Dus jubelt hij verder: „En de Heere zal mij verlossen van alle hoos werk en bewaren tot zijn hemelsch koninkrijk, denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen!”

’t Is dus hard zoo „niemand bij ons is,” maar *niemand is noodig*. Christus „alles in allen.”

Dat is de macht des geloofs in Hem, die de wereld *had* overwonnen, toen ieder dacht dat Hij den strijd *begon*. W.

UIT HET LEVEN.

Vrij bekend is, dat in Amerika *huizen in hun geheel verplaatst* worden. Nu is onlangs zelfs een steenen stationsgebouw, 185 voet lang en 35 voet breed, wegende 1700 ton, over een afstand van 50 voet verschoven. Het gebouw werd eerst gelicht, daarna werden er goed geoliede balken onder gebracht en het geheel met behulp van schroefpersen verplaatst. Voor de verschuiving waren 4½ dag noodig; na afloop er van vertoonden de muren slechts kleine scheurtjes.

Middel tegen de longtering!

De heer P. Jansz schrijft in het Indische blad „De Telefoon”:

„De inhoud van het stuk over de longtering in het laatste no. van „Soerja Soemirat” dringt mij hier een mededeeling te doen omtrent een middel tegen die treurige ziekte, dat reeds bij velen een uitnemend gunstige werking heeft gehad, zelfs waar geneesheeren verklaarden geen raad meer te weten.

Dat middel is: de zaden van een boom, op Java groeiende, door den inlander geheeten „Pranadjiwa” (bij Filet geboekt onder den systematischen naam „Euchresta Horsfieldi Bennet.”) Beide namen wijzen op groote deugdelijkheid, daar „prana” beteekent: goed zaad, degelijk van uitwerking; „djiwa:” ziel of leven; „euchresta:” zeer weldadig. Het is de kern dier zaden, die door kauwen en inslikken genuttigd wordt; volgens den directeur van ’s Lands Plantentuin te Buitenzorg voor een volwassene de eerste dagen één zaadje daags, langzamerhand klimmende tot zes zaadjes.

Mij is reeds van verscheidene personen bericht in Nederland, dat zij door dit middel geheel hersteld zijn, hoewel ze ernstig ziek en sommigen reeds in vergevorderd stadium waren. Ook tegen gewonen slependen hoest werkt het uitstekend; hiervan ben ik zelf getuige.

Het zou zeer te wenschen zijn, dat dit middel eens degelijk wetenschappelijk door deskundigen wierd onderzocht met het nemen van proeven, waarvoor de goede werking nog zeer zou kunnen verhoogd worden.

Die zaden zijn o.a. te bekomen in de Vorstlanden, daar de boomen op den Merapi groeien. De directeur van ’s Lands Plantentuin bovengenoemd schreef mij, dat ZEd. op een hooger gelegen punt in ’t gebergte plantsoen van dat gewas zou aanleggen.

Nog moet men weten, dat er tweeërlei pranadjiwa-zaden zijn, de een zoetachtig en kernachtig (goerih), zooals de Javanen dat noemen, en de andere bitter. Zoover ik weet, zijn alleen de zoetachtige geschikt bij borstlijden. Van de bittere zegt men, dat ze eenigszins bedwelmend zijn.

Ook in het Malangsche moeten die boomen gevonden worden.”

P R I J S V R A G E N.

De eerste der in ’t laatst des vorigen jaars opgegeven prijsvragen is goed beantwoord door L. J. Boeker, Amsterdam; E. W. de Jong, Rinsumageest; B. Verboom Az., Kloetinge; J. C. Collet, Den Helder; A. van Dijk, Middelburg; D. Hofstra, Oosthem.

De oplossing is: *nevel, leven, velen*.

De twee laatstgenoemden hebben ook No. 3 beantwoord. De laatste vooral zakelijk.

De tweede en de derde vraag zijn mede min of meer goed beantwoord door J. C. Collet en E. W. de Jong, bovengenoemd. Echter niet volledig. Bij de 2e vraag wordt nagenoeg niets gezegd van wat de stichters der Jongelingsvereniging in Nederland *deden*, en over ’t geheel te weinig gegeven. Bij de 3e vraag eindelijk is geen voldoende antwoord gegeven. Want al wat opgenoemd wordt bestaat bijna reeds en toch gaat de Bijbelkennis achteruit. Er had dus aangewezen moeten worden, waar de kwaal zit en hoe verbetering is aan te brengen, ’t zij dan door hervorming van het bestaande of langs nieuwe wegen. Min duidelijk is de opmerking over de Evangelisatie door de kerk. Welke kerk wordt bedoeld? Opmerkelijk is ook dat enkele lezers de vraag over de Jongelingsvereniging niet beantwoordden en een *lezeres* dit wel deed.

De slotsom is dat we kunnen toekennen het volgende:

Aan de inzenders:

L. J. BOEKER, B. VERBOOM Az., A. VAN DIJK en D. HOFSTRA, ieder een Ex. van

A. KEITH, De stipte en letterlijke vervulling der Bijbelsche profetiën.

En aan de inzenders:

J. C. COLLET en E. W. DE JONG, ieder een Ex. van

JOHN MILTON, Het verloren Paradijs.

We waardeeren zeer wat we ontvingen. Dat het nog niet voldoende was zij geen ontmoediging. Laat ons slechts voortgaan, bedenkend hoe ons blad heet en bovenal met het oog op den Heer!

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerland's Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f' 3.50

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZON te Amsterdam.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1:5.

II.

We hebben gezien, hoe Spurgeon als een jongen van vijf, zes jaar in het ouderlijk huis te Colchester terugkeerde. 't Was er echter verre vandaan, dat hij Stambourne zou vergeten en de grootouders aldaar vergaten hun kleinkind evenmin. Telkens ging Charles er heen en bleef er soms geruimen tijd.

Het leeren kon echter ook als de kleine te Stambourne was niet stilstaan. Daartegen waakte grootmoeder, al viel de taak bij een knaapje zoo leerlustig als Charles niet moeilijk. Gezangen en liederen werden in de kerk gezongen en zij moesten ook den kleinen jongen de stof leveren, de zeer bruikbare, voor zijn eerste studiën. Een penning zou hij ontvangen voor elk geleerd gezangvers.

Doch 't duurde niet lang, of de goede oude vrouw begon te bespeuren, dat zij op deze manier meer penningen zou kwijtraken dan zij wel missen kon. Dienvolgens werd de prijs voor betoonde vlijt wat gewijzigd, „anders,” zei grootmoeder, „ga ik bankroet.” Voortaan zou het wezen een stuiver per dozijn, en hoewel hij dus slechts een derde ontving van 't vroegere, het ontmoedigde den vluggen knaap niet.

Bijna al de liederen van Watts, den vromen volksen kinderdichter, leerde hij uit het hoofd. En wie

weet hoeveel gezangen en verzen er nog bij zouden zijn gekomen, had niet grootvader op eigenaardige wijs aan deze studie een eind gemaakt.

„Charles,” zoo sprak grootvader op zekeren dag, „zijt ge bang voor ratten?”

„Neen, grootvader.”

„Nu, luister eens. In den laatsten tijd is 't hier van de ratten niet uit te houden. Zij eten het linnen in de mangelkamer stuk en mijn boeken ook. Ze komen van de boerderij hiernaast en onze kat kan er alleen niet tegen op. Wilt ge haar nu wat helpen — want ik ben te oud om die dieren te krijgen — dan zal ik u een schelling (60 cent) geven voor elk dozijn ratten, dat ge dood hebt geslagen of gevangen.”

't Was natuurlijk dat onze vriend, die toen niet meer zoo heel jong was, bij dien voorslag het gezangboek vergat en een zooveel voordeeliger aanbod, dat bovendien hem verre van onaangenaam was, gaarne aanvaardde. Met dien ijver, welke hem ook later zoozeer kenmerkte, ging Charles op jacht en weldra hadden en grootvader en hij reden tot tevredenheid. De eerste wegens de groote vermindering der viervoetige vernielers, de laatste wegens de even groote vermeerdering van inkomsten, zoodat hij zelfs „heel rijk” werd

Doch scheen het rattenvangen den jongen loonender toe dan 't verzen leeren, op later leeftijd bezag hij de dingen anders. Toen sprak hij 't uit,

hoe grootmoeders verzen tegen een stuiver 't dozijn toch eigenlijk een veel voordeeliger zaak waren dan grootvaders ratten tegen een schelling de twaalf.

Wie Spurgeons predikatiën leest — we hopen dat vele lezers het doen, — die zal opmerken, hoe gepast hij steeds gezangen en liederen wist aan te halen, en hoe dit de waardij zijner leerredenen verhoogt. Meestal zijn het liederen, die hij reeds bij grootmoeder leerde. 't Was een onuitputtelijke schat, dien hij zoo in zijn geheugen droeg.

Eens verklaarde hij: „Onverschillig waarover ik predik, kan ik zelfs nu nog midden in een preek een gezangvers aanhalen, dat bij mijn tekst past. De liederen zijn mij bijgebleven, terwijl daarentegen de oude ratten al lang weg zijn en de schellingen aan hen verdiend lang zijn uitgegeven.” In ziekte waren hem de liederen uit zijn kinderjaren vaak tot troost.

Men kan trouwens in Spurgeons leerredenen meer vinden, dat nog aan zijn kinderjaren herinnert. De huiskamer te Stambourne b. v. was volstrekt niet weelderig ingericht en vooral de verlichting bij avond liet veel te wenschen over. Kaarsen waren duur, en menigmaal zat de kleine Karel te lezen bij het flinkerend haardvuur, terwijl grootvader bij de walmende smeerkaars bezig was een preek te schrijven. Dikwijls gebruikte Charles den snuiter zoo onhandig, dat het licht, inplaats van verhelderd te worden, uitging, en grootvader de tonderdoos te hulp moest nemen om weer licht te maken. Het thans levend geslacht weet nauwelijks meer wat snuiter en tonderdoos zijn en — we betreuren dat niet.

Spurgeon echter bleven al deze herinneringen aan oude dagen steeds bij. Eens b. v. had hij, te Stambourne bij grootvader logeerend, iets recht moois willen doen. Er was een pond kaarsen gekocht en de knaap hing die netjes over een kleerenstandaard, die bij het haardvuur stond en waarop soms vochtige kleeren gedroogd werden. Men begrijpt de gevolgen. Ongelukkig genoeg was 't bij de ontdekking te laat. De kaarsen hingen als druipende pitten nog voor 't vuur, terwijl de talk als een vette massa op den grond lag, die van 't vet was doortrokken. In later jaren heeft Spurgeon dit voorval als toelichting gebruikt in een lezing, die hij hield, terwijl allerlei kaarsen en lampen rondom hem prijken op de verhevenheid, waar hij stond te spreken. Deze rede kan men vinden in het boek: *Sermoenen in Kaarsen*, bij velen welbekend.

De meest geliefde plek voor den knaap, toen hij opgrocide, was, als hij grootvader bezocht, een vertrekje op den zolder der oude pastorie. Wel was 't er donker, maar er stonden — boeken, en dat maakte het kamertje voor Charles een „goudmijn”. Daar „maakte hij voor 't eerst kennis met de martelaren en vooral met den „Ouden Bonner”¹⁾, die hen liet verbranden; voorts met Bunyan en zijn „pel-

¹⁾ De vervolgzieke Roomsche bisschop uit den tijd der Hervorming.

grim” en verder met de groote meesters in de Schriftuurlijke godgeleerdheid, met welke de nieuwe niet waardig zijn in één adem genoemd te worden.”

't Ging Charles als 't meer jongen knapen gegaan is: hoe oud de uitgaven der werken ook mochten zijn, met hun moeilijk te ontcijferen kanteekeningen, ze trokken hem aan. Hij kende weldra de oude, echte Puriteinsche boeken aan hun vorm en den druk. Velen ook aan den bijzonderen band, want ook deze werken van goddelijke mannen „wandelden in geitenvellen en in schaapsvellen”. „Al wat in zijn net kwam was visch.” Hij las elk boek, hoe 't uiterlijk ook mocht zijn. Want Spurgeon was een lezer en is dat altijd gebleven.

Het oude kerkje, waar grootvader preekte, trok den kleine bijzonder aan. De teekening, die wij er pas van gaven is een, gelijk Spurgeon ze zelf maakte. We weten hoe hij, als een kleine jongen, zich vaak afvroeg, wat er toch gebeuren zou, als het zware klankbord eens onder de preek op grootvaders hoofd viel. Gelukkig is het nooit daartoe gekomen. 't Kerkje was gezellig ingericht. Er waren veel groote ruime banken met kussens en gordijntjes over koperen roeden. Zelfs had men naast den preekstoel twee groote deuren, die opengezet werden als, gelijk meermalen, iemand die niet loopen kon den dienst wilde bijwonen. Dan reed men het rijtuig tot in de kerk, en de begeerige hoorder bleef in zijn voertuig liggen en hoorde zoo de preek aan.

Wagentjes zag men er trouwens veel, wijl de leden der kerk veelal veraf woonden. Soms stonden er een dertig wagentjes onder de afdaken rondom de kerk, en elke boer bracht zelfs zijn zweep meê, die hij tijdens den dienst in zijn bank neerzette.

Vlak bezijden de kerk stond een groot uitgehold blok met trappen, dat diende om de vrouwen te helpen te paard te stijgen. Dat was een goede uitvinding, zegt Spurgeon, die 'k later dikwijls voor mijzelf heb gewenscht. Toen echter was dat blok mij om andere redenen dierbaar. De groote, oude lindeboomen lieten een menigte bladeren vallen en de koster was, na 't opharken, gewoon die onder het blok te stoppen. Ik echter haalde er dan weer een voorraad uit en kreeg zoo een hoekje, waar ik in kon kruipen, zoodat niemand mij wist te vinden. Hijzelf verhaalt, hoe later zijn „lieve, oude tante Anne” eens zei: „Maar Charles, waar zat gij toch altijd toen gij zoo klein waart? We zochten u overal, maar konden u niet vinden. En eindelijk kwaamt ge altijd uit uzelf terug.”

„Een ander schuilhoekje,” zoo vertelt ons Spurgeon weder, „was een oud — graf. Niet dat ik in dat graf zelf ging, maar er was een soort van altaar boven geplaatst. Een der zijsteen was makkelijk weg te schuiven; dat deed ik, kroop naar binnen en zette den steen weer overeind. Zoo zat ik dan opgesloten als in een groote kast, waar zeker niemand er aan denken zou mij te zoeken.”

„Eens wilde ik tante mijn schuilplaats toonen. Maar zie, het altaar was verdwenen: de bovenste steen met den naam van den overledene lag plat ter aarde. Men had de zijsteen gebruikt om er trappen voor een huis van te maken en alleen den deksteen laten liggen. Ik was mijn schuilplaats kwijt, maar 'k zal haar nooit vergeten. Hoe dikwijls heb ik er geluisterd, terwijl ik mij hoorde roepen. Ik hoorde de voetstappen vlak bij mijn hoekske, maar was ondeugend genoeg om „zoek” te blijven, ook zelfs al was het etensuur voorbij. Reeds als kind kon ik vaak over de dagen die komen zouden zitten te denken en heel alleen te zijn vond ik als jongen heerlijk.”

Geregeld elke week was er bidstond in de kerk, al zag men alsdan in den zomertijd zelden andere personen dan den ouden prediker en ettelijke oude vrouwen. In later tijd vroeg Charles zijn grootvader eens, hoe het toch mogelijk was, dat zulk een vergadering de wijs hield bij 't zingen der liederen, daar geen van allen daarin bedreven was.

„Och”, zei de oude heer, „wij zongen maar zoo „la la”, mijn jongen, en dat ging altijd goed.”

't Was een antwoord, dat herinnert aan wat vader Brakel verhaalt van den boer, die zei: „Als ik alleen ben, kan ik alle psalmen zingen.” Spurgeon echter bevredigde het niet en hij vroeg, hoe men het dan maakte bij te lange of te korte regels.

„Och,” zei grootvader, „onze wijs paste op alles. We voegden er eenvoudig wat noten in of lieten een paar weg.”

Doch was men te Stambourne ook al niet ver in de kunst, liefde en vreeze Gods heerschten er des te meer. Vooral grootmoeder Spurgeon droeg daartoe veel bij; zij was een voorbeeld van een predikantsvrouw en zorgde voor haar echtgenoot, maar niet minder voor de dorpelingen en — laatst niet minst — voor haar kleinzoon, die haar oogappel was.

Ging de predikant thee drinken bij den landheer, wat vaak voorkwam, grootmoeder wist het zoo in te richten, dat Charles meê mocht. Dan werd de jongen getraceerd op brood met bruine suiker — een groote weelde te Stambourne. Maar meer nog dan zulke bewijzen van genegenheid troffen het hart van den knaap grootmoeders „goedheid, liefde en vroomheid”. Hij besloot haar in alle drie na te volgen, en „deze drie eigenschappen werden steeds meer in zijn leven openbaar, naarmate hij ouder werd.” Wie zal zeggen van hoe grooten invloed deze eenvoudige maar godvreezende vrouw op den later zoo grooten prediker is geweest? Heeft niet een wijs man gezegd, dat de karakters gevormd worden in de kinderkamer?

Gelijk haar leven, was — dit zij nog vermeld — haar sterven. Zij ging heen, zittende in haar bed, met den vinger op een vers in het boek Job: „De hand des Heeren heeft mij aangeraakt”. Dit was

ook de tekst van haar lijkrede. 't Was een goed slot van een liefelijk leven.

We zeiden reeds, dat er in den jeugdigen Charles een onderzoekende geest woonde. Dat bleek ook meer dan eens, wanneer hij, gelijk zijn voorrecht was, toen hij wat grooter werd, te Stambourne aan tafel uit den Bijbel mocht voorlezen. Nu en dan hield namelijk de voorlezer op, om grootvader over 't gelezene inlichting te vragen. Niet altijd was het antwoorden gemakkelijk.

Eens las Charles uit het boek der Openbaring en wel de plaats waar (in de Engelsche vertaling) gesproken wordt van den „bodemloozen put” (Openb. 9 vs. 1 en 2).

Eensklaps hield de jonge voorlezer op.

„Grootvader,” vroeg hij, „wat beteekent dat?”

„Kom, kind, kom, ga voort,” was het vriendelijk, maar niet veel ophelderend antwoord.

Maar Charles was zoo spoedig niet tevreden; kreeg hij al geen oplossing, hij hield toch vol. Morgen aan morgen tot 's Zondags toe, las hij datzelfde hoofdstuk en deed de oude vraag.

Eindelijk gaf grootvader toe en zei:

„Wel, mijn beste jongen, wat wilt ge toch eigenlijk weten? Wat begrijpt ge niet?”

Nu had de jongen dikwijls manden gezien in het dorp, wier zwakke bodems het ooft niet dragen konden, dat men er in deed, zoodat de inhoud door de mand op den grond terechtkwam. Dat nu zweefde hem voor den geest, als hij las van den „bodemloozen put.”

„Grootvader,” zei hij, „als de put geen bodem heeft, waar rollen dan de menschen heen, die er aan den onderkant uitvallen.”

't Blijkt niet, wat grootvader hierop antwoordde. 't Was dan ook een vraagstuk gelijk de goede predikant zeker bij zijn Schriftverklaringen nog nooit voor zich gehad had. Gelukkig dat het den kleinzoon nooit ten kwade werd geduid, wat hij ook vroeg.

„De Schrift werd er even goed om gelezen,” zegt Spurgeon zelf, „en was waarschijnlijk even belangwekkend als wanneer de oorspronkelijke, zonderlinge vragen waren weggebleven.”

EEN ZELFONDERZOEK.

Wilhelm Gustav Ludwig Hofacker, de beroemde predikant te Rielingshousen (zeer vroegtijdig gestorven), heeft zichzelf sprekend afgebeeld in zijne brieven. Een enkele trek zal velen niet onwelkom zijn.

„Om iets van mijzelf en mijn inwendig leven te zeggen, zoo moet ik bekennen,” verklaart hij, „dat ik ongaarne er toe kom, mijne innerlijke gebreken te ontdekken. Ik ben reeds sedert lang tot bekeering gekomen, en te rekenen naar mijne woorden en predikatiën, zou men mij geheel anders kunnen beschouwen, dan ik werkelijk ben, en men doet dit

ook. Doch ik betuig het voor u, en ik heb het den Heiland ook reeds ontelbare malen betuigd: het ziet er in mijn binnenste geheel anders uit dan uitwendig, en dan het, naar mijne voordrachten gerekend, schijnt te moeten uitzien. Niet alleen dat ik een door en door bedorven hart heb, hetwelk tot in zijn fijnste vezelen doortrokken is van het vergif der ijdelheid en der eigenliefde, maar ik ben ook bevangen door een zekere vijandschap tegen Christus, en eene overhelling om zijne eer mij toe te eigenen. Dit zie ik somtijds voor een oogenblik duidelijk in, doch ik wacht nog altijd dat mij zulks geheel duidelijk worde, opdat ik deze zaak in haar geheel en zoo als zij is, voor den Heiland brenge. Doch enkel dit pijnigt mij niet, want dat zulks niets ongewoons is en bij alle menschen voorkomt, weet gij, en dit zou mij dan ook niet van mijn stuk brengen, wijl 's menschen natuur en wezen over het geheel bedorven is.

Maar dat ik tot nu toe door mijne onachtzaamheid, traagheid en allerlei eigen, wettische wegen (waardoor ik nu op dit en dan weder op iets anders mijne hoop stelde, en het alzoo tot mijn Christus maakte, hoewel dit, niettegenstaande mijne onleerzaamheid, verminderd is) en door een, ik weet zelf niet welken, geheimen tegenzin ten aanzien van het nieuwe schepsel in Christus tot nu toe ben teruggehouden, om vaste en gewisse treden te doen; dat ik daarom voor den Heere in een gedurigen staat van boetvaardigheid, en niet in dien der gerechtvaardigden ben; dat ik tot heden slechts drie uren in mijn leven gekend heb, in welke ik *volkomen* vrede en het *volledig* genot van het heil in Christus gehad heb; dat ik niet enkel vermoed, maar zeker weet hoe, niettegenstaande ik het geloof vasthoude, en, al moest ik heden sterven, in het geloof aan het offer eenmaal geschied, uit de wereld zou gaan — nochtans mijn geweten onvolkomen bevredigd is, omdat daaruit de prikkel nog niet is weggenomen, dit alles is zorgwekkend. Als ik mij met geheel het bederf van mijn hart als in de wonden van Jezus op genade of ongenade overgeef, zoo wordt het mij wel; maar den prikkel des gewetens door het geloof volkomen te verbreken, en diens wond door de besprenging met het bloed van Christus geheel te genezen — dit is mij nog niet gelukt; terwijl ik ontzettende sommen van schuld voor mij zie, zoodat ik dikwijls voor den Heere staan en zeggen moet: „Hoe is het mogelijk, dat Gij een zoo diep bedorven mensch en een zoo onleerzaam scholier nog voor uw koninkrijk kunt gebruiken!”

„Ziedaar, mijn vriend! iets van de schaduwzijde mijns inwendigen levens; en gij kunt nu weten wien gij in mij hebt. Intusschen, wij moeten geduld hebben met elkander, en de een moet staan voor den anderen en allen voor één. Terwijl het nu echter op deze wijze binnen in mij gesteld is, word ik te Stuttgart voor een der vroomste en meest begaafde discipelen van Christus gehouden, en daartoe

heb ik zelf eenige aanleiding gegeven. Door zekere bepaalde uitdrukkingen in de voordracht van het Evangelie kan men zich den schijn geven, alsof men werkelijk in iets leeft, waarin men nog niet in waarheid leeft. Ofschoon ik mij nu met mijn weten nooit op een zoodanige huichelarij heb toegelegd, zoo heeft mij toch de gedachte, dat het een en ander dient gezegd te worden, en de bewustheid dat ik, hetgeen ik zeggen moest, ook reeds, ofschoon niet juist in het oogenblik dat ik het zeide, eenigermate aan mijzelf ondervonden had (de nabijheid des Heeren: dat voorwerp van zoovele zoekende zielen) — medesleept om met meer levendigheid van iets te spreken dan ik het *ondervonden* had, hoewel ik het levendig gevoelde.

Ofschoon mij nu, zoo dikwijls deze levendigheid van voordracht bij de behandeling van het een of ander gemoedelijk onderwerp geheel van den Geest Gods kwam, deze niet ten laste komt, zoo weet gij echter dat wij uit vleesch en geest bestaan. Daarom is het mij voorgekomen of ik niet, door mijn zelf-werken en zelf-willen eenige aanleiding tot de hooge meening heb gegeven, die menigeen van mijne Christelijke stemming heeft opgevat. Want het gros der toehoorders maakt maar al te licht van den predikant dien het gaarne hoort een paus. In dit opzicht sta ik hier op een gevaarlijken post. Wel drukt het mij in het eerst neêr, als ik zie, dat de lieden mij zoo met opgetogenheid aanzien, doch spoedig voel ik innerlijk nog eene geheime toestemming van mijn hart daartoe: — zulk een bedriegelijk werk is er in mijn hart.”

Hoevelen zouden niet met Hofacker aldus kunnen spreken!

HET OOSTEN.

Spraken we een vorig maal over het groote werk, door een man van Nederlandschen bloede pas voor het Oosten verricht, thans een woord over dat Oosten en zijn toestand zelf.

Het Turksche rijk strekt zich over drie werelddeelen uit, Azië, Afrika en Europa. Het is het Mohammedaansche land bij uitnemendheid. De Sultan is, als opvolger der Kalifen, het hoofd van den godsdienst. Toch belijden van de 42 millioen inwoners 15 millioen den Christelijken godsdienst. In Europeesch Turkije wonen zelfs *elf* millioen Christenen tegenover *vijf* millioen Mohammedanen.

Deze Christenen behooren voor het meerendeel tot de Grieksche kerk, doch zijn zeer onwetend en bijgeloovig. Hun godsdienst is in uiterlijkheden en doode vormen ontaard. Die in Palestina hebben een eigen patriarch, vroeger te Anthiochië, nu te Jeruzalem. De met Rome vereenigde Grieksche Christenen hebben een eigen patriarch, die te Damaskus zijn verblijf houdt. Behalve Grieksche, vindt men er ook

Armenische, Nestoriaansche en Protestantsche Christenen.

Lang hebben de Christenen in Turkije aan vervolging blootgestaan. Eerst in 1839 werd hun toestand dragelijk; sedert 1856 genieten zij volkomen godsdienstvrijheid, al bestaat die ook thans nog meer in naam dan in werkelijkheid. Als vrucht van den laatsten oorlog met Rusland (1877—1878) is de staatsinrichting ingevoerd, waarbij de Christenen nog grootere vrijheden kregen.

Reeds lang vóór deze gunstige verandering hadden de zendingsvrienden hunne aandacht op de landen van Noord-Azië gevestigd. Als uitgangspunt voor de zending werd het eiland *Malta* gekozen, dat de brug kan worden genoemd tusschen het Oosten en het Westen, en, onder Engelsche heerschappij staande, der zending bescherming verleende.

In 1815 stichtte het Eng. Kerk. Zendinggenootschap op *Malta* een zendingspost, waaraan het eene drukkerij verbond. In vereeniging met het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap leverden de zendingen talloze afdrukken der Heilige Schrift in de onderscheidene talen van het Oosten.

In 1846 werd op *Malta* het Protestantsch college gesticht, dat de verbetering ten doel had van den maatschappelijken en godsdienstigen toestand der Christelijke, Heidensche en Mohammedaansche volken, ten zuiden en ten oosten der Middellandsche zee. Het college geeft daartoe, deels kosteloos deels tegen betaling, eene opleiding tot zending, onderwijzer, tolk, geneesheer, rechtsgeleerde en koopman. Als één gezin wonen hier Turken, Bulgaren, Perzen en Engelschen bijeen. Sedert de oprichting hebben reeds eenige honderden het college verlaten, en bekleeden nu in een of ander land van het Oosten eene betrekking, die hun ruimschoots gelegenheid geeft voor het geestelijk heil en de maatschappelijke welvaart hunner medemenschen te arbeiden.

Van *Malta* uit werden onderzoekingsreizen naar de Oostersche landen ondernomen, en zendingsposten gesticht op de Ionische eilanden, in Griekenland en op andere plaatsen. Aanvankelijk vonden de zendingen bijna overal een welwillende opname, en zelfs ondersteuning bij de hooge Grieksche geestelijkheid. Maar nauwelijks was hun eigenlijk doel bekend, of er openbaarde zich een krachtige tegenstand, waarbij de zendingen soms zelfs met levensgevaar werden bedreigd.

Zoolang de landen van Voor-Azië nog ontoegankelijk waren voor de zending, werd *Malta* als voorpost gebruikt; nu deze zich voor het Evangelie ontsloten, verloor het spoedig zijn vroegere beteekenis.

Europeesch Turkije is nog voor de vrije Evangelieprediking gesloten, maar de Bijbelverspreiding heeft er op ruime schaal plaats. Elk jaar worden er 6000 à 7000 Bijbels en gedeelten van Bijbels in de Turksche taal met Arabische karakters verspreid. Dr. *A. Thomson*, agent van het Britsch en Buitenlandsch

Bijbelgenootschap en hoofd van deze colportage, deelde op de wereldzendingconferentie te Londen mede: „Het Woord Gods wordt op groote schaal verspreid en gezezen; en liet de tijd het toe, zoo zou ik met vele voorbeelden kunnen aantonen, dat de Turken een nadenkend volk zijn, die het Woord Gods niet alleen lezen, maar ook overwegen.”

In *Aziatisch Turkije*, in *Palestina*, *Syrië* en *Armenië* wordt gewerkt door zendinghospitelen, scholen, en ook heeft er Evangelieprediking en Bijbelverspreiding plaats. Ook hier moge het, evenals in Europeesch Turkije, hoofdzakelijk een arbeid zijn onder de vervallen Christenen, wanneer de politieke toestand eens verandert, en er geheele godsdienstvrijheid komt, dan zal ongetwijfeld blijken, dat er niet tevergeefs voorbereidende werkzaamheden zijn verricht.

In *Palestina* wonen circa 500,000 Mohammedanen, 30,000 Joden, en 60,000 Christenen, die tot de Grieksche, de Roomsche en de Protestantsche kerken behooren. Onder deze Christenen en niet-Christenen vindt de zending een uitgebreid arbeidsveld.

Het Eng. Kerk. Zendinggenootschap ving hier in 1846 den arbeid aan, stichtte het Evangelisch Bisdom te Jeruzalem, waarmede *Samuel Gobat* († 1878) het begiftigde, en heeft nu 6 posten met 10 zendingen en 1385 gedoopten. Voor de weezen ontstond het Schnellersche weeshuis, en voor zieken en ongelukkigen eene diakonesseninrichting met een ruim hospitaal.

In 1824 begonnen Engelsche en Amerikaansche zendingen met den arbeid in *Syrië*, waarbij *Bairut* de plaats is, van waaruit het licht des Evangelies zich heinde en ver verbreidde. Voor de zieken verrees er een hospitaal, voor de vele verwaarloosde weezen een weeshuis, en voor de opleiding van inlandsche leeraars een theologische school.

Het meest bekend en rijkst gezegend is de drukkerij te *Bairut*. Zending- en Bijbelgenootschappen wedijveren hier in het afdrukken en verspreiden van Christelijke geschriften. In 1885 kwamen er 28 millioen bladzijden druks van de pers, waarvan 17 millioen aan Bijbelboeken en 1 millioen aan traktaatjes en preeken.

Ruim 90 zendingen met een gelijk aantal zending-zusters zijn er aan den arbeid. De gemeenten tellen ongeveer 7 duizend leden, en 15 duizend kinderen bezoeken de zendingsscholen. Van de gemeenten zijn er 30, die zichzelf onderhouden en 80 duizend zieken vinden elk jaar bij de zendingen verpleging.

Sedert 1831 werken de Amerikaansche zendingen ook in *Armenië*. Constantinopel werd het uitgangspunt van hun arbeid. Vele Armenische Christenen voelden zich tot het Evangelie der zendingen aangetrokken, en merkwaardige opwekkingen hadden er plaats. De zendingen *Schauffer*, *Dewight* en *Geodell* predikten met onvermoeiden ijver, en in

en buiten de stad ontstonden kleine gemeenten. Maar naarmate deze zich uitbreidden, klom ook de vijandschap van den Armenischen patriarch. In 1845 brak de lang gevreesde storm los. Maar inplaats dat het zendingswerk er door werd vernietigd, werkte ook deze vervolging mede ten goede. Door tusschenkomst van den groot-vizier *Reschid Pacha* kregen de Protestantsche Armeniërs volkomen godsdienstvrijheid en nu breidde de arbeid zich nog meer uit.

UIT HET LEVEN.

Uit Amerika — men zou 't niet verwachten — komt het verhaal van een *Spookgeschiedenis*.

Den 30sten October werd verleden jaar te Fort Sheridan zekere Kapitein Hedberg door Luitenant Maney doodgeschoten. Laatstgenoemde persoon bedreef de daad in zelfverdediging. Nu bevatt'ën onlangs de bladen een lang verslag over een spookhistorie, die aldaar, naar men beweert, is voorgevallen. Men wil, dat een aantal soldaten aldaar den geest van Kapitein Hedberg reeds onderscheidene malen hebben ontmoet, en wel altoos op of kort bij de plaats, waar Hedberg door Luitenant Maney gedood werd.

De eerste keer dat de „geest” verscheen, was ruim twee weken na den dood van Hedberg, toen een soldaat, Johnson genaamd, nabij de paardenstallen de wacht hield. Het was eventjes na middernacht, toen zijn aandacht eensklaps getrokken werd door het verschijnen der gestalte van een manspersoon, die ongemerkt en ongehoord tot op 20 voeten afstands hem genaderd was. „Halt! Werda” — meer kon hij niet uitspreken, want hij herkende in het vreemde verschijnsel niemand anders dan den geest van Kapitein Hedberg. Het spook naderde zoo langzaam, dat Johnson ter nauwer nood bemerken kon, dat de gedaante zich bewoog. De kleederdracht en houding, zoowel als het gelaat, waren het evenbeeld van den vermoorden kapitein. Zelfs bemerkte Johnson dat het spook een aantal papieren onder den arm droeg, juist zooals Hedberg gedaan had op den dag, dat hij doodgeschoten werd. Ook de kogelwonde in de borst was duidelijk zichtbaar. Om de ontsteltenis van Johnson nog te verhoogen, werd zijn hoed door het spook hem van het hoofd getrokken. Op dit oogenblik echter begaven hem zijn zinnen, waarna hij bewusteloos neerzonk. Toen hij in het hospitaal overgebracht was, vereischte het eenige uren hem tot bewustzijn terug te krijgen. Zijn zenuwgestel was zoodanig geschokt, dat hij twee weken in het hospitaal te bed moest liggen.

Behalve Johnson hebben ook een aantal anderen een dergelijke ontmoeting gehad, waardoor het geheele kamp in ontsteltenis is geraakt, en zelfs één

soldaat gedeserteerd is, uit vrees dat hij soms andermaal de wacht zou moeten houden.

Alhoewel deze geest, of wat het ook wezen moge, door verscheidenen is gezien, is hij nog nooit aan een boezemvriend van Hedberg verschenen. De soldaten hebben natuurlijk verschillende en uiteenloopende opvattingen van dit verschijnsel. — Wij zullen afwachten wat er waar van is.

Voor predikanten.

Het Zwitsersch Protestantenblad deelt eenige korte raadgevingen meê, door den Bazelschen predikant Brändli in het album geschreven van een pas in zijn dienstwerk bevestigd prediker. Wij schrijven er enkele van over:

Maak de gemeente niet tot uwe dienstmaagd en word zelf niet de knecht der gemeente.

Wees niet bij voorkeur de vriend der aanzienlijke gemeenteleden (*Dorf-magnaten*). Uwe eerzucht zij, de grootste te worden door te dienen.

Het staat den Evangeliedienaar schooner de arm der armen dan de arm der rijken te zijn.

Heb eerbied voor oude gebruiken, niet voor misbruiken.

Laat u geen muilband aanleggen, al is het ook een gouden.

Predikanten die aan politiek doen zijn er genoeg. Wees een man van het midden (Centrumsmann). Uw naam wordt dan wel niet in de dagbladen uitgebazuind, maar licht te vaster geschreven in de harten uwer gemeenteleden.

Van welke vereeniging wilt gij een ijverig lid zijn? Van uwe gemeente.

Bereid u voor elke preek, of het uwe intreëpreek ware.

Een oud, eerwaardig theoloog placht te zeggen: „Een goed prediker weet als hij des Zondags van den kansel komt, wat den volgenden Zondag zijn tekst zal zijn.” In elk geval zij de preek het werk der week en niet van den Zaterdag.

Leer van anderen het preeken, maar leer de preeken van anderen niet.

Wanneer iemand uit uwe gemeente bij u komt, die begint met uwe preek van den laatsten Zondag te prijzen, wees dan voorzichtig.

Dat er in ons land *gehuchten en buurten* bestaan, die „Frankrijk”, „Engeland” en „Polen” heeten, is wellicht bekend. Dat er zelfs een buurt is in de provincie Groningen, die „Oost-Indië” heet, is misschien minder bekend. Maar dat een „Amerika” deel uitmaakt van ons vaderland, zal niet weinigen verwonderen. De bekendheid van deze in de gemeente Horst

(Limburg) gelegen plaats zal spoedig meer algemeen zijn. Volgens aankondiging van de Staats-spoorwegmaatschappij wordt er een station opgericht.

Een merkwaardige kunstbewerking.

Kort geleden werd in het Mercy Hospitaal, te Chicago, een dubbele operatie verricht, die van zekeren man, terwille van de genezing zijner vrouw, niet weinig zelfopoffering vereischte. De operatie bestond uit „skin-grafting,” m. a. w. de overplaatsing van vel van den man op de vrouw.

De lijdere, Mevr. G. W. Blake genaamd, woonachtig te Ottawa, had het ongeluk dat, eenigen tijd geleden, haar kleederen in brand geraakten, door het wegwerpen van een brandenden lucifer. Daar hare kleederen uit lichte stof bestonden, duurde het slechts enkele seconden, of zij was geheel in vlammen gehuld, en, eer men haar helpen kon, had zij reeds erge brandwonden bekomen. Vele wonden genazen spoediger dan men had durven denken, doch de wonden aan haar armen wilden niet heelen. Na gedurig aanraden om menschenvel op haar armen over te laten brengen, gaf zij eindelijk daartoe haar toestemming. Niettegenstaande de hoeveelheid vel, die men voor de operatie noodig had, groot was, gaf toch haar echtgenoot zijne bereidwilligheid te kennen, om zich voor dat doel te leenen. Zijne vrouw stond dit echter eerst ten sterkste tegen, doch Blake hield aan, bezocht voor dat doel het Mercy Hospitaal en maakte daar regeling voor hare ontvangst.

14 December 1893 kwam hij met zijne vrouw in het hospitaal aan. Twee dagen later werd de bewerking, door Prof. E. W. Edwards e.a., met het beste gevolg verricht. Niet minder dan zeventig vierkante duimen vel werden van Blakes dijen verwijderd. Het vel, beide op de linker- en rechterzijde van de dijen, van de heup tot de knieën, werd eerst zorgvuldig bereid, zoowel als het rauwe vleesch op de armen van Mevr. Blake, waarna beiden op de snijtafel gelegd en onder den invloed van „chloroform” gebracht werden.

Met een scherp mesje werd eerst het vel in reepen van 6 tot 9 duimen lang en van 1 tot 1½ duim breed van de linkerdij van Blake verwijderd, waarna het door een zeker proces gezuiverd werd en op den rechterarm van Mevr. Blake werd overgeplant. Vervolgens werd de dij van haar echtgenoot verbonden. Daar de linkerarm der vrouw erger gebrand was dan de rechter, had men voor dezen meer vel noodig, zoodat van de rechterdij des mans meer vel verwijderd werd dan van de linker. Alle wonden werden daarna zorgvuldig verbonden, en de patiënten naar hun bed in een belendende kamer overgebracht. Alhoewel beiden ruim anderhalf uur onder den invloed van „chloroform” waren geweest,

gevoelden zij zich echter bij hun ontwaken na afloop der bewerking in den besten toestand.

Hoewel Mevr. Blake haar bed nog moet houden en twee weken verlopen zijn, is zij toch herstellende van hare brandwonden, terwijl haar echtgenoot reeds met behulp van krukken in zijne kamer rondspringen kan.

Men verwacht dat Mevr. Blake binnen eenige maanden weder het volle gebruik van hare armen zal hebben. De operatie, hoewel niet de eerste in hare soort, wordt toch als een hoogst zeldzame beschouwd, wegens de groote hoeveelheid vel van één persoon verwijderd.

De bewoners van IJsland komen uit Noorwegen. De eerstgekomenen behoorden tot aristocratische familiën, die het jaar 874 tengevolge van ontevredenheid met de toestanden in Noorwegen hun vaderland verlieten. Reeds in 930 was hetzelfde gebied bewoond, dat we thans bevolkt vinden. Het tegenwoordige bevolkingscijfer bedraagt 70.000. Het is een taai volk van een bedaard, eenigszins zwaarmoedig karakter en met een scherp gezond verstand. Nergens worden, naar verhouding, zooveel boeken gedrukt als op IJsland; er bestaan daar 5 boekdrukkerijen, welke 10 dagbladen en 8 tijdschriften drukken. De IJslandsche letterkunde uit vroeger tijd was beroemd en ook thans nog zijn er verscheidene geleerden en dichters. In de laatste jaren vond een groote landverhuizing plaats: ongeveer 1200 IJslanders vertrokken naar Amerika. Ongeveer 60.000 der bewoners leven van veeteelt, waarvoor de dalen met hun weiden een gunstigen bodem aanbieden. Men schat het aantal schapen op een millioen en dat der koeien op 20.000. Met akkerbouw houdt men zich in zeer geringe mate bezig: het ruwe klimaat is daarvoor te ongunstig.

Verzonden asch.

Eenige dagen geleden werden van Chicago naar Hongkong, China, de lijken van acht en twintig Chineezers verzonden. Het stoffelijk overschot van ieder Chinees was zorgvuldig in een langwerpige blikken bus verzegeld. De beenderen waren het stoffelijk overschot van Chineezers, die tusschen de jaren 1879 en 1887 in Chicago zijn overleden. De Chineezers gelooven dat, waar zij ook mogen sterven en begraven liggen, hunne ziel nimmer zal rusten, voordat hunne beenderen naar China zijn overgebracht en daar aan den schoot der aarde toebetrouwd zijn.

't Is de eerste keer, dat er ooit zulk eene verzending van lijken van Chicago naar China heeft plaats gehad. Eene firma, met name Shun, On & Co., was

belast met dit werk; een compagnieschap is door hen aangegaan om het stoffelijk overschot van hunne landgenooten naar de plaats hunner geboorte terug te zenden. Het benodigde geld voor deze verzending werd geheel door de Chineesche ingezetenen van Chicago bijeengebracht. De lijken werden uit de kerkhoven Rose Hill en Graceland opgegraven, daar het bewezen werd dat geen der personen aan eenige besmettelijke ziekte overleden was. Sam Moy, secretaris van deze nieuwe compagnie, verklaarde dat het overblijfsel van ieder Chinees in een blikken bus, volgens de wetten van den Gezondheidsraad, goed verzegeld was.

Reeds is men werkzaam om meer geld te verzamelen, ten einde spoedig een tweede verzending te doen. — Een groot aantal Chineezzen vergezelden het stoffelijk overschot hunner landgenooten naar het spoorwegstation.

Een belangrijk boek.

Wanneer er een boek verschijnt, dat weldra beroemd wordt, dan wordt het in andere talen overgezet, opdat de geheele beschaafde wereld het kunne lezen. En dit strekt zulk een werk tot niet geringe eer en aanbeveling; ieder wil het lezen: immers, als het niet de moeite ware, zou het niet vertaald zijn geworden. Nu is er geen boek, dat in zooveel talen is overgezet als de Heilige Schrift. 't Is de moeite waard geweest de Schrift in 375 talen over te zetten. Men zou zeggen, dit is geen geringe aanbeveling. Maar hoeveel wijzen en verstandigen naar de wereld achten niettemin hun armzalig werk, waarvan misschien maar één druk en geen vertaling verscheen, en dat wellicht over 10 jaar verouderd is, in ijdele zelfingenomenheid hooger dan dat boek, hetwelk 1800 jaar oud en niet verouderd is, maar integendeel van dag tot dag vernieuwt dengene, wien het een licht op zijn pad en een lamp voor zijn voet is.

W.

C. F. W.

(*N. Sprokkelaar.*)

Japan, dat door staatkundige woelingen zijne gedachten van den godsdienst afwendt, hoewel het eerst zooveel beloofde, houdt thans „Christen te zijn” niet voor vaderlandslievend, en beschouwt het Christendom als een plant van vreemden bodem, niet voor dit land bestemd. „Zijt gij een Japannees?” vroeg iemand verontwaardigd aan een colporteur, „een Japannees, die in vreemde boeken en leerstellingen handel drijft!” Van dit misplaatste patriotisme heeft het Christendom veel moeten lijden. Den oprechten Christen bloedt echter het hart, als hij verneemt, hoe die achteruitgang ook toe te schrijven is aan het

verbasterd Christendom in Europa, welks leden onder elkander zijn verdeeld, en in handel en wandel de leer des Evangelies verloochenen. „Zijn dat nu de Christenen, wier leer men ons aanbeveelt?” vraagt men. En het volk wordt hierdoor onverschillig voor het Evangelie.

Opmerkelijk is het, dat er onder Boeddhistische schrijvers eene moedeloosheid omtrent de toekomst van hun godsdienst ontstaat, en dat zij gevoelen, hoe het vergeefs is, het Christendom tegen te staan. Het Br. en B. B. Genootschap, in verbinding met het Amerikaansche en Schotsche, gaat, niettegenstaande allen tegenstand, voort het Boek der boeken te verspreiden. Een nieuwe volksuitgaaf in Romeinsche letter is voor Indië ter perse. Zoo zal men ook in Japan eenmaal den Bijbel zijn overwinnende kracht zien betoonen.

Stijlbloemen.

1. In dezen *tak* zijn weder eenige andere *gegrond*.
2. Na lang vervolgd *te zijn*, greep eindelijk iemand het hollende paard.
3. Achter elken naam vindt men de *bemerkingen*.

V R A G E N B U S.

Welke Zendingsvereniging in ons land is de oudste?

Antw. Voorzover we weten is dit het Hulpgenootschap voor de Zending der *Broedergemeente te Zeist*, dat werd opgericht in 1793 en dus nu ruim 100 jaren telt.

Wil men een bepaald Nederlandsch Genootschap, dan s te noemen het *Nederlandsch Zendinggenootschap*, opgericht in 1797.

B E R I C H T.

We herinneren nog eens aan de *Prijsvraag*, in No. 1 opgegeven. Enkele antwoorden kwamen reeds in. Men gelieve echter onder het antwoord niet zijn naam te zetten, maar een kenspreuk of zoo iets, dat ook staat op het briefje, waarin de naam is vermeld.

C O R R E S P O N D E N T I E.

Een lid der C. J. V. te L.

We ontvingen uw gedicht. Geen stukken worden ooit geplaatst, indien de naam van den schrijver ons niet bekend gemaakt wordt. Daar ligt nog niet in opgesloten dat wij dien verder vertellen. Wordt aan die voorwaarde voldaan, dan stellen wij u voor het door u ingezondene op te nemen, met enkele aantekeningen van onze hand, zooals met andere gedichten ook wel, op verzoek van de inzenders, geschied is. Ge zult ons wel toestemmen, dat gezonde critiek altijd welkom moet zijn.

DE REDACTIE.

De redactie verzoekt vriendelijk hun, die vragen inzenden, er bij te melden, dat die bestemd zijn voor Excelsior. Anders ontstaat er zeer licht verwarring.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Aangelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

GETHSÉMANÉ.

„Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met zijne discipelen naar de beek Kedron, waar een hof was, in welken Hij ging en zijne discipelen.” Met deze eenvoudige woorden kondigt Johannes het begin van de eigenlijke lijdensgeschiedenis aan. Tusschen de muren van Jeruzalem en den Olijfberg, in het diepe dal, kronkelde zich de beek Kedron, dat is: De Zwarte. Honderden jaren geleden waren die donkere wateren doorwaad door David, vluchtende voor zijn zoon Absalom. En thans ging Davids Zoon en Heere, voor de laatste maal van zijne omwandeling op aarde, op vrije voeten denzelfden weg; nog eenmaal voor korte uren stad en volk ontwijkende, als antitype van zijn voorvader naar den vleesche. Daar in het dal lagen, aan den voet van den Olijfberg, de tuinen waarin de olijven gekweekt werden. Een daarvan had zelfs zijn naam naar die boomsoort ontvangen: „Olijvenhof”. Daar was de plek, waar de Heere gewoon was zich in de eenzaamheid terug te trekken. Zoo ging Hij ook thans daarheen; in de stilte. Verbergde Hij zich? Voorzeker niet! De plaats zou daartoe slecht gekozen zijn. Immers, Judas moest spoedig op de gedachte komen, dat Hij te vinden zou zijn waar Hij „gewoon was” te komen. Integendeel. Hij gaf een nieuw blijk dat Hij zijn leven *aflegde* wanneer Hij wilde en zijn leven *gaf* in de hand der vijanden, die Hem zonder

zijn wil geen haar op het hoofd krenken konden.

Aan den ingang van den hof liet Hij acht zijner discipelen. Alleen Petrus, Jakobus en Johannes nam Hij met zich dieper in tusschen het geboomte. Op een afstand moesten zij getuige zijn van den zwaarsten en bittersten zielestrijd, die ooit doorworsteld werd. Hij begon „droevig, verbaasd en zeer beangst” te worden. Zoo zelfs, dat Hij hun zeide: „Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; blijft hier en waakt met Mij.” Maar ook een ander woord voegde Hij er bij: „Bidt dat gij niet in verzoeking komt.”

Om het heilgeheim van Gethsémáné goed te verstaan, past ons in de eerste plaats nauwkeurig biddend te onderzoeken *welke* droefheid, verbaasdheid en angst over de ziel van onzen Heere en Heiland kwam. Een sleutel tot recht verstand van deze geschiedenis geeft ons Hebr. V : 7—10: „Die in de dagen zijns vleesches, gebeden en smeekingten tot dengenen, die Hem uit den dood kon verlossen, met sterke roeping en tranen geofferd hebbende, en verhoord zijnde uit de vreeze, hoewel Hij de Zoon was, gehoorzaamheid geleerd heeft uit hetgeen Hij heeft geleden; en geheiligd zijnde, is Hij allen, die Hem gehoorzaam zijn, eene oorzaak geworden der eeuwige zaligheid, en is van God genaamd een hoogepriester naar de ordening van Melchizedek.”

In deze woorden is het lijden van Gethsémáné als in een spiegel ons voorgelouden. Met sterke roeping

DE BEEK KEDRON.

en tranen heeft de Heere Jezus gebeden en smee-kingen *geofferd*. Hij offerde die aan dengenen, die Hem uit den dood verlossen kon. Maar verlossing uit den dood werd niet door Hem afgesmeekt, doch *verlossing uit de vreeze*. Die smee-king werd verhoord. De worsteling, waardoor Hij tot die verhooring geraakte, leerde Hem, hoewel Hij de Zoon was, gehoorzaamheid. Door die worsteling werd Hij geheiligd, afgezonderd gelijk het paaschlam uit de kooi. En daardoor werd Hij de oorzaak van eeuwige zaligheid allen, die Hem gehoorzaam zijn. En bovendien werd Hij door God genaamd: hooge priester naar de ordening van Melchizedek.

In verband met dezen tekst is de driemaal opgezonden bede: „Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat dezen drinkbeker van Mij voorbijgaan, doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt”, te verstaan. „Mijn Vader, indien deze drinkbeker van Mij niet voorbij kan gaan, tenzij dat Ik hem drinke, uw wil geschiede!” „Abba Vader, alle dingen zijn U moge-

lijk, neem dezen drinkbeker van Mij weg; doch niet wat Ik wil, maar wat Gij wilt!” „Vader, of Gij wildet dezen drinkbeker van Mij wegnemen, doch niet mijn wil, maar de uwe geschiede!”

Welke drinkbeker wordt hier bedoeld? Overviel onzen Heiland een zieleangst, een benauwdheid des geestes in het aangezicht van den vreeselijken dood, die Hem binnen enkele uren wachtte? Bad Hij in dien bangen strijd dat de drinkbeker des lijdens en des stervens Hem voorbij mocht gaan, van Hem genomen mocht worden? Wenschte Hij een oogenblik dat Hij zijn verlossingswerk zou kunnen verrichten langs anderen weg dan dien des kruises? En is de drinkbeker dus *niet* weggenomen; zijn wil dus, als niet overeenstemmende met dien zijns Vaders, *niet* geschied?

Onmogelijk! De Hoogepriester, die nog pas geleden tot zijne discipelen gesproken had: „Hebt goeden moed, Ik *heb* de wereld overwonnen”; die in zijn gebed gezegd had: „Ik ben niet meer in de wereld,

GETHSÉMANÉ.

maar Ik heilige Mijzelven voor hen"; kon niet bidden: „Laat Mij niet sterven!" Hij zou geen Hoogepriester geweest zijn, indien deze bede in zijn hart kon opkomen, over zijne lippen kon glijden. Wel werd Hij „geperst totdat het volbracht was". Maar zeker van de overwinning kon Hij zeggen: „De overste dezer wereld komt en heeft aan Mij *niets*". Zou de overste dezer wereld niet alles van Hem gehad hebben, indien Hij door zulk een bede met één woord zijn geheele verlossingswerk in beginsel op zij gezet, ja vernietigd had?

Hij bad en smeekte, zegt ons de Brief aan de Hebreëën, „tot Hem, die Hem uit den dood verlossen kon." Maar er staat niet dat Hij om verlossing uit den dood bad. Er blijkt uit het vervolg dat Hij smeekte om verlossing uit de *vreeze*. En dat gebed is verhoord. Hij is verhoord uit de vreeze. De drinkbeker, dien Hij afbad, heeft Hij niet gedronken; die is van Hem weggenomen. „Niet mijn wil, maar de uwe geschiede." Indien namelijk mocht blijken dát zijn wil niet met dien des Vaders overeenstemde. Maar des Vaders wil was als de zijne. Ook des Vaders wil was het niet dat de drinkbeker, die Hem aan de lippen kwam, door Hem zou leeggedronken worden. Dát die drinkbeker Hem werd voorgezet, dát Hij worstelde en in zwaren strijd zijn wil onderschikte aan den nog voor Hem verborgen wil des Vaders, dat Hij in deze zielsbenauwdheid zich vastgreep en onlosmakelijk vasthield aan zijnen Vader, was zijne overwinning en de oorzaak dat God Hem noemde: „de hoogepriester naar de ordening van Melchizedek".

Met kalmte en volkomen helderheid was onze Heiland de eerste schreden op den lijdensweg gegaan. Als het offer, dat reeds gebracht was, had Hij den maaltijd ter zijner gedachtenis aan zijne discipelen gegeven. Als overwinnaar had Hij gebeden en den strijd met Satan aanvaard en begonnen. Kalm was Hij over de beek en tot aan den hof gegaan om in de eenzaamheid van den stillen avond zich tot den kamp voor te bereiden, die onmiddellijk volgen zou. En *toen* — niet vroeger — begon Hij droevig en zeer beangst te worden. Hij ging dus niet naar Gethsémané om dezen drinkbeker daar te drinken; neen, uit het verhaal in de Evangelien blijkt duidelijk dat hij Hem dáar plotseling werd voorgezet. We zien hieruit dat de inhoud des bekers niet was wat na Gethsémané volgen zou, maar de benauwdheid der ziele zelve, die Hem daar overviel. Dat Hij zijne ziele zou uitstorten in den dood ter redding van een verloren menschheid, stond — steeds, ook toen — onwrikbaar voor Hem vast. Wankeling van dat voornemen zou reeds zijn val geweest zijn. Maar de helderheid der ziele, de kalmte des geloofs werd in die ure geschokt en geslingerd door de aanvechtingen des Satans. Daar rees een helsche wolk tusschen zijn oog en het aangezicht des Vaders. En die vreeselijke, die bange, die ontzettende vraag bestormde zijne ziele: „Zal dát zoo blijven?" Moet deze beker, waarvan ik de eerste druppelen smaak, tot den droesem worden uitgezogen? Zal de Vader zijn aangezicht verbergen? Zal ook in dién zin de zonde der verlostten als eigen zonde moeten geboet worden?" Die vraag perst

„WAAKT EN BIDT!”

Hem het bloedzweet uit de aderen. Een antwoord heeft Hij nog niet. Maar een antwoord moet komen en eenswillend aangenomen worden, hoe het ook luiden moge, voordat de slachting van het offer aanvangt. En het driemaal herhaalde: „Niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt!”, is de volkomen overgave van den waren Hoogetriester. Die gegevenen des Vaders, voor welchen Hij zich overgaf, zouden den eeuwigen dood gesmaakt hebben zonder ooit die eeuwigheid verhelderd te zien door één blik uit Gods vaderoog, in den hoogst stijgenden zieleangst, indien Hij niet voor hen tusschengetreden ware. Het kon de wil des Vaders zijn van dat oogenblik tot den laatsten snik die benauwdheid ook over hun Borg en Middelaar te laten. Was dat zoo, welnu... „Zie, hier ben ik om uwen wil te doen, o God.”

Maar het was niet zoo. In het heetst van den strijd werd van Hem gezien een engel uit den hemel, die Hem versterkte. In alles werd Hij ons gelijk. Hij, de Heer der hemelsche heirscharen, had den steun noodig van een zijner geringste krijgsknechten. Tot driemaal bracht Hij het offer van zijn wil aan den Vader. Maar toen werd de drinkbeker weggenomen en de bede daardoor verhoord.

Onmiddellijk daarna klinkt als een zegezang zijnen jongeren het woord in de ooren: „Staat op, laat ons gaan; ziet, hij is nabij die Mij verraadt!” Een oogenblik later: „Wien zoekt gij? Mij? Ik ben het!” Straks: „Meent gij dat Ik den Vader nu niet kan bidden, en Hij zal Mij meer dan twaalf legioenen

engelen bijzetten? *Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, dat het alzoo geschieden moet?*” Tot het laatste oogenblik zijns levens blijft volkomen helderheid des geloofs zijn deel en zijn steun. Tot zelfs wanneer de bange kreet de lucht doorsnijdt: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten!” is de benauwdheid van Gethsémané niet daar, maar zegt ons juist dat woord, dat Hij onomfloerst ziet wat er gebeurt en peilt wat Hij lijdt.

„In welchen *wil* wij geheilgd zijn”, zegt de Brief aan de Hebreëen. In den *wil* Gods, die ook *zijn wil* was. Dat Hij ook zelfs dit *gewild* heeft, indien het de wil zijns Vaders ware geweest, maakt de diepte onzer verlossing uit.

W.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1 : 5.

III.

De zomer van 1844 was in 't land, en Charles, die toen tien jaren telde, maakte met vreugd van de vacantie gebruik, om weder eens een heerlijken tijd bij grootvader door te brengen. Hij vermoedde niet wat merkwaardigs hem daar gebeuren zou.

Een predikant, Richard Knill geheeten, maakte juist te dier tijd een reis door het graafschap Essex, in opdracht van het Londensch Zendinggenootschap.

Hij ging van stad tot stad, vervuld van den waren zedingsgeest, zich daarin openbarend, dat hij jong en oud met wien hij in aanraking kwam, zocht te bewegen tot het geloof. Hij was een krachtig „winner van zielen”.

Op zijn reis bracht hij ook een korten tijd in de pastorie te Stambourne door, juist toen Charles zich daar bevond. De knaap trok zijn aandacht en eens sprak hij tot hem:

„Wijs mij eens waar gij slaapt, want ik wil u op een ochtend komen roepen.”

Charles wees hem zijn slaapkamertje, en kort daarop werd onze jonge vriend op een Zondagmorgen te zes uur reeds door den prediker, die bij grootvader logeerde, gewekt. De oudere geleidde den jongere naar een der twee preeelen van olmen in grootvaders tuin, beide in koepelvorm gesnoeid. Zij namen plaats, en daar, zoo verhaalt Spurgeon zelf, „vertelde hij mij op de liefelijkste wijze van Jezus' liefde en van het heerlijke op Hem te vertrouwen en Hem in onze kindsheid reeds lief te hebben. In menig verhaal predikte

hij mij Christus en vertelde mij, hoe goed God voor hem was geweest; daarna bad hij dat ik den Heere mocht kennen en dienen. Hij knielde neer in 't preeel en bad voor mij met zijn armen om mijn hals. In den tijd tusschen de diensten in de kerk, wilde hij mij altijd bij zich hebben en met liefde en geduld hoorde hij mijn kinderlijke taal aan.

„Maandag deed hij evenzoo als op den rustdag en Dinsdag weder. Driemaal onderrichtte hij mij en sprak met mij. Vóór hij vertrok kwam grootvader ook terug van de plaats waarheen hij was gegaan om te preeken. Toen nu allen tot het morgengebed bijeen waren, nam Ds. Knill mij in hun tegenwoordigheid op zijn knieën en sprak:

„Dit kind zal eens het Evangelie verkondigen en *het prediken aan groote menigten*. Ik weet vast dat hij het prediken zal *in de kerk van Rowland Hill* 1), waar ik thans (ik meen dat hij dit zeide) nu leeraar ben.”

„Hij sprak zeer plechtig en nam alle aanwezigen tot getuigen zijner woorden. Toen gaf hij mij een halven schelling tot belooning, als ik het lied wilde leeren:

1) De bekende beroemde prediker.

„Het is op een verborgen wijs,
Dat God zijn wondren doet.”

„Ik moest beloven, dat, als ik in de kerk van Rowland Hill preekte, ik dat lied zou laten zingen. Denk eens wat belofte door een kind!”

't Is, als gezegd, Spurgeon zelf, die ons dit alles verhaalt. Zou de voorspelling ooit waarheid blijken? Niemand wist het toen, gelijk het nog wonderlijk is, hoe de leeraar kon spreken als hij sprak.

Jaren gingen voorbij. Spurgeon was reeds een wijle in de Evangelieprediking werkzaam, toen de

dag kwam, dat in Surrey-chapel, de vroegere kerk van Rowland Hill, de jaarlijksche kinderpreek zou gehouden worden. Dr. Fletcher, die dit doen zou, werd ziek, en men vroeg Spurgeon hem te vervangen.

„Goed”, zei hij, „mits ik de kinderen mag laten zingen „Het is op wonderlijke wijs” enz. Lang geleden heb ik beloofd, dat dit zou worden gezongen.”

En zoo geschiedde het. Hij preekte in Rowland Hills kerk en 't lied werd gezongen. Het eene deel der profetie was reeds *letterlijk vervuld*. Wat daarbij in

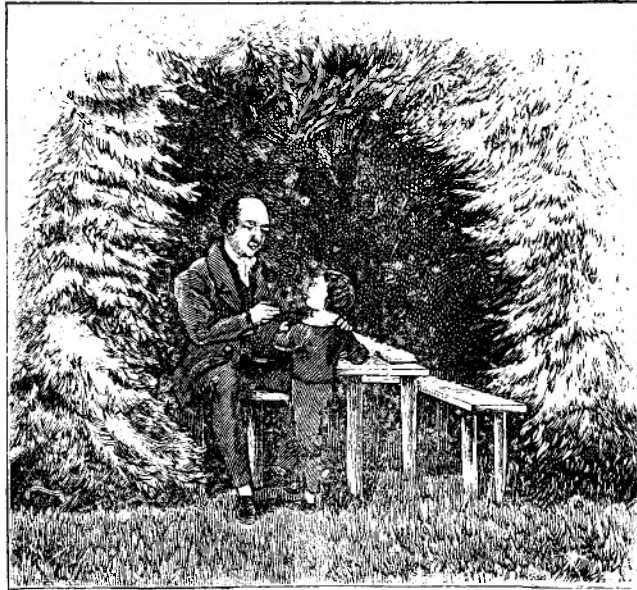
Spurgeons hart omging, laat zich beter denken dan beschrijven. Weer stond hem het tooneel uit zijn kinderjaren in grootvaders tuin voor oogen. God had het woord zijns dienaars bevestigd!

„Toch,” zegt Spurgeon, „geloof ik niet dat Ds. Knill de Surrey-chapel had bedoeld, maar een kapel ten plattelande te Wotton. Maar hoe zou ik daar komen?”

En zie, geheel ongemerkt kwam die gelegenheid. Ds. Hill woonde in den zomer te Wotton, en zeker op zijn aanraden werd Spurgeon door den leeraar dier plaats uitgenoodigd daar te spreken. Hij nam het aan op voorwaarde, dat de gemeente het bovenvermelde lied zou zingen.

„Voor mij,” zegt Spurgeon, „was het zeer wonderlijk en ik begrijp tevens evenmin hoe alles zoo kon gebeuren, als ik nu begrijp dat de Heer zoo genadig jegens mij is.”

En al kunnen we nu ook niet allen zulke duidelijke aanzeggingen en voorspellingen verwachten, zeker is, dat de Schrift zegt van den rechtvaardige: „De gangen diens mans worden door den Heere bevestigd”. En kennen wij dan ook de toekomst niet, als wij op Jezus vertrouwen, gelijk Spurgeon

IN HET PREEEL.

deed, zal de groote Herder der zielen ook ons leiden ten goede!

Intusschen was het gezin te Colchester, waar Charles' ouders nog steeds woonden, langzamerhand aangegroeid. Reeds telde het een aantal jonge leden, meisjes en jongens.

De oudste, Charles, was min of meer het koninkje onder de kleinen. De knaap onderscheidde zich door zekere doorzettendheid en zijn broeders en zusters vertrouwden hem volkomen. Alles goed te doen loopen, behoorlijk in te richten, was hem aangeboren. De boeken die in huis waren voorzag hij van omslagen, vernieuwde ze en stelde toen een der zusters tot boekbewaarster aan. Toen elk der kinderen een stukje grond tot een tuintje door vader was afgestaan, maakte men Charles tot algemeen opziener der landerijen. Hij deed dan ook trouw verslag aan vader, welk plekje hij vond dat het best in orde werd gehouden, en wie van de broers en zusters een belooning verdiende.

Een der grootste genoegens voor de kinderen was, rondom den haard gezeten, elk op zijn beurt, naar de orde van 't A B C, een gezang of een vers op te zeggen. Broer Charles zag er volstrekt niet tegen op, voor elke letter van 't alfabet een vers te vinden. Zijn zusje had er altijd schik in als zij kwamen aan de letter *N*, want het geliefkoosde vers van Charles begon met die letter, en zusje vroeg hem altijd het op te zeggen, vooral wijl zij wist dat hij zijn vinger ophief bij het woord „*wijs*”, en dat vonden allen even aardig. Het vers luidde aldus:

„Nu meld 'k den zondaars in het rond,
Wat dierbren Zaligmaker 'k vond;
Ik *wijs* op Uw verzoenend bloed,
Dat 't pad ten hemel kennen doet.”

Zoo bleek Spurgeon al vroeg gevoel te hebben van wat hem wachtte. Immers heel zijn leven is geweest een wijzen op het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt.

Maar niet alleen met stichtelijk spreken hield onze jonge man zich bezig, ook als schrijver oefende hij zich reeds. Men weet hoe hij later en als spreker en als schrijver alom bekend zou worden.

Tweemaal in zijn jongensjaren schreef Charles een boekje. Elk bevatte een eigen gedicht en een stukje over „plaatshebbende gebeurtenissen”. Nu zijn er kinderen genoeg die ook aan zoo iets beginnen, 't voleinden echter is uiterst zeldzaam, en getuigt alweer van Spurgeons volharding. Een derde boek, dat hij vervaardigde, waren de „Korte mededeelingen over de Zending”, een tijdschrift in het klein. Voorts ook hield hij voor broeders en zusters kleine lezingen over Bunyans „Pelgrimsreis” en „Heilige oorlog”. En met zooveel smaak wist hij te vertellen, dat het den jongeren hoorders een genot was, naar den jeugdigen spreker te luisteren.

Een opmerkelijke trek van den knaap, een die hem van velen onderscheidde, was zijn eerbiedigheid in Gods huis, die aller aandacht trok en de liefde voor de vromen, de achting voor hun werk, welke hem zelfs vóór zijn bekeering reeds kenmerkten.

De groote zendeling John Williams, de apostel der Zuidzee-eilanden, vertoefde een korten tijd in het huisgezin van Ds. Spurgeon te Colchester. Na zijn vertrek zei Charles tot zijn zuster: „Ik wenschte dat ik ook maar de helft zijner liefde voor God en de heidenen bezat.” Later, toen Williams op Erromanga door de wilden was vermoord, zeide de knaap: „Ik weet, lieve zus, dat de poort des hemels wijd voor hem is geopend. Mijneheer Williams zal in den hemel schitteren in eeuwigheid, want hij heeft er velen gerechtvaardigd.”

Zelfzucht was den knaap volkomen vreemd. Hij zou alles wat hij had weggeven, zonder haast aan zichzelf te denken. Die milde, edele geest is hem steeds bijgebleven.

We zeiden reeds dat Charles een hartstochtelijk liefhebber was van lezen. Dat ging zelfs zoover, dat hij er soms andere noodige dingen voor vergat, wat hem steeds veel leed deed. Vooral hield hij van degelijke en leerzame werken. Doch lezen wilde hij in elk geval. Men zegt zelfs, dat hij in later jaren een geheele, groote bibliotheek, de Maidstone library, heeft doorgelezen.

Zijn vader verklaarde dan ook, dat hij op 't punt van lezen nooit zulk een knaap had gezien. „Eigenlijk,” zegt hij, „hield Charles zich steeds met niets anders dan boeken bezig, hij zocht nooit zijn genot op de wijze van andere jongens. James, zijn broeder, was vol grappen en pret; hij hield konijnen, kuikens, Guineesche biggetjes, liet vliegers op, spitte in den tuin, zaagde, sloeg spijkers in, maakte windmolens en sneed scheepjes, maar Karel zat altijd met den neus in de boeken.”

Hetzelfde getuigt Charles' broeder. „Terwijl ik,” zegt hij, „hier en daar bezig was, mij bemoeiende met al wat een jongen belang kan inboezemen, bleef hij bij de boeken en ge kondt hem van zijn studie niet afkrijgen. Maar al liet hij zich niet met andere dingen rechtstreeks in, hij kon er u alles van vertellen, omdat hij gewoon was over alles te lezen en te leeren met een geheugen zoo vasthoudend als een knijptang en ruim als een schuur. Ik kan mij nog voorstellen hoe hij studeerde en welk een genoeg hij had als hij mij nut kon doen met wat hij had gelezen. Zoo verkreeg ik uit de tweede hand heel wat kennis, en ik geloof dat we allebei welvoeren bij wat hij leerde en daarna meêdeelde. Hij begon al vroeg en was onderwijzer zoover mijn heugenis reikt. Zoo groot waren zijn vorderingen in zijn studiën, dat ik zeker ben dat weinig jongelui van zijn leeftijd, waar ook, te dier tijd met hem gelijk stonden, en zijn meerdere zou ik niet hebben weten te vinden.”

De ontzaglijke loeslust leidde er, gelijk begrijpelijk is, ook wel eens toe, dat Charles te lezen kreeg wat beter ongelezen ware gebleven. Eens leende een onverstandige vriend hem een boek, getiteld: „Spaansche stierengevechten”. Charles las het natuurlijk, doch zijn ouders, die het bemerkten, straffen hem daarvoor. Opmerkelijk is 't, dat Karel toen zelf tot een zijner zusters zeide, dat het goed was dat men hem gestraft had. „Ik wou,” zoo zei hij, met een wijsheid boven zijn jaren, „dat ik tot de helft toe vergeten kon van wat ik in dat boek heb gelezen. Maar ik kan 't niet. Het kleeft aan mij als lijm. Ja, slechte boeken zijn akelige dingen.”

Gelukkig, de man, die later zooveel schreef, heeft zich nooit te verwijten gehad, dat hij iets slechts heeft geschreven, en slecht geschreven evenmin.

HET „PARLEMENT DER GODSDIENSTEN.”

We zagen een vorig maal hoe verschillend over deze nieuwste uitvinding, op de Tentoonstelling te Chicago, gedacht wordt.

Opmerkelijk is dat een bisschop der Methodistische bisschoppelijke kerk in Amerika, Dr. Newman, zoo zeer ingenomen is met deze nieuwe(?) poging op godsdienstig gebied, dit „Parlement van Godsdiensten”, dat hij zelfs zeer gaarne zag, dat men bij het openen der twintigste eeuw twee zulke parlementen samenriep.

Alle Kerken, zoo meent hij, moesten samenkomen in een algemeen Concilie, door afgevaardigden, van lastbrieven voorzien, vertegenwoordigd. Het is hem een onverschillige zaak, of de aartsbisschop van Canterbury, de primaat der Anglikaansche Kerk, de paus van Rome, de Heilige Synode van Rusland, de General Assembly der Presbyteriaansche Kerk, het Algemeen Concilie der M. Ep. Kerk, of de Algemeene Conventie der Congregationalisten, enz., dit Parlement bijeenroept. Al de Kerken moesten zich ten doel stellen éene geloofsbelijdenis op te stellen, opdat de eenheid van het Christendom duidelijk uitkome.

Tegelijkertijd moest ook een parlement bijeengeroepen worden, bestaande uit afgevaardigden van alle godsdiensten der aarde. Het moest echter een welgeordend concilie zijn, en elk afgevaardigde van een lastbrief voorzien. Het doel van dit parlement moest zijn te onderzoeken, waarin de Christenen en de aanhangers van andere godsdiensten overeenstemmen, waarin zij met elkander gaan, opdat men alzoo trachtte vereeniging te bewerken.

De bisschop is optimistisch genoeg te gelooven, dat de Christenen wel instaat zullen zijn, de aanhangers der heidensche, Mahomedaansche en Joodsche godsdiensten te overtuigen van de heerlijkheid van den Christelijken godsdienst.

„The Independent” merkt op, dat deze man den moed niet verloren heeft door de uitkomsten van

het eerste parlement, maar gaarne het Christendom waagt aan een zoodanige concurrentie.

Men wil den indruk geven, alsof tegenstanders van zulke parlementen lafaards zijn, die niets wagen voor de zaak des Heeren. Neen, het is niet gebrek aan moed, maar een fijn gevoel, dat ons weerhoudt in zulke dingen meê te doen. Dit fijn gevoel schijnt men echter in de kringen dezer beweging niet te hebben. Men ziet er niets verkeerd in, Jezus op een lijn te stellen met Boeddha en andere godsdienststichters. Wij op onze beurt begrijpen niet, dat men het verkeerde hiervan niet inziet.

Het streven van dit „Parlement der Godsdiensten” is oud en herinnert aan het zoogenaamd *synkretisme*. Ds. v. d. Hagt zei er onlangs in de *Rotterdamsche Kerkbode* o. a. dit van:

„Het streven, om uit de samenvoeging van bestanddeelen uit verschillende godsdiensten een nieuwen wereldgodsdienst te vormen is reeds in de vroegere tijden des Christendoms bekend, en dagteekent niet eerst van onzen tijd.

Het synkretisme heeft zijn naam ontleend aan een klein geschrift van Plutarchus over de broederliefde, in hetwelk hij beschrijft, dat er menschen zijn, die, wanneer broeders onder elkander in twist zijn, den schijn aannemen alsof zij levendig deelen in de billijke verontwaardiging en den toorn van den eenen broeder tegen een anderen, ofschoon die menschen in den grond van hun hart tegen al die strijdende broeders vijandig gestemd zijn en hun ondergang bedoelen, natuurlijk om zichzelf te bevoordeelen en zich te verheffen.

Bij hunne gesprekken dringen zij evenals het water door alle naden heen, en ondermijnen op de meest verschrikkelijke wijze de broederliefde, welke moest samenbinden. Zulke menschen, die immer over de geschilpunten tusschen broeders met hen beginnen te spreken, en alzoo alle geheimen weten uit te visschen, moet men antwoorden, gelijk in de fabel van Aesopus de kranke hen de kat, die haar vriendelijk naar haar toestand kwam vragen: „Voortreffelijk, wanneer gij mij van het lijf blijft.”

Indien broeders twisten, moeten zij veel meer verkeeren met de vrienden van hunne broeders, en de vijanden van hunne broeders van zich afwijzen. Dan zal de strijd spoediger ten einde zijn, en alles lichter kunnen worden aangewend, om hen met elkander te verzoenen. Men moet doen hetgeen de Cretensen deden, die menigmaal met elkander in strijd en oorlog geweest waren, maar, indien de vijand van buiten hun te na kwam, zich met elkander verzoenden en verbonden; dit werd onder hen genaamd: *synkretismus*.

Dit verhaal van Plutarchus is waarschijnlijk het eenige, in hetwelk in de oudheid het woord *synkretisme* en de daarmede bedoelde zaak vermeld wordt. Het werd verklaard door: gezind te zijn gelijk de inwoners van Kreta.

Werd het woord zelfs bij sommige taalkenners gemist, de groote Rotterdammer Erasmus, die alle anekdoten en bijzondere uitdrukkingen der oudheid kende en aan zijne tijdgenooten herinnerde, heeft het woord in de Adagien weder opgenomen, en heeft daarbij opgemerkt, dat het toepasselijk was op hen, die met elkander een verbond van vriendschap sloten, niet dewijl zij elkander reeds van harte liefhadden, maar omdat de een den ander noodig had, of omdat zij met vereenigde legermacht den gemeenschappelijken vijand wilden verslaan.

Erasmus paste die gedachte toe in een vleiend schrijven, hetwelk hij 22 April 1519 uit Leuven aan den jeugdigen Melanchton richtte. In dat schrijven wijst hij aan, dat zij wel niet in alle opzichten met elkander éens geestes waren, maar hij vordert, dat geleerde en ontwikkelde menschen tegenover den gemeenschappelijken vijand, dien zij steeds hebben, toch zich vereenigen moeten. Toch erlangde het woord synkretismus allengs een eenigszins gewijzigde beteekenis.

Zwingli beval in 1525 in een schrijven aan Oecolampadius en aan meer andere Bazeler geestelijken, een synkretismus aan bij de zware verzoekingén, in welke zij, bij het verschil en den strijd over het Avondmaal, door den duivel gevoerd waren, en zij moesten beproeven of er ook eene wijze van synkretismus te vinden zou zijn.

In de zeventiende eeuw werd het woord gebruikt in een afkeurende beteekenis, en beschouwde men het synkretismus als een afkeurenswaardig streven, om bij elkander te houden, hetgeen niet bij elkaar te houden was.

In de eerste Christelijke tijden bestond bij sommigen een streven naar de vereeniging van Christendom, Joodschen godsdienst en heidendom, met het doel om het heidendom te veredelen.

Velen uit de Grieken en Romeinen, die met het Christendom bekend waren geworden, bleven bij alle hoogachting, die zij voor den Christelijken godsdienst hadden, de grondbeginselen van het heidendom huldigen in hun openbaar leven.

Onder hen wordt genoemd Alexander Severus, keizer van Rome, die den snooden Heliogabalus opvolgde.

Hij was, schoon nog immer een heiden, een waarlijk vroom en godsdienstig man. Dit getuigen zoowel de Heidensche als de Christelijke geschiedschrijvers.

Elken zevenden dag ging hij op naar het capitulium, opdat de offers door hem aan Jupiter en de goden gebracht werden; daarenboven bezocht hij geregeld alle afgodstempels der stad Rome. Buiten de waarneming dezer gebruiken in het openbaar had hij in zijn paleis nog zijn huisgodsdienst. In zijne woning bezat Alexander Severus een cavarium, een huiskapel, in welken nevens de borstbeelden van zijne voorvaderen ook aanwezig waren die van de tot godheden verheven keizers van Rome. Doch

nevens al deze borstbeelden stonden in die huiskapel ook die van Appolonius van Tyana, Christus en Abraham. In den vroegen morgen richtte de keizer, indien staatszaken hem niet riepen tot anderen arbeid, zijn gang naar die huiskapel, om hen te vereeren, wier beeltenis hier aangetroffen werd.

Wanneer men nu ten slotte leest al wat in het „parlement” te Chicago is verhandeld — er is een verslag van uitgegeven — dan neemt men aan, dat de vergaderden trachtten te waardeeren wat goeds zij in elkanders meeningen vonden; ook is het zeker heerlijk dat zulk een samenkomst kon plaats vinden, zonder dat men als in vroeger eeuwen elkaer te lijf ging. Zelfs erkende ieder, althans schijnbaar, het bestaansrecht van zijn tegenpartijen. Kortom, we begripen best, dat een oppervlakkig beoordeelaar van dit parlement met waardeering Emersons gezegde kan aanhalen: dat de verschillende godsdienstenslechts zijn „dezelfde wijn in verschillend gekleurde glazen.”

Doch men moet dan ook die leer zijn toegedaan, om het parlement onvoorwaardelijk te roemen! Een Christen echter kan zoo niet oordeelen. Voor hem is zijn godsdienst iets geheel anders dan Mahomedanisme of Boeddhisme of welk „isme” ook. Te beweren dat het ten slotte alles op 't zelfde neerkomt, ware erger dan huichelarij.

De man, die alle godsdiensten goedvindt, heeft meestal zelf zoo ongeveer geen godsdienst. Wie krachtig en met ernst gelooft, zal altijd iets vurigs hebben, dat wel verdraagzaamheid niet uitsluit, maar vlak tegen lauwheid en onverschilligheid overstaat. Vlakken kent de waarheid, de waarde van zijn geloof en zou er heel de wereld toe willen bekeeren. Hij gelooft; dies spreekt en handelt hij; en al wil hij als Christen erkennen, dat hij niet de waarheid uitsluitend in pacht heeft, dat allen, die in Jezus gelooven, broeders en zusters zijn, dat zij allen éen moeten zijn en de gedeeldheid der Christenen niet uit God is — toch staat hij beslist in eigen overtuiging, en komt het in elk geval nooit in hem op, zijn geloof op éen lijn te plaatsen met dat van hen, die den „eenigen Naam” verwerpen.

Veel in de hooggeprezen verdraagzaamheid onzer dagen is eenvoudig onverschilligheid.

Zie, wij danken God, dat de tijden voorbij zijn, waarin men de menschen *dwong* tot een geloof. Dat was even bespottelijk als verfoeilijk. Maar een verstandige verdraagzaamheid, die geen andere wijze van doen wil volgen om zielen te winnen dan die welke Christus volgde, is geheel iets anders dan de verdraagzaamheid, die in onzen tijd van vooruitgang zoo vaak wordt aangeprezen. Men weet wat vruchten het „Christendom boven geloofsverdeeldheid” o. a. in onze „volkschool” heeft gedragen.

Er zijn menschen, die wel zouden willen dat de Christenen maar met gevouwen handen gingen nederzitten, verklarende dat alle godsdiensten, van 't Christendom af tot het Afrikaansche heidendom toe —

de gruwelen van 't laatste er nu afgerekend —, even goed zijn.

Maar wat zou dan ons ontzaglijk groot zendingswerk beduiden? Een werk waaraan duizenden edele, godzalige mannen hun leven wijden? Dwazen zijn dezen, als de godsdienst dergenen die ze willen bekeeren even goed is als hun eigene.

Ons Christelijk geloof is *het* geloof, het eenige, omdat het 't eenige is dat van God is gegeven, dat gegrond is op *zijn* daden en gekend wordt uit *zijn* openbaring. Het is zoo oud als de mensch en door onzen Heer en Heiland niet begonnen, maar voltooid, volmaakt. Dat nu de Godskennis, die in het Paradijs begon en die volkomen werd toen Hij verscheen die zeggen kon: „Die Mij gezien heeft, heeft den Vader gezien,” allen zoogenaamden godsdienst overtreft als de middagzon het starrenlicht, behoeft toch waarlijk niet nog eens betoogd en bewezen. Een blik op de wereldkaart en de volken der aarde zegt reeds genoeg, al ziet men dan nog slechts wat voor oogen is. Als Christus zegt: „Ik ben de weg,” dan beduidt dat: Er is *geen andere*; en als „*ons geloof* de wereld overwint”, dan kan dit geloof niet met de wereld een voorzichtig, minnelijk verdrag sluiten.

Wil men zulk een parlement, goed. Willen de Christenen er heengaan, ook goed. Mits zij *nooit* toegeven, ook maar één oogenblik, dat nog mogelijkheid bestaat dat Boeddha of Confucius hooger sta dan of gelijk met Christus. Het mag er hoogstens ondersteld, als bewijs „voor het ongerijmde.”

Doch men vergele niet, dat zulk een samentreffen van Oost en West ook zijn bedenkelijke zijde heeft. Het kan er eenerzijds wel toe leiden elkander meer dan dusver te verdragen, maar kan ook oorzaak worden, dat het Oostersch fatalisme — tegenstander van het Christendom — in het Westen voet krijgt, en dan.....

Het is goed, dat de felheid en bitterheid tusschen de volkeren en de aanhangers van allerlei leer verdwijnen, maar niet dat zij leeren ten slotte alles even goed te vinden. We mogen 't dankbaar erkennen, als we in den Mohammedaan matigheid, onder de Boeddhisten ernst ontdekken. Doch — daargelaten nu, dat onder die allen de toestanden toch nog veel slechter zijn dan in het minst Christelijke land — alleen Christus is het Licht der wereld.

Onze roeping in een „parlement der godsdiensten” is allereerst de wereld met dat Licht te verlichten, haar te winnen voor Christus. Zoo zal er een verbroedering komen, een eenheid, sterker dan alle „parlementen” ooit kunnen scheppen.”

Volgens de laatste berichten zoekt men thans te Chicago de beginselen, die tot het „parlement van godsdiensten” leidden, te belichamen in een genootschap. Dit genootschap kan nauwelijks eene Kerk genoemd worden, daar het fundament breed genoeg gelegd zal worden om Christenen, Heidenen, Joden,

aanhangers van Confucius en anderen op te nemen. Op welke soort Christenen men daarbij rekent, is ons niet duidelijk. Iemand, die nog een weinig eerbied heeft voor den Zaligmaker der wereld, en gelooft, dat niemand een ander fundament leggen kan dan gelegd is, zal er, dunkt ons, niet aan denken zich met zulk een genootschap te vereenigen.

Men zegt, dat een afgezette Methodistische predikant, die nu een vrije gemeente bedient, een rabbi en een vrijdenker groot belang stellen in de verwezenlijking van dit plan. De hoofdleerstelling van dezen nieuwen godsdienst, die geen bijzondere geloofsbelijdenis opstellen zal, bestaat in de bewering, dat de ware godsdienst eene zaak is, die het leven aangaat, en dat derhalve eene geloofsbelijdenis volstrekt niet noodzakelijk is; verder, dat de vooruitgang in alle dingen tot welzijn der geheele wereld bevorderd moet worden. Men hoopt onder die banier alle „godsdienstige vrijdenkers” te vereenigen.

Voetius was gewoon te zeggen, indien er iets gebeurde, waarvan hij zich niet veel voorstelde: *Nebicula est, transibit*, d. i. het is een wolkje, het zal voorbij drijven. Zoo zeggen wij ook met het oog op deze onderneming, die in het land der droomen tehuis behoort.

Het nieuwsblad, waaraan wij dit bericht ontleenen, zegt er verder van:

„Het denkbeeld tot vorming eener nieuwe godsdienstige vereeniging gaat uit van de vrijzinnige Universalisten, Unitariërs, progressistische Joden, Hicksite Kwakers, de vereenigingen voor deugdzaam beschaving, de onafhankelijke kerkgenootschappen en vrijzinnige personen in het algemeen. Behalve de bovengenoemde drie heeren zijn ook de volgende personen zeer met het denkbeeld ingenomen (volgen de namen). De beweging tot oprichting van een liberaal kerkgenootschap dateert reeds uit de dagen van het parlement der godsdiensten, gedurende de wereldtentoonstelling, en de voorstanders er van koesteren de stoute verwachting, langzamerhand de *oude Kerken* voor het denkbeeld van eene Kerk, die alles en allen omvat, warm te maken. Zij zullen echter zien, dat zij de „rekening maken buiten den waard.”

H.

„VOOR DE DOODEN GEDOOPT”.

1 Cor. XV : 29: „Anders, wat zullen zij doen, die voor de dooden gedoopt worden, indien de dooden ganschelijk niet opgewekt worden? Waarom worden zij voor de dooden ook gedoopt?”

De moeielijkheid, zegt een Engelsch schrijver, van deze Schriftuurplaats, ontstaat voornamelijk uit gebrek aan nauwkeurige opmerkzaamheid op des apostels eigene uitlegging zijner bedoeling. Hij is bezig de dwaling te weerleggen van hen, die de Opstanding loochenden. Hij toont eerst aan in vers 13,

dat zulk eene loochening de ontkenning van de opstanding van Christus in zich sluit, en daarmede die van de geheele opstanding des Christens.

Na een korte uitweiding (vers 23—28), waarin hij de verschillende trappen van de geschiedenis der opstanding in de toekomst afteekent, keert hij terug tot een ander argument, afgeleid van de welbekende leer des doops, zijnde een zinnebeeld van den dood en de wederopstanding. Indien de opstanding gegeloochend wordt, blijft alleen de dood over, en de doop wordt dan een doop van den dood alleen, niet van dood en opstanding. Maar inplaats van het dus in het afgetrockene te stellen, behandelt hij die stelling als gepersonificeerd. „Anders wat zullen zij dan, die voor de dooden gedoopt worden (zooals men het zou kunnen noemen), indien de dooden ganschelijk niet opstaan?” Hij beschouwt het lot van alle Christenen, die in de hope der opstanding zijn gedoopt geworden, en beschrijft ze als voor de dooden gedoopt, indien de dooden volstrekt niet opstaan. Dat is, zij worden gedoopt tot gemeenschap, tot broederschap met de dooden, tot opgeschrevenen onder de dooden, „indien het zoo is dat de dooden niet opgewekt worden.” Wel mag hij dan vragen: „Waarom worden zij ook voor de dooden gedoopt?” Wat soort van voorrecht zou de doop wezen, indien hij u alleen herinnert aan gemeenschap met de dooden, en u daarbij staan laat?

Maar de doop zet niet alleen op symbolische wijze op den voorgrond de hoop op de toekomstige opstanding, gegrond op den dood en de opstanding van Christus, maar hij onderwijst ook een oogenblikkelijk deelgenootschap in den geest, in de gelijkmaking van Christus' dood en wederopstanding; en aldus gaat de apostel over om te spreken van zijn huidige ondervinding: „Ik sterf alle dag... wat nuttigheid is het mij, indien de dooden niet opstaan?” Vernietig de hope der opstanding en daar blijft alleen de hoop van hen die zeggen: „Laat ons eten en drinken, want morgen sterven wij.”

Aldus getuigt het geheele tekstverband voor deze uitlegging; en toont dat Paulus, een besluit trekkende uit den doop als de verordende plechtigheid tot inlijving in de Christelijke gemeente, verder beweert dat, inplaats van een overbrenger te zijn van den belijder in de gemeenschap van hen die „met Christus stierven” en gelooven „dat zij ook alzoo met Hem zullen leven” (gelijk de beide handelingen van onderdompelen in en opklommen uit het water aanwijzen), de doop dan, als daar geen opstanding der dooden is, in een „voor de dooden gedoopt worden” verandert.

Er is geen werkelijke moeielijkheid in het Grieksche voorzetsel, teruggegeven door „voor”. — Zonder twijfel is zijn oorspronkelijke beteekenis „over”, en zijn gewone figuurlijke beduiding „ten behoeve van”; maar gelijk de godgeleerde Evans zegt: „Veelvuldig is in het Grieksch het gebruik van dit voor-

zetsel, aanduidende niet alleen: „ten behoeve van”, maar ook: „voor rekening van”, „een aandeel hebbend in”, „betreffende”, „met opzicht tot”, of eenvoudig „in betrekking tot”. Misschien zou deze laatste beteekenis het best zijn gebruik alhier verklaren, „gedoopt voor” of „in betrekking tot de dooden”.

Wijlen Dr. Fregelles opperde de gedachte van eene verandering in de interpunctie, die ten naastebij dezelfde verklaring geeft. Hij stelde voor („Geschiedenis van den gedrukten tekst, p. 216) aldus te lezen: „Anders wat zullen de gedoopten doen? (Het is) voor de dooden; indien de dooden ganschelijk niet opgewekt worden; waarom worden zij dan voor hen gedoopt?” De verkregen beteekenis is evenwel tamelijk dezelfde, daarom is het waarschijnlijk beter de gewone interpunctie te behouden.

Het groote punt is dit: de uitdrukking „gedoopt voor de dooden” gebruikt Paulus om te kennen te geven, wat de doop zou zijn als de Opstanding niet waar was. Gode zij dank, zij is waar, en de doop verzekert aan zijn ware ontvangers (bekeering en geloof vereischt wordende in hen die gedoopt worden), dat hun deel niet is met de dooden, maar met hen, die, door de poort van Christus' dood en graf henen, overgaan tot hun blijde opstanding, nu in den geest, hiernamaals ook in het lichaam.

De gewone verklaring, welke vele nieuwerwetsche Schriftuitleggers aannemen — want de oude schrijvers verklaren het meestal als hierboven — is gegrond op een bijgeloovig gebruik, dat onder eenige der vroegste ketters plaats had en plaatsvervangende doop genoemd wordt, of het doopen van een levende inplaats van een die stierf zonder gedoopt te zijn, opdat de gestorvene aldus de veronderstelde voordeelen des doops zou ontvangen!

Over deze grove bijgeloovigheid zegt bisschop Wordsworth: „Zoover wij weten, werden zulke praktijken toentertijd noch te Corinthe, noch ergens elders in de kerk der apostolische eeuw beoefend;” en Godet zegt: „Wij hebben geen enkel voorbeeld, dat ons leidt tot de veronderstelling, dat zulk eene gewoonte plaats had in het leven der eerste kerken. Het was niet dan ná de apostolische tijden, dat het denkbeeld van een magische kracht der sacramenten hare oorspronkelijke geestelijke opvatting begon te bederven.”

Godet zelf vat „gedoopt voor de dooden” op, als beduidende tot martelaarschap, maar de zeldzaamheid van het martelaarschap in die eerste tijden maakt dit gezichtspunt onwaarschijnlijk.

(Men weet dat over deze moeielijke plaats velerlei gevoelens bestaan; we meenden daarom deze beschouwing onzen lezers niet te mogen onthouden. Zie voorts o. a. Brakels „Redelijke Godsdienst”.)

RED.

GODS HEERLIJKHEID IN ALLE DINGEN.

Zijn alle dingen uit, door en tot God, dan is het onze roeping, in alle onderzoek steeds voor oogen te hebben, dat ook het voorwerp van ons onderzoek uit, door en tot God is.

Onderstel dat iemand een onderzoeker is der natuur. Is het dan genoeg, de voorwerpen der natuur nauwkeurig te beschrijven, en uit de vergelijking van vele soortgelijke verschijnselen tot het opdelen van zekere wetten te komen, waarnaar de gang der natuur zich regelt? Neen, wij keuren een nauwkeurig onderzoek der natuur niet af; wij waardeeren het nauwgezet werk van een Darwin, al kunnen wij ons ook niet met zijn wijsgeerige gevolgtrekkingen, die hij uit zijn onderzoek afleidt, vereenigen. Maar wij herhalen: genoeg is zulk een onderzoek niet.

Wij behooren Gods voetstappen na te speuren in de werken zijner handen. In vroeger dagen ging men misschien een weinig te ver in de behandeling van hetgeen men *natuurlijke Godgeleerdheid* noemde, maar ons dunkt, dat men in onzen tijd dit gebied maar al te veel verwaarloost. En de behandeling der natuurwetenschappen door de groote mannen van onzen tijd bemoeit zich weinig of geheel niet met de verwezenlijking van Gods denkbeelden in zijne schepping. Is het echter waar — en niemand onzer, die in God gelooft, betwijfelt het — dat God alle dingen geschapen heeft, dan staat het ook vast, dat God in zijn werk gekend worden kan.

God te vinden in de werken zijner handen is dus een schoone roeping, die wij niet mogen veronachtzamen. Lees het vers waarin gezegd wordt: „Want als de Heere God uit de aarde al het gedierte des velds, en al het gevogelte des hemels gemaakt had, zoo bracht Hij die tot Adam, om te zien, hoe hij ze noemen zou; en zooals Adam alle levende ziel noemen zoude, dat zou haar naam zijn.” Op wonderbare en eenvoudige wijze wordt hier door den Heere het beginsel toegepast, waarvoor wij pleiten; God is Adams leermeester. En de Heer wil „dat Adam, door het geven van namen aan Gods schepselen, te kennen geven zal, dat hij erkend heeft, welke gedachten God in hen heeft verwezenlijkt.” De naam is immers, indien hij niet op willekeurige wijze gegeven wordt, uitdrukking van het wezen. En dat de Heere God zoo beslist zeide dat, zooals Adam alle levende zielen noemen zou, haar naam zou zijn, heeft hierin grond, dat Adam, naar het beeld van God geschapen, en in volle harmonie met Gods deugden, den rechten naam voor ieder schepsel zou vinden. Voor ons is dit zoo gemakkelijk niet, daar wij door de zonde de heerlijkheid van Gods beeld verloren hebben. Wij moeten ons tot Jezus wenden, en door den Heiland weer tot God terugkeeren om opnieuw instaat gesteld te worden tot erkenning zijner heerlijkheid in de werken zijner handen.

Wij kunnen niet verder in bijzonderheden afdalen. Dit eene slechts wil ik aanstippen. 't Is een *vruchtbare* wetenschap, in alle dingen Goddelijke denkbeelden te zien, die de Heere zelf belichaamd heeft. Men denke slechts aan een schoon gevormd dier, een heerlijken boom des wouds, een machtig berggevaarte. Wanneer men door het „nadenken van Gods gedachten,” die men in deze dingen opmerkt, er toe gekomen is, het wezen der dingen te erkennen en, om met den Bijbel te spreken, hun namen te geven, zal men op zijne knieën neervallen en uitroepen: „Hem zij de heerlijkheid tot in der eeuwigheid, Amen.”

Sommigen hebben gemeend, dat niet *alle* dingen door God geschapen zijn. Het ontzaglijk heir der dingen, de heirlegers der sprinkhanen, de distelen en doornen op het veld kunnen onmogelijk, zoo redeneert men, tot de oorspronkelijke schepping behoord hebben. Die dingen, hebben werkelijk sommigen gezegd, heeft de duivel in het aanzijn geroepen. Dat is dwaasheid. Wel is de zonde de oorzaak van wanorde in het rijk der schepping. Heirlegers van sprinkhanen, ontzaglijke menigte van vliegen, met geweld voortwoekerend onkruid werden er in het paradijs niet gevonden. Die dingen echter zijn schepselen Gods en ook in hen heeft God zijne heerlijkheid geopenbaard. Het microscoop toont er ons iets van, al is ook nu het oorspronkelijke doel van de dingen, die plagen werden, ons onbekend.

Hoe echter hebben wij te denken over kunst, nijverheid en wetenschap? Zou God de Heere deze dingen in zijne schepping gelegd, of zou de verkeerde gezindheid der menschen door misbruik van gaven en bekwaamheden ze er uitgehaald hebben?

Oppervlakkig beschouwd schijnt het, alsof hetgeen wij beschaving noemen, door de dienstknechten der zonde in het leven geroepen is. Wij lezen in Genesis: „En Lamech nam zich twee vrouwen; de naam van de eerste was Ada, en de naam van de andere Zilla. En Ada baarde Jabal; deze is geworden een vader dergenen, die tenten bewoonden, en vee hadden. En de naams zijns broeders was Jubal; deze was de vader van allen, die in harpen en orgelen handelen. En Zilla baarde ook Tubal-Kaïn, eenen leermeester van allen werker in koper en ijzer; en de zuster van Tubal-Kaïn was Naäma. En Lamech zeide tot zijne vrouwen: Ada en Zilla! Hoort mijne stem: gij vrouwen van Lamech! neemt ter oore mijne rede! Voorwaar ik sloeg wel eenen man dood om mijne wonde, en eenen jongeling om mijne buile! Want Kaïn zal zeventvoudig gewroken worden, maar Lamech zeventigmaal zevenmaal.” In die woorden hebben wij de beginselen der beschaving geteekend. Jabal is de voorlooper der bouwmeesters, Jubal de eerste muzikant, Tubal Kaïn de man der nijverheid, terwijl Lamech met zijn zwaardlied de rij der dichters opent. Is niet alles in de handen der goddeloozen? En wat meer zegt, is het niet waar, dat nu nog de bescha-

ving vaak het goddeloos karakter van haar begin geenszins verloochent?

Moeten wij Christenen ons nu aan dit alles onttrekken? Behooren kunst en wetenschap, nijverheid en maatschappelijke vooruitgang tot het verboden gebied, dat wij Christenen niet mogen betreden? De piëtisten leiden deze gevolgtrekking af uit het karakter der beschaving. Zij onttrekken zich aan al deze dingen als wereldsch, om zich op te sluiten op het omheind gebied van den godsdienst. Niet alzoo! Al deze dingen zijn uit God en door Hem tevoorschijn gebracht. De wereld neemt die dingen in beslag, maar zij behooren ons toe. Niets is ons vreemd. God heeft al die heerlijke dingen in de wereld gelegd. Het rijk der natuur zoowel als het rijk des Geestes is zijn eigendom. Toen Hij de wereld schiep, heeft Hij dit erfdeel aan het menschdom gegeven.

De gelijkvormigheid aan de wereld is geheel *iets anders*, dan de dingen, die God gegeven heeft, te gebruiken. Wij worden aan de wereld gelijkvormig, wanneer wij, gelijk zij doet, de dingen gebruiken niet tot eer des Heeren, maar tot onze eigene zelfzuchtige doeleinden. Niet alleen uit Hem en door Hem, maar ook *tot* Hem zijn alle dingen. Het is Gods doel met alle dingen dat wij zijne heerlijkheid er in zullen vinden en Hem zullen leeren prijzen. Dat is de groote zaak, waarop het aankomt.

Vele menschen zoeken zonde in de dingen, die God geschapen heeft, d. i. in de stof. Die opvatting is verkeerd. De zonde woont in het hart van den mensch, en openbaart zich daarin, dat men, hetgeen God geschapen heeft tot verheerlijking van zijnen naam, misbruikt tot verheerlijking van den mensch, of tot bereiking van zelfzuchtige doeleinden. Doen wij dit laatste, dan zijn wij wereldsch!

Geld en goed b. v. zijn dingen, die God geschapen heeft. Gebruiken wij die dingen tot verheerlijking van Gods naam, dan doen wij zijn wil; misbruiken wij die gaven door op gierige wijze alles bijeen te schrapen wat wij krijgen kunnen, soms de eenvoudigste regels van eerlijkheid en billijkheid vergetende of door Gods gaven te verkwisten op zondige paden, dan zijn wij wereldsch, hoe vroom wij anders ook mogen schijnen. Gebruiken wij de edele toonkunst tot verheerlijking van God, Hem zingende en spelende, en Hem voor die edele gaven dankende, al luisteren wij ook naar de muziek der groote meesters, dan erkennen wij den Heere in die edele kunst; misbruiken wij haar echter tot opwekking van zondige lusten en begeerten, dan zijn wij wereldsch.

Vergeeten wij nooit dat het onze roeping is, God in alles te verheerlijken, zelfs in ons eten en drinken. Niet alleen uit Hem en door Hem, maar ook *tot* Hem zijn alle dingen; *alle* dingen zonder uitzondering. Die dat verstaat, verstaat ook zijn roeping als Christen in de wereld.

EEN STERFBED.

De beroemde Gothilf Heinrich von Schubert, hoogleeraar in de natuurwetenschappen, door belangrijke werken ook bij ons bekend, overleed den 1sten Juli 1860 nabij Munchen, in den ouderdom van 80 jaren. ¹⁾

Eenige weken vóór zijn dood vroeg een zeer hooggeplaatste heer aan Von Schubert, of hij van zijne zaligheid volkomen verzekerd was. Hij antwoordde met een zegevierende gewisheid: „Ja, volkomen zeker; niets kan zekerder zijn; ik heb eene verdienste voor welke de poort des hemels zich ontsluiten moet; dat is wel niet mijne eigene, maar de verdienste van mijnen Heer Jezus Christus; wie wil mij den hemel rooven, dien mij Gods Zoon reeds schonk in 't geloof?”

Deze zekerheid heeft hem onder de droefenissen, aanvechtingen, welke hij weinige dagen daarna moest ondergaan, niet verlaten. Sinds vele jaren had hij, de bezielde prediker van de wonderen der natuur, in den zomertijd het stille landleven gezocht. Ook in zijn laatste jaar, alhoewel hij reeds zeer zwak was, werd de trek naar de bergen en de bosschen in hem sterk; maar zijn geliefd Pähl, dat de geboorteplaats van vele gezalfde Christenen was geworden, kon hij ditmaal niet bezoeken. Zijne lichaamszwakte noodzaakte een meer nabijgelegen plaats te kiezen, alwaar hij in gedurige nabijheid van zijn geneesheer kon zijn. Hij koos Laufzorn, een landgoed van zijn geliefden oudsten kleinzoon, tegelijk zijn geneesheer, tot stil verblijf.

In het eerst was hij in de enge, door bosschen omgeven streek van de Munchener hoogvlakte, zonder ruim uitzicht, niet recht tehuis, en hij noemde daarom het vredeoord, dat hem later zoo lief en dierbaar was, schertsend eene woestijn. Spoedig daarna zou hij ondervinden, dat de Heere in een anderen zin hem in eene woestijn leidde, in eene woestijn vol smarten en benauwdheden, vol heete dagen en ellendige nachten. Maar hij ondervond ook rijkelijk de vervulling van de genadebelofte des Heeren bij den profeet Hozea: „Ik zal hen lokken en hen daarna in de woestijn voeren en vriendelijk met hen spreken!” Ja, de Heer heeft vriendelijk met hem gesproken, en dat vriendelijke spreken zijns Heeren heeft midden onder de stormen der woestijn het licht zijns geloofs helder schijnend gehouden, lichtend tot zijn eigene verkwikking en lichtend tot vertroosting van de zijnen.

„De goedertierenheid des Heeren is elken morgen nieuw, en zijne liefde houdt nimmer op,” zeide hij eenmaal in een bang uur. „Zeven en veertig jaren heeft mij mijn trouwe vrouw terzijde gestaan en haar liefde is altijd dezelfde gebleven, en ik ben zeker dat zij bereid was haar leven voor mij te geven.

¹⁾ Zie het boekje: „Klein begonnen”, door A. J. Hoo-genbirk. 2e druk. Amsterdam, Höveker & Zoon.

Vanwaar zulk een onwankelbare liefde in het hart van een mensch, dat toch van natuur zoo ontrouw is? De Heer heeft haar deze liefde gegeven. Wanneer Hij echter eene liefde schenkt, die niet ophoudt, kan dan zijne liefde ophouden?"

Een ander maal, na een lang aanhoudende benauwdheid tot stikkens toe, sprak hij deze woorden: „Paulus en Petrus hebben tegelijkertijd den marteldood geleden; Petrus, die gekruisigd werd met het hoofd naar beneden, moest den dood der verstikking sterven; maar Paulus, die van zijn Romeinsch burgerrecht gebruik had gemaakt, mocht overeindstaande sterven. Ik zou ook gaarne met een opgeheven hoofd, en niet den dood der verstikking sterven, en ik heb het mijn Heer gezegd, dat ik aanspraak maak op mijn burgerrecht, en dat Hij mij met een opgericht hoofd gelieve te laten sterven." Het schijnt bijna een gewaagd woord: „Ik heb het mijnen Heer gezegd;" maar Hij wist wel wat hij zeide en dat hij zoo spreken mocht. Hij had door veel biddens een moed in het gebed ontvangen als maar weinigen.

Sedert vele jaren had hij dagelijks na 't volbrengen van den huisgodsdienst zijne kamer gesloten en dan alleen knielend en lang met zijnen Heer gesproken, en telkenmale als de zijnen, na volbracht gebed, hem zagen, was zijn aangezicht lichtend en glinsterend. Zulk een bidder bidt met een *verzekerden* geest.

Van zijn gebedsleven geeft nog een ander woord uit zijn laatsten tijd getuigenis: „Ik heb in vroeger jaren, toen ik veel te doen had, als ik tot diep in den nacht gewerkt had, en vroeg weder zou opstaan, menigmaal bij het gaan nederliggen mijnen Heer gebeden, mij een spoedigen en versterkenden slaap te geven. Maar niet altijd is mijne bede dadelijk verhoord geworden, en ik zou bijna gemord hebben. Doch opdat het niet tot morren kwame, heb ik dadelijk met mijnen Heer voortgesproken, en eer ik het vermoedde, lag ik in een diepen slaap. Zoo heb ik nu ook mijnen Heer gebeden, dat Hij mij spoedig wilde tehuishalen; want ik heb een hartelijk verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn. Doch nu Hij vertoeft te komen, wil ik niet morren, want ik ken zijne wijze van doen: eer ik het vermoed, zal mijn oog zich sluiten en ik zal mijnen Heer aanschouwen."

Donderdag, nadat hij van zijn zware aanvallen weder wat bijgekomen was, verlangde hij het Heilig Avondmaal te ontvangen. Hij was steeds een vlijtig bezoeker van de tafel des Heeren geweest. Eene ziel, die hongert en dorst naar de gerechtigheid, verblijdt zich over de uitnoodiging des Heeren; „Komt tot Mij, gij allen die vermoeid en belast zijt," en komt gaarne dikmaals. Voor hem waren de Avondmaalsdagen telkenmaal genade- en vreugdedagen. Het laatste Avondmaal in dit leven wilde hij in de gemeenschap met alle zijn geliefden, welke zijne ziekte om hem vergaderd had, vieren. Nadat hij eerst

alleen zijne belijdenis, zonde- en geloofsblijdenis, met diepe geroerdheid en blijmoedig had uitgesproken, beval hij de deur te openen. Hij lag stil in zaligen vrede op zijn bed, de trouwe echtgenoot stond aan zijne voeten; uit de nabijgelegen kamer klonk een koraalgezing tot voorbereiding voor het heilig maal. Hij, eene zwaluwennatuur, zooals zijne vrouw hem placht te noemen, wyl hij zoo vaak in de vroegte het huis met gezang gewekt had, stemt vroolijk in; het zijn wel gebroken tonen, die hij voortbrengen kan, maar toch zingt hij: hij zingt voor de laatste maal in dit leven en zingt goedsmoeds. Na het gebruik des Avondmaals sprak hij tot allen uit zijn vredevol en blijmoedig hart onvergetelijke lof- en liefdedwoorden.

Nog tien dagen vertoeft de Heere, zijn trouwen knecht naar huis te halen, en er is nog menig bang uur en menige worsteling gekomen; maar nooit kwam er eene klacht over zijne lippen. „Ik kan immers bidden; wat kan mij ontbreken?" was vaak het antwoord op de vraag, hoe het hem ging. Nog vele andere heerlijke en liefelijke woorden zijn in die dagen uit zijn mond gehoord. Bij zijn bed kon niemand treurig zijn.

Al de zijnen waren in een eenige, bijzondere stemming en schoon zij in stilte weenden, dat zij hem zouden verliezen, die de roem en troost van het huis was geweest, zij droogden, zoodra zij zijn aangezicht aanschouwden, hunne tranen. Wie zou ook zijne blijmoedigheid hebben kunnen aanzien en weenen? Zijn glinsterend aangezicht bracht voor de ziel het woord: „Gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk," en wekte de stille belijdenis: „Ik geloof eene gemeenschap der heiligen." Tot aan het einde bleef zijn geest helder en klaar; tot aan het einde kon de mond met bidden en dankzegging de begeerten voor God bekend laten worden.

Op de toespraak: „Dra zult gij uwen Heiland zien," antwoordde hij: „Ik zie Hem reeds." In de laatste uren waren zijne oogen gesloten als in zaligen sluimer. „Hoe schoon — hoe heerlijk — lieve Heiland!" lispelde zijn mond, en — hij had voleind.

Als een vrije burger, in het volle bewustzijn van zijn burgerrecht, met een opgericht hoofd, zooals hij het van den Heer gebeden had, is hij heengegaan naar de stad des levenden Gods. Op het schoone, bleeke aangezicht lag de vrede Gods uitgespreid, en stond als het ware deze plaats te lezen: „Ik lig en slaap geheel in vrede; want Gij, Heer! helpt mij, dat ik zeker wone."

ISRAEL.

Eenige jaren geleden was in de stad Krakau een groote menigte verzameld aan den oever der rivier. Wat was er te doen? Er lag iemand in het water, die niet kon zwemmen en dus een gewisse prooi

des doods moest worden. Doch men spande zich zeker in om dit te voorkomen en wendde pogingen aan om den drenkeling te redden? Niets daarvan. Niemand bewoog hand of voet, en de kreet werd gehoord: „Laat hem verdrinken, het is maar een Jood!”

Daar kwam een jongeling aan, die den drenkeling redden wilde. Men hield hem tegen, doch tevergeefs. Hij drong door de menigte, stortte zich in de rivier, en, krachtig zwemmer als hij was, had hij spoedig den drenkeling bereikt en bracht dezen op het droge. Maar geene goedkeuring wachtte hem. Integendeel, kreten van afkeuring werden gehoord, gesis werd vernomen. Hij had immers maar een Jood gered! Stel u echter de verbazing der menigte voor, toen zij bij nauwkeuriger toezien bemerkte, dat de geredde een Christen en de redder een Jood was.

Of dit deze menschen tot andere gedachten gebracht heeft en zij naderhand nooit meer gezegd hebben: „Het is maar een Jood!” weet ik niet. Eén ding vertrouw ik wel: dat geen enkel Nederlander in staat zou zijn, om, als een zoon van Abraham in het water met den dood worstelt, kalm op den oever te staan en te zeggen: „Laat hem verdrinken, het is maar een Jood!” Toch is het waar, en het moet door ons als een droevig feit worden erkend, dat er in menig Christenhart gevoelens gekoesterd worden, die ons doen denken aan het woord van Jeremia: „Het is Zion, zeggen zij; niemand vraagt naar haar!” Is dat goed? Was Paulus geen Jood? Was de apostel der liefde geen Jood? Was de Heiland, wat het vleesch aangaat, geen Jood?

Eerbied dan voor den man van Israel. Er liggen voor dat Israel vele beloften in Gods Woord, die tot op den huidigen dag nog onvervuld zijn gebleven, maar God is bezig ze aanvankelijk te vervullen. Dat vure ons aan tot het gebed voor Israel. Wij moeten medearbeiders zijn van God in de toebren- ging van dat overblijfsel, dat zalig worden zal. Dat wij Hem daarom vragen voor dat volk, het volk der toekomst, dat nog zulk een groot deel heeft te nemen aan de voltooiing van het Godsrijk op aarde, en den Jood biddende nederleggen voor Gods troon, vrage- nde: „Heere, ontferm U zijner, maar ook onzer!”

H. METZ.

(Rott. Kerkbode.)

ZAL 'T GELUKKEN?

Men wil thans een nieuwen Staat in Afrika stichten onder den naam „Freiland”, die zal zijn ingericht op communistische wijze.

Reeds het vorig jaar werden in Engeland, Duitschland en Oostenrijk „Freiland-vereeningen” opgericht, om een socialistischen heilsstaat, naar het model door Hertzka in zijne studie „Freiland” beschreven, te stichten. Den 28en Februari l. l. zou

een expeditie naar Afrika vertrekken, om het uitgekozen gebied nauwkeurig te onderzoeken. Aan het hoofd van dien tocht staat Dr. Julius Wilhelm, die met vier anderen iets vroeger naar het in Oost-Afrika gelegen Lamoe zullen reizen, ter-einde het terrein te onderzoeken voor een later vertrekkende expeditie van 20 man.

Dit land ligt in het gebied van den Kalimandschure en wordt wegens zijn gematigd klimaat en vruchtbaarheid ten hoogste geroemd. Hoewel in het gebied van den evenaar gelegen, heerscht er een voortdurende lente, omdat de hitte door den 5000 voet hoogen Kenia-gletscher aanmerkelijk getemperd wordt. Voor den neger is die streek te koud. Daarom is zij zoo goed als onbevolkt. Maar het land moet voor den Europeaan voortreffelijk zijn. Om dit beloofde „Freiland” te bereiken, moet men de Tana-rivier opvaren en ontelbare watervallen voorbij, tot op 700 kilometer van de kust. Men is dan aan den voet van den Kenia-berg. De omliggende dalen worden als buitengewoon schoon en vruchtbaar geschetst. Tegevolge van het rijzen en dalen des bodems kunnen er zoowel de gewassen uit de gematigde als uit de tropische luchtstreek geteeld worden. Een groot aantal stroomen, die van den Kenia-gletscher afdalen, voorzien het land ruimschoots van water. Evenmin ontbreekt het aan wild, hoewel de talrijke olifanten, nijlpaarden, buffels en krokodillen den eersten landverhuizers wel veel last zullen veroorzaken.

Dr. Wilhelm zal, na met zijn vier tochtgenooten in Lamoe geland te zijn, de Kenia opvaren tot aan de watervallen van Hargazze en daar een station stichten, tot steunpunt voor verdere ondernemingen. Eene maand later zal dan het gros der uit 20 man bestaande expeditie volgen. Engelschen, Duitschers en Oostenrijkers, allen vantevoren zorgvuldig uitgekozen. Deze pioniers zijn niet van plan in Afrika te blijven, maar alleen bestemd om te onderzoeken of het land voor kolonisering geschikt is, om welke reden die troep uit aardkundigen, aardrijkskundigen, houtvesters, landbouwkundigen en artsen bestaat. Zoo willen de ondernemers zich de zekerheid verschaffen of het land waarborgen oplevert voor een veilig bestaan, en valbaar is om door Europeanen gekoloniseerd te worden. Eerst als men na nauwkeurig onderzoek en met een gerust geweten het terrein als geschikt kan aanbevelen, zal er een tweede expeditie samengesteld worden uit personen, die in Afrika willen blijven.

Talrijke vrouwen en meisjes hebben zich reeds aangemeld. De tweede expeditie zal hoofdzakelijk uit handwerklieden en landbouwers bestaan, en hun reis en uitrusting zal door het genootschap betaald worden. Een Engelsche commissaris zal medegaan, om de grenzen tusschen „Freiland” en het gebied onder Britsch beheer af te bakenen.

We zullen afwachten.

DE LIEFDE GODS.

'k Sta in gepeinzen bij het kruis des Heeren,
En voel mijn ziel van liefdegloed verteren,
Die uit de volheid zijner lijdenssmarte
Mij stroomt in 't harte.

Des Hoogsten liefde kan niet hooger stijgen.
Wat kan ik hier, dan diep aanbeddend zwijgen?
En spreek ik, o! dan roep ik alle zielen
Hier neêr te knielen.

Gij geeft uw Zoon! Wat kunt Gij hooger schenken,
O Vader! die aan 't zondig stof woudt denken,
Die meer nog deedt en ook het dierbaarst leven,
Uw Zoon woudt geven.

Dat liefdelicht kon d' eeuwgen nacht verdrijven.
Dat mocht der wereld niet verborgen blijven:
Snel wordt de zon op Golgotha tot duister,
Voor dezen luister.

Hier laat Gods liefde ons haar geheimen weten,
Hier wordt de voorhang gansch vaneengereten;
En wat door beeld en schaduw was omtogen,
Treedt nu voor de oogen.

Hier wordt den mensch, van 't paradijs verdreven,
De sleutel van het hemelrijk gegeven;
En ook, verwonnen door des Heilands smarte,
Die van zijn harte.

Ja, liefde! door geen mond nog uitgesproken,
Geen hart, dat u gevoelt, blijft ongebroken;
En ijlings valt de blinddoek onzer zinnen,
Treedt gij naar binnen.

Naar WOLTERS DORF.

Een luisterrijk feest.

Eenige jonge Engelschen besloten eens om den verjaardag van hun koning door een schitterend feest te vieren. De voorbereidselen daartoe werden aan een hunner, Morington genaamd, toevertrouwd, tot wien zij zeiden, dat zij alles aan zijn keuze overlieten, maar dat zij een luisterrijk feest begeerden te hebben.

Op den feestdag begaven zij zich naar het huis, waar het gastmaal gegeven zou worden; maar zij zagen geen voorbereidselen in de keuken, en vonden de kamers slecht verlicht. „Morington, wat betekent dit?” vroegen zijn vrienden hem, „gij schijnt u er weinig om bekommerd te hebben of gij ons genoeg doet?” — „Gij wilt in waarheid een feest hebben?” antwoordde hij hun, „zie daarom hier;” en terwijl hij dit zeide, opende hij een nabijzijnde kamerdeur.

Daar zaten zij, tien jonge huisvaders met hunne kinderen aan een goeden maaltijd gezeten; door onge-

lukkige omstandigheden ten gronde gericht, waren zij door hun schuldeischers gevangen gezet. Morington had met het geld, dat hij van zijne vrienden ontvangen had, de schulden dezer huisvaders betaald, had hen uit de gevangenis gehaald en voor hen een eenvoudigen en versterkenden maaltijd doen gereedmaken. Het overige geld had hij onder hen verdeeld, opdat zij zich van de noodige bouwstoffen en gereedschappen konden voorzien, om hun werk te hervatten.

„Begeerdet gij niet een prachtig feest, een hemelsch feest?” vroeg Morington. „Zie, dit is er zulk een: dergelijke feesten geeft God in den hemel!”

De aldus geredde huisvaders hadden geen woorden genoeg om hun dankbaarheid uit te drukken, maar hun oogen en hun tranen spraken zeer luide.

De jonge Engelschen waren bewogen en verrast, zij gingen op hun beurt aan tafel zitten. „Morington,” zeiden zij, „gij hebt ons waarlijk een prachtig feest bereid.” En op denzelfden dag sloten zij een overeenkomst om het volgende jaar even zoovelen gelukkig te maken.

UIT HET LEVEN.

Johannes Wessel, die in 1419 of 1420 te *Groningen* geboren werd, mag terecht als een voorganger van Luther worden aangemerkt, daar deze zelf van 's mans schriften getuigt, dat hun geest zoodanig met zijn eigene denkwijze overeenstemde, dat zijne vijanden hem lichtelijk zouden nageven dat hij alles aan Wessel ontleend had. Paus Sixtus de IV^{de} bood Wessel elke bevordering aan, welke hij maar mocht verlangen; doch de eenige gunst, welke deze vraagde, was, dat hem een exemplaar van den Bijbel in het Hebreuwsch en het Grieksch gegeven wierd. De paus vond dit verzoek zeer onnoozel, en vroeg hem waarom hij niet om een mijter of iets dergelijks verzocht. „Omdat ik het niet noodig heb,” was het antwoord van Wessel, die inderdaad het goede deel had gekozen, doch zich aan den spot der wereldlingen blootstelde.

Men vindt o. m. van hem vermeld, dat hij in zijn laatste ziekte gekweld werd door twijfelingen aangaande den Christelijken godsdienst; iets wat men uiterst zelden ziet, daar dergelijke twijfelingen bij de meeste menschen eerder opkomen wanneer zij in den vollen bloei der gezondheid zijn, dan als zij op hun sterfbed liggen. Gelukkig voor Wessel, werden die twijfelingen echter ten laatste geheel verbannen, en herleefde zijn geloof, zoodat hij in zijn uiterste tot de omstanders kon zeggen: „Ik dank God, dat alle ijdele twistvragen uit mijnen geest verdwenen zijn; ik begeer niets te weten dan Jezus Christus en Dien gekruist.” En met die blijdschap ontsliep hij.

Begeerlijk.

„Zoo'n redacteur,” zei Kees, „dat is nog eens een leven!

Je neemt wat inkt, een pen, papier,
(’t kost saam een stuiver maar drie, vier)
En — in een ommezien is alles vol geschreven!
Dat is me een baantje! Eén kosteloos plezier.”

Juist zoo, vriend Kees, wel jammer dat,
Bij al de heerlijkheid, ge een kleinigheid vergat;
Een weinigje *verstand* is niet gansch overbodig,
Ja, ziet ge, soms onmisbaar noodig;
En — nooit betaalde er voor een enklen cent, wie
’t had.

Dus Kees, wanneer ’t soms met je werk niet vlot,
Of sluit je reek’ning met veel kwade posten —
Word redacteur! Je ziet, ’t kan weinig kosten —
’t Geeft ’t *best*, ’t *goedkoopst* en — ’t zoetst genot,
mijn vrind,
Dat van „Cacao-Van Houten” ’t zelfs nog wint!

Jongelingsbode.

Een vernielende brand heeft in den grooten tempel der stad Ning-po (China) den 8sten Decem-ber gewoed; de tempel werd geheel vernield en 300 vrouwen en kinderen verloren het leven.

De brand werd veroorzaakt door een jongen, die, toen de jaarlijksche plechtigheid ter eere van de goden plaats had, een brandende cigaret in een bos stroo wierp. In korten tijd stond het gebouw in lichterlaaie. De vlammen stegen op langs de trap, en alle pogingen om te ontkomen waren hierdoor onmogelijk.

Toen het eerste alarm werd gemaakt, spoedde ieder zich naar den uitgang, maar deze was dadelijk versperd. Velen werden in het gedrang gedood of vertrappt, anderen sprongen uit de vensters en vonden zoo hun dood of bekwamen ernstige verwondingen. Sommigen, die inzagen dat alle hoop op ontkomen ijdel was, wachtten lijdzaam hun lot af en verbrandden levend of stikten in den rook.

Voor sommige dichters.

Dry hondert regelen, geschreven in twee uren,
(Dat is, byna soo ras geschreven, als genoemd)
Is een hoogh heldenstuk, daer Jan sich af beroemt;
Maer sal dat goedje wel dry hondert uren duren? —
Dirck brengt dry regelen in éénen dagh te weegh;
Jan! neemt de moeyte niet van met die moeyt’ te
spotten,
’t Is dicht, in sweet gekneedt; gelooft, dat sulcken
deegh,
Dry eeuwen uyt sal staen, en schimmelen noch
rotten!

HUYGENS.

Jong’! dartien kuijen in de waide,
Vijr peerden, braaf land, op de heide
Veul iemekörven nou, ik speur,
Dou bist ijn rieke brommer, heur!
Legt jou een henne golden aijer,
Dan raakje mooi op riekdoms kajer.
Wel, wel, ’t is wat te zeggen: Klaas!
Ijnsklaps van arme weversbaas
IJn, dij veul in de melk kan brokken!
Hail! wel ’t fertuun zoo an gait fokken,
Hij is bevried op ’t aardsche dal,
Dat geldpien hom de kop maakt mal.
Nou, ’k wens dij veul gelok, mien jonge!
Hou dikker, dat stijds wordt dien ponge,
Hou lijver mij het wezen zal,
En God bewaar dij veur verval!

Weet ook iemand uit onze lezers te zeggen waar dit versje naar zijn afkomst thuis behoort? (Het is geschreven in een bepaald dialect, dat we voors-hands echter niet noemen.)

ONZE LEESTAFEL.

FRIEDRICH NIETZSCHE, *Germanjes Multatuli*. Proeve van beschouwing, door R. A. SWANBORN GZN. *Rotterdam*, J. M. BREDÉE, 1894.

„Sedert eenige jaren wordt er in de kleine Thuringische stad Nauenberg een droevig drama afgespeeld. Een man in de kracht zijns levens (45 jaar is hij oud), sedert 1889 van zijn verstand beroofd, wordt daar verpleegd door zijne moeder, een oude predikantsweduwe.” Alzoo begint dit geschrift, dat wijst op Friedrich Nietzsche, eens een rijk begaafd schrijver van verschillende geschriften. Over hem en vooral over een zijner laatste geschriften handelt het boekje, geschreven met het doel om te waarschuwen tegen den verderfelijken invloed dier geschriften, die Godloochening prediken. Met kennis van zaken, met ernst is deze brochure gesteld; zij doet ons een bevestiging zien van Paulus’ woord: „Zich uitgevende voor wijzen, zijn zij dwaas geworden.”

Onze jongelui — en zij niet alleen! — moeten dit werkje nu eens lezen en overwegen! In onze dagen, waarin de ontkenning niet alleen „in de lucht” zit (ware het maar zoo!), maar, helaas, ook in ons bloed, in ons hart, — in deze booze dagen is de lezing dezer „Proeve” zoo aan te bevelen! Nietzsche, zoo dom toch bij al zijn kennis, zoo belachelijk met al zijn eigenwijze „openbaringen”, zoo pedant in al zijn zelfgenoegzaamheid — deze schrijver van den „Bijbel der Toekomst”, leert ons meer dan menig schrijver van een dozijn bundels stichtelijke lectuur. Door de duisternis waardeeren wij het licht, door den honger de spijs, door de vermoeienis de rust. Welnu, zoo ook deze man — aangebeden door kinderen dezer eeuw! Hij is ons een waarschuwing, wat ons geboden zou worden als wij de waarheden der Schrift niet meer vasthielden. Met oneindig meer recht dan ooit een Romeinsch landvoogd, mogen wij wel dezen „apostel” toeroepen: „Uwe groote geleerdheid brengt u tot razernij!” Want aan de hand ook dezer studie (waarvoor wij den schrijver danken) leert ons, *niet* de arme krankzinnige maar de geleerde Doctor hon. causa, schitterend door zijn groote kennis: arme mensch, wat rest u, als gij de kennis, „die alle verstand te boven gaat”, den rug toekeert!

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

Weer kwamen verschillende antwoorden op de prijsvragen in (Zie Nr. 1). Wij herinneren dat met 1 April de deelneming wordt gesloten.

DE GROOTE HERDER DER SCHAPEN.

De lijdensweken zijn voorbij, het verzegelde graf is ontzegd, de Levende is niet meer onder de dooden, de morgen der opstanding is aangebroken, en beelden van blijdschap omringen ons. De groote Herder der schapen is wedergebracht uit de dooden door den God des vredes. Evenals de aarde, na in den winter gesloten te zijn geweest als een graf, zich op de eerste stralen der lentezon opent met levend groen en bloemen, zoo openen zich de harten der geloovigen, na zoo lang gesloten te zijn geweest van ontzetting over het lijden en den dood van den Verzoener hunner zonden, in gejuich en vreugdegeroep, bij het vernemen van de mare: De Heer is opgestaan! de Heer is waarlijk opgestaan!

Want niet in 't ver verleden, maar in het heden staan alle deze dingen voor de geloovigen. Altijd opnieuw wordt Christus onder hen voorgesteld als geboren te Bethlehem, als wandelende op de straten te Jeruzalem, als lijdende en stervende, als begraven en weder opgestaan en ten hemel gevaren: want zij verkondigen zijn dood en zijn leven, totdat Hij komt; ja tot zoolang zij tot Hem zullen spreken, spreken zij van Hem. En wie die den grooten Herder der

schapen volgt op zijne voetstappen, en het bloed des eeuwigen Testaments — *zijn* bloed — eerst bij druppels, vervolgens bij stralen, en ten laatste bij stroomen ziet vloeien — wordt niet moede en afgemat van het aanschouwen en doordenken van alle deze smarten, en gevoelt zich niet verruimd van hart, bij het besef dat de lijdensweek des Heeren een Vrijdag had, waarop zijne smart haar einde zag! Ja, op des Heilands lijden volgde een eeuwig verblijden. De dag der opstanding des Heeren is het opgaan der eeuwige Zon over geheel de nieuwe, heilige, geestelijke schepping; en nooit zal deze Zon weder ondergaan, maar zij zal in oneindigheid van stralen blijven voortschitteren in het toppunt der Goddelijke heerlijkheid tot in alle eeuwigheid.

De apostel Paulus, die zijn brief aan de Hebreëen (evenals weleer Mozes het boek des verbonds) overal besprengt met het dierbaar bloed der verzoening, stelt ons Christus voor op den morgen der opstanding, als den grooten Herder der schapen uit kracht van het bloed des eeuwigen Testaments, door den God des vredes wedergebracht uit de dooden. Hiermeê stelt Hij Christus voor als niet opgestaan voor Zichzelf alleen, maar voor de zijnen. Trouwens, dit is het eenig en het groot belang, hetwelk wij hebben moeten in Christus: dat alles wat in Hem is, voor ons is. Zonder dit is de beschouwing van Christus de beschouwing van een schilderstuk, hetwelk ons niet toebehoort; het moge al eenige

indrukken bij ons verwekken en achterlaten, maar al onze gedachten en gewaarwordingen innemen en beheerschen kan het niet; juist omdat het onze eigendom niet is, noch kan worden. Wij moeten Christus in eigendom hebben door het geloof, om de vrucht te smaken van den arbeid zijner ziel. Want hebben wij Christus alzoo in ons persoonlijk bezit, zoo zien wij in Hem alles wat onszelf persoonlijk aangaat: onzen persoonlijken toestand, onze persoonlijke toekomst, ons leven en onzen dood, en omgekeerd onzen dood en ons leven. O, dat een iegelijk onzer in Christus zijn eigen beeld zage als in een spiegel, hij zou in Christus zijn eigen dood zien als een droevig henengaan tot de hoogste blijdschap. Zoovelen als in den Heer Jezus gelooven, zijn leden van zijn vernederd én verheerlijkt lichaam, en al de zegeningen des Vaders, die op Christus als op het Hoofd van dat lichaam worden nedergelegd, dalen af tot op de uiterste leden, gelijk de fonteindrupsels afdalen uit den waterstraal van den top der fontein tot op het voetstuk.

Christus is de groote Herder der schapen, uit kracht van het bloed des eeuwigen Testaments, en als zoodanig is Hij wedergebracht uit de dooden door den God des vredes.

De Heere Jezus wordt in de Schrift onder velerlei namen en bedieningen voorgesteld, om zijn algenoegzaamheid uit te drukken. Wij menschen en zondaren hebben velerlei kwalen en velerlei behoeften. Ieder van deze vereischt een afzonderlijke hulp, en God heeft gezorgd, dank zij zijne aanbiddelijke voorzienige wijsheid, dat wij in het tijdelijke voor alle ongeluk eene toevlucht hebben: in ziekte tot den geneesmeester, in honger tot de spijs, in gebrek tot de liefde der broederen, in droefheid tot de vertroosting van die ons beminnen. Op dezelfde wijze wil God zelf alles voor ons zijn in al onze nooden, en wel voornamelijk, ofschoon niet enkel, in onze geestelijke behoeften; ja, in deze wil Hij uitsluitend gekend zijn als de eenige hulp en de eenige Helper. Dorst derhalve uwe ziel, zoo moogt gij tot niemand gaan dan tot Christus: want alleen Hij heeft het water des levens; hongert zij, zoo moogt gij dezen honger met niets anders stillen dan met Christus: want Hij is het Brood dat uit den hemel gekomen is en dat de ziel doet leven; is zij krank, zoo behoort zij tot niemand anders te komen dan tot Christus: want Hij is de Heere onze Geneesmeester; is zij vermoeid en afgemat, zoo is wederom Christus alleen hare hulp en Helper: want Hij geeft den zielen rust. Zoo nu is het met alle mogelijke ongestalten der ziel: in den allervreemdsten en in den allerwanhopigsten toestand is Christus, is God de eenige toevlucht en de algenoegzame uitredder. Wat zijn dienaar Paulus tot roem van Hem, den Heere, poogde te zijn: alles voor allen, dat was de Heer in den allerhoogsten zin des woords: Hij was en is een Leeraar voor de onwe-

tenden, een Hoogepriester voor de schuldigen, een Koning voor de gehoorzamen, en — een Rechter voor de halsstarrigen. Onder al de namen echter, die de Heere draagt en die den Heere toekomen, is die van Herder een van de door Hemzelf meest geliefde.

Daarom noemt Hij zelf zich en noemt de Schrift Hem het liefst den goeden, den waren Herder, of ook, zooals hier en bij Petrus, den grooten, den oppersten Herder. Hiermede toch wordt met een enkel woord Christus voorgesteld in al de volheid zijner liefde. Een herder is bij uitnemendheid een man des vredes, en hetgeen hij weidt — de schapen — zijn de meest weerlooze dieren die men kent. Al hun veiligheid ligt in hun herder: deze moet zich voor hen blootstellen, als de leeuw of de beer of de wolf komt, want zijzelve kunnen zich niet verdedigen; doch juist daarom noemt de Heere zich uitsluitend een herder van schapen (de bokken scheidt Hij af van zijne kudde). Want wie zichzelf helpen kan en niet al zijne veiligheid tegen den vijand zoekt en vindt in Hem, den Heer — die kan niet tot zijne kudde behooren. Christus is de goede Herder, en de goede Herder stelt zijn leven voor de schapen; niet zijzelve moeten hun eigen herders (hoeders) zijn, maar die zijn leven voor hen stelt — Christus.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1:5.

IV.

Wij weten welk gebod het is, van 'twelk de apostel zegt, dat het „'t eerste is met een belofte". We weten, helaas, ook hoe vele jongelieden van onze dagen dit vijfde gebod als niet tot hun onderrichting gegeven achten.

Met onzen Charles Spurgeon was het niet alzoo. Hij eerde vader en moeder hoog en hun zegen heeft dan ook zijn huis gebouwd. Gelijk bij meer groote mannen, was ook bij hem de invloed zijner vrome moeder een der verborgen redenen van den goeden opgang, dien hij in 't latere leven maakte. Zoo lief had hij die moeder, dat hij doet denken aan den jongen, die zei: „Ik weet dat het waar is, wijl moeder 't gezegd heeft. Wat moeder zegt is waar, al is 't niet waar. 't Is waar, als moeder het zegt." Om trent zijn vader dacht hij evenzoo.

Een jaar of twee nog vóór Spurgeon in den Heer ontsliep, verklaarde hij: „Toen ik een jongen was, heb ik nooit betwijfeld, datgene wat mijn vader geloofde. Toen ik onder de leiding van grootvader was, die mij in Gods Woord onderwees, was ik nog zoo'n kleine, onnoozele hals, dat ik nooit mijn oordeel tegenover het zijne stelde. Ik bespeur dat heel kleine jongens thans zoo dwaas niet zijn. Waren ze maar wijs genoeg om zoo dwaas te zijn als ik was."

„Toen ik opwies”, zoo vervolgt Spurgeon, „twijfelde ik, omdat mijn vader er aan geloofde, nooit aan een leerstuk. Neen, veeleer deed ik juist anders; en als mijn vrome vader in een woord vrede en troost vond, meende ik dat wat voor hem goed was, ook goed was voor zijn zoon. Ik was zoo dwaas om aldus op de woorden mijner ouders te steunen, en schoon anderen dat dikwijls dwaasheid achten, ben ik toch min of meer blij dat ik zoo deed.

Ik dank God ook, dat mijn zonen even dwaas zijn geweest als hun vader en dat wat hun vader geloofde, hen aantrok. Ik hoop dat zij voor zich zelf geoordeeld hebben, gelijk ook ik poogde te doen toen ik tot rijper jaren kwam. Maar in 't eerst waren het de woorden mijner ouders, die mij tot Christus leidden. Wat ik wist van de beginselen des Evangelies, ontving ik buiten kijf grotendeels van mijn ouders en dat was, dunkt mij, geen slechte nalatenschap.”

't Was er echter verre vandaan, dat nog de jonge Charles zijn eigen oordeel zou hebben laten rusten; veeleer dreef hij wat hij eenmaal van anderen als waar had aangenomen, tot het uiterste door, bij gebrek aan ervaring. Dit bleek eens op tamelijk lastige wijze, kort nadat hij van een bezoek te Stambourne was teruggekeerd.

Onze kleine vriend had namelijk van grootvader geleerd, altijd datgene te doen *wat hij geloofde dat goed was*. Nu was het te Stambourne in de kerk gewoonte, dat de hoorders den laatsten regel van het opgegeven gezangvers herhaalden. Doch te Colchester, waar Charles' vader predikte, was dit niet het geval. De jongen nu had hier geen vrede meê, en men stelle zich de verbazing der gemeente voor, toen het zontje van den leeraar, nadat het vers was gelezen, met luider stem den laatsten regel nazet. Natuurlijk werd het hem verboden en later merkte hij zelf op, hoe 't veel wijzer en beter zou geweest zijn, als grootvader hem, een kleinen jongen, gezegd had te doen *wat zijn ouders goedkeurden*. Gelukkig bespeurde hij als kind reeds hoe het volgen van eigen oordeel zonder meer hem op een verkeerden weg bracht, en leerde hij zich naar den wil van vader en moeder richten.

Dat dezen trouwens de kunst verstonden om hun kinderen beginselen in te scherpen en een les goed te doen verstaan, blijkt duidelijk uit wat voorviel tijdens Charles nog op de kleine-kinderschool was. Hij vertelt het ons zelf:

„Toen ik nog een heel kleine jongen was, en met een boezelaar voor, bij een juffrouw school ging, gebeurde het dat ik een griffel noodig had en geen geld bezat om er een te koopen. Ik was bang knorren te krijgen, dat ik mijn griffels zoo dikwijls verloor, want ik was een heel zorgeloos ventje. Ik dorst dus thans niet vragen. Maar wat dan te doen?

Er was een winkeltje in de plaats, waar noten,

tollen, koekjes en ballen werden verkocht door de oude juffrouw Dearson, en ik had opgemerkt dat soms jongens en meisjes bij haar borgden. Nu beredeneerde ik bij mijzelf, dat het Kerstfeest op handen was, en dan zou zeker deze of gene mij wel een stuiver geven of zelfs wel een zilver zesstuiverstuk. Ik zou dus ook maar een griffel op krediet koopen en het zeker met Kerstmis betalen. Wel was ik er niet rustig onder, maar ik zamelde al mijn moed bijeen en trad den winkel binnen.

De prijs was een oortje; en daar ik vroeger nooit iets was schuldig geweest en mijn krediet goed was, kreeg ik den griffel van de vriendelijke juffrouw, en — *ik stak in schuld*.

Ik vond het niet prettig en had een gevoel als had ik iets verkeerd gedaan, maar weinig wist ik hoe spoedig 't mij zou opbreken.

Hoe mijn vader achter het handelszaakje kwam heb ik nooit geweten, maar een of ander vogeltje bracht het uit en hij liet het mij duidelijk en kunstig merken. God zegene hem er voor! Hij was een verstandig man, en niet een van die kinderbedervers. Hij was niet van plan zijn kinderen op te voeden tot speculatie en dobbelspel, wat groote schurken „financiën” noemen, en daarom sloeg hij mijn schuldmaken eens voorgoed den bodem in.

Ik kreeg een zeer krasse vermaning over het maken van schulden, hoe het dicht bij stelen staat, en hoe de menschen er door in het ongeluk komen, en hoe een jongen, die een oortje schuldig is, eens honderd pond kan schuldig zijn en in de gevangenis komen en schande over zijn familie brengen. 't Was in vollen zin een lezing. Mij dunkt, ik hoor het nog in mijn oor weerklinken als ik er aan denk.

Toen moest ik meê naar den winkel, als een deserteur naar de kazerne, terwijl ik heel de straat over bitter huilde en mij schrikkelijk schaamde, wijl ik dacht dat ieder wist hoe ik in schuld zat. Onder vele plechtige waarschuwingen werd het oortje betaald en de arme schuldenaar weer vrijgelaten, als een vogel, wien men de kooi ontsluit.

Wat was 't een heerlijk gevoel schuldvrij te zijn. Hoezeer nam mijn jong hart zich plechtig voor, dat niets mij ooit meer tot schuldmaken zou verlokken! 't Was een prachtige les, die ik nooit heb vergeten. Als alle knapen jong met dezelfde les werden ingeënt, zou dat zoo goed voor hen wezen als een erfenis, en 't zou hun wagenladingen moeite in later leven besparen! God zegene mijn vader, zeg ik, en zende een geslacht van zulke vaders aan oud-Engeland, om het te bewaren van opgegeten te worden door schurkerij”.

Eens en voorgoed was hiermeê het afgrijzen van schulden Spurgeon ingeplant. Hij meed die in zijn verder leven als de pest. Zelfs toen hij zijn groote kerk, den „Tabernakel”, bouwde, wilde hij geen schulden hebben. 't Gebouw werd niet geopend, voordat de laatste stuiver was betaald. Laat het ons

allen leeren „niemand iets schuldig te zijn, dan mal-kander lief te hebben”.

Niet lang bleef Charles op de school van juffrouw Cook. Weldra ging hij hooger op naar de groote school van meester Lewis. Hier maakte hij snelle vorderingen, zoo zelfs dat hij weldra de eerste plaats in zijn klasse had. Doch ook dit duurde niet lang. Even snel als hij tot aller verbazing was opgeklimmen, daalde hij ook weer. Weldra zat hij 't laagst van allen.

Dit begreep niemand, ook de onderwijzer niet, te meer wijl aan den knaap niets was te bespeuren waaruit bleek dat zijn vermogens zwakker waren geworden. Men beproefde er iets tegen te doen, hem aan te moedigen, op anderen te wijzen, zijn eerezucht te prikkelen — alles vergeefs! Hij deed niet de minste moeite om de verloren, door zoo velen begeerde eereplaats te herwinnen. 't Scheen Charles, anders zoo flink en degelijk, thans volkomen onverschillig als de domoor in de klas beschouwd te worden en 't was hem goed de laagste plaats in te nemen.

Toch was wat hem dreef allesbehalve nederigheid of onverschilligheid, maar.....

Men moet weten, dat het zonderling verschijnsel voorviel in den wintertijd. Nu bespeurde de meester dat de jongen die 't hoogst zat, of wel zijn wisselende opvolgers, telkens zwaar verkouden werden. Bovendien wisten en de onderwijzer en de geheele klasse, dat de laagste plaats zeer dicht bij de warme kachel was gelegen.

De schoolmeester nu, die zich vruchteloos had afgepijnd om te ontdekken wat er toch bij Charles aan schortte, kwam nu op een gedachte. Hij ging zelf op een avond toen er niemand anders was, op de hoogste plaats zitten. Doch reeds na een kwartier moest hij het opgeven. Hij ervoer in letterlijken zin wat Huygens zegt: dat het op een hooge plaats gestadig waait. In dit geval lag de oorzaak in een niet goed sluitende deur, die op een lange gang uitkwam, welke naar den tuin leidde. Het tochtte door die deur zoo geweldig, dat zelfs de bloeiende schooljeugd gevaar liep er door te verwelken en alzoo de hooge eer van den voorrang duur te boeten. Bijzonder in den winter was het gevaarlijk zoo „hoog te zitten”, en vooral min benijdenswaard voor hen die, zij het dan ook in lager sferen, zich bij de warme kachel koesterden. Ze liepen in hun nederigheid geen gevaar van tocht vatten en ziek worden!

Nu ging den meester een licht op. Charles was bij alle schijnbare domheid slimmer geweest dan zijn ouderen en meerderen.

Om de proef op de som te maken, deelde de onderwijzer den volgenden dag den leerlingen mede dat hij besloten had — redenen werden niet genoemd — de volgorde in de klas om te keeren. Wat hoogste plaats was werd nu laagste en omgekeerd. De deur bleef voorloopig in den tochtigen

staat, en natuurlijk kwam Charles er weer vlak bij te zitten.

Doch 't duurde ook thans niet lang, want Charles, die of begreep of gevoelde wat er gebeurde, veranderde nog denzelfden dag van tactiek. Den volgenden morgen was zijn werk keurig in orde, werden de lessen vlot opgezegd, kortom hij deed alles voorbeeldig. Den eerstkomenden Zaterdag reeds kon de meester hem een heel eind bevorderen. Over de deur werd, om velerlei redenen, niet gesproken, maar 't gebrek verholpen, dat werkelijk gevaar opleverde. Eer een maand om was, zat Charles weer op de oude, thans hoogste plaats en koesterde zich in de warmte, wier genot hij zich door zijn vlijt had veroverd. De meester had juist gezien. Doch het geheele geval bewijst wat doorzettende kracht in den jongen huisde. Voegen wij er bij, dat hij steeds de eerste in zijn klasse was, zoolang hij de school bezocht.

De onderwijzer, meester Lewis, was echter niet alleen een schrander, doordenkend man, maar ook een eerste in zijn beroep. Hij behoorde zelfs tot de geleerden en zijn school was een uitnemende inrichting, zoodat Charles en zijn broeder James een verstandelijke opvoeding ontvingen zoo goed als men maar wenschen kon. Vader Spurgeon moest zich vaak bekrimpen om zijn zoons goed te doen onderwijzen. Doch hij bereikte zijn doel. Te meer daar de heer Lewis een zeer bekwamen en flinken medehelper had in den heer Leeding. Deze laatste vooral, die nu kort geleden stierf, bleef steeds bij Spurgeon in hooge achting en eere. Van den heer Leeding kreeg Charles, die de school van zijn 11de tot zijn 15de jaar bezocht, onderwijs in Latijn en wiskunde. In beide maakte hij onder de voortreffelijke leiding degelijke vorderingen. En toen hij Stockwell-house, zoodat de school heette, verliet, bezat hij ten volle de kennis, die hij, zonder een hoogeschool te bezoeken, verwerven kon.

Dit bleek onder anderen, toen Spurgeons schoolmeester opgedragen werd de tafelen saam te stellen voor een maatschappij van levensverzekering. De onderwijzer vertrouwde dit moeilijk en gewichtig werk aan zijn leerling, den toekomstigen prediker, toe. En nog altijd gebruikt de maatschappij voor haar berekeningen de tafelen bewerkt door hem, die later als de Evangelie-prediker in den Tabernakel over heel de wereld zou bekend worden.

H.

NOG EENS „FREILAND.”

(Zie vorig Nr).

Dezer dagen vertrokken uit Hamburg vijftien personen, die de verkennings-expeditie vormden naar de Freiland-kolonie, in Oost-Afrika.

De voorhoede bestaat uit Duitschers, Oostenrijkers, Engelschen en Denen. Drie andere deelnemers zouden zich te Lissabon of te Napels bij de expeditie aansluiten, nog drie andere zijn reeds in Afrika. Zij gaan per stoomschip naar Lamu en vandaar naar het binnenland, naar de bergvlakte van Kenia, waar de nieuwe kolonie gesticht wordt.

Het gezelschap heeft eene stoomboot en drie andere booten meêgenomen. De stoomboot draagt den naam *Dana*, naar de rivier die zij zal bevaren. Zij heeft eene lengte van 34, eene breedte van 7½ en wegens de ondiepe rivier een diepgang van slechts 2½ voet. Over den aankoop van sleepbooten ten dienste van passagiers en bagage wordt nog onderhandeld; daartoe wordt gerekend op eene ijzeren boot van 14 ton en twee lichte stalen booten met zonnententen. Het volgend gedeelte der expeditie zal in Juli op reis gaan. Onder de 21 deelnemers der voorhoede zijn 3 kooplieden, 3 werktuigkundigen, 4 landbouwers, 2 houtvesters, 2 matrozen, 1 kapitein, 1 ingenieur, 1 dokter, 1 tuinman, 1 machinist, 1 zadelmaker en 1 scheikundige.

Het doel is: het maatschappelijk ideaal van Dr. Hertzka van Weenen te verwezenlijken en een nieuwe socialistische maatschappij te stichten op andere grondslagen dan de tegenwoordige — „een land van vrijheid, rechtvaardigheid en echte menschenmin, waar niemand gebrek lijdt, niemand slaafschen arbeid doet voor weinig loon, maar allen de rechtmatige vruchten van hun arbeid genieten”.

Niet gunstig oordeelt over het plan Stanley, de beroemde reiziger. Hij acht bezetting van een plaats in Oost-Afrika door een onverantwoordelijke vereeniging van blanken ontijdig, en hij vreest moeilijkheden, vooral ook met de inboorlingen.

„Ik geloof niet,” zeide hij, „dat een maatschappij met zulke geringe hulpmiddelen iets tot stand zal kunnen brengen. Het lot van de Darien-kolonisten en de communistische maatschappijen in Amerika is een waarschuwing voor wat gebeuren zal met de Freilanders. Zij hadden retourbiljetten moeten nemen, want die zullen zij over eenige maanden noodig hebben”.

De Freilanders echter zijn vol vertrouwen in het slagen van hunne onderneming. Volgens het *Han-delsblad* zullen de kolonisten een sub-comité te Arnhem vestigen.

EEN LIED IN BALLINGSCHAP.

Onlangs werd een en ander medegedeeld over de in de eerste helft der vorige eeuw uit Salzburg verdreven en o. a. in Zeeland gastvrij opgenomen Protestanten. Misschien is 't volgend lied, dat ik onder een verzameling gelegenheidsdichten in den trant dier dagen vond, niet geheel onwaardig nog

eens gelezen te worden. 't Is gedrukt „te Middelburg, bij Adam Meerkamp, Boek- en Papierverkooper op den Langen Burgt, bij de groote Markt”, die in een onderschrift belooft, dat „eerstdags” bij hem „eene beknopte Historie van dezer Protestanten oorsprongh, aenwas en vervolgingen in Saltzburgh” zou uitkomen.

De Evangelische Protestanten van Saltzburgh, om de Belijdenisse van den Godtsdienst verdrukt en verdreven, zongen tot vertroosting hunner Ballingschap en wreede vervolgingen:

1

Ik ben een Ballingh, om Godts Woort,
Gansch arm, helaes! waer zal ik blijven?
Vervloekte woede doet mij voort,
Gelijk een schelm ten lande uitdrijven!

2

Langs zulk een kruispat gingt gij voor,
Dit weete ik, door de felste plaegen,
Heer Jezus! 'k volge u op dit spoor,
Maak 't met mij naer uw welbehagen!

3

Ik ben een pelgrim, gints en weêr
Moet ik voortaan langs vreemde straeten
Rondzwerfen, dies, mijn Godt en Heer,
Ik bid, gij zult mij niet verlaten!

4

'k Schaam mij 't Geloof niet; neen, ik roem,
Dat ik 't rontborstigh dorst gelooven,
Of men mij als een' ketter doem',
Jae zelfs van 't leven wil berooven:

5

Om Jezus' wille is 't mij eene eer
En boeie en keetens graegh te dulden;
Want 'k duldze om 's Heilands Hemelleer!
Niet als een straf voor booze schulden.

6

In Godts Naem dan! men ban mij vrij!
Al word mij alles afgenoomen,
Ik zal doch, dat verzeekre ik mij,
De Kroon der Heerlijkheid bekoomen!

7

'k Verlaet mijn Kint en Huis, ten buit
Voor moetwille en zijn wreeden handel,
Dat perst me, o Godt! de tranen uit,
Terwijl ik onder vreemden wandel!

8

O Heer! voer eindelijk, naar uw' raet,
Mij eens in een behoude haeven,
Daer 'k, in mijn harte, vroegh en laet,
Mij met uw duurbaer Woort kan laeven!

anders :

Ach voer, mijn Godt! me eens naer uw' raet
 Gelukkig ter behouden stede,
 Daer ik mijn harte, vroegh en laet
 Mag laeven, met uw Woort in vrede!

9

Of moet ik, op dit jammerdal,
 Nogh meer in druk en armoë leeven,
 Ben ik gewis, dat Godt mij zal
 Hier nae een rijker wooning geeven.

„Uit het Hoogduitsch gevolgt.”

(De Zeeuw.)

Het Geboortefeest van Boeddha.

Het geboortefeest van den god Boeddha is op Ceylon met groote pracht en praal, zooals elk jaar, door de Singhaleezen gevierd.

Reeds in den vroegen morgen trokken de geloovigen op naar de stad Kandy, in welke stad zich de drie grootste en oudste Boeddhistische tempels bevinden. In ieder dezer tempels wordt een reliquie van Boeddha bewaard, die alleen bij groote feesten in processie rondgedragen worden. Zulk een processie bewoog zich ook op den avond van den 29sten Juli door de stad. Vooraan liepen de muzikanten, de tam-tam slaande. Daarop volgden de dansers, 50 in getal, in prachtige kleederen gehuld, enkelen ook geheel naakt. Deze personen dansen den geheelen weg over op de maat der tam-tam. Als een van hen gedurende deze bezigheid in elkaër zakt of sterft, is hij van den zegen van Boeddha zeker.

Na de dansers komen de olifanten. De twee grootste dragen het heiligdom, een tand van Boeddha. Deze tand is in een gouden omhulsel gevat en dit weder in een glazen kastje, dat op een prachtig zadel bevestigd is. Vroeger wierpen enkele dweepers zich voor de pooten van de olifanten en werden door de dieren gedood. Thans is dit door de politie ten strengste verboden en de opperpriester is er verantwoordelijk voor, dat het niet gebeurt. Rechts en links van deze twee olifanten loopen twee andere, waarop tien priesters zitten, die voortdurend het glazen kastje met den tand met welriekende wateren besproeien. Hierop volgen de zangers, die hun eentonig gezang laten hooren. Dan wederom drie olifanten, waarvan de middelste den opperpriester, en twee andere nakomelingen van de inlandsche Radschas (koningen) dragen. De stoet wordt gesloten door priesters met vlaggen. Talrijke tempeldienaars begeleiden den stoet, ieder met een veelkleurige papieren lantaarn aan een stok. Bij het schijnsel der papieren lantaarn en de brandende olieschalen maakte het geheel een somberen indruk.

Ieder Europeaan is blijde, als de volgende dag aanbreekt. Steeds moet de politie waken dat de

menigte zich niet aan andersdenkenden vergrijpt. De olifant, die den heiligen tand gedragen heeft, wordt nooit meer voor iets anders gebruikt en is voor heilig verklaard. De achtung, waarin de Europeanen bij de Boeddha-priesters staan, blijkt uit de schilderijen, die in de voorzaal van den Boeddhatempel hangen, en waarop de martelingen in de hel zijn afgebeeld. Daarop voorkomende duivels zijn allen gehuld in Europeesche kleederdracht en hebben blanke gezichten.

DE ARABISCHE ZENDING.

De Nederl.-Amerikaansche zendeling S. M. Zwemer, die met zijn broeder in Arabië werkzaam is, meldde vandaar in December l.l. uit Baharein het volgende:

„Op het eind van 1893 tellen wij drie stations en vijf medehelpers.

Te Busrah is Ds. Mr. Cantine met twee colporteurs bezig het Woord te verspreiden en te leeren. Sedert December l.l. zijn aldaar en in de omliggende dorpen meer dan duizend deelen der Schrift verkocht en verspreid benevens vele andere boeken. Ons nieuw zendingshuis is voltooid en wacht onzen dokter-zending. In Muscat is ons werk juist begonnen, in verband met het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap, door mijn broeder Pieter J., die aldaar een boek- en Bijbelwinkel heeft geopend en de dorpen rondom de stad heeft bezocht; ook aldaar is een colporteur als hulp.

Op dit eiland zijn wij nu één jaar in de zending gevestigd. Het was in 't eerst moeielijk huis of plaats te vinden en van de zijde van eenige geleerden blijft de tegenstand nog hevig. Nu echter hebben wij een kamer of twee kunnen huren voor een jaar, en 't is bekend dat wij gekomen zijn om te blijven. Sedert Januari '93 zijn er hier, en op een reis naar 't binnenland tot aan *Hofhoof*, 600 en meer deelen der Schrift verkocht. Ook in *Hillah*, nabij het oude Babylon, is er een getuige van het Evangelie, Jakoof-Yuhanu, onze vroegere medehelper, wiens vrouw en kind te Busrah gedoopt zijn. Hij is, helaas, in banden om Christus' wil en omdat hij, een Mahomedaan zijnde, Christen werd. Wij hopen dat het Turksche gouvernement hem nu spoedig in vrijheid zal stellen, zoodat hij buiten hun rijk toch voor het Rijk zal kunnen strijden met ons.”

Verder zegt hij:

De geloofsstrijd in Arabië is niet tusschen den Arabier en den zendeling, maar tusschen Mahomed en Christus. De Koran loochent den Zoon van God en ontrooft Hem zijn kruiskroon. En daarom mogen wij gelooven — neen, daarom *moet* en *zal* de Halve Maan voor eeuwig ondergaan! „Wie is het, die de wereld overwint dan die gelooft, dat Jezus is de Zoon van God? En dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof.” Ongeloof is

de éene, de groote oorzaak, dat de zending onder de Mahomedanen niet ouder, meerder, sterker is dan in 't heden. Is Israel dan bevreesd voor dien Goliath uit Mekka, die nu meer dan duizend jaren de Kerk heeft uitgedaagd ten strijde? Waarom niet met David gesproken: „Gij komt tot mij met een zwaard en met eene spies en met een schild, maar ik kom tot u in den naam van den Heere der heirscharen, den God der slagorden van Israel, dien gij gehoond hebt”?

MIJN VADER.

Mijn vader, die mijn smerte siet,
Mijn herte siet, Mijn hert gebied
En al sijn grepen weet; —
My dunkt, daar legt het neêr,
Daar legt het nedrig neêr,
En dwaal ik, proeft het selve wis,
Of 't nog verheven is.

Heb ik my niet in billijkheid,
Gewilligheid En stilligheid
Oodmoedig neêrgeleid?

Soo nedrig als een kind (*bis*),
Dat sich ten vollen vergenoegt,
Als maar de moeder 't mint.

Een kindje, dat maar suigen kan,
En buigen kan En tuigen van
Sijn onlust door een traan;
En trekt men 't van de borst, (*bis*)
't Mag schreyen om sijn moeders raad,
Maar noit het twisten dorst.

Soo nog, Heer! Uw genadestroom
Te stade koom, Of spade koom,
Of zich van my vertrekk'; —
Of droeviger vertrekk'! (*bis*)
Nog sal mijn siele swijgen stil,
Omdat het Vader wil.

O, Sienders, Priesters, Koningen,
Die woningen En kroningen
Hebt van Israëls Heer!
Wacht verder op Sijn gunst (*bis*);
Want is Sijn goedheid grondeloos
Soo is sy eindeloos.

Van LODENSTEYN.

DE RUSTDAG.

De Engelsche dichter Coleridge placht steeds met groot verlangen naar den terugkeer van den dag des Heeren uit te zien; hetwelk daaruit voorkwam, dat de heiligheid van den *Sabbath* een krachtigen indruk op zijn gemoed maakte. Op zekeren Zondagmorgen zeide deze Christelijk gezinde dichter tot een zijner vrienden: „Voor mijn gevoel is het,

alsof God, den *Sabbath* instellende, ons daardoor twee en vijftig lentetijden in het jaar geschonken heeft.”

Sir Charles Middleton, naderhand Lord Barham, die, als eerste Lord der Admiraliteit, de zeezaken in de zwaarwichtigste tijden en omstandigheden bestuurde, zal steeds in de geschiedenis van *Engeland* met roem vermeld worden, daar de beroemde Nelson hem om zijn snelwerkende hulp en bezorging van alle noodwendigheden steeds hoogelijk placht te prijzen. Deze Lord Barham was een stipt vereerder van den dag des Heeren; hij wilde op dien dag geen arbeid op 's lands werven en in de dokken gedoogen, en niettemin wist hij steeds middelen te vinden om te voldoen aan de dringende en vaak onverhoedsche aanvragen van den genoemden zeeheld, wiens omstandigheden en ongewone bewegingen geen geringe mate van krachtige werkzaamheid noodig maakten, om op zijne wenken in alles te voorzien. De zeemacht van *Engeland* bereikte dus het toppunt van haar luister, toen een man, die door velen voor al te nauwgezet van geweten uitgemaakt, ja op een spottende wijze een heilige genaamd werd, aan het hoofd der zeezaken stond.

Dit behoorde eens voor altijd hun den mond te stoppen, die durven beweren dat de godsvrucht iemand onbekwaam zou maken voor de waarneming van gewichtige wereldsche zaken. Ook kunnen wij uit dit voorbeeld leeren, dat natiën zoomin als bijzondere personen er ooit door behoeven te lijden, wanneer zij den Zondag aan den dienst wijden van God, die dezulken, welke Hem oprechtelijk dienen en zijne geboden bewaren, ook voorspoedig maken kan.

UIT HET LEVEN.

De droom van een ouden kaffer.

Een zendeling, die eenigen tijd geleden uit Wel-lington (Zuid-Afrika) naar Wahherstroom vertrok, schreef onlangs aan zijne vrienden o. a. het volgende:

„In een kafferkraal lag een oude kaffer zwaar ziek. Hij werd erger en erger en was schijnbaar den dood nabij. Een poosje later echter leefde hij weer wat op en vertelde toen aan zijne vrienden, dat hij geweest was in de plaats, waar de menschen komen, als zij sterven. De Heere zelf leidde hem rond in de plaats der pijniging, waar hij velen aantrof met wie hij in den loop der jaren kwaad had bedreven. Hem werd gezegd, dat dit de plaats was, waar hij voor eeuwig zou moeten blijven, wijl hij te veel en te zwaar gezondigd had om door den Heere in den hemel te worden opgenomen.

„Het is nu voor mij te laat om bekeerd te worden,” zeide hij, maar hij waarschuwde allen, die bij hem stonden, tegen deze verschrikkelijke plaats, die

hij gezien had, terwijl hij hen opwekte gehoor te verleenen aan de zendelingen en hunne harten aan den Heere Jezus te geven. Hij verlangde, dat zijne vrienden een blanke tot hem zouden brengen om dit gezicht ter neder te schrijven, doch bijgeloovige vrees hield er hem van terug.

De oude kaffer had nooit Gods Woord hooren verkondigen en indien hij al een enkelen keer iets omtrent God en den Heere Jezus had vernomen, was het toch te weinig geweest om gedachten aan de eeuwigheid bij hem teweeg te brengen, als uit dit visioen waren voortgesproten.

Zijn verhaal, en zijn sterven, dat kort daarop volgde, maakten een zeer diepen indruk op zijn vrienden. Zij werden zeer ernstig en een naburige kraal heeft nu het heidendom afgeschud en van hart en ziel het Christendom omhelsd".

Heer en knecht.

De abt Barruel verhaalt ons in zijne beschrijving van de laatste tooneelen uit het leven van den beruchten Diderot, dat deze een Christelijk gezinden knecht had, dien hij met minzaamheid placht te behandelen, en die hem in zijn laatste ziekte oppaste. Deze knecht stelde er een levendig belang in, zijn meester, die op het punt stond deze wereld, zonder voorbereiding voor een andere, te verlaten, uit dien rampzaligen toestand te redden. Schoon nog jong, waagde hij het eens zijn heer te herinneren, dat hij eene ziel had, en hem op een eerbiedige wijze te vermanen, de laatste gelegenheid toch niet te verwaarloozen om voor zijn eeuwig welzijn te zorgen. Diderot hoorde hem aandachtig aan, en bedankte hem onder het storten van tranen. Zelfs stond hij den jonkman toe een geestelijke te ontbieden, dien hij waarschijnlijk ook meermalen in zijne kamer zou toegelaten hebben, indien niet zijn ongeloovige vrienden den geestelijke belet hadden zijne bezoeken te herhalen. Laat ons hieruit leeren, moedig, zelfs onder de minstbellovende, ongunstigste omstandigheden, in onze verschillende betrekkingen de goede zaak te helpen bevorderen, bedenkende dat wij geroepen zijn te zorgen ook voor het eeuwig welzijn van hen, tot wie wij in betrekking staan.

Een vreeselijk voorval

had onlangs plaats te San Francisco, in een beespenspel. Een dierentemmer, Carl Thieman genaamd, was, als naar gewoonte, een leeuwenkooi binnengetroden, en maakte juist een aanvang met de dieren eenige toeren te doen uitvoeren, toen eensklaps het electrisch licht uitging. Zoodra alles in duisternis gehuld was, wierpen zich de leeuwen op den ongelukkige, en zouden hem geheel verscheurd en wel-

licht verslonden hebben, indien niet de eigenaar met een ijzeren knuppel gewapend, de kooi ware binnengetroden, en de woedende dieren in een hoek gedreven had. Terwijl de man de dieren onder bedwang hield, trokken anderen den doodelijk geworden temmer uit de kooi. Hij werd naar het hospitaal overgebracht, en na door de geneesheeren onderzocht te zijn, verklaarden dezen dat Thieman sterven moest. Hij overleed reeds den volgenden nacht.

Maar wat te zeggen van „Christenen", die zulke vertooningen gaan bijwonen?

Een sterk gestel.

Een Engelschman, die te Biarritz vertoeft, deelt het volgende mede:

„Het weder wisselt te Biarritz op het oogenblik af tusschen schitterenden zonneshijn en hevigen wind. Tijdens een storm wandelde ik van het Hôtel d'Angleterre naar de British Club. Het woei verschrikkelijk, de regen plaste bij stroomen neder en er was geen levend wezen in de straten van Biarritz te zien. Daar ik geheel in een „waterproof" gehuld was, besloot ik den kortsten weg te nemen langs den hoek der klippen, waar ik aan het volle geweld van den storm blootgesteld was. Er was slechts één persoon in 't gezicht, een bejaard man, die op zijn gemak naar mij toe dreutelde. Hij had een parapluie bij zich, die hij echter als wandelstok gebruikte, daar de kracht van den wind het onmogelijk maakte haar op te houden. Hij droeg geen waterproof of overjas; zijn eenige beschutting was een kleine pelerine, die zijn schouders ternauwernood bedekte. Voortdurend gutste op de schouders de regen van den slappen vilthoed, welke weldra bleek het hoofd van Engelslands vierentachtigjarige eersten minister te dekken, die... een luchtje schepte."

ONZE LEESTAFEL.

Een belangrijk werk is voltooid, namelijk de overzetting en uitgave van: „Uitleggende gedachten over het Evangelie van Johannes, voor huiselijk en bijzonder gebruik, door J. C. RIJLE," waarvan thans verscheen Deel II, Stuk II, Amsterdam, HÖVEKER & ZOON. 't Is eene uitgave van de *Vereeniging tot bevordering van Christelijke lectuur*. Met dit stuk (van Joh. 16:16 tot Joh. 21) is het werk voltooid. 't Is onnoodig veel te zeggen ter aanbeveling. De schrijver is onder ons bekend en geliefd. Evenzoo hij die dit boek in onze taal uit het Engelsch heeft overgebracht, de heer T. M. Looman. Op zijn hoogen leeftijd vond hij daartoe nog tijd en lust. Moge hij voldoening hebben van zijn wél volbrachten arbeid, waarmee wij den geachten vertaler van harte gelukwenschen. Hij deed ook veel voor de Zondagsschool, en wij gelooven, dat ook deze zijn arbeid velen, die in de Zondagsschool werken, kan ten goede komen, gelijk zoolven die een stichtelijk, verklarend tolk begeeren. Druk en uitvoering zijn uitnemend.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

GEMEENSCHAP MET CHRISTUS.

I.

„Ik ben de wijnstok, gij zijt de rank; die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht: want zonder Mij kunt gij niets doen.”

Joh. 15: 5.

Deze uitspraak is eene der kostbaarste paarden in het snoer van 's Heeren laatste woorden. Zijn bijzonder de tranen des afscheids voor den dichter de paarden der oogen, dan zijn bijzonder de afscheidswaarden de paarden van het hart, die door de nablijvenden als de kostbaarste kleinoorden worden bemind en gewaardeerd. Vooral in den laatsten nacht vóór zijn lijden en sterven opende de Heere Jezus geheel zijn hart voor zijne discipelen, en toonde Hij hun de eenige betrekking, waarin Hij tot hen en zij tot Hem stonden.

„Ik ben — zoo vangt de Heer aan — de ware, de eeniglevende en Gode behagelijke vruchten voortbrengende Wijnstok, en van dezen Wijnstok is mijn Vader de wijngaardenier, die elke rank of elken tak, welke geene vruchten voortbrengt, als niet tot Mij behoorende, wegnoeien zal, terwijl Hij de ranken, die vruchten voortbrengen, reinigen zal, opdat zij nog meer vruchten voortbrengen. Gij nu, mijne discipelen, behoort tot deze gereinigd wordende ranken; want Ik heb u voor rein verklaard en als de mijnen aangenomen. Ziet nu toe, dat gij in Mij

blijft, gelijk Ik in u blijft; want een rank kan geene druiven voortbrengen, tenzij aan den wijnstok; daarvan afgebroken, uit zichzelf, kan zij geene vrucht voortbrengen. En zoo is het ook met u, ook gij kunt geen goede, geen Gode aangename vruchten uit uzelf, buiten gemeenschap met Mij, maar enkel in die gemeenschap voortbrengen”.

Dit gezegd hebbende, herhaalde de Heer kortelijk, hetgeen Hij reeds breedvoeriger gezegd had, bij wijze van slotsom: „Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken; die in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht: want zonder Mij kunt gij niets doen”. Wij hebben dus te zien wie *Christus* is, wie de *zijnen* zijn, en wat hen met Hem *vereenigt*.

I. „Ik ben de wijnstok”. Met deze woorden stelde de Heer zijnen discipelen een der liefelijkste beelden, welke zij kenden, voor den geest. Wij, die in geen wijnland wonen, en slechts nu en dan een enkelen wijnstok zien, vinden alreede het beeld treffend en liefelijk en veelzeggend, maar hoe moest het in kracht toenemen bij menschen, die, zooals de discipelen, in een land woonden, waar de wijnstokken de uitgebreide bergen bedekten, en de natuur bijzonder in dit opzicht al haar schatten van vruchtbaarheid had uitgestort. Wij weten welk een diepen indruk onder anderen de groote druiventrossen op Mozes en het volk in de woestijn maakten, toen de veertig mannen, die het beloofde Kanaän bespied hadden, ze als eene proeve van de vruchten van dat

land hadden medegebracht. Bovendien is de wijnstok een der *edelste* vruchtdragende gewassen die er zijn, daar zijne vruchten den mensch een drank aanbieden, welke, in vergelijking met water, een *feestdrank* mag genaamd worden. Want met matigheid, overeenkomstig het oogmerk der natuur, gebruikt, verheugt de wijn niet alleen des menschen hart, maar versterkt hij ook het zwakke en verkwikt, ja heelt hij het kranke lichaam.

Dat de Heer zich nu juist bij een wijnstok en niet bij een anderen vruchtdragenden boom vergeleek, heeft zijn grond daarin, dat er geen andere vruchtenvoortbrengende boom bestaat, die meer overeenkomst heeft met den geestelijken vruchtboom Christus. Niet alleen toch is de wijnstok, zooals wij opmerkten, de edelste vruchtboom, gelijk de tarwe de edelste der veldvruchten is, maar de wijnstok onderscheidt zich daarbij van alle andere boomen daardoor, dat hij bij de voortreffelijkste vrucht het onaanzienlijkste voorkomen heeft. Het hout van den wijnstok is als verdord hout, dun, zwart en bestaat uit enkel draden en vezels, zoodat men er zelfs geen pin, die vast is, van maken kan. Als het hout van den wijnstok dor is, dan deugt het nergens toe dan tot brandstof. Daarbij is de wijnstok zwak van stam, en hij moet daarom altijd een muur of berg of een hekwerk achter zich hebben tot een steunsel, waaraan hij zich met zijn vele armen kan vasthouden. Nochtans, deze geringe, deze nietige boom, die daarom terecht een *stok* heet, brengt de heerlijkste vruchten voort, terwijl de populier, die als een reus zijn top hemelwaarts verheft, niet anders voortbrengt dan bladeren.

Ziet men het dus niet met de oogen, dat God op dezelfde wijze in de natuur naar zijne vrijmachtige verkiezing handelt, als Hij in het rijk der genade doet! De boom, die naar het uitwendige door zijn hooge gestalte en aanzienlijken bladertooi de koning over alle boomen is, de trotsche eeuwenheugende eik draagt niets dan bladeren en eikels aan zijne takken of scepterstaven, en de wijnstok, die als een arme onder de gewassen in hulpeloosheid is geboren, draagt zóoveel druiven, dat men ten tijde van den oogst niets dan druiven, en dus niets van den daarachter verborgen onaanzienlijken wijnstok ziet.

Welk een schoon, welk een allesovertreffend beeld van den Heere Jezus, die, zonder aanzien naar de wereld, in nederigheid geboren, door een timmerman grootgebracht, in het verachte Nazareth opgevoed en door de liefdadigheid van vrienden en vriendinnen onderhouden werd. Haast zou men zeggen, dat de Schepper dezen boom opzettelijk heeft voortgebracht, om Hemzelven ten tijde zijner menschelijke omwandeling op aarde ten beeld te zijn. In alle geval heeft de Heer den wijnstok geheiligd, ja verheerlijkt, door zijn stam bij zichzelf, en door zijne ranken bij zijne discipelen te vergelijken, ja, door het sap zijner vruchten, den wijn, te stellen als het

beeld zijns vergoten bloeds tot vergiffenis, naast het water des doops, als het beeld der menschelijke bekeering. Gelijk nu de wijn zooveel heerlijker is dan het water, zooveel heerlijker is ook het verzouwend bloed des Heilands in het Avondmaal dan het reinigend water der bekeering in den Doop. Want het water reinigt ons alleen uitwendig; maar gelijk de wijn in het Avondmaal in ons binnenste ingaat en daar nieuwe levenskrachten uitstort, zoo reinigt ons ook het bloed des Heilands inwendig naar de ziel. Nochtans beide, het water des Doops en de wijn des Avondmaals, zijn door het woord van Christus geheiligd, en staan als zoodanig in waarde gelijk. Wij wilden slechts doen opmerken, dat zelfs in de keuze der beelden en teekenen Gods wijsheid doorstraalt, daar zij het edelste in de natuur stelt tot het beeld van het hoogste op het gebied der genade, van de *verzoening* der zonde.

„Ik ben de wijnstok”, de ware, de levendige en de eenige wijnstok. Wie zou dit van zichzelf kunnen zeggen dan de Heer der heerlijkheid, die geen ander wezen boven zich heeft, maar één is met den Vader, die de planter en verpleger van dezen hemelschen wijnstok is. „Ik ben de wijnstok”; dit zeide de Heer met dezelfde onbewimpeldheid als: „Ik ben het ware brood uit den hemel, Ik ben het licht der wereld, Ik ben de weg, de waarheid en het leven, Ik ben de goede herder, Ik ben de alpha en de omega, het begin en het einde, de eerste en de laatste”.

Doch voor het ongeloof is zelfs het klaarste duister, terwijl daarentegen voor het geloof zelfs het duisterste helder is. God, die geen begin heeft en wiens wezen wij daarom volstrekt niet kennen, heeft ons in zijn Woord gezegd, dat Hij in zijn onbesefbaar eeuwig aanwezen zijn beeld uit zich heeft voortgebracht: zijn Zoon, dien Hij, als Vader, met geheel de oneindigheid zijns Wezens liefheeft, zoodat de Zoon in en nevens Hem alle macht en heerlijkheid bezit. Eerst deed Hij Hem een wereld voortbrengen, om het geluk des bestaans aan miljoenen wezens mede te deelen. Daarna, toen de zonde in de wereld was ingekomen, en alzoo de mensch tot den eeuwigen dood veroordeeld was, werd Hij door den Vader verordineerd, om het verbeurde leven der menschen door zijne smettelooze gehoorzaamheid als een Zoon des menschen te herwinnen, in een tweede schepping van denzelfden mensch, in de opstanding uit de dooden. De Zoon is dus in het geestelijke, gelijk de wijnstok in het natuurlijke, de gever van de heerlijkste vruchten die er zijn, en zijn Vader is de landman.

En is dit nu zoo, wie zal dan vermetel genoeg zijn, om tot dezen eenig mogelijken wijnstok der zielen, dien de Vader zelf aan ons gegeven heeft, te zeggen: „Ik heb U niet noodig, om druiven voort te brengen”? Welk eene onzinnigheid zou dit zijn!

CESAREA PHILIPPI.

En echter maken zich honderden en duizenden *verlichte*? neen, *verduisterde* verstanden aan deze onzinnigheid schuldig. Hoe! God heeft uitdrukkelijk verklaard, dat Hij onder al de veelvuldige boomvruchten der aarde geen behagen schept dan in de vrucht dezes wijnstoks, dien Hij zelf geplant en verpleegd heeft, door te zeggen: „Deze is mijn Zoon, mijn geliefde, in wien Ik mijn welbehagen heb; hoort Hem!” Doch hoe duidelijk dit alles zij, de natuurlijke mensch heeft zijn eigene verdorvenheid en dwaling lief, en wil zich niet schikken naar de orde, welke God heeft voorgesteld.

Wij beklagen hem, maar verblijden ons, dat wij hebben mogen leeren inzien, dat er slechts een eenige Wijnstok in den hof onzes levens staat, waaraan wij ons kunnen laven, en dat deze eenige Wijnstok *Jesus Christus* is. Zonder Hem is er geen wijn in het Avondmaal, geene verzoening voor onze zonden, geen leven voor onze zielen. Moge Hij dan ook dor van hout en arm en veracht op deze wereld geweest zijn, wat zegt het! Gelijk het dorre hout des wijnstoks de levensterkende wijn van zich doet uitstroomen, zoo stroomt ook van het dorre houten kruis, waaraan Christus hangt, verzoenend bloed, genade voor onze zielen. „Gij, Heere Jezus! Gij zijt de eenig ware wijnstok, zoo waarachtig als uw Vader de eenige ware laudman is; en zoo waarachtig als de wijnstok gemeenschap heeft met de ranken door den wijn en de kracht, die hij haar schenkt, zoo waarachtig hebt Gij gemeenschap met ons door uw bloed en Geest, die Gij ons schenkt”.

HET NOORDEN VAN PALESTINA.

De voornaamste voorvallen uit de geschiedenis van Israel in zijn eigen land vonden plaats in het meer zuidelijk gelegen deel des lands. Vanouds was het grondgebied van Juda de plek, waar het volksleven zich het krachtigst ontwikkelde. Abraham, Izaäk en Jakob hielden zich op Gods aanwijzing verreweg den meesten tijd van hun omwandeling op in het midden en het Zuiden des lands. In het hart van dat gedeelte, dat later den stam Juda werd aangewezen, woonde Abraham en later ook zijn zoon Izaäk. Daar lag de berg Moria, waar de merkwaardige offerande van Izaäk plaats had. Daar in de buurt woonde Jakob, toen hij met zijn geslacht nog zuidelijker naar Egypte aftrok. En toen, eenige eeuwen later, het volk onder Mozes en Aäron optrok en het erfland in bezit nam, werd wel eerst het Overjordaansche, dat is het gewest ten Oosten van de Jordaan, van Noord tot Zuid ingenomen en bezet, maar de intocht in het eigenlijke land geschiedde over het zuidelijk gedeelte van de Jordaan, bij Gilgal. Een groot deel van den oorlog tot in bezitname van het land moest in het Zuiden gevoerd worden. En al waren de Filistijnen zeer machtige en gevaarlijke naburen ten tijde der Richteren, zoo erg als in het Noorden werd de toestand des volks in het Zuiden des lands nooit. De beste stammen hadden het Zuiden ten erfdeel gekregen. De eerste koning Saul stamde af uit Benjamin, welks stam onmiddellijk ten Noorden van Juda woonde. En de geschiedenis van David speelt bijna uitsluitend in het Zuiden. Geestelijk en staatkundig was het rijk van Juda sterker dan dat der tien stammen en ook veel minder bedorven. In één woord, het

volkskarakter kwam in het Zuiden veel meer tot zijn recht. Daar bleef de nationaliteit ook eeuwen langer bestaan dan in het Noorden.

Twee zeer belangrijke oorlogen werden in den ouden tijd gevoerd in het Noorden. Ten eerste denken we daarbij aan den veldtocht tegen de verbonden koningen tijdens de inname van het land aan de wateren van Merom. En ten tweede aan den slag geleverd tusschen Barak en Sisera. Overigens werd het lot van het volk *in zijn geheel* gewoonlijk in het Zuiden beslist.

De verbastering van het volk in het Noorden was doorgaans veel erger dan in het rijk Juda. Reeds Jesaja profeteerde omtrent Zebulon en Naphtali als van een volk dat „in duisternis en schaduw des doods” zat. De ware godsdienst was daar reeds lang algemeen verbasterd en bijna onkenbaar geworden, toen in Juda nog betrekkelijk veel godsvrucht gevonden werd. De dynastie van David regeerde nog meer dan eene eeuw, toen het Noorden reeds gevankelijk was weggevoerd.

De vermenging van allerlei heidensche kolonisten met het overblijfsel van de tien stammen voltooide de scheiding tusschen de twee deelen des volks. Een geheel andere godsdienstvorm, besmet met de ergerlijkste ketterijen, was daarvan het gevolg. Ten tijde van de omwandeling onzes Heeren was het reeds lang zoover gekomen, dat de Jood Samaria meed, met Samaritanen in geen enkel opzicht in aanraking wilde komen, en de Judeërs op de Galileërs als op bastaarden neerzagen. De laatsten werden gerekend het uitschot des volks te zijn. „Zijt gij ook een Galileër?” vroegen de Farizeërs aan Nicodemus, toen hij zeer bescheiden Jezus voorsprak. „Kan uit Nazareth iets goeds komen?” riep Nathanael uit, toen hij hoorde dat Philippus Jezus *van Nazareth* als den Messias gevonden had.

Juist in het Noorden des lands heeft de Heere Jezus zich het meest en het liefst opgehouden. Het Zuiden was voor Hem altijd het tooneel van botsing en strijd, en eindelijk de plek, waar de Messiasmoord werd voltrokken. Minder scherp van blik was over 't algemeen dit deel der bevolking dan het zuidelijk deel. Maar veel gezond verstand werd er gevonden. De steile rechtzinnigheid van het Zuiden zocht men er over 't algemeen te vergeefs, maar ook de satanische huichelarij had er op verre na dat toppunt niet bereikt. Onder de bevolking van het Noorden koos de Heere het meerendeel zijner discipelen. Zij was „de schare die de wet niet wist en dus vervloekt was” volgens het oordeel der hoogmoedige Jeruzalemsche Farizeërs.

Het middelpunt van het terrein, waar de Heere Jezus bij voorkeur zich ophield en zijne wonderen verrichtte, was het meer Gennesareth of de zee van Tiberias. Daar lag Kapernaüm; daar vond men Bethsaïda, niet ver vandaar Nazareth en Naïn.

Nog noordelijker, omstreeks acht uren hooger, ligt

het meer Merom, een ondiepe kom waar de Jordaan vrij traag tusschen en onder het hooge riet doorstroomt. Maar ten Noorden van dat meer vindt men de landstreek die misschien de schoonste en meest romantische van Palestina is. Men komt daar in de heerlijke vallei, die in de Evangelieën bekend staat onder den naam van „de deelen van Cesarea Philippi”. Daarheen trok de Heere Jezus zich met zijne discipelen terug om eenige verpoozing te vinden van zijn rustelooze werkzaamheid. Dit dal is omgeven door bergen van 7000 à 8000 voet hoog, en overdekt met bloemen. Overal vindt men watervallen en kleine bergstroomen. De vallei wordt doorsneden door een schoone, snelvlietende rivier, de oostelijke bron van de Jordaan, die in een fraaie grot ontspringt. In de nabijheid van die grot is de stad Panium, door de Arabieren Baniyas genoemd; thans een dorp van denzelfden naam. Even vóór onze jaartelling had Herodes I daar een prachtigen tempel doen bouwen ter eere van keizer Augustus. Philippus, de zoon van Herodes, de viervorst, wiens beruchte vrouw Herodias, de moeder van Salome, de moordenares van Johannes de Dooper was, vergrootte en verfraaide Panium zeer en noemde de stad ter eere van Romes keizer Cesarea. Ter onderscheiding van de stad Cesarea, aan de Middellandsche Zee gelegen, de woonplaats van den hoofdman Cornelius, ontving dit Cesarea den bijnaam Philippi, naar den viervorst Philippus, van wien we zoeven gewaagden.

In deze schoone streek kwamen de discipelen tot het uitspreken van de besliste overtuiging dat hun Meester de Messias was. Hier richtte de Heere Jezus tot hen de vraag: „Wie zeggen de menschen dat ik, de Zoon des menschen, ben?” die aan Petrus het antwoord ontlokte: „Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods”.

Zes dagen later nam de Heere Jezus zijne discipelen mede naar den berg, waar Hij van gedaante veranderd en verheerlijkt werd, en waar Mozes en Elia kwamen en met Hem spraken over zijn uitgang, dien Hij te Jeruzalem volbrengen zou. Gewoonlijk noemt men als dien berg den Thabor. De Heilige Schrift geeft echter nergens den naam van dien berg te kennen. Het feit echter, dat de Heere Jezus zich slechts enkele dagen vóór die verheerlijking te Cesarea Philippi, of tenminste daar in de onmiddellijke nabijheid bevond, en Thabor ten Zuiden van de zee van Tiberias ligt, doet met zeer groote waarschijnlijkheid vermoeden, dat men niet aan Thabor, maar aan den zuidelijken top van den grooten Hermon moet denken. Deze toch ligt op zeer geringen afstand van genoemde stad. De ongebroken eenzaamheid van dezen bergtop maakt hem voortreffelijk geschikt voor zulk een tooneel, dat aan aller oog moest onttrokken worden.

De Hermon is de oostelijke tak van den Libanon. De hoogste top is met eeuwige sneeuw bedekt en verheft zich 12000 voet boven den spiegel der zee.

DE HERMON.

De Arabieren noemen hem het „Sneeuwgebergte.” Grootscher plek voor het geheel eenige voorval was in Palestina niet te vinden. Een plek waarop Ten Kates woord ten volle toepasselijk is: „De God des hemels mint de bergen dezer aarde.”

De omwandeling des Heeren in het Noorden des lands was de vervulling van Jesaja's profetie: „Het volk, dat in de duisternis wandelt, zal een groot licht zien.” Buiten dit rustoord des Heilands was er nog slechts één plekje op aarde waar Hij ongedwongen en ongejaagd kon vertoeven. Dat was het nederige dorpje Bethanië, op de helling van den Olijfberg gelegen, 't welk het gastvrije huis van Lazarus, Maria en Martha bevatte.

W.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1 : 5.

V.

Zagen we een vorig maal, dat de jonge Spurgeon 't in de wiskunde bijzonder ver bracht, in het Latijn was hij eveneens tamelijk sterk. Ook hiervan bezitten we een sprekend getuigenis. Niet lang geleden toch deelde een hooggeplaatst Engelsch rechtsgeleerde aan een der zusters van Spurgeon mede, dat de hulp, die haar broeder Charles hem in vroeger jaren, na de schooluren, bij het Latijn had geschonken,

oorzaak was dat hij, de rechtsgeleerde, later het zoover had gebracht. Spurgeons zuster die dit meedeelt, voegt er bij, dat, voorzoover zij weet, haar broeder nooit aan iemand heeft verteld welk een hulp hij zijn schoolmakker heeft bewezen.

Getuigt het eerste van Spurgeons kennis, onzes inziens eert het andere, zijn hulpvaardigheid en bescheidenheid die er uit blijken, hem nog meer.

In het jaar 1848 vertrokken Charles en zijn broeder James naar de landbouwschool te Maidstone. Zij bleven daar, tot Charles werd aangesteld tot kweekeling-onderwijzer in de school van zekeren heer Swindells, die te New-market woonde. In zijns vaders dagboek staat opgeteekend, dat Charles Spurgeon Colchester verliet, door zijn vrome moeder verzeld, den 17^{den} Augustus 1849, toen hij vijftien jaar oud was. Onder de vermelde dagteekening schreef de vader: „De Heer ga met hem en beware en zegene hem!”

't Was de eerste stap, dien Spurgeon deed in het eigenlijke leven, dat in de groote, wijde wereld. Men weet hoe volkomen het gebed zijns vaders is verhoord geworden.

Hoe stond het op dat tijdstip, toen Charles zijn levenstaak begon, met hem wat het hoogste, het leven der ziel, betreft? Pogen we op deze belangrijke vraag -- welke zeker hier op haar plaats is -- een antwoord te geven.

We zagen reeds, dat hij als kind diepen eerbied koesterde voor wat de Engelschen „good things” noemen, voor het goede, en trachtte oppassend en tot aller genoegen te leven. Mettertijd echter kwam er in zijn denkwijze een verandering. Terwijl — niet *dewijl* — hij steeds meer vorderde in kennis en ijverig studeerde, begon zich in zijn binnenste een onzekerheid te openbaren, hem vroeger onbekend. De vaste overtuiging van het kind week voor de vele vragen, die in het hart van den aankomenden jongeling elkaar verdrongen, en een tijdlang „scheen hij zelfs het vertrouwen in den godsdienst zijns vaders te verliezen.”

Om recht te begrijpen, hoe 't bij Spurgeon toen gesteld was, kan men niet beter doen dan het hem zelf te laten verhalen in zijn eigen, schoone woorden, gelijk die in een zijner predikatiën voorkomen. Hij spreekt daarin van een vrijdenker en merkt op:

„Ook ik ben hem gelijk geweest. In een boos uur liet ik het anker mijns geloofs glippen, kapte het touw mijner overtuiging, en ik lag niet langer vastgemeerd voor de reede der Openbaring. Ik liet mijn schip voor den wind drijven en aanvaardde zoo de reis des ongeloofs. Ik zeide tot de rede: „Wees gij mijn kapitein”. Ik zei tot mijn eigen verstand: „Wees gij mijn roer, en ik begon de dolle reis. Gode zij dank, 't is nu alles voorbij, maar ik wil het u in 't kort meedeelen. 't Was een overhaast zeilen over de stormachtige wereldzee der vrije gedachte.”

Betwijfelde hij eerst enkele dingen, weldra stond niets bij hem vast, zelfs niet zijn eigen bestaan. Eindelijk kwam de dag, waarop hij die gevaarlijke uitersten teboven kwam, waartoe de Satan dikwijls den zondaar drijft, die waarlijk berouw over zijn zonden heeft. Hoe volkomen Spurgeon van zijn twijfel werd genezen, blijkt misschien het best uit hetgeen hij later schreef over de onfeilbaarheid der Schrift. Sterker te spreken ware moeilijk.

„Wij hebben,” zeide hij eens, „tegenwoordig een aantal mannen, die den Bijbel critiseeren. De Bijbel staat gebonden voor hunne vierschaar; wat zeg ik? Wel neen, hij ligt, dit is nog wat erger, op hun tafel om te worden in stukken gesneden. Eenig gevoel van welmeenendheid voor dat boek schijnen zij niet te kennen. Zij zullen er het hart uitrukken. Zij willen zijn teederste deelen vaneenrijten; zelfs het heerlijke Hooglied van Salomo, of het Evangelie van den geliefden Apostel, of het boek der Openbaringen van Johannes is niet heilig in hun oogen. Zij deinzen voor niets terug; hun scalpeermes, hun ontleedmes snijdt en steekt overal in. Zij zijn de rechters, die zeggen kunnen, wat de Bijbel behoorde te wezen, en stooten hem van zijn troon.

God beware ons voor dezen boozen geest! Wat mij betreft, ik hoop altijd aan de voeten van God in de Heilige Schrift te zitten. Ik geloof niet, dat, van het begin van Genesis 1 tot aan het einde van

Openbaringen 22, een enkele feil in den Bijbel is, van wat aard dan ook, hetzij op het gebied der natuurkunde, of der geschiedenis, of van wat dan ook. Ik ben bereid, om alles te gelooven, wat de Bijbel zegt, daar het bij mij vaststaat, dat dat boek is: het Woord van God. Indien niet alles waarheid is, dan is dat boek mij geen cent waard. Het kan zijn, dat hij iets waard zou zijn voor iemand, die zoo wijs is, dat hij het ware uit het valsche kan oppikken; maar daartoe ben ik te dom. Indien ik hier niet heb een gids, die onfeilbaar is, dan zou ik spoedig mijn eigen gids zijn; want daar moet het toch op uitdraaien. Immers ik zou telkenmale de vergissingen van mijn gids moeten verbeteren; doch daartoe ontbreekt mij de bevoegdheid, en zoo ben ik er erger aan toe, dan indien ik in het geheel geen gids had.

Zit neder, gij menschelijke rede, en laat het geloof opstaan. Gelijk God gezegd heeft, laat God waarachtig zijn, en alle mensch leugenachtig. Indien de wetenschap den Bijbel tegenspreekt, dan ziet het er kwaad uit voor de wetenschap; de Heilige Schrift is waar, om het even, welke de theorieën der menschen zijn. „O,” hoor ik iemand zeggen, „die Spurgeon is er nog een van de oude school; zoo'n steile letterknecht!” Ja, dat ben ik; maak u maar niet bezorgd, dat ik complimenten van dien aard van mij zou zoeken af te schuiven, ik wil staan of vallen bij dit dierbare boek. Het was het wapentuig der Hervorming; het smeedt het pausdom ter aarde, en ik zal het niet wegwerpen, wie daar ook toe kome”.

Spurgeons vader was in die dagen predikant bij de Independenten, in een op zichzelf staande gemeente te Colchester; ook preekte hij elken Zondag te Tollesbury, een dorpje niet ver van de stad. Terwijl nu Charles in de kerstvacantie van de school te New-market thuis was, had bij hem de groote geestelijke verandering plaats, die over heel zijn leven besliste en werd hij een nieuw mensch in Christus.

Hooren wij verder wat hijzelf ons later verhaalt: „Jaren geleden, toen ik een jongmensch was, drukte de last der zonde mij zeer zwaar. Ik was niet tot groote ondeugden vervallen, en zou door niemand als een bijzonder boosdoener zijn beschouwd geworden. Doch ik beschouwde mijzelf als zoodanig en om goede redenen. Mijn geweten was nauw, omdat het helder en duidelijk zag, en ik meende, dat ik, die een vromen vader en een biddende moeder had gehad en in de wegen der godsvrucht was geleid, tegen veel licht had gezondigd; dat er bijgevolg meer schuld rustte op mijn zonde dan op die van anderen, die de makers mijner jeugd waren, maar niet mijn voorrechten hadden genoten.

Ik kon de genoegens der jeugd niet deelen, wijl ik gevoelde dat ik mijn geweten geweld had aangedaan. Ik placht mij naar mijn kamer te begeven

en daar alleen te zitten, terwijl ik mijn Bijbel las en bad om vergeving. Maar de vrede kwam niet. Boeken, zooals Baxters „Roepstem tot de onbekeerden” en Doddridges „Opstaan en Voortgaan” las ik telkens en telkens weer. Vroeg in den morgen werd ik wakker en las de ernstigste boeken die ik kon vinden, verlangende van den last mijner zonden te worden bevrijd.

Niet altijd was ik zoo neergeslagen, maar soms was de ellende mijner ziel zeer groot. De woorden van den profeet der Klaagliederen en die van Job pasten 't best bij mijn droeven toestand. Ik zou den dood boven het leven hebben verkozen. Ik trachtte alles zoo goed te doen als ik kon, en mij behoorlijk te gedragen; maar naar mijn eigen oordeel werd ik al slechter. Ik voelde mij steeds meer neergedrukt. Elke plaats der aanbidding binnen mijn bereik bezocht ik, maar hoorde niets dat mij op den duur troostte.”

Wanneer Charles thuis was, placht hij des Zondags zijn vader naar Tollesbury te vergezellen. Doch op zekeren Zondag in de maand Januari 1850 was het weer zoo stormachtig, dat moeder 't beter vond dat Charles, die niet bepaald te Tollesbury behoefde te zijn, niet zoo ver ging. Daar er in de kerk zijns vaders te Colchester nu niet werd gepredikt, zou de jongeling maar ergens elders in de stad kerken. Wij zeiden reeds hoe de onrustigheid zijns harten hem er toe gedreven had tal van kerken te bezoeken om te zien, waar hij vrede vinden zou. Dien Zondagmorgen nu gebeurde het, dat hij een kleine kapel binnentrad, waar de zoogenaamde „Primitive Methodists” saamkwamen. Charles was daar nooit geweest en wist zelfs niet dat dit kerkgebouw bestond, schoon het te Colchester, in zijn vaderstad, was. Toch moest hij juist daar zijn.

De prediker van dien dag was een man uit de plaats, „bleek als de dood en mager als een geraamte”. In de week werkte hij als spitter en koolplanter. Op Zondag leidde hij nu en dan den dienst in de kleine kerk.

De sneeuwjacht en de storm waren oorzaak, dat slechts weinigen dien morgen waren opgekomen. Ja zoo klein was de vergadering, dat de spreker bij zichzelf overwoog of 't wel de moeite waard was voor zulk een klein gehoor te spreken. Eindelijk sprak hij 't dan ook uit: „Ik denk niet, dat ik van morgen preeken zal.” Doch aan dat besluit werd geen gevolg gegeven, want de Heere bestuurde het anders.

Des Heeren Geest leidde er den eenvoudigen prediker toe de aandacht der weinigen, die vergaderd waren, te bepalen bij het welbekende vers in Jesaja 45 : 22: „Ziet op Mij en wordt behouden, alle einden der aarde; want Ik ben God en daar is geen ander”. (Engelsche vertaling).

De eenvoudige prediker bespeurde weldra den vreemdeling, den jonkman, die onder de galerij had

plaats genomen. Hij vestigde den blik op Spurgeon en met den vinger op hem wijzend, sprak hij, als ter toelichting van den voorgelezen tekst:

„Daar zit onder de galerij aan de linkerhand een jongeling, die zich zeer ellendig voelt. Hij zal geen vrede vinden vóór hij op Jezus ziet. Jongeling, gij schijnt in moeite te verkeerren. Zie op Jezus en gij zult er van bevrijd worden. Zie, zie, zie!” En nogmaals riep hij: „Zie, zie, jongeling, zie!”

En op datzelfde oogenblik werd den jeugdigen hoorder duidelijk, hoe de zaligheid niet een werk was van hemzelf, en hoe de blik des geloofs op Christus' volbracht werk zijn ziel de zaligheid schonk. De last, dien hij nu weken en maanden had gedragen, viel van hem af en het werd hem gegeven zich aanstonds in Christus te verblijden. Ja zulk een overstelpende vreugd kwam over hem, dat hij gevoelde hoe hij had kunnen opstaan en uitroepen: „Hallelujah! Geloofd zij God, ik ben van den last mijner zonden bevrijd!”

Wel weinigen vermoedden wat heerlijk werk voor God en voor de eeuwigheid was verricht. De prediker is wellicht dien morgen ontmoedigd heengegaan wegens de slechte opkomst. Maar de boeken, die in de hemelen geschreven worden, vermeldden dien dag van een uitverkoren vat, dat 's Heeren naam dragen zou onder velen, en de boodschap der zaligheid zou brengen tot millioenen. De strijd was gestreden, de overwinning behaald. Was ook het gehoor dien morgen als dat bij den doop des kamerlings in de woestijn slechts gering in getal, er was ook, evenals daar, althans één opmerkzaam hoorder. Eén vroeg ernstig naar de zaligheid en — werd bekeerd. Hij reisde voortaan zijn weg met blijdschap en zou spoedig den Christus, dien hij had aangenomen, openlijk belijden.

Den avond van dien gewichtigen dag, den dag zijner bekeering, bezocht Spurgeon de Baptistenkerk te Colchester en hoorde daar, verzeld door zijn moeder, een leerrede over de woorden: „Aangenomen in den Geliefde”. Ook die preek werd hem tot grooten zegen. Hij zag nu hoe in al zijn nooden door Christus werd voorzien. Bij de *ervaring* van den morgen kwam alzoo nu de *verzekering*, die voortvloeit uit een volkomen vertrouwen des harten in den Zoon van God, als den Redder der ziel.

H.

EEN RIJK LEVEN.

In een vorig no. werd onder meer ook gesproken over de laatste levensdagen en het zoo blijmoedig heengaan van de grooten Duitschen geleerde Von Schubert.

Zijn sterven was het einde van een rijk, in God geworteld leven, dat alleszins verdient nader gekend te worden, voorzoover dit althans mogelijk is in

de weinige bladzijden, die we er hier aan kunnen wijden.

In het begin onzer eeuw verwekte de adem des Goddelijken Geestes in verschillende oorden van Deutschland mannen des geloofs, die met den geur van hun getuigenis voor Christus wijd en zijd verkwikking verspreidden. Onder hen bekleedt Schubert een eerste plaats — een man, van wiens leven en werken in woord en geschrift een onberekenbare zegen op tallooze zielen is afgestroomd.

Schubert werd als kind eener vrome predikantsfamilie in het jaar 1780 te Hohenstein in het Saksische Ertzgebergte geboren. Nadat hij in het ouderlijke huis een zorgvuldige opvoeding genoten en op de school in den omtrek aldaar de noodige opleiding verkregen had, ging hij voor de laatste jaren zijner gymnasiale studiën naar Weimar, waar de aanraking met den beroemden Herder, aan wien de opperste leiding der school was toebetrouwd, van grooten invloed was op zijn verstandelijke ontwikkeling. Hij woonde de theologische voorlezingen aan de hoogeschool slechts korten tijd bij, wijdde zich vervolgens aan de studie der natuur, waartoe hij zich inwendig voelde aangetrokken en ging tot dat einde allereerst naar Leipzig, daarna naar Jena, waar Schelling hem voornamelijk boeide en zijne natuurbeschouwing voor de toekomst bepaalde.

Na voltooide studie zette hij zich in Altenburg als doctor neder en aanvaardde aldaar zijne eigen huishouding, nadat hij met een voortreffelijke jonkvrouwe uit zijne geboorteplaats in den echt was getreden. Maar de praktijk als doctor bevredigde hem niet: immers was de navorsching van de geheele natuur het doelwit van zijn wenschen en streven. Hij begaf zich derhalve naar Freiburg, waar Werner, „de grondlegger van de ware kennis der aarde”, destijds leeraar was, en oefende zich onder diens leiding allereerst in een engeren, maar belangrijker en grondiger tak der natuurkunde. Vervolgens ging hij naar Dresden, deels om zich aan zijne praktijk als doctor, deels aan geschriften te wijden, totdat hij als rector van een nieuw opgericht reaal-gymnasium in Neurenburg beroepen werd, werwaarts hij zich in het begin des jaars 1809 begaf. Zoo ontving hij dan het beroep als leeraar, en dit was het toppunt van zijn streven.

Zijn verblijf aldaar werd voor hem hoogst gewichtig door in- en uitwendige ervaringen. Onder de laatste was het verlies zijner geliefde gade wel de zwaarste. Maar God beschikte zijner eenzame ziele nieuwen troost in eene nabestaande zijner gade, die tot aan zijn dood met de getrouwste liefde het lief en leed zijns in- en uitwendigen levens met hem deelde. Welkom was hem de keuze van den groot-hertog van Mecklenburg, toen deze hem als onderwijzer en opvoeder zijner kinderen begeerde, daar de nieuwe betrekking in Neurenburg om velerlei redenen niet recht voorspoedig ging. Hoe aangenaam

hem deze nieuwe betrekking ook was en bleef, zij werd nochtans verbitterd door vijandelijke aantijgingen, die hij vanwege zijn rondborstige belijdenis van Christus in den hofkring te verduren had. Hij beschouwde het dus als eene verlossing, toen hem door den invloed van Schelling eene plaats als hoogleeraar in de natuurlijke geschiedenis aan de hoogeschool te Erlangen werd opgedragen. Nu was hij eerst recht in zijn element en het duurde niet lang of hij gevoelde zich geheel en al in zijn werkkring onder de studenten tehuis. Ook viel hem aldaar een vertrouwelijke omgang met de voornaamste mannen zooals Krafft, Schelling, Pfaff, Kanne en anderen tebeurt, die hij op hoogen prijs stelde.

Na een negenjarigen werkkring in Erlangen voerde zijn beroep hem in het jaar 1827 nog verder naar het zuiden, naar Munchen. Veel was er, dat aldaar medewerkte om hem die stad tot zijn eigenlijk aardsch vaderland te maken — de uitgebreider kring van een veeljarigen arbeid, de rijke waardeering zijner academische werkzaamheden, de vriendschappelijke omgang met uitstekende mannen, zooals: Roth, Ringseis, Cornelius, Schnorr, Puchta en vele anderen, en voornamelijk opnieuw met zijn ouden vriend Schelling, daarenboven de achting en het vertrouwen van een geliefd koninklijk huis, de eenvoudige zin van het Beiersche volk en de nabijheid van het gebergte, werwaarts hij zoo gaarne telkens ter ontspanning henen spoedde. Hij bleef in dit zijn aardsche vaderland, totdat zijn Heer hem op den 1sten Juli 1861 tot zijn eeuwig vaderland opriep.

God had hem met edele, rijke gaven begiftigd. Reeds vroeg gaf hij blijken van de kracht van zelfstandig nadenken over de dingen des hoogerens levens. De gewaarwordingen, die de wijsbegeerte der natuur van Schelling bij hem teweegbracht, de studiën bij Werner, den kenner van het inwendige der aarde, alsook de lectuur van werken over de mystiek en de theosophie (wijsgeerige kennis van Goddelijke dingen) wekten en vermeerderden den rijken schat van denkbeelden, die op den bodem zijns geestes rustte. Hij was een diep denker, hij onderzocht het stille worden der dingen en de geheime betrekkingen en beurtelingsche werkingen in de sferen des levens. „Het zichtbare in de natuur tot in de onzichtbare en vormende krachten op te sporen, het scheppend vermogen des geestes in de natuur en het grondend zoowel als het bekrachtigend werken der natuur in de geestenwereld te kennen, het geestelijke in het beeld van het lichamelijke, het eeuwige in het beeld van het aardsche te aanschouwen, en den trek van het lagere naar het hoogere, het uitstreken van de behoefte naar de bron harer bevrediging, maar bovenal door alles henen den moederlijken band van een allesomvattend leven en een alles overheerschende liefde te volgen — zietdaar het element, waarin zich zijn geest het liefst bewoog en waarin het hem ook gegeven

was op steeds nieuwe wijze levende gedachten der waarheid uit de bron der wijsheid op te sporen".

Behalve deze scherpzinnigheid des geestes bezat hij een ongemeene scheppingskracht, die nog verhoogd werd door gestadige overdenking. Groot was de macht, die hij op de rijke bron zijner veelvuldige kennis bezat. Wat hij gedacht of gelezen, gehoord of ondervonden had, alles stond hem ten dienste, wanneer het dienen moest, om eene waarheid in het licht te plaatsen. Vooral openbaarde zich die gave op verrassende wijze in de mondelinge voordrachten op zijne collegiën, waarbij hij niet alleen volkomen vrij en zonder geschreven aantekeningen sprak, maar zelfs in zijne voordrachten over de sterrenkunde de meest op zichzelf staande datums, de ontzaglijke menigte van getallen en de moeielijkste getalsverhoudingen met de meeste juistheid wist aan te wijzen. Ook paarde hij van jongsaf tot aan zijn grijzen ouderdom aan deze geestkracht een zeer nauwgezette, zich aan strenge voorschriften bindende vlijt en een zeldzame, door een voortreffelijken lichaamsbouw ondersteunde, ijverige volharding in den arbeid. Zoo laat het zich alleen verklaren, hoe hij, behalve een uitgebreide briefwisseling met aanzienlijken en geringen, zulk eene menigte geschriften niet alleen in zijn veel grootere zelfstandige werken, maar daarenboven in een buitengewone hoeveelheid van enkele opstellen, aanwijzingen, recensien en academische verhandelingen kon stellen. Hetgeen uit de diepte zijns gemoeds opkwam, wist hij terstond in een sierlijken en aantrekkelijken vorm te ontvouwen en het ontbrak hem nimmer aan de voortreffelijkste beelden en gelijkenissen, om zijne gedachten levendig en aanschouwelijk voor oogen te stellen. Zoo kon hij met een ieder spreken, hetzij hij de raadselen der natuur ontknoopte, hetzij hij trekken uit de ervaring der ziel mededeelde. Hij bevredigde het verlangen van den ernstigen onderzoeker en de behoefte van den eenvoudigen volkszin op gelijke wijze en wekte in die beiden het verlangen naar het hoogere en eeuwige.

Zijn gaven van navorsching, toeëigening en onderscheiding kregen echter eerst volle waarde oor een recht kinderlijk gemoed, waaruit alles bij hem voortkwam en waardoor geheel zijn wezen, spreken en handelen een zoo sterken invloed oefenden. Wat hij dacht, was terstond een inwendig zien en gevoelen; hij wijdde zich aan de zaak met geheel zijne ziel en zoo richtte hij zich ook tot geheel den innerlijken mensch van lezer en hoorder. Gemoed en fantasie stonden zijn verstand bij het denken en spreken terzijde. Uit alles wat hij sprak, waait ons een levensadem tegen; de diepe denkbeelden leiden terstond in een rijke, diepe wereld des gemoeds, hetzij het woorden zijn van ernst of scherts.

Met zulke voortreffelijke gaven wijdde Schubert zich allereerst aan zijn levensberoep, de studie der

natuur. Wij moeten het aan kundiger hand overlaten, om zijne verdienste met betrekking tot het natuuronderzoek te beschrijven. Maar zeker is dat hem als maar weinigen gegeven was, om in het geheim natuurleven in te dringen, om het werken van Gods Geest daarin overal waar te nemen, het geheel met eenzelfden blik te overzien en de verschillende zijden van haar uitgebreid scheppingsorganisme in betrekking tot den mensch, als het hoofd der schepping en het evenbeeld Gods, op te vatten. Hij trachtte allereerst de beschouwingen, die zijn geest bezighielden, uit te spreken in zijne „Vermoedens eener algemeene levensgeschiedenis" en ging hiermede voort in ettelijke andere geschriften, zooals in zijne „Nacht- of donkere zijde der natuur" en in zijne „Oorspronkelijke wereld en vaste sterren." De rijpe vrucht zijner toenmalige onderzoekingen blijkt in zijne (algemeene) „Geschiedenis der natuur". Opende hij daarin een voor den wetenschappelijk geoefenden lezer veel omvattenden blik in de wereld, van het zonnestelsel des hemels tot aan het mos op het gesteente, hij poogde niet minder de jeugd en het volk in onderscheidene boeken de wonderen der schepping te verhalen. Hij deed dit op zulk een levendig aanschouwelijke en kinderlijk vroolijke wijze, met zulk een grondig verstand en zulk eene liefde voor al het geschapene, dat de lezer zich daardoor als in een welbekende wereld voelt ingeleid. Vandaar dan ook dien buitengewonen opgang dier volks-geschiedenissen. Zijn kleine natuurlijke geschiedenis („Leerboek der natuurlijke geschiedenis voor scholen en tot eigen oefening") werd in 20 groote uitgaven verspreid. In hoe oneindig veel jonge harten werd daardoor de neiging tot diepere opvatting der natuur en een vermoeden van een dieper leven en eene hoogere wereld gewekt!

Maar de natuur alleen kon zoomin zijn lust tot onderzoek als zijn liefderijk gemoed ten volle bevredigen. Hij zocht naar iets hoogers; zijn hart ging naar iets edelers uit, om zich daarin met een liefhebbend hart te verdiepen. Het voornaamste onderwerp zijner gedachten was de *mensch*, die kroon in het rijk der schepping. Den aard der ziel te verstaan, haar verband met het lichaam op te sporen en haar oorsprong tot in de diepte der eeuwigheid na te gaan, was zijn verlangen en streven. De „geschiedenis der ziel" is er de vrucht van, het belangrijkste zijner geschriften, en een werk van hooge waarde. Daarbij paarde hij aan zijn doordringend onderzoek naar het wezen der *ziel* eene levende, zich overgeevende belangstelling in het lot der *zielen*. Als blijk dier belangstelling leverde zijn „Oud en nieuw" een groote menigte verhalen, waarin hij zijn zeldzaam talent als verteller en levensbeschrijver aan den dag legt. De leiding der ziel in haar uitwendig leven, de stille werking des Geestes Gods, haar wonderbare bewaring temidden der menigvuldige dwaalwegen van dit leven, haar

verborgen wasdom, de gaven en deugden van den inwendigen mensch en diens in stilte rijpen voor de eeuwigheid, totdat de Heer hem daarhenen opriep, — zulke bepeinzigen waren de liefste uitspanningen zijns geestes.

Voor Schubert had het aardsche eerst dán zijn volle waarde en hoogste beteekenis, als hij het beschouwde als het afschijnsel van het eeuwige, en het menschelike als beeld van het Goddelijke. Ernstige genegenheid zijns harten voor 's Heeren dienst bleek reeds in zijn jeugdige jaren en nimmer ontbrak hem in zijn persoonlijk, huiselijk of maatschappelijk leven op mannelijken leeftijd „de heilige achtergrond, die hem voor wereldzin bewaarde”. 't Was echter eerst na zijn 30te jaar, dat het Goddelijke en eeuwige, dat het éene noodige zijne geheele ziel vervulde en hem tot leidstar werd voor geheel zijn volgend leven en werken. Hij dankte zulks aan den invloed van de vrome kringen in Neurenberg, „die aldaar de schatten des heiligen geloofslevens uit vroegere tijden voor het tegenwoordige hadden weten te redden”. Van toen af wendde hij zich, boetvaardig en door de ontfermingen Gods in de ziel gegrepen, met oprechte, hartelijke liefde tot zijnen God en Heiland, en bleef hij, door menigerlei aanvechting gelouterd, door aanhoudende ervaringen van de dierbaarheid der genade en bij toenemenden wasdom in de kracht des Geestes gesterkt, zijnen Heer getrouw tot aan den dood.

De vroomheid was geen kleed, dat hij nu en dan aantrok, zij was met zijn inwendigen mensch tezamen opgewassen en hem zoozeer tot een andere, tot een ware natuur geworden, dat zij onder alle omstandigheden op het ongedwongenst aan het licht kwam en hij zich betoonde als een verlost kind van God, als een belijder van Jezus Christus. Zijn vroomheid was oprecht, gegrond en innig. Hij onderzocht gestreng zijn geweten, doordrongen van de zondigheid des menschen. Smart over eigen zwakheid en ontrouw, blijdschap over de Goddelijke barmhartigheid en trouw, en het verlangen der liefde naar steeds diepere kennis, naar steeds inniger vereeniging met Hem, die de bron is van alle leven en vrede, vervulde zijne ziele. Met die liefde omvatte hij alles, waarin hij de liefde van zijnen God en Heiland aantrof en bespeurde.

Een kostelijke schat was hem Gods Woord; dagelijks putte hij daaruit en gaf in zijne geschriften overal getuigenis van diens levende kracht! Lief waren hem de kerkliederen; hij las en zong ze met blijdschap en wees gaarne anderen op die verkwikking in de vreugd en in het leed des levens. Zeer waardeerde hij de samenkomst der gemeente, en werd, doordien hij ze tot eigen stichting regelmatig bijwoonde, ook anderen tot voorbeeld!

(Slot volgt.)

EEN APOSTEL DER HEIDENEN.

Een der uitnemendste zendelingen, die hun leven in den dienst des Heeren hebben besteed, was de Fransche zending *Eugène Casalis* in Zuid-Afrika.

Hij werd den 12^{den} October 1812 te Bayonne, in Z. W. Frankrijk, uit Hugenootsche ouders geboren. Meer dan eenmaal hadden zijn voorouders om des geloofs wille moeten lijden, dewijl zij behoorden tot de vervolgte „Kerk der woestijn”. Zelfs had het huis van zijn grootvader gediend tot een der schuilplaatsen der Hugenootsche predikers in die gevaarlijke tijden. In dat huis namelijk was een raam, vijf voet boven den grond, dat toegang verleende naar een wijngaard, welke in verbinding stond met een woud en alzoo een weg van ontsnapping aanbod. De jonge Eugène had er veel behagen in om zijne grootmoeder te hooren vertellen, hoe zij bij zekere gelegenheid mede geholpen had om een Hervormd predikant te laten ontsnappen.

Deze namelijk, met haar man sprekende, werd eensklaps verrast door een bode, die ademloos binnensnelde met de boodschap, dat de „dragonders”, de „bekeerders” tót Rome, in aantocht waren. De predikant ging kalm door het raam het woud in, terwijl zij de deur sloot en garen begon te winden. Weldra waren de dragonders aangekomen en vroegen binnengelaten te worden. Zij antwoordde den aanvoerder moedig: „Mijnheer, ik doe de deur niet open, vóódat gij mij uw lastbrief toont”.

Gelukkig had de kapitein dien vergeten. Al wat hij doen kon was buiten te stampvoeten en te razen. Langzamerhand, toen zij dacht dat de predikant ver genoeg gevlucht was, deed zij de deur open, zeggende: „Mijnheer, mijn deur is voor ieder gesloten, die met geweld wil binnendringen, tenzij gemachtigd door den koning; doch zulken als gij, die ververschingen en rust noodig hebben, mogen binnemen”.

Onmiddellijk doorsnuffelden de dragonders het huis van den kelder tot de vliering, en vonden niet den vluchtenden predikant, maar wel, na hun werk, een heerlijken maaltijd, met echt Fransche gastvrijheid toebereid.

Gesproten uit zulk bloed, en bij zulke herinneringen, kon de kleine Eugène mede tot een held opgroeien. Aan zijne grootmoeder, die hem deze geschiedenis vertelde, heeft hij zijn eerste godsdienstige indrukken te danken. Nog maar negen jaren oud, werd hij door zijne vrienden reeds als een toekomstig leeraar aangewezen. De zendingsgaest begon reeds in hem te werken, toen hij nog een jongen was. Hij vertelt, hoe hij eens schreide over de geschiedenis van twee kleine Afrikanen. Zijn godsdienstige indrukken werden dieper door den ernstigen omgang met Ds. Tyt, een der godvruchtigste en ijverigste Fransche predikanten van dien tijd. Op zekeren dag zeide deze tot hem:

„Eugène, gij zijt nu vijftien jaar; het wordt tijd, dat wij weten wat gij worden moet.”

Onmiddellijk was zijn antwoord gereed: „Ik zal u niet zeggen, wat ik *wensch* te worden, maar wat ik *zal* worden: — zendingeling”.

Met deze beslissing was 't hart van den leeraar zeer verblijd, en zoo werd dan Eugène gezonden naar het zendingshuis te Parijs. De studenten werden in de groote stad practisch voorbereid voor hun toekomstig werk onder de Heidenen, door middel der inwendige zending. In een achterbuurt was een kapel, waar ook Casalis gedurende zijn studietijd arbeiden moest om voor zijn levenstaak voorbereid te worden. Juist was de cholera uitgebroken. Op een Zondagmorgen, onder het gebed om bewaring voor deze ziekte en om voor den dood voorbereid te mogen worden, werd plotseling een man in de vergadering aangetast. Casalis snelde van de spreekplaats, en vatte den man in zijne armen, die van pijn ineenkromp. Twee uren daarna stierf de man, en Casalis begroef hem den volgenden dag. Zulke ervaringen moesten juist dienen om hem voor zijn toekomstig werk in Zuid-Afrika voor te bereiden.

Men verwachtte, dat hij naar Algiers zou gezonden worden, daar dit kort geleden in Frankrijks bezit gekomen was, doch het werd bepaald dat hij naar Zuid-Afrika zou gaan. Zoo ging hij dan tot zijn vrienden om afscheid van hen te nemen. Velen van hen dachten hem nimmer weer te zien, en wezen met den vinger omhoog, zeggende: „Vaarwel, tot weerziens in den hemel!” Zijn vader klemde hem in de armen en drukte hem aan de borst, zeggende: „Ik zal u nooit wederzien”, een profetie welke spoedig werd vervuld, want kort daarna overleed de vader.

Nadat Casalis te Parijs tot zijn werk was geornd, kwam hij eindelijk, na eene reis, rijk aan ervaringen, in de Kaapstad aan. Hij werd met zijn beide medezendingen, Arbousset en Gossellin, met blijdschap ontvangen, vooral door de Hugenoten, wier voorouders in de vorige eeuw daar als landverhuizers uit Nederland waren gekomen. Doch niet onder hen, maar in het binnenland zou de arbeid beginnen. Wonderlijk werd door God het veld voor de arbeiders, en de arbeiders voor het werk voorbereid.

Even vóór de zendingen in Kaapstad aandelanden, had het opperhoofd van de Bassoetoes, die van een Hottentot aangaande den Christelijken godsdienst gehoord had en den oorlog moede was geworden, afgevaardigden naar Kaapstad gezonden, naar „het groote opperhoofd der blanken”. Zij hadden een geschenk van 200 ossen meegenomen, met de bede, om, in ruil voor dat vee, mannen te ontvangen, bekwaam om de zwarten te onderwijzen. En ofschoon de gezanten onderweg aangevallen, en de ossen gestolen waren, had het opperhoofd andere

boden gezonden om een man des gebeds. Casalis en zijne vrienden namen de uitnoodiging aan, gingen op reis 1200 mijlen ver, en kwamen eindelijk te Thaba Bosioe, de hoofdplaats van het Bassoetoeland, aan. Hier troffen zij Moshesh aan, het meest verlichte en rechtschapen opperhoofd in Zuid-Afrika. Hij hield verblijf in een bergachtig fort, heette hen hartelijk welkom, en stelde het geheele land te hunner beschikking. Zij vestigden zich echter niet in zijn bergachtige hoofdplaats, dewijl zij meer behoefte hadden nabij een stroom te wonen, om daar een boerderij aan te leggen; zij kozen een der schoonste valleien, 20 mijlen van de hoofdplaats, en noemden deze plaats Moriah.

Casalis had nu een uitstekenden helper in Gossellin, daar deze een practisch handwerksman was. Zoodra deze in Frankrijk hoorde, dat de Zendingsvereniging iemand als hij noodig had, riep hij in de vergadering uit: „Dat is voor mij, ik ben de man!” en in drie dagen was hij klaar om meê te gaan. Hoofdzakelijk door het werk van Gossellin werd een kleine hut voor de zendingen gebouwd, en Casalis keerde naar Kaapstad terug om verdere benoedigdheden en vee aan te schaffen voor hunne vestiging. Op zijn terugtocht was hij door gevaren omringd. Zoo b. v. hoorden zij op een avond om 10 uren, toen hij met zijne reisgenooten rondom een groot vuur zat om te bidden, een onheilspellend geluid, een gebrul als dat van een leeuw, wanneer deze zijn prooi behoedzaam nadert. Als door eene ingeving van boven, hief hij plotseling een lied aan, terwijl de Hottentotten levendig en krachtig mede instemden. Hun zingen had zeker den leeuw bevreesd gemaakt, want den volgenden dag zagen zij duidelijk zijne sporen, en werden overtuigd dat God hen had bewaard door het aanheffen van het gezang.

Casalis en zijne medezendingen begonnen nu spoedig met het godsdienstig onderwijs, doch dit ging natuurlijk langzaam. De grootste moeielijkheid was de onbekendheid met de taal; bij gemis aan een spraakkunst moesten de woorden één voor één uit den mond des volks worden opgevangen.

In den beginne gebruikten zij een inboorling tot tolk, die wat Hollandsch kende, doch met des Heeren weg was hij geheel onbekend. Hij kende maar één woord in betrekking tot den godsdienst, n.l., „gebed”. Daardoor werden eigenaardige fouten gemaakt. Zoo verwarde men het woord Zaligmaker met zadelmaker, en vertelde nu en dan aan de Bassoetoes dat „Jezus de groote zadelmaker was”. Zijn geheele houding gaf duidelijk te kennen, dat hij geen woord geloofde van wat hij vertaalde. Hij zeide tot de zendingen dat de beste wijze om de Bassoetoes te bekeeren was: hen goed af te rossen. Hij bood hierin zelfs zijne diensten aan, er bijvoegende: „Ik zal u wel helpen, en gij zult zien, hoe goed ik de zweep hanteeren kan”. Tegen den tijd dat de zendingen de taal beter leerden, kwamen zijne streken

meer aan het licht, en toen werd hij weggezonden.

De zendelingen begonnen hun godsdienstonderwijs door eenvoudig geschiedenissen uit den Bijbel op te zeggen, en gemakkelijke liederen te dichten, die ook op gemakkelijke wijzen werden gezet. De toespraken duurden 10 à 25 minuten. Door het gezang werden de Bassoetoes geboeid; dit was voor hen een nieuwe kunst; met veel genoegen stemden zij mede in. Moeielijk ging het om hen in de maat te houden, doch de zendelingen hielpen hen hierin door krachtig met den voet de maat aan te geven. Nog veel moeielijker was het om hun aandacht te bepalen bij het gebed. Zoolang de inboorlingen zagen dat de zending tot hen sprak, ging alles goed, doch zoodra zij niet meer persoonlijk werden toegesproken, achtten zij zich niet meer verplicht te luisteren. Zij begonnen dan rond te kijken, te geeuwen en praatten met elkander. De zendelingen kwamen nu op de gedachte om hen de woorden te laten nazeggen. Hierin hadden de inboorlingen wel aardigheid; zij hielden er van hun eigen stemmen te hooren.

Nadat Casalis en zijne vrienden zich hadden gevestigd, werd besloten een nader bezoek te brengen bij het opperhoofd. Hij zeide: „Nu zult gij werkelijk mijne zendelingen zijn. Zoo vaak gij komt, zal ik er ook zijn en zorgen, dat mijn volk er is om naar u te luisteren”. De koning hield zijn woord. Zoo vaak de zendelingen kwamen, beklom een heraut de spreekplaats in de nabijheid van des konings huis, waar de volksvergaderingen werden gehouden, en riep met alle macht: „Tot het gebed. Allen, allen. Ook de vrouwen en kinderen!”

Dit bevel veroorzaakte een groote beweging en vroolijkheid, want het was iets zeer ongewoons, dat vrouwen op eene vergadering werden toegelaten. Vooral de jonge mannen wachtten af om te zien wat de vrouwen en meisjes doen zouden. De vrouwen zonden eerst haar kinderen, hopende dat dit voldoende zou zijn. Maar Moshesh was onverbiddelijk. „Waar blijven de vrouwen?” vroeg hij. Eindelijk kwamen zij, bedeesd en nieuwsgierig. Maar zij bleven aan den ingang van de omheining, waar zij neerhurkten en drongen gelijk een kudde schapen, er voor zorgende dat zij met den rug naar de vergadering waren gekeerd. — Zoo vonden de zendelingen niet alleen een arbeidsveld, maar tevens eene gelegenheid om op deze wijze te vergaderen, en een opperhoofd, dat hen door zijn voorbeeld en invloed steunde.

Het belangrijke werk der Fransche zendelingen in betrekking tot de bekeering van Moshesh en zijn volk bespreken wij nader. Thans slechts een mededeeling van de eerste bekeering. Vijf jaren lang hadden de zendelingen gearbeid zonder nog één voor Christus te winnen. Wel waren de Bassoetoes vriendelijk, maar niet genegen om den beslissenden stap te doen. Maar op zekeren avond, den 9^{den} Januari 1836, hoor-

den de leeraars een geluid dicht bij hun hut te Moriah. Naar buiten gaande, bemerkten zij een hunner jonge mannen, met name Sekhesa, biddende. Zij luisterden naar het vurig gebed van den jongen man, vielen op hun knieën, en barstten uit in tranen van vreugde over deze bekeering. Sekhesa bleef getrouw tot aan zijn dood, in 1881. Eenige weken na zijne bekeering las Arboussset hem een lied voor, over de tweede komst van Christus. Met een van glans stralend gelaat riep Sekhesa uit: „Gezegend zij zijn naam”. Honderden van Bassoetoes bekenden later, dat zij hun eerste godsdienstige indrukken hadden gekregen ten tijde dat Sekhesa den Heere gevraagd had, hem tot een zijner kinderen te willen maken.

(Slot volgt.)

Niet de nieuwste methode, toch wellicht de beste.

't Is misschien niet allen lezers bekend, dat in ons vaderland een *Vereeniging tot uitbreiding van het Evangelie in Egypte* bestaat, waarvan penningmeester is — men begrijpt waarom we dit vermelden — de Heer J. Boersma Dz. te Weesp, en die arbeidt o. a. te Calioub in Egypte door de zendelingen De Vlieger en Spillenaar, welke laatste weldra Nederland bezoekt.

Wat de eerstgenoemde der beide leeraars onlangs mededeelde over den arbeid der zendelingen in de scholen is zoo belangrijk, dat we ons niet kunnen onthouden 't mede te deelen, te meer daar het zeer practische wenken ook voor ons, Nederlanders, bezit. Hij zegt o. a.:

„Wanneer het kind bij ons op school gebracht wordt en nog niet lezen kan, dan krijgt het een stuk gekleurd papier, waarop met groote letters het Arabische alfabet gedrukt is. Deze papieren heb ik te Kaïro voor onze school laten drukken, omdat de kleinen vaak eenige leesboeken versleten, vóór zij dit alfabet kenden. Eene methode-Bouman of dergelijke kent men hier natuurlijk niet, en ik weet niet of de Arabische taal zich langs zulke wegen zou laten onderwijzen. De Arabier zou nooit te bewegen zijn zulk eene „mijn leeren is spelen en mijn spelen is leeren”-methode te aanvaarden. Voor mijzelf ben ik dan ook niet zeker, dat er eenig voordeel meê behaald zou worden. Door de inspanning, waarmeê de kinderen hier lezen leeren, worden zij voorbereid tot de moeielijke taak, die hun wacht, als zij later de mystieke doch schoone werken hunner oude en rijke letterkunde zullen bestudeeren of zich wagen op 't uitgestrekt gebied der wiskunde. Is het leeren in den beginne spelen, dan worden de krachten niet gestaald voor de werkelijkheid, die niet met zich spelen laat. Ofschoon deze begrippen tegenwoordig voor verouderd doorgaan, worden zij door de ervaring hier niet gelogenstraft.

Dat de leerlingen onzer hoogste klassen, schoon met minder algemeene kennis toegerust dan Hollandsche jongens, de klassieken hunner taal met genoegen lezen en de langste bewerkingen in de rekenkunde en de algebra met zichtbaar genot uitvoeren, bevestigt mijne meening. In Holland worden Vondel en Hooft door de jongens zoo weinig gelezen, ja zelfs door de ouderen zoo zelden ingekeken, dat de uitgevers het niet aandurven er behoorlijk meê voor den dag te komen. Een flinke uitgave is peperduur en dient vaak slechts tot opschik in mooie bibliotheken. Voor de schooluitgaven heeft men een letter uitgezocht, die niemand lezen kan. En toch bieden Vondel en Hooft onvergelykelyk veel gemakkelijker Hollandsch dan de Arabische klassieken Arabisch. Van deze laatsten verschijnt evenwel de eene editie na de andere, in keurig formaat, met flinke letter en voor geen geld, en daar slechts een zeer klein percentage der bevolking lezen kan, dunkt mij dat een bewijs, dat men hier door geen inspanning wordt afgeschrikt, als de taal wat verouderd, de stijl wat gedrongen en de gedachtengang wat diep is.

Na door het alfabet heengewerkt te zijn, krijgen de leerlingen het eerste leesboekje, dat hun alle letters en teekens benevens gemakkelijke woorden en zinnetjes geeft. Kinderen van 4 of 5 jaar hebben soms een jaar noodig eer ze dit boekje machtig zijn. Het aantal exemplaren, dat ze verslijten, eer zij 't zoover brengen, is aanmerkelijk. Dit is een euvel, dat gemakkelijk kon worden vermeden door het boekje in twee of meer deeltjes te splitsen, iets wat den ijver der kinderen zeker ook aanwakkeren zou. Doch daar van dit eerste leesboekje elk jaar ettelijke tienduizendtallen worden verkocht, denkt de uitgever aan geen verandering. En de zendingsscholen zijn financieel niet sterk genoeg om eene uitgave te bekostigen.

Wanneer iemand, die van de krakelingenmethode houdt, in onze zendingsschool kwam en kinderen van 4, 5 jaar in hun boekje bezig zag, zou hij medelijden met de stumpers krijgen, en dikwijls moet ik lachen als een der onderwijzers den jeugdigen student bestraffend vraagt: „Staan er één of twee puntjes?” Een punt boven een gesloten krul is f, een punt onder een streep is b, twee punten boven een gesloten krul is k, twee punten boven een streep is t, enz. De aspirant-geleerde evenwel heeft zijn boek reeds zoo zwart gestudeerd, dat het aantal punten niet meer te bepalen is en daar hem het onderscheid tusschen één en twee soms niet helder is, blijft de vraag zonder antwoord. Met een vermaning het boek rein te houden krijgt de kandidaat dan gewoonlijk een nieuw exemplaar, waarmee hij trots de veel te hooge zitting zijner bank beklimt, en volmoed den arbeid hervat. Zeker, die studie is bitter, maar de vruchten zijn zoet. Dat ondervonden beiden, leerlingen en onderwijzers, toen Prof. Merx in de hoogere klassen een onderzoek naar de vorderingen instelde en onze brave jongens de mystieke gedich-

ten uit den Divan van Ibn-el-Farid ontleedden en verklaarden, en de hoogleeraar èn voor de klas èn later in de Münchener Allgemeine Zeitung aan zijne verbazing en bewondering uitdrukking gaf.

Na het eerste leesboekje, dat geenerlei godsdienstigen tint vertoont en met kleine wijzigingen door alle Egyptische kinderen wordt gebruikt, volgen in onze school de Spreuken van Salomo, uitgegeven te Beyrouth (Syrië) in handig formaat en met keurige letters op sterk papier gedrukt, prijs 12⁵ Cent, of een der Evangeliën, tegen denzelfden prijs in denzelfden voortreffelijken vorm. Ook dat is weer geheel tegen de Hollandsche manier in, want vooral de Spreuken zijn door den kindergeest niet te verteren. Het is zoo, maar wanneer de leerling na verloop van een jaar (vaak in zes maanden) het boekje vlug en vloeiend leest en de eerste hoofdstukken van buiten kent, dan is hij gereed voor elk goed stuk proza. Dat het gelezene natuurlijk niet in zijn samenhang wordt begrepen, hindert niet. Een leesles moet een leesles blijven. Tot deze slotsom zijn ook in 't vaderland velen gekomen. Op vele Arabische scholen neemt men na 't eerste leesboekje onmiddellijk den Koran, waarvan volstrekt niets begrepen wordt, doch waarvan de vorm een ideaal van stijl is.

Na de Spreuken of de Evangeliën gebruiken wij den Bijbel in zijn geheel, benevens bloemlezingen van Arabische dichters en prozaschrijvers van den eersten rang. Leesboekjes voor de school geschreven kent men hier niet en zouden geen ingang vinden, al bestonden ze, want men oordeelt hier, dat op de school alleen de fijne bloem der letterkunde mag worden gelezen. Dit is zeer goed gezien, want op die wijze alleen wordt de smaak der leerlingen gevormd en wordt inderdaad wansmaak eene onmogelijkheid. Over het fijne gevoel der Arabieren voor schoonheden van stijl behoef ik niet te spreken. Het is wereldbekend en de Koran heeft er voor een groot deel zijn invloed aan te danken. Of, wat ook mogelijk is, kennis van den Koran heeft het gevoel voor die schoonheid gewekt en onderhouden.

Een in Christelijke scholen veelgebruikte bloemlezing is die, uitgegeven te Beyrouth in tien fijn uitgevoerde boekdeelen à f 1.25 per deel. Zij bevat keur uit de werken der voornaamste Arabische auteurs met weglating van al wat voor kinderen waardeloos of nadeelig zou zijn en tusschen die stukken mozaïek — vernuftige gedachte — is de Bijbelsche geschiedenis ingelascht, met het oogmerk deze zoodoende ook den Mohammedanen in handen te sluiken, iets wat gedeeltelijk gelukt is, schoon ook velen de vergulde pil niet slikken willen. Zoo veel is zeker, dat geen onbevooroordeeld Mohammedaan het boek onvoldaan terzijde zal leggen.

De Amerikaansche Zending heeft te Kaïro en te Beyrouth eenige leerboekjes uitgegeven voor Protestantsche scholen, doch de hooge prijs zal voor zendingsscholen een beletsel blijven ze in te voeren,

waar de keur der Arabische letterkunde hier voor een prikje te koop is. En betreuenswaardig is het, dat voor zulke scholen geene positief Christelijke lectuur bestaat. Alleen voor Bijbelsche geschiedenis bestaat een uitnemende handleiding van de Amerikaansche zending in vier deeltjes. Van de stichting der school, dus sinds negentien jaar, is op onze school dit werk gebruikt.

Er komt in Europa of elders geen werk uit van beteekenis, dat niet onmiddellijk in 't Arabisch vertaald en uitgegeven wordt, doch daarmee is de lagere school niet gebaat. En waar de Arabier nu in zijne eigen taal Darwin, Hume, Bacon, Rousseau, Voltaire en de rest leest, welk eene verantwoordelijkheid rust dan op de Christelijke uitgevers!

Op onze scholen te Calioub en Barrage gaat alles gewenscht. Ik ontvang thans aan schoolgeld ongeveer f 50 per maand. Van 1 Nov. '92 tot 1 Nov. '93 ontving ik ruim f 300 aan schoolgeld en behoefde de penningmeester onzer Vereeniging, buiten de salarissen der onderwijzers, slechts éénmaal eene gave voor de school te zenden. Tot het materieel, voor dat geld aangekocht, behooren o. a. veertig schoolbanken (voor Barrage), twee tafels, drie schoolborden en eenige boeken.

Op 't oogenblik hebben wij voor 't Fransch 40 leerlingen, voor 't Engelsch slechts één. Wel een bewijs dat met den Engelschen invloed de Engelsche taal nog niet de heerschende is in Egypte.

Met zegen is te Calioub met de kinderen der zendingsschool en met de gemeenteleden Maandag den 25sten December het kerstfeest gevierd. Te Barrage kon het ditmaal nog niet geschieden. Terugziend op het afgeloopen jaar, waarin wij onder veel strijd en lijden, onder veel gemis en met veel gebrek niet alleen allen arbeid mochten voortzetten, maar dien zelfs, door de nieuwe school te Barrage, mochten uitbreiden, terwijl het gemeentelijke werk te Calioub naar wensch vooruitgaat, — erkennen wij met dankbaarheid: De Heere heeft alles wel gemaakt."

Wat wij ook hopen, is dat er onder onze lezers zullen zijn, die deze goede zaak een weinig willen steunen. Men weet nu het adres.

GOD IS GROOT. 1)

Groot is God, als warme stralen
't Lachend veldtapijt bestralen,
Of als malsche dropp'len dalen
Op het smachtend plantenkleed.
Groot is God, als 't suizend windje
Speelt door berk- en beukentop;
Wiegt den geur'gen rozenknop;
Draagt den bontgekleurden vlinder;
Strijkt langs 't rijke korenland;
Golft de beekjes aan den rand.

Groot is God, als witte vlokken
Vallen op den kouden grond;
Als de vorst den stroom doet stremmen,
't Water in zijn boeien klemmen,
Zwaait zijn harden schepter rond.
Groot is God, als stormen woeden;
Als de eik terneder stort;
Als de bliksems 't zwerk verlichten,
Trotsche torens nederzwichten,
't Hechtst gebouw vernietigd wordt.
Als de zee haar schuimend water
Werpt op rots en duinen neêr;
Als de zilte, witte golven
't Brooze scheepke doen vergaan,
't Sterkste schip te pletter slaan.
Groot is God, als rust en vrede
Heerscht in huis en vaderland,
Als het zwaard roest in de scheede,
Als geen strijd behoeft gestreden,
Als geen lijden wordt geleden,
Milde welvaart blijft in stand.
Groot is God, als rijke zegen
Bloemen strooit op pad en wegen!
Groot is God, als druk en kruis
Komen over land en huis!
Groot is God in al zijn daden!
Wie doorgrondt zijn diepe paden?...
God is groot en wij zijn klein;
God is rein en wij onrein;
God is machtig en onendig,
Wij zijn zwak en onbestendig!

L.

F. DE J.

1) Bovenstaand gedicht, ons gezonden met het verzoek om het op te nemen en er eenige critische aantekeningen aan toe te voegen, toont duidelijk dat de jonge dichter aanleg heeft en niet voor een rijmelaar mag versleten worden. 't Heeft echter een groot gebrek en wel dit: Het maakt den indruk alsof het niet *af* is. Midden in zijn werk heeft de dichter er maar een eind aan gemaakt. En toch had hij met een heerlijken climax kunnen eindigen. „God is groot”: 1e. in de natuur, 2e. in de werken zijner voorzienigheid. Punt 1 is weder gesplitst: 1e. God is groot in al wat in de natuur zacht en liefelijk is; 2e. in den barren winter; 3e. in den orkaan. De overgang van de natuur op punt 2 is ook ongezocht. Uit den orkaan worden we geleidelijk verplaatst midden in de stormen van den oorlog, maar..... negatief, zoodat de overgang tevens de tegenstelling geeft; en het eerste onderdeel van punt 2 parallel loopt met het eerste van punt 1. Het volgende onderdeel van punt 2 loopt evenwijdig met 2 en 3 van punt 1.

Maar nu staan we plotseling voor een heel onverwacht slot, dat er vrij gedwongen en gewelddadig een eind aan maakt. De tegenstelling tusschen *God*

en ons, tusschen groot en klein, is *hier* niet op haar plaats. En daardoor mist het gedicht — jammer genoeg — het *Christelijk* element, dat het kenmerkende moest zijn.

De gedachtengang had moeten zijn:

- 1e. God is groot in de natuur als *Schepper*.
- 2e. Hij is het niet minder in zijne voorzienigheid als *Onderhouder* van het geschapene.
- 3e. Hij openbaart zich het heerlijkst als *Herschep- per* door de verlossing in Christus Jezus.

Daaraan kon zich vastknoopen een woord over *onze* kleinheid, zwakheid en onreinheid, om te eindigen met een schets van de grootheid waartoe God ons in zijn Zoon brengt.

We zouden onzen jeugdigen dichter raden dit onderwerp nog eens te nemen, daarbij zooveel mogelijk *dit* gedicht te vergeten, en het nieuwe niet alleen te beginnen, maar ook te voltooien.

Wat het rythmus aangaat moet hij dan in het oog houden dat de dichter, bij alle dichterlijke *vrijheid*, toch in *gebonden stijl* schrijft.

W.

EEN WENK.

Het onderstaande stukje werd ons door bevriende hand ter plaatsing aangeboden. Gaarne voldoen we aan dat verlangen.

Naar aanleiding van het opstel „Gods heerlijkheid in alle dingen” in het No. van 7 Maart, wil ik het volgende onder de aandacht der lezers van *Excelsior* brengen.

De richting, waarin de geest van den tegenwoordigen tijd den studeerende stuurt, loopt niet uit op verheerlijking van God in zijne schepselen! De kunst van den tegenwoordigen tijd stelt zich dit ook niet ten doel. Men leze de vele natuurbeschrijvingen in dicht en ondicht, die in de *Nieuwe Gids*, *Eigen Haard*, *Elzeviers maandschrift* onder de oogen van het publiek worden gebracht.

Sla de leerboeken voor aardrijkskunde, voor natuur-, plant- en dierkunde maar eens open, dan komt ge tot de overtuiging, dat, niet de verheerlijking van den Schepper, maar wel van 't schepsel, vele schrijvers drijft. Dit is te betreuren vooral voor onze Christelijke onderwijzers, die door het bestudeeren van zulke werken van het spoor worden gebracht, daar hun aandacht nooit bepaald wordt bij Hem, die de bergen verzet, de zon gebiedt, de hemelen uitbreidt, den wagen maakt, die groote dingen doet. Het spreekt vanzelf, dat de kinderen onzer scholen van deze verwaarloozing den terugslag onder vinden.

Toch schijnt de behoefte aan Christelijke leerboeken nog weinig gevoeld te worden. Het geringe succes, dat Christelijke schrijvers behaalden, die het waagden dergelijke boeken in 't licht te geven, is

daar om mijn beweren te staven. De onverbidde-lijke critiek op sommige eerste pogingen heeft anderen terug doen schrikken. Maar ook de studeerenden, zij, die de lessen bijwonen op een normaal- of kweekschool of op een gymnasium, hebben schuld. Zij stellen geen belang in de enkele werkjes van Christelijke schrijvers.

Welk candidaat-onderwijzer, welk aanstaand student kent en gebruikt de werkjes van Dr. Nieuw- huis? Ik vrees weinige. Deze Christelijke schrijver heeft zich niet geschaamd zijn Christendom te belijden in zijn werken. Schaf ze aan, bestudeer ze, zijn „*Buiten Europa*”, zijn „*Mensch en Dier*,” zijn „*Heelal*” en ge zult God leeren verheerlijken in zijn werken. Zorg dat er spoedig nieuwe drukken van noodig zijn en stel den schrijver in staat, het werk, dat hij begonnen heeft, voort te zetten. Veronachtzaam die schoone roeping niet: „God te vinden in de werken zijner handen” door onchristelijke schrijvers te steunen meer dan uwe geloofsgenooten, wier werken ge uwe aandacht niet waardig keurt.

L.

UIT HET LEVEN.

Beeldenhandel.

Door zekeren tak van industrie wordt een treurig licht geworpen op het godsdienstig leven in katholieke landen.

Het is wel de moeite waard, op te merken, dat in het zoogenaamd ongeloofige, atheïstische Frankrijk een van de bloeiendste takken van nijverheid die der „godsdienstige artikelen” is. Hierin zijn een groote verscheidenheid van voorwerpen begrepen, maar die, waarvan men het meest verkoopt en welke aan veel menschen werk geven, zijn de voorstellingen van den stal te Bethlehem, die op kersttijd in alle Rooms-katholieke kerken te zien zijn. Deze voorstellingen komen in alle grootten voor, van kleine poppen af tot beelden van manslengte toe.

Zij worden uit allerlei grondstof vervaardigd, van karton, was, pleister, metaal, opdat zij voor ieder verkrijgbaar zullen wezen. Ook zijn de groepen verschillend. Soms ziet men alleen het kind Jezus, Maria, zijne moeder, en Jozef; dan vindt men weder verscheiden herders en de Wijzen uit het Oosten. Natuurlijk wordt de meeste moeite besteed aan het kind Jezus; dit beeld en de andere figuren worden op verschillende wijzen afgewerkt, al naar hunne bestemming voor de verschillende deelen van Frankrijk, of voor den uitvoer naar de landen van het Noorden, het Oosten, het Zuiden of het Westen. De Katholieken van het Noorden verlangen blauwe oogen en blond haar voor het beeld van den Heiland, terwijl die van het Zuiden donkere oogen en zwart haar verkiezen, welke tinten donkerder worden,

hoe dichter het land bij den evenaar gelegen is. Het model van het Kind, dat in Frankrijk vooral in de kloosters het meest op prijs wordt gesteld, is een zorgvuldig geboetseerde wassen figuur, die door een verborgen mechaniek de armen kan bewegen en de oogen kan openen en sluiten.

Jaarlijks worden in Frankrijk ongeveer twintig duizend groepen in de meest verscheiden soorten voor de kerststallen in de kerken en elders verkocht tegen prijzen, afwisselend tusschen vijftientwintig- en vijftienhonderd frank. Ongeveer een gelijk getal worden uitgevoerd, en elk jaar neemt de uitvoer toe, tot groot nadeel van Duitschland, dat, tot 1880, het grootste aandeel aan dien handel had. De totale opbrengst van dezen tak van Fransche nijverheid, die vooral te Parijs bloeit, is ongeveer vijf millioen frank.

(*Neerl. Volksblad*)

De wereldbekende koordedanser BLONDIN, die, zooals men weet, de meest gevaarlijke toeren op gespannen koorden over den Niagara-waterval en andere gevaarlijke punten in de laatste 25 à 30 jaren heeft ondernomen, vierde onlangs zijn 70sten verjaardag, bij welke gelegenheid hem eene receptie in het Crystal Paleis werd aangeboden. Bij die gelegenheid vertoonde de 70jarige grijsaard voor de zooveelste maal zijne bedrevenheid in zijn „vak”, door over een gespannen koord te loopen, met een zijner kinderen — die de balans der schaal op 150 pond doet doorslaan — op den rug.

De man zeide bij die gelegenheid, dat hij bij de viering van zijn 80sten verjaardag nog evengoed instaat zal zijn om zijn toeren uit te voeren als thans.

Zou, zoo vraagt een blad, de arme man er wel ooit aan hebben gedacht, dat er ook voor hem eenmaal een tijd zal komen, dat de koord zal breken, waardoor hij in een afgrond zal nederstorten, waaruit zijne bewonderaars hem nimmer kunnen redden?

Het Jubileum der Jongel.-Vereenigingen.

Het verzoek van het Internationaal Comité aan de geestelijkheid der Engelsche en de predikanten der verschillende Kerkgemeenschappen, om ter gelegenheid van het aanstaand jubilé der C. J. V. op 3 Juni te Londen een *toepasselijke prediking* te houden, is nu, zoo meldt de *Jongelingsbod*, reeds door achthonderd toestemmend beantwoord.

De *grootte samenkomst* op Woensdag 6 Juni zal door den bij zoovelen geliefden George Williams worden gepreseed. De *Roall Albert Hall*, waar zij zal worden gehouden, is een bij uitstek schoon gebouw. Het heeft drie gaanderijen, met vijf- à zesduizend zitplaatsen; in de corridors daarachter is nog voor duizenden plaats. Het orgel is een der schoonste van geheel de wereld; het heeft 8000 pijpen.

Vrienden van den heer *George Williams* in Engeland hebben besloten, ter herinnering aan het feest, hem zijn borstbeeld aan te bieden, met een album van hen, die daartoe hebben bijgedragen.

Merkwaardig is het, dat dezelfde gedachte bij de vrienden in de *Vereenigde Staten* is opgerezen, die er een in het *Columbiaansch Museum* willen plaatsen, ter gedachtenis eener beweging, die door Gladstone, den beroemden Engelschen staatsman, „een der grootste onzer eeuw” is genoemd.

Op 20 Februari l.l. vervoegde zich een *deputatie* uit het comité der C. J. V. bij den *Lord Mayor* (burgemeester) van Londen, in het *Mansion House*, zijn residentie, met het doel om den raad der stad uit te noodigen een receptie voor de afgevaardigden te houden. De *Lord Mayor* verzekerde den deputaten, dat hij al zijn invloed zou aanwenden, om op het verzoek een gunstig antwoord te verkrijgen.

Het *Bestuur der City*, het eigenlijke hart van Londen, hield Donderdag 7 Maart, onder voorzitterschap van den *Lord Mayor* een zitting, waarin werd voorgesteld en goedgekeurd een som, niet hooger dan 1000 pond (twaalfduizend gulden), beschikbaar te stellen, om ter eere der aanstaande samenkomst te besteden, en een receptie te houden in de voor zulke hooge gelegenheden steeds bestemde *Guildhall* (gildenzaal).

We zien dus, dat het aanstaande jubilé veel belooft. *Leden* der Conferentie zijn zij, die behooren tot het wereldverbond der Christelijke jongelingsvereenigingen (die dus staan op den grondslag te Parijs aangenomen) d. i. voor Nederland tot het Ned. Jongelingsverbond.

In de laatste zeven jaren heeft de Christelijke matigheidsvereeniging van vrouwen der geheele wereld een door zeer velen geteekend monsterverzoekschrift tegen den handel in alcohol en opium en tegen de wettiging van ontucht gereedgemaakt.

Het is gericht aan alle regeeringen en moet thans rondgebracht worden. De dames Somerset en Wilard zijn daarmee belast. Het draagt *twee millioen* handteekeningen en met de verklaringen van eenige groote genootschappen drie millioen. De twee genoemde dames hebben dokter Lenn uitgenoodigd eene „betooging de wereld om” te organiseeren. Een groote stoomboot zal gehuurd worden en een gezelschap van 100 personen zal de twee dames vergezellen op dezen merkwaardigen kruistocht. Secretaris is de ex-secretaris van het „parlement der godsdiensten”, William Pipe. De kruistocht vangt met October a. s. in de Vereenigde Staten aan, en het verzoekschrift zal dan de regeering te Washington worden aangeboden.

Daarna worden bezocht: Londen, Napels, Rome, Athene, Jeruzalem, Caïro, Indië, Siam, al de Australische koloniën, China en Japan. Dan volgt een reis door de Stille Zuidzee. Later zal het verzoekschrift ook aangeboden worden aan de regeeringen van Noord- en Midden-Europa.

(*Wijngaard.*)

C O R R E S P O N D E N T I E.

J. J. L. te D. Zoo spoedig mogelijk worden de door u aan ons gerichte belangrijke vragen beantwoord. Ook aan uw wensch om een opstel over het door u genoemde onderwerp zal D. V. eerlang voldaan worden.

RED.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

GEMEENSCHAP MET CHRISTUS.

II.

II. Gods Zoon, onze Heere Jezus Christus, is de eenige Persoon, door wien God den mensch het leven geeft. Het geestelijk leven van den mensch bestaat dus daarin, dat er én van de zijde van Jezus, én van zijn eigen zijde, een allerinnigste en standvastige betrekking, een blijvende, wederkeerige gemeenschap bestaat.

„Ik ben de wijnstok, gij zijt de ranken, wie in Mij blijft en Ik in hem, draagt veel vrucht”. Deze woorden des Heeren zijn alleszins duidelijk; zij zeggen niets meer en niets minder, dan dat de mensch, die in geloofsbetrekking tot Hem staat, een deel van en daarmede een geheel is met dien heerlijken Wijnstok, dien de Vader plantte en wiens vruchten Hem alleen behagen. De ranken van den wijnstok zijn een met den wijnstok; het eenig onderscheid is hier, dat niet de ranken den wijnstok dragen, maar dat de wijnstok de ranken draagt. De wortel eens booms moet natuurlijk vroeger bestaan dan de stam, en de stam vroeger dan de takken, en zoo er geen stam voortkomt, dan blijven natuurlijk de takken achterwege.

Wanneer dus de Heer zegt: „Ik ben de wijnstok en gij zijt de ranken”, dan drukt Hij bijzonder op dit woord *wijnstok*, daar Hij zeggen wil: „Ik ben de wortel en stam des wijnstoks, die de ranken draagt en uit wien de ranken levenssap en kracht

moeten ontvangen, om te kunnen groeien en bloeien en vrucht dragen, en nu zijt *gij* zulke ranken aan Mij, den Wijnstok”. Dit beeld is treffend. Immers, er kan wel een vruchtbare wijnstok zijn zonder ranken, maar geen vruchtbare ranken zonder wijnstok. Zoodra de tak van den boom is afgebroken, verdort niet de boom, maar de tak; doch evenals de wijnstok geen druiven voortbrengt aan zijn stam of zijn wortel, maar enkel aan zijne ranken, zoodat de wijnstok eigenlijk niet bestaat voor zichzelf, maar voor de ranken, om de ranken voort te brengen en ze in de mogelijkheid te stellen vruchten voort te brengen, zoo is het ook met den Heere Jezus. Voor zichzelf werd Hij geen geestelijke Wijnstok. Als het hoogst bestaande Wezen met den Vader en den Heiligen Geest, bezat Hij al de schatten der Goddelijke genoegzaamheid, en om die te vermeerderen, behoefde Hij dus geen onaanzienlijken, dorren wortel en stam onder de boomen te worden — maar enkel voor zijne ranken werd Hij het een en het ander. Ten einde menschen, die zonder Hem eeuwig verloren zijn zouden, te doen leven en Gode welbehagelijke vruchten te doen voortbrengen, daartoe werd Hij de Wijnstok in de geestelijke wereld.

„Gij zijt de ranken”. Met deze woorden vereenigt alzoo de Heer de zijnen met zich tot een eenigen wijnstok. Immers de wijnstok breidt zich in zijne ranken uit, en door de druiventrossen, welke aan die ranken hangen, toont hij zich een *vruchtbare*

wijnstok te zijn. Welk eene eer en welk een voorrecht voor den geloovige, één geheel te zijn met den Heer der heerlijkheid! Gelijk de rank en de wijnstok niet aan elkander *gebonden*, maar uit elkander *gegroeid* zijn, zoodat men geen overgang noch scheiding, maar de volmaakte eenheid tusschen hen beide ziet, zoo zijn ook de geloovigen met den Heer één onafscheidelijk geheel geworden, en is er tusschen hen hoegenaamd geen onderscheid meer, dan dat Hij het Hoofd en zij de leden, Hij de Wijnstok en zij des wijnstoks ranken zijn; met andere woorden, dat niet de Heer iets uit hen ontvangt, maar zij hun leven en vrucht ontvangen uit Hem. Zoo innig, zoo volkomen echter de gemeenschap tusschen de rank en den wijnstok is, zoo wederkeerig is zij. „Wie in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht”, zegt de Heer, en dit vloeit uit den aard der zaak zelve voort.

Als wortel en stam geene sappen aan den tak mededeelen, dan moet hij noodzakelijk verdorren; maar ook, wanneer de tak geene sappen uit den wortel en stam tot zich neemt, dan moet hij insgelijks verdorren. Het opmerkelijkste in dezen is, dat wanneer ooit de tak van een boom verdort, de schuld daarvan nimmer ligt aan den wortel en den stam des booms, maar enkel aan den tak. Een stam, die op gezonde wortels staat, trekt als een pompbuis de groeikrachten uit de aarde, en daar deze den geheelen stam doordringen, zoo komen zij voor al de mondingen, waar takken uit den stam zijn uitgeschoten, en rijzen in hen op en dalen in hen af, en brengen er bladen en bloesems en vruchten uit voort, terwijl de stam op zichzelf niets van dit alles voortbrengt, en toch de eenige noodzakelijke levensbron der ranken is en blijft.

De stam deelt dus gelijkelijk aan alle takken een overvloed van levenssappen mede. Maar gelijk de stam slechts één is, en zichzelf altijd gelijk blijft, zoo zijn de takken vele en zeer verschillend. Deze zijn jong, andere ouder; deze grooter, gene kleiner; deze staan naar de zonnzijde en hebben teederder schors en zachter hout, andere staan naar het noorden en hebben een hardere schors en een harder hout; nog andere zijn aan den top van den stam en ontvangen de eerste morgenstralen en de frissche koelte, en weder andere zijn geheel van anderen uitgeschoten en groeien onder enkel schaduw en de heete uitwasemingen van den grond. Het laat zich begrijpen, dat bij zulk een groote verscheidenheid, niet alle ranken even vruchtbaar zijn, hoewel de stam allen dezelfde levenssappen aanbiedt. Ook laat het zich beseffen, hoe lichtelijk een tak van harden aard zich hoe langs hoe meer verhard kan, totdat zijn poriën geheel gesloten en het indringen der levenssappen onmogelijk is geworden. Duizenden gevallen zijn er dus, waardoor er eene scheiding tusschen de rank en den wijnstok kan plaats vinden.

Gelijk de boom niet van den tak, maar wel de tak van den boom door een sterken wind of door een goedwillige hand kan worden afgebroken, zoo is ook de *Heer* getrouw. Hij scheidt zich nimmer van de zijnen af; maar in duizenden gevallen kunnen zij zich van Hem afscheiden, en scheiden zij zich werkelijk van Hem af, of verharden zij hun hart, opdat zij de levenskracht, die van den Heer uitstroomt, mogen afkeeren. Ik behoef niet op te merken, dat zoodanige dorre ranken niet tot den levenden wijnstok behooren. Zij behooren schijnbaar tot Hem, niet *wezenlijk*. Zulke menschen wederstaan den Heiligen Geest, hoe zouden zij dan met Christus éenen Geest zijn? Immers de grond der volmaakte eenheid, der gemeenschap van den zondaar met den Verzoener der zonde, is de Heilige Geest. Door zijnen Heiligen Geest in onze harten uit te storten, stort Christus, als de Wijnstok, zijne levenskrachten in ons uit, en maakt Hij ons tot zijne ranken, en doet Hij ons vruchten dragen, die aan geheel de wereld doen zien, dat wij wezenlijke ranken zijn aan dien eenigen goeden Wijnstok, waarvan de Allerhoogste de Planter en Verpleger, en wiens vrucht dien Wijngaardenier alleen behagelijk is. Doch als nu eene rank van dien Wijnstok dor wordt, wat gebeurt er dan? Dit, dat zij geen deel meer heeft aan den wortel en stam des wijnstoks, en niet meer tot hem gerekend wordt.

(Slot volgt.)

CHRISTUS' KRUIS IS MIJN BANIER.

Christus' kruis is mijn banier.
Dát kan de overwinning geven;
Want het wappert zonder zwier,
Alles geeft het: moed en leven.
Door des Heeren kruis en pijn
Zal mijn leed geheiligd zijn.

Voor dit beeld van 't zoenaltaar,
Offren mijn ontvonkte zinnen;
Nergens is het mij zoo klaar,
Hoe de liefde kan beminnen,
Dan waar Hij zijn bloed vergiet,
Die als God 't heeal gebiedt.

EEN APOSTEL DER HEIDENEN.

(Slot.)

De zendelingen besloten eindelijk, dat zulk een gewichtig punt als de hoofdstad Thaba-Bosioe niet zonder een zending zou zijn. Zoo werd dan bepaald dat Casalis zich daar zou vestigen. Hij stichtte zijne woning echter niet op den top des heuvels waarop de stad gebouwd was, maar aan den voet er van, om het land rondom zijne hut te kunnen bebouwen.

Daar hij zich eenzaam begon te gevoelen, begaf hij zich op reis naar de Kaapstad teneinde eene vrouw te zoeken. Daar gekomen zijnde, gevoelde hij zich zeer onhandig wegens zijn lang verblijf in de wildernis, zoodat hij haast vergeten was wat beschaving is, en hij zou wel hebben willen vluchten of zich verbergen. Na een verblijf van twee maanden in de Kaapstad keerde Casalis terug met een jonge Christin, met name Sara Dyke, met wie hij den 13^{den} April 1836 door den band des huwelijks werd verbonden.

Toen hij op zijn eerste station, Moriah, terugkwam, was zijne vrouw het voorwerp van de grootste verwondering. De Basoetoes hadden nog nooit tevoren een blanke vrouw gezien. In den beginne aarzelden zij eenigszins om haar te naderen, doch weldra nam de nieuwsgierigheid de overhand, en zij waagden het, om haar nabij te komen. Allerlei aan- en opmerkingen werden er nu over haar gemaakt. Zij „ontleedden” haar gelaatstrekken, en bewonderden vooral de fijnheid van haar mond en de blankheid harer huid. En werd zeer gelet op alles wat zij deed. Als zij haar zagen eten, dan zeiden zij, dat zij als een vogel at. Bovenal waren zij verrast, dat zij niet met haar man naar het veld ging om te graven, gelijk hun vrouwen dat gewoon waren. Doch hieruit konden zij nu zien, hoe de Christenen zorg droegen voor hun vrouwen, en geen slavinnen van haar maakten gelijk de Heidenen. Het gevolg van dit huwelijk was, dat het vrouwelijk deel der bevolking dadelijk erkende, dat de blanke vrouw *haar* zendelinge was; zoodat zij nu tot *haar* kwamen met hare moeite en zorgen. Nu begonnen zij ook naar de kerk te gaan. „Sedert de vrouw van Casalis naar de kerk ging, begrepen ook de arme vrouwen dat zij eene ziel hadden.”

Nadat Gosselin te Thaba Bosioe een steenen huis had gebouwd, gingen Casalis en zijne vrouw naar de hoofdstad. De verschijning van mevrouw Casalis in de hoofdstad veroorzaakte dezelfde beweging als bij haar komst te Moriah. De godsdienstoefeningen werden nu veel getrouwer bijgewoond; het getal, krom van 200 tot 400 toehoorders.

Een rustdag te Thaba Bosioe was een zeer belangrijke dag. Om tien uren in den morgen kwam het opperhoofd Moshesh met zijn volgelingen van zijn bergachtige hoofdplaats naar de vergadering. En als het te vermoeiend voor hem was om weer den steilen berg te beklimmen, en dan terug te komen om voor den tweeden keer den dienst bij te wonen, dan bleven zij op het plein den dag doorbrengen rondom het huis van den zending. Dan beproefden mannen en vrouwen met allen ernst om het spelboek en den kleinen catechismus te lezen. In den beginne protesteerden zij er wel tegen, beweerende dat het voor een zwarte onmogelijk was om het papier te laten spreken. De vader van Moshesh was een bijgeloovige, oude Heiden en spotte er mede,

dat iemand zou kunnen leeren lezen. „Leugens, leugens,” zeide hij, „ik wil nooit gelooven dat een woord zichtbaar kan worden.” Op zekeren dag echter was door tien of twaalf hunner een verbazende ontdekking gedaan. Zij ontdekten namelijk opeens, dat zij onder eenige hulp de beteekenis van eenige volzinnen konden verklaren, welke zij nog niet vroeger hadden gelezen. En Moshesh's ongeloovige vader stond verstomd over dit wonder.

Toen de Basoetoes eenmaal begonnen waren te lezen, werd de kennis van den Bijbel snel verbreid. Gedurende de opwekking, welke nu op de zendingstations volgde, werden er 27 bekeerlingen gedoopt, en weldra volgden er nog 47 volwassenen.

Vele treffende bekeeringsgeschiedenissen zouden kunnen worden medegedeeld.

Zeer belangrijk was de bekeering van Libe, den oom van Moshesh. Toen de zendelingen kwamen, was hij al tachtig jaar, en stond reeds met één voet in 't graf; toch drong hij er op aan, om hen weg te jagen en verliet werkelijk Thaba Bosioe, deels omdat hij zich aan den invloed der zendelingen wilde onttrekken. Maar, ofschoon hij hen ook verliet, zij verlieten hem niet. Doch toen zij hem bezochten, zeide hij: „Vertrek van hier; ik wil niets met uw God te doen hebben.”

Eenigen tijd daarna, toen Casalis dienst deed bij de begrafenissen van een zijner dochters, welke Christin was geworden, stormde Libe in woede op hem los. Casalis dacht slechts aan zelfverdediging. Maar gelukkig kwamen de zonen van Libe op dezen af, om hem te bewegen op te houden. Doch de man weigerde. En zoo waren zijn eigen kinderen in de treurige noodzakelijkheid om hem op den grond te werpen, en hem daar in bedwang te houden, totdat de lijkdienst afgelopen was. Toen Casalis hem eindelijk voorbijging, sloeg Libe in zijne woede en machteloosheid onophoudelijk met zijn hoofd tegen den grond.

Doch God kan ook den diepstgezonkene redden. Op zekeren dag, nadat de zendelingen hun bezoek hadden gestaakt, dewijl dit hem maar boos maakte, werden zij verrast met eene uitnoodiging om hem te bezoeken. De boodschapper, die met de noodiging was belast, zeide met een van vreugde stralend gezicht: „Libe bidt. Gisteren zond hij om mij en vroeg: „Kunt gij bidden? Kniel neder met mij, en bid God dat Hij genade moge hebben met den grootsten der zondaren. Wie zal mij verlossen van het vuur, dat nimmer zal worden uitgebluscht? Denkt gij dat God mij zal vergeven? Ik heb geweigerd zijn woord te hooren, toen ik nog in staat was om te loopen. Nu ben ik blind en bijna doof; hoe kan ik Jehovah dienen?”

„Vervolgens,” zoo sprak de boodschapper, „vroeg hij mij: „Hebt gij uw boek bij u?” Toen ik deze vraag bevestigde, zeide Libe: „Open het boek en leg mijn vinger op den naam van God.” De boodschapper

zeide dat hij het had gedaan. „Daar is het,” riep Libe, „de heerlijke naam van God. Leg mijn vinger op den naam Jezus, mijn Zaligmaker.”

Zoodra Casalis dit uit den mond van dezen boodschapper had vernomen, haastte hij zich naar Libe te gaan.

Toen hij aankwam, vond hij hem tot hooren genegen, en de genade maakte hem zoo teeder als een klein kind. In zijn verlangen om behouden te worden, nam Libe gewoonlijk de hand van Casalis, hem de woorden nasprekende, en verzocht die te herhalen, wanneer hij ze wegens zijne doofheid niet goed mocht hebben verstaan. Een aandoenlijker gezicht dan deze blinde en doove Heiden, schuld belijdende over zijn vroegere zonden, en behoud zoekend in Christus, kan men zich moeilijk voorstellen. Hoe worden niet vele zorgeloze Christenen beschaamd gemaakt door zulk een verlangen om behouden te worden!

Zijn doop gaf aanleiding dat een groote menigte tegenwoordig was. Vijf bejaarde leden der kerk hielpen hem in een wagen, dewijl hij niet kon loopen. Zeer spoedig na zijn doop overleed hij. Zijn kleinzoon vroeg hem, of hij wel wist dat het juist de dag des Heeren was. Hij antwoordde: „Ik weet het, ik ben bij mijn Heer.” Weinig oogenblikken daarop sliep hij in, om voor altijd met zijn Heer te zijn.

De meest belangrijke bekeering voor het werk der zending was die van het opperhoofd Moshesh zelf. Hij was een merkwaardig man, die een blik in de toekomst had. Toen de zendingen tot hem kwamen, verwelkomde hij hen, en wilde, evenals Nikodemus Jezus, Casalis bij nacht bezoeken, en aangaande den nieuwen godsdienst spreken. Maar in den eersten tijd kwam het bij hem niet tot eene beslissing. Wel luisterde hij met groote aandacht naar de prediking, en herhaalde dikwijls de geheele preek, en legde die van punt tot punt voor het volk uit, doch den beslissenden stap stelde hij uit van jaar tot jaar.

In 1869, toen hij reeds oud begon te worden, ging Casalis naar hem toe, om er op aan te dringen, dat hij zich voor het toekomstige oordeel had voor te bereiden. Hij weende en bad, doch, gelijk zoo menigmaal, hij kon niet tot een besluit komen. Evenwel in 1870, na een tijd van 37 jaren gebeds door de zendingen, kwam iemand Casalis roepen, daar Moshesh nu bereid was.

De beschrijving van zijne bekeering werd op een zeer eenvoudige, hartelijke wijze gegeven, gelijk de Heidenen zich gewoonlijk plegen uit te drukken. Een der zendingen ziende, zeide hij:

„Hoe oud is uw kleine?”

„Drie maanden,” antwoordde de zending.

„Dan,” zeide het opperhoofd, doelende op zijn nieuwe geboorte, „is dat juist mijn ouderdom, want ik ben nog maar pas geboren. Nu eerst begin ik pas een mensch te worden.”

Daarop vroeg hij of hij het kind mocht zien. Zijn oogen schoten vol tranen, terwijl hij sprak: „Mijn kind, gij zijt thaka, (d. w. z. van denzelfden leeftijd); gij hebt mij den weg aangetoond, dat ik naar Jezus zal gaan.”

Den dag vóór zijn dood zond hij een bode naar de zendingen met de boodschap: „Zeg hun, dat zij te laat zullen komen.” En zoo was het ook, want hij zou op Zondag gedoopt zijn, doch hij stierf reeds den Vrijdag tevoren. Zijn laatste bevelen waren: „Laten de zendingen niet moede worden mijn volk te onderwijzen, en vooral niet mijne zonen.”

Toen scheen zijn geest weer bezig te zijn met het kind van den zending, daar hij zeide: „Kus ook dat kind, Thaka Moshesh. Moge het opgroeien tot een grooten zegen voor mijn volk.” Hij stierf met den kinderlijken uitroep: „Laat mij gaan naar mijn Vader; ik ben reeds zeer dicht bij Hem. Ondersteun mij, opdat ik moge opstijgen,” en zijn geest ging op tot God. Alzoo stierf, in de hoop eens Christens, het edelste opperhoofd in Zuid-Afrika.

Wat al zegeteekenen van verlossing en genade zijn daar voor Christus gewonnen! En er is hoop dat, door 't werk der Fransche zendingen, het gunstig karakter en de vatbaarheid, waarmede de Basoetoes beedeeld zijn, hen zal maken tot een invloedrijke kracht, om in het donkere gebied van Afrika nog velen te brengen onder de stralen van de Zon der gerechtigheid en haar glanzend licht!

ARMOEDE.

Toen God den rijken had geboden,
Om liefdrijk in der armen nooden,
Als van hun broedren, te voorzien,
Gaf Satan, om het kwaad te voeden,
Veel aan den vrek, niets aan de goeden,
En armen bleven arme liën.
Gij moet den Satan weerstand biën,
Gij, Christen, die, opnieuw geboren,
Door uw Verlosser zijt verkoren
Tot hulp en redding uit den nood:
Geef *gij* den armen werk en brood.

EEN RIJK LEVEN

(*Vervolg*).

Dat Schubert bovenal in een vertrouwelijk omgang leefde met zijn Heiland en Heer, daarvan gaf zijn geheele voorkomen, heilige ernst en hoogere wijding het sprekendst bewijs, al hadden zijn menigvuldige uitlatingen over het gebed hem niet reeds als een man doen kennen, die met de heilige dingen gemeenzaam was.

Het is diezelfde trek van vrome liefde, welke den reeds in jaren toenemenden Schubert deed besluiten om de moeilijke reis naar het Oosten te ondernemen en aldaar de plaatsen op te sporen, waar de Heer eenmaal op aarde had gewandeld. Daar ondervond hij den voorsmaak van hemelsche zaligheden. Maar hij zou op aarde met nog iets hoogers worden verwaardigd. Toen zijn aardsche pelgrimsliep ten einde spoedde, kwam zijn Heer hem als persoonlijk in den glans zijner heerlijkheid tegemoet om hem naar huis te halen, en hem in te leiden in het hemelsche Jeruzalem, waar eeuwige vrede, eeuwige vreugd woont. Getuigen daarvan zijn laatste woorden, die hij op zijn sterfbed sprak: „Lieve Heiland — goede Heiland — hoe heerlijk — hoe schoon — schoon!” En toen men hem zeide: „Gij zult spoedig uwen Heiland zien,” antwoordde hij zachtkens: „Ik zie Hem reeds. Genade, vrede en zegen zij met u allen”. Heerlijk einde van zulk een leven!

De oprechtheid en innigheid zijner vroomheid blijken uit geheel het bestaan van den edelen man. Schubert was niet een dier zwakke naturen, wier zachtheid en algemeene menschenliefde meestal haar oorzaak vinden in gebrek aan oordeel en veerkracht, of ook in gebrek aan zedelijken ernst. Had de natuur hem met een rijk tot liefde bestemd gemoed begiftigd, waarin een innige behoefte naar vrede woonde, toch ontbrak hem niet dat vurige van aard en van wil, noch ook die sterke macht der eigenliefde, die wel is waar de verborgen kracht van geheel ons zondig bestaan vormt, maar tegelijk van de liefde, welke de noodzakelijke scherpte en kracht verleent. Immers ook hij klaagt in zijne levensbeschrijving zoo dikwijls over den moeilijken strijd, die hierdoor in hem ontstond, maar die hem ook met te meer aandrang naar de bron van heilige kracht in de genade van zijnen Heiland dreef.

Hierin ligt voor hem, die het licht liefheeft boven de duisternis, een krachtig bewijs, welke een eenige, wonderbare kracht en heerlijkheid in Christus en zijne genade ligt opgesloten, dat ook zulke edele mannen alleen met zijne hulp bevrijd kunnen worden van zichzelf en alzoo tot de ware, gezonde en volkomene ontwikkeling hunner zedelijke krachten kunnen geraken. Schubert bestreed zijne natuur niet door monnikachtige zelfkastijding of een afgezonderd kluizenaarsleven, want reeds vroeg had hij het verleidelijke van dien weg leeren kennen! Hij onderhield veeleer een open gevoel voor het schoone en liefelijke des levens in uitgebreiden omvang, en genoot zulks met de vrijheid van een kinderlijken zin. Maar hij heiligde ook de krachten en neigingen zijner natuur door den boetvaardigen blik op het kruis van Christus, en onderwierp ze aan den dienst zijner navolging in heilige liefde.

Dezulken, aan wie een vertrouwelijker verkeer met hem vergund was, wisten welk een rijke bron van liefde uit zijn hart vloeide hoe onvermoeid hij op

het welzijn van elk lid van zijn uitgebreiden familiekring in het bijzonder bedacht was; hoe gaarne hij ieder, dien hij van nabij kende, kleine diensten trachtte te bewijzen en daar, waar hulp en ondersteuning noodig was, met de grootste milddadigheid van het zijne mededeelde. Verder is het bekend welk een liefderijk hart hij omdroeg; hoe hij de meest verschillende menschen, soms ten deele van geheel tegenovergestelde richting en begrippen, hiervan niet uitsloot, en altijd genegen was de lichtzijden op te merken van anderer inborst en karakter.

En toch was zijne liefde geenszins een bloot onbepaalde, algemeene goedheid. De vrome ernst zijns inwendigen bestaans kende hierin veeleer zeer bepaalde grenzen, en gelijk hij liefdeloosheid, die onder zijn bereik betoond werd, gestrengelijk berispte, evenzoo liet hij zich scherp uit tegen de boosheid des harten, die de waarheid des heils hinderde en tegenwerkte. Zijne liefde was van hooger aard, geboren uit de barmhartige liefde zijns Heilands en toegankelijk voor een ieder, in wien hem het beeld van dat éene hoogste goed, dat zijne ziele liefhad tegemoetkwam.

Nevens de liefde versierde hem de ootmoed. Welke verzoeken tot zelfverheffing moesten dien man toch niet treffen, die zich door zijn wetenschappelijken en letterkundigen werkring een naam had verworven onder de uitstekendste mannen van zijn tijd, en die door zijn uitnemende gaven de anderen verreweg overtrof! Hij had echter eigen onvermogen en het alvermogen zijn Gods te krachtig ondervonden, dan dat hij zou hebben durven wagen eigen eer te zoeken of er een welgevallen in te scheppen, eere van menschen aan te nemen.

Hoe openlijk bekend hij integendeel in zijne levensbeschrijving de zwakheid zijns harten en de velerlei dwaalwegen, die hij bewandelde. Hoe gaarne prijst hij de voortreffelijkheden van anderen, en hoe bescheiden plaatst hij zich beneden dezulken, in wie hij hoogere gaven meent op te merken. Hoe placht hij ook jegens een ieder, van wat stand en beroep hij ook zijn mocht, vriendelijk, vertrouwelijk en mededeelzaam te zijn, zoodat elk zich al spoedig aan hem openbaarde. Aan zulk eene gezindheid der liefde en des ootmoeds paarde hij die des vredes. Hij gevoelde zich verzoend door de genade zijns Verlossers en geborgen in de armen van zijnen God. Dit maakte hem niet alleen kalm en onderworpen bij in- en uitwendige aanvechtingen, maar gaf daarenboven aan zijn gelaat, dat overigens hoog ernstig was, eene zich op liefelijke wijze verhelderende opgeruimdheid, die zich in eene geneigdheid tot onschuldige scherts en in vriendelijke luim lucht gaf, waarmede hij zijn omgang vooral in vertrouwelijken kring placht te kruiden. Een ieder was het derhalve zoo wel om het harte, en elk was zoo goed te huis in zijn bijzijn; en die zijne geschrif-

ten leest, legt ze niet ter zijde, zonder daaruit een innig gevoel des vredes van boven te hebben ontvangen. Zelfs verplaatsen u zijn diepzinnigste geschriften zooals b. v. zijne „Geschiedenis der ziel” in een waarlijk feestelijke stemming, en verwekken in de ziel een voor gevoel der eeuwigheid.

Gelijk geheel de persoon van Schubert op deze wijze geheiligd scheen door den geest des geloofs in liefde, ootmoed en vrede, zoo doordrong dit leven der genade niet minder zijn geheelen arbeid, en zuiverde en veredelde zijn natuurlijke gaven voor den dienst van het Godsrijk. Er bestond bij hem geen tweespalt tusschen geloof en wetenschap; maar wij vinden beiden veeleer in hem verzoend en op het nauwst en innigst vereenigd. De algemeene ervaring dat het bij het onderwijzen niet alleen op de zaak, maar ook veel op den persoon aankomt, bleek ook bij Schubert op treffende wijze. Men zag hem zoo gaarne in het aangezicht, als hij bij zijne voorlezingen, lichtelijk leunende op één arm, daar stond met die edele, kalme houding, terwijl hij zich met helderen en bedaarden geest aan het onderwerp wijdde dat hij behandelde, zijne toehoorders met zachtmoedigen ernst en een innigen trek van liefde aanziende. Men hoorde hem zoo gaarne, wanneer de woorden zacht en liefelijk van zijne lippen vloeiden en alles even leerrijk en aantrekkelijk als veelbetekenend was. Men kreeg het onderwerp lief, omdat het behandeld werd door hem, dien men in zijn eerwaardigen, liefdevollen persoon niet dan vereeren en liefhebben kon.

(Slot volgt.)

„Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop”.

„Ik sta aan de deur en Ik klop, doe Mij open,”

Dat woord spreekt de Heiland, de Redder, de Heer;
Hij staat daar al wachtend, o, wat mag Hem nopen,
Dat Hij het herhaalt, dat Hij vraagt menig keer?
Waarom laat gij Hem toch vergeefs dan zoo wachten?
Wat is toch de reden dat gij Hem niet hoort,
En dat gij, al vlieden er dagen en nachten,
Geen acht geeft op Hem, u aan 't kloppen niet stoort?

„Ik sta aan de deur en Ik klop, doe Mij open,”

Hoe lang heeft de Heer al zoo wachtend gestaan!
Gij hebt Hem gehoord, maar uw weg bleeft gij loopen;
Wat heeft Hij, de Heiland, aan u toch misdaan?
Is Hij u zoo vreemd dan, een gansch onbekende,
Is Hij niet genadig dat gij dus Hem vliedt;
Wat drijft toch uw hart dat het zich van Hem wende,
Kent gij dan zijn Naam, Hem, den *Heiland*, nog niet?

„Ik sta aan de deur en Ik klop, doe Mij open!”

Wie is Hij die klopt, Hij die binnen wil gaan?
Het is de Verlosser, in wien gij moogt hopen,
Op Hem bouw uw hoop; zij zal eeuwig bestaan!

Verbreek dan den grendel, die nog tot uw harte
Zoo muurvast gesloten geen toegang Hem geeft;
Hij wil uw geluk toch, doe Hem dan geen smarte,
Hij wil u behouden, Hij wil dat gij leeft.

Hij staat aan de deur, o gij ouden van dagen,
Gij die reeds de kruin met het zilverwit draagt;
Hij heeft goedertieren u jaren gedragen,
Heeft nooit nog de boodschap des heils u behaagd?
Gij, die met dat hoofd nu gebogen ter aarde
Daar strompelt, u voortsleept met wankele schreên,
Bedenkt het is tijd, denkt hoe 't Gods Woord ver-
klaarde:

Tot stof keert gij weder! — Waar gaat gij dan heen?

Hij staat aan de deur, gij nog jongen in jaren,
Gij jongeling, krachtig, vol levenslust, moed;
Die strikken, die klippen niet ziet, noch gevaren,
Gij hoort niet den stormwind; 't is u hier nog goed.
Reeds loeren verleiders en spannen hun netten,
En voeden in u een onheilige vlam;
Zij lokken ten val u, die u zal verpletten,
Gedenk hoe de wolf vaak de vacht draagt van 't lam.

Hij staat aan de deur, o gij jublende maagden,
Die van niets wilt weten dan vreugd en genot,
Wien dusver slechts ijdelheên lokten, behaagden,
En straks licht uzelf wordt en andren ten spot.
Men zoekt ook uw kwaad, en men lokt en maakt
plannen,
Tot de onschuld bezwijkt, en tot wanhoop gedoemd,
Ge u ziet van uw vrienden, uw wereld verbannen;
Dan, bij wien gij zocht, wordt gij niet meer
genoemd.

Hij staat aan de deur, o gij mannen en vrouwen,
Hebt gij dan nog nimmer zijn roepstem verstaan?
Doe open, Hem open, Hem kunt gij vertrouwen,
O laat u dan raden, tot wien gij zult gaan.
De jaren ze ontsnellen, de tijd vliegt daarhenen,
Bedenkt dat voor u 't op een eeuwigheid gaat.
Hier kunt gij wel lachen, maar straks komt het
weenen,
Dan is het voor u, is 't voor eeuwig te laat.

Hij staat aan de deur, en Hij klopt — door zijn
komen
Toen Hij werd geboren in Bethlehems stal —
En 't eere zij God werd van englen vernomen
Tot lof van den Schepper van 't gansche Heelal.
Op de aarde de vrede, in menschen behagen,
Dat was toen hun jubel in 't lieflijk accoord,
Het duister verdween, en de Heilzon kwam dagen,
„k Verkondig u blijdschap,” o liefelijk woord!

Hij staat aan de deur en Hij klopt door zijn sterven,
Toen Hij voor u hing daar op Golgotha's kruis,
Opdat gij mocht de eeuwige zaligheid erven,
Een woning ontvangen in 't Vaderlijk huis.

Dat deed Hij voor u, och, gelooft, gij zult leven,
 Hij heeft in den hemel, op de aard alle macht,
 Uit liefde heeft Hij zich ten offer gegeven,
 Wat kon Hij nog meer doen? 't is alles volbracht.

Hij staat aan de deur en Hij klopt door zijn opstaan,
 Toen Hij uit het graf, de Overwinnaar, verrees.
 De Hemel heropent, blij moogt ge nu ingaan,
 Gods recht is voldaan, hebt gij nu dan nog vrees?
 Den prikkel des doods heeft Hij thans hem ontnomen,
 De klove, de diepte des afgronds gevuld,
 Met zonden beladen moogt gij tot Hem komen,
 Door Hem is voldaan, ja op Hem rust uw schuld.

Hij staat aan de deur en Hij klopt in deez' tijden
 Van onrust en woeling op ieder gebied;
 Door oorlog en ziekten, verliezen en lijden,
 Door zwaard en revolver, nu vrede ons ontvliedt.
 Men rukt van elkaar wat eens saam was verbonden,
 De eenheid verwoest en de tweedracht tot leus,
 Weg met het gezag, men hoort vrijheid verkonden,
 Ontzettende toestand! Wat is thans uw keus?

Al flikkert de bliksem, al rommelt de donder,
 't Wekt nergens ontzag meer, bij wat er geschiedt,
 De geest dezer eeuw drukt het alles ten onder,
 't Is duister alom, en — geen licht in 't verschiet.
 De lucht is bezwangerd met giftige dampen,
 De maatschappij wankelt, 't bestaan wordt bedreigd,
 En alom vindt ge opstand, ellende en rampen,
 Vanwaar nu verlossing? geen antwoord — men
 zwijgt.

Hij komt op de wolken; zult gij Hem aanschouwen,
 Gij, die naar 't „Kom tot Mij” en 't kloppen niet
 hoort?

Zij zullen Hem groeten, een schaar van getrouwen,
 Die in Hem geloofde en zich hield aan zijn Woord.
 Verhardt u dan niet, want Hij roept u nog heden,
 Hij klopt in deez' ure; och, luistert naar Hem,
 Doet open Hem, Hem die nu binnen wil treden,
 Die altijd nog roept met zijn lokkende stem.

Wie zijn zij, die komen van 't Westen en 't Oosten,
 Wie zijn zij die nad'ren van 't Noorden en Zuid?
 Zij zijn 't wie zijn roepstem van smarte kwam
 troosten,

Zij gaven gehoor aan het noodend geluid.
 Nu staan zij geschaard voor de hemelsche woning,
 Zij kloppen, terstond wordt hun opengedaan,
 En Jezus spreekt tot hen, hun Heer en hun Koning:
 Gereed is de maaltijd, Ik richtte u hem aan.

Daar ginds is een deur, 't is de poort van den hemel,
 De richtbazuin slaat met een zeker geluid,
 De dooden ontwaken, staan op, wat gewemel
 Van 't Noorden en 't Oosten, van 't Westen en
 't Zuid!
 Het Lam dat geslacht werd, en waard is te ontvangen

Den lof en de aanbidding, voert ons in zijn huis;
 Een schaar niet te tellen heft jublend in zangen
 't Halleluja aan; thans — voorgoed zijn wij thuis!
 De Steeg. A. J. G. ADMIRAAL.

UIT HET LEVEN.

Stijlbloemen.

Het gedicht dat we hieronder afdrukken is een
geheel. Wanneer er iemand onder onze lezers is, die
 het goed begrijpt, houden we ons voor de uitlegging
 zeer aanbevolen. Strekking en inhoud zijn *ons* niet
 heel duidelijk.

Avond, avond, altijd avond
 Door de duisternis bekoord,
 Smeekend ligt daar neêr een grijsaard,
 Wachtend op het *laatste* woord.

Eer de avond was gevallen
 Trok hij fier de velden heên,
 Doch hem trof een diepe lichtstraal
 En trok hem thans door merg en been.

Eens daar nadert aan zijn sponde,
 Terwijl hij smeekend nederlegd,
 Door het groote licht verbonden,
 Werd hij gebracht op zijnen weg.

Door moerassen en door dalen,
 Is zijn weg zoo menig keer;
 Doch zijn smeekstem wordt vernomen,
 En nu struikelt hij niet meer.

Neen, nu kan hij met genoegten,
 Van deez' schoone aarde gaan;
 En zijn adem stijgt naar boven,
 Het smeeken is met hem gedaan.

Volg deez' grijsaard op zijn wegen,
 Jongelingen in dit dal;
 Want als gij uw oog gaat sluiten,
 Helpt geen wachtwoord bij geval.

2. *Geslacht publiek.*

Dezen Paaschos kan door het publiek, levend
 of geslacht, bij mij worden bezichtigd.

3. *Dubbelzinnig.*

Door *slagen* harer leerlingen zag Mej. N. N.
 zich gaarne met de opleiding van eenige nieuwe
 belast.

4. Met leedwezen vernemen we, dat deze nuttige vereeniging is *opgeheven*.

(Daar „opheffen” wil zeggen: verhoogen, voor-
 uitbrengen, is dit een zonderling leedwezen.)

5. Zulke *haarklooverijen* laten steeds een bitteren *nasmaak* achter.

6. Men vindt deze dieren in ons land, *met name* in Gelderland.

(Dus elders loopen ze rond zonder naam!
 Straks lezen we nog: ongedoopt!)

Stiptheid.

De groote Washington was een voorbeeld van stiptheid. Wanneer hij de vergadering van het Congres te 12 ure bepaald had, kon men er zeker van zijn, dat hij met klokslag twaalf aan de deur der vergaderzaal was.

Hij dineerde altijd ten 4 ure, en als de gasten, die hij aan zijn disch genoodigd had, nog niet tegenwoordig waren, ving de maaltijd toch aan stipt op het bepaalde uur, zonder op iemand te wachten. Soms tijds wanneer er nieuwe leden van het Congres genoodigd waren, gebeurde 't wel eens, dat de een of ander, onbekend met de gewoonte van den president in dit opzicht, wat laat kwam, zelfs wel eens, als de maaltijd half afgelopen was. Washington maakte dan echter nooit eenige verontschuldiging, doch merkte eenvoudig op: „Heeren, wij passen hier op onzen tijd.” Kregen die heeren dan weer eens eene uitnoodiging van den president, dan zorgden zij wel op hun tijd present te wezen.

Bij zekere gelegenheid had iemand een paar schoone paarden aan den president te koop aangeboden en deze wenschte ze ook te bezitten. Er werd een zekere dag bepaald, waarop de paarden des morgens ten 5 ure den president ter bezichtiging zouden worden aangeboden. De paarden werden evenwel eerst kwart over vijven gebracht. Toen de eigenaar er mede kwam, werd hem bericht, dat de president op het vastgestelde uur daar geweest was, maar de paarden niet vindende, heengegaan was om ambtsbezigheden te verrichten. Hij was niet meer te spreken. De paardenkooper had, door een kwartier te laat te komen, een goede kans om een flinken prijs voor zijne paarden te krijgen, verloren laten gaan.

Jongelui! doet uw voordeel met deze les van den grooten Washington! (N. Sprokkelaar).

Vergiftigd.

Nabij Somerset, in Pennsylvanië, woonden onlangs een 250tal landbouwers eene verkooping bij. Zooals de gewoonte is in deze streken, werd er een maaltijd gegeven aan de koopers en allen, die er bij tegenwoordig waren. Ook dit had thans plaats. Onder de voedingsstoffen, die er voorgezet en genuttigd werden, behoorde een groote voorraad koud vleesch. Slechts korten tijd, nadat het maal afgelopen was, werden een groot aantal menschen plotseling erg ongesteld, en wel zoovelen, dat de verkooping moest gestaakt worden. Thans werd er een onderzoek ingesteld, en bevonden dat de vergiftiging het gevolg was van het eten van het vleesch. Dit was den vorigen dag in koperen ketels gekookt en in diezelfde ketels had men het koud laten worden. Gedurende den nacht stierven er reeds een tweetal; een tiental anderen liggen nog zoo gevaarlijk ziek, dat men voor het behoud van

hun leven vreest. Benevens dezen zijn er nog een veertigtal min of meer lijdende aan de gevolgen.

Wanneer zal men toch eens voorgoed alle koperen vaatwerk voor spijzen en dranken afschaffen?

Melaatschheid in Amerika.

Dr. J. W. Hicks schrijft aan de „New-York Herald”:

„In 1889, kort na de epidemie van gele koorts hier, heb ik een bezoek afgelegd te Havana, Cuba, om te zien hoe deze ziekte aldaar behandeld werd, om de voorzorgsmaatregelen enz. Gedurende mijn verblijf aldaar heb ik al de hospitalen bezocht. Onder die was een zeer groot en smaakvol gebouw, uitsluitend ten behoeve van hen, die aan de melaatschheid lijden. Dit bevatte ongeveer 200 lijdens uit alle deelen der wereld: Chineezers, Italianen, Negers, Spanjaarden enz. 'k Heb eenigen tijd onder die lijdens doorgebracht om de ziekte te bestudeeren, en heb ze dus gezien in al de onderscheiden trappen der gevreesde ziekte, zoo in haar begin als in haar voortgang en eindverschijnselen. De dokter, die aan het hoofd staat, heeft zijn betrekking reeds 25 achtereenvolgende jaren waargenomen, en beweerde dat de melaatschheid geen besmettelijke of mededeelbare ziekte was, tenzij bij wijze van inenting, en dit had hij nooit in beoefening gebracht.

De lijdens waren allen Roomschen en hadden op het erf van het hospitaal een kerk. 's Zondagmorgens heb ik met hen aan den dienst deelgenomen, met het doel om er zooveel mogelijk op eenzelfden tijd bijeen te zijn. De bewoners der buurt kwamen daar ook ter kerk, tegelijk met de melaatschen, en hadden zulks reeds jarenlang gedaan. De dokter vertelde mij, dat hij nooit gehoord had van een enkel geval van melaatschheid onder die buitenlui”.

Eene stad te koop!

Een stadje in Ottawa, Harris City, is bankroet en zal bij veiling verkocht worden. De niet lang geleden gesprongen bank van Ottawa had bijna het geheele plaatsje in eigendom. De verkooping wordt thans door de crediteuren geëischt en zal plaats hebben.

MEDEDEELINGEN.

Het *Nederlandsch Jongelingsverband* zal 3 Mei a. s. (Hemelvaartsdag) zijn 41e Jaarvergadering houden te Zwolle. Het program omvat veel van zeer belangrijken inhoud. In de avondvergadering treedt op Ds. D. J. KARRES van 's-Hage.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.
De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

Om een Pinksterlied gevraagd.

Een Pinksterlied!.....

Dat moet Gij geven,
Gijzelf, o Goddelijke Geest!
Een Pinksterpsalm wordt aangeheven,
Door U, dien we eeren op dit feest.
Een Pinksterhymne! Lofgezangen,
Aan 't heilbegeerig hart ontvloed,
Zijn, waar het lout'ring bleef verlangen,
Door levend water als besproeid.
God, Heil'ge Geest, hoe kan ik 't schenken,
Waar 't niet van U gekomen is?...
Dat lied zou U, o Leidsman, krenken,
Het ware U een vermoeienis.
Leer me in gewijde tale zingen
Van al de reinigende kracht,
Van al de onschatb're zegeningen,
Door U, Herschepper, aangebracht.
O, hebben wij die slechts te vragen,
Zijt Ge in de wereld uitgestort,
Op den gezegendsten der dagen,
Zoo, waar Gij niet verkregen wordt,
Is 't onze schuld!... Ach, hoor ons zuchten,
Vervul, vervul ons met dien gloed,
Die satans machten weg doet vluchten,
En 't Christenhart bezielt met moed.
Dat Joëls Godsspraak uit moog' komen:
„De jong'lingen gezichten zien,

Onze ouden droomen mogen droomen,
Wij, als profeten, hulde U biën.”

Triomf, triomf, dat wordt de luister
Van 't driewerf zalig Pinksterfeest!
Wijk voor het licht, onzalig duister,
Vlucht, geest des afgronds, voor dien Geest.
S.

GEMEENSCHAP MET CHRISTUS.

III.

(Slot).

„Wie in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht, want zonder Mij kunt gij niets doen”; dat zegt de Heer, en daarmede zegt Hij: „Zonder gemeenschap met Mij kan niemand een goede, Gode welbehagelijke vrucht voortbrengen”. Velen heeten *Christenen* en leven als *Heidenen*. Omdat zij tot de Christelijke *kerk* behooren, meenen zij ook tot Christus te behooren. Zij dwalen zeer: men behoeft juist niet van Christus af te vallen of Hem te verloochenen, om buiten gemeenschap met Hem te zijn. Neen! de rank die verdort valt daarom nog niet van den wijnstok af; zij blijft aan hem vast, op dezelfde plaats gelijk vroeger. Het *blijven* aan den levenden wijnstok is derhalve geen volkomen bewijs,

dat men *gemeenschap* met hem heeft; neen, het leven, het vruchten voortbrengen moet er bijkomen, en komt er dat niet bij, dan is men wel een tak aan den wijnstok, maar een dorre tak, en wat doet de wijngaardenier met zulk een tak? Gij hebt het gehoord. „Alle rank,” zegt de Heer, „die in Mij geen vrucht draagt, die neemt mijn Vader weg, en zoo iemand in Mij niet blijft, die is buitengeworpen gelijk de rank, en is verdord, en men vergadert ze, en men werpt ze in het vuur en ze worden verbrand”. Trouwens ze zijn ook tot geen ander gebruik geschikt. En hoe heerlijker de vrucht zou geweest zijn bij het blijven aan den wijnstok, hoe zwaarder de straf bij het afvallen of verdroren zijn zal. Een wijnstok en een wijnrank hebben alleen waarde, ja de hoogste waarde van alle vruchtboomen, wanneer zij leven, wanneer zij vruchten dragen; maar is de wijnstok dor, en dragen zijn ranken geen druiventrossen meer, dan zijn zij het verachtelijkste van alle boomen des wouds, en tot niets meer nut dan tot verbranding.

„Zonder Mij kunt gij niets doen”. Natuurlijk, niets wat Gode behagelijk is. „Gelijk de rank, van den wijnstok afgescheiden, geen druiven kan voortbrengen, zoo kunt gij ook geen goede, Gode welbehagelijke werken doen, zonder in betrekking, in geloofsgemeenschap met Mij te staan”. Deze verklaring des Heeren is allerduidelijkst, wanneer men namelijk overtuigd is, dat God, met wien wij te doen hebben, in niets ter wereld behagen heeft dan in zijnen Zoon, en hetgeen met dien Zoon, gelijk de ranken met den wijnstok, tot een geheel is samengewassen. Doch het heeft groote moeite in, om hiervan de wijzen der eeuw te overtuigen, ja dit is aan onze zijde volstrekt onmogelijk. Zij kunnen het niet gelooven, dat God slechts een eenigen Wijnstok geplant heeft, en alle rank, die niet aan dien Wijnstok is, en niet zijn vruchtbaar makende sappen deelachtig wordt, als dor en verwerpelijk beschouwt. Zonder beeld gesproken: zij kunnen niet gelooven, dat de eeuwige Vader een eeuwigen Zoon heeft en wel een *eenigen Zoon*, die als zoodanig natuurlijk ook al de liefde des Vaders alleen bezit. Neen, hunne wijsheid begrijpt dit geheel anders. „Wij allen zijn kinderen van God,” zeggen zij, „en hetgeen de Zoon Gods heeft, maakt Hem tot het eerste en voor naamste kind van al de overigen”.

Doch zij verwarren wat zij uit elkander moesten houden. De menschen zijn van nature geen *kinderen* maar *schepselen* van God. Er is immers een groot en wezenlijk verschil of men uit God *geboren*, dan of men door God uit aarde geboetseerd is. Slechts één is uit God geboren, de eeniggeboren Zoon Gods, en dat eenig *waar* Kind van God, heeft de wereld met al wat er in is en ook de menschen geschapen door zijn woord, en, na de zonde, verzoend door zijn bloed en geheiligd door zijnen Geest. En wie zich nu door zijn bloed wil laten verzoenen,

en door zijnen Geest wil laten heiligen, dien verheft Hij tot zijn eigen rang, van een schepsel tot een aangenomen kind van God, door zich met hem te vereenigen, gelijk de wijnstok met de ranken vereenigd is. Zalig derhalve de mensch, die God ook in deze belangrijke zaak gelooft, en zich door de blinkende dwaasheid der menschen daarvan niet laat aftrekken. „Zonder Mij kunt gij niets doen”. Zoo kan Hij alleen spreken, die de Heer aller menschen is, en wat zou het ons nu baten dat wij zeiden: „dit kunnen wij wel”? Wij moeten immers toch eenmaal voor *zijn* rechterstoel en voor geen anderen verschijnen, en wee ons, wanneer Hij dan tot ons zeide: „Gij hebt alles zonder Mij gedaan!”

Doch waarom wordt de tak des wijnstoks, niet, gelijk van andere boomen, tak, maar *rank* genoemd? Omdat zich de wijnstok ook daarin van alle andere boomen onderscheidt, dat hij bijna geen stam, maar slechts een boven den grond uitstekenden wortel heeft, vanwaar zich een menigte stammen in alle richtingen uitspreiden, als zoovele armen, aan welke aan dunne, *ranke* takjes, welke daarom *ranken* genoemd worden, de druiventrossen hangen. Het zijn dus geen eigenlijke *takken* die uit den stam schieten, maar takjes aan stammen die onmiddellijk uit den wortel hunne levenssappen ontvangen. Dat deze opmerking het beeld van onzen tekst nog treffender maakt, is duidelijk. Jezus Christus is de Wortel Davids, en die in Hem gelooven zijn nog nader met Hem vereenigd dan de takken met den stam. Die zijn met Hem vereenigd als de ranken met den wijnstok; want deze hangen onmiddellijk aan den wijnstok en niet op een afstand van den stam, gelijk de vrucht aan den boomtak doet.

„Wie in Mij blijft en Ik in hem, die draagt veel vrucht”. *Veel vrucht*. Hebt gij het gehoord? niet enkel *vrucht*, maar *veel* vrucht; want aan den wijnstok ligt het niet; deze is de vruchtbaarste, die er met mogelijkheid zijn kan, en de sappen, die hij in de ranken uitstort, zijn niet enkel levenskrachten, maar *eeuwige* levenskrachten. Laat ons dus wel toe zien, dat wij *goede* vruchten, en wel hoe langs hoe *meer* goede vruchten voortbrengen; want het is niet genoeg dat *wij* gezien worden *in* den wijnstok; de wijnstok moet ook in ons gezien worden; door de vruchten die wij voortbrengen. Want brengen wij ze niet voort, dan kunnen wij wel ranken zijn aan den levenden wijnstok, maar wij zijn *dorre* ranken, en kunnen dus slechts zoo lang aan den wijnstok blijven, tot de wijngaardenier komt die ze afsnijdt. Dragen wij echter vruchten, dan, als de wijngaardenier komt, snijdt hij ons niet af, maar reinigt hij ons, *opdat wij meer vrucht dragen*.

Tk geloof in den Heiligen Geest.

Ik geloof in den Geest,
Den waarachtigen God,
Die tot heil me is geweest,
En mijn deel blijft en lot.
Van het duister tot licht,
Heeft die Geest mij gebracht,
Door zijn Godd'lijke kracht
't Oog op Christus gericht.
Hij, die zonde veracht,
Hij, die zegen bereidt,
En bekleed is met macht;
Die, is 't oor vaak nog doof,
Weer versterkt in 't geloof,
In de waarheid mij leidt.

Ik ben zondaar, maar mij
Is genade gewrocht;
'k Ben door Jezus gekocht,
En dien Trooster schonk Hij.

S.

Wereldgeschiedenis en wereldgericht.

„De wereldgeschiedenis is het wereldgericht.” Zoo zong Goethe. In „De Schepping” heeft Ten Kate denzelfden versregel opgenomen.

Ofschoon deze twee hetzelfde gezegd hebben, is er slechts oppervlakkige kennis van beider beginnelen noodig, om te weten dat het niet hetzelfde is. We verstouten ons om te zeggen, dat Goethe van geen wereldgericht in den bijbelschen zin van het woord weten wilde; en dat Ten Kate niet duidelijk voor oogen stond welk schemerlicht hij daardoor op het feit, dat een wereldgericht komende is, deed vallen, waardoor het in een valsch licht geplaatst werd.

Immers, het woord is door en door *onwaar*. De Christen, die het gebruikt, *weerspreekt*, de ongeloovige, die het zegt, *ontkent* een der diepste diepten van Gods heilsopenbaring. Die wederspraak en die ontkenning vernietigen in beginsel alle Goddelijke en menschelijke gerechtigheid.

Het is mij zeer goed bekend dat niet weinigen bij deze uitspraak mij zullen verwijten, dat ik veel meer in dezen versregel zoek dan er meê bedoeld is en venijn zuig waar honig te vinden zou zijn. Laat mij daarom vooraf opmerken dat niet de *bedoeling* van een uitdrukking, maar het *beginsel*, de *inhoud* alleen ter sprake kan komen.

Eenigen tijd geleden heeft de anarchist Henry een paar dynamietaanslagen gepleegd, die aan sommige menschen het leven kostten. Hij ontsnapte, maar werd dezer dagen gevangen genomen. Een der *gevolgen* van zijne misdaad was dat de politie hem zocht tot ze hem in handen kreeg. Wie zal nu be-

weren dat deze gevangenneming het *gericht* over zijn gruweldaad was? Ieder zal immers toestemmen dat nu eerst het gericht zal plaatsvinden? Het gericht, de terechtstelling geschiedt eerst op het oogenblik dat hem het hoofd voor de voeten gelegd wordt op uitdrukkelijk bevel van den wettigen rechter. Indien het publiek Henry had gegrepen en aan een lantaarnpaal opgeknoopt, zou er geen *gericht* over hem geöfend zijn, maar zou er alleen sprake wezen van een *moord*; ook al is er hemelsbreed onderscheid tusschen zulk een moord en een die gepleegd wordt b. v. door een liederlijken soldaat op een Godvreezende jonge Waldenze. Niettemin zou die toepassing van de zoogenaamde lynchwet evenzeer een *gevolg* zijn van zijn misdaad als wettige terechtstelling zulks zal wezen.

Evenzoo staat het met de wereldgeschiedenis en het wereldgericht. Welke is de *wereldgeschiedenis*? Deze: God heeft de wereld goed geschapen en daarna op de aarde, die goed was, het menschelijk geslacht, dat in zijn stamvader zeer goed was. Dit geslacht is in dien stamvader gevallen en heeft over de aarde en over zichzelf den vloek Gods gebracht. Maar „alzo lief heeft God de wereld gehad dat Hij zijn eeniggeboren Zoon gezonden heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve maar het eeuwige leven hebbe.” Deze Zoon Gods is echter niet plotseling gekomen om zijn verzoeningswerk te verrichten en daardoor aan de wereldgeschiedenis onmiddellijk een einde te maken. Dan zou er geen geschiedenis zijn. Dan ware er slechts sprake van twee gebeurtenissen: den val en de verlossing. Dan zou alles machinaal in zijn werk gegaan zijn en de verlossing zou eene vernedering inplaats van eene wederoprichting van de menschheid zijn. God heeft echter die verlossing voorbereid in de menschheid, ze in haar geënt, ze uit haar doen geboren worden. En onderwijl heeft het kwade voortgewoekerd en woekert het voort, tot het eindelijk zijn uiterste spankracht zal bereiken. Maar op hetzelfde oogenblik zal de verlossing haar volkomenheid bereiken.

En wat is het *wereldgericht*? Dit: dat God een dag gesteld heeft, „op welchen Hij den aardbodem rechtvaardiglijk zal oordeelen door een Man; dien Hij daartoe gesteld heeft, daarvan getuigenis gevende doordien Hij Hem uit de dooden heeft opgewekt.”

Alleen hij, die in Christus Jezus het eeuwige leven gevonden heeft, kan dus op de rechte wijze gelooven in het „wereldgericht.” Dat gericht komt plotseling, onverwacht, als het einde dezer bedeeling. Het gaat over *allen*. Het vonnis wordt uitgesproken over en voltrokken aan hen, die niet geloofd hebben in den Zoon van God. Maar de vrijspraak moet openbaar gemaakt worden over hen, die vrij van schuld zijn omdat ze het offer van Christus Jezus aanvaard hebben. Dat is evenzeer noodig. „Komt in, gij gezegenden mijns Vaders!” is evengoed eene helft van het wereldgericht als „Gaaf weg, gij vervloekten!”

De goddelijke gerechtigheid wordt vernietigd door de uitspraak, dat de wereldgeschiedenis het wereldgericht is. Is het rechtsgevoel waarlijk bevredigd doordien Napoleon, die twintig jaren lang aan zijn grenzenlooze heerschzucht de welvaart van tallozen en het leven van millioenen opofferde, eindelijk zijn wederrechtelijk verkregen heerschappij verloor, maar toch als een deftig heer, omringd van een flinke lijfwacht, voorzien van een goed jaargeld, zijn eigen dood stierf? Schuilt er zonde in den kreet der duizenden martelaren: „Wanneer, o heilige en rechtvaardige Rechter, wreekt gij ons bloed van degenen, die op den aardbodem zijn?” Indien ja, waarom werden hun dan lange witte kleederen gegeven en waarom werd hun dan gezegd dat ze nog een weinig geduld zouden hebben? Indien er geen *gericht volgt*, indien de gebeurtenissen op aarde reeds het gericht *zijn*, dan is God onrechtvaardig.

Ook de menselijke gerechtigheid wordt door die uitspraak vernietigd. Het vonnis van den wereldlijken rechter over den misdadiger is dan een gewelddadig ingrijpen. Zietdaar dan ook den grond voor de afschaffing van de doodstraf. Maar zelfs bij de voorstanders dier leer komt het ingeschapen rechtsgevoel (doch dan verwrongen tot persoonlijke wraakzucht) meestal boven. O neen, een doodslager mag niet met den dood gestraft worden. De wroeging — zoo heet het — is straf genoeg. Maar beluistert dezelfde menschen, die zoo redeneeren, eens in hun onbe-waakte oogenblikken; ze zouden hem dit en dat en nog eens wat doen, veel erger en gruwelijker dan de doodstraf. Zeer objectief geredeneerd zijn ze onbegrijpelijk barmhartig ook voor den verstoktsten booswicht. De geheele aarde moet één groot opvoedingsgesticht zijn, en is er een gaatje om den kwaaddoener „ontorekenbaar” te verklaren, zij kruipen er gaarne door. Maar laat de misdaad hen eens raken! Dan zijn ze zeer bereid om van de wereldgeschiedenis zelf het wereldgericht te maken!

Maar toch is het volstrekt niet onbegrijpelijk hoe het spreekwoord in de wereld gekomen is. God zit als Rechter en richt ook tijdens en door de geschiedenis. De zonde heeft ook hier op aarde reeds hare gevolgen. Hij bezoekt de misdaden der vaderen aan de kinderen, tot in het derde en vierde gelid dergenen die Hem haten. En evenzoo: Hij doet barmhartigheid aan duizenden dergenen die Hem liefhebben en zijne geboden onderhouden. Deze rechtshandeling behoort echter — hoe vreemd het in de ooren van sommigen moge klinken — tot het terrein der algemeene *genade*. Ze is een deel van de genade Gods, die de zonde beteugelt en terughoudt en zonder welke de aarde spoedig in een hel zou veranderen. Ze is voorts *type* van wat eenmaal aan het einde dezer bedeeling volgen zal. Dat wordt duidelijk door sommige gebeurtenissen die aan het begin van groote tijdperken, welke in de geschiedenis der wereld ingrepen, plaatsvonden. Om er slechts twee te noemen,

wijzen we op den dood van Achan, toen Israel begon het Beloofde Land te veroveren; en op de straf, Ananias en Saffira overkomen, toen de Christelijke kerk gegrondvest werd. Die beide gebeurtenissen waren typen van hetgeen eenmaal in het wereldgericht allen onbekeerden huichelaars zal wedervaren. In omgekeerde verhouding staan ze op dezelfde lijn als de wonderen van gezondmaking en opwekking van dooden, door den Heere Jezus tijdens zijne omwandering op aarde verricht. Daar werd de dood teruggedrongen als *type* van de volkomen herstelling naar lichaam en ziel, die eenmaal in het wereldgericht allen geloovigen zal ten deele vallen.

Het eigenlijke wereldgericht kan — dat is zeer eenvoudig — echter evenmin plaatshebben, terwijl de wereldgeschiedenis nog in vollen gang is, als de boosdoener reeds door den rechter kan veroordeeld worden op het oogenblik dat hij den moord of den diefstal *beraamt*. Men wordt niet *staande* de handeling veroordeeld en gestraft!

Het is thans niet de tijd des *gerichts* maar die der *genade*. God laat thans „allen menschen verkondigen dat zij zich zullen bekeeren.” „God is lankmoedig,” zegt Petrus, „niet willende dat eenigen verloren gaan, maar dat zij allen tot bekeering komen.” En omdat God de *wereld* zoo liefhad dat Hij zijn eeniggeboren Zoon voor haar overgaf, wordt eenmaal het vonnis geveld *door dien Zoon*, die als Middelaar kwam en als Rechter zal verschijnen, op dezen tweërlei grond: geloof of ongeloof in den Middelaar.

De uitspraak „De wereldgeschiedenis is het wereldgericht” is dus in den diepsten grond eene ontkenning van Jezus' woord: „De Vader heeft al het gericht den Zoon overgegeven;” en daarmede van zijn Middelaarschap.

W.

ALBANUS EN ZIJN BEUL.

De geschiedenis der Christelijke kerk, vooral uit de eerste eeuwen, levert menig bewijs van de waarheid der woorden van den Heere Jezus: „Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk uw geloof”; en „Hieraan zal de wereld bekennen dat gij mijne discipelen zijt, zoo gij liefde hebt onder elkander.” Menige heiden is getroffen geworden door de zelfopofferende liefde, welke de broeders en zusters in Christus voor elkander toonden, zoodat ook de felste folteringen hen niet konden bewegen elkander te verraden. En ook, niet zelden werd aan de vervolgers bewezen dat het bloed der martelaren het zaad der kerk is.

Een der treffendste gevallen van die soort is dat van den marteldood van Albanus. Deze was de eerste Britsche martelaar. Als heiden kwam hij in aanraking met een Christen, genaamd Amphibalus, die ter oorzaak van zijn geloof gevlucht was. Deze

bracht hem tot Jezus en Albanus werd krachtadig bekeerd. Hij ontving van zijn leermeester den heiligen doop en werd verder in den weg der waarheid onderwezen.

Albanus nam daarop het besluit, dat hij ook spoedig ging uitvoeren, om het Evangelie te verkondigen, ook al zou het hem het leven kosten. Eerlang werd op goede gronden vermoed dat Albanus weten kon waar Amphibalus zich schuilhield. Zijne vijanden kwamen dus bij Albanus om dat goedschiks, kwaadschiks van hem te vernemen. Hij wist het zeer goed, want de vluchteling was door hemzelven gehuisvest. Om zijn gast aan alle vervolging te onttrekken, ruilde hij met hem van kleeding, gaf hem gelegenheid om te ontvluchten en liet zichzelve gevangen nemen. Voor den gouverneur gebracht, werd hij spoedig ontdekt en daarmede zijn moedige daad. De gouverneur gebod hem onmiddellijk om in plaats van Amphibalus aan de goden te offeren. Albanus weigerde beslist. Derhalve liet de gouverneur hem geeselen, maar hij doorstond de marteling met groote gelatenheid, steeds blijvende belijden dat hij een Christen was. Daarop werd hij veroordeeld om onthoofd te worden. Met Christelijke vreugde vernam hij dit vonnis. Plotseling trad de beul voor het gestoelte van den gouverneur, beled dat hij door het voorbeeld van Albanus tot het Christendom gebracht was en verzocht of in diens plaats of met hem te mogen sterven. Het laatste werd onmiddellijk toegestaan. Beiden werden daarop onthoofd door een der soldaten, welke zich daartoe aanbood. Dit gebeurde te Verulam, thans St. Alban genoemd, op den 22sten Juni 287. Onder de regeering van Constantijn de Groote werd op de plek waar dit geschiedde een prachtige kerk ter herinnering opgericht. In de Saksische oorlogen werd deze verwoest; maar later werd ze herbouwd en er een klooster aan toegevoegd, waarvan men thans nog de ruïnen kan vinden.

W.

EEN JONGELIGNSLEVEN.

2 Timoth. 1 : 5.

VI.

Op den avond van dien gedenkwaardigen dag moest vader, na de huiselijke godsdienstoefening, Charles herinneren dat het tijd werd naar bed te gaan, doch de zoon scheen er niet toe geneigd. Zijn hart was vol. Ten tweeden male vermaande vader dat het bedtijd werd. Toen sprak de zoon: „Vader, ik zou u gaarne eens alleen spreken.”

Nadat de anderen waren vertrokken, ontlastte Charles zijn gemoed voor zijn vader; 't gesprek duurde ongeveer tot middernacht. De jonkman verhaalde van de preek, dien morgen gehoord, en zeide

dat de weg der zaligheid hem nu zoo duidelijk was geworden, dat hij niet langer kon twijfelen. „Ik scheen toen te verstaan,” sprak hij, „dat Jezus mijn zonden in zijn eigen lichaam op het hout droeg, en hedenavond ervoer ik, dat ik in der waarheid bij God ben aangenomen. Dit is een heerlijke sabbat voor mij, vader”, voegde hij er bij, „want ik heb vergiffenis, vrede en verzekering in Christus gevonden.”

Samen baden vader en zoon en prezen God. Alleen ouders, die bij ervaring de vreugd kennen, van de lippen hunner kinderen te hooren dat zij Christus als Heer en Zaligmaker erkennen, kunnen de vreugd in het hart des vaders in dien nacht verstaan.

Den 11^{den} October 1864 hield Spurgeon, die toen reeds in heel de wereld bekend was, een leerrede voor een vijfhonderd hoorders in dezelfde kapel te Colchester, waar hij bekeerd was. Men vierde toen stichtingsdag der kerk. Hij nam tot tekst de opmerkelijke woorden uit Jesaja, die hem licht in de ziel hadden gegeven en sprak: „Over dien tekst hoorde ik in deze kapel preeken, toen mij de Heere bekeerde.” En wijzend op een zitplaats aan de linkerhand, onder de galerij, zeide hij: „Ik zat in die bank, toen ik bekeerd werd.”

't Was een openhartige bekentenis, die ontzaglijken indruk maakte op de vergadering en den beroemden prediker dierbaar maakte aan veler hart.

In 1880 zei Spurgeon, zinspelend op zijn bekeerling: „Vele dagen zijn sedert voorbijgegaan, maar mijn geloof heeft mij staande gehouden en genoopt de boodschap van vrije genade en van liefde tot den dood vrijelijk te brengen. Ik kan in der waarheid zeggen:

„k Zag eens den reinigenden stroom,
Die uit Uw wonden vliet;
Nu roemt de liefde die verlost
Al 't leven door mijn lied.”

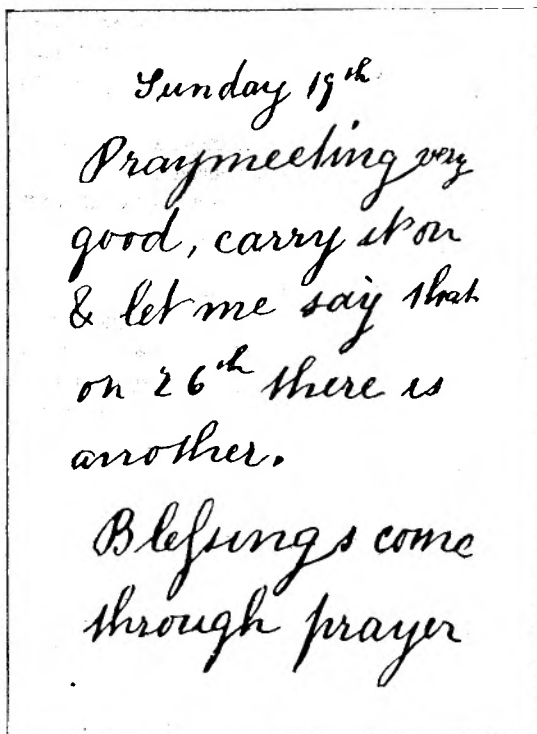
Hij was gewoon dit vers in albums te schrijven, en 't was overvloediglijk waar voor hemzelf heel zijn leven door.

Eenige jaren geleden bezochten een leeraar en een vriend Colchester. Toen zij des avonds spraken met hun gastvrouw vertelde deze, dat zij Charles Spurgeon had gekend toen hij nog een heel kleine jongen was. „Ik kan u iets merkwaardigs laten zien,” sprak zij, „dat ik zeer op prijs stel.”

't Bleek te zijn een zeer klein tijdschrift, niet gedrukt, maar in handschrift. 't Bevatte mededeelingen over een kindergenootschap, en was met een ronde duidelijke hand door Charles indertijd geschreven.

Op een plaats leest men een klacht, wyl eenige zijner schoolmakers schenen te verachten in de genade. Op een andere uit hij zijn smart, dat de bidstonden zoo slecht bezocht werden; verschillende toelichtingen en uittreksels vullen verder de zestien bladzijden van het boekje. Een *facsimile* van dit belangrijk gedenkstuk is uitgegeven. We geven hier een bladzijde op dezelfde grootte als 't oorspronke-

lijke. Het toont Spurgeons vroegtijdig ijveren voor het gebed. 't Is het eerste stuk van eenige beteekenis dat Charles schreef; hij was toen nog geen twaalf jaar oud.

FACSIMILE UIT SPURGEONS EERSTE GESCHRIFT.

(Dit beduidt:

Zondag den 19ten.
Bidstond zeer
goed; zet dien voort
en ik stel voor
den 26sten er weer een
te houden.
Zegen komt
door gebed.)

Toen dezelfde heeren, van wie we boven spraken, ook de kapel bezochten, waar Spurgeons bekeering eens plaats vond, waren de timmerlieden juist bezig den ouden preekstoel weg te nemen, waarin op dien gedenkwaardigen Zondag de prediker stond; een *platform* zou in de plaats komen. Een der heeren, de predikant, kwam op de gelukkige, echt Engelsche gedachte den preekstoel, als een historisch gedenkstuk, voor ondergang te behoeden. Het gestoelte werd overgebracht naar het weeshuis, door Spurgeon gesticht te Stockwell, en in de speelzaal der meisjes geplaatst, waar de bezoekers niet verzuimen het gedenkstuk te gaan zien.

Kort nadat de groote verandering des harten bij hem had plaatsgegrepen, moest de jeugdige Christen vaders en moeders raad weder missen, daar hij verplicht was tot zijn nieuwen werkkring terug te keeren. Te New-market wijdde hij zich nu ijverig aan zijn

studiën. Men was zeer over hem tevreden en hij werd een der meest geliefde leerlingen.

Doch, nu hij Gods zonlicht in de ziel had, besloot hij ook dat licht helder te houden door krachtigen arbeid voor zijn Heer en Meester. Dies ging hij op meer dan één wijze aan 't werk. De Zondagschool werd een waar genot voor hem, en hij won de harten zijner leerlingen te meer, daar hij hun aan huis ook onderwijs gaf in het schrijven, in 't welk zij 't nog niet ver hadden gebracht. Als een ijverig discipel van Christus zorgde hij, dat het Evangelie ook voorkwam in de schrijfforbeelden die hij gaf.

De leider der school waar Spurgeon zich bevond was een Baptist. Ongetwijfeld bracht dit er den jongen kweekeling toe zijn gedachten ook te richten op den doop en wat de Schrift daarover onder meer leert. Zeker is dat reeds na enkele maanden Spurgeon, „de zaak bij zichzelf wel doordacht hebbende”, te kennen gaf dat hij in het openbaar gedoopt wenschte te worden. Zijn ouders behoorden niet tot de Baptisten en als klein kind had Charles zeker den doop ontvangen. Doch hij had uit de Schrift de vaste overtuiging gekregen dat „wie in Christus geloofd met Hem moet worden begraven door den doop.”

Den 1sten Mei 1850 meldde hij aan zijn ouders dat de voorbereidselen tot zijn doop gemaakt waren. Wellicht beide, maar althans de moeder, was hierover min gesticht. Zij zeide:

„O, Charlie, ik heb dikwijls gebeden dat gij behouden mocht worden, maar nooit dat gij een Baptist worden zoudt.”

„Moeder,” antwoordde Charles, „God heeft uw gebeden verhoord, naar zijn gewone goedertierenheid, en u meer gegeven dan gij vroegt.”

't Was onmogelijk geweest te New-market een Baptistisch leeraar te vinden. Daarom kwam Spurgeon met den leeraar der kleine Baptistengemeente in het dorp Isleham, Ds. Cantlow, overeen, dat deze hem in de rivier de Lark indompeler zou.

Den 3^{den} Mei 1850, den geboortedag zijner moeder, stond Charles vroeg op en bracht twee uur met God alleen in het gebed door. Toen wandelde hij twee uren ver naar het veer van Isleham.

Een groote menigte menschen was daar reeds bijeen om te zien hoe de zestienjarige jongeling het heilig zegel ontving. Onder groote plechtigheid, maar met innige vreugd des harten, trad de jongbekeerde in het water. Gedoopt in den naam des Drieëenigen keerde hij naar New-market terug, vervuld met heilige vreugd, vast besloten Christus te volgen met zijn geheele hart, ten einde toe.

Nu besloot hij ook zich bij Gods volk te voegen en zocht daartoe aansluiting bij een kerk te New-market. Vreemd genoeg ging dat niet zoo gemakkelijk.

„Ik herinner mij,” zoo namelijk verhaalt Spurgeon zelf, „dat, toen ik bekeerd was en wenschte mij te

voegen bij de Christelijke kerk van mijne woonplaats, ik vier dagen achtereen den leeraar aan zijn huis opzoekt, zonder hem te spreken te krijgen. Telkens was er eenige verhindering. Toen ik hem in 't geheel niet te spreken kreeg, schreef ik hem en zei, dat ik maar in de vergadering der gemeente zou komen, en mij zelf als lid voorstellen.

„Hij vond mij een vreemd mensch, maar ik meende wat ik zei. Want ik voelde dat ik niet gelukkig kon wezen buiten gemeenschap met het volk van God. Ik wilde zijn waar zij waren; als iemand hen bespote, wilde ik met hen bespot worden; als de menschen hun een leelijken naam gaven, wilde ik ook met dien leelijken naam genoemd worden. Want ik gevoelde dat, tenzij ik met Christus leed in zijn vernedering, ik niet kon verwachten, met Hem te heerschen in heerlijkheid.”

Evenwel het voorneemen om zichzelf maar als lid voor te stellen behoefde de vurige jongeling niet uit te voeren. Immers de trage predikant, eindelijk begrijpende dat de jonkman ernst met de zaak maakte, trof een schikking om hem te spreken, en 't slot was dat Spurgeon tot de kerkgemeenschap toetrad.

Menigeen zal misschien denken dat een jongmensch, die op zulk een leeftijd reeds zulk een ernst toonde, de geestelijke en de eeuwige dingen zoozeer ter harte nam, zich moest kenmerken door bijzondere afgetrokkenheid en zelden vroolijk was. Toch zou men zich daarin zeer vergissen. Evenmin als iemand Spurgeon ooit voor onnatuurlijk of stijf heeft versleten, was hij het toen. Zekere grappigheid bleef hem heel zijn leven bij; humor eveneens. 't Recht bewijs er van is zeker een brief, dien hij omstreeks dezen tijd schreef. Er blijkt uit hoe de vroolijkheid soms onweerstaanbaar bij hem opwelde en tevens hoe hem reeds toen dat onbaatzuchtige kenmerkte, 't welk hem altijd bijbleef.

De brief is gedagteekend uit Cambridge, Donderdag, December 1850 en gericht aan Mej. Carolina Louisa Spurgeon. De schrijver was toen 16 jaren oud.

„Uw naam,” zoo schrijft hij, „is zoo lang dat hij bijna heel de breedte van 't papier beslaat. Wij hebben een jongmensch in onze school, wiens naam is Edward Ralph William Baxter Tweed. De jongens plagen hem met zijn langen naam, maar 't is een heel goede jongen en dat maakt zijn naam goed. Ieders naam is goed, als de man maar goed is. De hertog van Toskane heeft juist een zoontje gekre-

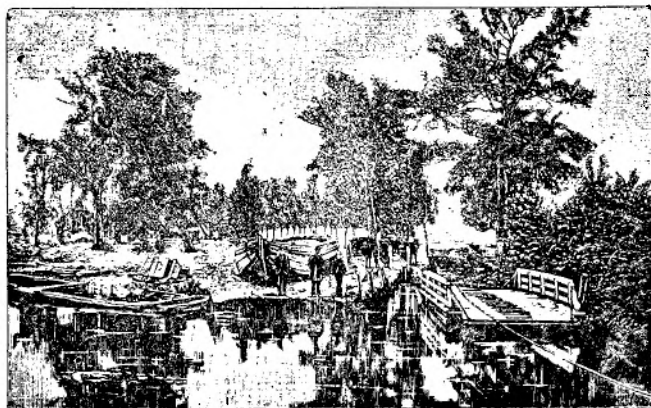
gen. Dat ventje werd naar de Roomsche hoofdkerk gebracht, en daar werd water op zijn gezicht gesprenkeld en toen noemden ze hem — ge moet het Eliza eens laten lezen — Giovanne Nepomerceno Maria Annunziata Giuseppe Giovanbaptista Ferdinando Baldassere Luigi Gonzaga Piëtro Alessandro Lanobi Antonino. Een aardige naam om mee naar bed te gaan en op te staan! 't Zal lang duren eer hij zelf in staat is het achtereen op te zeggen! Als iemand met den naam van Christen wordt genoemd, dat is beter dan al die groote woorden. Deze naam is de beste ter wereld, de naam onzes Heeren Jezus Christus uitgezonderd.

Mijn hartelijke groeten aan u. Ik hoop dat gij 't goed hebt en tracht ook anderen gelukkig te maken. Want dan maakt ge zeker uzelf gelukkig. Daarentegen zoo ge alleen uw eigen genoegen zoekt zult

gij 't anderen onaangenaam maken, en daarbij uzelf niet gelukkig. Maar dat weet gij natuurlijk en ik behoef 't u niet te vertellen. Een blij kerstfeest.

Uw liefhebbende
broeder

CHARLES ”

HET VEER VAN ISLEHAM.

DE BIJBEL EN HET VATIKAAN.

Onlangs werd een „rondschrijven” van den paus openbaar gemaakt, dat in bijzondere mate de aandacht verdient. De titel, waaronder gezegd „schrijven” zich bij ons aandienende, luidt: „Aanwijzing van den H. Vader, ten opzichte van de studie des Bijbels”, en de inhoud is een krachtige aansporing tot het onderzoek der H. Schrift.

Het gebeurt niet vaak, dat een meedeeling van dien kant ons oprechte vreugde veroorzaakt; doch daarom zullen allen, voor wie de Bijbel, dat „godelijk orakel”, het voorwerp is van hun ijverigste studie, zich te meer verblijden, wanneer, zooals nu, het hoofd eener zoo machtige kerk, die om haar aanvaarden van het beginsel van „vrij onderzoek” nu juist niet beroemd is, een schrede vooruit zet op den goeden weg en met de autoriteit, die het over duizenden geesten bezit, aandringt op het onderzoeken der Schrift. In het „schrijven” is, merkte onlangs iemand op, alles weggelaten, wat in verband staat met den Maria-dienst, de vereering der Heiligen, het Mis-offer en de overige karakteristieke leerstukken van de Roomsche kerk; ja, de gedachte daaraan, wordt

er zelfs niet in gevonden. Natuurlijk wordt nog groote nadruk gelegd op de kerkelijke verklaring der „Schrift”, als eenig gezaghebbende, en gewezen op het gezag der „overleveringen”. Doch behalve dit wordt toch óók op zoo ondubbelzinnige wijze de uitmuntendheid verkondigd van den Bijbel boven alle andere boeken en aangedrongen op getrouwe studie der H. Schrift, dat wij, na lezing van het stuk, en in aanmerking nemende het gehalte der bron, waaruit zoo kostelijke opwekking opwelde, uitriepen: „Wij verheugen ons, ja, wij zullen ons verheugen.” Indien de raad van Z. H. behoorlijk wordt opgevolgd, dan zal vermeerdering van bijbelstudie, bij duizenden, het gevolg zijn, en wie weet wat gezegende vrucht dat onderzoek voor het Godsrijk zal afwerpen!

De paus vangt het „schrijven” aan met een lof-rede op het „godelijk Boek”, voor een deel zijn woorden improviseerend, voor een ander deel zijn gedachten gietende in vormen, vóór eeuwen door kerkvaders gebruikt. „De oorsprong der H. Schrift, (aldus de paus) waarborgt ons de uitmuntendheid en de waarheid van elk harer Boeken, die, wijl God zelf hun Auteur is, in hoofdzaak niet anders bevatten dan aanwijzingen en voor een deel ook onthullingen van goddelijke geheimenissen, plannen en werken. Daarom is de studie van dat deel der H. Godgeleerdheid, dat voornamelijk bestaat in de uitlegging en de verklaring van deze goddelijke openbaringen, voor ieder van het hoogste belang en van het grootste nut.” Voorts zegt de schrijver, „dat sinds lang de gedachte aan aanbeveling en verlevendiging van de studie der H. Schrift zijn geest beziggehouden heeft. Want behalve zijn uitmuntendheid boven alle andere boeken, is er nog een andere beweegreden voor het naarstig onderzoeken van den Bijbel, en dat motief, misschien het krachtigste van alle tot dusver aangevoerde motieven, is het groote en directe voordeel, dat een dergelijke studie oplevert en dat ons gewaarborgd is door dit woord van den apostel Paulus: *„Al de Schrift is van God ingegeven, en is nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de rechtvaardigheid is; opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaakt toegerust.”* Tot staving dezer woorden wordt het voorbeeld van den Heer en dat zijner apostelen aangehaald en dit gedeelte van het „zendschrijven” eindigt met deze merkwaardige woorden: „Het is onze wensch, dat *allen* (de nadruk komt op dit laatste woord), doch in 't bijzonder de strijders voor de heilige hostie, uit het voorbeeld, door Christus en zijne apostelen gegeven, den eerbied zullen leeren, dien wij der Heilige Schrift, als Woord van God, schuldig zijn en voorts met welken ijver zij den Bijbel, dat „geestelijk wapenhuis”, behooren te onderzoeken.” In één woord, zij die in het hart van geleerden zoowel als van onwetenden het licht der waarheid willen doen schijnen, zullen

binnen korten tijd nergens ter wereld grooter kennis van God, zijn wezen en zijn werken vinden dan bij de Roomsche-Katholieken.

Aangaande den Zaligmaker wordt gezegd, dat nergens een duidelijker openbaring van zijn persoon te vinden is dan in den Bijbel en dat Hieronymus volmaakt gelijk had, toen hij zeide: „Onbekendheid met de Heilige Schrift is onbekendheid met Christus.”

Doch in 't bijzonder beveelt de paus de studie der Schrift den priesters aan. Het is een bijzondere en heerlijke eigenschap der Schrift (aldus spreekt hij) dat zij, krachtens haar goddelijken oorsprong, den priester-redenaar niet alleen bekleedt met het hoogste gezag, doch hem daarenboven een apostolische vrijheid verleent, die zijn woorden groote kracht bijzet en zijn rede buitengewoon welsprekend doet zijn. De welsprekendheid, die uit eigen verstand haar kracht put, hoezeer schitterend vaak van uiterlijken schijn, kan in haar wezen niet anders zijn dan zwak, koud en hol, omdat haar het heilig vuur ontbreekt, dat gloeit op het altaar van Gods Woord en daarmede de eigenschap, die het woord van den dienaar des Allerhoogsten bezit, namelijk om, scherper dan een tweesnijdend zwaard, door te dringen tot in de samenvoegselen der ziel en des gemoeds.”

Vervolgens haalt de paus enkele woorden aan, door kerkvaders gesproken, ten gunste en tot aansporing van de studie der Heilige Schrift. Zij spreken van den Bijbel als van een kostbare schatkamer, waarin als in fonteinen des Heils de goddelijke leerstellingen der Kerk vergaderd zijn; als van vruchtbare weiden en schoone lusthoven, waar de kudde des Heeren gelaafd wordt en met hemelsch manna verkwikt. Hieronymus o. a. zegt: Lees dikwijls de Schrift, ja, leg het heilige Boek *nooit* terzijde; lees zelf vóór ge anderen uit zijn inhoud onderwijst; het woord van den ouderling en den voorganger behoort immer op den Bijbel gegrond te zijn.” De paus legt vooral nadruk op het gezegend feit, dat de Bijbel geschreven is onder leiding van den Heiligen Geest en onovertroffen schoon is de wijze, waarop hij genoemde studie een ieder tot stichting en opbouw in 't geloof aanbeveelt. „Ongetwijfeld (zoo spreekt hij) zijn voor de persoonlijke heiligmaking, zoowel als voor die van anderen, kostelijke middelen in de Schrift ons gegeven, voornamelijk in de Psalmen. Dat boek, óók door den Heiligen Geest ingegeven zijnde, bevat veel heerlijke waarheden, die echter vaak voor onzen blik omsluit schijnen, en daardoor moeilijk te verstaan. Om die te vatten en anderen uit te leggen, is het noodig, dat de Auteur der Schrift, dat is de Heilige Geest, zelf tot ons afdale en met zijn licht en genade ons duister verstand verlichte. Alle boeken, die de Kerk als heilig, als „kanoniek” beschouwt (daarbij ook de apocriefe boeken rekenende, die door ons Protestanten als ongodelijk verworpen worden) zijn onder

ALBANUS EN ZIJN BEUL.

den invloed en de leiding van den Heiligen Geest ontstaan. Alzoo kunnen er geen fouten in de Schrift, wat haar wezen betreft, voorkomen; de gedachte daaraan is onmogelijk door het feit der goddelijke ingeving en de overtuiging, die in het gemoed van elk Christen leeft, dat uit God, die de Opperste Waarheid is, onmogelijk iets kan uitgaan, dat strijdt met zijn Wezen."

Het motief voor dit krachtig optreden van den paus moet gezocht worden in de verregaande en niets-sparende ontkenningen van het rationalisme, en in de meêdoogenlooze beginselen der nieuwere critiek; het Protestantisme wordt ternauwernood genoemd. In de volgende bewoordingen spreekt de paus over zekere schrijvers, pioniers van de moderne wetenschap: „Terwijl men algemeen in onbehoorlijke termen over God, Christus, het Evangelie en de Boeken des Bijbels waagt te spreken, zijn er nog velen, die, hoewel de eersten onder hen die aldus handelen, toch aanspraak blijven maken op den naam van Christen, Theoloog en Schriftuitlegger en die, onder deze eerbiedwaardige namen, de grootste vermetelheid en onbeschaamdheid verbergen." De paus hoopt vurig, dat deze valsche wetenschap spoedig van haar kracht beroofd en de waan harer aanhangers door de ware wetenschap, die haar kracht put uit Gods Woord, weerlegd worde, en spreekt ten slotte den wensch uit, dat er meer leerstoelen voor Bijbelstudie aan de Roomsche-Katholieke seminariën en universiteiten mogen worden opgericht en dat grooter zorg dan tot dusver de keuze van hoogleeraren voor de godgeleerde faculteiten moge vergezellen, opdat er alleen mannen in komen, die bezielde zijn door vurige liefde voor den Bijbel en toegerust met uitgebreide kennis van zijn inhoud. Voorts wordt de studie der oude talen zoowel als die der critiek aanbevolen. Wat de tekst-critiek aangaat, geeft de paus dezen verstandigen raad: „Wees in dit stuk toch zeer voorzichtig. Bij het verklaren van een tekst is zoo groote omzichtigheid noodig!" Als eerste voorwaarde voor een goede verklaring, zegt hij: „Geef nooit uw eigen meening over den te verklaren tekst, maar denk u in in den gedachten-gang van hem, die het voor u duistere woord geschreven heeft; en voorts, besteed vooral aan de critiek niet meer tijd, dan door u aan de Bijbelstudie zelve ten koste gelegd wordt."

Wij hebben op de voornaamste gedeelten van dit hoogst merkwaardig schrijven de aandacht gevestigd. Hierbij moeten wij het echter laten. Men zou kunnen vragen, wat of deze nieuwe frontverandering van den paus te beteekenen heeft, en welke gevolgen zij in de geschiedenis der Roomsche kerk zal hebben? Of den paus de drang der tijden te machtig geworden is, dan wel of hij zodoende de bereiking van een lang gekoesterd plan mogelijk wil maken? Wij kunnen op deze vragen geen antwoord geven en gelooven ook, dat het goed is, daarop niet in te gaan en den

brief te nemen voor hetgeen hij is. Het is reeds een zeer verblijdend verschijnsel voor Protestanten, als iemand van zóo hooge positie als de paus met alle kracht de studie der Heilige Schrift aanbeveelt. En hoewel met de Heilige Schrift door den paus de Vulgata bedoeld wordt en de „overleveringen" der kerk, vergeten we niet, dat ook in den Bijbel der Roomsche kerk de weg der zaligheid wordt aange-wezen en de eeuwige waarheden van het Evangelie ontsluitend zijn; zoodat het volhardend en biddend lezen ook van de Vulgata onder Gods zegen het middel kan worden om velen van hun zonden te overtuigen en te brengen tot de aanneming van Christus als hun éénigen en volmaakten Middelaar.

Misschien is het niet ondienstig in verband met dit merkwaardig stuk, te wijzen op het

Kenmerkend verschil tusschen de ware en de Roomsche kerk,

gelijk een Duitsch schrijver, Schenkel, het heeft geteekend.

In de ware, algemeene, Christelijke kerk is slechts één Meester, Christus (Matth. 23 : 10); in de Roomsche kerk is de meester — de paus.

In de ware Kerk is de grootste nederig als een kind (Matth. 18 : 4); in de Roomsche kerk zijn de kleinsten — als bekleed met hiërarchisch¹⁾ gezag, heeren der gemeente.

In de ware Kerk zet men zich aan de voeten van Jezus (Luk. 10 : 39); in de Roomsche kerk — aan de voeten der prelaten.

In de ware Kerk komt het Rijk Gods niet met uiterlijk gelaat, zoodat men zou kunnen zeggen: Zie, hier is het, of daar is het (Luk. 17 : 21); in de Roomsche kerk is alles uitwendige, machinale ver-richting en vertooning geworden.

In de ware Kerk beroemt niemand zich op eenig mensch (1 Kor. 3 : 21); in de Roomsche kerk vindt men een zoogenaamden schat van overvloedige goede werken van menschen, door wie de roem van Christus verdonkerd wordt.

In de ware Kerk staat men *in de vrijheid*, met welke Christus ons vrijgemaakt heeft (Gal. 5 : 1); in de Roomsche kerk is geene vrijheid, maar alleen onderwerping aan het hiërarchisch gezag.

In de ware Kerk zijn alle geloovigen niet meer vreemdelingen of bijwoners, maar medeburgers der heiligen en huisgenooten Gods (Efez. 2 : 19); in de Roomsche kerk zijn de leeken uitgesloten van het heiligdom, en slechts bijwoners in Gods huis.

In de ware Kerk is de geheele gemeente het uit-verkoren geslacht, het koninklijk priesterdom, het heilige, het verkregene volk (1 Petr. 2 : 9); in de Roomsche kerk zijn de priesters het uitverkoren geslacht, het heilige, verkregene volk.

In de ware Kerk is het genoeg om de zaligheid

¹⁾ hiërarchisch = priesterlijk.

te beërven, dat men het woord *hoore*, en geloove aan *dien*, dien God gezonden heeft (Joh. 5:24); in de Roomsche kerk is het genoeg naar de priesters te hooren, en aan hunne instellingen te gelooven.

WIJS GEWORDEN.

Mevrouw D.... was de weduwe van een wijsgeer, die een gedeelte van zijn leven en van zijn vermogen aan het uitgeven en verspreiden van boeken had gewijd, die ten doel hadden om de ongelovige wetenschap onder het volk ingang te doen vinden. Daar zij met een verstandigen geest en buitengewone kennis begaafd was, had zij haar man in zijn wetenschappelijken arbeid bijgestaan. Hare philosophische lectuur en vooral het lezen van „het leven van Jezus, door Strauss”, hadden haar tot twijfeling gebracht; niettemin bleef zij haar Roomsche kerkplichten waarnemen en ging elken morgen naar de mis.

Een kolporteur verkocht eens een Nieuw Testament aan haar. Een gesprek met dien volksman, die over de diepste zaken zoo klaar en duidelijk sprak, boezemde haar zooveel belangstelling in, dat zij hem uitnoodigde zijn bezoek te hervatten. Hij dacht, dat het lezen van een degelijk boek mede haar vooroordeelen zou kunnen omverwerpen, en hij leende haar de „Geschiedenis der Kerkhervorming door Merle d'Aubigné.”

Op zekeren avond las zij die merkwaardige bladzijde, waarop Luther beschreven wordt den Bijbel te Erfurt openende en er de woorden lezende: „De rechtvaardige zal uit het geloof leven” (Rom. 1:17), uit welke woorden, voegt de geschiedschrijver er bij, de geheele Hervorming voortvloede. Deze plaats hield haar den geheelen nacht uit den slaap, en zij vroeg zichzelf af, of er niet iets waars in die woorden was, wyl zij de gedaante der Christenheid hadden veranderd.

Den anderen morgen ging zij wecr naar de mis, maar inplaats van haar gebedenboek nam zij toen het Nieuwe Testament mede. Nu dacht zij aan den Bijbel te Erfurt en had als het ware een duister voorgevoel dat zij tot de bekeering komen zou, evenals Luther er gekomen was. Toen de mis begon, opende zij haar boek en de tekst waarop haar oog viel was deze: „De rechtvaardige zal uit het geloof leven.” Zij verbleekte, want zij gevoelde hierin de hand van God.

Van nu af zette zij zich aan de opzettelijke studie der Heilige Schriften. In het eerst gevoelde zij een groote verslagenheid van geest; die zij met deze woorden beschreef: „Ik zie mijne kwaal zonder de kracht te hebben om haar te genezen. Er is een doodelijke leegte in mijn hart gekomen, in dat hart, dat zoo besluiteloos, zoo zwak is, dat het zelfs niet eens de kracht heeft om te willen!.... O mijn God, kon ik maar gelooven en liefhebben. Wat maakt mij al het overige? Bezat ik die liefde, ik trotseerde en moeite, en droefheid, en armoede. Ik

zou mij rijk en gelukkig achten, door de ondermaansche dingen niet meer te begeeren.”

Haar wensch is vervuld geworden. Zij heeft haar hart aan God mogen geven, en voortaan besteedde zij hare gaven en talenten tot verheerlijking van haren Zaligmaker.

EEN RIJK LEVEN.

(Slot.)

Hetgeen hij in de collegiën had aangevangen, zette hij temidden van persoonlijken omgang verder voort, als hij zijne toehoorders doorgaans des avonds in de open lucht bescheidde en hun de sterrenbeelden des hemels toonde; als hij hun in de natuurkundige museums rondleidde en menigerlei verklaring en opheldering gaf; als hij dezulken, die zich met hun wetenschappelijke bezwaren persoonlijk bij hem vervoegden, op de vriendschappelijkste en welwillendste wijze onderrichtte en op een afzonderlijken avond in de week hen, die hem waren aanbevolen, of die hij zelf opzocht, tot een vertrouwelijk en leerzaam gesprek rondom zich verzamelde.

De levende kracht zijns geloofs bleek niet enkel in zijn onderwijs, maar ook in zijne geschriften. Het getuigenis der eeuwige liefde en genade Gods, de ijver voor het rijk des Heeren is gelijk aan een gouden draad, die door al zijne geschriften, hoe verschillend ze ook zijn, is heengetrokken en ze tot een stichtelijk geheel maakt van Christelijke wetenschap en godsvrucht. Het is in zijne natuurkundige geschriften, van het kleinste tot het grootste, de hoofdgedachte, in de natuur met haar wonderbare verordeningen en wetten het bestaan eener eeuwige wijsheid en eener alles overtreffende liefde aan te wijzen. Door het voorhangsel der uitwendige dingen wil hij den blik openen in een hoogere geestelijke natuur, in de wereld der eeuwige heerlijkheid, waarvan het aardsche slechts een flauwe afbeelding en zinnebeeld is.

Het was hem ten opzichte van zijn zieleven van groot belang, om de trekken van het Goddelijk evenbeeld in den mensch op te sporen en de openbaringen des goddelijken Geestes in de ziel tot God na te gaan. Hij schetste liefst het leven van vrome zielen, om den rijkdom hunner inwendige ervaringen op te zamelen en in ontvankelijke gemoederen een streven en verlangen te wekken naar de zaligheid der genade.

Sedert hijzelf door Gods genade tot het leven in God was gewekt, was van deze zijn letterkundige werkzaamheid geheel zijn leven lang doordrongen. Dat toonen zijne werkjes over: „Oberlin en Kiesling,” alsook zijn „Oud en Nieuw,” dat voor zoovelen een prikkel werd tot inwendig leven, maar ook zijne zelfbiographie, die trouwe spiegel zijns innerlijken levens, benevens de aanhangsels er op in zijne „Gemengde geschriften,” en evenzoo de

heerlijke beschrijving van het leven der hertogin Helena van Orleans, met welks vernieuwde uitgave hij zich nog in de laatste weken zijns levens ijverig bezighield. Niemand heeft wellicht, zoomin in later dagen als vroeger, door eenigerlei geschrift van godsdienstigen inhoud, zulk een uitgebreiden invloed geoeffend in de meest verschillende kringen van aanzienlijken en geringen, van jong en oud, van geleerd en ongeleerd, als Schubert.

Hij muntte echter vooral uit door een echt Christelijke praktijk ten opzichte van het kerkelijk leven en de belijdenis. Schubert was een geboren Lutheraan, en de belijdenis zijner kerk van harte toegedaan, gelijk hij ook een vriend was van hare verordeningen, gewoonten en gebruiken. Ja, hij was volkomen een kind zijner kerk. Hij deelde met haar de levendige innigheid des geloofs, vol van heilig verlangen naar verzoening en vereeniging met God in Christus. De ernstige waarheidszin zijns geestes gevoelde zich zoo wel temoede, en zoo wel geplaatst binnen de grenzen dier vrijheid, die, onbeperkt door uiterlijke stellingen, zich te ootmoediger onderwerpt aan de macht en de tucht van Gods Woord, en die aan de hand der eeuwige wijsheid de waarheid in de diepten van het eigen inwendige en in de ruimten der uitwendige wereld vrijelijk navorscht.

Zijn diep indringen in de geheimen der natuur, en zijn luisteren naar de prediking eener hoogere natuur in deze lagere vond een vasten, heiligen grond in de leer zijner kerk van de verborgenheid in het sacrament en in haar ernstigen, levendigen zin voor kunstmatige, binnen de grenzen des Evangelies beperkte opvatting en uitdrukking van het heilige; bovenal werd zijn edel, voor ware schoonheid en heilige kunst zoo recht ontvankelijk gemoed op het hoogst bevredigd door loflied en gezang. Tegelijk echter was zijn hart verwant aan de vereeniging van ernst en zachtheid, van zedelijke gestrengheid en vrijheid, die eene eigenaardigheid der Luthersche kerk uitmaakt.

Maar hoe nauw hij ook aan zijne kerk verbonden was, toch was dit voor hem geen beletsel voor de innigste, hartelijkste gemeenschap en het meest vrije geloofsverkeer met lieden van andere belijdenis; ja zelfs meende hij — en met recht — hierdoor juist in den geest zijner kerk te handelen. Hij was met de Gereformeerden Krafft en Spleisz, en met de Roomschen M. Sailer en Ringseis, even innig in den geest door een levend geloof verbonden als met de Lutherschen Burger, Kiezling en anderen. Hij zag alleen op de persoonlijke verhouding der zielen tot Christus. Waar hij den ootmoed van een boetvaardig en het kinderlijk vertrouwen van een geloovig hart, waar hij oprecht verlangen naar waarheid van boven en waren zin der liefde, die zich uit het vleesch naar den Eeuwige uitstrekt, aantrof, daar sloot hij al spoedig een verbond der

ziele, en het verschil van geloofsbelijdenis maakte geenerlei bezwaar. Hij hield zich doorgaans tegenover andere geloovigen meer aan het gemeenschappelijke en vereenigende dan aan het onderscheidende en verdeelende, en behield die vrijheid van oog en hart, welke het licht liefheeft, wáar het hem ook tegenstraalt. Hij verheugde zich in alles wat den stempel droeg van Christus en het zegel des Heiligen Geestes, en zoo bekoorde hem ook in waarheid alles wat als lid het lichaam van Christus toebehoorde. Hoe zeldzaam is zulk eene gezindheid onder ons geworden!

De eenheid der Kerk ging hem meer ter harte dan de zaak der belijdenis en dit alleen dáarom, omdat zijne ziel den eenigen Herder der ziele waarlijk liefhad, wiens geheel de kudde is. Die liefde ontsloot zijn hart hoe langer zoo meer niet alleen voor andere belijdenissen, maar ook ten opzichte van de wereld, die den eenigen Herder nog niet kent. Hij liet zich leiden door het Woord des Heeren: „Die niet tegen ons is, die is voor ons,” of ook door het woord des apostels: „alles is uwe”. Het lage hield hij verre van zich en erkende vijandschap tegen de zaak van Christus verwekte zijn misnoegen; het natuurlijk edele wist hij daarentegen hoog te schatten en waar hij ontvankelijkheid voor waarheid en liefde ontmoette, daar ontsloot hij zijn hart vertrouwelijk en liefdevol, en nog altijd was daarin plaats voor meerdere zielen die hij aan zich verbond, hoevele ook reeds uit alle oorden en einden der aarde, uit alle standen en van elken leeftijd, uit alle kerkgenootschappen en van elke belijdenis, daarin waren opgenomen.

Deze Christelijke ruimte geeft aan Schubert een bijzonderen adel; en gelijk hij hierin een der voortreffelijkste vertegenwoordigers van het voorbijsnellend verleden is, zoo staat hij tegelijk als een lichtend voorbeeld voor de tegenwoordige geslachten. Zijne nagedachtenis blijft in zegening!

SPREEKWOORDEN.

VIII.

Van hoe groot belang voor den mensch de huisdieren zijn, wordt ons recht duidelijk, wanneer we eens nagaan hoeveel spreekwoorden aan hen ontleend zijn. Ik zal er nu maar geen lange preek over houden, maar liever dadelijk *de koe bij de horens vatten*. Het lieve rundvee ligt nu het eerst aan de beurt. Misschien komt er in dit stukje dan wel een of ander spreekwoord voor, dat ik reeds meer gebruikt heb. En dan zal deze of gene lezer wel zeggen: „Men moet geen oude koeien uit de sloot halen”. Daar kan ik meteen op antwoorden dat dit gezegde geen behoorlijk spreekwoord is; maar verbasterd. Waarom zou men geen oude koeien uit de sloot halen, gesteld dat ze er inliepen? Het spreekwoord luidt dan ook eigenlijk: „Men *behoeft* geen

oude koeien uit de sloot te halen." Die dieren zijn veel te slim om er *in* te geraken. Met kalveren is het een andere zaak, daar moet men op passen. En toch zijn er heel veel menschen, *die den put dempen als het kalf verdronken is*. Dat zijn die lui, die altijd alles uitstellen en liefst de dingen doen „*met Sint Juttemis, als de kalven op het ijs dansen*." Luie menschen, die zich nog langzamer bewegen dan koeien in de wei, want daar is nog eenige verwachting van; tenminste „*men kan nooit weten hoe een koe op een haas trapt*." Een boer die veel koeien heeft, weet gewoonlijk met zijn tijd wel weg; anders zou 't spreekwoord niet zeggen: „*Zooveel koeien, zooveel moeien*” (bemoeienissen). Hij moet dus niet gelijken op menschen die aan alle „*moeien*” „*het, land hebben als een stier*”. En toch mag hij ook nooit overhaast te werk gaan, zooals driftige lieden, die bij 't minste zich gedragen „*als een stier die een rood vlaggetje ziet*”. Jongelui, die gaan denken dat ze iets beginnen te beteekenen in de maatschappij, en menschen die hoogmoedig worden omdat ze er „*bovenop*” zijn gekomen, kan men een enkele maal wel tot reden brengen door 't spreekwoord: „*Pas op, de koe vergeet dat ze een kalf geweest is*”. Maar men moet zorgvuldig toezien dat men, door ze in de laagte te houden, de geestkracht niet dooft, want iemand die bij alles staat *te kijken als een nuchter kalf*, is ook onbruikbaar. 't Best is: flink, frisch, vlug en veel werken met lust en energie, en dan zoo nu en dan eens vrijaf. Zulke menschen zijn, wanneer ze vacantie hebben, *als kalveren in de wei*, zoo onbezorgd en dartel.

Ontmoet ge iemand die gedurig 't zelfde zegt, ofte wel *herkauwt*, wees dan verzekerd dat *hij* niet tot de daar beschreven soort behoort! Herkauwen is voor een rund heel goed, maar een mensch past het niet. Evenzoo doet de boer zijn plicht in zijn eigen voordeel, wanneer hij zijn koeien op tijd melkt, maar een *huissjesmelker* is eigenlijk bij niemand goed gezien. En evenmin iemand, die van een zaak *een melkkoetje* maakt; iets waarvan sommige advocaten terecht of te onrechte wel eens beschuldigd worden. Dat zal dikwijls wel overdreven zijn, maar toch... *er wordt geen koe bont genoemd of er is een vlekje aan!* „*Hij heeft een kop als een bul!*” zegt men soms van iemand, die zoo snel heeft geloopt dat de kleuren hem uitslaan. Hoe dat spreekwoord in de wereld gekomen is, weet ik niet, want nooit heb ik een bul gezien die, al had hij nog zoo hard gehold, er roode wangen van gekregen had. Nauwkeuriger is het spreekwoord „*Hij neemt te veel op de horens!*” voor iemand die te veel wil werken. Want al heeft een stier verbazend veel kracht in kop en nek, dat heeft toch ook zijn grenzen. „*Mietje met de kalfsoogen*” is uit de „*Camera Obscura*” bekend; en ieder weet wel wat met „*kalfsoogen*” bedoeld wordt.

Hoe nuttig de runderen ook zijn en hoe fraai

gebouwd daarbij, op bevallige bewegingen kunnen ze juist zich niet beroemen. En dus is het heel begrijpelijk dat men van sommige menschen zegt: „*Hij is zoo lompe als een os!*” Ook kunt ge met dezelfde bedoeling wel eens hooren zeggen: „*'t Is een buffel van een vent!*”

Wanneer ge begint om de spreekwoorden te noemen, die met de voortbrengselen van koeien in verband staan, hebt ge ze maar voor 't grijpen.

Van iemand, die eenig vermogen heeft, zegt men dat *hij wat in de melk te brokken heeft*. Ook hoort men wel eens, minder fijn, zeggen: *Hij bulkt van het geld!* Wanneer eenig handelsartikel overal verkocht wordt, heet het *dat de room van de melk is*. Wie zich maar niet alles laat zeggen, is een *die de kaas niet van zijn brood laat eten*. Betoont iemand zich onverwacht vriendelijk, dan noemt men dat *botertje boven*. De melk staat in hooge achting, want:

*Wijn op melk
Is goed voor elk,
Maar melk op wijn
Dat is venijn.*

Een heer, in de jaren waarin het twijfelachtig is of hij een begin van een baard heeft of niet, heet niet zelden een *melkmuil*. Een leerrede, die niet sukkelt aan groote diepte, wordt soms veelbeteekenend *water en melk* genoemd. Wie het niet al te ruim heeft, maar toch niet tot armoede is vervallen, *heeft toch nog boter op zijn brood*. Bederft iemand zijn eigen zaak, dan is hij als *de koe die den emmer omschopt*. Wie zijn best doet om een ander uit te hooren, *staat te melken*.

Nu is de geheele beschikbare ruimte gevuld met spreekwoorden aan één onzer huisdieren ontleend; maar spoedig meer: *als er één schaap over de brug is volgen er meer!*

W.

UIT HET VUUR GERUKT.¹⁾

Ik verplaats u in een verafgelegen land, op de u misschien wel bekende, op de van God in de natuur zoo gezegende plek gronds, het eiland Java, en wel in eene van de drie hoofdplaatsen, Samarang. Uit Samarang komende, gaat gij met mij den weg op van Pontjol, zoo ongeveer een half uur gaans van de stad. Daar wendt gij het oog rechts af.

Indien gij daar in 1843 aan mijne zijde hadt gestaan, gij zoudt mij voorzeker bij het zien van zoo veel bamboezen huizen en loodsen gevraagd hebben: „Hoe is de naam van deze kampong (dorp)?” Maar ik had dan geantwoord: Het is een dorp dat geen naam heeft; zie slechts verder en dan zult gij ont-

¹⁾ De schrijver dezer treffende geschiedenis geeft hier tevens die van zijn eigen leven. De stijl is zeer eigenaardig, en haast ongewijzigd behouden.

waren de uitgestrekte buitenwerken van het Fort Frederik. Daar over die hooge wallen ziet gij immers die statige, blauwes childmuren en die vooruitspringende torens met hunne ambezuurgaten. Zooals gij ziet, het Fort is zijn voltooiing nabij; en nu wordt het u ook duidelijk, dat deze massa van bamboezen huizen niets anders is dan een militair Geniekamp. Het is de 4de kompagni mineurs en sappeurs die daar huisvest, en die groote loodsen zijn werk- en bergplaatsen voor timmerlieden, steenhouders, smids, metselaars enz. Links van u, aan den weg naar het Fort, ziet gij die kleine gebouwen 5 of 6 in getal: het zijn de woningen van de onderofficieren der Genie.

Het is nu de 2de dag van het Javaansch nieuwjaar, een groot Mahomedaansch feest dat nog al plechtig gevierd wordt. Daarom treft gij ook alles hier zoo stil, wat gij op iederen anderen dag, uitgenomen den Zondag, zoo niet zoudt bevonden hebben; want dan werken hier zoo ongeveer 2000 werklieden, grootendeels koelies (dragers), en onderscheidene ambachtslieden.

Maar genoeg hiervan. Laat ons voor één van die kleine gebouwen een wjl vertoeven, en zien en hooren wat daar plaats heeft. Daarbinnen ziet gij drie mannen om een kleine tafel zitten met een groote vierkante kelderflesch jenever voor zich, benevens de noodige glazen. Het zijn drie onderofficieren van de genie, mannen in de kracht van hun leven, en hun bruin, door de zon verschroeid gelaat wordt nog een hoog rood bijgezet door het veelvuldig gebruik van sterken drank.

Ze zijn in een druk gesprek gewikkeld. Ze hebben over de aanleiding van dat feest gesproken en over de insteller er van, en ook waarschijnlijk eens geklonken op de gezondheid van Mahomed, dien zij toch beschouwen als de oorzaak van deze twee dagen van genot. Na dus over Mahomed en zijn leer te hebben gesproken, en verder over andere godsdiensten, is ten laatste het gesprek gevallen op een man, helaas maar al te veel bekend. Het is de beruchte Voltaire.

De oudste van deze drie mannen, een Duitscher, komt er rond voor uit, dat hij zijn leer zielverpestend vindt, ja het wenschelijk acht dat al de boeken van Voltaire, die in de beschaafde wereld of elders nog in omwandeling mochten zijn, verbrand wierden. De twee anderen zijn van dit gevoelen niet, althans niet de jongste van hen. Op dezen nu willen wij voortaan bijzonder acht geven. Hij beweert vrij uit, dat Voltaire de waarheid heeft geschreven. Hierin ontmoet hij dan weder tegenstand van den Duitscher, die in het geheel niet behoort tot die lage wezens, die allen eerbied voor God en zijn dienst hebben uitgeschud. Onderwijl heeft de jongste zijn glas gevuld en in dien tijd leeggedronken; en indien hij al geen zes duivelen in heeft, dan is het toch zeker, dat hij nu met het inzwelgen van dit glas er zeven

kompleet heeft. Hij staat op van zijn bamboezen zitplaats, en zie, daar volgt een allerverschrikkelijkst drama!

Ach, waarom heeft hij niet zooveel gedronken, dat hem de beenen beletten te staan! Ach, dat hij voor dien tijd maar bewusteloos neerzonke, zoodat zijn lippen verstomden en het hem belett'en deze verschrikkelijke Godverloochening uit te stuwen! Maar, helaas, ze gaan open, en met klem en nadruk hoort men de volgende helsche taal uit zijn mond: „Nu, indien het waar is, wat gij volhoudt, dat er een God bestaat, — dat dan de aarde zich onder mijne voeten opene, en ik levend in den afgrond zinke!”....

Gij verbleekt en siddert, gij die dit leest; zij die daar getuigen van waren, niet minder; ja ook de Godverloochenaar, die zulks uitgebraakt had, zelf niet minder. Hun hoog gekleurd gelaat van daareven verwisselt in een akelig geel. De een kijkt den ander aan. Er wordt weinig meer gesproken. Slechts eenige oogenblikken en het gezelschap is uiteen.

Men spiegelt zich het zachtst aan anderen. Dit geldt u, ongeloovige, of gij die het tot heden toe nog wel buiten God afkunt. Zeg nu niet in uwe gedachten: „Hij kwam er nog al goed van af!” want hij stond nog op den grond.” Dwaalt niet: God laat zich niet bespotten, maar Hij komt op zijnen tijd. Let wel, lezer! hij die het gezegd heeft, is het te weten gekomen dat God regeert; hij heeft het dronken gezegd, maar als hij goed nuchter is, dan komt God.

En gij, geloovige, die dit leest, gij bewondert en aanbidt Gods lankmoedigheid en goedertierenheid, dat deze onverlaat niet volgens zijn wensch in de aarde wegzinkt gelijk een Korach, Dathan en Abiram. Maar zou het niet kunnen zijn, dat wij de liefelijke stem door de hemelbogen hooren klinken van den Middelaar Gods en der menschen: „Vader! vergeef het hem, want hij weet niet waarom hij vraagt?”

Doch keeren wij tot dezen man terug.

De dag van het gebeurde is reeds verstreken, de nacht daaraanvolgende ook; het werkvolk ziet men bij honderdtallen het hek binnenstormen en reeds slaat het werk-appel. Wij zien hem dan ook uit zijne woning komen, maar alles behalve werklust hebbende. Hij heeft geen rustigen nacht doorgebracht; dat kan men zien. Maar hij moet present wezen. Hij gaat niet, gelijk anders zijn gewoonte is, naar de cantine om een zoogenaamd morgenslokje te drinken.

„Mogelijk wil hij zijn leven beteren,” zult gij zeggen. Hij is het in het geheel niet van zins; maar ik heb u immers gezegd, hij moet nuchter blijven dien dag, want hij is een vreeselijk bezoek te wachten. Hij schijnt er ook zelf een voorgevoel van te hebben, want nimmer heeft men hem zoo

somber en afgetrokken gezien als dien dag. De dag heeft zijn einde dan ook bereikt, en reeds heeft de duisternis het wereldhalfrond bedekt; men hoort hem goeden nacht wenschen aan zijn makkers, maar op een wijze, alsof hij zeggen wilde: „Ik wenschte wel dat het morgen ware.”

Het zal tien uren geweest zijn, als wij de bamboezen deur van zijn huisje achter hem dicht zien trekken. Het duurt niet lang, of hij legt zich op zijn leger neder om te rusten. Maar tevergeefs heeft hij zich een paar uren omgewenteld; hij kan den slaap niet vatten. Maar wat is dat? hij hoort gerucht aan het venster, hij staat op en gaat naar buiten om te zien wat het is, maar de stikdonkere duisternis belet hem een voet vooruit te zien.

Nu, hij getroost zich met te denken, dat hij het zich verbeeld heeft. Maar hij ligt nauwelijks, of het begint weder, en duidelijk hoort hij nu de woorden: „Vlucht, vlucht!” en dat hij herhaling.

Dat begint hem te vervelen; hij springt op en grijpt zijn sabel van den wand, en vliegt naar buiten en slaat daar in het rond als een dolleman. Arme man! gij schermt in den wind, want daar zijn geene menschen bij uw woning. Nu, hij bemerkte misschien dat hij wind hakte. Hij gaat weder naar binnen, en legt zich weer neder. Maar nu wordt het erger en erger; het is alsof zijn woning rondom hem wordt afgebroken. Doch daarop volgt een plechtige stilte, zoodat hij zijn polsen kon hooren slaan, en nu hoort hij met een buitengewone stem zijn zondenregister van zijn jeugd aan aflezen, en daden, waarvan hij nimmer gedacht zou hebben dat ze zonden waren, en zoo nauwkeurig dat er geen tittel of jota aan ontbrak; en tot verbazing en verschrikking van hemzelf, geschiedde dit in een zoo geregelde dichtmaat, als hij nooit nog van een dichter gehoord of gelezen had.

Dit kon toch geen mensch weten of doen. Dat weet hij ook al te wel. Hij siddert als een riet, en zijn tanden klapperen als een ratel in zijn mond van wege den helleangst. Ach! zie hem nu daar worstelen, dien ellendeling; hij kronkelt zich als een worm in het stof, die half vertreden is; het gaat hem evenals Belsazar, die de geheimzinnige hand daar op den muur zag, welke hem het oordeel Gods aankondigde. Ach, kon hij nu maar bidden! Maar tot wien? Immers het bestaan van God had hij geloofend, en de satan belegerde hem van alle kanten.

Geloof gij het nu ook, ongeloofigen of twijfelaars die deze regelen leest of hoort lezen (want juist voor u is het dat ik deze regelen nederschrijf), gelooft gij het nu ook, dat God regeert en zich niet laat wegredeneeren? Of wilt gij nog meer bewijs? — O, volg mij op den voet. Deze geschiedenis zal het u genoeg bewijzen.

Maar ik breng u nu in een andere woning; het is daar vlak naast. Kijk maar door de spleten van den bamboezen wand henen, gij kunt het gemakkelijk.

Daar staat een nachtlamp op tafel te branden; daar ligt een man op zijn leger. Of hij slaapt, dat weet men niet; althans hij ligt stil.

Luister! Daar wordt onzacht op zijn deur geslagen. „Wie daar!” is het geroep van binnen. „Doe open!” is het gebrul van buiten. Die man daar binnen heeft in het geheel geen trek om aan dit nachtelijk verzoek te voldoen; maar een trap met den voet van dengene die buiten staat is voldoende om de bamboezen sluiting van de deur tot spaanders te verbrijzelen.

En verbeeldt u nu het schouwspel dat zich thans voor zijn oog vertoont; een man met een hol, verwilderd oog stormt zijn kamer binnen. De blauwe lijkkleur ligt reeds op zijn gelaat; van beneden tot boven is hij bedekt met bloed, hetwelk tappelings bij zijn lichaam nederloopt. Ziet, hij begint reeds door het vele bloedverlies te wankelen, hij tuimelt tegen de tafel aan, de tafel omver, het licht uit, en de Godverloochenaar stort, als een boom welken de wortels afgehakt zijn, op den grond neder, waarop hij roerloos blijft liggen.

En die man, dien gij daar als een gejaagd hert zijn woning ziet ontvluchten, is een van deze drinkbroers en mede een voorstander van de leer van Voltaire. Hij moest er getuige van zijn tegen wil en dank; en gij zult het toch niet als bloot toevallig beschouwen, dat de Godverloochenaar, die daar als dood op den grond ligt, als drijvende in zijn bloed, juist op dezelfde plek gronds ligt, waar hij de Godslastering had uitgesproken.

(Wordt vervolgd.)

UIT HET LEVEN.

Stijlbloemen.

1. Ondergeteekende verzoekt hem uw *schilderwerk*, dat hij *in uitgebreiden zin uitoefend*, wel te willen opdragen.
2. De muis werd door de kat *opgegeten of verdronken*.
3. „En als ik nu dat vette varken zie, denk ik telkens aan mijn lieven man.” Wat zal hij zich verheugen!
4. Het *overig bestuur* treedt het volgende jaar af.
5. „Onze grondslag zijn de eeuwen der Hervorming.”
(Wel een *breede* grondslag!)
6. Dit standpunt is trouwens reeds lang *overwonnen*.
7. Hoeveel gelukkiger is het, dat wij vergeven kunnen, dan dat wij *vergeven moeten worden*.
8. Bij N. N., Mr. Schoenmaker, worden *lappen op schoenen onzichtbaar hersteld*.

Vleind!

Een jong schrijver had zijn eerste pennevrucht aan den redacteur van een tijdschrift gebracht in de

hoop dat die het zou plaats. Toen hij eenige dagen later kwam om de meening van den redacteur te vernemen, sprak deze tot hem: „Er is veel goeds in uw stuk. Wat den stijl betreft, moet ik u echter raden altijd zóo duidelijk te schrijven dat ook minder ontwikkelden het begrijpen kunnen.”

„Wát hebt u dan niet begrepen, als ik u vragen mag, mijnheer?”

Overbodige vraag.

„Weet u ook waar mijnheer N. woont?” vroeg een vreemdeling aan een politieagent.

„Zeker; voorbij de tweede straat; een huis of tien verder.”

„Je kunt me misschien het huisnummer niet noemen?”

„Neen, mijnheer; maar dat is onnoodig, 't nummer staat boven de deur.”

NEDERLANDSCH JONGELINGSVERBOND.

De 41ste Alg. Verg. van het Nederl. Jongelingsverbond werd Hemelvaartsdag 3 Mei te Zwolle gehouden en voorafgegaan door een bidstond den 2en Mei.

Donderdagmorgen te 9½ ure was de groote zaal van de Buitensociëteit reeds geheel gevuld; er waren 1100 personen tegenwoordig. Het geheel had een opgewekt aanzien.

De voorzitter, de heer A. J. Hoogenbirk van Amsterdam, uitte in zijn openingsrede o. a. den wensch, dat de Christelijke Jongelingsveren. weder allen één mogen worden en alle strijd onder hen ophoude. Saamsmelting van dezen en den Geref. Bond, terzelfder tijd in Arnhem vergaderd, zou hem inzonderheid welkom zijn. De vergadering juichte deze woorden toe, waarop de voorzitter constateerde, dat dezerzijds de vrede en de eenheid gewenscht werd.

De bond was voorspoedig in het afgelopen jaar; 30 vereenigingen traden toe, 500 à 600 leden tellende. Er waren 85 afdeelingen vertegenwoordigd. Namens den bond werd een telegram aan H.H. M.M. de Koningin en de Koningin-Regentesse gezonden; het oude Wilhelmus 1e couplet werd hierop staande gezongen.

Na bespreking van huishoudelijke aangelegenheden kwam in behandeling het voorstel van de prov. afd. Noord-Holland en de afd. „De Heer is mijn banier” te Arnhem: Welke stappen kan het Hoofdbestuur doen ten einde te verkrijgen, dat het verbod van te vloeken in de kazernes strengër dan thans geschiedt gehandhaafd worde?

Men kwam hieromtrent tot de slotsom, dat door tractaatverspreiding en persoonlijken arbeid de zonde het best wordt bestraft en tegengegaan. Van de Chris-

tenjongelingen in de kazerne zelf moest de kracht uitgaan; door woord en wandel moesten zij getuigen.

De aftredende bestuursleden werden herkozen; in de vacature-Kloppers met groote meerderheid de heer A. Harmsen. Deze gaf over den invloed der Christelijke Jongelingsvereniging op het volksleven een twaalfstal stellingen ten beste.

Hierover ontspon zich een zakelijke gedachtenwisseling. De heer De Gruyter (Mil. Bond) had niets gehoord over de militairen en de militaire tehuizen, die het behoud voor het Nederlandsch leger zijn, en sedert bijna 40 jaren hun gezegende werking zijn begonnen op initiatief van generaal Von Wrangel. Spr. verzocht dat de J.-V. met den militairen bond zouden saamwerken tot godsdienstige vorming van den soldaat.

Dr. Los wees op de studenten; er moesten honderden van hen hier aanwezig zijn. Niet alleen de heffe des volks, maar ook de hoogst aanzienlijken moeten wij voor onzen God opeischen. In deze richting worde ook gewerkt.

De heer Jac. van 't Lindenhout wekte op tot maatschappelijke voorbereiding, studie en samenwerking om dit doel eenmaal te kunnen bereiken, waarvan de J.-V. nog ver af is.

Daarna kwam aan de orde de vraag: „Is het wensche-lijk gehuwde lieden in de vereeniging te hebben?” die ingeleid en bevestigend beantwoord werd door den heer J. van Bommel. Hieromtrent is echter niets beslist.

Gedachtenwisseling zal over dit en de andere punten nog volgen in de *Jongelingsbode*.

De heer W. Kroese bracht de groeten over van het Friesche Jongelingsverbond.

In een 40-tal rijtuigen begaven zich daarop ongeveer 300 personen naar Bergklooster, waar „onze trouwe bondsvriend Serné” begraven ligt. Aldaar aangekomen werd Ps. 68:2 aangeheven, waarop de heer B. J. Gerritson het beeld van Serné voor de aandacht terugriep als van een man van uitgebreide kennis en werkzaamheid, een autodidact, die — mocht zijne opvoeding al eenigszins eenzijdig geweest zijn — zich ontwikkeld heeft tot den man van rijke geestesgaven, dien de ouderen in hem gekend hebben. Zijne liederen en andere geschriften, o. a. zijn bekend werk over de Chr. Jongelingsvereniging, spreken nog van hem, nadat hij gestorven is.

Te Zwolle teruggekeerd, vereenigde men zich in de Groote Kerk, waar Ds. Karres een schoone rede hield naar aanleiding van Joh. 21:12b. Het fraaie orgel, door den heer J. C. van Apeldoorn bespeeld, gaf daarop een fantasie over gezang 39 van Volkmar te hooren, waarna Ds. Vermeer een slotwoord sprak. Met het zingen van gezang 96 en zegenbede eindigde deze bijzonder goed bezochte samenkomst te half 7, waarna een 170-tal gasten deelnamen aan den gemeenschappelijken maaltijd, waar vele goede woorden werden gesproken. — Aan de Zwollenaren werd alle dank gebracht voor de ontvangst. Deze Bondsdag had, volgens velen, haast alle vorige nog overtroffen.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

GEROEPENEN EN UITVERKORENEN.

„Velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren.” Deze gewichtige woorden sprak de Heere Jezus gedurende de laatste week zijner omwandeling op aarde tot de Farizeën, de Sadduceën, de Herodianen en de saamgevloede schare in den voorhof des tempels. Hij sprak ze als korte, allesomvattende toelichting en uitlegging van zijne gelijkenis, die we lezen in Math. XXII : 1—13, van den onwaardigen bruiloftsgast. Het eerste gedeelte dezer gelijkenis werd echter door den Heere Jezus omstreeks denzelfden tijd bij een andere gelegenheid gebruikt, en wel (Luk. XIV : 1—24), toen Hij op een Sabbath als gast van een der oversten van de Farizeën in diens huis het middagmaal gebruikte in gezelschap van vele aanzittenden. Dit leert ons dat de gelijkenis tweeledig is, en wel in dezer voege, dat de eerste helft op het Joodsche volk betrekking heeft en het tweede gedeelte op de toegebrachten uit de heidenwereld moet toegepast worden. Daar is tweërlei roeping en tweërlei wijze van weigering, met andere woorden, gelijk de heilige apostel Paulus ons leert: Het kruis van Christus is den Joden een ergernis en den Grieken een dwaasheid; maar beider weigering heeft eigengerechtigheid en zelfgenoegzaamheid ten grondslag.

Toen de Heere Jezus aan het middagmaal aanzat en bemerkte hoe ieder slechts om zichzelf dacht

en de beste plaats voor zich zocht machtig te worden, vermaande Hij de aanwezigen om hun gastmalen aan te richten voor de armen, die niet wedervergelden of terugnoodigen konden. Wie niet naar de vergelding jaagt, zal haar ontvangen in de opstanding der rechtvaardigen. Hoe weinig men zijn woord kon of wilde begrijpen bleek uit den uitroep van een der aanwezigen, die onmiddellijk op zijne aanmaning volgde: „Zalig is hij, die brood eet in het koninkrijk Gods!” De Heere Jezus had immers den klemtoon gelegd juist niet op het brood *eten*, maar op het brood *te eten geven*! En deze schijnbaar zeer vrome en geestelijke uitroep van den gast, was eigenlijk niets anders dan hetzelfde als voor-aanzitting beminnen en zoeken aan den aardsehen disch, maar nu schijnbaar niet wereldschgezind doch zeer geestelijk gestemd. En daarom sprak de Heere daarop de gelijkenis uit, om aan te toonen dat hij, *wien het daarom te doen was* aan dien maaltijd evenmin deel zou nemen als iemand, die niet genoodigd was. Het „brood eten” in het koninkrijk Gods moet gevolg, genadeloon zijn, maar niet doel.

Hoe gaat het met hen voor wie die maaltijd doel is? Zóó: de maaltijd is bereid en velen zijn genoodigd, reeds voorlang. Ja van eeuwigheid af is de zaligheid bereid, de verlossing gereed. Tot alle Israëlieten is de noodiging gekomen door hunne opname in het verbond. Doch „ter ure des avondmaals” heeft de gastheer zijnen dienstknecht uit-

gezonden om den genoodigden, die allen de uitnodiging hadden aangenomen, aan te zeggen: „Komt nu, want alle dingen zijn nu gereed!” Die dienstknecht Gods zat daar midden onder hen. Jezus Christus was als Gods dienstknecht op aarde gekomen met de prediking: Het koninkrijk Gods is nabij gekomen. Maar al die menschen waren veel te rijk om een maaltijd voor niets te krijgen. De eerste had juist een akker gekocht en moest dien eerst gaan opnemen. De tweede had zich toevallig precies op dien dag een koppel ossen aangeschaft, en kon thans niet verzuimen om die dieren eens te beproeven. De derde had pas eene vrouw getrouwd en daarvoor den bruidschat betaald, en behandelde derhalve den maaltijd als een soort van krijgsveld, waarvan de pasgehuwde man een jaar was vrijgesteld. Ze hadden allen wel willen komen, maar niet om als hongerigen door den gastheer gespijzigt te worden, doch om hem het genoegen te schenken en de eer te bewijzen dat zij bij hem aanzaten. Kwam er iets tusschenbeiden daar meer voordeel aan te behalen was, dan behoorde de gastheer zijn feestmaal een dag uit te stellen. Zij hielden hem voor iemand van gelijk allooi als ze zelf waren, en dachten dus dat hij wel begrijpen zou hoe altijd het voornaamste eigenbelang het zwaarst weegt. En ze begrepen in 't geheel niet hoe deze gastheer, als hij zulke welgedane lieden noodigde, daardoor eigenlijk slechts armen, verminkten, kreupelen en blinden aan zijn disch vereenigde. 't Slot was dat de dienstknecht onverrichter zake en onverzeld weer thuis kwam met de boodschap dat allen in hun oogen wettig verhinderd waren.

Aan dien maaltijd stelde de Heere Jezus dezen gastheer voor als een welgesteld man, die een grooten maaltijd aanrichtte. In den tempel tot de schare sprak Hij van een koning, die zijnen zoon een bruiloft bereid had. De Zoon, die als dienstknecht op aarde is gekomen om de uitnodiging te brengen, reisde hier incognito en was eigenlijk de hoofdpersoon van het feest. De maaltijd is niets minder dan de bruiloft des Lams. Daartoe gaan de dienstknechten, (de profeten) uit om alle genoodigden te zeggen: „Komt nu tot de bruiloft!” Zonder opgave van reden blijven alle gasten thuis. Andere dienstknechten (de apostelen) gaan uit en zeggen hun aan: „Ziet, ik heb mijn middagmaal bereid, mijne ossen en de gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed; komt tot de bruiloft.” Vergeefs en erger dan vergeefs. Ieder gaat met zijn wereldschgezind hart aan zijn eigen zaken. Ja nog erger: sommigen achten zich door deze stoornis zwaar beleedigd, mishandelen de dienstknechten en dooden zelfs sommigen van hen. De roeping heeft tweeërlei vlak tegenover elkander staande uitwerking. De uitverkorenen komen; de anderen slaan tot volslagen muiterij over. Dat is ontegenzeggelijk waar: alleen ons past het deze waarheid op andere wijze en in tegenoverge-

stelde orde uit te drukken. Die aan de roeping gevolg geven, toonen daarmee en weten daardoor dat zij uitverkoren zijn. Die in toorn ontsteken en niet willen komen, verspelen hun roeping en daaruit blijkt dat ze niet uitverkoren zijn.

De toorn des gastheers ontsteekt. De heer des huizes, van wien aan den maaltijd sprake is, zendt om anderen te noodigen. De koning die zijn zoon een bruiloft bereid had neemt koninklijk wrake door zijne krijgsvelden te zenden en het vonnis des doods over die doodslagers te voltrekken en hun stad te vernielen. En daarop gaat ook hij heen en vult de bruiloftszaal met andere gasten. Daarom sprak hij tot zijn dienstknecht: „Ga haastelijk heen in de straten en wijken der stad, en breng de armen, en verminkten, en kreupelen en blinden hier in.” Hoort hoe reeds Jesaia deze zending van den dienstknecht des Heeren heeft geprofeteerd in Hoofdst. XLIX : 4-6. „Doch ik zeide: Ik heb tevergeefs gearbeid, ik heb mijne kracht onnuttelijk en ijdel toegebracht; gewisselijk mijn recht is bij den Heere, en mijn werkloon is bij mijnen God.”

En nu zegt de Heere, die mij zich van moeders buik af tot eenen knecht geformeerd heeft, dat ik Jakob tot Hem wederbrengen zou; maar Israel zal zich niet verzamelen laten: nochtans zal ik verheerlijkt worden in de oogen des Heeren, en mijn God zal mijne sterkte zijn.

Verder zeide Hij: Het is te gering, dat gij Mij een knecht zoudt zijn, om op te richten de stammen van Jakob en om weder te brengen de bewaarden in Israel: Ik heb u ook gegeven tot een licht der heidenen, om mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.”

„Nog is er plaats ofschoon geschied is gelijk gij bevelen hebt.” Zoo bericht de dienstknecht bij zijne terugkomst. En opnieuw klinkt het bevel: „Ga uit in de wegen en heggen, en dwing ze om in te komen, opdat mijn huis vol worde.”

Hetzelfde bevel dat de dienstknechten van den koning ontvangen: „Gaat uit op de uitgangen der wegen, en zoovelen als gij er zult vinden, roept ze tot de bruiloft.”

Aan den maaltijd in het huis van den oversten der Farizeën was hiermede de gelijkenis geëindigd. De eigengerechtigheid van het Joodsche volk was daarmede geschilderd, evenzoo de gevolgen er van voor henzelf en voor de nieuwe genoodigden. De dienstknechten des konings brengen de bruiloftszaal vol aanzittenden, allen die ze vonden, „kwaden en goeden.” In de kerk wordt vergaderd door *roeping*, op belijdenis. Het onderzoek of deze belijdenis al dan niet echt is, behoort niet tot de bevoegdheid der dienstknechten. Dat zal geschieden als de bruiloft zal aanvangen, en dan door den koning zelf.

Volgens Oostersche wijze ontvangen de gasten ieder een bruiloftskleed. Maar geen der dienstknechten heeft de macht om iemand te dwingen het ontvan-

gen kleet aan te trekken. De gerechtigheid van Christus wordt aangeboden. Wie neemt ze waarachtig aan zoodat hij er zich meê bekleedt? Dat zal blijken wanneer de gastheer zijn onderzoek instelt en gekomen is om de aanzittenden te overzien.

De koning komt en vindt één, die in zijn oude kleeding is komen aanzitten. „Vriend, hoe zijt gij hier ingekomen, geen bruiloftskleet aanhebbende?” En hij verstomde. De groote poort had ook voor hem opengestaan, maar hij had het voor een dwaasheid gehouden dien toegang te gebruiken. Doch wie van elders inklimt is een dief en moordenaar en wordt als zoodanig behandeld. De eigengerechtigheid kan zich hierin openbaren dat iemand alle mogelijke ceremoniën vervult en meent Gode daarmee een dienst te doen. Maar ook hierin dat hij zichzelf voor goed genoeg houdt en waant dat God hem wel een dienst mag bewijzen. Dat is het onderscheid tusschen de *ergernis* en de *dwaasheid* des kruises.

Ja, als een bruiloftskleet een bepaald vereischte is en iemands eigen kleeven, al zijn ze nog zoo mooi, niet voldoende zijn, dan moet die aanzittende verstommen. Op des konings vraag is geen antwoord te geven. Men kan toch niet zeggen: „Ik kom aan de bruiloft alleen om te eten en te drinken, de bruidegom en de bruid gaan mij niet aan.” Te laat ontwaakt de aanzittende uit zijn eigenwaan dat de koning in 't geheel niets, ook niet de scherpste belediging, kwalijk neemt. Men kan het bijna niet gelooven, wanneer men het in de gelijkenis leert. En toch kan men het dag aan dag in andere woorden door allerlei menschen hooren zeggen, dat ze in God heel goed zouden vinden wat ze zelfs in hun knecht zouden verachten: volkomen karakterloosheid.

De koning zeide tot de dienaren: „Bindt zijne handen en voeten, neemt hem weg, en werpt hem uit in de buitenste duisternis, daar zal weening zijn en knersing der tanden.” Onherroepelijk is het vonnis, want er is geen tijd meer. De bruiloft zal beginnen, want het is reeds nacht. De dag der genade is voorbij. Die aanzit terwijl men plaats neemt, kan nog terug om zich te kleeden, maar is de koning eenmaal gekomen, dan vangt de bruiloft aan. Ja, dan zullen millioenen hem nog wel even willen laten wachten, alsof hij geen tijd in overvloed gegeven heeft om zich voor te bereiden.

Wie zijn niet uitverkoren? Die geen bruiloftskleet aanhebben. Maar wie hebben het niet aan? Die het niet *wilden* aantrekken. Er is geene onrechtvaardigheid in God. De man zonder bruiloftskleet kan geen woord tegenspreken maar *verstomt*.

De les is in één woord van Paulus samen te vatten: Ziet dan de *goedertierenheid* en de *gestrengheid* Gods.”

Maar . . . . . ziet ze *hier, thans*, in het heden der genade!

W.

UIT HET VUUR GERUKT.

II.

Een half uur later en ik breng u in een ruime zaal. Het is de wachtkamer van het militaire hospitaal te Samarang. Twee officieren van gezondheid, zijn daar bezig de wonden te verbinden van een man, die daartoe op een verband-toestel ligt. Mer zou zeggen dat hij reeds heeft opgehouden te bestaan: men hoort geen geluid van hem. Wij willen dus liever over een dag of drie terugkomen en dan zien, of hij er nog is.

Gij treedt dus met mij andermaal het hospitaal binnen, en gij bevindt u op de gekwetsten-zaal. Hier heeft hij wel gelegen, maar gij vindt er hem niet meer. Daar achter in den tuin, alwaar gij dat lange witte gebouw ziet, met palissaden omringd, daar is hij. „Verschrikkelijk!” zegt gij, „dat is het krankzinnigenhuis.” Nu ja, en daar is hij juist op zijn plaats: want die God versmaden, zullen niet geacht worden. Hij moet dan verschrikkelijk aangegaan hebben op deze zaal, nadat het leven in hem weêr was aangewakkerd. Zij hebben hem moeten binden op zijn leger, want dat vreeselijk geroep van: „vlucht! vlucht!” was gedurig in zijn ooren, en dan was hij niet te houden; dan verbrak hij zijn banden.

Maar daar blijft het nog niet bij. Werd het een Paulus gegeven door Gods genade een blik in den derden hemel te slaan, waarover hij zich ook verblijdde; de Godverloochenaar werd gedwongen, een blik te slaan in den poel die daar brandt van vuur en sulfer, en waar hij weeningen en knersingen der tanden zag, en waar zij hunne tongen kauwen van de eeuwige pijnen. Door dit gezicht werd hij zóo geperst, dat hij het gebouw deed weêrgalmen van zijn angstkreten, en de andere zieken hierdoor nacht of dag geen rust hadden.

„Dat wordt te akelig!” hoor ik u zeggen, „laat ons deze plaats maar verlaten.” — Goed, maar eer wij heengaan, willen wij, daar juist het hek opengaat, even een blik door dat luchtgat van die deur werpen. Ja, dat is hij, die daar in dien zwarten stoel zit, met dien ijzeren beugel om het lijf, en aan handen en voeten gekluisterd. O, dat is een roerend gezicht, wat is die man in vier dagen tijds veranderd van gedaante! Als men hem niet trouw had gadeslagen, sedert al het gebeurde, zou men zeggen: „onmogelijk! hij is het niet....” Gij weent? Ja geef vrij aan uwe tranen lucht, maar dat het dan een weenen daarover zij, dat het schepsel, gemaakt naar het evenbeeld Gods, zoo diep en zoo ellendig kan vallen, en zich moedwillig kan losscheuren van een God die alles aanbiedt, ja zelfs zijn geliefden Zoon niet heeft gespaard, om zondaren te behouden.

En gij nog tot hiertoe ongeloovige, die tot dusverre dit hebt aangehoord, en nog niet tot de overtuiging zijt gekomen dat God regeert, wilt gij nog

meer bewijs? — o volg dit verhaal. Wij zullen het u bewijzen, zooveel het ons gegeven is; doch altijd dit in het oog houdende, dat onze liefderijke Heere Jezus Christus te kennen heeft gegeven, dat al ware het, dat iemand uit de dooden opstond, zij zich niet zullen laten gezeggen.

Na verloop van drie weken, begeven wij ons weder naar de werkzaamheden van het fort Prins Frederik. Het is daar lang zoo stil niet, als op het Javaansch nieuwe jaar. Alles is druk in beweging, en tot uwe verbazing treft gij onder de menigte den Godverloochenaar ook aan. Hij is sedert drie dagen uit het hospitaal hersteld ontslagen; hij doet zijn werk als vroeger; of liever: hij laat werken, hetgeen zijn rang als sergeant medebrengt. Die trouweloze ondankbare! Gij voorspelt reeds niet veel goeds, dat ik hem zoo noem. Gave de Heere dat ik anders kon getuigen! Ach, hoe gaarne hadden wij een dankpsalm van zijn lippen gehoord, overvloeiende van de liefde Gods, in de behoudenis van zulk een zondaar, als uit de kaken der helle gescheurd. Maar ach! het tegenovergestelde heeft plaats; hij gaat voort om den Heere, en zijn brave officieren die het anders zoo wel met hem meenden, te vertoornen. Wij zien hem weder zonden op zonden stapelen, evenals vroeger. Ja, hij maakt het zelfs zoo bont, dat hij zelf gevaar ziet zijn rang als onder-officier te verliezen, en daar hij behoort tot diegenen die zichzelf liever vernederen (namelijk als zij weten dat het toch zal geschieden), zoo haastte hij zich om zelf zijn terugstelling aan te vragen, met verzoek tegelijkertijd om verplaatsing van station, hetgeen hem beide na herhaald verzoek werd toegestaan. Wij willen hem op Java niet meer gadeslaan: want gij zoudt u met mij bedroeven. Evenwel zou het ons stof geven om 's Heeren lankmoedigheid te bewonderen en te aanbidden.

Drie jaren later breng ik u in een ander gedeelte van den Indischen Archipel. Het is op het groote eiland Sumatra en wel op de westkust, in de hoofdplaats Padang. In de onmiddellijke nabijheid van die stad, ziet gij weder een kantonnement van de genie, en daarnevens het bijna voltooide blokhuis no. 2. In een van deze kâmers, waar deur en vensters nog aan ontbreken, ziet gij een man op zijn knieën liggen, die bezig is met bidden. Het schijnt nog al gemeend te zijn, want de tranen loopen langs zijn wangen. Gij zult het moeielijk gelooven, als ik u zeg dat dit de godverloochenaar is, dien wij op Java hebben achtergelaten, te meer daar wij hem gezien hebben, als zijnde in het volkomen bezit van al zijn ledematen, en die man dien wij hier zien, mist bijna een vierde gedeelte van zijn groote beweegbare lichaamsdeelen. „Als dat zoo doorgaat met hem, zult gij zeggen — ginds zijn gouden strepen; hier een lichaamsdeel, en hij doet dan nog zoo een paar reizen, dan zal er weinig van hem overschieten.” Ik voeg u dan toe, mijn

vriend! al bleef er niets over dan de enkele romp, als zijn ziel nog maar behouden mag worden.

Gij ziet hem weenen. 't Is blijkbaar, dat zijn hart getroffen moet zijn: tranen toch zijn er in jaren niet over zijn wangen geweest, want als gij voor zes maanden bij de amputatie waart geweest, die toen aan hem geschied is, zoudt gij u verwonderd hebben evenals de doctoren, die dit aan hem verrichtten; want men hoorde geen klacht over zijn lippen komen, en geen traan bevochtigde zijn oog, en middelen van bedwelming of verdooving werden bij hem niet aangewend.

Doch hoe komt hij daartoe, om te bidden, en nog wel aan dat rechte tollenaarsgebed: „o God, wees mij zondaar genadig!” Want het Evangelie is hem geheel onbekend: daar kan hij het niet uit weten. Zou hij met een dominé of zendeling in aanraking zijn geweest? Hij heeft er géen gezien of gehoord. Maar hebt gij dan niet gelezen, dat God de Heilige Geest de wereld van zonde en gerechtigheid overtuigt, en haar het oordeel aankondigt? Den Heere ontbreekt daartoe niets, en Hij is niet gebonden aan middelen. Heeft dan ook het verlies van dat lichaamsdeel hem tot nadenken gebracht? Neen, zeg ik u; want daar is hij even verhard onder gebleven.

Maar het viel hem tebeurt, bij herhaalde keeren zoodanig van zijn zonden en ongerechtigheid overtuigd te worden, dat hij dagen en nachten zóo in de enge gedreven werd, dat om zoo te zeggen, elke Maleier of Javaan, die hem passeerde hem het oordeel aankondigde. „Hoe?” zult gij zeggen, „spraken die dan van het Evangelie tegen hem?” Het ware te wenschen geweest; maar wilt gij weten hoe dat toeging? Als hem dan zoodanig persoon passeerde, dan kwam er een stem in zijn binnenste, die tot hem zeide: „Dien man, of die vrouw, die gij daar ziet loopen, dien zal het verdragelijker zijn in het oordeel dan u, indien gij u niet bekeert. Ja hij zal tegen u getuigen!” En dat geschiedde met zulk een inwendige kracht op hem, en zoo herhaaldelijk, dat hij angstig in het rond zag, om toch eens iemand te vinden, en voor dien over dat wonderlijke dat in hem geschiedde en hetwelk hem zoo beangst maakte, zijn hart uit te storten. Maar tevergeefs! Allen die hem omringden, waren afgeweken. Hij kende niemand die God vreesde. Maar één mocht hij het nog antwoorden, die hem vroeg, waarom hij zoo angstig heen en weder liep: „Och goede vriend, ik heb den almachtigen en rechtvaardigen God beleedigd, en die Heer is in toorn ontstoken vanwege mijn gruwelijke zonden. O God! waar vind ik rust voor mijn gejaagd hart?” De man keek hem vreemd aan, want het woord zonde was daar geheel in onbruik geraakt, en dus ook voor hem een vreemde klank.

En die angst is het nu, die hem op zijn knieën brengt voor God, wien hij zijn zonden belijdt en

DE AANZITTENDE ZONDER BRUILOFTSKLEED.

met tranen smeekt om vergiffenis van zonden en verlossing van zijn veelvuldige ongerechtigheden. Dat God een Verhoorder is des gebeds, ja zelfs van de snoodste zondaren, als wij tot Hem naderen, in den naam van Jezus, — dat werd ook in dezen weder bevestigd. Want dien liefelijken vrede die in zijn hart daalde, dien had hij vroeger nimmer gekend, noch in de wereld, noch in den dienst van den Satan.

Maar hevig is de strijd, waarmede hij te kampen heeft van binnen, en van buiten; — van binnen met zijn bedorven hart, dat gewoon was in hem te heerschen, en de zonden in te drinken als water: en van buiten met die personen, in wier nabijheid hij dagelijks moest verkeerden, en wier gewoonte het ook was, den weg des verderfs met snelle schreden te bewandelen. Die konden het maar in het geheel niet dulden, dat hij, die vroeger zoo getrouw met hen mededeed, zich nu geheel afzonderde. En vraagt gij nu: „Waarom zonderde hij zich af? Was het ook omdat hij volstrekt weigerde sterken drank te drinken?” Ja daarom ook, maar het meest wat hem van hen wegdreef, was dat zij gedurig Gods naam lasterden; dat kon hij niet meer aanhooren, daarom kon hij niet bij hen blijven. Hij wist wat het te zeggen was dien Heiligen naam te onteeren. Daarom nu vinden wij hem meest in de eenzaamheid. Ja zelfs des nachts, als gij die dronkemansliederen uit dat huis waarin hij ook woont hoort opstijgen, dan kunt gij hem vinden, staande op een eenzamen weg, biddende tot God. — Gij verblijdt u al reeds, en roept verheugd uit: O mocht dit proef houden!” De tijd zal het ons leeren.

Het is rustdag, de dag des Heeren, zoo wat drie maanden later. „O, nu ontmoeten wij hem zeker in de kerk!” zult gij denken. Ik wenschte, dat ik dat kon bevestigen; maar, helaas! de hond is tot zijn uitbraaksel wedergekeerd en de gewasschene zeug tot de wenteling des slijks. Waar is hij? Op wat plaats? Het kerkt wel zoo wat, maar het is de plaats, waar die ontzaglijke lijn getrokken is tusschen tijd en eeuwigheid. Het is het kerkhof der Europeanen. Het is een afgelegene plaats, en daarom is zij juist dienstig voor die half beschonken militairen, zoo wat acht in getal, welke gij daar dingen ziet verichten, die hen dadelijk kenmerken als rechte Kaïnskinderen. Zij zijn daar bezig, met de sabel in de vuist, om elkander, indien God het niet verhoedt, zoo dronken naar de eeuwigheid te helpen.

Ze hebben het grootste gedeelte van den morgen met elkander in vriendschap naar de wereld gedronken; maar zooals het meest altijd gaat, en gelijk wij het nu hier zien, het is in bloedige vijandschap veranderd. Onder dezen woesten hoop herkent gij tot uwe en tot mijne smart den man, dien wij in zoo goede positie van berouw en ootmoed verlaten hebben. „Hoe is dat nu mogelijk?” zult gij zeggen; „hij is immers reeds een deel van zijn lichaam kwijt.”

Dat is zoo; maar zoo de Heere het niet genadiglijk verhoedt, dan is hij er nu meê bezig om hetgeen hem overgebleven is ook nog te verspelen. Maar gelukkig komt daar een gewapende patroelje aan, om deze rustverstoorders in te pakken. Och! waren die maar een weinig eerder gekomen, want reeds zijn er twee zeer ernstig gewond en één zelfs dooddelijk, welke ook dadelijk naar het hospitaal gebracht worden. Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt! Ziedaar juist hetgeen deze ongelukkige man later had verzuimd. Hij had zich te spoedig tevreden gesteld, dat hij aanvankelijk rust had gekregen op het gebed, en was daardoor in het bidden vertraagd; en zoo was hij in valsche rust geraakt, die bij elke verzoeking in duigen moest vallen.

„Het is beter dat gij niet belooft, dan dat gij belooft en niet betaalt.” Pred. 5 : 4. Hij had toch ook iets mede willen brengen; niet wetende dat de uitdelging der zonden alleen geschiedt door Gods vrijmachtige genade, alleen om de volzalige offerande en de verdiensten van JEZUS CHRISTUS, op Golgotha volbracht. Hij had in zijne gebeden den Heere gedurig beloofd, dat als hij van den angst der helle mocht verlost worden, dat hij zich nimmer meer zou schuldig maken aan het gebruik van sterken drank, enz. wanende, alzoo de kracht in zichzelf te bezitten, om dezen onzinnigen afgod te vernietigen, en hem niet meer te wierookken; maar beloften in eigen kracht gedaan, ziet men ook even snel als rook vergaan.

Gij, die ziekbedden of gevangenhuisen hebt bezocht, gij zult de waarheid van dit bovenstaande maar al teveel kunnen bevestigen. Zoo ging het dan met hem ook. Drie maanden was hij staande gebleven, onder allerlei verzoeken; maar één koningsverjaardag, welken in Indië nogal luisterrijk gevierd wordt, was voldoende, om hem tot de wenteling des slijks terug te brengen: hij begon met bier, toen met wijn, en eindigde met jenever, evenals voorheen. Het zou allertreurigst zijn, als wij hem hier nog verder wilden gadeslaan, ik zou u vermoeien; daarom willen wij liever het oog voor een tijd van hem afwenden, om hem hier aan land niet meer te ontmoeten.

(Slot volgt)

HEMELVAARTSDAG.

WIJZE: *Evang. Gezang 9.*

Mijn Koning, Gij zijt naar de wolken
Eenmaal uw Sion voorgegaan,
En ziet het nu, uit alle volken,
Op den Olijfberg wachtend staan.
U is één dag als duizend jaren,
En duizend jaren als één dag;
Maar zie ons hopen, zie ons staren,
Of soms de hemel scheuren mag.

Neen, niet vergeefs zien wij ten hoogen,
 Herauten melden U reeds aan,
 Eens zullen we U verzellen mogen,
 En in triumpf ten hemel gaan.
 Eens zeker wijkt het licht voor 't duister,
 Hij komt, voor wie Hem hier verbeidt,
 Zegt niet een engelengfluister:
 Hij komt, Hij komt in heerlijkheid?

Blijft het nog nacht, al daagt de morgen,
 Toch sterkt zich het geloof ook nu;
 In uw belofte wèl geborgen,
 Brengt 't dichter, dichter ons bij U.
 O Koning, zijt Gij in de wolken
 Eenmaal uw Sion voorgegaan,
 't Groeit aan en wel uit alle volken,
 Eens zal het jub'lend voor U staan.

S.

ALS HET HERT.

'k Weet, dat de Meester
 op zuivere akkoorden,
 Ook bij het nietigste
 snarenspeel let;
 Zoekt niet mijn ziele
 naar betere woorden
 En bij haar zangen
 en bij haar gebed?
 ..... 't Valt haar soms zwaar
 voor Gods aanschijn te treden,
 't Is als zijn Geest haar
 niet leidt en vervult;
 Schrikt zij terug van
 haar flauwe gebeden,
 Hoe hebt Gij, God, haar
 nog immer geduld?
 Maar zoo ik recht als
 een kindeke nader,
 Stil en ootmoedig
 vertrouwend, oprecht,
 Dan, dan gevoel ik
 zijt Gij mij een Vader,
 Zooals uw Woord mij ook
 duidelijk zegt.
 Geef mij de volle,
 de stroomende beken,
 Maak, dat mijn ziel als
 het hert er naar smacht,
 't Weet, slechts van U komt
 dat loven en smeeken,
 Dat uit den Geest is
 en daarom een kracht.

S.

BERONICIUS.

De hier volgende levensschets van een wonderlijk man, ontleenen we aan *De Zeeuw*, het bekende en degelijke blad voor Zeeland, dat te Goes en te Middelburg verschijnt. 't Zal velen aangenaam zijn, dat het stuk nu ook nog in andere kringen verspreid wordt.

„Het zijn niet alleen de beroemde mannen die het leven rijk maken, maar ook de beruchte. En de laatsten niet zelden het meest. De aandacht is niet zelden het meest op hen gevestigd.

Er is zooveel proza in de wereld, dat een weinig poëzie allicht in buitengewone mate de aandacht trekt en trekken moest. Er is zooveel ordinairs dat het extraordinaire van zich spreken doet.

Zoo leefde er omstreeks 1670 een zonderling manneke in Middelburg. Zijn naam was P. S. Beronicus. Hij was als vreemdeling in de stad gekomen, zijn afkomst kende niemand, van zijn verleden was niets bekend. Men hield hem voor een Savoyjaard of voor een Italiaan. Hij oefende het nederige bedrijf van schoorsteenveger en scharenslijper uit.

Al spoedig had gansch Middelburg den mond vol over dit manneke.

Daartoe werkte heel wat mede.

Vooreerst zijn verschijning, die een allerzotsten indruk maakte. Denk u een klein, roetzwart, rond en dik, oud en slordig ventje. Men zag hem nooit als een gewoon mensch gaan, maar altijd dansende en met voeten, handen en oogen allerlei zonderlinge grimassen makende. Zijn oogen glinsterden als vuurspranken, zijn ledematen waren nooit in rust. Daar kwam bij, dat hij den twijfelachtigen roem had meer geestrijk vocht te kunnen verzwelgen, dan iemand in Middelburg. Hij was dan ook minstens twee malen per dag abnormaal en was met twee borrels gansch niet tevreden. Hij liep van de eene herberg in de andere, steeds gevolgd door een weetgrage of kijkgrage bende, die hij uitschold voor ezels, kraaien en raven.

En daartoe meende hij het recht te hebben, want onze scharenslijper-schoorsteenveger ging door voor een wonder van geleerdheid, waartegen geen advocaat of professor bestand was.

Hij gaf dan ook aan eenige kwajongens les in de oude talen. Men wist dat hij eens aan een der meest bekende en geachte professoren van de groote scholen had toegevoegd: Het verdriet mij langer met u Grieksch te spreken, want ieder mijner leerlingen, die er zich slechts een jaar in geoefend hebben, zouden het beter spreken dan gij.

De faam wint voortgaande altijd in kracht en natuurlijk alzo was het ook hem.

Beronicus was populair.

En de waarheid moet gezegd worden. Hij was in waarheid ook een excentriek manneke, zooals er zelden gevonden worden.

Hij was in de wieg gelegd voor taalgeleerde.

Maar hij had zijn levensdoel gemist en was schoorsteenveger geworden.

Dat gebeurt meer.

Hij sprak de Fransche, Engelsche en Italiaansche talen zoo vlug, alsof deze alle zijn moedertaal waren. Maar zijn kracht lag in de oude talen, Latijn en Grieksch. Deze talen sprak en schreef hij tot verbazing van alle kenners vlot en vloeiend.

Zijn stalen geheugen stelde hem in staat den geheelen Horatius, en Virgilius en het grootste deel van Cicero's werken te repeteeren. En als *improvisator* had hij zijn gelijke niet.

Wat hem gegeven werd of wat hij maar eens gehoord had, wist deze extraordinaire man op staanden voet in zuivere en schoone Latijnsche of Grieksche verzen over te brengen.

Een merkwaardig staaltje van zijn improvisatiegave, onder de vele die ik vond, zij hier voldoende.

Op 23 Maart 1672 was een zeegevecht voorgevallen tusschen de Smirnasche koopvaardijvloot en de Engelsche. Er was op de Smirnasche vloot dapper gestreden, en de dapperste der dapperen was, naar men zeide, zekere Adriaan de Haze, een Zeeuw, die het opperbevel had.

In de herbergen van Middelburg was den volgenden dag de geleverde scheepsstrijd onderwerp van het onderhoud, en de Haze de veel besproken man. Vooral omdat de dappere de Haze gesneuveld was. Een bekend Middelburgsch dichter of rijmelaar, Joh. Antonides, had tot zijn eere een grafschrift vervaardigd. Tot het gezelschap aan wien hij dit grafschrift kennen deed behoorde ook de scharenslijper. Deze stelde er prijs op, zijn naam als litterator in dit geleerde gezelschap te handhaven en bood aan het vers van Antonides voetstoots in het Latijn te vertalen. Het vers werd hem ter hand gesteld. Hij las het en herlas het en waarlijk, hij vertaalde zonder horten of stooten het vers in het Latijn. Nauwelijks was dit tot verwondering van allen die het hoorden geschied, of onze drinkebroer, die om zijn kennis luide werd geprezen, bood aan om het vers ook onmiddellijk in het Grieksch over te brengen. In één adem, zonder toeven, vertaalde hij het vers ook in het Grieksch, tot verbazing van alle omstanders.

Toevallig was een hoogleeraar in het Grieksch van Duisburg bij deze voordracht tegenwoordig. Deze oordeelde de Grieksche vertaling nog schooner dan de Latijnsche. En ook in dien meer ontwikkelde kring werd de beruchte drinkebroer de held van het oogenblik. Men erkende in hem het genie, verdonkerd door het wroeten in het roet.

Mijn tijdgenooten hebben zeker nooit van den Middelburgschen dichter Beronicius gehoord, en toch is het niet omdat zijne dichtwerken geen algemeene verspreiding gevonden hebben. Zijn gedichten zijn niet maar een enkele maal uitgegeven, maar vele malen. Ze zijn verschenen in 't Latijn zoowel als in Nederduitsche dichtmaat. De eerste uitgave had

plaats in het jaar 1673 te Amsterdam, daarop volgde Rotterdam in 1691, toen Vlissingen in 1711. Voor de vierde maal werden ze gedrukt te Leiden in 1728 en nog later te Goes en te Middelburg in 1766.

Hij was dus niet alleen als een excentriek maar ook zeer zeker als een vernuftig man bij zijne tijdgenooten en bij de nakomelingschap bekend; en de arbeid van Beronicius moge nu de waarde hebben van een oude brochure, in zijn tijd fonkelde het vernuft uit zijn arbeid zijn tijdgenooten in 't oog.

Het voornaamste werk van dezen vegenden en slijpenden dichter verscheen onder den onmogelijken titel van *Georgar chontomachiae* ofte Boeren- en Overheidsstrijd, voor de vuist gedicht door P. S. Beronicius. In 't Nederlandsch overgezet door P. Rabus.

Dit gedicht behandelt een episode uit Middelburgs geschiedenis, waarop wij later hopen terug te komen. Het gedicht is zoo ruw van vormen en zoo opgeblazen van stijl, dat het mij niet lust, daarvoor eenige plaats in te ruimen. Het was met deze schets slechts mijn doel te doen zien, dat de Sequah's niet specifiek tot de negentiende eeuw behoorden.

Alle eeuwen door waren wondermensen van allerlei slag te vinden, die speelden voor paljas of leefden van de lichtgeloovigheid.

Onze dichter-schouwveger-scharenslijper kwam ongelukkig aan zijn einde. Hij verdrong of liever smoorde in den modder, in een der slooten rondom de stad gelegen, doordat hij zelf te veel gedronken had.

Dat gaf een zijner vele vrienden aanleiding, om bij wijze van grafschrift dit puntdicht te maken op zijn overlijden:

„Hier leid een wonderlijke geest,
Hij leefde en stierf gelijk een beest:
Het was een misselijke Sater,
Hij leefde in wijn, en stierf in water.””

C O R R E S P O N D E N T I E .

H. G. te V.

Al ware een weinig meer bescheidenheid in uw schrijven gewenscht geweest, we willen om de goede bedoeling U gaarne van antwoord dienen. Indien U overweegt dat de Stijlbloemen *niet* tot navolging maar tot waarschuwing dienen, dus zeggen hoe men 't niet moet doen, zult U zelf inzien dat ook de door U gewraakte uitdrukking *niet* wordt aanbevolen. Meent U dat we geen gevaar loopen die te eeniger tijd te vinden, wij kunnen U verzekeren dat we die reeds lang geleden gevonden hebben. Spotzucht is daarbij echter niet in het spel. Zelfs wordt de uitdrukking meer dan eens gebruikt in den zin van „nog geen naam hebben.” We geven natuurlijk toe dat er mee gespot kan worden. Maar wat in ons blad stond strekt om te zeggen: gebruik die uitdrukking *niet*.
RED.

B E R I C H T .

Uitvoerige mededeeling omtrent de antwoorden op de Prijsvragen en de bekroning wordt in het aanstaande No. opgegeven.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerland's Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

DE BOOZE LANDLIEDEN.

Onder velerlei beelden heeft de Heere Jezus tijdens zijne omwandeling op aarde de verhouding geschilderd, waarin Hij tot het menselijke geslacht staat. In een vorig nummer zagen we hoe Hij de Zoon is van den Koning, die voor zijne onderdanen een feestmaal, de bruiloft van dien Zoon, bereid heeft. Laat ons thans met elkander een andere gelijkenis lezen, en wel die, welke gewoonlijk de gelijkenis van „De booze landlieden” genoemd wordt, en die onstreeks denzelfden tijd als de vorige werd uitgesproken.

Een zeer welbekend beeld werd door den Heere Jezus in deze gelijkenis genomen en uitgewerkt. „Er was een heer des huizes, die een wijngaard plantte en zette een tuin daarom, en groef een wijnpersbak daarin, en bouwde een toren.” Geen zijner hoorders kon zich een oogenblik er in vergissen wat daarmede wel bedoeld was. Dadelijk moesten de Farizeën en Schriftgeleerden zich herinneren hoe Jesaja reeds gesproken had van „een wijngaard op een vetten heuvel, die omtuind werd, van steenen gezuiverd, met edele wijnstokken beplant, in welks midden een toren gebouwd was en waarin een wijnbak was uitgehouwen, maar die inplaats van goede vruchten stinkende druiven had voortgebracht.” Evenzoo had Jeremia, de profeet voor wien de Farizeën den meesten eerbied hadden, in naam van Jehovah

tot het volk gesproken: „Ik had u toch geplant, een edelen wijnstok, een gansch getrouw zaad; hoe zijt gij mij dan veranderd in verbasterde ranken van een vreemden wijnstok? En nogmaals had dezelfde profeet gesproken van „vele herders, die Jehovah's wijngaard verdorven hadden.” Asaf, de psalmist, die zoo diep droeve dagen beleefde en zijn hart in rouwzangen uitstortte, had in den 80sten Psalm getreurd over „een wijnstok, door den God der heirscharen uit Egypte overgebracht en in de erve der heidenen geplant, die zoo welig tierde dat niet hij zelf, maar zelfs zijne ranken waren als de cederboomen Gods, en waarvan nu de muren doorbroken waren, zoodat iedere voorbijganger hem plukte, ja het wilde zwijn hem uitwroette en het gedierte des velds hem ledig vrat.” En profetisch van den Messias, al was het historisch van Davids afstammeling en opvolger op den thans cijnsbaren koningstroon, had Asaf gebeden: „o God der heirscharen, keer toch weder, aanschouw uit den hemel en zie en bezoek uwen wijnstok, en den stam, dien uwe rechterhand geplant heeft, en dat om den zoon, dien Gij u gesterkt hebt.” Ook in den mond des Heeren was het beeld niet ongewoon en nog korten tijd geleden had Hij gesproken van een wijngaard, waarin de landman een vijgeboom had geplant, die geen vrucht wilde voortbrengen en dus ten doode opgeschreven stond.

Geen twijfel dus, bij het eerste woord reeds, in

het hart van één zijner hoorders of met den „heer des huizes” was Jehovah bedoeld en met den wijngaard dien hij plantte, Israel. Israel geplant in het land, dat door God verkoren was tot schouwtooneel van het werk der verlossing, en daarom het *Heilige Land*, door Jesaja een *vetten* heuvel, genoemd. Van een tuin, eene omtuining, een schutting, had de heer des huizes dezen wijngaard omringd. God had door de Mozaïsche wet dit volk afgezonderd van al de volkeren der aarde. Een wijnpersbak had Hij er in uitgegraven door de gelegenheid tot werken ter verheerlijking zijns naams alom te openen. Een toren had Hij er in gebouwd, van waaruit het opzicht kon gehouden en zoo noodig met goed gevolg de verdediging ondernomen worden. En daarna verhuurde hij zijn wijngaard aan landlieden en reisde een langen tijd buitenslands.

Gelijk steeds in de gelijkenissen des Heeren, ja in de geheele Schrift, is ook hier weer gelegenheid op te merken, al is het aan één kleine fijne trek, dat *niets* geschiedt om onzentwil, maar *alles altijd* ter eere Gods. Hij *verhuurde* den wijngaard. Hij gaf dien niet ten geschenke; neen, hij had den wijngaard geplant om zelf de inkomsten er van te genieten. De landlieden moesten huur betalen. En tevens blijkt hieruit dat God nooit machinaal dienstbetooning verlangt. Hij laat zijn menschenkinderen vrijheid; zoo zelfs, dat het vergeleken kan worden met de vrijheid, die men geniet wanneer de heer langen tijd buitenslands verreisd is.

De verhuring was op de rechte wijze geschied. Geen vaste som in klinkende munt was bepaald. De landman hangt in weer en wind meer dan andere arbeiders van Gods beschikking af. Eén hagelslag van vijf minuten en alle vrucht kan totaal vernield zijn. Derhalve wordt de pacht opgebracht in een percentsgewijze berekend gedeelte van het gewas. Hoeveel jammer en achttuitgang zou gestuit en voorkomen worden indien die goede gewoonte ook ten onzent weer ingevoerd werd. Menige boer zou daaraan zijn behoud en zijne opkomst te danken hebben. Het kan geen kwaad zoo terloops op te merken hoe Gods Woord — ook waar het niet opzettelijk onderrecht geeft — voor *alle* toestanden de juiste lijnen trekt.

„Toen de tijd der vruchten genaakte, zond hij zijne dienstknechten tot de landlieden, om *zijne vruchten* (om dat deel van het gewas dat *hem* als huurprijs toekwam) te ontvangen.” Daar werd dus geen huur ontvangen voordat het gewas rijp was en men kon zien en narekenen hoeveel naar billijkheid moest betaald worden.

„Het geloof zonder de werken is dood”, leert Jakobus ons. De uitwendige belijdenis is veel, maar zonder een leven dat haar bevestigt is ze erger dan niets. De inlijving in de zichtbare kerk door de besnijdenis — maar niet minder, veel meer nog, door den doop — is een zegen, die zonder een

wezenlijke vereeniging met den Middelaar slechts ten oordeel en ten vloek wordt. God komt en eischt vrucht; hier niet in dien zin als de Heere Jezus typisch vrucht verlangde van den onvruchtbaren vijgeboom, die door zijn bladerdos vruchten loog; maar in dien zin waarin een verhuurder betaling vraagt. Ontalijke voorrechten heeft God het volk des verbonds — en ook ons, Christelijke gemeente — gegeven. En die brengen hogere verplichtingen met zich. Wanneer de Heere God een brandenden kandelaar vol goede olie geeft, verlangt Hij licht te zien, of anders wordt de kandelaar weggenomen. Wanneer Hij ons in een omtuinden, gezuiverden, met edele wijnstokken beplanten, wel voorbereiden wijngaard zet, eischt Hij dat we niet zelfzuchtig de vruchten daarvan zelf opeten, de voorrechten voor onszelven houden, maar dat we Hem er meê dienen, Hem er door verheerlijken, Hem, in één woord, *dankbaar* zijn. En daarom, toen Israel een poos in zijn land gevestigd was en tot rijpheid kon gekomen zijn; toen het verlost was van al zijne vijanden rondom en zich dus aan zijne roeping wijden kon, zond God zijne profeten om te zien in welk opzicht dat volk nu meer dan andere volken zijn naam grootmaakte en aan de uitbreiding van zijn rijk bevorderlijk was. En hoe was de ontvangst dier profeten? De een werd geslagen; de ander gesteengd; de derde gedood. Niet zoo nu en dan een enkelen, maar zoo, dat eenige jaren later Stephanus vragen kon: „*Wien* van de profeten hebben uwe vaders *niet* vervolgd? En zij hebben gedood degenen, die tevoren verkondigd hebben de komst des Rechtvaardigen, van welken gijlieden nu verraders en moorders geworden zijt.” En of de heer des huizes nogmaals en nogmaals zijne boden zond, ze werden steeds op dezelfde schandelijke wijze behandeld. Vrucht was er in overvloed, maar de landheer ontving niets; en dat met voorbedachten rade.

„En ten laatste zond hij zijn zoon.” Want „hij had nog één zoon, die hem lief was.” Hij zond dien niet om straf te oefenen, maar als 't ware, van God menschelijk gesproken, ten einde raad. Hij zeide bij zichzelf: „Wat zal ik doen? Ik zal mijn geliefden Zoon zenden, mogelijk dezen ziende zullen zij hem ontzien!” Dat was het uiterste middel tot behoud. Zeker: „naar den bepaalden raad en voorkennis Gods is Jezus door de handen der onrechtvaardigen aan het kruis gehecht en gedood.” Maar dat hadden die onrechtvaardigen niet *behoeven* te doen! Tegenover Israel was de zending van Gods Zoon het groote middel om het volk zijn vruchten te laten betalen. Die Zoon kwam om Israel tot zijne vervulling, tot zijn hoogste heerlijkheid te brengen. En enkele dagen vóór zijn gewelddadigen dood moest die Zoon in tranen uitroepen: „Hoe menigmaal heb ik u willen bijeen vergaderen gelijk de hen hare kiekens onder haar vleugelen vergadert, *maar gij hebt niet gewild.*” Het doel van de zending des Zoons, voorzoover

Israël aangaat, was dat Hij zou *ontzien* worden. Dat is het mysterie van al Gods leidingen; zijn raad wordt vervuld, zonder dat er een haarbreed van afgeweken wordt, maar *wij* zijn vrij, om zijn raad tot onze behoudenis aan te nemen of te „verwerpen.”

Dat blijkt ook duidelijk uit den raadslog der landlieden. Zij waren vrij in hun handelen. Ze wisten zeer goed wat ze deden. „Deze is de erfgenaam; komt laat ons hem dooden, opdat de erfenis onze worde!”

De raadslog was zoo onzinnig mogelijk. Maar toch was die misdaad de eenige weg, waarlangs vervulling van het plan mogelijk was. Niets verblindt meer dan de zonde. Hij die een goddeloos opzet koestert maakt zichzelf wijs dat de volvoering van zijn voornemen gelijk zal staan met de vervulling van al zijne wenschen. Langzaam maar zeker dringt hij zich de overtuiging op, dat er niets in den weg kan komen, en vooral dat er geen teleurstelling na het plegen van de booze daad volgen kan. Maar zoodra is die niet voltrokken of de begoocheling wijkt; Satan werpt het mombakkes af en eeuwige wroeging komt in de plaats van verzadigd verlangen. Daar *kán* niets goeds uit de zonde geboren worden. „De erfenis behouden en daarom den erfgenaam dooden.” Wie het opzet niet koestert ziet de dwaasheid van het plan in. Wie van die gedachte zwanger gaat, is niet tot juister oordeel te brengen; tenzij de zaak hem in beeld zoo wordt voorgesteld dat hij zich een oogenblik verbeeldt over het geval van *een ander* te oordeelen. Zij namen den erfgenaam, wierpen hem buiten den wijngaard en doodden hem. „Wat zal,” zoo vroeg de Heere Jezus zijnen vijanden, „wat zal de landheer nu dien boozen huurders doen, wanneer hij wederkomt van zijn lange reis?” Onmiddellijk antwoordden sommigen: „Hij zal den kwaden een kwaden dood aandoen, en zal den wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hare tijden zullen geven.” Zij bedoelden: Natuurlijk zal iedere landheer zoo handelen; dat spreekt vanzelf. De Heere Jezus beaamde dat ook volmondig en herhaalde hunne woorden tot slot van zijne gelijkenis. Maar daarop vatten anderen, meer geslepen en verder op weg der verharding, wetende dat Hij den gelijkenis op hen sprak, vuur en hernamen: „Dat zij verre!”

Zietdaar het antwoord der eigengerechtigheid. Maar zietdaar dan ook hoe satanische zonde de eigengerechtigheid is. De boosheid des harten wordt ten slotte toegestemd, maar toch mag God er niets tegen doen; want wij zijn goed genoeg en Hij *moet* met ons genoeg nemen zooals wij verkiezen te zijn. Want nooit zegt de eigengerechtigheid: Ik ben *volmaakt*.” Wel neen, maar: „Ik heb wel schulden, doch ik betaal ze, dus hebt ge niets te eischen.” Zeker, God en wij hebben wel iets met elkaër uitstaan. Maar God moet dan maar zijne rekening indienen; Hij kan à contant betaald worden; met vasten drie

keer per week, met tienden aan de armen van alles wat wij bezitten. Bovendien zijn er veel grooter schuldenaars: roovers, dieven, die God nooit het genoeg doen en de eer bewijzen dat zij voor Hem vasten. „Dat zij dus verre” dat Hij zulke landlieden zoo behandelen zal.

Maar wat antwoordt de Heere Jezus? „Gij kent de profetie in Psalm 118. De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is geworden tot een hoofd des hoeks; dit is van den Heere geschied en het is wonderlijk in onze oogen.” Wat die profetie beteekende wisten zij zeer goed; wie die steen was, kon hun onmogelijk onbekend zijn. Doch dat kon nog buiten de bouwlieden omgaan; maar daarmee in verband staat een andere profetie. Die steen is een der schoonste en laatste van alle die gelegd worden. Hij is bestemd om hoofd des hoeks: sieraad in den gevel en tegelijk verband voor den geheelen bouw te zijn. De bouwlieden keuren hem af en werpen hem naar beneden. Daar valt hij... op de medebouwlieden en sleurt hen, die hem naar de diepte wierpen, met zich. Op wien hij valt, dien zal hij vermorselen, en die op hem valt, wordt daardoor verpletterd. En dan neemt de Opperste Bouwheer, de Architect, hem op en stelt hem op de bestemde plaats. Die steen is — zij gevoelden en wisten het — de erfgenaam die vankant gemaakt moest worden. Die moord en het neerstorten van den hoeksteen is éene zaak.

Toen de eerstdaags te plegen misdaad zoo zonneklaar was toegelicht, en bovendien volmondig door hen, die haar begaan zouden, toegestemd, zochten de farizeën Jezus onmiddellijk te vangen en van het leven te berooven. Ze wisten wat daarvan het gevolg zou zijn, maar toch... gingen zij er toe over. Duidelijk ziet men daaraan dat de moordenaars van den Heiland in twee groepen uiteengaan; de eerste voor welke Hij aan het kruis bad: „Vader, vergeef het hun, *want zij weten niet wat zij doen*”; en de tweede, die door deze gruweldaad de zonde tegen den Heiligen Geest beging.

Wat geschiedt met den wijngaard? „Het koninkrijk Gods wordt van u weggenomen en aan een volk gegeven, dat zijne vruchten voortbrengt.” De beteekenis van Israël verdwijnt en gaat onder. „Een ander volk komt er voor in plaats. Een volk, „dat zijne vruchten voortbrengt.” Tenminste zoolang en voor zooveel het aan zijne roeping beantwoordt. Tot dat volk behooren wij. En dus ook tot het volk waarop Paulus beedspraak past: „Zij zijn door ongelooft afgebroken en gij staat door het geloof. Wees niet hooggevoelende, maar vrees. Want is het, dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, zie toe, *dat Hij ook mogelijk u niet spare*.”

W.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1 : 5.

VII.

Ontbrak het Spurgeon, gelijk we zagen, bij al den ernst ook niet aan levendigheid en vroolijkheid in zijn omgeving, op de school te New-Market vond hij niet alleen geestelijke leiding als reeds gezegd, maar ook zelfs die vroomheid, welke zich met eigenaardige oorspronkelijkheid uit.

De keukenmeid te New-Market was een vrome vrouw, met diep inzicht in de waarheid, al drukte zij zich vreemd en in min beschaafde spraak uit. Spurgeon was met haar bevriend; beiden bezochten dezelfde kerk.

Eens was Charles daar weer geweest en had een preek gehoord „waarin noch evangelie voor de zondaar, noch onderrichting voor den heilige was”. Thuis gekomen ging hij naar de keuken en sprak tot de meid:

„Hoe beviel 't u vanmorgen? Ik vond geen kruimel voor mijn ziel in heel de preek.”

„Wel Spargon,” zei de keukenmeid, die den naam vaak verkeerd uitsprak, „ik had het heel goed. Want al den tijd dat de man predikte was ik als een oude kip, die al krabbelende met haar poot een vuilnis-hoop omwoelt. En al kon ik ook geen voedsel vinden, het gestadig opkrabben hield mij warm.”

Des avonds weer teleurgesteld door de rede van den leeraar, ging Spurgeon nog eens tot zijn vriendin in de keuken en zocht weer raad en troost bij haar. Ditmaal was 't antwoord minder dichterbij, doch zeer praktisch.

„Wel Spargon,” zoo klonk het ditmaal, „van avond had ik 't beter. Want bij al wat de prediker sprak zette ik: „niet”, en zoo maakte ik van al zijn gepraat het werkelijke Evangelie.”

Voorzeker zulke voorvallen zijn in zichzelf gering. Toch hebben ze op den jongeling een invloed gehad die merkbaar was heel zijn later leven door.

„Laat uw licht schijnen voor de menschen”, zegt de Heere, en Spurgeon, schoon nog zeer jong, begreep dat. Weldra was hij ijverig bezig in den Zondags-schoolarbeid. Hij sprak tot de jeugd met zooveel vuur en kracht, dat weldra ook de ouders der kinderen in menigte kwamen om hem te hooren. Ja, soms had hij in zijn Zondags-school meer volwassen hoorders dan de dominee des Zondags in de kerk.

Ook met anderen arbeid in Gods koninkrijk hield de jonkman zich bezig. Zoo weten we, hoe hij eens in 't openbaar zulk een schoone lezing hield over de Zending, dat een geestelijke der Engelsche Staatskerk die er bij was, den jongen spreker, die hem zooveel genoeg had gegeven, met een souverain (f 12) loonde. 't Moest hem een aanmoediging zijn om zijn talenten op deze uitnemende wijze te gebruiken.

Niet lang was Spurgeon te New-Market geweest, toen een zijner vroegere onderwijzers, Leeding ge-

heeten, Colchester verliet om te Cambridge een school voor jongelui te openen. Uit dank voor hetgeen de heer Leeding voor hem was geweest nam Charles 't voorstel aan op die school onderwijzer te worden. Tevens hoopte hij aan de Hoogeschool te Cambridge een graad te behalen, waartoe hij, zei de heer Leeding, zonder verdere studie volkomen in staat was. Doch daar Spurgeon niet tot de Engelsche kerk behoorde verviel de zaak en bleef hij graadloos.

Kort na zijn aankomst in Cambridge ging Spurgeon ten avondmaal. De leeraar sprak over de broederliefde en de jonkman betwijfelde niets van wat hij hoorde. Toen dan ook de kerk uitging trad hij op den heer toe die vóór hem had gezeten en vroeg: „Hoe vaart gij mijnheer?”

De heer scheen wat verbaasd en zei dat hij niet de eer had hem te kennen.

„Maar ik geloof dat gij mijn broeder zijt”, was het antwoord.

„Ik begrijp u niet.”

Volstrekt niet verlegen, vertelde nu Charles hoe hij wel een vreemdeling in de stad was, maar een lid derzelfde kerk, die juist het avondmaal had gevierd, waar zij beiden hadden aangezeten. „De dominee,” zoo voegde hij er bij, „zeide dat we allen broeders zijn. Dus dacht ik dat ik u eens moest aanspreken.”

Een oogenblik staarde de heer hem uiterst verwonderd aan, en sprak toen: „Nu, dat noem ik het echte. Ga meê, gij zult mijn broeder zijn zoo lang we leven.” En beiden gingen saâm naar huis.

In een leerrede in 1857 te Amersham gehouden verhaalt Spurgeon, hoe die heer tot nog toe zijn beste vriend was gebleven. „Nooit kom ik in die stad of ik bezoek hem en geen naam onder de menschenkinderen klinkt mij lieflijker dan de zijne.”

Bedoelde heer die nog leeft, schreef zelf onlangs: „Met groote dankbaarheid zie ik veertig jaren terug tot den tijd toen mijn diepbetreurde vriend Spurgeon met ons werkte in de Zondagsschool. Hij was zoo oorspronkelijk in alles dat ik 't nooit zal vergeten. Zijn klas bestond eerst uit heel jonge kinderen; het was „weid mijne lammeren”; tot hij tot wat hoogers werd geroepen. Een blik op hem maakte de meeste kinderen blijde.

De onderwijzers twijfelden eerst of hij bekwaamheid bezat; sommigen hadden iets tegen zijn vrij, gemakkelijk en natuurlijk arbeiden. Als hij in de school sprak kon men op sommiger gelaat lezen wat zij dachten. Eenige ouderen verbaasden zich, dat hij zoo trouw den bidstond des Maandags bezocht; zijn smeekingen voor den troon der genade waren ook geheel verschillend van de hunne. Over zijn stoutmoedigheid in 't gebed op zulk een leeftijd schudden eenigen 't hoofd en zeiden dat hij nog veel te leeren had. Toch was bij dat al geen de minste zelfzucht in hem. Hij ging „zijn eigen weg” en werkte met vrucht. Ook waren er die zijn werk prezen en een

grootte toekomst voor hem voorspelden. Ik was een diergenen en die meening werd bevestigd toen hij als 't ware onzer een werd.

Op een Zondagavond moest hij prediken voor de kinderen te Cherryhinton en ik verzelde hem. Hij begon dus:

„Terwijl ik met een vriend thee dronk, zag ik een aardig jongentje voor het raam staan, dat op den tuin uitzag. Hij bewoog zijn handen snel over 't glas, als om iets te grijpen. Ik bespeurde dat hij beproefde een groote vlieg te vangen, maar het lukte niet. Nu, jongens en meisjes wil ik u vragen waarom dat ventje dit niet kon doen.”

Er werd iets geantwoord, maar 't geheim niet opgelost. „Nu kinderen,” sprak hij, „ik zal 't u zeggen. *De vlieg zat aan den anderen kant van het glas.*”

En nu toonde hun de jonge prediker — hij was pas zestien jaar — hieruit hoogst duidelijk aan, wat hen verhinderde datgeen te verkrijgen wat allen zoo gaarne hadden, geluk hier en vreugd hiernamaals. Hij toonde hun dat zij werden teleurgesteld wijl zij het heil zochten aan den verkeerden kant der dingen.” Vele jaren later gebruikte Spurgeon hetzelfde beeld in een leerrede.

Op een anderen tijd sprak de jonge onderwijzer tot zijn leerlingen: „Ik ontmoette gisteren op straat een krijgsman, zeer net gekleed. Een zwaard hing aan zijn zijde en naast hem liepen twee jonge menschen in hun beste pakjes en opgesierd. Wat denkt gij dat ze kwamen doen?”

Er volgde allerlei antwoorden, tot Spurgeon zei: „Die officier kwam, in dienst der koningin, om soldaten te werven. Hij moest den dienst der koningin aanprijzen en anderen overhalen dienst te nemen. Hij had die twee jongelui overgehaald dienst te nemen en hun versierselen toonden dat zij dit hadden aangenomen. Lieve kinderen,” ging hij voort, „ik tracht u met alle macht te bewegen in den dienst van koning Jezus te treden. 't Is een gansch andere strijd dan die der jongelui, waar ik van sprak. Zij vechten voor een roem die vergaat, maar wij zullen een eeuwig loon ontvangen. Wij zullen nooit op half-pensioen gesteld worden, maar eeuwig wonen bij Christus, onzen aanvoerder, in zijn Huis in den hemel. Daarom, wilt gij nu geen dienst nemen?”

Deze toespraak maakte zulk een indruk, dat zij een der hoorders nog na veertig jaren krachtig voor den geest stond.

Een der medeonderwijzers op Spurgeons Zondagschool, een man die steeds zijn vriend bleef, zegt: „Spurgeon's klas was vlak naast de mijne en zoo aantrekkelijk was het spreken van den nieuwen onderwijzer met zijn scholieren, dat ik vaak trachtte 't af te luisteren en van zijn opmerkingen veel voordeel trok. Wat Spurgeons gebeden betreft, die sommigen afkeurden, ze waren bijzonder, vol uitdrukking en wat al te zeer op den man af, te rechtstreeksch in de smeekingen om dien heel „afgepasten” lieden

te behagen die zoo keurig waren geworden omdat zij zoo lang onder de schaduw der hoogeschool verkeerd hadden.”

Spurgeons leven is een rijk en wonderlijk leven geweest. Wie zal zeggen voor hoevelen hij de wegwijzer was ten leven; hij, die zijn eerste preek hield in een herberg, zijn tweede in een stal, zijn derde in een hut? En hoeveel is daarop gevolgd!

Als knaap reeds bezat Charles een vluggen blik, een werkzaam hoofd, een vaardige tong, een vrijmoedigen geest en een teeder hart. Te Stambourne had hij temidden van de hutten der armen ook een kroeg opgemerkt. „Waar de Heere een kerk bouwt, bouwt de duivel een kapel”, is een oud gezegde, doch Spurgeon begreep niet waarom in Stambourne behalve voedsel ook vergif te koop was. De kroeg te Stambourne zou de plaats worden waar Spurgeon zijn „eerste preek” hield.

Op zekeren dag — hij was toen nog een jongen „met een hes aan en een linnen boord om” — hoorde hij grootvader klagen dat een lid der gemeente, de oude Rhodes, zoo vaak in de kroeg bij de spotters zat, en grootvaders gebed bewees dat diens mans gedrag hem bedroefde. Tranen kwamen in grootvaders oogen en Charles besloot opeens te doen wat hij kon om die te drogen.

Eens toen weer over Rhodes werd gesproken, maakte Charles allen aan 't schrikken door den uitroep: „Ik zal den ouden Rhodes doodslaan, dat zal ik!”

„Sst, beste jongen,” zei grootva, „spreek niet zoo. Dat zou heel verkeerd wezen. Ik geloof ook niet dat gij zoo iets wilt doen.”

„Ik wil niets kwaads doen,” zei Charles, „maar ik zal den ouden Rhodes doodslaan. Hij zal grootvaders hart niet breken, door al dat drinken.”

Niet lang daarna stapte de moedige knaap regelrecht naar de herberg, waar in de gelagkamer de oude Rhodes zat, met een groot welgevuld glas voor zich. Juist nam hij de pijp uit den mond om te drinken, toen Charles binnentrad. Zonder dralen hief deze den vinger tegen den ouden man op en sprak zeer ernstig: „Wat maakt gij hier Elia, onder de goddeloozen? Gij, een lid der gemeente, doet uw leeraar verdriet aan! Ik schaam mij over u, en zou zeker zoo iets niet doen.” En meteen trad hij de herberg weer uit. Maar zijn woorden hadden 't geweten van den ouden man meer getroffen dan ooit de preeken van den leeraar gedaan hadden.

„Grootvader,” sprak Charles thuiskomende, „wees maar niet bedroefd. Ik heb den ouden Rhodes doodgeslagen.”

„Doodgeslagen!” riep grootvader.

„Ik heb hem de waarheid gezegd,” zei de jonge David, die tegen Goliath was uitgegaan; „hij zal nu mijn lieven grootvader niet meer bedroeven.”

Er was op dat oogenblik uit den jongen niet meer te krijgen. Doch kort daarop verscheen de oude Rhodes zelf in de pastorie, en vertelde den leeraar

hoe zijn kleinzoon in de herberg had gepredikt. De woorden van den knaap hadden het hart van den ouden man getroffen, die nu zijn smart betuigde over zijn gehouden gedrag. Hij vroeg den leeraar vergeving en beloofde dat zulke verkeerdheden niet meer zouden voorkomen. Hij hield woord. Zoo beschaamd was hij over zijn vroeger leven, zoo berouwvol, dat hij nu „een steun werd van den prediker, een eer voor de gemeente en een zegen voor het dorp.”

Dit had „de eerste preek” uitgewerkt. 't Was het begin der wonderen!

De tweede preek werd gehouden in een stal, achter het huis van Charles' vader te Rochester.

Op zekeren dag namelijk was vader niet weinig verbaasd toen hij, bij den stal komende, daar binnen luid hoorde spreken en zingen. Hij trad binnen en wat zag hij? Charles zat in het rek, waarachter tegen den muur het hooi lag, met de beenen tusschen de spijlen doorgestoken, en preekte naar hartelust. In de ruif onder den prediker zat als voorzanger zijn broeder James, die de liederen opgaf en las. Op den vloer was wat stroo gespreid en te midden daarvan zaten op een stapel hooi de twee kleine meisjes, die de gemeente verbeeldden en oplettend naar dominee en voorzanger luisterden.

't Was bij de kinderen volle ernst. Zij zongen samen van harte de liederen die zij kenden. De predikatie was, althans voor de kleine hoorders, boeiend, en de gebeden, hoe eenvoudig en kinderlijk ook, waren den ouders en Gode bovenal aangenaam.

De derde preek had plaats jaren later, nadat de knaap tot de ware kennis des Heeren was gekomen, zijn geloof beleden had en in Zondagsschool en bidstond zich reeds vele vrienden had verworven. Een geregeld dienst had hij echter nog niet geleid. Dit geschiedde op den gedenkwaardigen Zondagavond, toen hij hield wat vele zijn eerste preek achtten, schoon wij het de derde noemden.

Op een schoonen Zondagavond wandelden twee jongelieden door het veld naar het dorp Teversham, een uur van Cambridge, waar zij Zondagsschool hadden gehouden. Een dier twee was Charles.

Eensklaps sprak zijn metgezel: „Gij zult, geloof ik, 't vanavond goed hebben bij de dorpslui; ik vertrouw dat God uw woord zal zegenen tot behoud van enkele zielen.”

„Ik ga niet om te spreken,” zei de jonge onderwijzer; ik heb nog nooit gepreekt. Ik dacht vast dat ik naar Teversham ging om u gezelschap te houden en te hooren wat *gij* te zeggen hadt.”

„Maar ik heb niets te zeggen en kan dit ook niet, al had ik het.”

„Wel,” zei de ander, „dan heeft mijnheer Vinter die ons vroeg daarheen te gaan, ons in een dwaas geval gebracht.”

Nog voor zij 't dorp bereikten was duidelijk dat, zou er een spreken, het Spurgeon moest zijn. Tot

den Heere opziende om leiding en hulp, besloot hij het te ondernemen.

Zij kwamen aan 't boerenhuis, waar gesproken zou worden. Met veel vreezen en beven leidde hij de samenkomst en sprak over de woorden: „U dan, die gelooft, is Hij dierbaar.” Hij sprak daarover met een hart, geheel aan Christus overgegeven en hij mocht de harten der dorpelingen treffen.

Toen de dienst geëindigd was kon een oude dame, na haar verwondering te hebben geuit, niet nalaten den prediker te vragen hoe oud hij was.

„Onder de zestig,” was zijn antwoord.

„Ja, en onder de zestien,” voegde zij er bij.

We deelen dit meê, niet om als een regel zoo jongen personen tot openbaar spreken aan te raden. Veeleer keuren we het af. Doch er zijn enkele uitzonderingen; de Heere is ook in dezen vrij. Zeker is dat althans Spurgeon op zoo jongen leeftijd instaat was, gelijk ons verzekerd wordt, om over zulk een hoog onderwerp te spreken. De dierbaarheid van Christus is trouwens steeds het onderwerp zijner redenen en de geur zijns levens geweest.

Eenmaal begonnen zijnde het Evangelie te prediken, ging de jonge Spurgeon van kracht tot kracht voort. De vreugde, de eerste maal gesmaakt, „prikkelde slechts tot meer.” Gelijk zijn Meester ging hij weldra de dorpen rond, leerend en predikend, tot zijn naam wijd en zijd bekend werd. En wat hij deed, deed hij zoo goed hij kon.

Eens kreeg hij een uitnodiging om op een Zondag te prediken in de Baptistenkerk te Waterbeach, een dorpje met 1200 inwoners, niet ver van Cambridge. Hij sprak er met zooveel gloed, dat men hem herhaaldelijk uitnodigde weer te komen.

De gemeente te Waterbeach was toen zeer zwak, en telde slechts vijf en veertig leden. Weldra echter werd nu de kerk te klein voor de hoorders, die van alle zijden kwamen. En wat het beste was, vele werden tot den Heere gebracht.

De gemeente, dit ziende, begreep terecht dat zij goed zou doen dezen prediker te beroepen. Doch de lieden waren arm. Niet meer dan 480 gulden per jaar konden zij hun leeraar beloven. Doch zoozeer trok hem het prediken aan dat hij toestemde, „geheel overtuigd dat waren hun beurzen klein, hun harten groot waren.” Zoo besloot hij dan „hen door Gods genade te leiden en te weiden, naar zijn beste vermogen.”

Alzoo ving hij den arbeid aan en stond weldra elken Zondag op den kansel te Waterbeach te spreken in een taal, die altijd treffend en duidelijk, soms vreemd klonk. Zijn oorspronkelijke manier om de waarheid duidelijk te maken trok alom de aandacht. Men sprak er zelfs over te Cambridge, waar ettelijke deftige lieden zich ergerden aan uitdrukkingen die hij, zei men, op den kansel had gebezigd.

Toen hij eens de bedorvenheid der onwedergeborenen schilderde, zei hij o.a., dat als een hunner

eens onbekeerd in den hemel kwam, hij den engelen de zakken zou rollen. Een eerwaardig oud man te Cambridge, Brimley geheeten, vond deze vergelijking toch wat al te kras, en achtte zich verplicht den jongen prediker op straat aan te spreken over zulke gewaagde uitdrukkingen. Zulk prediken, zei Brimley, is heel dwaas; engelen hebben geen zakken die men kan rollen.

Spurgeon dankte zijn eerwaardigen vriend voor de onderrichting en groette hem. De volgende week ontmoette de jeugdige prediker den ouden man weer en zei:

„Ik heb 't nu bij de lieden in orde gebracht.”

„Wat meent gij?” vroeg de oude Brimley.

„Ik vertelde mijn hoorders Zondag,” zei de onvervaarde jongeling, „dat ik mij vergist had door te zeggen dat een onbekeerde in den hemel den engelen de zakken zou rollen. Want mijnheer Brimley van Cambridge had gezegd: Engelen hebben geen zakken, en *hij weet het*. Maar ik voegde er bij: Als een onbekeerde in den hemel kwam en er waren geen zakken te rollen, dan zou hij zeer waarschijnlijk zelfs de veëren plukken uit de vleugels der engelen.”

„Gij hebt dit toch niet waarlijk gezegd?” vroeg Brimley zeer verstoord.

„Zeker,” antwoordde de jonkman. „Ik moest immers 't zeggen zoo als het was?”

„Dan zal ik nooit meer uw woorden verbeteren.”

„Dat wilde ik juist dat ge zeggen zoudt”, sprak de leeraar van Waterbeach en zij reikten elkaër de hand en scheidden als goede vrienden.

Zulke bijzonderheden — we zullen er niet alles in verdedigen — kenmerken den man, die reeds toen bewees wat hij worden zou. Hij was destijds pas zeven-tien jaar! Toch gaf hij in de week trouw onderwijs en preekte des Zondags drie maal. 't Was als een vuur des ijvers in hem dat niet viel te blusschen. Ieder te Waterbeach verlangde naar hem. Elken Zondag vertoefde hij er in een ander huis. Toen hij later elders werd beroepen had hij nog een geheele lijst van lieden, die hem des Zondags wenschten te ontvangen. Hij woonde namelijk nog steeds te Cambridge en voorzag grootendeels in zijn onderhoud door in de week les te geven in de school van den heer Leeding. Want als gezegd, de gemeente was arm en — Spurgeon ook. „Ik moet,” zei hij eens in dien tijd, „mijn handen wel in mijn zakken houden, want dikwijls is er niets anders in.”

VOORUIT!

XII.

WERKEN EN BEZIG ZIJN.

Sommige menschen zijn altijd bezig en voeren juist daarom nooit iets van belang uit. 't Zijn die menschen, die nooit een briefje schrijven of ze zet-

ten er onder: „In vliegende haast!” „In groote haast!” of iets dergelijks. Maar zij die werkelijk *werken* zetten dat nooit, want ze hebben nooit tijd over. Menschen die *bezig zijn* nemen alles la la op, maar komen, ofschoon ze alles op hun gemak doen, altoos tijd tekort. Menschen, die *werken* gewoon zijn, hebben altijd te veel werk, maar zien altoos nog kans om er wat bij te doen. De *bezige* man kan onder alle werkzaamheid even een praatje maken; legt zijn gereedschap neer zoodra ge een enkel woord tot hem zegt; is nooit bestendig aan 't werk; en krijgt het niet in zijn gedachten om anders dan bij geheele uren of dagen te rekenen. Hij die *werkt* kan uren achtereen doorgaan zonder den minsten aandrang te gevoelen om te babbelen; ziet u nauwelijks aan wanneer ge hem in zijn werk stoort zonder overwegende redenen; en is gierig op de minuten. De *bezige* is van den vroegen morgen tot den laten avond *bezig* zonder dat er iets noemenswaard uit zijn vingers komt, omdat hij eigenlijk *altijd* voor vijftwintig percent vacantie neemt. De werkzame weet den tijd uit te koopen en verdeelt dien, zoodat er in werkuren voor hem geen sprake is van verpoozing, maar in vrije uren ook niet aan werken gedacht behoeft te worden. Is hij vrij, dan *is* hij ook vrij; geheel in tegenstelling van den *bezige*, die zich eigenlijk van rechtswege altijd vrij voelt.

Die *bezige* menschen, die altijd „groote haast” hebben, zijn eigenlijk ten hoogste maar half bruikbaar. Vertrouwt hun niets toe zonder voortdurend scherp toezicht, want ge kunt overtuigd zijn dat ze anders slechts halve kracht werken en halve kracht leveren. Die wezenlijk veel uitvoert, zegt het zoo niet. Hij weet het niet eens. Ook hier is „het eenvoudige het kenmerk van het ware.”

Een sterke prikkel om wezenlijk te *werken* is de overtuiging dat het werk, 't welk verricht wordt, *noodzakelijk* is. De groote menschenkenner O. G. Heldring verhaalt dat hij eens een troep boerenarbeiders vond die voortdurend bezig waren, maar eigenlijk den geheelen dag vermorsten. Hij onderzocht wat daarvan de oorzaak was, en kwam tot de wetenschap dat hun arbeid eigenlijk voorziening in werkloosheid was. 't Geen ze deden kon even goed ongedaan blijven. Het loon, dat er voor betaald werd, was dus eigenlijk een vermomde aalmoes. Toen was hem het lanterfantien geen raadsel meer. Die menschen hadden de overtuiging dat hun arbeid toch tot niets diende; dus was er ook niet de minste haast bij. Dat was zeker een verzachtende omstandigheid.

Erger is het evenwel dat vele ondergeschikten het werk van hun patroon evenzoo behandelen, en dat veel patroons hun beroep op dezelfde laksche wijs behartigen. Zoo iemand kan zeker zijn dat geen man van zaken hem lang in zijn dienst zal houden; dat niemand die *werken* kan in voortdurende betrekking met hem blijft. „Gelijk edik op een open wond, alzoo

is de luiaard voor zijn lastgever," zegt de wijze koning Salomo, die bij zijn gebreken zeker niet dit had, dat hij stilzat!

De menschen, die de rechte werkaër missen, maken altijd onderscheid tusschen dingen die haast hebben en dingen die wachten kunnen. Maar een ijverig man doet alles met den meesten bekwamen spoed, ook al zou eenig werk, dat hij onderhanden heeft, het laatste wezen dat hij te doen wist. We lezen in de Spreuken van Salomo: „Ga tot de mieren gij luiaard, zie hare werken en word wijs." En dan is bij de mieren niet alleen te zien dat ze altoos, zoolang de lieve zon aan den hemel staat, druk werken en heen en weer draven alsof 't om haar leven te doen is, maar uitdrukkelijk worden we er ook opmerkzaam op gemaakt dat ze steeds er op rekenen om een soort reservekapitaal van tijd te maken en er op bedacht zijn dat er een kink in den kabel kan komen. Want we lezen verder: „De mieren zijn een onsterk volk, nochtans bereiden ze hun spijs in den zomer." Ze hebben een voor gevoel dat er een wintertje nadert, waarin het spijs vergaderen onmogelijk zal zijn, en daarom laten ze zich ook in 't begin van den zomer geen oogenblik ophouden.

Die zóo werkt zal tot zijn bevreesding zien, dat hij nooit werk tekort komt. 't Groeit al aan. En dat is hem geen reden van droefheid, maar een oorzaak van blijdschap. Voor een ijverig mensch is niets erger dan zonder werk te zijn. 't Kan wel eens „over den kop loopen," maar daar rolt hij wel doorheen. Het vooruitzicht: morgen heb ik een drukken dag, maar Gode zij dank, ik kan werken en ben gezond en frisch, is een van de meest verblijdende, die men bedenken kan.

Een zonderling, maar knap en arbeidzaam koopman in Parijs liet zijn bediende des morgens om half acht present zijn, en dan was hij ook steeds zelf aan 't werk. Op zekeren avond ging zijn bediende van kantoor niet naar huis maar naar een partij. Deze duurde wel wat lang, zóo lang dat het voor den jongen man bij 't einde de moeite niet meer waard was om naar bed te gaan. Hij nam dus een bad, ontbeet en ging toen maar naar kantoor, waar hij tegen zeven ure aankwam. Hij vond er zijn patroon reeds, die volstrekt niet verwonderd opkeek toen zijn bediende daar een half uur vroeger dan gewoonlijk kwam. Dat maakte dat de bediende den volgenden morgen ook maar om zeven ure kwam. Mijnheer zat weer aan 't werk. 't Werd, ongevraagd ongeweigerd, regel dat beiden te zeven ure begonnen.

Een half jaar later was de bediende op zekeren morgen extra vlug en kwam even na zes ure reeds. Daar zat zijn patroon! Den volgenden morgen kwam hij te half zeven, en toen keek mijnheer op zijn horloge en sprak: „We zijn van morgen laat, Etienne!" 't Gevolg was dat voortaan beiden zonder eenige afspraak stipt te zes ure begonnen. Maar ook dat

beiden 's avonds te vijf ure vrij waren en welverdiende rust genoten, want den geheelen dag werd geen oogenblik verloren.

Maar nog een ander gevolg had het voor Etienne. Nadat mijnheer zijn bediende een paar jaren beproefd had en gezien dat deze goed en flink, met lust *werken* kon, maakte hij hem deelgenoot in zijn zaak.

Gods Woord blijft waar: „Hebt ge een man gezien, die *vaardig* is in zijn werk? Hij zal voor het aangezicht der koningen gesteld worden, voor het aangezicht der ongeachte lieden zal hij niet gesteld worden." W.

UIT HET VUUR GERUKT.

III.

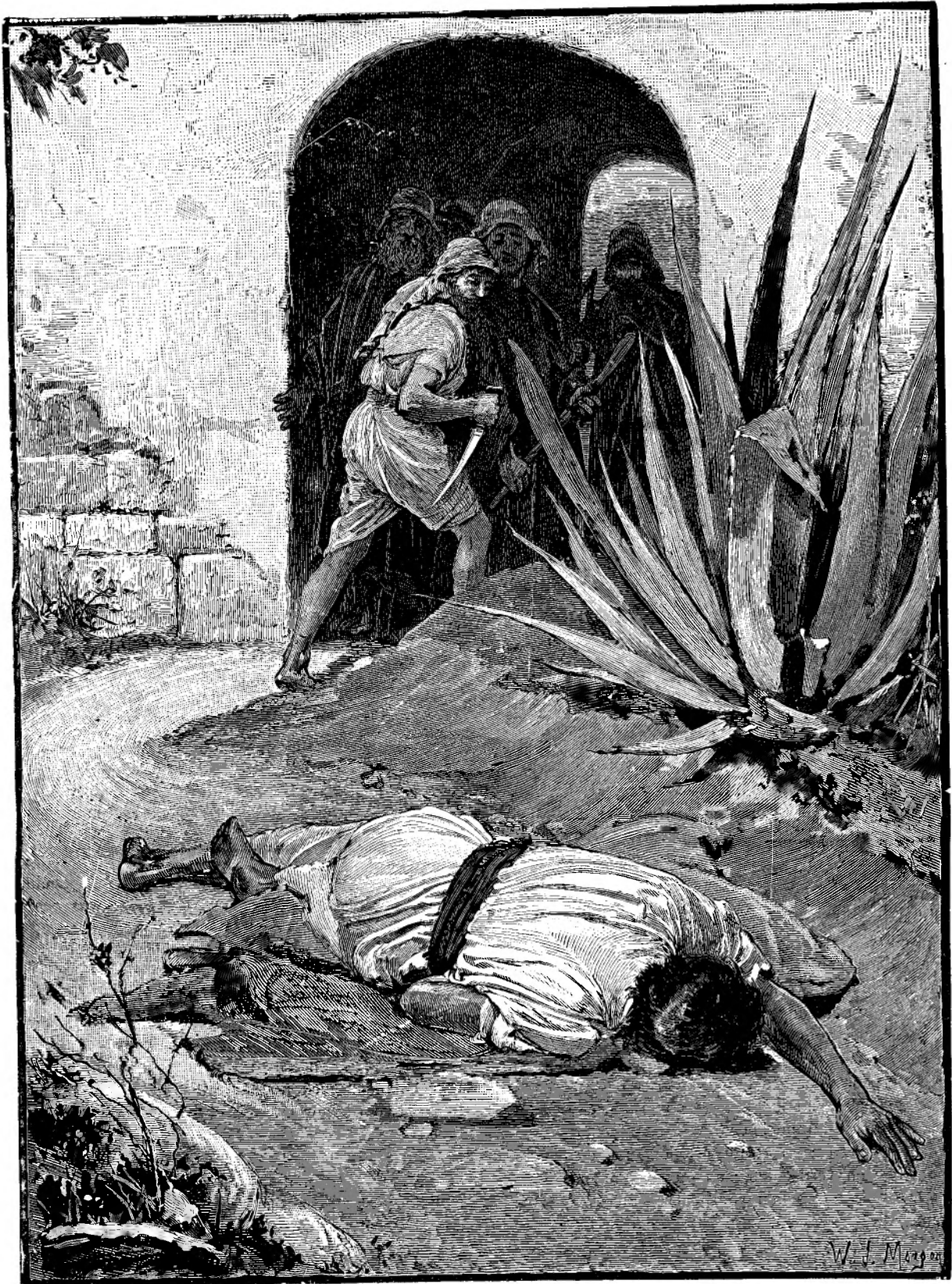
(Slot.)

De bark met Hollandsche vlag, die gij daar voor anker ziet liggen tusschen den goenong Monjet (Apenberg) en Poela Pisang (eiland Pisang), is een kustvaarder en bestemd naar Batavia. Het is daar propvol en zeer woelig op het dek. Welk een mengmoes van menschen beweegt zich alhier: Europeanen, Kleurlingen, Maleiers, Javanen, vrouwen, kinderen en wat niet al! Ja bij den grooten mast staat zelfs een jonge olifant. Dit dier verdient een oogenblik onze aandacht, daar het in bereidwilligheid den kapitein van het schip (een Engelschman) verre overtreft; want deze liet zijn passagiers aan de brandende stralen der zon ten prooi, daar hij verzuimde de zonnetent uit te halen. De olifant hetzij door medelijden, of uit speelzucht hiertoe gedrongen, wil hierin tegemoet komen door zijn tweebeelige tochtgenooten van tijd tot tijd eens af te koelen met een stortregen van water uit zijnen snuit, waarmede hij niet eindigt voor en aleeer dat die kuip, die vol water bij hem staat, geheel ledig is. Doch ook het dier heeft zijn luimen, want eenige dagen later in zee zijnde, ziet gij hem den zwarten hofmeester met eene terrine met soep als een kegel over het dek keilen, en dat alleen, omdat hem de voorproef geweigerd werd.

Het is een leven en een volte op dit dek van belang. Men vindt geen plaats om zijn voetzool neder te zetten. Het is er een recht Babel, op dien kustvaarder. Alles ligt daar overhoop, en het geschreeuw van het zwarte scheepsvolk, dat bezig is nog meer goederen over te nemen, gemengd met het gejoel van de meer dan half beschonken militairen, die daar op een gepakten hoop tezamen staan, en op hunne wijze een afscheidslied zingen, bij hun vertrek van Padang, doet u hooren en zien vergaan.

Doch de man, dien gij daar op een watervat nabij den fokkemast ziet zitten, die schijnt zich niet veel

DE BOOZE LANDLIEDEN.

om dit leven te bekreunen; althans het schijnt zijne bevreemding niet op te wekken. Hij heeft zeker meer in zoo'n schuitje gezeten, en al dit spektakel dat u zoo verwondert, is voor hem niets buitengewoons. Integendeel hij is in een stil gesprek gewikkeld, met een man die naast hem zit, dien hij terugwijst naar Padang, dat zij in den morgen hadden verlaten, en hij geeft te kennen, dat zij deze plaats wellicht nimmer zullen terugzien, en daarom kan hij niet nalaten, in die oogenblikken, die zij hier nog voor anker liggen, deze plaats als het ware in zijn geheugen te graveeren.

„Nimmer,” zegt hij, „heb ik in mijn zwervend leven een oord verlaten, dat zoo iets droevig aantrekkelijks had als dit oord; want het is op deze plek gronds — naar het gebergte wijzende — dat ik een gedeelte van mijn lichaam achterlaat, hetwelk ik toch nog zoo noodig had. Het is mij zoo vreemd, ik hier springlevend aan boord, klaar om mij te verwijderen en dat gedeelte reeds rustende in het graf.”

„Het is een treurige herinnering voor u, mijn vriend!” was het antwoord, „maar gij moet u hier niet te veel in verdiepen, het is nu eenmaal zoo en niet te veranderen. Ga even met mij meê, daar ginds staat mijn kist; tegen u gezegd, ik heb mij nog al goed voorzien van datgene, dat alle zorg wegspoelt.”

Er is in dien tijd nog eene sloep op zijde gekomen met gewapende manschappen, welke een twintigtal gevangenen moeten geleiden naar het Fort Oranje. Het zijn allen misdadigers. Gij behoeft het niet te vragen; de ketens die zij aanhebben, verkondigen het u; het zijn voor een deel Europeanen, maar meerendeels Javanen. Onder die gevangenen is een Europeaan, een Zwitser van geboorte. Het is op hem dat ik een oogenblik uwe aandacht vestig, te meer daar ik u hierin den krachtigen vinger Gods wil doen opmerken. Deze Zwitser was tot den kogel veroordeeld. Door dronkenschap zich van alle banden ontslagen achtende, had hij insubordinatie tegen de van God en menschen over hem gestelde overheid gepleegd. Doch door een rekwes om gratie van den dood was deze straf veranderd in 10 jaren kruiwagen. Daar het nu de ongemakken van een verre zeereis medebrengen, om dezulken van hunne banden zoo lang zij aan boord zijn te ontdoen, te meer daar zij toch nergens naar toe kunnen dan op een zeer beperkt gedeelte van het schip, zoo geschiedde dit nu ook aan hen: hunne boeien werden afgenomen, en spoedig waren zij niet meer te onderscheiden van de vrijen, en verdeelden zich onder de menigte.

De dag is intusschen voorbijgesneld en de heldere maan verlicht reeds deze heerlijke oostersche gewesten, hetwelk een schoon contrast vormt met de donkere boschwanden van het gebergte in den zilveren glans der maan over dezen onbewogen waterspiegel. Het wordt al later en later, de dronkemans-

liederen beginnen te verflauwen, en hier en daar liggen er al verscheidenen in de rust, als men onverwachts een plomp hoort naast het schip. „Het is de Zwitser!” wordt er geroepen. Men kon niet anders doen dan touwen toewerpen; want dien nacht bevond zich geen sloep aan boord. Men ziet — doch anders niet dan het borrelend water, dat zich reeds boven zijn hoofd gesloten heeft, en zich in een kring, die al grooter en grooter wordt, verliest.

De ongelukkige had van dezen en genen, die met zijn lot bewogen waren, een groote hoeveelheid sterken drank gekregen; en ziedaar, de 10 jaren komen hem waarschijnlijk voor de aandacht, de satan gaat om als een brieschende leeuw; zijn oogenblik is daar; hij neemt het besluit u boven reeds omschreven; en hij is niet meer aan deze zijde van het graf.

Des anderendaags op den klaren middag wordt er geroepen: „Daar komt de Zwitser weêr terug!” Hoe is dat mogelijk? zullen wij dan hier denken aan een wonder Gods, gelijk aan dat van Jona den profeet? Zeker aan een wonder Gods, maar alleen met deze wijziging, dat Jona predikte met zijn levend lichaam, en hier laat God den Zwitser prediken met zijn doode lichaam; hierin is de hand Gods duidelijk zichtbaar. De Zwitser komt daar werkelijk aan, maar hoe? O! op een ontzettende wijze.

Zes à zeven groote haaien werpen zijn lichaam over de effen watervlakte, ja zij lichten hem vlak voor het oog van al het volk, dat zich hier aan boord bevindt, met het geheele bovenlijf boven water, met zijn aangezicht naar hen toe, zoodat zij hem duidelijk kunnen herkennen. Het is akelig te zien, hoe zij dit lichaam met hun vreeselijke tanden vaneen scheuren. Het is een ware kampstrijd, elk wil het grootste stuk hebben, en hier en ginds ziet men, daar het water hier zeer klaar is, een haai met een arm of been zich heen spoeden, en dit schouwspel eindigt niet voor ons gezicht, voordat de geheele Zwitser in stukken was overgegaan in de ingewanden van deze zeemonsters.

Dat moest voor ons oog geschieden, want God heeft alle dingen in zijne hand, en Hij doorwandelt ook de paden der zeeën; en daarom was deze ongelukkige ook des nachts voor het oog der haaien verborgen gebleven, opdat de Godverloochenaars overdag het zien en gelooven mochten dat Hij regeert, maar geen noodlot. Geachte lezer! wat zou het antwoord geweest zijn, als degenen die hierbij tegenwoordig waren, gevraagd hadden aan den Heere Jezus, of deze man meer zonden had boven al de anderen? Zou het antwoord van den Heere niet geweest zijn: „Ik zeg u, neen! maar indien gij u niet bekeert, zult gij allen desgelijks vergaan.”

Verlaten wij deze plaats van zulke smartelijke herinneringen, en volgen wij met onzen blik dat schip, dat zijn ankers gelicht heeft en reeds koers zet naar Batavia, om den man van onze vroegere

geschiedenis te volgen. Maar neen, wij willen u niet langer bedroeven, om u op Batavia of in de ommelanden op hem te wijzen, daar hij toch weder ongerechtigheid en zonden op zonden stapelt, met zijn leven den spot drijft. Het is zeker dat de koning der verschrikkingen geen boodschap heeft ontvangen om zijn leven aan te tasten, van den Koning der koningen die dood en hel onderworpen heeft onder zijne macht. Maar heeft wellicht God zelf de hand aan dat schepsel onttrokken, dat zijn vaderhand losliet? Hij had het buiten twijfel verdiend, — maar geprezen zij zijne goedheid! — nog bleef Hij dien mensch als kweekeling zijner Voorzienigheid beschouwen. Het is als verdubbelde Hij zijn trouw, waar die zondaar zijn ontrouw verzwaaarde.

Wij hebben in Indië een droevig afscheid van hem genomen om boven uwe verwachting, na eene tusschenruimte van zes jaren, hem in eene van onze steden in Nederland, door Gods vrije genade in een bloeiende gezondheid aan te treffen. Vraag nu niet: „Hoe is het mogelijk, een man die zoo baldadig geleefd heeft, nu nog wel zoo gezond aan te treffen, en ik die alles heb aangewend, om binnen de palen der zedelijkheid te blijven, ik draag gedurig een ziekelijk lichaam met mij om.” Ik kan u hierop geen antwoord geven: alleen dit zij u genoeg, dat ik u verwijs naar Jesaja LV.

„Maar,” zegt gij, „dit is nu van zijne gezondheid, dit is tijdelijk; maar holt hij nu nog voort op den weg des verderfs, houdt hij nog vol om Gods lankmoedigheid klein te achten?”

Ik antwoord u: De Heere zij geprezen, neen, God is hem te sterk geworden. En hoe is dit geschied? O zeer eenvoudig. Ook hierdoor kan ik u verblijden. Door Gods vrijmachtige genade, heeft hij door den Goddelijken werkmeeester van het menschenhart, den Heiligen Geest, kennis gekregen aan het Evangelie, en daaruit heeft hij verstaan, dat Jezus Christus één met den Vader, één met den Heiligen Geest, als tweede Persoon in het Goddelijk Wezen, als tusschentredend en Middelaar Gods en der menschen, op Golgotha zich heeft laten kruisigen om aan den eisch van een rechtvaardig en beleedigd God te voldoen, teneinde snoode ondankbare, verdoemelijke en doodschuldige zondaren te behouden en met een veroornd God te verzoenen. Gadelooze liefde! waar is uw grens? Dat heeft zijn verstaald hart vermurwd. Dat heeft zijn hart en knieën doen buigen voor den drieënen God, en hij wiens lust het was den Satan en de zonde te dienen, diens lust is het nu den Heere te aanbidden, te danken en te bewonderen, en nu den Heere Jezus te beschouwen als de oorzaak, dat de grond waarop hij de satanische bedden uitsprak, niet is geopend en dat hij niet is verzwolgen in den afgrond der helle. Dat het werk van onzen lieven Heer en Heiland; Hem zij de eer, dank en heerlijkheid in alle eeuwigheid. Niet ons, o Heere! niet ons, U alleen zij de eer.

Vormt u echter geen te hooge gedachten van den man onzer geschiedenis. Och neen! hij betuigt het dagelijks voor God en menschen, dat hij tot zijne smart, nog dagelijks in vele struikelt; niet of hij het alreede gegrepen heeft, maar hij jaagt er na. Hij verkeert nog onder vreezen en beven, wel wetende dat God een heilig God is, en dat de bekeering voortgaat tot het einde toe. O dan, gij alle gekenden des Heeren, bidt, ja bidt voor hem, opdat hij, dien gij zoo diep zaagt vallen, ook eenmaal moge komen tot de kinderen Gods, om te roepen: „Abba Vader!” Daartoe schenke de drieëne God u zijn genade. Amen.

SPREEKWOORDEN.

IX.

Eenige jaren geleden kwam ik op zekeren dag voorbij twee mannen, die in hevige woordenwisseling met elkaar waren, en de een den ander menig laag en gemeen scheldwoord naar 't hoofd wierpen. Toch bleven beiden betrekkelijk kalm, totdat de eene zijn tegenpartij naar 't hoofd wierp: „Schaapskop!” Toen moesten de vuisten dienst doen, en met den uitroep: „Dát zal je me waar maken!” vloog de beledigde man op zijn tegenstander aan. „Ellendeling!” „Gemeene hond!” en dergelijke namen had hij zich rustig laten geven, maar „schaapskop!” dat kon er niet mee door.

Een schaap wordt voor een onnoozel schepsel gehouden; niet onnoozel in de oud-Hollandsche beteekenis van 't woord, waarin onze Statenvertaling zegt dat „zoodanig een Hoogepriester ons betaamde: heilig, onnoozel enz.”; maar onnoozel in den zin van stumperig, met zeer bekrompen verstand. Derhalve zullen de meesten het u minder kwalijk nemen wanneer ge hen voor schurken houdt, dan wanneer ge hun doet blijken dat ge iets van het schaap aan hen vindt. En toch is het schaap veeleer eenvoudig dan dom. Aan de spreekwoorden aan 't schaap ontleend, is duidelijk te bemerken dat de menschen zoowel 't eerste voor waar houden als zij 't tweede gelooven. Maar heel veel spreekwoorden, die op het schaap betrekking hebben, weet ik niet. Derhalve hoop ik dat er geen onder mijne lezers is, *die vijf pooten aan één schaap verlangt*. Kort geleden hoorde ik beweren dat de wereld op dat punt ook al achteruitgaat en dat men wel menschen vinden kan, die *vijf schapen aan één poot verlangen*. Welnu, zooals ik de vorige maal schreef: *als er één schaap over de brug is, volgen er meer*. Dat is recht *schaperig* van die lieve dieren, want ze kijken niet uit of dat eerste ook in zijn ongeluk liep, maar volgen blindelings. Als iemand, die eigenlijk altijd leiding noodig heeft, soms eens waagt om alleen een besluit te ondernemen en 't loopt niet goed af, zegt men dus wel eens: *schaap, wat doe je in de kou!* Maar

iemand die wèl weet wat hij doet, en den toon aan-geeft, wordt geprezen met de uitdrukking: *Je bent een belhamel!* Laat iemand zich maar klakkeloos alles door anderen aandoen, dan zegt men terecht: *Hij laat zich als een schaap scheren.* We weten, uit een woord dat boven alle spreekwoorden staat, dat „een schaap stemmeloo is voor het aangezicht zijner scheerders.” Met een varken beleeft men heel wat anders. Wie zoo'n dier gaat scheren krijgt: *Veel geschreeuw en weinig wol.*

Van wol gesproken; ieder weet dat die wit is; zoo wit dat de reinheid van hem, die door God gerechtvaardigd is, er mede vergeleken wordt. En toch *is er altijd een zwart schaap onder de kudde.* Ook kán wol wel een andere kleur aannemen, en wel zoo goed, dat die kleur er niet meer uit te krijgen is. Daarom noemt men iemand, die gewoon is zonder blikken of blozen voor zijn gevoelen uit te komen, *door de wol geleverd.* Gewoonlijk behooren die lui niet onder de menschen van welken men wel eens zegt: *Er gaan veel makke schapen in één hok.*

Een handelaar, die eens een halven dag uit zijn zaken moest, liet zijn bediende eenige in blanco geteckende kwitantien achter voor 't geval dat iemand in dien tusschentijd kwam betalen. Gevaar was er niet bij, meende hij, want: *je begrijpt, het waren getelde schapen.* Hij was dus volstrekt zoo dom niet als sommigen, van wien men wel eens zegt: *Dat schaap weet van voren niet dat het van achteren leeft.*

Weet iemand nog andere spreekwoorden waar 't schaap of wat des schaaps is in voorkomt, dan zal hij mij zeer verplichten door ze te noemen; maar ik zie nu dat het al vrij laat in den avond is; en dus ga ik *onder de wol.*

W.

„DAT DIE ZE MAKEN, HUN GELIJK WORDEN!”

„Dat die hen maken hun gelijk worden, en al wie op hen vertrouwt!” Zoo spreekt de psalmist in Psalm 115 en 135 van hen, die afgoden van zilver en goud maken. Scherpe ironie klinkt ons uit deze woorden tegen. Wat kan de hoogste wensch zijn van eenig redelijk schepsel? Immers dit, dat het zijn God gelijkvorming wordt; dat het zooveel mogelijk diens beeld vertoont. Maar als dat waar is dan is de gelijkvormigheid aan *valsche* goden even schandelijk en vernederend als de gelijkvormigheid aan den *waren* God heerlijk en heiligend is.

De uitspraak van den psalmist is het woord Gods. Treffender dan ooit is dat uitgekomen in de krankzinnigheid van Nebukadnezar, den grooten koning van Babel. De hoogmoed van dezen vorst had een zeldzamen trap bereikt. Ter waarschuwing zond de Almachtige hem een droom, waarin hem zijn aan-

staanden val voorspeld werd. Ter waarschuwing; want Daniël besloot zijne uitlegging met den raad: „Daarom, o koning, laat mijn raad u behagen, en breek uwe zonden af door gerechtigheid, en uwe ongerechtigheden door genade te bewijzen aan de ellendigen, of er verlenging van uwen vrede mocht wezen”. Maar ongeveer twaalf maanden later bleek dat de koning dezen raad in den wind geslagen en zich niet verootmoedigd had.

Op het dak van het koninklijke paleis te Babel wandelende, liet de koning den blik gaan over het heerlijk panorama, dat de wereldstad hem aanbood, en zijn hart verhieft zich, zoodat de woorden hem ontglipten: „Is dit niet het groote Babel, dat *ik* gebouwd heb tot een huis des koninkrijks, door de sterkte *mijner* macht en ter eere *mijner* heerlijkheid?” En onmiddellijk daarop volgde het vonnis uit den hemel, dat zijne heerlijkheid van hem nam, hem van de nabijheid en uit den omgang der menschen verstiet, zoodat zijne woning was bij de beesten des velds totdat er zeven tijden (zeven jaren) over hem voorbijgegaan zouden zijn en hij erkennen zou, dat *de Allerhoogste* over de koninkrijken der menschen heerschappij heeft en dat *Hij* ze geeft aan wien Hij wil.

En verder lezen we: „Terzelve ure werd dat woord volbracht aan Nebukadnezar, want hij werd uit de menschen verstooten, en hij at gras als de ossen, en zijn lichaam werd van den dauw des hemels natgemaakt, totdat zijn haar wies als der arenden vederen en zijne nagelen als der vogelen”.

Om den aard dezer krankzinnigheid goed te begrijpen moet men nagaan hoe Nebukadnezar en zijn volk zich hun goden voorstelden. De Assyrische en Babylonische bouwvallen hebben nog vele ontzettend groote beelden opgeleverd, die stieren voorstellen met leeuwenklauwen, adelaarsvleugelen en menschenaangezichten. Ze zijn de heidensche voorstelling van de bijbelsche cherubs; waarvan o. a. de beschrijving voorkomt in Ezechiël I. De vier dieren-gestalten in de Openb. van Johannes zijn een leeuw, een kalf (stier), een adelaar en een met het aangezicht eens menschen. Ze zijn de zinnebeeldige voorstelling van de vier groote natuurkrachten, moed, sterkte, vlugheid, verstand. Deze dragen den troon des Almachtigen. Maar de heidenen hadden deze krachten vereenigd, tot den Almachtige zelf gemaakt en aanbaden ze als hun God. Zinnelijk pantheïsme was hun eeredienst. Toen Nebukadnezar in grenzenloozen hoogmoed sprak: „*Ik* heb dat alles gemaakt tot mijne eer”, kwam het vonnis over hem dat zijn hoogmoed in waanzin oversloeg en hij zich verbeeldde God zelf te zijn. Maar dán de God, dien *hij* aanbad: de stier. Hij zwierf weg van de menschen, niet uit schaamte maar uit krankzinnige hoovaardij. De onderstelling ligt voor de hand, dat hij zich inbeeldde God te zijn; de god der krachten, de hemelsche stier. Menschelijk voedsel was beneden zijn stand; gras behoorde hij te vreten. Zijn haren

het ten tijde van den Heere Jezus rijkbevolkt was en bloeide door koophandel.

Jes. 23: 18: „En haar koophandel en haar hoerenloon zal den Heere heilig zijn, het zal niet ten schat vergaderd noch opgesloten worden; maar haar koophandel zal wezen voor hen, die voor den Heere wonen, opdat zij eten tot verzadiging en dat zij durig deksel hebben”, wat natuurlijk zeggen wil, dat zij hun geld uitdeelden ter eere Gods en tot nooddrift der arme Christenen; waarin meteen ligt opgesloten, dat zij zich tot den Heere zouden bekeeren.

Dit werd eveneens vervuld, want reeds ten tijde der Apostelen bezat Tyrus vele discipelen van Jezus. Ook vond men er later vele kerken en een prachtigen tempel.

Doch hun ondergang was besloten.

In de 7de eeuw treden de *Arabieren* op, om op bevel van Mohammed de wereld met het zwaard te dwingen, het Mohammedanisme te omhelzen. Ook Tyrus wordt door hen veroverd. En toen reeds sedert jaren de Christenheid den strijd had aangeboden tegen de belijders van den Islam, viel in de twaalfde eeuw Tyrus ook in de macht der *kruisvaarders*. Nog weer later werd het een bezitting der *Mammelukken* en eindelijk geraakte het in handen der *Turken*.

Volney beschrijft het thans als: „een dorp van 50 of 60 arme gezinnen, die van een schamele visscherij leven” en Shaw in zijn Reizen zegt: „de rotsen en bouwvallen dienen, om hunne netten te drogen.”

Wederom een letterlijke vervulling van Ezech. 26: 4, 5 en 14: „Ik zal u maken tot een gladde steenrots; gij zult zijn tot uitspreiding der netten, gij zult niet meer gebouwd worden.”

Zoo hebben we aan de hand der geschiedenis door onderscheiden volken en volksstammen de vervulling gezien der profetieën, uitgesproken reeds vele jaren tevoren door de profeten Gods. Jesaja noemde als oorzaak der versterking: hoogmoed en pracht, en Ezechiël: de blijde boodschap van Tyrus over de verwoesting van Jeruzalem, en de trotschheid en hoogmoed van haren koning.

We geven hier een der antwoorden op de laatstuitgeschreven prijsvraag en wel dat van onzen lezer D. Hofstra te Oosthem. Hebben nagenoeg alle inzenders zich bepaald tot de profetie over de verwoesting van Jeruzalem, onze lezer H. sloeg een anderen weg in. Daarom en als proeve van behandeling, geven we zijn stuk hier een plaats.

Hadden de wilde volksstammen oorspronkelijk geen godsdienst.

Tegenwoordig is het mode in geleerde kringen te gelooven in „evolutie”. Volgens die wijsgeerige richting is al wat thans bestaat ontwikkeld uit enkele kiemen. De staat der rechtvaardigheid in het paradijs met een daarop volgenden val, is, volgens die nieuwere

wijsbegeerte, eene ongerijmdheid. De eerste menschen ontwikkeld uit een diersoort, hadden geen godsdienst. De aanleg was er, maar in de eerste menschen ontwaakte die aanleg niet uit zijne sluimering. Langzamerhand kwam de religie tot ontwikkeling, en het duurde heel lang, eer de menschen begonnen aan slechts één God te gelooven.

Daar de wijsgeeren der evolutie in den regel niet veel ophebben met den godsdienst, en de gewijde geschiedenis, die van een heerlijk begin van het menschdom spreekt, maar ook van de zonde, die de oorzaak was van de volgende ellende, niet als getuige laten gelden, kunnen zij nog al veel zeggen ten gunste van hunne theorie. Gewoonlijk zegt men dan ook, dat men, het eerste begin latende rusten, niet veel tegen de resultaten van hun onderzoek kan inbrengen.

’t Is goed wanneer stemmen vernomen worden, die tegen de onhistorische opvatting der evolutie-onisten getuigen. Zulk eene stem hoorden wij dezer dagen in „Der Beweis der Glaubens.”

„Tegen den waan eener oorspronkelijke godsdienstloosheid der wilde volksstammen, of van een later ontstaan geloof in éenen God, is onlangs opgetreden de zendeling P. Steiner in zijn belangrijke verhandelingen over „De godsdienstige denkbeelden van God bij de bewoners van West-Afrika.” Op grond van zijn zeventienjarige werkzaamheid onder de zwarte bevolking der Goudkust, schildert deze kruisgezant de beschaving en den godsdienst der negers op zulk eene wijze, dat een ieder overtuigd moet worden van zijn diep inzicht en zijn vlijtig onderzoek. Hij toont aan, dat de hedendaagsche neger van West-Afrika, niettegenstaande zijne afgoderij, die vooral bestaat in den dienst der natuur en der booze geesten nog een aanzienlijk overblijfsel van de oorspronkelijke monotheistische godskennis bezit, hoewel zijn godsbegrip vele verdonkering, verbleeking en vermenigving met dwalingen heeft ondergaan.”

Wij konden van tevoren vermoeden, dat dit het geval zou zijn. De mensch is naar Gods beeld geschapen, en hoewel de heerlijkheid van dit beeld verloren is gegaan, houdt de mensch toch niet op mensch te zijn. Ook onze Geloofsbelijdenis spreekt van kleine overblijfselen, die er nog in den natuurlijke mensch gevonden worden. De zonde heeft de natuur van den mensch verdorven, niet uitgewischt. De Godskennis is zeker in het leven van vele volkeren tot een diep peil verzonken, maar „het zaad der religie,” zooals Calvijn het noemt, is er nog.

Wij zijn derhalve werkelijk blijde, dat het onpartijdig onderzoek van hen, die zeggen hebben in deze zaak, overeenstemt met de leer van den mensch, die in den Bijbel geloof te vinden. Ons stelsel heeft van grondig onderzoek niets te vrezen, en door natuurphilosophische theorieën laten wij ons niet in een hoek drijven.

wiesen als manen; zijn nagels groeiden als de nagelen aan de klauwen der roofvogels. In zijn waanzin zag hij die haren voor arendsvederen aan, de stier had zijn vleugelen aangeschoten! En zoo zwierf de waanzinnige rond in de verbeelding dat daar God zelf liep. Hij was hem, dien hij gemaakt had maar als zijn maker aanbad, „gelijk geworden.”

„Totdat ik,” zegt Nebukadnezar, „mijne oogen ophief, want mijn verstand kwam weder in mij, en erkende dat de Allerhoogste (en niet ik) heerschappij voert.” W.

De bruid zegt: „kom”.

Mijn Koning, mijn Koning,
wanneer zult gij komen? . . .
Hoe lang heeft uw bruid reeds
met heimwee gewacht!
Uw heerlijkheid blinkt
in haar zaligste droomen,
Uw trouw blijft haar hope
bij dag en bij nacht.
Hoe kost'lijk een huis Gij
haar hier hebt gegeven,
Helaas, 't is haar niet meer
een aardsch paradijs,
En wat Ge ook van waarde
haar schenkt in het leven,
Het alleruitnemendst,
voor U geeft zij 't prijs.
Haar voet, waar ze uw naad'ring
vermoedt, wordt reeds vaardig,
Haar hart snelt u tegen,
den dierbaarsten Vrind;
Al weet zich de dienstmaagd
den Machtige onwaardig,
Al blijft haar een raadsel,
dat Hij haar bemint.
Toch, lijdzaamheid bidt zij,
bij 't vurigst verlangen,
En vrede in de hope op
't toekomstige lot,
En reinheid, die vlekken
en rimpels vervange,
De liefde is haar kroon,
als uw hoogste gebod.
Voleind moet de taak,
haar in handen gegeven.
Gij zelf, Heer, o wonder,
bekleedt haar met macht; ¹⁾
De lend'nen omgordt zij,
de handen geheven,
Blijft brandend haar lampe.
Gij komt onverwacht.

S.

¹⁾ Mark. XIII: 34.

EEN JUIST ANTWOORD.

„Kunt gij ook een profetie noemen, die reeds vervuld is, doch wier vervulling niet door de *gewijde* schrijvers is opgeteekend, maar bij andere wordt vermeld? Zoo ja, geef de profetie en de geschiedenis harer vervulling.”

We nemen de profetie van de verwoesting van Tyrus, vroeger een voornamen handelsstad aan de Middellandsche zee in Phoenicië, een land gelegen ten Noorden van Kanaän.

Deze profetie vinden we in *Jesaja* 23 en in *Ezechiël* 26, 27 en 28, terwijl we ook een enkele aanduiding vinden in *Jeremia* 25: 22, waar Tyrus onder de steden wordt genoemd, die om hunne boosheid zullen worden gestraft.

We kunnen natuurlijk deze hoofdstukken uit *Jesaja* en *Ezechiël* niet overschrijven, maar zullen nu en dan bij de geschiedenis der vervulling verwijzen naar enkele teksten.

De vervulling dezer profetieën is niet opgeteekend bij de gewijde schrijvers; we geven dus de geschiedenis zooals die door anderen is opgeteekend.

De stad Tyrus bestond uit twee deelen: Oud- en Nieuw-Tyrus. Dit laatste gedeelte lag op een eiland, dicht bij de kust, vlak tegenover de landtong, waarop Oud-Tyrus was gebouwd en werd waarschijnlijk ongeveer in het midden der dertiende eeuw v. C. gesticht.

De stad bloeide vooral door handel, die zoowel over land als over zee werd gedreven (*Jes.* 23: 8). Blijkens de profetie zouden de Chaldeërs de eersten zijn om de aangekondigde straf over Tyrus te volbrengen. Dit werk werd ten uitvoer gebracht door Salmanassar, koning van Assyrië, en door Nebukadnezar, koning van Babylonië. Vooral Nieuw-Tyrus heeft zich in de geschiedenis beroemd gemaakt, omdat het zich 5 jaar lang verdedigd heeft tegen *Salmanasser* en 13 jaar lang tegen *Nebukadnezar*.

Toch moest het zich ten laatste beide keeren overgeven. Beide deelen toch der stad waren in de profetie begrepen (*Ezech.* 26: 7 over *Nebukadnezar*.)

*Alexander de Groot*e evenwel heeft in 332 v. Chr. het werk der verwoesting voleindigd. Ook hij had veel moeite met Nieuw-Tyrus. Zeven maanden lang heeft het zich staande gehouden tegen den overweldiger. Eindelijk maakte Alexander van de puinhooopen van Oud-Tyrus een dam in zee naar het eiland. Zoo werd letterlijk vervuld: „Tyrus steenen en hout en stof zullen in het midden der wateren geworpen worden, ja zijn stof van hetzelfde weggevaagd, zoodat het gezocht wordt en niet meer gevonden in eeuwigheid (*Ezech.* 26: 4, 12, 21). Na de overwinning stak men de stad in brand. Vele Tyriërs waren omgekomen; 30,000 werden als slaven verkocht; slechts 15,000 ontvluchtten met schepen (*Jes.* 23: 6 en 11: vaart over naar Tarsis, naar Chittim toe).

Spoedig evenwel bloeide Tyrus weder op, zoodat

DE WERELDCONFERENTIE

der Chr. Jongelingsveren. is de vorige week te Londen geopend met duizenden afgevaardigden uit alle landen der wereld. De Nederlandsche tak, het *Nederlandsch Jongelingsverbond* is door een 35 afgevaardigden vertegenwoordigd. We hopen dat deze groote en gewichtige samenkomst het heil der jongelingschap krachtig bevordere en de eenheid der christen-jongelingen krachtig toone. De Chr. Jongelingsveren. viert tevens haar gouden feest.

UIT HET LEVEN.

Een bedolven stad.

Een groot aantal wetenschappelijke mannen, uit New-York en uit Philadelphia, vertrokken eenigen tijd geleden naar Mexico, en zullen in gezelschap van eenige heeren uit Mexico, een onderzoekings-tocht doen in het Sierra Madra rotsgebergte, ten einde te pogen om een in dit rotsgebergte bedolven stad der oudheid te ontdekken. Het gezelschap wordt begeleid door Mexicaansche gidsen, die goed op de hoogte zijn met dat gedeelte van het rotsgebergte, waar men geloofde dat de stad bedolven ligt. Het gezelschap vertrok met gepronde hoop dat het plan gelukken zou.

Stijlbloemen.

„Hedenavond vijf uur had alhier een treurig ongeluk plaats. De drie kinderen van den arbeider A....., die zonder toezicht in een kolk aan de spoorlijn, 10 minuten van het station verwijderd, waren gaan baden, hadden het ongeluk in de diepte te geraken, met het droevig gevolg dat alle drie verdronken.”

Zou een *daarvoor* ingerichte zwem- en badplaats hier niet gewenscht zijn?

Over de Prijsvragen.

Op de drie vragen den 7^{en} Januari l.l. in Excelsior gedaan, zijn ongeveer twintig antwoorden ingekomen. Daarvan konden voor bekroning de hieronder genoemde in aanmerking komen:

De eerste prijs is behaald door de inzenders G. VOS Gz. te Sliedrecht; D. HOFSTRA te Oosthem.

De tweede prijs door de inzenders J. A. WORTMAN te Rotterdam; D. HOOGENRAAD Mz. te Scheveningen; CHRISTELIJKE JONGELINGSVEREENIGING te Biggekerke; F. KUIJPER Dz. te Hilversum; J. VAN ZUIJLEN te Kampen; M. HILVERDA te Abbega.

En de derde prijs door de inzenders G. VLUJG Jz. te Barendrecht; E. W. DE JONG te Rinsumageest.

De eerste prijs is een exemplaar van Fr. STRAUSS. *Helons bedevaart naar Jeruzalem.*

De tweede een exemplaar van een der vorige jaargangen van *Excelsior*.

De derde een exemplaar van A. J. HOOGENBIRK. *De Spaansche Ridderszoon*. Alle in stempelbanden.

De boeken worden gezonden door bemiddeling van de boekhandelaren, bij welken de winners zijn ingeteekend.

Wellicht maakt de Redactie van enkele der beste opstellen nog nader gebruik. Daar zijn er bij, die daarvoor geschikt zijn.

Nieuwe Prijsvragen.

De buitengewoon groote toevloed van antwoorden op de laatste prijsvragen deed ons besluiten er weder een drietal te geven. Vriendelijk verzoeken we om *duidelijk* te schrijven, daar dit den beoordeelaars veel tijd spaart. De drie opgaven zijn:

1°. Geef aan hoe gij Ps. 118 (onberijmd) zoudt verdeelen. Welke is de hoofdinhoud van geheel den psalm; welke van elk der onderdeelen die gij onderscheidt? Welke beeldsprakige uitdrukkingen komen in den psalm voor?

2°. In welke dingen kan een jongmensch van christelijken wandel een gepaste ontspanning na den arbeid vinden, of ook het middel om zijn vrijen tijd nuttig te besteden?

3°. Wat verstaat men door vakkennis en op welke verschillende wijzen wordt die verkregen?

De antwoorden moeten ingezonden zijn vóór of uiterlijk op den 15 Augustus a. s. aan het adres van de uitgevers van Excelsior. Ze moeten ongeteekend zijn, maar voorzien van een duidelijk merk (een teekening, een spreuk of iets dergelijks) welk merk ook moet voorkomen op een enveloppe, bij het antwoord gevoegd. In die enveloppe moet zich bevinden een briefje, waarin medegedeeld wordt: 1°. naam, woonplaats en ouderdom van den schrijver of de schrijfster; en 2°. of hij (of zij) al dan niet op Excelsior ingeteekend is.

Die alle drie de vragen goed beantwoordt ontvangt tot prijs een exemplaar van

C. H. SPURGEON.

HET GOUDEN ALPHABETH.

Eene verklaring van Psalm 119. In fraaien stempelband, waarde f 2.25.

Wie twee van de drie vragen goed beantwoordt ontvangt als premie een exemplaar van

D. L. MOODY.

WOORDEN VAN ZALIGHEID.

Waarde f 0.75.

En wie een der drie vragen goed beantwoordt ontvangt als tweede premie een exemplaar van

A. J. HOOGENBIRK.

Klein begonnen, of hoe een jongen die wilde, een man werd die kon.

Waarde f 0.50.

EIGEN LEVEN.

De mensch heeft macht, hij leeft, hij werkt,
Doch binnen vastgestelde perken.

— Moet alles naar zijn aard niet werken? —

En wat zich oefent, wordt versterkt.

Wie naar zijns harten lust wil leven,

Hij wordt door aardschen zin geleid,

Hij leeft in ongerechtigheid.

En zal wat heilig is weêrstreven.

Wat God de Heil'ge *leven* noemt,

Dat moet een *heilig* leven wezen,

Dat voor geen sterven heeft te vreezen.

Het leven waar de mensch op roemt,

Op roemt, schoon in den grond bedorven,

In eigen kracht, tot eigen eer,

Het is geen leven voor den Heer:

De mensch is in Gods oog gestorven.

De mensch heeft macht, maar niet voor God,

En niet in 's Heeren dienst; zijn willen

Moet hij aan *eigen* werk verspillen:

Zijn zelfgevoel is zijn gebod;

Hij kan zich uit zijn kring niet rukken;

Hij moet zich wentlen om de spil

Van eigenlust en eigen wil;

En voor dien dwang vrijwillig bukken.

De mensch is tot zichzelf bepaald,

Is, door de helsche macht der zonden,

In zich gevangen en gebonden,

Terwijl geen licht zijn ziel bestraalt,

Dan 't geen hem leert zijn *eigen* daden

Te reeglen met een wijs beleid.

Om zich door schrandre matigheid.

In eigen voordeel niet te schaden.

Ja, zelfs zijn Godsdienst is belang,

Hij heeft geen denkbeeld van *Gods* eere,

Hij bidt, opdat Gods toorn zich keere,

En om genot vraagt zijn gezang.

Zijn wil, gevoel, verstand en rede,

Die, als zijn oog niet hooger gaan,

Dan tot de zichtb're starrenbaan,

Deelt hij zijns harten baatzucht mede.

Zóo is de mensch; zoo is zijn val.

God zelf moet door zijn Geest hem wekken,

En uit zijn *eigenliefde* trekken,

Als hij tot Jezus komen zal.

Steun dan op eigen, aardsche krachten,

O mensch! voor 't hemelsch heil niet meer.

Geef door uw onmacht de Almacht eer,

En leef, door op den Heer te wachten.

De Professor-kleedermaker.

Een der voortreffelijkste mannen van Duitschland was de Godvreezende Professor Neander. Maar hij deugde meer voor de beoefening van de Godge-

leerdheid dan voor het dagelijksche leven. Een duchtig staaltje daarvan heeft hij eens op de volgende wijze gegeven.

Neander was ongehuwd. Zijn huishouding werd bestuurd door een bejaarde vrouw, die voor hem als voor een klein kind moest zorgen. Zoo gebeurde het eens, dat zij bemerkte dat zijn broek wel wat heel oud werd. Veel geld om een nieuwe te koopen was wel niet voorhanden, maar eindelijk dwongen de omstandigheden haar wel om daartoe over te gaan. Zij zorgde dus dat er een nieuwe broek voorhanden was. Maar de tweede kunst was te maken dat de professor die nu ook aantrok! Daartoe nam zij eenvoudig 's avonds de oude weg en legde daarvoor de nieuwe in plaats.

Toen de professor den volgenden morgen opstond en zich ging kleeden, vond hij geen broek, want de oude was weg en zijn gedachtenloop deed hem niet begrijpen dat de nieuwe daarvoor in plaats was gekomen. Hij riep dus aan de trap: „Greta!” De huishoudster vroeg van beneden wat er van zijn verlangen was. „Mijn broek is er niet!” „Toch wel!” was 't antwoord, „die ligt op den stoel bij 't venster.” Daar ze verder niets hoorde dan het sluiten van de deur der slaapkamer, meende de goede ziel dat alles in orde was.

Een kwartier later werd ze weer geroepen: „Greta!” „Ja, mijnheer!” „Ik heb geen broek.” Weer volgde dezelfde inlichting en weer was alles stil. Maar nu stelde de professor een nader onderzoek in en kwam op het denkbeeld dat dat vreemde nieuwe ding wel een broek kon zijn. Hij paste het aan maar vergeefs. Hoe hij ook zocht, hij kon het niet in orde krijgen. Teneinde raad riep hij dus na geruim tijdsverloop weer, want hij had er nu iets op gevonden.

„Greta!”

„Ja mijnheer.”

„Breng even een schaar boven!”

De schaar werd gebracht, zonder dat de huishoudster er verder aan dacht waar die voor dienen moest.

Een poosje later werd ze weer geroepen, maar nu moest ze boven komen.

„Zie eens”, zei de professor, „ik heb de broek gevonden; maar die was geheel verkeerd gemaakt. Er was geen linkerpijp aan; alleen een voor 't rechter been. En toen ik ze aangetrokken had zat er rechts een overtollige pijp. Dien heb ik er afgeknipt, maar nu kan ik het verder niet in orde krijgen. Help me even, ik kom niet voort!”

En waarlijk, de schaar had gediend om er den rechterpijp af te knippen, daar de drager, voor wien de broek bestemd was, niet op 't denkbeeld was gekomen, of hij misschien ook zijn rechterbeen in den verkeerden pijp had gestoken!

W.

geon afspraak om, als hij te Cambridge kwam, Spurgeon bij een boekhandelaar te ontmoeten. Op den bepaalden dag stond Spurgeon vroeg op om des Heeren leiding te vragen bij den gewichtigen stap, dien hij wilde doen.

Prompt op zijn tijd schelde hij bij den boekverkooper aan. De meid liet hem in een kamer en hij zette zich neder om te wachten. Een kwartier verliep, een half

uur, een uur... niemand verscheen! Eindelijk na twee uren wachters kon Charles 't niet langer uithouden. Hij schelde, de meid verscheen, en nu bleek dat zij niet alleen den bezoeker geheel had vergeten, maar zelfs had verzuimd hem aan te dienen!

Intusschen zat Dr. Angus in een andere kamer eveneens te wachten. Doch ook zijn geduld raakte uitgeput en — toen eindelijk 't misverstand, door de slordigheid der meid veroorzaakt, was ontdekt, zat Angus al weer in den trein die hem naar Londen bracht. Het onderhoud had niet plaats, al waren ook tijd en uur goed bepaald en de personen op hun post geweest.

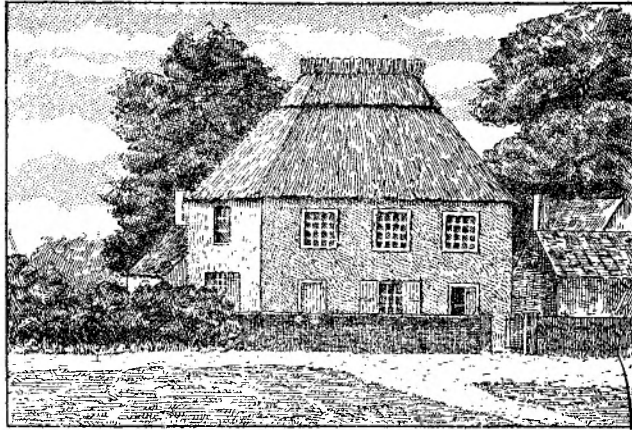
Kleine dingen hebben soms beslissende gevolgen. De meid vergat geheel haar boodschap en zie, 't gevolg was.....dat heel Spurgeons leven een anderen loop nam dan hij en velen hadden verwacht. Terecht zegt een zijner levensbeschrijvers: „God bestierde in zijn genade den misslag tot het toekomstig welzijn van den dorpspredikant en richtte diens schreden zoo, dat het tot een zegen werd voor heel de wereld.”

Intusschen was Spurgeon begrijpelijkerwijs niet weinig teleurgesteld, toen hij vernam dat Dr. Angus alweer was vertrokken. Hij moest dienzelfden namiddag op een dorp preeken. Teleurgesteld en mismoe-dig ging hij alleen een wandeling doen. Zijn hart tot den Heere verheffend terwijl hij door de velden ging, was 't hem als vernam hij, bijna hoorbaar, de stem Gods, zeggende:

„Zoekt gij groote dingen voor uzelf? Zoek hen niet!”

Zoo sterk was de indruk, dien dat op Spurgeon maakte, dat hij op 't zelfde oogenblik besloot niet aan Dr. Angus te schrijven en opheldering te geven, gelijk eens zijn plan was. Hij besloot te Waterbeach te blijven, waar God zijn werk had geregeld, al zou hij heel zijn leven in geringheid doorbrengen. God echter had anders beschikt.

In 't jaar 1853 hield de Zondagsschoolvereniging van Cambridge haar jaarvergadering, waar ook de jonge prediker uit Waterbeach 't woord voerde. Een

HET KERKJE TE WATERBEACH.

der hoorders, diaken eener Baptistische kerk, had zulk een indruk gekregen van Spurgeons bekwaamheid en geestelijke kracht dat hij over hem sprak met de vrienden te Londen. De gevolgen bleven niet uit.

Op een Zondagmorgen in December van het pas vermelde jaar, zat Spurgeon aan de tafel in de consistoriekamer der kerk te Waterbeach, om straks zijn taak te beginnen, toen

een der diakenen hem een brief overhandigde met het postmerk Londen. De leeraar was juist bezig de Gezangen voor den morgendienst op te zoeken. Hij opende den brief, die een uitnodiging bevatte om een beurt te vervullen in de Baptistenkerk in Newparkstreet te Londen.

Eenigzins verrast reikte de leeraar den diaken den brief over en zei:

„Dat moet een vergissing wezen.”

„Ik vrees van neen”, was 't antwoord, dat met hoofdschudden werd gegeven. „Ik wist wel dat we u niet lang in ons dorp zouden houden.”

De leeraar stak den brief in den zak, vroeg 's Heeren zegen over het werk van dien dag en dacht niet aan de uitnodiging vóór den avond. Den volgenden dag zond hij tot antwoord, dat men zich vergist had door hem uit te noodigen tot een predikbeurt in Londen, en hij slechts negentien jaar oud zijnde de verantwoordelijkheid daarvoor niet op zich nemen kon.

Een tweede schrijven echter verzekerde hem, dat er geen vergissing bestond, het kerkbestuur zeer wenschte hem te zien optreden, en voor goed logies zou zorgen. Nu kon Spurgeon moeilijk weigeren en zoo hield hij dan op een kouden Decemberdag zijn eerste predikatie te Londen.

Hij besteeg het platform „met die bescheiden houding en wezenlijken eerbied, welke een waar Evangeliebode betaamt.” Zijn eerste gebed reeds trof vele hoorders. De tekst was: „Alle goede gave en volmaakte gift is van boven, van den Vader des lichten afkomende, bij wien geen verandering is noch schaduw van omkeering.” Hij behoefde zijn onderwerp geen kracht bij te zetten, want het onderwerp gaf hem kracht. Zonder acht te geven op de honderden ledige zitplaatsen rondom hem, sprak hij met steeds meer warmte en de harten van hen die bijeen waren ontgloeiden als door de vlam van des Heeren altaar. Er valt een bijzondere leiding des Heeren op te merken daarin, dat de jonge prediker op reis naar Londen steeds de woorden: „en Hij

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie tekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

EEN JONGELINGSLEVEN.

2 Timoth. 1:5.

VIII.

(Slot.)

Zooals we zeiden, had Spurgeon te Waterbeach als leeraar het naar het geestelijke zeer goed, maar was zijn beurs er vaak slecht gevuld.

Eens toen dat weer 't geval was kwam hij tot de droeve ontdekking dat zijn hoed er wat al te kaal uitzag, en daar hij het „zeer verkeerd achtte voor een bedienaar des Evangelies een kalen hoed te dragen”, bad hij God hem geld te geven voor een nieuwen. Ten volle rekende hij op verhooring, doch de wijze waarop die kwam lag zeker buiten zijn berekening.

Dichtbij woonde een oud man, die voor aartsgierig doorging. Dat bleek o. a. daaruit dat hij reeds bij zijn leven zijn doodkist had laten maken, opdat die toch niet te veel zou kosten! Op den Zondag nu, nadat Spurgeon om een nieuwen hoed had gebeden, trad de oude man de consistoriekamer binnen en zei tot den jongen prediker:

„Hier zijn vier gulden vijftig, dominee. Wilt gij die wel aannemen en voor mij bidden?”

Dat laatste beloofde Spurgeon. Hij dankte voor de gift en kocht er den volgenden dag een nieuwen hoed voor.

Maar zie, den eerstkomenden Zondag verscheen de oude man weer en zei met bevende stem: „Dominee,

wilt gij voor mij blijven bidden? Want ik vrees dat ik heel gierig word, en dat mijn gierigheid mijn verderf zal wezen.”

„Dat verbaast mij,” was het antwoord; „want verleden Zondag kwam ik er toe te denken, dat gij zeer mild waart.”

„Neen,” sprak de ander. „Den vorigen Zondag zei de Heer duidelijk tot mij, dat ik u zes gulden moest geven, maar zoo geldgierig ben ik dat ik er een daalder afhield.”

„O, als 't zoo is,” hernam de jeugdige leeraar, „kunt gij 't gemakkelijk in orde brengen. Gij moet God niet berooven. Als Hij tot u zei mij zes gulden te geven en gij geeft maar vier vijftig, dan zult gij geen vrede hebben vóór gij ook den daalder geeft.”

Een blinkende daalder kwam tevoorschijn uit den zak van den ouden gierigaard. Hij gaf den leeraar 'i geld, vroeg vergeving en ging naar huis met een lichter hart dan hij in vele dagen had gekend.

Niet lang nog was Spurgeon als prediker te Waterbeach werkzaam geweest, of 't werd allen duidelijk dat hij bestemd was voortaan het Evangelie te verkondigen. Velen zijner vrienden, ook zijn vader, drongen er daarom op aan dat hij naar een school zou gaan om er zijn studiën te voltooien en volkomen toegerust te worden voor zijn hooge roeping.

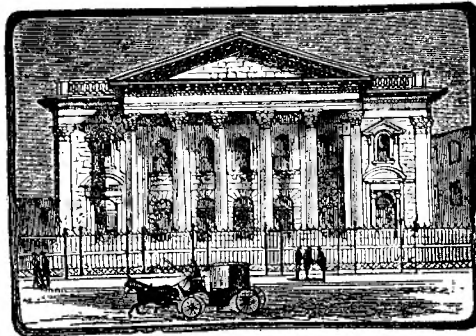
Na raadpleging met zijn vrienden besloot Spurgeon dit te doen en men wendde zich tot Dr. Angus, hoofd van het Regent's Park College, die met Spur-

gebleven. „Ik wensch”, sprak hij, „denzelfden weg te volgen, hetzelfde Evangelie te prediken, volkomen vertrouwend op het onderzoek van Gods Woord en de hulp des Heiligen Geestes. De geschiedenis bewijst dat hij dat voornemen trouw bleef.

Zoo vertrok de jonge leeraar dus van de Parkstraat te Cambridge naar de nieuwe Parkstraat te Londen en ving er zijn werk aan. 't Duurde niet

gaven inzamelende. Den 16^{en} Augustus 1859 werd de eerste steen gelegd; de bouwmeester werd later een der leden van Spurgeons kerkeraad. Geen enkel ernstig onheil had bij den bouw plaats. We weten dat Spurgeon dat had afgebeden, toen hij met een opziener der kerk nederknielde tusschen het hout, de steenen en wat meer tot bouwen gereed lag.

Te verhalen hoe Spurgeon dertig jaren lang in

DE „TABERNAKEL”.

lang of ieder begreep dat hij daar moest „blijven”. Ieder had van den „jongen dominee” den mond vol, die met een stem als een klaroen flinkweg uitsprak wat hij voor waar hield en ten volle den moed had voor zijn overtuiging uit te komen. Hij bedelde om niemands gunst, noch vreesde voor iemands misnoegen. Eenvoudig en trouw predikte hij het Evangelie der genade aan de schare, die hij weldra voor zich zag. En het was een schare! Velen kwamen om den jonkman te zien en te hooren, wiens welsprekendheid en kracht de menigte zoo beheerschte; doch ook werden velen getrokken door de macht der waarheid. Ten laatste kon de kerk de hoorders niet meer bevatten en werd de atmosfeer er onder den dienst zoo, dat Spurgeon zelf 't gebouw bij het „zwarte hol van Calcutta” vergeleek, de plek waar eens zoovele gevangen Engelschen stierven door gebrek aan lucht.

Doch niet lang zou 't zoo blijven. De kerk werd vergroot, doch bleek al spoedig weer te klein. Toen huurde men de groote Surrey muziekzaal, een ontzaglijk gebouw, daarna het bekende Exeter Hall, waar men ook reeds vroeger tijdelijk was geweest.

In 1865 werd het eerste plan overwogen tot stichting van den zoogenaamden „Tabernakel”. Velen lachten met het denkbeeld van een kerk, die 5000 hoorders zou kunnen bevatten. Doch Spurgeon had geloof en moed. De bouw werd begonnen. Op onverwachte wijze kwam het benodigde geld f 372000 bijeen. Terwijl het ontzaglijk gebouw werd opgetrokken, omreisde Spurgeon Engeland, predikende en

die kerk zijn taak vervulde, hoe zij telkens vol was van Engelschen en vreemden; hoe hij ook elders gepredikt heeft, o. a. in Nederland, waar hij een onderhoud had met onze koningen; — dat al ligt buiten ons bestek. Wellicht beschrijven we het later. We schetsten thans slechts een jongelingsleven, een gelijk weinigen vergund wordt, doch waaruit allen kunnen leeren: „Gedenk aan uw Schepper in de dagen uwer jongelingschap,” en wederom: „Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.”

H.

HET KOMPLOT.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN PRINS WILLEM III

DOOR

JOHANNES.

I.

In het laatst van de zeventiende eeuw stond in een van de slechtste straten van Windsor een gemeene, vuile herberg, van geen te beste reputatie. Een vreemdeling zou moeite gehad hebben, om uit het uithangteeken de naam van dit ellendig verblijf op te maken. Zijne figuren mochten, toen zij nog te onderscheiden waren, iets gehad hebben van een aap of een krokodil, thans, nu door den tijd en het vuil de lijnen waren uitgewischt, vertoonde het slechts een eenig, groot monster. De bedoeling van den schilder was geweest een voorstelling te geven van St. George en den draak.

moest door Samaria gaan" voor den geest had, over welke hij Zaterdagsavonds en zelfs Zondagsmorgens vroeg nog peinsde. Doch bij de kerk gekomen, werd hij er toe geleid den tekst te kiezen bovenvermeld. Een „gestudeerde" preek leverde hij dus zeker niet.

Zijn voorkomen in den preekstoel, bewees duidelijk, dat hij geen Londenaar was. Zijn kleeren hadden geen steedschen snit, en 't fatsoen van jas noch hoed duidde den „geestelijken" stand aan. Zelfs de opzieners der gemeente, in welke hij preeken zou, voelden weinig ontzag vóór hem. Doch toen zij eenmaal zijn krachtige taal gehoord hadden verdween alle gedachte aan zijn uiterlijk, om den indruk, dien hij teweegbracht. Allen verklaarden dat hij een man was van God gezonden.

Het nieuws dat de baardeloze jonkman van het platteland dien morgen zoo heerlijk had gesproken, verspreidde zich nog dien namiddag snel onder de vrienden. Echt Engelsch werd over Spurgeons voorkomen enz. even druk geredeneerd als over de preek. De een zei: „Hebt ge er wel op gelet wat een breede zwart satijnen das hij om had?" de ander, een jonge dame had opgemerkt dat hij een witte zakdoek droeg met gele stippels, enz. De uitwerking van de besprekingen bleek des avonds, toen de kerk veel voller was dan 's morgens. De tekst was: „Zij zijn onberispelijk voor den troon Gods." Van den tekst des morgens besproken was Spurgeon toen het levend bewijs; die van den avond wordt thans aan hem vervuld.

Op één punt waren alle hoorders 't eens, dat er in New-Parkstreet nog nooit zulk een preek gehouden was. Velen, 't ijzer smedend nu 't heet was, wilden niet heengaan vóór de kerkeraad vast beloofd had Spurgeon nog eens te zullen uitnoodigen en wel met het oog op een beroep naar de gemeente.

Had de jonge prediker dien dag een zware proef doorgestaan, 't was ook een merkwaardige dag geweest in de geschiedenis der kerk. Weldra volgde een uitnoodiging aan Spurgeon, een hartelijke en eenstemmige, om voorloopig een half jaar den dienst te vervullen, in afwachting van een vaste regeling. Hij antwoordde hierop bescheiden maar flink in een brief, die toont hoe hij eenvoudigheid en praktischen zin wist te vereenigen. Een deel van zijn schrijven, — 't kan vele jonge lieden wellicht dienen — volge hier:

„Wat betreft uw uitnoodiging voor zes maanden," schrijft hij, „ik heb niets tegen den langen tijd, maar zie er veeleer de wijsheid der kerk in, om iemand zoo jong als ik zoo langen proeftijd te geven. Maar 't is na rijpe overweging dat ik beslist zeg, ik

kan een uitnoodiging zonder aanleiding voor zoo langen tijd niet aannemen. Ik heb niets tegen den langen proeftijd, maar het past een jong mensch slecht te beloven zoo langen tijd voor een Londensche gemeente te spreken, alvorens hij hen kent en zij hem. Ik zal 't voor drie maanden aannemen en ontbreekt het dan aan hoorders of is de gemeente het niet eens, dan wil ik vrijheid voor mij om zonder beloftebreuk terug te trekken; en gij zoudt dan uwerzijds het recht hebben mij te ontslaan zonder schijn van kwade behandeling."

De brief besluit met een ernstig verzoek om voor hem te bidden. Spurgeon wist reeds vroeg dat hij alleen door Gods zegen zou slagen.

't Is zeker niet velen bekend dat Spurgeon die, gelijk men zich herinnert te Waterbeach een uiterst schraal inkomen had, daarin trachtte tegemoet te komen door zelf een school op te zetten, iets wat in Engeland onder leeraars en gestudeerde lieden gebruikelijker is dan bij ons.

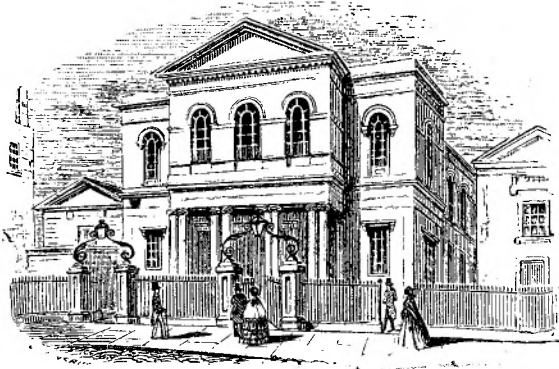
Even vóór de eerste uitnoodiging naar Londen kwam, had men in een nieuwsblad te Cambridge deze advertentie kunnen lezen:

„Nr. 60 Upper Park Street, Cambridge.

De Heer C. H. Spurgeon heeft de eer zijn velen vrienden te berichten dat hij na Kerstmis zes of zeven jongheeren als dagleerlingen wensch aan te nemen. Hij zal alles doen om hun een goede opleiding voor den handel te geven. De cursus omvat rekenen, algebra, meet- en wiskunde; taai en stijl; oude en nieuwe geschiedenis; aardrijkskunde, natuurlijke geschiedenis, sterrekunde, Bijbelkennis en teekenen. Desverlangd Latijn en de beginselen van Grieksch en Fransch. Schoolgeld f 60 per jaar."

't Was Spurgeon's plan op deze wijs te voorzien in zijn onderhoud, dat de gemeente te Waterbeach niet dan ten deele kon betalen. Werkelijk had hij, vóór zijn vertrek naar Londen, reeds twee leerlingen. De advertentie tont eenigzins over welke hoedanigheden Spurgeon beschikte en die waren zeker niet gering. God echter had hem wel bestemd tot onderwijzer, doch niet in den zin als hij 't zich, toen hij leerlingen vroeg, had voorgesteld. Dat zou blijken.

Want weldra vertrok Spurgeon nu naar Londen om daar zijn „proeftijd" te beginnen. Voor zijn vertrek bezocht hij o. a. iemand te Cambridge aan wien hij verhaalde, hoezeer hij de groote verantwoordelijkheid van de roeping naar de hoofdstad gevoelde. Toch was hij besloten het te Londen op dezelfde manier aan te vatten als ware hij te Waterbeach

DE KERK IN NEW PARKSTREET.

vereenigd op de afgesproken plaats; een eenzame plek in het bosch, zeer geschikt voor een aanslag als door hen gesmeed werd. Duval was gezeten op een fraaie zwarte merrie, die hij meesterlijk wist te bedwingen. Zonder ook maar eenigszins zijn afkeer te verbergen voor zijn beide metgezellen (en het moet gezegd worden, de misdadigers op het voetpad in die dagen waren bloeddorstiger dan die op de groote wegen) sprak hij hen aan op hoogen toon.

„Hoort, gij rekels,” zeide hij, „zoolang gij niet geroepen wordt, houdt ge u doodstil, en wat ge verder met dien mooien mijnheer Sinisterne moogt afgesproken hebben, kan mij niet schelen; maar ik zeg u, wanneer een van u zich in het gevecht mengt, of ook maar zich vertoont, waardoor mijn tegenpartij zijn zwaard zou trekken, dat ik hem het licht zal uitblazen. Ik heb deze zaak meer ondernomen als een stukje van schermkunst om mijn krachten eens te meten dan uit geldzucht — en daarom: houdt u achter de struiken.”

Het stoute, manhaftige optreden van dezen beruchten roover had genoegzamen invloed op deze lagere zielen, om hen achter de struiken te doen verdwijnen, zonder tegenspraak.

Een reiziger verliet Windsor langs den weg naar Staines, even vóór het samentreffen van dit gezelschap. Hij bereed een schoon roodbruin paard, van een grootte en evenredigheid als toen zeldzaam in die streek werden gevonden, en gelijk in de hoogere stand gebruikelijk was, droeg hij een zwaard. Ook waren zijn holsters van pistolen voorzien. Hij had een aangenaam uiterlijk, niet zoozeer door de regelmatigheid zijner trekken, als wel door de vriendelijkheid en innemendheid van zijn gelaat. Hij was flink gebouwd en zijn gansche gestalte gaf in de hoogste mate den indruk van kracht en energie. Hij vervolgde zijn reis op zijn gemak en zonder stoornis, totdat hij beneden den heuvel kwam, aan wiens voet de Downleavlake lag, waar een man te paard hem plotseling in den weg kwam en hem zijn pistool voorhoudende op brutalen toon eischte: „Sta en leg af.”

Vlug als de gedachte, sloeg de reiziger met een krachtige beweging het pistool uit de hand van zijn aanrander, dat op eenige ellen afstands, zonder iemand te beleedigen, afging.

„Niet, al waren er ook een half dozijn van uw soort!” gaf hij daarop ten antwoord, meteen zijn zwaard trekkende, dat ook Duval niet verzuumde.

Daarop volgde een gevecht, dat door het meesterschap over paard en wapen aan beide zijden, langen tijd onbeslist bleef; een paar lichte wonden werden nu aan den eenen dan aan den anderen kant ontvangen; het aanvallen en afweren ging met verbaazende snelheid gepaard. Geen van beiden maakte gebruik van het pistool. Zij schenen te genieten van het gevoel van den krijgsman, die een vijand ontmoet, zijn

staal waardig. Ten slotte begon de meerdere sterkte van den langen reiziger gewicht in de schaal te leggen; de arm van den roover daarentegen begon moede te worden; zoodra zijn tegenpartij dit bemerkte, gaf hij hem een zoo geduchten slag, dat hij met een geweldigen plof van zijn paard stortte.

„Nu,” dachten Dasted en Swaines, „is het onze beurt. Nu of nooit.” Gelijktijdig vielen zij op hem aan en terwijl de een zijn hijgend paard trachtte te grijpen, zocht de andere hem een doodelijken steek toe te brengen. Vergeefsche pogingen! Terwijl een slag van het zwaard Swaines hand, met het mes omkneld, afsloeg, deed het vurige ros een sprong voorwaarts, waardoor Dasted onder den voet raakte, getroffen door zijne hoeven.

De reiziger steeg af en dankte God voor zijne bevrijding, om vervolgens de wonden van zijn aanvaller te onderzoeken. De uitdrukking van zijn gelaat was aanmerkelijk verzacht en vertoonde zelfs medelijden, toen hij over het bewusteloze lichaam van Duval boog, die evenwel meer bedwelmd dan wel ernstig gewond scheen, althans terwijl zijn blik op Duvals gelaat rustte, opende deze de oogen en begon hij het bewustzijn terug te krijgen; doch eer hij dit nog geheel terug had, bond de overwinnaar zijne armen stevig vast met zijn gordel, zoodat het hem onmogelijk was den aanval te vernieuwen.

„Ja, gij moogt gaan,” zeide de reiziger tot Swaines en Dasted, die zoo goed en zoo kwaad het ging bezig waren af te marcheeren. „Ik acht dat ge uw straf beet hebt en gij vooreerst wel geen reiziger meer staande zult houden. Volgt mijn raad, wordt eerlijke lieden en doe iets, dat beter het licht des hemels kan verdragen dan rooven en moorden.”

Daarop zich tot Duval wendende, zeide hij: „Indien gij de man zijt, voor wien ik u houd, kan ik u niet laten gaan. Geen weg binnen den omtrek van veertig mijlen is veilig, zoolang Claude Duval niet is ingerekend en ik betwijfel of er wel een van uws gelijken is, die zoo met het zwaard kan omgaan. Ge zult mij dus de eer van uw gezelschap moeten gunnen tot Hampton Court. Ik zal u op uw merrie helpen. Welk een schoon dier!”

De daad bij het woord voëgende tilde hij Duval van den grond op, even gemakkelijk of hij een kind geweest ware, en plaatste hem in den zadel, hield de leidsels zorgvuldig in eigen handen, en zoodra hij zelf weer opgestegen was, reden zij voort.

De korte winterdag was voorbij. De duisternis en de eenzaamheid van den weg stelden hem in staat zijn reis te vervolgen naar Hampton Court, zonder iemands opmerkzaamheid te trekken. De reiziger had besloten hem naar het paleis te brengen, omdat dit voorzien was van geschikte vertrekken en een schildwacht, voor de bewaring van zijn gevangene noodig. Zoodra hij aankwam, verzocht hij den kapitein van de koninklijke wacht te spreken. Deze laatste was samengesteld uit Nederlandsche soldaten, want

Deze „George” nu stond in een slechten reuk, er liepen geruchten in den omtrek dat de waard wel eens „zaken op den weg” gedaan had en zijn huis stond in verdenking te worden gebruikt als geheime vergaderplaats door de struikroovers, die in dien tijd de groote wegen onveilig maakten.

Of er al dan niet grond voor deze verdenking bestond, zullen we eerst kunnen beoordeelen als we een blik naar binnen slaan.

In een kleine, lage kamer, in het meer particulier gedeelte des huizes, waren vier mannen vereenigd. Twee hunner, in schoon rijgewaad en met zwaarden op zijde, waren „laarblijkelijk van hoogen rang dan de anderen en zaten aan de tafel, met wijn voor zich. De andere twee stonden, en zagen er uit als volleerde gauwdieven. Het gesprek werd ernstig, met een zachte stem gevoerd en was doorspekt met vloeken in bijna iederen zin. Een der beiden aan de tafel gezetenen, die er zorgeloos en trotsch uitzag, richtte het woord tot zijn metgezel.

„Nee, nee, heer Sinisterne,” zeide hij, „praat er niet van. Guinjes zijn wel vreeselijk schaarsch in mijn zak op dit oogenblik; maar, drommels! voor een man van eer aan den weg een gewaagden moord te ondernemen en dat in gezelschap van twee gemeene schelmen, nee! er valt niet aan te denken.”

„Zacht wat, zacht wat, mijn goede vriend,” zeide de andere. „Luister naar een paar woorden van gezond verstand. Wanneer gij op uw gewoon, edel beroep uit zijt en een gewapend reiziger zijn beurs of zijn leven afescht en hij biedt weerstand, trekt gij u dan oogenblikkelijk terug en laat hem het veld vrij? Zijn de zwakken en weerloozen uw eenige prooi?”

„Zeker niet. Deed ik niet drie welgestelde burgers, allen gewapend, van Cheapsive, op de Hampsteadter heide standhouden en vocht tegen hen met de vuist, totdat ik twee van hen op den grond gelegd had en de derde het rantsoen betaalde?”

„En wilt gij mij wijs maken, dat gij bij zulke ontmoetingen nimmer het ongeluk hadt, iemand een doodelijke wonde toe te brengen? Kostte het nooit iemands leven?”

„Dat is geheel iets anders. Ik geef hun altijd de keus tusschen vrijwillig hun geld afgeven, of er voor te vechten. Geven zij mij hun beurs, dan wensch ik hun goedenavond. — Weigeren zij, dan dwing ik er hen toe. Ik heb nimmer iemand gedood, die ik niet ruimschoots gelegenheid gaf zijn leven af te koopen.”

„Welnu, gij moogt, — ge weet wel wien, — dezelfde gelegenheid geven.”

„Ah, zoo! dat verandert de zaak, hadt gij dit slechts eer gezegd. Maar nu nog deze twee schooiers, op wier gezelschap ik niets gesteld ben; ik zal zonder hen toch wel met hem klaarkomen. Kom, Sinisterne, geef hun een schadeloosstelling en laat hen zich wegscheeren, en ons accoord is getroffen.”

„Laat mij u eens zeggen, Duval, gij kent uw man niet,” zeide Sinisterne; „hij berijdt een van de beste paarden in Engeland, is een goed schutter en weet met het zwaard om te gaan. In zooverre zal ik toegeven: Swaines en Dasted zullen zich niet met de zaak bemoeien, totdat zij zien dat gij het onderspit delft; maar hij moet niet levend weer gezien worden.”

„Tenzij hij op eenmaal zijn beurs overgeeft als ik haar opeisch; dan moet ik hem recht doen en laten gaan.”

„Indien hij dit doet, ongetwijfeld,” zeide Sinisterne met een boosaardigen glimlach. „Apropos, waar gaat gij in hinderlaag liggen?”

„Geen beter plaats dan de Downlea kreupelbosschen, ongeveer twee mijlen aan deze zijde van Staines,” zeide Duval. „Indien ge goed zijt ingelicht omtrent het uur van zijn vertrek, zal het bijna donker zijn als hij daar aankomt. In elk geval, wij hebben geen tijd te verliezen, daar wij langs verschillende wegen de stad verlaten moeten en langs een omweg op de plaats bijeenkomen, zonder tevoren gezien te worden in elkanders gezelschap. Deze waarde heeren te voet vooral zullen flink moeten aanstappen. Wij ontmoeten elkander allen op de oude plaats in Londen, Donderdagavond, hè?”

„Wacht een oogenblik!” riep Sinisterne Duval na, die reeds aanstalten maakte te vertrekken; „ik heb geen geduld om te wachten tot Donderdagavond, om den uitslag te hooren en kan niet vroeger in Londen zijn. Laat eens zien. Herinnert ge u den ouden eik, door den bliksem getroffen, die daar alleen aan den weg op den heuvel staat, vanwaar men een gezicht heeft over de kreupelbosschen?”

„Dat zou ik denken,” antwoordde Duval, „ik ken iederen boom tusschen hier en Londen.”

„Welnu, steek een groenen tak in de spleet, wanneer alles goed afloopt.”

„Afgesproken, dat zal ik doen,” zeide Duval, terwijl hij neuriënde zich verwijderde, de deur achter zich dichtslaande.

„Luister, jongens,” zeide Sinisterne tot de overgebleven personen, „mijn order aan u is: Wacht niet den afloop van Duvals gevecht af met den vijand, maar hak er dadelijk op in en geef hem zijn portie — en let op! ontsnapt hij, dan geef ik geen penny; is hij echter dood” — dit woord sprak hij met bijzonder welgevallen uit — „dan zijn twintig guinjes zoo goed als een, voor u.”

Met een ruw „vaarwel” verlieten de beide deugnieten het vertrek. Sinisterne hield nog een korte alleenspraak. „Ja, sterven zal hij. Eveline zal de mijne worden, tot elken prijs. Tegen zulk een overmacht is hij niet opgewassen. Men zegt dat Duval zijn gelijke niet heeft in het hanteeren van zwaard en pistool, in geheel het koninkrijk; zoo hij dus heden avond zijn ouden roem handhaaft, zal ik gewroken en voor goed van mijn mededinger bevrijd zijn.”

Weinige uren later op den dag was het drietal

te vreezen hebben, en maakt een einde aan veel, dat vaak bekommering baarde.

De belangrijkste gebeurtenis in de Buddhisten wereld is het overlijden van Lord Abbot van Hongwanji, in Kyoto, die bijna de Japansche Paus kon worden genoemd.

Men veronderstelde dat hij een dier menschelijke lichamen was, waarin Buddha woonde. Hij werd in hooge vereering gehouden, zelfs zoo, dat het water, waarin het lichaam, na zijn overlijden, gewasschen was, in stukjes bamboes gedaan en naar alle deelen des lands verzonden werd. De tempel, waarvan hij aan 't hoofd stond, heeft zulk eene plaats in de genegenheid des volks, dat er verleden jaar, door bijzondere inspanning, over anderhalf millioen dollars werd ingezameld om dien tempel schuldvrij te maken. Zoo gij er eenigszins toe overhelt om te denken dat het zendingswerk in Japan spoedig voltooid zal zijn, plaats dan naast dit ontzettend bedrag, aan één heidenschen tempel geschonken, de daadzaak dat alle Protestantsche Christenen slechts 17,000 dollars bijeenbrachten. Niet lang geleden is er publiek bekend gemaakt, dat er in de laatste twee jaren een nieuw heidensch stelsel, Tewrickyo genaamd, ontstaan is, hetwelk den naam draagt van: „*De Godsdienst van Hemelsche Waarheid.*”

Deze godsdienst erkent tien, meestal Shinto-goden, en breidt zich op wonderdadige wijze uit. Het zal van belang zijn om deze beweging gade te slaan en te zien, of wij hier een nieuwen en geduchten mededinger hebben tegenover den Christelijken godsdienst.

Ik herinner me eenigen tijd geleden gelezen te hebben, dat er in Perzië op dergelijke wijze ook een nieuwe godsdienst geboren wordt; en gij zult hierbij ongetwijfeld aan de opkomst van den Brahma Somaj, in Indië, denken. Vindt Satan het noodig om nieuwe wapenen tegen het Kruis te smeden?

Er begint spanning te komen in de Kerk van Christus in Japan (onze Kerk) in betrekking tot de herziening van de Belijdenis des Geloofs. Eenige jaren geleden zette deze Kerk hare vroegere Belijdenissen ter zijde, en nam een nieuwe korte aan, bestaande uit de Geloofsartikelen met eene inleiding. Thans zijn er eenigen, die gevoelen dat dit niet voldoende is voor de behoeften der Kerk, en zij doen een voorstel om haar te herzien.

Ds. Mr. Tamura, schrijver van „*De Japansche Bruid,*” heeft een geschrift in 't licht gezonden „*Inochi*” (Leven) genaamd, waarin hij de voorgestelde herziening voorstaat. In zooverre deze beweging het gevolg is van werkelijken vooruitgang in leer, is dit bemoedigend, maar er bestaat gegronde reden om te vreezen, dat partijgeest er veel mede te doen heeft. Eenige leiders, die tegen deze herziening zijn, hebben in een onlangs gehouden vergadering besloten om pogingen in 't werk te stellen tot het terugkomen van Drs. Knox, Amerman en Imbrie, daar men veronderstelde, terecht of niet, dat hunne tegen-

woordigheid veel zou doen om ernstige gevolgen te voorkomen.

Het pas ingetreden jaar werd op vele plaatsen gekenmerkt door bijzondere godsdienstige belangstelling. De voornaamste was te Nagoya, waar een gezegende opwekking plaatshad. Zij kwam in verband met de Week der Gebeden in 't begin des jaars. Alle kerkgenootschappen, kwamen die week gezamenlijk bijeen, en hadden deel aan den zegen. De vergaderingen werden zes weken lang met zichtbaren zegen voortgezet, en lieten goede uitkomsten door opwekking en in de bekeering van menschen.

Te Yokohama en ook te Kobe, werd de gemeente genadiglijk door den Heiligen Geest verfrischt. De leeraar en zendelingen, die te Nagoya arbeiden, verzochten allen Christenen ernstig om te bidden om de uitstorting des Heiligen Geestes. Dit verzoek kwam ook tot onze gemeenten, en uit Karatsu en Nakatsu kwamen berichten dat hunne bidstonden merkkelijk gezegend waren. Zoo was het ook in de samenkomsten der studenten. Wij hopen en bidden dat dit slechts de druppelen vóór den naderenden regen mogen zijn.

Zoover Ds. Pieters; wellicht geven we een volgend maal wat hij verder mededeelt.

H.

AAN GROOTMOEDER op haar tachtigsten verjaardag.

Wel mag het heden Zondag wezen,
En zonnig zijn in hart en huis;
Des Heeren goedheid zij geprezen
In lied en feestgedruisch.

Zijn trouw is groot: Gij slaat haar gade
En heft aanbeddend 't hoofd omhoog:
Zijn de afgelegde levenspaden
Geen wonder in uw oog?

Gelijk daarbuiten bij het dalen
Der zon het schoon der aarde rijst,
En al wat ademt in die stralen
Den lof des Scheppers prijst;

Dat zoo Gods gunst ook u verblijde
Met meer dan aardschen zonneschijn,
Opdat het voor uw ziel ten tijde
Des avonds licht moog' zijn.

Dat u die glans steeds meer beschijne,
In 's levens nacht uw schreden richt,
Tot waar de schaduwen verdwijnen
Voor 't eeuwig morgenlicht.

A.

het was de gewoonte van Willem van Oranje, om de veiligheid van zijn persoon aan zijne landslieden toe te vertrouwen. De officier, hoorende wie de gevangene verondersteld werd te zijn, nam hem in ontvangst en beloofde voor een wacht te zullen zorgen.

De schoone zwarte merrie werd naar de stallen gebracht, met de dringende bede van den eigenaar, goede zorg voor haar te willen dragen, daar er geen tweede zoo in het land was; behalve deze bruine, voegde hij er bij.

De roover werd nu ontwapend en door een paar soldaten naar eene kamer geleid, in het bovenste gedeelte van het paleis, met een dikke eiken deur en stevige muren. Alleen was de reiziger er minder mede ingenomen, toen hij zag, dat er geen traliën voor het venster waren.

„Zie er eens uit,” zeide kapitein Gugendorff, in antwoord op deze aanmerking.

Hij stapte naar het venster en deed dit, bij het licht van een toorts. Het zag uit op een smalle, vierkante binnenplaats, omgeven door hooge gebouwen en zonder uitgang; terwijl de hoogte het onmogelijk maakte zonder hulpmiddelen naar beneden te komen. Naar het dak te ontsnappen was evenzeer onmogelijk, daar er nog een verdieping boven was.

„Zijt gij voldaan met uw onderzoek?” vroeg de kapitein.

„Volkomen,” antwoordde de reiziger.

„Ik niet,” zeide Duval, met een teleurgesteld gezicht, nadat hij ook eens naar buiten had gekeken. „Als het aan mij stond, was ik liever op mijn merrie op de Wimbledonse heide. Ik ben evenwel de man niet, om mij te laten neêrslaan als het tegenloopt. Maar, edele kapitein en zeer te duchten reiziger, om van iets anders te spreken, ik hoop op een souper. Dit gevecht heeft mij zoowel hongrerig als dorstig gemaakt.”

Na de verzekering te hebben ontvangen, dat aan dezen wensch zou voldaan worden, zette hij zich op een houten bank neêr, het eenige meubel in dit vertrek, klaarblijkelijk in geen zeer vroolijke stemming.

Men liet hem aan zijn eenzame gepeinzen over, na de deur behoorlijk gegrendeld te hebben, terwijl daarbuiten twee soldaten de wacht hielden.

De reiziger nam hoffelijk afscheid van den kapitein en de belofte den volgenden morgen voor een naburigen vrederechter te zullen verschijnen tegen den gevangene, steeg weder op en bereikte na een half uur zijn huis, nabij Kingston.

(Wordt vervolgd.)

VREEMDE TOESTANDEN.

Die zijn 't in den vollen zin des woords, welke Japan, het „Engeland van Azië” op het oogenblik te aan-

schouwen geeft, en die te meer de belangstelling verdienen, naarmate dat rijk van grooter belang wordt voor de wereldgeschiedenis en onder de meetellende volken een plaats gaat innemen. Wat hier volgt is ontleend aan een schrijven dat de Nederlandsch-Amerikaansche Zendeling A. Pieters kort geleden uit Nangasaki zond:

Allereerst zegt hij dat de politieke toestand des lands zeer gespannen is geweest vanwege de verkiezing van leden van den Rijksdag, welke den 1sten Maart j.l. heeft plaats gehad.

Omstreeks Nieuwjaar was de Rijksdag ontbonden, wegens het verschil van gevoelen, dat er bestond tusschen het kabinet en de vertegenwoordigers. Ik ben, zegt de heer P., niet instaat om te zeggen, waarin juist de eerste oorzaak van dit verschil gelegen is. Het is uiterst moeilijk om Japansche politiek te begrijpen; ten deele omdat parlementaire instellingen hier zeer jong zijn, en omdat de politici zelf den toestand niet ten volle verstaan; maar nog meer, omdat de oorzaak van den tegenwoordigen strijd moet gezocht worden in de toestanden van vroegere jaren, teruggaande tot voor de Restauratie van 1868, waar een vreemdeling niet mede bekend kan worden, dan door bijzondere studie.

Doch, wat er ook onder de oppervlakte moge bestaan hebben, wat het been was, waar het Kabinet en de Rijksdag om vochten, was gemakkelijk genoeg te verstaan. Het was de quaestie van het stipt naleven der traktaten met andere naties. De letter der traktaten beperkt den vreemdeling tot de geopende havens, zonder het recht om ergens te wonen dan in dienst der Japanneezen, en met het recht van reizen in slechts zekere bijzondere gevallen.

Indien deze regelingen stiptelijk werden nagekomen, dan zou geen vreemdeling ergens kunnen wonen of reizen dan in Hakodate, Yokohama, Tokyo, Kobe en Nangasaki. Maar de Regeering heeft een liberale houding aangenomen, daar zij duidelijk heeft ter kennis gebracht, dat vreemdelingen overal, zonder beletsel, mogen wonen en reizen, behalve voor handelsoogmerken, zoolang de vorm der wetten wordt nageleefd.

Gedurende de jongste zitting van de Rijksdag werd de uitvoerende macht door de vertegenwoordigers hierover scherp berispt, en het was juist toen, dat de Regeering zich beriep op het volk, nadat zij plechtig verklaard had, zulk een stap achteruit, die de voorrechten van buitenlandsche inwoners zou inkorten, niet te willen doen.

De verkiezing was een bepaalde overwinning voor de Regeering, daar de Radicale partij (die het Kabinet ondersteunde) in grootelijks vermeerderd getal werd teruggezonden, zoodat zij bijna eene meerderheid in het Parlement had, tegenover de vijf andere partijen (of liever politieke clubs) die zich met elkaër vereenigen om het tegen te werken. Dit geeft ons de verzekering, dat wij geen nieuwe beperkingen meer

De klemtoon valt op het woord *ziet*. Gij wilt zien om te gelooven. Maar hetgeen men ziet, behoeft men niet te gelooven. De onbewuste fout in het geloof van den koninklijken hoveling was dat hij Jezus niet alleen vroeg om hetgeen hij noodig had, maar Hem ook voorschreef *hoe* Hij doen moest om het te geven. Hij moest, meende de hoveling, meekomen, met hem gaan. De hoveling wilde Hem onder zijn bereik hebben en Hem niet meer loslaten vóór zijn bede vervuld was. Dat was goed, mits het geestelijk worde opgevat. „Ik laat u niet gaan tenzij Gij mij zegent!” is een kreet des geloofs die God gaarne hoort; doch niet op de wandeling maar op de knieën. De hoveling wilde dat Jezus zou meegaan, dat ze samen aan het bed zouden staan en dat hij *zien* zou hoe en wat Jezus deed. Maar de Heere Jezus is niet de vleeschgeworden *daad*, doch het vleeschgeworden *Woord* Gods. God de Almachtige doet alles door zijn *woord*. Want in Hem is geen leugen. En wie de waarheid zelve is, *doet* elk woord dat Hij spreekt. Daarom zal zijn *woord* bestaan in eeuwigheid. Door zijn *woord* heeft God de hemelen bereid. Er viel geen enkel van de goede *woorden*, die God gesproken had tot Jozua, ter aarde. En de schare verwonderde zich over den Heere Jezus, omdat zijn *woord* met macht was. Van deze heerlijkheid legt God een deel op zijne dienstknechten, zoodat de Joden van Johannes den Dooper getuigden: „Hij deed wel geen teeken, maar al wat hij *zeide* van Jezus was waar.” Wij zondaren moeten weer leeren wat het *woord* beteekent. Aangezien de vader der leugen onze vader en meester is geworden, vertrouwen we niemands woord meer. Daar is goede reden voor, want we weten ieder voor ons hoe weinig ons eigen woord waard is. Doch Eén is overgebleven, die de Onveranderlijke heet, en die er geen vrede meê hebben kan dat *zijn* woord ook zoo beschouwd wordt. „Alle menschen zijn leugenachtig, maar God is waarachtig.” En nu is de eenige les die we leeren moeten: weer volkomen rekenen en vertrouwen op het woord van den eenige, die dat verdient, omdat Hij „geen man is dat Hij liegen kan.” Overmits de Heere Jezus nu naar waarheid zeggen kon: „Die mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien, want Ik en de Vader zijn één”; eischte Hij met volkomen recht, dat voor ieder die tot Hem sprak en tot wien Hij sprak, *zijn* woord voldoende ware.

Maar de hoveling had geen gemoedsstemming om met dat alles te rekenen. Hij dacht slechts aan zijn stervenden zoon. „Heere, kom af, eer mijn kind sterft.” Dat Jezus zou meêgaan bleef zijn verzoek. En een nieuwe trek van onvolkomenheid zijns geloofs kwam nu ook tevoorschijn. Juist om dien te doen zien, had de Heere Jezus zoo en niet anders geantwoord. „*Eer* mijn kind sterft!” Alsof er aan het gestorven kind niets meer te doen ware! Alsof dan alle kans voor herstel voorbij ware! En toch....

het geloof hoopt op hoop tegen hoop. Leefde het kind zeker nog? Hoe wist hij dat? Maar hij kon zich onmogelijk voorstellen dat het kind zou sterven terwijl hij als vader nog met Jezus sprak. Hij had gelijk. Dat spreken reeds waarborgde de uitkomst. Het aanhouden van zijn verzoek, ondanks de zachte berisping, was een teeken des geloofs. En het geloof wordt nooit beschaamd.

De hoveling zou ontvangen wat hij begeerde, maar in den vorm dien de Heere Jezus zich koninklijk voorbeheld te bepalen. Kon zijn geloof doordringen tot volle verzekerdheid toe? De proef werd op de som genomen. „Jezus zeide tot hem: Ga heen, uw zoon leeft.” *Alleen* moest hij naar huis; en 't was een lange weg. Uit de mededeeling van Johannes omtrent den tijd waarop het kind gezond werd, blijkt dat de afstand minstens zes uren bedroeg. Immers, de dienstknechten, die op weg gingen om hem de blijde boodschap te brengen en die hem ontmoetten, meldden: „Gisteren te zeven ure verliet hem de koorts.” Dat is des namiddags te een ure; en des avonds te zes ure begon de nieuwe dag. En de hoveling, Jezus woord geloovende en gehoorzamende, zal wel niet lang meer in Kana vertoefd hebben. Zijn geloof triumfeerde dus, en hij ging heen, want, staat er majestueus bij: „de mensch geloofde het woord, dat Jezus tot hem zeide.” Hij ging als een Abraham toen deze Izak ging offeren, overleggende dat God machtig was hem ook uit de dooden te verwekken. Innige blijdschap moet zijn hart op den terugweg vervuld hebben; blijdschap niet alleen over het behoud van zijn kind, maar eigenlijk veel meer nog door de zegepraal, die zijn geloof behaald had; de blijdschap die gevoelde dat Jezus' komst niet noodig was, dat zijn wil volstond. Ware Jezus met hem gegaan, dan zou hij urenlang nog slechts de *belofte* gehad hebben; want dan zou daaruit gebleken zijn dat er niets kon geschieden ter verandering van het lot zijns zoons voordat Jezus in Kapernaum aangekomen was. En nu had hij van stonden aan reeds de *vervulling*, al zag hij die niet; want het geloof is een *vaste grond* der dingen die men hoopt en een *bewijs* der zaken die men niet ziet.

Zoo handelt God dikwijls met zijn kinderen. Een weigering op een schijnbaar ondergeschikt maar in werkelijkheid zeer belangrijk punt houdt altijd een veel rijker zegen in dan wij begeerd hebben. Op die wijze doet God „boven bidden en denken.”

Toen de hoveling het tijdstip van het herstel zijns zoons vernam, bekende hij dat dit dezelfde ure was, waarin Jezus tot hem gezegd had: „Uw zoon leeft.” En nu volgde nog, terwijl hij naar het scheen reeds alles wat hij gevraagd had, ja veel meer dan dat, had ontvangen, eerst recht den vollen rijkdom van genade, waarbij zelfs het verrijzen van zijn kind van het sterfbed geheel in 't niet zonk. „En hij geloofde zelf en zijn geheele huis.” Niet slechts van

geïllustreerd Tijdschrift voor
 Nederlands Jongelingschap en Volk
 onder redactie van
 A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

GELOOVEN ZONDER ZIEN.

Kort nadat de Heere Jezus op de bruiloft te Kana zijn „eerste teeken” verricht had, vertrok Hij naar Jeruzalem om het Paascheest daar mede te vieren. Tijdens zijn verblijf aldaar had het belangrijk gesprek met Nikodemus plaats. Na de viering van het Pascha vertrok onze Heer weder naar Galilea, waar Hij om verschillende redenen liefst vertoefde. Op de reis door Samaria ontmoette Hem bij de fontein Jakobs de Samaritaansche vrouw. Te Sichar, waar deze vrouw woonde, bleef Jezus op verzoek van de ingezetenen, twee dagen. En daarna kwam Hij aan te Kana in Galilea, vanwaar de reis begonnen was. Nauwelijks was de Heere daar aangekomen of een koninklijk hoveling naderde Hem met eene bede. Deze man was aan het hof van Herodes geplaatst, en dus niet in eene omgeving, van waaruit men spoedig tot Jezus om hulp zou gaan. Hij was dus, evenals Obadja aan het hof van den goddeloozen Achab, een bewijs dat men *overal* in God gelooven kan; — *overal waar men door God en niet door zichzelf geplaatst is*. Luther sprak een waar woord, toen hij, over de booze en satanische ingevingen sprekende, zeide: „Ik kan niet beletten dat een vogel boven mijn hoofd vliegt; ook niet dat hij er zich op neerlaat; maar wel dat hij er blijft zitten.”

Deze man kwam uit Kapernaum, waar zijn zoon gevaarlijk krank lag. Zoodra hij vernam dat Jezus

teruggekeerd was uit Judea, ging hij tot Hem en bad Hem dat Hij afkwame en zijnen zoon gezond maakte. Dat Hij *afkwame* duidt eenvoudig aan dat de stad, waar de Heere Jezus thans verblijf hield, hooger lag, op den heuvel, dan Kana.

De ziekte had zulken voortgang gemaakt dat de zoon des hovelingen op zijn sterven lag. Het geloof des hovelingen was dus niet gering. Het wil wat zeggen voor een vader, een stervend kind te verlaten en naar een andere stad te gaan; niet om een geneesheer of professor te halen, maar iemand, van wien bekend is dat Hij op een bruiloft, die kort geleden gehouden is, water in wijn veranderd heeft. Niet omdat op zichzelf het laatste moeilijker is dan het eerste; maar omdat men het laatste veel gemakkelijker gelooft dan het eerste. Daarvoor bestaat een eenvoudige, maar treurige reden; en wel deze: het laatste gaat ons veel minder aan dan het eerste. Maar de koninklijke hoveling redeneerde gezond en kwam tot juiste conclusiën en wel tot deze: in beginsel staan alle wonderen gelijk.

En toch was het geloof van dezen man nog niet wat het wezen moest, hoe sterk het ook zijn mocht. Immers hoe vreemd moet hem het antwoord in de ooren geklonken hebben dat de Heere Jezus op zijn bede gaf. „Tenzij dat gijlieden teekenen en wonderen ziet, zoo zult gij niet gelooven.” Daar spreekt een zacht verwijt uit dit woord, maar een verwijt in den geest van: Dien Hij lief heeft, kastijdt Hij.

En nu, wat zult gij wel zeggen als ik u vertel, dat ik zal deelnemen aan de middernachtbijeekkomst? Ik kom om uw vader dit mede te deelen."

"Gij deelnemen aan eene samenzwering, Eduard! Wat heeft zulk een groote verandering teweeggebracht in uwe denkwijze, dat men de bestaande machten moet onderdanig zijn?"

"De verandering waarvan gij spreekt, is niet zoo groot als gij u verbeeldt," hernam hij. "Ofschoon onveranderd in mijne gehechtheid aan koning Jakobus, welke mijn eenige wettige soeverein is, heb ik gearzeld deel te nemen aan ondernemingen, die de nationale rust zouden in gevaar brengen, zonder voldoende hoop op goeden uitslag. Bijzonder was ik besloten geen aandacht te schenken aan ontwerpen, die het vermoorden van Willem ten grondslag hadden. Ik kon mij daarmee niet vereenigen. Bij de volvoering der plannen, die nu beraadslaagd zullen worden, handelen wij onder een bijzondere opdracht van den koning. Wij treden dus in den rechten weg en met goede kans van welslagen. Wij willen alleenlijk trachten Willem gevangen te nemen, terwijl onze rechtmatige monarch opnieuw den troon zal beklimmen."

Het was te koud om te blijven staan praten. Eveline wenkte haar kamenier (die zich bij de komst van Waynfflete eenige schreden verwijderd had) hen te volgen, en hervatte hare wandeling.

"Maar hoe komt het," zeide Eveline tot Waynfflete, "dat gij, die, beide onder den koning en onder Willem, de leer waart toegedaan van lijdelijke onderdanigheid aan de bestaande machten — hetzij zij die rechtens of door overweldiging verkregen waren — als door God verordineerd, hoe komt het, dat gij na zeven of acht jaren uiterlijke onderwerping aan Willem, ten slotte tegen hem opstaat?"

"Dit zal ik trachten u duidelijk te maken," hernam hij. "Dat de koning zijn macht overschreed, kan ik niet betwisten, maar dat was niet de reden, waarom ik en duizenden met mij hem de hulp onttrokken, die wij hem anders in zijn uitersten nood zouden verleend hebben. Het was Zijne Majesteits vijandige houding tegen onzen godsdienst en zijn onwettige aanvallen op de Kerk en de Universiteiten, die ons van hem vervreemdden. Een ridder heeft zijn koning lief, maar is nog meer aan zijn kerk gehecht en het werd ten slotte wezenlijk de vraag tusschen paperij en protestantisme."

"En waarom," zeide Eveline, "hebben deze beweegredenen opgehouden kracht voor u te bezitten tot onderwerping?"

"On twee of drie redenen," hernam hij. "Ik twijfel niet of de tegenspoed is een goede les voor den koning geweest, en dat hij eenmaal weder op den troon gezeten, zal regeeren volgens de wet. Daarentegen heeft Willem de verwachting zijner vrienden niet verwezenlijkt. Hij is even barsch en streng in manieren als Jakobus was. In strijd met

zijne verklaring heeft hij naar de kroon gestaan. Hij is geen vriend van de Kerk en heeft in zijn leger evenveel vreemde papisten als Jakobus Engelsche Katholieken in verschillende bedieningen gesteld had. Onze handel lijdt door de Hollanders. De belangen van ons land worden opgeofferd aan vreemde betrekkingen, en — heeft Willem een schaduw van recht op den troon? Hem werd verzocht over te komen door eenige weinige edelen, die zichzelf een macht aanmatigden, die zij niet bezaten, maar zij wisten dat zonder koning er geen parlement zijn kon. Bijgevolg, zij die geen parlement uitmaakten, kenden zich een macht toe, die zelfs een parlement niet bezat, en maakten Willem koning, met de bedoeling, dat hij (die nimmer wettig koning kon zijn, zoolang Jakobus leeft) hun tot een parlement zou verheffen. Een koninklijke proclamatie is van Zijne Majesteit te St. Germain uitgevaardigd, met uitdrukkelijke order aan zijne onderdanen de wapenen tegen den Prins van Oranje op te nemen. Ik weet niets, dat mij van mijne getrouwheid ontslaat, en ik ben bereid mijn geringe krachten aan de zaak van het recht te wijden. Ik beschuldig mij tekort te zijn geschoten in mijn plicht aan mijn vorst, door niet vroeger mij hiertoe te hebben laten bewegen."

Zij waren intusschen het kasteel genaderd, dat in het midden van het park stond, omtrent drie kwart mijl van de rivier verwijderd.

Sir Hugh Mandeville, Eveline's bejaarde vader, was een trouw ridder, die gevochten had voor Karel I in bijna iederen slag van den burgerkrijg. Na de overwinning van het Gemeenebest waren zijn uitgebreide erfgoederen in Dorsetshire verbeurd verklaard en in aanmerking genomen de gewichtige rol, die hij gespeeld had, mocht hij zich gelukkig achten er met behoud van vrijheid en een gering overblijfsel van vroegere weelde te zijn afgekomen. Met duizenden anderen, die door dezelfde oorzaak hadden geleden, vond hij Karel II veel milder in schoone woorden en beloften dan stipt in het vergoeden der schade, door de trouwe aanhangers van zijn huis geleden.

De eenige beloning, die hij voor zijne wonden en verliezen kreeg, was de schenking van de koninklijke heerlijkheid van Apps Court, met de domeinen daaraan verbonden. Het stelde hem evenwel instaat om, vermeerderd met het overschot zijner eigen bezittingen, op zijn ouden dag een onbekommerd leven te leiden. Hij was eerst op gevorderden leeftijd getrouwd, en het eenige kind uit het huwelijk met een vrouw, die hij hartstochtelijk bemind had, was Eveline. Hetzelfde uur waarop hij vader werd, maakte hem ook tot weduwnaar. Hij had van toenaf al zijn aardsche genegenheid op zijne dochter overgedragen, aan wie hij gehecht was met bijna afgodische liefde. Van nature van een heerschzuchtige en driftige inborst, hadden zijne beproevingen hem nog meer prikkelbaar doen worden

den rand des grafs stond één jongeling op, maar het geheele gezin ontwaakte uit den geestelijken dood. Dat was geen gevolg van het wonder, dat vanzelf sprak, want menigeen is door Jezus van den lichamelijken dood gered, die daardoor nog niet uit het graf der zonde en des doods opstond. Kwamen niet negen melaatschen tegelijk in het geloof dat Jezus hun ziekte kon wegnemen, die na hun redding met harten van steen weer vertrokken? Werde niet een Malchus geheeld, die de weldaad aannam alsof Jezus niets meer dan zijn schuldigen plicht vervulde?

De wedergeboorte is altijd een gave, die geheel op zichzelf staat; de bekeering kan voorbereid, gesteund, tot openbaring gebracht worden door tijdelijke zegeningen; er door *bewerkt* wordt ze niet.

„Dit *tweede* teeken heeft Jezus wederom gedaan,” meldt ons Johannes, „als Hij uit Judea en Galilea gekomen was.” „En nu houdt Johannes op te tellen,” voegt Da Costa hier aan toe. Eigenlijk *telde* Johannes niet, maar gaf hij in die woorden de twee lijnen aan, waarlangs Jezus wonderen zich bewogen. Al zijn wonderen hebben een van deze beide karakters; en daarom spreekt Johannes van geen *derde* teeken: Jezus *heiligt de blijdschap*; en Hij *neemt de oorzaak van droefheid weg*.

Dat dan elke twijfel en alle kleingeloof ons tot zonde worde!

W.

HET KOMPLOT.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN PRINS WILLEM III

DOOR

JOHANNES.

II.

Op den rechteroever van den Theems, twee of drie mijlen verder op dan Hampton Court-paleis, ligt een landgoed, vroeger toebehoorende aan kardinaal Wolsey en toen genaamd Archbishops Court, nu Apps Court. Het tegenwoordige woonhuis is nieuw; van de oude gebouwen is niets anders overgebleven dan een enkel duivenhok.

Een prettige, heldere wintermorgen was gevolgd op den dag, welker gebeurtenissen wij pas beschreven hebben. De statige olmen van Apps Court-park waren wit van den rijp. Op het terras, vanwaar men een schoon uitzicht over het pad had, dat naar de rivier leidde, wandelden twee dames, door een grooten hond gevolgd. De kleeding van de langste der dames, schoon eenvoudig, was van rijke stof, omzet met zwart bont. Het was een schoon meisje, van niet meer dan achttien jaren, iets boven middelmatige lengte, maar goed geproportionneerd. Het was een in alle deelen liefelijke verschijning. De dame, met wie zij zich op opgewekten toon onderhield, scheen een bevoorrechte ondergeschikte te zijn. Van de

hoogte van het terras werd hunne aandacht getrokken door een lichte boot, welke vlug over den stroom gleed. Gemakkelijk konden zij twee roeiers onderscheiden en een heer, die aan het roer zat. Het duurde niet lang of ook zij werden opgemerkt, en een groet hun toegewuifd door den passagier, die de boot naar den oever stuurde, er uitwipte en het volgende oogenblik voor hen stond. Het was de moedige reiziger van gisteren.

„Dat is een aangename verrassing u hier te ontmoeten, Eveline,” riep hij uit, hare hand grijpende, die zij zich niet haastte terug te trekken.

„En uw bezoek is niet minder verrassend,” antwoordde zij. „Gij zijt zoo lang van Apps Court weggebleven, dat wij begonnen te twifelen of wij u ooit hier weder zien zouden.”

Eveline trachtte een verontwaardigd gezicht te zetten, maar haar schitterende oogen en blijde uitdrukking van gelaat weerspraken haar.

„Het is niet moeielijk, Eveline, zooals gij weet, om rekenschap van deze afwezigheid te geven.”

„Ja, Eduard, het doet mij leed, dat mijn lieve vader zooveel minder van u schijnt te houden dan vroeger. Ik vrees dat het Sinisterne's bedrijf is. Naarmate hij zich bij mijn vader meer heeft ingedrongen, is deze minder met u ingenomen geweest. En meer dan eens heeft het mij gehinderd, dat er in mijne tegenwoordigheid afkeurend over u gesproken werd.

„Ik veronderstel in betrekking tot de politieke bewegingen in den laatsten tijd?” gaf de jonge man te kennen.

„Juist,” antwoordde zij. „Bijna iedere week worden hier des nachts geheime vergaderingen gehouden, waarbij beiden natuurlijk tegenwoordig zijn. Gewoonlijk heeft dan Sinisterne den volgenden dag lange afzonderlijke gesprekken met mijn vader. Ook worden er geheime boden heen en weer gezonden in verschillende richtingen. Sinisterne durfde onlangs zeggen dat gij opzettelijk wegbleeft, om niet den schijn te hebben iets met hunne ondernemingen te hebben uitstaan, uit vrees voor gevaar. Ik kon niet nalaten te antwoorden, dat ik mij overtuigd hield dat geen vrees voor eenig gevaar Eduard Waynflete zou weêrhouden te doen, wat hij meende recht te zijn.”

„Ik heb mij niet meer te beklagen over de beschuldiging, na zulk eene verdediging,” zeide Waynflete, wiens gelaat ontspande bij het hooren dezer rechtvaardiging. „Hoe lang is het geleden, dat ik op Apps Court was?” vervolgde hij. „Zeven weken, denk ik.”

„Gij veronderstelt toch niet dat ik de weken tel tusschen uwe bezoeken, wel?” zeide Eveline.

„Misschien wel,” antwoordde Waynflete; „ik weet het niet. Maar *ik* heb ze geteld, en het is zeven weken — o zulke lange vervelende weken — sinds ik hier geweest ben. Ik was niet gewoon zooveel *dagen* te laten voorbijgaan, zonder hier te komen.

en de toenemende zwakheden van den ouderdom, gepaard met de vlucht van Jakobus en de opvolging van Willem, hadden hem verschrikkelijk opvliëgend gemaakt.

Sinisterne, van wien Eveline gesproken had in haar onderhoud met Wainflete en met wien de lezer reeds kennis gemaakt heeft, was van hooge geboorte en voorname relatiën. De jongere tak der familie, waartoe hij behoorde, had bij opvolging gedurende eenige geslachten den post bekleed van kamerheer aan het hof op Hampton. Dit had hem, evenals ook zijn vader vóór hem, instaat gesteld in vroeger dagen aan Sir Hugh menige beleefdheid te bewijzen, als deze aan het hof kwam. Op deze wijze was hunne bekendheid begonnen en daar zij dicht bij elkander woonden, hadden zij elkander over en weer menigmaal bezocht, waardoor er tusschen de beide huizen een nauwe band was ontstaan. Sinisterne hield Sir Hugh op de hoogte van al de samenzweringen en plannen, die de Jakobijnen voortdurend smeedden en in de meeste waarvan hijzelf bovenaan stond. Deze ijver vooral voor de zaak des konings had Sir Hugh's hart voor hem gewonnen en gepaard met zijn kans op het pairschap, wanneer de rechte lijn van zijn huis uitstierf, dat veel waarschijnlijkheid had, was hij niet ongenegen eene verbindtenis met Eveline te begunstigen.

Onze wandelaars traden het huis binnen en terwijl Eveline zich terugtrok om van kleeding te verwisselen, werd Waynflete door den hofmeester, die blijde scheen hem te zien, in de groote ouderwetsche zaal geleid, waar Sir Hugh bij het vuur zat. Zijn sneeuw-wit haar en een litteeken aan het voorhoofd, ontvangen op Edgehill, gaven hem iets belangwekkends, en het was met dat betoon van eerbied, dat de jeugd zoo goed staat tegenover den ouderdom, dat Waynflete den ridder naderde en groette. Deze groet werd, schoon hoffelijk, met stijfheid beantwoord.

„Aan welke buitengewone omstandigheid hebben wij een bezoek te danken van Mr. Waynflete?” vroeg hij. „Wij genoten sinds lang die eer niet.”

„Dat is zoo, Sir Hugh, het was echter niet uit gebrek aan genegenheid, dat...”

„O, gebrek aan genegenheid was het zeker,” viel de ridder in. „Maar gij waart altijd oprecht.”

„Gij verstaat mij verkeerd, Sir Hugh. Ik zeide, het was *niet* uit gebrek aan genegenheid, dat mijne bezoeken zoo schaarsch geweest zijn. Ik dacht minder welkom te zijn dan vroeger.”

„O, wat dat betreft, Mr. Waynflete, zal ik u niet tegenspreken”, antwoordde de ridder. „Als knaap had ik de beste verwachting van u, maar toen ge tot de Whigspartij overhieldet, en u onthieldt van alle plannen tot herstel van de dynastie, voelde ik lust u den rug toe te keeren. Zoolang gij trouw bleef aan koning en kerk, was er niemand meer welkom onder mijn dak, dan de zoon van mijn ouden makker Geoffrey Waynflete.”

„Maar,” zeide de jonge man, „toen de koning zelf ontrouw werd aan eigen eed, aan de kerk, aan het land, toen werd het noodzakelijk voor een man zijne gehechtheid aan den troon te onttrekken, of onverschillig te worden voor de burgerlijke en godsdienstige vrijheid der natie; toen Jakobus...”

„Wat, denkt de jongen dat ik hier wil zitten naar verraad te hooren in mijn eigen huis,” riep Sir Hugh uit. „Er is een tijd geweest, dat ik voor minder dan dit iemand de deur uitgezet zou hebben. Maar, ik ben nu oud en moet toelaten, dat daar misbruik van gemaakt worde. Ga voort, mijnheer, ga voort en wond de gevoelens van een hulpeloos, oud man.”

Op deze wijze was de oude ridder gewoon iedere poging tot vriendelijke gedachtenwisseling of uitlegging onmogelijk te maken.

„Ik kwam hier,” antwoordde Waynflete, „niet om oude geschillen op te rakelen; maar veeleer om te trachten die uit den weg ruimen, Sir Hugh. Ik ben hier om u te vertellen,” zeide hij, terwijl hij wat dichterbij kwam en zijn stem liet dalen, „dat ik mij bij het komplot heb aangesloten, met éen voorbehoud, en aan de bijeenkomst van Vrijdagnacht zal komen deelnemen.”

„Aangesloten bij het komplot, zonder voorbehoud,” riep Sir Hugh vroolijk uit, Waynflete's hand hartelijk schuddende. „Het verwondert mij niet de oude trouw te zien herleven; uws vaders zoon kon niet anders.”

Waynflete was op het punt om te herhalen dat er wel een voorbehoud was en dit te noemen, waardoor de vreugde van den ouden heer aanmerkelijk getemperd zou zijn; doch werd verhinderd... door het binnentreden van Eveline.

„Gij behoeft uw ouden speelmakker niet meer te verzaken, gelijk ik was begonnen te vreezen,” zeide Sir Hugh tot zijne dochter. „Er steekt toch iets goeds in den rebel. Geef hem uw hand en wensch hem geluk met zijn terugkeer.”

De hand werd gereedelijk, schoon niet zonder verbazing, gegeven en de hartelijkheid waarmede deze gedrukt werd en de vriendelijke uitdrukking van haar oog, bewezen dat het meer dan een koude plichtpleging was.

„En nu,” hervatte de ridder, „gij blijft immers den dag bij ons doorbrengen? Eveline, zorg dat er wat te eten wordt gebracht voor onzen gast.”

„Niets zou mij aangenamer zijn dan te blijven,” zeide Waynflete; „een klein avontuur, dat ik gisteren had, maakt het echter noodzakelijk dat ik vanmiddag te Hampton ben. Ik werd aangevallen door een roover op weg van Windsor naar huis en slaagde, met eenige moeite, hem gevangen te nemen. Hij bekende later Duval te zijn.”

„Duval,” riep Sir Hugh uit, „dat is een gewichtige vangst.”

„Hij wordt nu gevangen gehouden in het paleis,”

zeide Waynfflete, „en zal hedenmiddag voor Rechter Sorftmannes gebracht worden.”

„Kom, vertel er ons wat van,” zeide de ridder. „Ik denk dat gij een harden dobber gehad hebt.”

„Ik ben haast geneigd hem de beste zwaardvechter van ons beiden te achten,” hernam Waynfflete, „maar ik houd mijzelf voor de sterkste.”

Door veel vragen kreeg de oude heer de bijzonderheden van het gevecht te weten, en toen hij hoorde dat het drie tegen een geweest was, flikkerden zijn oogen nog eens met het oude vuur van vroeger.

„Waynfflete,” zeide hij vol bewondering, „ik ben trotsch u tot mijn vriend te hebben, misschien...”

Hier hield hij plotseling op; maar de blik, dien hij wierp van Waynfflete op zijne dochter, was niet moeielijk te verstaan, een blik, die voor beiden niet verloren ging, maar hunne harten deed trillen van vreugde.

Waynfflete stond op en nam haastig afscheid, daar het hoog tijd werd, om op het afgesproken uur Hampton te bereiken.

De schaduw op den zonnewijzer van de oude, grijze kerk van Hampton wees reeds over middag, toen, na een snellen roeitocht over de rivier, Waynfflete aan wal stapte en met vluggen tred de dorpsstraat vervolgde tot hij het huis bereikte, dat reeds vele geslachten aan de familie Sorftmannes had toebehoord. Hij werd in de rechtszaal gelaten; de voorbereidselen, die hij daar gemaakt zag, deden hem in lachen uitbarsten, trots de moeite, die hij deed om zich goed te houden.

Op het vernemen van de tijding, door den kapitein van de wacht, uit het paleis aan Rechter Sorftmannes gezonden, dat de gevreesde roover Duval voor hem zou gebracht worden, om door Mr. Waynfflete van Coombe te worden beschuldigd, was de schrik van dezen waardigen magistraat onbeschrijfelijk groot. Hij was een kort, dik man met een rood gelaat. Het eerste oogenblik snakte hij naar adem, eindelijk kreeg hij lucht genoeg om te spreken.

„Duval!” riep hij uit. „Die vreeselijke man door mij verhoord worden! Nooit! Ik zou mij niet veilig achten, zonder een troep cavallerie om hem van mij af te houden — en wat heb ik? niet meer dan acht man om op te kunnen rekenen. Wel, Duval staat alleen zes man. Neen, ik wil hem niet in verhoor nemen; ik beef reeds bij de gedachte met hem in één kamer te zijn, ik zou niet instaat zijn een woord te zeggen of te hooren. Er zijn meer rechters in het land; waarom hem voor mij gebracht?” vroeg hij op een toon om medelijden mede te krijgen.

Mevrouw Sorftmannes, die hierbij tegenwoordig was, voorkwam dat haar echtgenoot een mal figuur maakte en (zeker niet voor de eerste keer) nam zij op zich voor hem te antwoorden.

„Zeg aan den kapitein,” zeide zij, „dat Zijn EdelAchtbare precies om twaalf uur zitting zal houden.”

„Dat zal waarschijnlijk niet lang van duur zijn,” bromde Zijn EdelAchtbare, maar waagde het toch niet een andere boodschap aan den man te geven, die zijn best deed een glimlach te verbergen, toen hij afscheid nam.

Ofschoon het den rechter in zooverre tegenliep, gebeurde er toch iets in zijn voordeel. Zijn moediger echtgenoot moest op eenige boodschappen uit naar Kingston, en dit gaf Zijn EdelAchtbaren de gelegenheid al zulke voorbereidselen te maken, die hij in het belang zijner veiligheid noodig achtte. Nauwelijks was Mevrouw Sorftmannes dan ook vertrokken of haar manhafte echtgenoot greep rondom zich naar verdedigingsmiddelen en begon met uit het voorhuis een oud harnas te halen, door een zijner voorvaderen gedragen, dat hij, door zijn klerk geholpen, aangespte. Den helm, zonder vizier zijnde, zette hij verkeerd op. Het achterste gedeelte rustte op zijn voorhoofd, zóo, dat hij het elk oogenblik voor zijn gezicht kon laten vallen en het hem met oogen en al bedekte. Vervolgens riep hij alle mannen en jongens van zijn huis bijeen, en reikte al de vuurwapenen, die hij bezat uit, met order die van dubbele ladingen te voorzien. Pieken en zwaarden werden mede rondgedeeld. Zelf nam hij de lans, die bij zijne wapenrusting hoorde, wijselijk overleggende, dat hoe verder hij zijn vijand van zich af kon houden, hoe veiliger hij zich zou voelen. Maar hiermede beschouwde hij zijne verdedigingsmaatregelen nog niet voldoende. Zijn eerste plan was dat de gevangene zou staan in éene kamer en hij en zijn lijfwacht in een andere daarnaast, en het verhoor met luider stem zou gehouden worden, — maar zijn klerk was van meening dat dit niet wettig zou zijn. Hij kwam nu op den inval zich te verschansen achter een partij banken, „want,” zeide hij, „die ellendige roover mocht mij eens bespringen, voordat ik of mijne mannen daarop verdacht waren.”

Toen hij met dit een en ander gereed was, bevond Zijn EdelAchtbare zich, door ontsteltenis en inspanning, in zulk een staat van opwinding, dat hij zijn eigen vrouw niet zou herkend hebben, wanneer zij als gevangene voor hem werd gebracht. Hij nam zijn plaats in en stelde zijne mannen op aan weerszijden van hem, even na elven, uit vrees, dat, zoo de gevangene eens vroeger mocht verschijnen dan hij verwacht werd, hij van zijn wacht mocht gescheiden worden. Zóo zat hij kant en klaar, steeds zenuwachtiger wordende naarmate het uur naderde, totdat op het haastig binnentreden van Waynfflete, weinige minuten over twaalfen, de rechter een sprong deed, niet twijfelende of de roover was ontsnapt en gereed hem te overvallen, zoodat de helm over zijn gezicht viel, hem totaal belettende iets te zien, wat hem te meer in verwarring bracht; daarop stootte hij in het wild met de lans, tot groot gevaar van de omstanders en met het hoofd in eene houding alsof hij een aanval zou beginnen, gaf hij zulk een

belachelijke vertooning, dat het te veel bleek te zijn voor den ernst van Waynflete.

Temidden van dit gemakkelijke tooneel verscheen een bode met het belangrijke nieuws, dat de gevangene werkelijk ontsnapt was. Bij het binnentreden der kamer, waar hij in verzekerde bewaring werd gehouden, om hem zijn ontbijt te brengen, ontdekte men dat hij op geheimzinnige wijze verdwenen was. Hoe dit mogelijk was kon niemand begrijpen, daar er voortdurend schildwachten op post gestaan hadden voor zijn deur, en al ware het mogelijk geweest dezen te misleiden dan nog had hij moeten stuiten op een wacht aan iedere poort van het paleis. Het venster was open gevonden, waaruit men opmaakte, dat hij langs dien weg moest gekomen zijn, maar de afstand tot den grond was te groot, om dezen te bereiken zonder hulp en al was hij daartoe bij machte geweest, dan nog was het verder onmogelijk uit te breken. Patrouilles te paard hadden de gansche nabuurschap doorkruist, zonder resultaat en daar Duvals merrie zich nog in den stal bevond, oordeelde men dat hij zich dichtbij ergens moest schuilhouden.

Deze tijding werd door Waynflete ontvangen met onverschilligheid, niet door Mr. Sorftmannes. Eerst voelde hij een soort van verlichting, dat hij het ontzettend gevaar was vrijgelopen hem te verhooren; maar toen hij meer bepaald werd bij het feit dat hij vrij was, be kroop hem de vrees voor een nachtelijk bezoek, het beroep van struikroover met dat van inbreker verwarrende.

Waynflete zette kort daarna zijn weg voort naar huis, tot zichzelf zeggende: „Eigenlijk moest ik het mij aantrekken dat de knaap ontsnapt is. Ik kan echter niet zeggen, dat ik dit doe. Plichtshalve bracht ik hem in bewaring, maar het deed mij toch leed dezen maatregel te moeten nemen tegenover een zoo dapper vijand, dien ik overwonnen had. Hoe op aarde is het mogelijk, dat hij losgekomen is — geholpen denk ik — verraad waarschijnlijk.”

Deze gedachten maakten spoedig plaats voor andere, meer belangrijke, en betreffende den gelukkigen morgen dien hij op Apps Court had doorgebracht. Hij herinnerde zich opnieuw den gunstigen indruk, die zijn gevecht en het besluit, dat hij hem had medegedeeld, op Sir Hugh gemaakt hadden. Hij vroeg zich voor de honderdste maal af, of hij tot dit besluit gekomen was, gedreven door de zucht om dien ouden heer gunstig voor hem te stemmen; maar zijn geweten pleitte hem vrij.

Waynflete was niet de man, om hartstocht te stellen in plaats van beginsel. Hij dacht over zijn gesprek met Eveline na. Hij riep ieder gesproken woord voor zijn geest terug; wenschte dat hij dit anders gezegd had, iets anders weggelaten had, was verwonderd dat hij dat vergeten had te zeggen enz. en vond zichzelf tehuis en zich verwelkomd door zijn goede oude moeder, juist toen hij klaar was

met de achttiende verbeterde revisie van zijn deel in het gesprek.

DE FEESTEN TE LONDEN.

Gelijk we in ons vorig Nr. meldden, vierde kort geleden de Christelijke Jongelingsvereniging over heel de wereld het Gouden feest. Allereerst deed zij dit door haar afgevaardigden, die te Londen bij duizenden vereenigd er tegelijk de 13e Wereldconferentie hielden. Nederland was door een 70 personen vertegenwoordigd, afgevaardigden en vrienden van het Nederlandsch Jongelingsverbond, afdeeling van den Wereldbond.

Wat er te Londen is geschied, kan men beknopt en goed sàamgevat lezen in een boekje van 40 bladz., dat tegen toezending van 11 cts. bij den heer C. C. Callenbach te Nijkerk verkrijgbaar is. Wij moeten ons beperken tot den hoofddag der Conferentie, den Jubileum-dag, Woensdag 6 Juni, (toen ook in Nederland de Christelijke Jongelingsverenigingen tot dankzegging en feestelijk saàm waren). We ontleenen de beschrijving aan de zeer goed gestelde verslagen over de Conferentie in de *Jongelingsbode*:

„Op Woensdag 6 Juni was de groote vergaderzaal in Exeter Hall weer evenvol als de vorige dagen.

De vroegere postmeester generaal der Vereen. Staten van N. A., de heer Wanamaker, presideerde. Nadat hij hartelijk was begroet, nam hij het woord, en zeide, dat hij het voorrecht had een der pioniers van het vereenigingswerk in de V. S. te zijn. Hier in deze vergaderingen, hernam hij, zien wij hoe groot de Heer een man kan maken, die zichzelf aan Hem heeft overgegeven; want wij zullen het allen toestemmen, dat heden geen man ter wereld is, die zooveel ten goede mocht dienen als Sir George Williams, en indien Koningin (Victoria) de eerste naam in de wereld is, dan is hij — G. Williams — de eerste man. Luide toejuichingen. Zoo grootsch als Londen was met hare kathedraals, zoo grootsch was deze conferentie door den Heer ons gegeven en door den Heer geleid en gezegend.

In deze dagen heeft spreker geleerd hoe klein de wereld is, hoe dicht wij bij elkander staan, maar ook hoe het mogelijk is de wereld tot God te keeren. Het woord vreemdeling en buitenlander bestond niet meer. Zij waren één, trots den wonderlijken twist der tongen. — Luid gejuich en applaus. — Ofschoon hij van sommige talen geen woord kon vatten, had de H. Geest hem alles vertaald, en het stralend gelaat, de klank der stem hadden hem gezegd, dat de sprekers van God waren en burgers van zijn rijk, en dat hunne harten vervuld waren met geestdrift en moed voor het groote werk, waartoe Hij hen riep. Waarlijk hun gemeenschap was met den Vader en met den Zoon.

• Spreker wenschte allen met zich te kunnen mede-

nemen naar Amerika, om te toonen welke wonderlijke dingen God door de C. J. V. gewrocht heeft over dit land, over de wereld.

Het werk der C. J. V. had het zegel der gemeente en van den staat ontvangen. Het was erkend dat hare leden niet in den mist leefden, doch dat het mannen waren met een juisten blik, heldere begrippen en gevestigde plannen omtrent het werk, dat door de C. J. V. behoort gedaan te worden. Bovendien geloofde hij, dat het duidelijk bewezen was, dat zij geen tegenstanders van eenige gemeente waren.

Wanneer iemand lid eener C. J. V. wordt, is hij niet minder een waardig lid der gemeente Gods. Dewijl zij trouw zijn aan hunne gemeente, zijn zij evenzeer trouw in den bijzonderen arbeid hunner C. J. V.

Het was goed een vaderlander te zijn, — doch is er niet een patriotisme van het Koninkrijk der hemelen — een geestelijk patriotisme en ijver voor het rijk Gods? Hij hoopte, dat al de aanwezigen van heilige liefde blakende en verwarmende als vuur in heel de wereld opnieuw zegen zouden verspreiden.

De volgende spreker Ds. Mc. Cornick hield een bezielende rede over de waarde van waarachtige vriendschap. Een der grootste weldaden der C. J. V. was vriendschap te scheppen en vriendschap te bewaren. Napoleon beleed nooit een vriend te hebben gehad. Hij had vele bewonderaars, doch geen vriend. Insgelijks Cowper, toen zijn bediende hem vroeg een vriend te mogen begroeten, zeide hij: Ik ga met u, want ik heb nog nooit zoo iemand gezien.

De C. J. V. weet echter wat het zegt vriendschap te hebben en zij heeft geloof in haar groote macht.

De C. J. V. was een weldaad voor den Staat, want de beste burgers zullen zij wel zijn, die zich laten leiden door de beginselen, vervat in het Boek door God gegeven. Zij brengen het hunne er toe bij het peil van het maatschappelijk leven te verhoogen, en waar zij bestaan, oefenen zij invloed ten goede, want zij vormen de karakters voor den tijd en heiligen ze voor de eeuwigheid.

Ds. Muuro Gibson wees er op, hoe de C. J. V. haar oorsprong had in den tijd waarin onder den invloed van Strauss voorspeld werd, dat het Christendom welhaast zou hebben uitgediend, doch de groei en de ontwikkeling der C. J. V. over heel het rond der aarde had deze voorspelling beschaamd, zooals niets te voren dit deel.

Dr. Theodoor Cuyler van Brooklyn vroeg wat de laatste 50 jaren ons geleerd hadden en dan was het, dat wij allen slechts hadden één Heer, één boek, één doel, één hemel, waaruit kracht en zegen nederdaald.) Toen de spreker aan het slot zijner rede zeide: wij hebben te zwemmen of te zinken met onzen dierbaren bijbel, want God heeft ons

geen ander gegeven, ontstond er een luid gejuich. Hij eindigde met den wensch, dat wij de tweede helft dezer eeuw zouden aanvangen in eenheid des geestes, vervuld van liefde voor Christus en voor de wereld.

Verschillende andere sprekers erlangden nu nog het woord. Voorts werden een aantal telegrammen en brieven uit alle oorden der aarde voorgelezen, benevens een manifest der Engelsche Vereen. en een der Londensche Vereen. met het oog op de onthulling van 't borstbeeld van Sir Williams, die dezen avond zou plaats hebben. Het groote feit van den dag was de bijeenkomst in de Albert Hall. Bijna 14000 menschen kwamen hier saam, en het ontzaglijk groot gebouw was daardoor van den grond tot de bovenste galerijen stampvol. De aanblik op die menigte was overweldigend.

Het programma voor dezen Jubileum-avond was geheel afwijkend van al het andere.

Nadat het prachtige orgel op geheel eenige wijze door den organist bespeeld was, en de Voorzitter afgevaardigden en vrienden had begroet, toonden de leden der Londensche Vereen. hoe ver zij het brachten in de gymnastiek. De bewegingen werden onberispelijk uitgevoerd. Toen volgde eene uitvoering door het koor van Zweedsche afgevaardigden. Dit was meer dan ooit in haar volheid en kracht en dwong algemeene bewondering af.

Daarna werd er een reeks van gewijde muziek, o. a. Mozarts' Gloria in Excelsis ten gehooore gebracht en zong Mevrouw Stirling een prachtige solo. Daarmede was het eerste gedeelte van het Programma afgelopen.

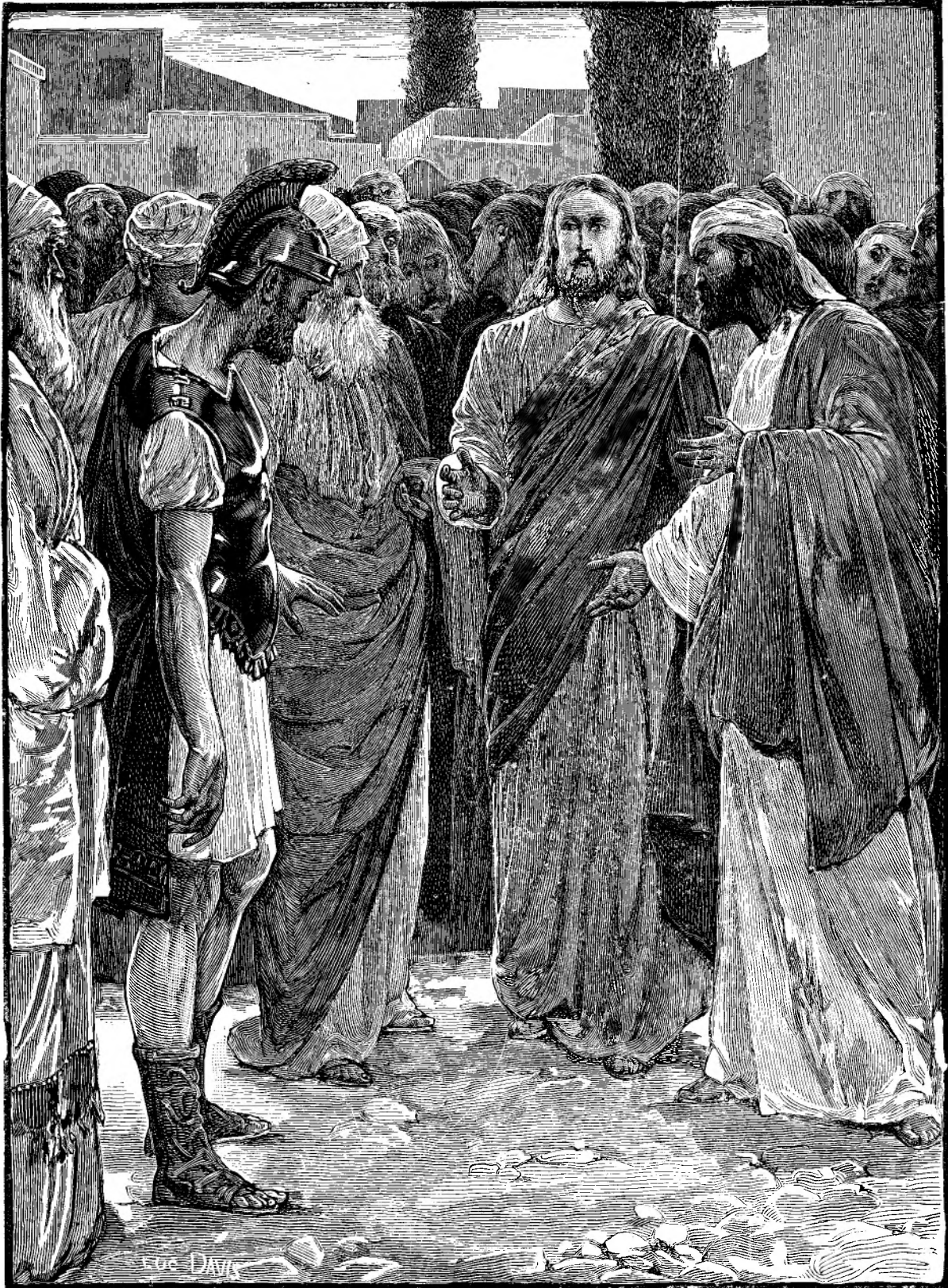
Het tweede gedeelte werd begonnen met het uitspreken van een gebed in de Duitsche, Engelsche en Fransche taal. Daarna las Lord Kinnaird een telegram voor van Lord Aberdeen in Canada, waarin bovenal George Williams hartelijk werd geluk gewenscht. Lord Kinnaird zou de buste van G. Williams onthullen.

Hij rekende het zich een groote eer het orgaan te mogen zijn, waardoor de bestuurders en leden der vereenigingen spraken, die door hunne inschrijvingen om G. Williams en zijne echtgenooten een klein bewijs hunner genegenheid gaven. Wat had de heer G. Williams gedaan? Deze bijeenkomst was klein, vergeleken bij hetgeen hij voor de wereld verrichtte. Het werk was drievoudig. Had de C. J. V. ook de stoffelijke en de verstandelijke belangen der jongelui gezocht, G. Williams had de geestelijke betekenis in iedere Vereen. steeds voorop gesteld. Ieder bestuurslid, ieder lid der Vereen., ieder vriend der Vereen., allen wenschten Sir G. Williams geluk en een lang leven.

In naam der vereenigingen onthulde hij, onder aanhoudend gejuich der schare, het borstbeeld.

De heer C. Williams opstaande om te antwoorden, werd daverend begroet.

DE KONINKLIJKE HOVELING.

Het was een geheel eenig schouwspel, die massa menschen te zien opstaan, wuivende met hoeden en zakdoeken, een geruimen tijd te hooren juichen. Eindelijk keerde de stilte weer.

De voorzitter (Sir. G. W.) dankte Lord Kinnaird voor de vriendelijke woorden zooveel gesproken, hij gevoelde maar al te wel zooveel vriendelijkheid niet verdiend te hebben. Toen hij met de vereeniging begon, had hij nooit iets van zulke dingen gedroomd — algemeen gelach en applaus — dat dit kleine plantje zoo zou zijn gegroeid, zij hadden het zich nimmer kunnen voorstellen. De Heer heeft dit alles gedaan.

Waarom men hem zooveel liefde bewees, hij begreep het niet. Maar hij was dankbaar, zeer dankbaar. En hij was dankbaar jegens H. M. de Koningin voor de eer hem aangedaan, en dankbaar jegens den burgemeester en het gemeentebestuur.

Deze eerbetooningen waren gekomen nu hij wel een weinigje begon op te schieten, maar hij was toch nog een jong man, en hoopte gespaard te worden om nog iets goeds te doen voor jonge menschen. Al deze heerlijke bijeenkomsten bewezen dat er een toekomst was voor de C. J. V. Zij beteekenden een verbazenden vooruitgang en hij hoopte dat zij in landen zouden gezien worden, die zij tot nu toe niet als overdekten. Daar was b. v. Indië, er waren nog slechts 40 of 50 vereenigingen. Wij wenschen den jongen mannen van Indië, wij wenschen evenzoo den jongelui in China en Japan, dat hun land met Vereen. overdekt worde.

Vele moederharten hadden van vreugde gejuicht gedurende deze 50 jaren, als hunne zonen tot de Vereen. kwamen en Jezus daar vonden. Indien jongelieden niet bekeerd zijn, doen zij kwaad; want jongelui kunnen slechts of goed of kwaad doen. Is er een beter werk dan jongelieden te redden, die de duivel wil bederven?

Spreeker dankte nogmaals uit den grond zijns harten voor alle liefde en toegenegenheid.

Prins Oscar van Zweden, een onberispelijk spreker, bracht de hartelijke groete over der Zweedsche vereenigingen. Vele jeugdige harten waren dezen dag in Zweden biddende voor G. Williams en God dankende voor hetgeen Hij vijftig jaren geleden in het harte gaf; zoo ook de vrienden in Noorwegen. Hij was dikwijls de vader der Vereen. genoemd en terecht. Behage het den Heer hem nog in dit werk te houden. De Zweedsche zangers wilden op hunne wijze aan hunne wenschen uitdrukking geven en zongen Ps. 92.

Toen nam Dr. Fleming het woord. Wij hadden elkaâr dezer dagen slechts in het gelaat te zien, om te bemerken hoeveel *vereeniging* vermocht te doen, en hoe weinig isolement dezer dagen vermag. De C. J. V. maakte op den jongen man een diepen indruk, doch óók op de gemeente Gods en óók op de wereld.

Het was een geheel eenig feit, dat het werk der C. J. V. door henzelfen werd verricht, en als jongelui de handen aan het werk slaan, kan er veel gedaan worden. Het verheugde hem den heer Williams zelf te hooren zeggen, dat hij nog een jonge man was. De J. V. was een der groote Christelijke krachten om goed te doen. De heer W. had gezegd, dat zij een toekomst had, en hij geloofde het, want zij had een bijzonder werk te verrichten. Zij zocht geen kerk of secte te vormen, doch zij zocht de jeugdige Christenen te vereenigen om samen te dienen en te arbeiden tot de uitbreiding van het Godsrijk. Hij was dankbaar, dat zij een lastbrief had, den Bijbel. De waarheid Gods is instaat den jonkman een reus te maken. Ware Christenen zijn altijd arbeiders, en hij wist niets beters om Christelijke vereenigingen te doen bloeien, dan Christelijke arbeid.

Moge de Heer den dag verhaasten, waarop alle arbeid één is.

Mevr. Sterling, die met veel aandrang verzocht werd nog eens haar tweede solo te zingen, begaf zich langzaam naar het midden van het platform, en sprak met haar klaar stemgeluid: „Waarde broeders en zusters, laat ons slechts één vaderland hebben, het vaderland daarboven; laat ons hebben éene Kerk, de onzichtbare Kerk Gods, en laat ons God den Vader liefhebben met geheel ons hart, met geheel onze ziel en onze naasten als onszelven.”

Dr. Parker van de City Temple, die hartelijk begroet was, zeide: Het wordt nu tijd dat er eens iemand op leeftijd opstaat onder al deze jonge menschen — luid gelach. — Na de rede van Canon Fleming had hij iets mede te deelen omtrent het volgende jubilee — doodsche stilte. — Hij wilde mededeelen, dat over 50 jaren de Bisschop van Londen in de City Temple¹⁾ zou spreken, en de predikant van de City Temple in St. Paul's Kathedraal.²⁾ Niets zou dit verhinderen, want de Zone Gods was komende, en het Koninkrijk Gods was nederdalende op aarde. Dit was onze vaarwel-bijeenkomst, maar weldra zou er geen zee meer zijn. Tot zoolang zou het Evangelie gepredikt en door de Christelijke liefde gearbeid worden.

Ook deze jubileum-bijeenkomst was nu weldra ten einde. Een reusachtige lantaarn gaf in lichtbeelden het ontstaan en de ontwikkelingsgeschiedenis der C. J. V. te aanschouwen. Men zag de kamer, waarin de eerste vergadering werd gehouden, de eerste circulaire, de eerste kaart voor het lidmaatschap, portretten van den stichter als jongeling, het portret van den eersten Secretaris enz. Toen werd het Loflied gezongen, daarna door het Koor het Hallelujaliëd, en ten slotte werd de zegenbede over deze groote schare uitgesproken, en keerde iedereen huiswaarts.”

1) Staatskerk.

2) Geen Staatskerk.

Hetzelfde blad bevatte uit Amerika de volgende hulde in dichtmaat aan Sir George Williams, stichter der Britsche Jongelingsvereeniging:

TO GEORGE WILLIAMS,

Founder of the Young Men's Christian Association.

By Hattie Horner-Louthan.

(„To live in hearts we leave behind is not to die.”)

Upon his throne sat one whom all men seek
His name, The Coming Ages; at his shrine,
Pleads' all the world, the haughty and the meek,
„Oh, let me be remembered, — me and mine!”

„An empire have I founded,” cried one voice;
„Great thoughts I've uttered in the days ago;”
„Schools have endowed, made many hearts rejoice;”
„Great books I've written.” So the tide sweeps on!

Down from his throne steps he whom all men seek,
Himself to seek for one whom all men know,
Who founded for the strong and for the weak,
A greater than earth's empires long ago.

The dial marks the hour, — the jubilee.
O, founder of that broad, God-pleasing plan,
The Coming Ages seeks thee, offers thee
The memory, the gratitude of man! ¹⁾

¹⁾ Misschien wil een der lezers zijn krachten wel eens beproeven aan een vertaling der verzen van dit huldeblijk uit Amerika aan Sir Geo Williams. Wie echter ons een nog *beter* vers leveren wil, mag het ook vrij doen.”

Willen ook onze lezers hun krachten beproeven aan 't geen in de noot wordt voorgesteld?

DS. M'CHEYNE.

Van dezen man, ook bij ons geen onbekende, kan met recht gezegd worden, dat velen zich in zijne geboorte hebben verheugd, daar hij tot zeer grooten zegen voor velen geweest is. Velen zijn door hem tot den Heere gebracht geworden en hebben vrede gevonden in het zoenoffer van Golgotha.

Hij werd den 13^{den} Maart 1813 te Edinburg geboren. Zijn naam was Robbert Murray en hij de jongste van het gezin.

Wij zullen geen levensbeschrijving van M'Cheyne geven, daar in vertaling een voortreffelijk werk hierover voorhanden is, dat wij ter lezing aanbevelen. Slechts dit:

Reeds in zijn prilste jeugd opénbaarde zich bij hem een buitengewone ernst en eene zachtheid van karakter, waardoor hij door een ieder bemind was.

Later toen hij op school was, onderscheidde hij zich door dezelfde voortreffelijke hoedanigheden; alsook gedurende de jaren die hij aan de hoogeschool

te Divinity-Hall gedeeltelijk onder den beroemden Chalmers doorbracht; zoodat met recht van hem kan gezegd worden dat zijn leven verborgen was in Christus.

In het jaar 1837 werd hij predikant te Dundee, dat een rijk arbeidsveld voor hem opleverde. Aldaar komende, zeide hij: „Het is eene stad aan afgoderij en aan de hardheid des harten overgeleverd. Ik vrees dat ook hier toepasselijk is, hetgeen Jesaja zeide: „De profeten profeteeren leugen, en het volk heeft het gaarne.””

Bij het aanvangen van zijn leeraarsambt had hij met vele moeilijkheden te kampen, vooral omdat hij een zeer zwak gestel had, dat hem meermaals verhinderde datgene te doen, wat hij onder de plichten van den leeraar en herder rekende. Hij was zelfs genoodzaakt een tijdlang zijne gemeente, wier achting en liefde hij in groote mate bezat, te verlaten en zich naar Edinburg te begeven, tot herstel van gezondheid, van welke plaats hij een aantal brieven schreef zoowel aan zijne kennissen als aan zijne gemeente, die allen van de innigste liefde voor zijne kudde en tevens van den grootsten ootmoed getuigen.

Hoewel nacht en dag werkzaam aan het heil zijner gemeente, koesterde hij een warme belangstelling voor de zendingszaak. Altijd scheen hij als het ware te staan met de lendenen omgord, zeggende: „Zie hier ben ik, zend mij!”

Zijn gestel inplaats van te verbeteren, verergerde te Edinburg en zijne hartkloppingen duurden steeds voort. Eens werd hem gevraagd of hij lust had gedurende den tijd dat hij van zijn arbeid verstoken was, nuttig te zijn voor de zaak van Israel door buiten 's lands onderzoek te gaan en in persoon naar den toestand van Israel onderzoek te doen. Daar hij dit voorstel gretig aannam en de doktoren dit ook goedkeurden, maakte hij dan ook eene inspectiereis in Palestina.

Gelijk zijn leven was, alzoo ook zijn dood. Kort vóór zijn afsterven zeide hij: „De Heere staat aan de deur. Ontwaak, ontwaak, gij arm des Heeren, ontwaak als in de dagen van ouds, totdat elk uwer herders bereid gemaakt worde om der kudde, over welke de Heilige Geest hem tot opziener gesteld heeft, niet alleen het Evangelie Gods maar ook zijn eigen ziel mede te deelen. En ach, dat elk van hen instaat ware om, als hij in de weiden staat en uwe schapen en lammeren voedt, naar boven op te zien en tot U te zeggen: „Heere! Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik U liefheb.””

Een uittreksel uit een paar brieven zal ons M'Cheyne nog beter leeren kennen.

Het volgende schreef hij aan zijne gemeente, toen hij zich te Edinburg bevond.

„..... God is mijn getuige hoe ik naar u allen verlang met de innerlijke bewegingen van Christus Jezus, en de wanden mijner kamer getuigen, hoe

menigmaal de stille nachtwaken in smeekingen tot den Heer voor u allen zijn doorgebracht. Ik kan naar waarheid met Johannes zeggen: „dat ik geen meerder blijdschap heb dan hierin, dat ik hoor dat mijne kinderen in de waarheid wandelen.” En schoon velen van u vóór mij in Christus en levende ranken van den waren wijnstok waren, voordat ik in den wijngaard was uitgezonden, gelooft mij daarom toch, dat het ook van u waarheid is, dat ik geen meerder blijdschap heb dan te weten, dat gij meer en meer vervuld wordt door den Heiligen Geest en meer en meer vrucht draagt, tot heerlijkheid Gods des Vaders. „Hierin is de Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt.” Gij herinnert u wat Paulus, toen hij een gevangene des Heeren was, aan de Filippensen schreef, (Fil. 1:12): „Ik wil dat gij weet broeders! dat hetgeen aan mij is geschied meer tot bevordering van het Evangelie gekomen is.” Mijn vurig verlangen is dat gij en ik ditzelfde ook weten in de dingen die mij geschied zijn; opdat wij Gode en zijne leidingen met ons kunnen rechtvaardigen en de kastijding des Heeren niet klein achten.” Ik weet maar al te wel dat er velen onder u zijn, wien het volstrekt geen verdriet zou zijn, zoo al de dienstknechten des Heeren werden weggenomen. Och hoe velen zijn er wien het verblijden zou, zoo zij altijd zonder vreeze voor berisping waren overgelaten aan hunne zonden, en aan wat recht was in hunne oogen. En toch ben ik innig overtuigd dat het voor u: „die even dierbaar geloof met ons ontvangen hebt,” voor u die het volk des Heeren zijt, tegenwoordig een tijd van droefheid is en dat gij gevoelt wat Naomi gevoelde, dat de hand des Heeren tegen ons is uitgegaan. Het doel waarmede ik u nu schrijf, is u in korte woorden te verzekeren dat „het wel is” — „de Heere maakt alle dingen wel,” — en dat het werkelijk ter bevordering van het Evangelie onder u dienen kan.”

Ziehier een uittreksel van een brief aan een lid zijner gemeente, die op het krankbed was uitgestrekt.

„..... Gevoelt gij door eigen bevinding dat Rom. 5:3 waarheid bevat? Gij kunt de droefenis niet om haar zelfs wil liefhebben; bitter moet altijd bitter, en smart moet altijd smart zijn. God weet dat de droefenis u niet lief kan zijn. En echter kan Hij u, om den zegen dien zij medebrengt, er om leeren bidden. Werkt de verdrukking lijdzaamheid in u? Beweegt zij u den Heere Jezus inniger aan te hangen, u dieper in de rots te verbergen? Doet zij u „stille zijn en weten dat Hij God is?” Leert zij u uzelfen geduldig in zijne hand overgeven en geen anderen wil te kennen dan den zijne? Werkt de lijdzaamheid alzo bevinding — een bevindelike kennis van Jezus? Brengt zij u tot volkomen kennis van al zijne liefelijken, zoodat gij weet in wien gij geloofd hebt? En geeft de bevinding u een

levendiger hope der heerlijkheid — een ander anker der ziel binnen het voorhangsel? En geeft deze hope u een hart dat niet beschaamd zal worden, omdat de overtuiging daarin leeft, dat God u liefgehad heeft en u liefhebben zal tot den einde toe? O! als zij u daartoe gebracht heeft, is de vrucht der beproeving in u teweeg gebracht. Bid steeds voor mij, dat niets van den zegen der leidingen Gods met mij voor mij verloren ga. Leun geheel op Jezus. Bid om de uitstorting des Geestes Gods, opdat oneindig meerderen mogen behouden worden. Ik hoop dat het werk Gods aan deze plaats nog niet is opgehouden.”

Zulke mannen spreken ook nog nadat zij gestorven zijn.

Het zendingsschip van Harms.

In de heidevlakte van Luneburg in Hanover, ligt het groote en schoone dorp Hermannsburg, dat voornamelijk zijn middel van bestaan vindt in de bijenteelt. Dit dorp, dat, zooals wel te begrijpen is, niet is bevolkt met groote heeren en kooplieden, vormde op zichzelf een Zendelingsgenootschap, in der tijd onder het bestuur van den ijverigen predikant Harms.

Op zekeren dag had hij tot zijne gemeente gezegd: „Wij moeten iets doen voor den Heere. Wat zullen wij Hem antwoorden, als Hij vraagt, waarom wij het Evangelie, waarmede wij bekend zijn, niet aan zoovele Heidenen verkondigen, die het niet kennen? Wij moeten bidden, dat God ons zendingen geve!” — Als antwoord op die vraag, heeft Hermannsburg op eigen kosten een instituut opgericht, tot opleiding van zendingen, en later een schip laten bouwen om hen naar hunne verschillende bestemmingen te brengen.

De boeren hebben zelf gearbeid aan het zendingshuis, en zijn in dat werk geholpen door de eerste kweekelingen, die het betrekken zouden. Dit gebeurde in 1849. En wat nu het schip betreft, dat deze vrome menschen later voor de aanzienlijke som van f 35,000 kochten, die koop had op de volgende wijze plaats:

De predikant Harms was door eenen samenloop van omstandigheden op de gedachte gekomen, om zulk een schip te hebben; maar bergen van zwarigheden rezen er bij hem op. „Het baatte mij niet,” zoo verhaalt hij, „of ik al met God over deze zaak worstelde. Mijn beste vrienden bestreden mijn plan, dat zij als dwaas beschouwden. Eindelijk, in eenen nacht, nadat ik vurige gebeden tot God opgezonden en de zaak geheel en al in zijne handen overgegeven had, riep ik overluid en uit den diepsten grond mijns harten: Nu voorwaarts in Gods naam! Van dat oogenblik af hield alle twijfel en aarzeling op. Het noodige geld kwam bijeen, zonder dat het noo-

dig was een enkele gift te vragen. Eenvoudige boeren gaven daartoe duizend gulden en meer."

Voegen wij hierbij, dat die broeders letterlijk leefden als vreemdelingen hier op aarde. Zij vergevoelden zich met het noodzakelijkste. Het beste van hunne winst was voor den Heere. Er werd in het dorp geen sierlijk stuk huisraad of kostbaar voorwerp gevonden. Daarentegen was er niemand, die gebrek leed. Een ieder gaf mild en blijmoedig. Een enkel voorbeeld: Een arme daglooner had in eene ziekte, die drie weken duurde, alles verteerd. Hij had met eenige vrienden het heilig Avondmaal gebruikt, en met zijne vrouw en vier kinderen deel genomen aan het gemeenschappelijk gezang. Bij het zingen van het laatste vers bemerkte de predikant, dat zijne oogen vol tranen stonden. Toen zijne vrienden vertrokken, vroegde hij hem of hij bedroefd was, omdat hij zijne betrekkingen moest verlaten. De stervende toonde zich zeer verwonderd over deze vraag. „Hebben zij den Heere niet?" zeide hij op plechtigen toon. „Hij zal mijne gebeden verhooren; Hij zal de Vader der weezen en de steun der weduwe zijn. Niet waar, moedertje! gij zijt immers ook niet bekommerd; gij gelooft immers in Jezus?"

„Ja zeker," antwoordde de vrouw, „ik geloof in Jezus, en verblijd mij, dat gij tot Hem gaat. Hij zal mij helpen om de kinderen op te voeden, en als de tijd daar zal zijn, dan zal ik u met hen volgen."

„Waarom weendet gij dan?" vroegde de predikant.

„Ik dacht, dat indien het gezang op aarde reeds zoo schoon is, het nog veel schooner zal zijn, wanneer de engelen daarbij hunne stemmen zullen paren, en ik weende van blijdschap, toen ik bedacht, dat ik weldra de zaligheid genieten zou."

Daarop gaf hij zijne vrouw een teeken, en deze nam uit de kast een schoteltje, waarop zes stuivers lagen. Hij nam ze met een bevende hand op, gaf ze aan Harms en zeide: „Dat is voor de Heidenen, opdat zij leeren mogen hoe zij sterven moeten." De predikant zag de vrouw aan, die, terwijl zij een teeken gaf van toestemming, er bijvoegde: „Dit waren wij overeengekomen. Wij hebben berekend, dat wanneer al de onkosten der begrafenis betaald waren, dit geld zou overschieten."

„En wat houdt gij dan over?"

„Den Heere Jezus."

„Hij is zeer goed en zeer rijk," voegde de stervende er met een zwakke stem bij.

Een vreemde vriend, die bij de kinderen zijner school veel belangstelling voor de zending had opgewekt, wachtte reeds lang, totdat het kleine bedrag, dat hem ter hand werd gesteld, een thaler zou beloopten. Thans was de som vol en zond hij haar. Een negenjarig meisje had aan dit zendingswerk bijgedragen door elken Zondag twee penningen mede

te brengen, die zij van hare moeder kreeg om een broodje te koopen. Op zekeren dag werd die bijdrage door de moeder zelve gebracht. Zij weende zeer, daar haar kind was overleden. Des Zondags had zij gezegd: „Nu moest gij zelve uw broodje opeten."

„Neen," antwoordde het kind, „als ik dat deed, zou ik niet gerust kunnen zijn. Ik heb mijn dierbaren Zaligmaker beloofd, dat, zoolang gij mij de twee penningen zoudt geven, ik ze des Zondags zou geven voor de Heidenen."

„Die twee penningen," zeide de moeder, „hebben voor mij zooveel waarde, dat ik eerst in mijne blijdschap niet besluiten kon om daarvan afstand te doen."

God heeft dikwijls aan de zendelingen, die Hermannsburg uitgingen, en die menschen zijn vol geloof en opofferende liefde, treffende blijken gegeven van zijn vaderlijke bescherming. De eersten, die vertrokken met acht kolonisten, welke hen in hunnen arbeid zouden behulpzaam zijn, verlieten Hermannsburg in 1853 om door het zendingsschip naar de Oostkust van Afrika gebracht te worden. Door tegenwind en stilte werd het schip lang opgehouden. Op eenen Zondag, nadat het twee dagen achtereen zeer stil weder was geweest, zat een der zendelingen op het dek met den bootsman, die zijne ontevredenheid daarover lucht gaf.

„Lieve vriend!" zeide de zending, die bedroefd was over zijn lichtzinnige uitdrukkingen, „het zou beter zijn, wanneer gij den Heere badt, die ons dan reeds morgen een gunstigen wind zou geven." Maar nauwelijks heeft hij deze woorden uitgesproken, of hij bedenkt wat hij gezegd heeft. De gedachte aan de verantwoordelijkheid, die hij daar op zich genomen heeft, verschrikt hem. Hij gaat naar zijne kamer en werpt zich op de knieën.

„Lieve Zaligmaker!" roept hij uit, „in mijn vertrouwen op U heb ik mij op die wijze uitgedrukt; daarom bid ik U ootmoedig om mij niet beschaamd te doen worden, want ik heb alleen uwe eer bedoeld. Als uw dag om is, geef ons dan een gunstigen wind, opdat de menschen erkennen, dat Gij leeft en machtig zijt om te verlossen." Zijn kinderlijk vertrouwen werd niet beschaamd. Toen hij den volgenden morgen opstond, zeilde het schip met vollen wind.

Op een anderen tijd werden de reizigers op een kleinen afstand van de Kaap op een wonderbare wijze gered. Zij waren ternauwernood een verschrikkelijke klip ontkomen, waarheen zij door een geweldigen wind gedreven werden. Er verhief zich een vreeselijke storm. Tevergeefs hadden zij al de zeilen gestreken en de beide ankers uitgeworpen, het schip werd met snelheid voortgezweept. Terwijl de equipage werkte, hielden de zendelingen en kolonisten niet op met bidden. Toen des anderen daags de ankers gelicht werden, zag men dat zij gebroken

waren. De kapitein kon zich niet voorstellen hoe het mogelijk was, dat het schip niet verbrijzeld was geworden. Hij kwam tot de veronderstelling, dat de zwaarte van de kettingen zekerlijk voldoende moest geweest zijn om de ankers te vervangen.

Verwondert u niet over die buitengewone openbaringen van de Goddelijke Voorzienigheid, schreef iemand eens. Te Hermannsburg wordt gebeden, zooals dit zelden elders geschiedt. Er zijn weinig woningen, waar niet dagelijks voor het zendingswerk wordt gebeden.

„Twee leden der gemeente,” zegt Harms, „kwamen op zekeren avond bij mij. Dit was 14 Maart 1855. Zij verhaalden mij, dat zij den geheelen dag van den vroeger morgen af zich gedrongen hadden gevoeld om bijzonder voor het schip te bidden. Zij hadden die gedachte willen verdrijven, welke hun voorkwam wonderlijk te zijn, omdat er volstrekt geen wind was; maar tien malen hadden zij zich op dien dag moeten afzonderen om te bidden, dat God de Candace en die daarop voeren, mocht beschermen. Zij vraagden mij hun hiervan eene verklaring te geven; maar ik kon hun niets anders antwoorden dan dat dit ongetwijfeld een werk des Heiligen Geestes was. Thans weet ik waarom Hij hen tot het gebed drong. De kapitein van het vaartuig, de stuurman en een matroos, die bij hunne terugkomst ons zijn komen bezoeken, hebben ons verhaald, dat zij den 14^{den} Maart een verschrikkelijken storm hadden doorgestaan. De kapitein, een man die op zee grijs is geworden, had slechts eenmaal in zijn leven zulk een storm gehad. De matroos, die nooit aan boord geweest had, smolt in tranen. Niemand dacht anders, dan dat zij elk oogenblik in den afgrond zouden worden medegesleept, maar het schip kreeg niet het minste letsel.

Als alle Christenen geloofden, liefhadden, gaven en baden zooals die te Hermannsburg, welke wonderen der Goddelijke genade zouden er dan niet aanschouwd worden? Laat ons het voorbeeld, dat de Heere ons hier geeft, aandachtig overwegen, en van Hem de kracht afsmeeken om het na te volgen.

T R O U W.

Dag van het huwelijk, plechtige morgen,
Bruid, als ge ontwaakt, nog begroet door het groen,
Vriend'lijke dag, die nog licht zonder zorgen,
Laatste in het liefelijkst levensseizoen.

Lust'rijke dag; want ras nadert de stonde,
Dat ge aan den man uwer keuze verbonden,
Jonkvrouw, den wensch van uw hart hebt gevonden,
Daarom ook vlecht men u bloem en festoen.

Treedt ge in het bruidsvertrek lachend hem tegen,
Ziet om uw slapen hij sluier en krans,
Dan hult zijn toekomst zich louter in zegen;
Wolk'loos de hemel van 't zalige thans! —

O, in Gods hand is de voorspoed als 't leven,
Maar,..... aan de vrouw heeft de Schepper gegeven,
Bloemen op 't pad van haar gade te weven,
Komen er neev'len, bewaar gij dien glans.

En wordt uw hand het jonkvrouwelijk leven,
Thans jonge man door haar ouders vertrouwd,
Waar zij verliest, weet daar dubbel te geven,
Wijl gij vol ernst uw verplichting beschouwt.
Vast zij uw steun voor de teederbeminde
Dat ze in uw woning recht thuis zich bevinde,
Dat heilige omgang uw sterker steeds binde;
Dan wordt ook de akker der harten bebouwd.

Weldra betreedt gij den heiligen drempel,
Legt ge den eed af door 't plechtige: „Ja.”
Wijde de Heer beider ziel tot zijn tempel,
Komen zijn Woord en zijn Geest u te sta;.....
Blijft ge op hun stemmen geduriglijk achten,
Dan is er heil van uw huw'lijk te wachten,
En van den God der genade en der krachten
Klinkt ook het Amen op 't echtverbond na.

S.

DE WAARDE VAN DEN SLAAP.

Hij geeft het zijnen beminden als in den slaap.
Ps. 127: 2.

„De slaap is een gave der Godheid.”

Zoo zongen twee van de grootste dichters der oude heidenwereld en eenzelfde getuigenis klonk van de gewijde harp van Israels zanger. Ja, waarlijk het is zoo: de slaap is een gave Gods. Wel verbeelden wij ons al licht, dat als wij het hoofd in het kussen leggen en ons tot slapen schicken, dan ook vanzelf en noodzakelijkerwijs het insluimeren volgen moet. Toch is het in waarheid zoo niet. De slaap is Gods gave: niemand zou kunnen inslapen, als niet Gods eigen hand onze oogleden sloot, als niet zijn goedheid die zachte en aangename dommeligheid over ons uitgoot, die ons denken doet staken, en ons bewustzijn zich verliest in de verkwikkelijke rust, welke wij slaap noemen. Wel bestaan er bedwelmende geneesmiddelen, die den mensch bewusteloos maken en wel noemt men zulk een niet verkwikkende bedwieling slaap, maar ten onrechte.

De ware slaap verfrist, versterkt, herstelt; en die slaap komt van God, dit is zijn gave. Voor zijn beminden is het, dat Hij dag aan dag in de avondure het groote licht des dags uitbluscht. En hun kan het zijn, als boog over hen hun trouwe Vader zich neder met het fluisteren der teederste liefde: „Rust, rust, mijn kind, ik geef u den slaap.” Hebt gij het nooit ondervonden wat het inheeft, op zijne legerstede te zijn uitgestrekt en tevergeefs naar den slaap te reikhalzen? Gewis, gij kent de ervaring des konings van wien wij lezen: „zijn slaap week verre

van hem." Toen hebt gij beproefd om in te sluimeren, maar het wilde niet gelukken; het bleek boven uw macht, om den slaap te vatten. Gij wilt al uw gedachten op een enig punt vestigen, maar duizenden onwillekeurig oprijzende denkebeelden gaven u een gevoel, alsof de gansche wereld in en buiten u, in beweging was. Alle dingen verschenen u in gestalten, waarin gij ze nooit tevoren hadt aanschouwd en de vreemdsoortigste gedaanteverwisselingen dreven haar spel in uw verbeelding. Hoe gij de oogen sloot, gij bleef zien, wat gij niet wildet opmerken; en het was, alsof er in uwe ooren en hersenen duizenden kwelgeesten waren, die u de rust niet gunden.

Het is God, die den kleinen scheepsjongen in den top van den mast doet inslapen en die aan den alleenheerscher op zijn donzen bed de ruste schenkt; en zonder Gods hulp is er geen middel, dat zelfs aan gekroonde hoofden den slaap kan aanbrengen. Het is God, die onzen geest vergunt, om zich in den stroom der vergetelheid te baden; God, die den slaap ons toewenkt, opdat wij tot het werk van den dag van morgen bij vernieuwing verkwikt en versterkt zouden zijn.

Hoe dankbaar behooren wij dus te zijn voor zoo groote genadegifte. De slaap is het aangenaamste en werkdadigste van alle geneesmiddelen. Hij alleen heeft meer krankheden genezen, dan al de beroemdste dokters en artsennijmengers tezamen. En hoe goed doet het 't hart, dat hij voor allen zonder onderscheid van rang of stand verkrijgbaar is. God heeft hem niet als het bijzonder erfgoed den aanzienlijken, machtigen of rijken toegevoegd en hem hun als een gift der weelde geschonken, maar hem in waarheid voor allen bereid. Zoo er hier onderscheid bestaat, het zou zijn ten gunste der armen. Of was het niet de ervaring des koninklijken spreukdichters: „De slaap der arbeiders is zoet, hij hebbe weinig of veel gegeten, maar de zathheid des rijken laat hem niet slapen." Wie werkt, slaapt ter wille van zijnen arbeid te beter. Vergeefs zoekt de trage en werkelooze de rust te kennen, die den afgematten dagloner als ware het een nieuw leven schenkt, en hem den God zijns levens doet danken.

Gezonden, wacht de pijnlijke nachten van slape-loosheid, die doorgaans aan ziekte verbonden zijn, niet af, alvorens gij God dank zegt voor zijn heerlijke gave. Kent 's Vaders goedheid ook in dit be-toon zijner liefde, en herhaalt het dankbaar dag aan dag: *God gunt en geeft zijn beminden den slaap.*

UIT JAPAN.

Ten vervolge op wat we in 't vorig Nr. van een schrijven uit Japan mededeelde, thans nog een enkel woord uit hetgeen de heer Pieters vermeldt over den Zendingsarbeid.

Iets nieuws in zake ons werk is, zegt hij, de aanstelling van iemand om onder de Eta te arbeiden. Deze menschen zijn de Paria's van Japan. Niemand weet, waar ze vandaan gekomen zijn. Sommigen zeggen dat zij verbannen Chineesche edelen waren; anderen houden hiervoor Koreaansche gevangenen; doch van waar zij ook mogen gekomen zijn, zij werden door de Japanneezen beschouwd als de laagste klasse, weinig of niet beter dan dieren. Aldus onderdrukt in *dit* leven, waren zij, naar het Buddhisme ook zonder hoop voor het toekomstige, omdat zij meest allen jagers, slagers en leerlooiers zijn, en het Buddhisme het dooden van dieren verbiedt. Dit volk leeft door het geheele land verspreid. In sommige plaatsen hebben zij veel rijkdom en eigendommen bekomen, terwijl ze in andere streken in een ellendigen toestand van verlaging verkeerden, daar ze onwetend, vuil, half naakt zijn, en overgegeven aan allerlei diefstal, leugen en onzedelijkheid. Dit is hun toestand in het dorp Usabori (of Usabara.) Dr. Stout heeft hen eenmaal bezocht, en beraamde toen het plan om een Christelijken onderwijzer onder hen te vestigen, indien er geld voor verkregen kon worden. Er was omstreeks \$ 100 per jaar voor noodig.

Deze som is door Hon. Henry Hospers, van Orange City, Ia., voor dit doel geschonken, en thans is daar een onderwijzer gevestigd. Gods Voorzienigheid bracht ons dien man, en het schijnt dat hij door de Voorzienigheid juist voor dat werk toegerust was. Hij was een schoolonderwijzer, die na veel worstelingen en tegenstand de waarheid aannam, en dientengevolge zijne betrekking verloor. Hij heet Tokunaga, en was ouderling in de gemeente te Kagoshinra. Hij doet daar een werk, dat een Japannees van zijn stand, in de dagen van ouds, nooit in de gedachten zou zijn gekomen om te doen, maar dat hij en zijne echtgenoot thans met blijdschap aanvaarden, omdat zij eene plaats hebben gevonden waar zij God dienen uit liefde tot Christus. Met de grootste belangstelling zullen we den ontwikkelingsgang van dit werk nagaan. Wie weet, of de Heere niet „veel volk" onder deze arme, vertreden en goddelooze Eta heeft!

Als gewoonlijk hebben we, in den gewonen arbeid op ons veld, beide be- en ont-moedigende ondervindingen opgedaan. Te Miakonojo hebben sommige Christenen hun geloof verzaakt, en zijn tot hun oude zonde teruggekeerd. Te Sasebo was eene gemeente, zoo vol kracht en ijver, dat zij omstreeks een jaar geleden eene kerk gebouwd hebben, waar zij zelf omstreeks twee honderd dollars toe bijdroegen. Doch er kwamen verschillen op in de gemeente: eenige leden, die zeeofficieren waren, zijn naar een andere plaats gezonden, zoodat er thans niet meer dan tien of twaalf ter kerk gaan.

Een dergenen, die verleden jaar, in Juni, van het Theologisch Seminarie promoveerden, een veelbelovend en welsprekend man, in de Presbyteriaansche

Kerk werkzaam, heeft zich zoo slecht gedragen dat hij ontslagen werd, en het nu ons toeschijnt, alsof al die jaren arbeids aan hem verspild zijn.

Aan de andere zijde komt van Kawanabe, in Satsuma, het blijde bericht, dat daar negen mannen zijn — waaronder vier van over de vijftig jaar oud — die met ernst den Bijbel bestudeeren. Te Nakatsu zijn twee of drie personen gedoopt. Te Karatsu is een bij de gemeente aangenomen, en verscheidenen bereiden zich daartoe voor. Het werk in de dorpen nabij Nagasaki is op de meest bemoedigende wijze vooruit gegaan. Studenten in de Theologie gaan thans naar vier plaatsen, waar verscheidenen gevonden worden, die naar den weg der zaligheid vragen.

Dit departement staat onder opzicht van Mr. Peeke, gedurende de zes maanden die hij te Nagasaki doorbrengt. Een der studenten in de Theologie, zijne studiën voor een jaar latende rusten om onder het volk te arbeiden, heeft bijzonder succes te Imari gehad. Een half dozijn personen kwamen hem bezoeken, (t grootste gedeelte heimelijk) en hun wensch te kennen geven, dat het Evangelie geregeld onder hen zou gepredikt worden. Dat komt ons voor als een zeer goede opening.

Er is nog iets, voor onzen Zendingspost van groot belang en waard om vermeld worden, namelijk, de vijf en twintigste verjaardag van de komst van Dr. en Mrs. H. Stout hier te lande. Zij kwamen den 10^{den} Maart, 1869, te Nagasaki, daags na het huwelijk van den keizer van Japan. Gedurende die vijf en twintig jaar zijn ze maar tweemaal met verlof naar huis geweest. Het overige van den tijd hebben zij hier met werken doorgebracht. We zeggen niet te veel, als wij verklaren, dat de Zending in 't zuidelijk deel van Japan het succes, dat zij gehad heeft, verschuldigd is aan Dr. en Mrs. Stout.

Dr. Stout heeft de mannen gekweekt, die thans leiders zijn in deze streek, voornamelijk Ds. A. Segawa, die in de school het werk doet van een Professor in Systematische Theologie. Indien de komst van Dr. en Mrs. Stout naar Japan geen andere gevolgen gehad had dan de kweeking van dien man, dan zou het toch een groot gevolg zijn. Het Sturges Seminarie heeft zijn oorsprong te danken aan eene klas van meisjes, onder de leiding van Mrs. Stout.

Wat een verschil tusschen den tijd toen zij kwamen en heden! Toen geen scholen, geen kerken, geen leeraars, geen Christenen — thans dit alles, in bemoedigend en steeds aangroeiend getal en werkzaamheid.

UIT HET LEVEN.

Leerrijk.

In een Fransch blad, vinden wij melding gemaakt van eene gebeurtenis, die door den heer Léon Gatayes bevestigd wordt en in het kort aldus luidt:

Een Arabier, met name Nabu, bezat eene merrie, die hem door een anderen Arabier, met name

Daher, benijd werd. Na hem vruchteloos alles in ruil te hebben aangeboden, besloot deze laatste er zich door list van meester te maken. Op zekeren dag toen Nabu een eenzamen weg moest doortrekken, kleurde Daher zijn gezicht, borst en armen met het sap van groene en gele planten. Deze gemengde kleur moest hem niet enkel onherkenbaar maken, maar hem ook al den schijn geven van eenen zieke die door koorts is uitgeput.

Op de plaats aangekomen, door hem daartoe uitgekozen, verdraait hij armen en voeten onder zijn lichaam, dat met lompen bedekt is, laat het hoofd op de borst vallen en blijft in schijnbaar pijnlijken toestand wachten.

Weldra doet zich de stap van het paard hooren, en de bedrieger zich tot Nabu wendende, roept al kermende met half stervende stem uit: „Wie gij ook zijn moogt, heb medelijden met eenen ongelukkige, die sedert twee dagen en twee nachten deze plek niet heeft kunnen verlaten, waar hij van uitputting is nedergevallen; of zoo gij niet beter doen kunt, dood hem dan, opdat zijn lijden een einde neme.”

Diep met hem begaan en zijn verren tocht opgevend, stelt de edelmoedige ruiter den zieltogende voor, hem op zijn paard te zetten en ter bestemde plaats te brengen; de andere geeft echter voor dat hij niet op kan staan; daarop stapt Nabu van zijn paard af, neemt hem met voorzorg op en plaatst hem zachtjes op den zadel.

Nauwelijks was dit gebeurd, of Daher zich eensklaps oprichtende, geeft het paard de sporen, en als eene pijl voortschietende, roept hij in zegepraal uit: „Ik ben Daher, die uw paard neemt en wegvoert!”

Tien sprongen van het vlugge dier, scheiden het reeds van zijnen meester, toen deze met de grootste bedaardheid den roover toevoegde, die zich omkeerde en stil was blijven staan, om hem uit te tarten: „Hoor naar mij, alvorens te vertrekken. Wijl gij mij mijn paard ontroofd hebt, was zulks zeker over mij beschikt; ik onderwerp mij dus zonder murmureren aan den wil van God. Maar in den naam van dien God, smee ik u op mijne knieën af, dat gij nooit zult openbaren, hoe gij in het bezit van dezen schat zijt gekomen”. — „En waarom?” zeide Daher. — „Daar een ander zich in werkelijkheid eenmaal in den toestand mocht bevinden, waarin gij zooeven voorgaaf te zijn, en men vreezende, zooals ik bedrogen te worden, hem zou laten omkomen.”

Deze woorden en de gezindheid waarvan zij getuigden, treffen hem zoodanig, dat hij een oogenblik in gedachten verzonken is, — en daarop zijnen zadel verlatende, het paard tot den eigenaar terugbrengt, dien hij omhelst en in zijne armen drukt.

Nabu omarmt hem insgelijks, voert hem daarop in zijne tent, alwaar hij hem gedurende eene week hield. En toen het oogenblik van scheiding aanbrak, zwoeren zij elkander wederkeerige trouw, die zich nimmer verloochende.

geïllustreerd Tijdschrift voor
 Nederlands Jongelingschap en Volk
 onder redactie van
 A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

BLUSCHT DEN GEEST NIET UIT.

Wanneer eenige reizigers in het verre noorden zich tegen den nacht zouden bevinden in de nabijheid van een berg of aardhoogte nadat zij een gevaarlijken tocht door een fellen sneeuwstorm hadden afgelegd, hoe zorgvuldig zouden zij dan den enkelen lucifer of brandend voorwerp behandelen, dat hen voor sterven zou bevrijden. Alles hing af van dien éénen lucifer. Ziet hoe zij op hunne hoede zijn, om de eerste flauwe teekenen van vuur te beschermen voor den wind. „Wees voorzichtig, voorzichtig,” roept de bezorgde leider, met ingehouden adem, terwijl hij de vonk ziet ontwikkelen tot een kleine vlam en de vlam langzaam opkruipt tegen een droog stuk hout, en het opeengestapelde drijfhout in vlam zet. Zelfmoord zou het zijn wanneer die vlam werd uitgebluscht. De vlam aan te wakkeren is het eerste instinct van zelfbehoud. En wanneer de vuurvonken aangewakkerd zijn tot een knetterende vlam, verlichtende berg en ijs, en de bontgekleede mannen met de roode kleur op hun aangezicht, dan danken zij allen hun God, dat geen onvoorzichtige hand het vuur had uitgebluscht, en zoo hun leven was gespaard gebleven.

Dit tooneel verduidelijkt de woorden van Paulus: „Bluscht den Geest niet uit.” Het is alsof hij tot den zondaar zegt, *bluscht het vuur niet uit* dat Gods Geest in uw hart heeft aangestoken. Het zinnebeeld

vereischt ernstig onderzoek. Hoe we het ook beschouwen, wij zullen het vol wenken en vermaningen vinden. Waarom worden onderzoekende zielen vermaand om den „Geest niet uit te bluschen?”

1. Omdat de Heilige Geest de *verlichter* is der ziel. Bluscht het licht niet uit, is des Apostels teedere waarschuwing. Het hart eens zondaars is van nature in duisternis gehuld. Als afwezigheid van licht duisternis veroorzaakt, zoo veroorzaakt ook de afwezigheid van geestelijke kennis onkunde, en gemis aan godzaligheid veroorzaakt verdorvenheid. De duisternis van het hart kan alleen verlicht worden door de werking van Gods Geest. Daartoe heeft de Vader Hem gezonden, en om 's Heeren volk te leiden in alle waarheid. Het is zijn werk om de zondigheid van het hart te openbaren. Het is zijn werk om den zondaar zijne zonden, die hem lichtelijk omringen, te doen zien, en om het zondige der zonde hem te doen kennen. Het is zijn werk om den weg der zaligheid te openbaren. Evenals de reiziger in het Alpengebergte in den nacht een lantaarn noodig heeft, om zijn weg te vinden naar zijn herberg, zoo ook behoeft de onderzoeker naar zaligheid den goddelijken Verlichter om zijn bevende voetstappen te leiden tot Golgotha. *Bluscht het licht niet uit.*

2. De Geest heeft overeenkomst met vuur, in de tweede plaats, omdat hij het versteende hart doet *versmelten*. Een „steenen hart” is de beschrijving des Bijbels van een verhard zondaar. Er is geen

levendig berouw, geen teederheid, geen goddelijke liefde in zulk een hart. Het moet zacht gemaakt worden. Gaat naar een groote ijzergieterij, en ziet het buitengewone proces, waardoor het vuur het stevig metaal overwint, totdat het geschikt is om gegoten te worden, of gestampt, of gerold in vormen door den werkman daartoe bestemd Dit is een type van die andere metaal-gieterij, waarin een verstokt hart eerst zacht gemaakt wordt, zoodat het de waarheid leert aannemen; dan om buigzaam en smeedbaar te zijn; dan zoo buigzaam te zijn om „vernieuwd” te kunnen worden in een gestalte, waarin de Heere Jezus Christus een welgevalen kan nemen. Dit smeltingsproces wordt door den Heiligen Geest gewrocht. Juist wat het vuur verricht in de gieterij, verricht de Oneindige Geest van liefde in een overtuigde ziel. En omdat de Heilige Geest alleen u tot boetvaardigheid kan leiden, alleen uwe hardnekkigheid kan ten onder brengen en u tot gehoorzaamheid kan bewegen jegens God, en Hij alleen uw harde, ondankbare wanstaltigheid veranderen kan in de „heerlijkheid des heiligdoms,” bidden wij u, ontwaakte vriend, *bluscht het vuur niet uit.*

3. Het derde ambt van den Geest is dat van een louteraar. Hebt gij ooit het *smeltings*proces waargenomen, waardoor het schuim verbrand wordt en het zuivere metaal geschikt wordt te vloeien in den kleien ontvanger? Dan hebt gij een duidelijke opheldering gezien van des Geestes werk in de heiligmaking! Het schuim verwijderd zich al meer en meer! Onder de gezegende behandeling van de goddelijke liefde verlaat men het kwade! Ziet, hoe de deugden glinsteren in helderheid! Hoe het zuiver goud blinkt! O, gij die verlangt naar een beter leven, naar overwinning over inwonende zonden, naar het inkomen van heiligheid, als gij uwe zielen liefhebt, *bluscht den Geest niet uit.*

4. Slechts letten we nog op eene werking van Gods Geest; het is de verwarmende, ziel-voortstuwende kracht. Ieders hart is meer of min verstijfd geworden door zelfzucht, meer of min traag geworden in betrekking tot de eischen van hemelsche liefdadigheid. Wat nu verricht wordt in de machinekamer van een oceaan-stoomschip wanneer een vlam is aangebracht onder een doode massa steenkool in het fornuis, wordt verricht in het koude, zelfzuchtige hart van een mensch, wanneer de Geest van God nieuwe ingevingen van liefde tot Christus er in brengt. De massa geraakt in brand; de ziel begint te leven; de geheele mensch wordt in beweging gezet en zoolang als het vuur der heilige liefde blijft branden in de diepten der ziel, zoolang zullen de menschen zien den gestadigen, triumfeerenden tocht van een leven van verlichtenden ernst en een naar Christus zich richtende philanthropie. Dit was het vuur van den hemel, dat nederdaalde op het Pinksterfeest. Het was de kracht der jeugdige Kerk, die haar voortstuwende tot de geestelijke overwinning der wereld. Zulk een

voortstuwende kracht hebben ook wij nu noodig, die Gods Geest alleen kan verwekken.

Ziet gij niet, mijn vriend, die nog onbekeerd zijt, hoe uw hooger leven afhankelijk is van den invloed des Geestes? Gij hebt reeds zijne kracht gevoeld. In al uwe gewetenswroegingen over uw verloren gaande uren van zelfzucht en zonde — in al uw streven naar een beter leven — hebt gij die kracht gevoeld. Hij was het, die u onder de ernstige prediking in Gods huis deed beven als een riet tijdens een sterken wind. Hij ontstelde u op dat ziekbed, toen de eeuwigheid nabij kwam, en u in 't aangezicht staarde. Hij versmolt uw hart onder de pleitende roepstem en het hartroerend gebed van dien getrouwen vriend, die uwe zaligheid begeerde. Hij kwam met uw liefhebbenden leeraar in uwe woning en vermaande u te vlieden den toekomstenden toorn. Hij sprak tot u bij de open groeve, waarin uwe dierbaren waren nedergelegd, en smeekte u dat gij u zoudt bereiden om uw God te ontmoeten. Hij heeft u gewaarschuwd; Hij is voor u geweest een leermeester, een vertrooster, een reiniger, een heiligmaker uwer ziel. Durft gij Hem bedroeven? O, terwijl gij uw tegenwoordigen vrede en uw hoop op toekomstige zaligheid hoog schat — terwijl gij leven begeert en blijdschap en eeuwige heerlijkheid, en terwijl gij de angsten der hel wilt vlieden, en de zegeningen des hemels u wilt verzekeren — zoo smeeke wij u: *Bluscht den Geest niet uit!*

DE ROUW VAN DEN HERVORMER CALVIJN.

Idelette de Bure, de trouwe gezellin van Calvijn, die voor den Hervormer sedert haar huwelijk in 1540, een zachte, bescheidene, overleggende en voor de gezondheid van haar man steeds zorgende echtgenoot geweest was, zag het oogenblik tegevoet, waarin zij afscheid moest nemen van hem, dien zij als haar man liefhad en als mensch bewonderde. Tot nu toe was haar leven onopgemerkt doorgebracht; ook is ons weinig van het leven dezer vrome vrouw bekend, die gelukkig en er fier op was zich in den alom beroemden naam van haar man te verliezen; maar hetgeen wij er van weten werpt een treurig floers op het ernstige gelaat van den Hervormer.

Twee jaren na haar huwelijk kreeg Idelette een zoon. Dit kind, dat het voorwerp harer teederheid en harer zoetste verwachtingen uitmaakte, werd haar kort daarop ontnomen; diep ging hare smart. Als bedroefde moeder, maar ook als gelatene Christin, vond zij in Hem, die ons met zooveel liefde toeroept: „Komt tot Mij, gij allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven,” den eenigen troost die een dergelijke smart kon lenigen. Haar vrienden weenden met haar, en de gemeenten van Lausanne en Genève gaven haar zoowel als aan

haar man de teederste blijken harer deelneming. In een brief aan Viret, aan wien Calvijn zijn leed mededeelt, zegt hij: „Groet al onze broeders, groet ook uwe vrouw, die de mijne dank zegt voor de zachte, heilige vertroosting, welke zij van haar ontving, maar zij bezit de kracht niet om een enkel woord te dikteeren; de Heer heeft ons zwaar beproefd, door ons onzen zoon te ontnemen.” Alzoo spreekt de vader, maar als Christen voegt hij er bij: „Hij is onze Vader, en Hij weet wat zijnen kinderen noodig is.”

Een groote naam is zeker moeilijk te dragen, want beroemde mannen zien zich nog minder dan koningen door hunne kinderen overleven. Calvijn moest er de treurige ondervinding van hebben; hij verloor nog twee kinderen. Idelette weende, ziende op het kruis; zij zeide niet tot God, zooals zoovele moeders: „Waarom hebt Gij zulks gedaan?” Haar man weende ook, maar ten volle overtuigd, dat de taak van den Christen hier beneden bestaat in een volkomen onderwerping aan den wil van God, bedwong hij zich in zijne smarten, en zweeg in de vrees dat hij tot murmureering mocht overgaan. Beter dan iemand anders wist hij, dat alle dingen zelfs de smartelijkste, ten goede medewerken voor degenen, die God liefhebben. Hieruit vloeit zijne kalmte voort temidden der stroomen van het maatschappelijk leven, en hoe vol ootmoed buigt hij zich voor zijnen Meester neder, ofschoon zijne hand hem kastijdt! Terwijl hij één voor één de geliefde wezens, die de dood hem ontnam, ter aarde bestelde, kon hij, gelijk de Sunamietische vrouw, zeggen: „Het is alles wel.”

Edelmoedige vijanden zwegen zonder medelijden stil bij deze groote smarten; maar zijne tegenpartijders maakten rechts en links zijn huiselijke rouw bekend, en zeiden, dat in die herhaalde sterfgevallen God den ketter strafte in den vader. Calvijn sprak tot een van hen: „God heeft mij eenen zoon gegeven, dien Hij mij ontnomen heeft, laat mijne vijanden zulks als eene schande voor mij beschouwen” — daarop laat hij met heilige fierheid volgen: „heb ik niet duizenden kinderen in de Christelijke wereld?”

De gezondheid van Idelette leed zeer, na zooveel droefheid. Calvijn had een voorgevoel van haar naderend einde. „Ik vrees voor een noodlottigen afloop,” schreef hij aan Viret: „maar is het nu niet genoeg bij al de kwalen die ons nu bedreigen?” In dit laatste gezegde, „verliest de Puritein zich in den teederen en liefhebbenden echtgenoot,” die in de toekomst met zijn doordringenden blik het uur tegemoet ziet, waarin hij alleen zal wezen, beroofd van zijn zachte en goede gezellin.

In dit hachelijk oogenblik van zijn huiselijk leven, werd de Hervormer door de liefderijkste zorgen omringd. Benoit Texor, zijn geneesheer, stelde al het mogelijke zijner wetenschap in het werk om

Idelette in het leven te behouden; maar wanneer de dood zegt: „Ik wil,” kan de kunst voor eenige uren zijne komst vertragen, maar zijne prooi kan hem niet ontnomen worden. God alleen kan tot hem zeggen: „Nog niet;” voor Hem alleen zal hij zwichten.

Bij den aanvang van April 1547 werd Calvijn door zijne vrienden omringd, die den aanstaanden dood van Idelette voorzagen, welke, door beproevingen van de aarde losgemaakt, door liefdebanden nog daaraan gehecht was. Zij was moeder: de kinderen van haar eersten man leefden en maakten het onderwerp harer gedachten uit. Wetende hoevele bezigheden Calvijn had, hield zij uit kieschheid haar moederlijke bekommernis voor zichzelf. Tot eene vriendin, aan wie zij haar hart geopenbaard had, zeide zij: „Indien zij zijn wat zij zijn moeten, zullen zij in mijn man een vader vinden; indien zij niet deugdzaam zijn, waarom zou ik ze hem aanbevelen?”

Calvijn vermoedde de gedachten van Idelette. „Wees zonder vrees,” zeide hij tot haar, „uwe kinderen zullen de mijne zijn, ik heb ze Gode aanbevolen; maar dat belet niet, dat ik er zorg voor dragen zal.” De stervende zag hem met een blik aan, waarin al haar dankbaarheid doorstraalde en zeide hem, haar half versteende handen in de zijne leggende: „Ik weet wel dat gij degenen, welken ik Gode heb aanbevolen, niet aan hun lot zult overlaten.”

Den 6^{den} Augustus werden haar door den leeraar Bourgoïn woorden van stichting toegesproken. De stervende luisterde vol aandacht naar de woorden van dezen dienaar des Heeren. „O heerlijke opstanding! O, God van Abraham!” riep zij uit, op een oogenblik van heilige geestvervoering: „Hope der geloovigen, sedert zoovele eeuwen! op U stel ik mijne hoop.” Tegen den avond, om zeven uur naderde Calvijn haar bed; zij vestigde op hem een blik vol vreugde; daar zij hem niet toespreken kon, getuigde deze van haar geluk, dat zij hem nog eenmaal mocht aanschouwen. De bedroefde maar gelaten echtgenoot ontving haar afscheid, en nam dat ook van haar, daarop boog hij zijne knie, en vroeg den Meester, dien hij met zooveel zelfverzaking diende, om haar, wier dood zulk een diepe wonde in zijn hart zou teweeg brengen, in zijn eeuwige tabernakelen op te nemen. Terwijl hij bad luisterde de stervende; de laatste maal vereenigde zich hare ziel met de zijne, dien zij meer dan haar eigen leven liefhad. Zij trad toen het dal van de schaduw des doods in, dat voor haar beschenen werd door de heerlijke nabijheid van Jezus, haar goeden Herder. Zij haalde nog adem, maar was niet bewust van hetgeen om haar heen gebeurde; zij ging uit als eene lamp: zacht zonder doodstrijd, en den 7^{den} Augustus, des morgens om negen uur, sloot haar man haar de oogen. Zijne smart ging diep, ofschoon zij zich uiterlijk niet openbaarde.

Zijn vrienden namen deel aan zijn rouw, weenden met hem en begeleidden naar haar laatste woonplaats het lijk van éene, wier vroomheid, zachtheid en overgegevenheid zij hadden leeren hoogschatten.

Calvijn boog zich neder onder den slag, die hem trof. Zoo men hem eenige dagen later gezien had, toen hij de plichten van zijn predikambt als gewoonlijk waarnam, had men van hem kunnen denken, wat zijne vijanden nog van hem gelooven. Wanneer deze schijnbaar hardvochtige man, die aan alle liefdebanden hier op aarde vreemd scheen, zijn huis binnentrad, zonder haar te vinden, die er het leven van uitmaakte, ondervond hij al het bittere der eenzaamheid. In die oogenblikken van verlatenheid werden vele tranen gestort bij het herdenken aan Idelette. En ongetwijfeld was de brief door tranen besproeid, dien hij aan Viret schreef, waarin hij hem het volgende meldt: „Ik heb de voortreffelijke gezellin mijns levens verloren, haar die mij nimmer verliet, noch in ballingschap, noch in ellende, noch in den dood. Zoolang zij leefde, was zij mij een kostelijke hulpe, nooit zichzelf ten doel hebbende, en voor haren man noch een hinderpaal, noch eene oorzaak van droefheid. Ik bedwing zooveel mogelijk mijne smart; mijne vrienden doen hunnen plicht, maar zij en ik winnen er weinig bij. Gij kent de teederheid zoo niet, de zwakheid van mijn hart. Ik zou bezwijken, indien ik mijzelf niet overheerschte in het matigen mijner droefheid.” De brief van den Hervormer aan Farel is niet minder aandoenlijk: „Vaarwel, waarde en zeer geliefde broeder; dat God u leide door zijn Geest en mij in deze beproeving bijsta. Ik had geen wederstand kunnen bieden aan dezen slag, indien Hij mij niet uit den hemel zijne hand had toegereikt; Hij richt de verslagen harten op, vertroost het verbijzeld gemoed en versterkt de slappe knieën.”

Calvijn toonde zich groot en edel in zijne rouw. Zijne vrienden, die zijn groote gehechtheid aan Idelette kenden, vonden hem grooter in zijnen strijd tegen het leed dat hem drukte, dan wanneer hij met zooveel kracht de heilige rechten des Evangelies verdedigde. Getrouw aan de nagedachtenis der eenige vrouw, die hij had kunnen liefhebben, zocht hij in geen tweede huwelijk den troost zijner droefheid. Zijn hart bleef haar getrouw en tot op zijn laatste uur vereerde hij de nagedachtenis van haar, die gedurende de korte jaren hunner verbintenis het ideaal der vrouw had verwezenlijkt, en die, zoo haar het leven gespaard ware, de ruwe en harde paden van zijn aardse pelgrimschap nog verder vereefend zou hebben.

DE BEKEERING VAN ROCHESTER.

Lord Rochester was een man van groot vernuft, maar, helaas! een openlijk en onvermoeid voorstander van het *Atheïsme*, en had zijn leven in losban-

digheid doorgebracht. Intusschen had hij nu en dan, vooral in het laatste jaar zijns levens, een levendig besef van de dwaasheid zijner gedragingen. Zoo riep hij eens, nadat hij, in een druk gesprek, allerlei gronden tegen het bestaan van een Opperwezen aangevoerd had, nadat het gezelschap vertrokken was, als ware het onwillekeurig uit: „Goede God! Maar hoe is het toch mogelijk, dat een mensch, die met opgerichten hoofde omwandelt, die de wonderen der schepping aanschouwt, en bij zijn verstand is, het bestaan van zijnen Maker kan tegenspreken!”

Doch dergelijke indrukken verdwenen spoedig weder, zoodat hij eerst in zijn laatste ziekte, welke bijna negen weken duurde, de verandering blijkt ondergaan te hebben, welke wij bekeering plegen te noemen. Toen zag hij, volgens zijn eigen betuiging, voor de eerste maal het afschuwelijke der zonde in, en leerde hij de waarde kennen van de verzoening in het bloed van Christus, op welke hij eenig en alleen zijne hoop op vergiffenis bouwde; zoodat hij uitriep: „Hoe kan ik, ellendige zondaar, de zaligheid des hemels deelachtig worden! O, machtige Heiland! Nimmer dan door uw oneindige liefde, uwe genoegdoening! O, nimmer dan vrijgekocht door uw dierbaar, vergoten bloed!”

De Heilige Schriften, welke hij zoo vaak tot het onderwerp zijner spotternijen genomen had, boezemden hem nu eerbied en een weldadige blijdschap in; want zij hadden tot zijn *hart* gesproken. De schijnbare ongerijmdheden en tegenstrijdigheden verdwenen, en van toen aan gevoelde hij de kracht der waarheid, en kleefde hij die met zijn geheele gemoed aan. Het 53ste hoofdstuk van Jesaja was inzonderheid het gezegend middel om deze groote omkeering in hem te bewerken. Zijn kapelaan, de heer Parsons, moest hem dit hoofdstuk herhaalde malen voorlezen, en Rochester, die de lijdensgeschiedenis van onzen Zaligmaker er meê vergeleek, en daarbij naging dat de Joden, die Jezus lasteren, het boek van Jesaja nog steeds als een, vóór vele eeuwen, door Goddelijke ingeving, geschreven boek aanmerken, zag daarin eene voorzegging, welke op de klaarblijkelijkste wijze in het lijden van Christus vervuld geworden was. Hij beleed aan bisschop Burnet, dat, wanneer hij dat hoofdstuk hoorde lezen, hij dan een *inwendige kracht* in zich voelde werken, welke zijn gemoed op een onwederstaanbare wijze overtuigde, en hem een helder inzicht in de waarheid gaf. De reden was dat de woorden als ware het lichtstralen uitschoten in zijn gemoed, zoodat hij niet alleen overtuigd werd door de redeneeringen, welke hij met die woorden in verband bracht, en die alleszins geschikt waren om zijn verstand te bevredigen, maar veeleer door zekere *kracht*, welke hem zoo nadrukkelijk *drong* tot gelooven, dat hij, sedert het ondervinden van die gemoedsstemming, even vast aan zijnen Zaligmaker geloofde, alsof hij

Hem gezien had, komende op de wolken des hemels.

Hij deed zich dit hoofdstuk zoo dikwijls voorlezen, dat hij het eindelijk geheel van buiten kende, en liep het, in een gesprek hetwelk hij met gemelden bisschop hield, geheel door; terwijl hij met eene soort van hemelsche blijdschap er zijn eigen opmerkingen bijvoegde, van welke ons eenige medegedeeld worden:

„Wie heeft onze prediking geloofd?” — „Hier,” zeide hij, „wordt de tegenstand voorzeggd, welken het Evangelie zou ondervinden van zulke ellendelingen als ik ben.”

„Hij had geene gedaante, noch heerlijkheid, als wij Hem aanzagen, zoo was er geene gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben.”

Hierop merkte Rochester aan: „De geringheid van zijn voorkomen en van zijnen persoon is oorzaak geweest, dat vele ijdele en dwaze lieden Hem veracht hebben, omdat Hij niet gekomen is in zulk eene zot's kleeding, als waarin zij behagen schepten.”

Voorts maakte hij nog veel andere opmerkingen, welke tot ons leedwezen niet vermeld worden. Alleenlijk voegt men er bij, dat hij over vele dier plaatsen met kennelijke blijdschap der ziele placht uit te weiden, hen voornamelijk toepassende op zijn eigen ellendigen toestand, als een zoo gruwelijk zondaar zijnde, maar ook op zijn heerlijken troost. Vaak riep hij dan uit: „O mijn God! kan zulk een schepsel als ik ben, die uw bestaan loochende, en uwe macht verachtte, door u nog in genade worden aangenomen? Kan er nog genade en schuldvergiftenis bestaan voor mij? Zal God zulk een ellendeling als ik ben nog voor zijn kind erkennen?”

Van toen aan grondde hij zijne hoop op behoudenis en zaligheid ook eenig en alleen op Christus, en vaak bad hij God vurig het geloof in den Heere Jezus in hem te versterken, uitroepende: „Ik geloof, Heer! Kom Gij mijne ongeloovigheid ter hulpe.”

Voorts gaf hij veelvuldige, onmiskenbare blijken van de hartgrondigheid zijns berouws, waaronder vooral te tellen is zijn ernstige begeerte, om de kwade uitwerkselen zijner vroegere geschriften en van zijn, helaas, daaraan al te zeer gelijk gedrag, zooveel mogelijk tegen te gaan en te verminderen. Zijn afschuw van de zonde was nu even buitengewoon en opmerkelijk, als zijn vroegere overgegevenheid aan het kwade; ja meer dan eenmaal betuigde hij: dat hij niet met voorbedachtzaamheid ééne zonde zou willen begaan, al kon hij er ook een koninkrijk door gewinnen.

Hij verzekerde den bisschop, dat hij alle ongenoegen tegen wie het ook zijn mocht, uit zijn hart verbannen gevoelde, zoodat hij niemand persoonlijk haatte. Hij deed een nauwkeurigen staat van al zijne schulden opmaken, gaf stipte bevelen die alle te voldoen, en te dien einde zijn vaste goederen

te verkoopen; en hij verklaarde dat, zoo deze te kort mochten schieten, hij echter verzekerd was, dat indien alles, wat anderen hem schuldig waren, getrouwelijk aan zijne executeuren uitbetaald werd, zijne schuldeischers ook gewis alle betaald zouden kunnen worden. Ook betuigde hij in zijn gemoed nu geheel andere gewaarwordingen aangaande alle dingen te ontwaren, dan hij immer tevoren ondervonden had. Hij verdroeg de hevige smarten, welke zijne ziekte hem deed lijden, zonder morrend klagen of eenig blijk van ongeduld, en zeide tot den bisschop, die tegenwoordig was bij eene der hevigste aanvallen van pijn, dat hij zich gewillig onderwierp. „Ja” riep hij, het oog ten hemel heffende uit: „Gods heilige wil geschiede; gezegend zij zijn Naam voor alles wat Hij aan mij doet!”

Hij verklaarde getroost te zijn te leven of te sterven, al naardat het Gode zou behagen; en dat, hoezeer het dwaasheid mocht geacht worden, dat een mensch zich zou vermeten te kiezen tusschen leven en sterven, hij echter wel wenschte liever te sterven, daar hij gerust was nu gelukkig te zijn, indien hij stierf, maar niet geheel zonder vrees, wanneer hij in leven bleef, weder avvallig te worden; en hij voegde er bij: „Wat zou er dan wel van mij moeten worden, indien ik, na het ondervinden van zulk een oneindige genade en barmhartigheid, weder avvallig moest worden?” Intusschen verklaarde hij tegelijk onbepaald vertrouwen te stellen in de genade en goedheid van God, en vast besloten te hebben alle aanleidingen tot verzoeken tot zorgvuldig te vermijden, door zijn voormalige, kwade gezelschappen ernstig te ontvlieden, en in 't geheel een andere levenswijze te leiden.

Het eenige, wat hem nog in een verder leven zou kunnen behagen, was om door de groote verandering in zijne zeden eenigermate de geweldige ergernis weg te nemen, welke hij door zijn vorig gedrag gegeven had. Bovendien deed hij aan zijn vorige makkers ernstige waarschuwingen toekomen; beval dat men alles, wat tot zijne oprechte bekeering betrekking had, openbaar zou maken, met het doel om daardoor den boozen indruk zijner vroegere werken zooveel mogelijk weg te nemen, en gedroeg zich in één woord in allen opzichte gelijk een' berouwhebbend' zondaar betaamt, God biddende, dat, daar hij in zijn leven zooveel kwaads bedreven had, hij althans eenig goed mocht stichten bij zijn dood.

Bisschop Burnet, al deze dingen van Rochester vernomen hebbende, en door hem ernstig gevraagd hem zijne gedachten aangaande zijn eeuwig lot onbewimpeld mede te deelen, verklaarde hem: dat, hoezeer de beloften van het Evangelie verbonden waren aan een waarachtige verandering van hart en wandel, als de onmisbare voorwaarde, waarop zij gedaan waren, en dat wij niet wel instaat waren met zekerheid te kunnen weten of ons

hart wezenlijk vernieuwd ware, tenzij dit bleke in ons levensgedrag; ja dat, hoezeer eene sterfbeds-bekeering doorgaans veel had van het gekerm van veroordeelde misdadigers om vergiffenis, hetwelk niet zoozeer voortkwam uit gevoel van schuld, als uit schrik voor den naderenden dood, zoodat er weinig reden bestond om de menschen aan te moedigen het op zulke eene sterfbeds-bekeering te laten aankomen, het evenwel een stellige waarheid was: dat Gods oneindige genade het hart van eenen zondaar zelfs op zijn sterfbed waarachtig kan bekeeren, en hem zelfs in dat uiterste nog aannemen, gelijk ons uit het voorbeeld van den berouwhebberenden en geloovigen moordenaar aan het kruis uitdrukkelijk werd geleerd.

Hierop antwoordde Rochester: „Ik ben verzekerd, dat mijn hart geheel en al veranderd is, en schoon mijn eerste ontwaking uit den doodslaap der zonde mij met ijzing vervulde, heeft God mij echter de genade bewezen, mij, door het vast geloof in den Heere Jezus te doen vertrouwen, dat ik door zijn bloed de vergeving mijner zonden ontvangen heb.”

UIT JAPAN.

In verband met wat we pas uit dat rijk meê-deelden, verdient zeer de aandacht wat het tijdschrift „Uit verre landen” meldt:

De vooruitzichten, die vóór eenige jaren in Japan voor de zending zeer gunstig waren, zoodat men hoopte na weinig tijds geheel Japan gechristianiseerd te zien, worden donkerder. Een van de meest invloedrijke grooten van Japan is leider van een „Nationale partij”, bestrijdt het Christendom met kracht en de regeering begunstigt hem. Een Japansch geleerde zegt: „De God der Christenen is een phantoom (een spook) nietige rook en damp, het geloof in Hem is dom bijgeloof. De Christelijke zedeleer verlaagt de menschen beneden het vee. Zij wil ons het sieraad van ons volk ontnemen n. l. de gehoorzaamheid en eerbied voor den Heerscher; de Christenen stellen hun ingebeelden God boven den keizer en ondermijnen de kinderlijke gehoorzaamheid, daar de Christelijke zonen hun vaderlandsche zeden en de trouw blijvende ouders verlaten. Het Christendom is een nationaal gevaar voor Japan en moet bestreden worden. Het eigenlijk doel der Christenen is Japan zedelijk te vernietigen en nadat het zedelijk vermoord is, het te annexeren. Daarom moeten ze verklaard worden vijanden des vaderlands te zijn. Het Christendom moet uitgeroeid en mag in Japan niet geduld worden.” Tot nog toe is dit niet zoover gekomen. Vervolging kan echter, en niet zonder grond, tegemoet gezien worden. De uitwerking van deze tegenkanting wordt reeds gevoeld. Men herleze nog eens het belangrijke artikel over Japan in het vorig nummer van dit tijdschrift. Wordt Japan in den gebede gedacht.

HET VADERHUIS.

Mijn heerlijk Vaderhuis ligt hoog, hoog boven 't stof,
Het is een heerlijk huis, 't welk nooit éen onheil trof.
Het staat voor de eeuwigheid, en goed is 't daar te
wonen.

't Heeft zalen, aan geen Dom op heel deze aard
gelijk;

't Heeft bidvertrekken ook — dáár neemt de ziel de
wijk;

En voelt, na 't zielsgebed, zich met genade kronen.
Een Vrede als hier op aard het hart maar schaars
genoot,

Een vreugde, diep en rein, blinkt daar als morgen-
rood,

Een dag voorspellend, waar geen avond na zal komen;
Mijn hart, mijn schreiend hart, wat wordt gij diep
ontroerd!

Heeft 's Heeren engel u reeds op zijn wick gevoerd,
Naar 't oord, vol heerlijkheid, van de uitverkoren
vromen?

Ik vraag geen plaats der eer, dicht bij Gods glorie-
kroon.

Neen! Neen! een plaatsje slechts, dicht bij des Vaders
Zoon,

In schaduw van het kleed, dat afgolft van zijn leden.
Zoo 'k maar het kloppen hoor van mijns Verlossers
hart,

Zoo ik maar zeker weet, dat Hij mijn voorspraak
werd,

Zal ik gelukkig zijn, behouden door zijn beden.
O heerlijk Vaderhuis, waar 't leven duizendvoud
Zijn heerlijkheid ontplooit; de ziele hoogtijd houdt;
De zonde is weggedaan en vrij- en blijheid stralen,
Zend van uw hoogte mij éen enk'len straal van
licht,

Die uitstroomt van Gods hart en Jezus' aangezicht....
En sterf ik..... lieve Heer! kom mij dan huiswaarts
halen!

Pniël.

Y. D. MULLER MASSIS.

UIT HET LEVEN.

Een wervelstorm in Amerika.

Den 17^{en} Mei, des namiddags ten ongeveer half vijf, trok over Kunkle een vreeselijke cycloon, die losberstte en dood en verwoesting teweegbracht. Vijf personen werden gedood, twee doodelijk gewond, en een aantal anderen min of meer bezeerd.

In den omtrek waar deze wervelstorm gewoed heeft, was een vreeselijk tooneel van verwoesting te aanschouwen. Huizen, schuren, heiningen, boomen en alles wat het pad versperde, waarover die vreeselijke wervelwind zich een weg baande, werden zoo schoon weggevaagd, dat er bijna geen plank of boom meer te vinden is. Het woonhuis,

hetwelk het ergst verwoest werd, was dat, welk bewoond werd door zekeren Daniël Barrett, zijn vrouw en twee kleindochters. Alles, wat er van dit huis gevonden werd, ligt op meer dan 100 el van de plaats verwijderd waar het eertijds stond. Mevr. Barret's bijna onkenbaar lijk werd bijna een kwart mijl ver van uit hare woning weggeslingerd en in geheel verminkten en misvormden toestand ter aarde geworpen. De heer Barrett werd ook meer dan veertig roeden weggevoerd. Zijn hand was van den pols gescheurd, zijn been geheel verpletterd, en ofschoon hij nog leefde, toen men hem vond, overleed hij toch binnen eenige minuten. De beide meisjes werden met een gedeelte van het gebouw medegevoerd, en werden van onder de ruïnen gehaald. Een hunner was dood, eene zijde van het hoofd geheel verpletterd. De andere leefde nog, maar was zoo vreeselijk bezeerd, dat zij een paar uren daarna den geest gaf.

George Oxinger, een knecht van Barrett, was juist bezig moet ploegen. Hij staakte dit, en slaagde er nog in om de paarden in de schuur te krijgen. Hierop wilde hij zich naar het huis begeven, dat op ongeveer tien roeden afstands was. Vóór hij dit echter bereikte — zegt een ooggetuige — werd hij met balken en planken in de lucht opgenomen en meer dan honderd roeden van de plaats neêrge worpen. Zijn lijk was vreeselijk verminkt, en uit alles bleek, dat hij in aanraking was gekomen met de planken, balken en boomen, waarmede het luchtruim als vervuld was.

James Whittle, een ander knecht van Barret, die, ook evenals Oxinger, zich naar de schuur wilde begeven met zijn paarden, werd hierin echter verhinderd doordat de paarden op den loop gingen, en hij hierdoor ietwat uit het spoor van den cycloon geraakte, plat op den grond neêrviel, een paal vastgreep, en wonderdadig ontkwam. — Een betrekkelijk nauwe streek, maar zes mijl lang, was de baan van den cycloon, maar op deze baan werd bijna alles weggevaagd.

Een belemmering.

Op eene zaak, die het zendingswerk zeer belemmert, moeten wij wijzen, schreef dezer dagen een buitenlandsch blad, n. l. den handel in *sterken drank*.

In vroegere tijden was de slavenhandel de vloek van Afrika. Deze is thans grootendeels uitgeroeid. Thans is de drankhandel de vloek van Afrika, en deze wordt op groote schaal gedreven door vuilgewin zoekende en gewetenlooze drankhandelaars uit Amerika, Engeland, Duitschland en Nederland, die jaarlijks stroomen van dien vervloekten drank in dat donkere land uitstorten.

Sedert 1882 zijn er honderd millioen gallons sterke drank gestort in Afrika. En de inboorlingen zijn niet

bestand tegen dien verleidelijken invloed. Zij worden spoedig een prooi van den drank. Als een Afrikaan drinkt, wordt hij geheel dronken. Soms vindt men een geheel dorp dronken. Vroeger was het de slavenhandel en thans de drankhandel, die Afrika uitmergelt en het levensbloed aftapt, en waardoor de zendingsarbeid zoozeer wordt belemmerd.

Tegen dezen vuilen handel zijn reeds vele protesten van Zendingvereeningen aanhangig gemaakt. Ook zijn die niet geheel vruchteloos geweest, doch wij weten welk een moeilijke taak het is, om den drankhandel, die overal gesteund wordt door zulk een groote geldmacht, op te ruimen. Terecht zegt een schrijver: „Slechts twee dingen kunnen den drankhandel van Christennatiën met Afrika beëindigen — eene herleving van het Puriteinsch geweten en de toepassing van den Gulden Regel”.

(*De Wijngaard.*)

De Bijbel.

„Hoe hooger de eeuwen in beschaving stijgen, des te meer zal de Bijbel gedeeltelijk als fundament, gedeeltelijk als werktuig der opvoeding, wel is waar niet door de *neuswijze*, maar door de *waarlijk wijze* menschen, benuttigd kunnen worden. Gaat de ontwikkeling van den menschelijken geest nog altijd voort, nemen de natuurwetenschappen in altijd breedere uitbreiding en diepte toe en ontwikkelt de menschelijke geest zich zooals hij wil; boven de hoogheid en zedelijke ontwikkeling van het Christendom, zooals het in de Evangeliën flonkert en gloort, zal het niet uitkomen. — Dat Luther, de voortreffelijke man, een in de verscheidenste stijlen vervaardigd werk in zijn dichterlijken, geschiedkundigen, gebiedenden, leerenden toon ons in de moedertaal als uit één stroom overgeleverd heeft, heeft den godsdienst meer bevorderd, dan wanneer hij de eigenaardigheden van het oorspronkelijke in bijzonderheden zou hebben willen navormen.”

Dat zegt een van wien men het niet zou verwacht hebben, namelijk Göthe.

Men verhaalt dat eene dame den beroemden prediker Erskine gehoord hebbende, door zijne voordracht zeer geroerd was, en er naar vernam waar hij den volgende Zondag wederom prediken moest, en hem opnieuw ging hooren; maar dat zij nu geenszins dezelfde indrukken ondervond als de eerste maal. Zij vraagde den leeraar zelve wat toch de reden van dit onderscheid kon zijn.

„Mevrouw,” was het antwoord: „verleden Zondag waart gij gekomen om Jezus Christus te hooren verkondigen; maar heden kwaamt gij om Ebenezer Erskine te hooren prediken.”

Toen de beroemde *componist* Haydn zich eens in gezelschap bevond met eenige van zijn meest vermaarde kunstbroeders, viel het gesprek op de vraag: welk het beste middel ware om de krachten der ziel weder op te wekken en te herstellen, wanneer die door een langen en moeielijken arbeid waren uitgeput. De eene zeide, dat hij, in dergelijk geval, zijne toevlucht nam tot eene flesch champagne; een ander, dat hij dan gezelschap opzocht, enz. Toen men dezelfde vraag aan Haydn voorstelde, antwoordde hij op een vasten en ernstigen toon, dat hij in zijn huis een klein bidvertrek had, in hetwelk hij zich afzonderde om nieuwe krachten te verzamelen, en dat het gebed steeds op zijnen geest den gelukkigsten en krachtigsten invloed had.

Een Amerikaansch leeraar deelde onlangs het volgende meê.

Een reiziger ontmoet op zijn reis een roover in de bosschen.

„Geef mij uw geld of ik zal u doodschietsen,” riep de roover.

„Misschien heeft de man behoefte,” denkt de reiziger, en zeer milddadig geeft hij hem zes dollars.

„Neem dit. God zegene u. Vaarwel.”

„Sta stil! sta stil! Ik zie nog een dollar, en dien moet ik ook hebben,” riep de roover.

„O, man, wees tevreden. Van al mijn zeven dollars hebt gij er zes, en ik maar één om mij voort te helpen op mijn reis,” zeide de reiziger.

„Geef mij dien zevenden dollar,” riep de roover, terwijl hij zijn pistool uittrok.

„Wat denkt gij van dien roover?”

„De laagste dief is het, dien gij ooit bedenken kunt.”

„Wat was zijn naam?”

„SABBATSCHENDER.”

Het derde deel.

Eens ging ik met een vriend naar een zekere stad om een prediker van geen kleine vermaardheid te hooren. Ik was er echter werkelijk mede verlegen wat de beroemde geestelijke met zijn weluitgewerkte en bespraakte redevoering had bedoeld.

Ik geloof dat mijn vriend in dezelfde duisternis verkeerde, want toen ik zijn oordeel over de preek vroeg, zeide hij:

„Zij behoort tot het derde deel.”

„Wat meent gij daarmee? vroeg ik.

„O, ik dacht slechts aan zeker Fransch prediker, die na een lange en hoogdravende inleiding zeide: „Nu zal ik voortgaan, mijne hoorders, mijn onderwerp in drie deelen te verdeelen. Ten eerste, zal ik u spreken van hetgeen ik weet, en gij niet weet. Ten tweede, zal ik u verhalen van hetgeen gij weet,

en ik niet weet. Ten derde, zal ik u verhalen van hetgeen noch gij noch ik weet.” En ik ben bepaald van meening dat de preek, die wij dezen ochtend gehoord hebben, onder het derde deel van den Franschman komt.”

De wijdvermaarde menschevriend Howard bezat eene wederhelft, welke in Christelijk geloof en Christelijke liefde geheel met hem instemde. Eens toen hij, bij het opmaken der balans aan het einde des jaars, bevond dat de inkomsten de uitgaven overtroffen hadden; stelde hij aan zijne echtgenoot voor om de som, welke er overschoot, aan een plezierreisje naar de hoofdstad te besteden.

„O,” antwoordde mevrouw Howard, „welk een aardig hutje zouden wij met dit geld voor een arm huisgezin kunnen doen bouwen.”

Haar raad werd opgevolgd, en de waardige echtelingen smaakten de zoetste vreugde, welke de sterveling hier beneden smaken kan: die van wél te doen, met het eenige doel om Gode welbehagelijk te zijn.

Stijlbloemen.

1. Aangezien ik dit jaar een bijzonder beste boomgaard heb voor postpakketten, die daarvoor sinds jaren hoofdzakelijk heeft gediend, omdat die boomgaard uitmuntende groote en zoete Kersen oplevert, twijfelt hij niet of ieder die hem met zijn geëerde orders vereert, die zoo stipt mogelijk zullen worden uitgevoerd, zal daarover bijzonder tevreden zijn.
2. We zijn omtrent dit punt *aangewezen op wat in enkele boeken is te vinden.*
(Germanisme.)
3. De kennis van sommige geëxamineerden heeft uiterst gering, hoogst onvolledig en *liet veel te wenschen over.*
(Bij hem die dit schreef ook.)

CORRESPONDENTIE.

K. G. te V. We bedoelden volstrekt niet u onaangenaam aan te doen. Uw schrijven is op dat punt ook min duidelijk. Doch de beperking die u wenscht, is niet aan te nemen. Hoe zullen we tegen het verkeerde waarschuwen als we het niet mogen noemen. En wat de Schrift betreft, we gelooven niet dat daaraan ooit voorbeelden zijn ontleend, doch we zouden niet weten wat kwaad er in zou steken. Immers de aanmerkingen zouden niet anders betreffen dan gebreken in de uitdrukkingen die onze *vertaling* gebruikt. We moeten vooral Gods werk en menschenwerk niet verwarren. Anders zouden we wel onze *Bijbeloverzetting* voor onfeilbaar kunnen houden, wat niet *mag*. Doch als gezegd, wat wij willen, is het verkeerde bestrijden.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

VERGEVING EN GENEZING.

„Tot den hemel verhoogd” werd Kapernaum in de dagen van Jezus' omwandeling op 'aarde. In dat stadje nam onze gezegende Heiland zijn woonplaats als middelpunt voor zijn korte reizen door Galilea. En wie zal de wonderen tellen daar door Hem verricht! Kapernaum heeft op zoo groote zaligheid geen acht geslagen, en is daarom „tot de hel toe nedergestooten”, zoodat het eenmaal in den dag des oordeels Sodom en Gomorra verdragelijker zal zijn dan den inwoners van Kapernaum. Deze vreeselijke aankondiging van het aanstaande vonnis is voor ons — wien het heilig verhaal van de daar verrichte teekenen in Gods Woord bewaard is — reden genoeg om met eerbiedige en aanbiddende aandacht in den geest getuigen te zijn van deze wonderwerken des Heeren, en te trachten onder de leiding des Geestes er die leering en vermaning uit te trekken, die Hij er in gelegd heeft.

Op zekeren dag, nog niet lang na het openlijk optreden onzes Heeren, leerde Hij in het huis te Kapernaum, waar Hij zijn intrek had genomen. Fari-zeën en leeraars der wet uit alle vlekken van Galilea waren gekomen om Hem te hooren. Ja, onder zijne tijdelijke volgelingen waren toen ook nog aanzienlijken uit Judea en Jeruzalem te vinden. Een jong, buitengewoon ontwikkeld, ongemeen welsprekend, met groote bovenmenselijke krachten toegerust man,

dat was Hij in hun oogen; niet meer, maar ook niet minder. Het behoorde dus voor eenige maanden tot den goeden toon om met Jezus van Nazareth in aanraking te zijn geweest; ten minste een zijner redenen uit zijn mond gehoord te hebben. De leidslieden des volks hadden er dus een reisje voor over. Ze kwamen om Hem te hooren en te zien.

Maar *zij* waren er niet alleen. Ook de schare kwam; nagenoeg de geheele bevolking van het stadje verdrong zich in en om het huis. Zij kwam om nog iets anders dan om aan hooghartige, bedilzieke weetgierigheid te voldoen. Zij kwam om geholpen te worden. Wie kwam ooit tevergeefs met dat doel tot Jezus? „De kracht des Heeren was daar om hen te genezen.” Niet altijd was die kracht er. Natuurlijk niet zóo, dat de Heere Jezus soms machteloos was. Maar we lezen in een der Evangelieverhalen: „Hij kon aldaar geen teekenen doen vanwege hun ongehoof.” Indien het verrichten van teekenen alleen van zijne macht afhankelijk geweest ware, dan had er nooit eenige belemmering bestaan. Doch de uitredingen geschieden niet machinaal, en ook in dit opzicht blijft waar wat in de bekeering des menschen geldt: „een mensch is geen stok en geen blok.” Zijn doodzijn in zonden en misdaden is niet slechts volkomen onmacht om te leven, maar een zeer werkzaam proces van ontbinding, die zich de *vijandin* van alle leven betoont. — Zij kwamen om geholpen te worden. Dat was de voorwaarde van

's menschen zijde, opdat de kracht des Heeren er zijn zou om hen te genezen.

Onder degenen, die komen wilden, was één die volstrekt niet komen kon. De ongelukkige was geraakt. Een beroerte had hem verlamd op het bed uitgestrekt. Maar ofschoon hij zelf niet komen kon, er was gelegenheid om gebracht te worden. Vier zijner vrienden namen hem op het beddeken op en droegen hem naar het huis waar Jezus vertoefde. Toen ze vanwege de volte niet binnenkomen konden, maakten ze korte metten, droegen den lammen vriend langs de buitentrapp naar het platte dak en braken daar een paar van de groote platte steenen, die den vloer vormden, op, zoodat het eenvoudige huis, dat slechts éene verdieping had, bloot lag. Fluks waren eenigen zeelen aan het beddeken gebonden, en lieten ze den kostbaren last zakken, zoodat de omstanders wel ruimte moesten maken, tot de kranke voor de voeten van zijn Redder op den bodem lag.

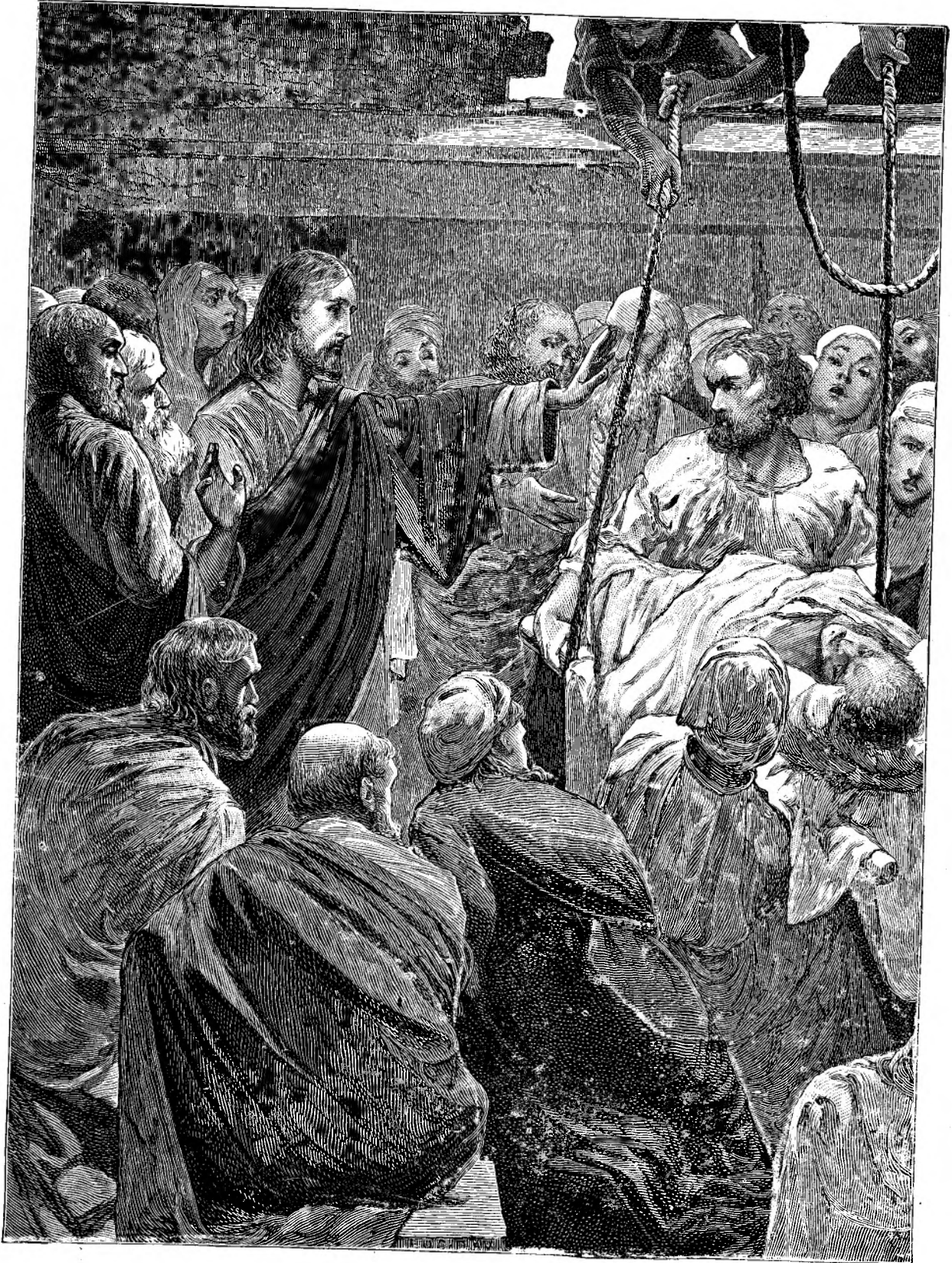
Jezus „zag hun geloof.” De vier vrienden van den geraakte geloofden, dat indien hij slechts in de nabijheid van den Heiland gebracht werd, zijne behoudenis zeker was. En waar Jezus geloof ziet, beantwoordt Hij het. Welk een kostbare les van de waarde der voorbede wordt ons hier gegeven! Mochten alle Christenen die ter harte nemen en niet ophouden de hunnen, die nog geestelijk of lichamelijk verlamd ter neder liggen, geloovig te dragen tot voor de voeten van Jezus; hoeveel wonderen van genezing zouden onze oogen nog gedurig aanschouwen! Wat hier in daden getoond werd, sprak de Heere Jezus later uit: „Waar twee of drie in mijnen naam vergaderd zijn, daar ben Ik in hun midden.” Want ook de geraakte geloofde. Dat blijkt uit het woord dat tot hem gericht werd: „Zoon, wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven.”

't Is nog niet noodzakelijk hierbij te denken aan een bepaalde zonde, waardoor de geraakte zich deze ziekte op den hals zou gehaald hebben. Het is evengoed mogelijk dat de man dieper inzicht in de oorzaak van alle krankheid had dan de meeste menschen, en innig overtuigd was van het verband, dat er bestaat tusschen 's menschen doemwaardigheid en zijne ellende. Het beste, het heerlijkste was hem reeds gegeven. Zijne ziel kon opvaren op arendsvleugelen, ofschoon zijn lichaam nog dood was om der zonden wil. *Dit* had hij verkregen, dat hij, lam als hij daar nederlag, kon juichen: „Dood, waar is uw prikkel? hel! waar is uw overwinning!” Want de prikkel des doods is de zonde. Door het woord van zondevergeving geloovig aan te nemen, wist hij dat deze krankheid in den rechten zin niet „tot den dood” was, ook al mocht het Jezus niet behagen ze oogenblikkelijk van hem te nemen. Toch behoefde zijn geloof zich daarmee niet voldaan te rekenen, maar mocht hij iets in het hart gevoelen van den juichtoon, die bij den Apostel Paulus tot volle rijpheid kwam: „Die zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft

Hem voor ons allen overgegeven, hoe, zal Hij ons met Hem niet *alle* dingen schenken!”

Voor de Farizeën en Schriftgeleerden was dit woord de aanleiding tot een in hun oog allergewichtigst dogmatisch punt van overleg. Zij losten hun bedenking echter spoedig op een zeer gemakkelijke manier op. De vraag was: „Vanwaar heeft deze de macht om de zonden te vergeven?” En het antwoord in hun boos hart was, zonder nader onderzoek: „Deze heeft de macht in 't geheel niet! Hij lastert God!” „Want,” zoo klonk hun zeer juiste gevolgtrekking: „niemand kan de zonden vergeven dan God alleen.” Zij namen Jezus' woord zooals het ook werkelijk moet opgevat worden. Zij begrepen er uit dat Jezus den geraakte niet vergeving van zonden *toewenschte*; dat Hij niet de verzekering gaf dat *God* de zonden vergaf, maar dat Hij eigener autoriteit de zonden *vergeven had*. De vraag was dus: *Waren* ze nu werkelijk vergeven? *Was* de kranke nu verlost van den vloek des doods, waaronder hij lag? *Gold* in Gods oog deze vergeving? Neen! redeneert de Farizeër en Schriftgeleerde, *neen*, om tien redenen voor één! Zonden vergeven kan God alleen. En God doet dat niet zoo maar! Vasten, driemaal per week; tienden geven; niet al te zware zonden begaan hebben; offers slachten; in één woord, zelf doen wat men kan is daarvoor noodig. Deze daad van Jezus werpt hun geheele met moeite opgebouwde stelsel van wetsbetrachting omver. Wat moet er zoodoende worden van Mozes, van de wet en van..... het gezag der Schriftgeleerden? Als het zoo ging kon de schare, die de wet niet weet, alle Schriftgeleerden wel missen! Dus daarom kort en goed: „Deze lastert God!” Voornamelijk omdat Hij zich Gode gelijk maakt.

Jezus „zag hun gedachten.” Hij had niet noodig dat iemand Hem zeide wat in den mensch was, want Hij wist het beter dan wanneer het Hem gezegd ware. Eer één woord op hunne tong was, wist Hij het. Reeds dit had hun het bewijs moeten zijn dat Jezus macht had de zonden te vergeven. Die alwetend is, moet almachtig zijn. Maar wat zal het ongeloof overtuigen! Jezus, ziende hunne gedachten, zeide: „Waarom overdenkt gij *kwaad* in uwe harten? Want wat is lichter te zeggen (te zeggen namelijk zoo dat er ook gebeurt wat gezegd is): „De zonden zijn u vergeven”, of te zeggen: „Sta op en wandel!” Dat is beide even licht of even onmogelijk. Want de onmogelijkheid om te wandelen is het rechtstreeksch gevolg van de begane en onvergeven zonden. Zijn de zonden vergeven dan *moet* het opstaan en wandelen, zich vrij bewegen, er op volgen; indien niet dadelijk, dan toch zeer zeker eenmaal door de heerlijke, zalige opstanding des vleesches. Die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout, heeft ook onze krankheden en smarten op zich genomen. Van de uitwerking van het machtwoord, dat de zieken genas, waren

GENEZING VAN DEN GERAARTE.

zij dikwijls getuigen geweest, ze behoorden dan te weten dat Hij, die door zijn woord den dood in het lichaam terugdrong, ook de ziel tot het leven kon terugroepen door zijn woord. Maar dat *wilden* zij niet weten. En daarom waren ze geen „onverstandigen en tragen van hart,” maar, „overdachten *kwaad* in hun hart.” Zij lasterden God, want ze hadden bewijzen te over gekregen dat God geopenbaard in het vleesch voor hen stond.

„Doch opdat gij moogt weten (opdat gij tegen wil en dank door de oogen uws lichaams overtuigd moogt worden) dat de Zoon des menschen macht heeft op de aarde de zonden te vergeven”...., hier wendde Jezus zich tot den geraakte...., „Sta op, neem uw bed op en ga heen naar uw huis.”

Dus *niet*: nu zal Ik u eens toonen dat Ik geraakten kan genezen. Neen, juist het tegendeel. „Ik zal u toonen dat Ik zonden kan vergeven.” Voor wie geloof is het hoogere het bewijs van het lagere, want het hoogere sluit dat lagere in zich. Maar voor den ongeloofige is het lagere het teeken van het hoogere. Op den dag waarop alle zonden en hare gevolgen vernietigd worden, doordat de dooden op de stem van den Zone Gods en des menschen zullen opstaan, zal het evenzoo zijn. Zij zullen tot heerlijkheid opstaan, die in Christus ontslapen zijn. Die in de vergeving hunner zonden op zijn woord geloofd hebben zullen de proef op de som krijgen door de opstanding des vleesches, waarvan zij hier reeds overtuigd waren juist door het geloof in de vergeving der zonden. Daarom treuren hun broederen over hen „niet als degenen die *geen* hoop hebben.” Maar de ongeloofigen zullen die „openbaring van de kinderen Gods,” met eeuwig schrik en eeuwig afgrijzen aanzien, want ze hebben er nooit in geloofd en zullen dan te laat zien dat er wel waarlijk vergeving der zonden bestond. De verheerlijkte lichamen van hen, die vergeving ontvingen, zullen er het bewijs van zijn, terwijl zij zullen verrezzen zijn tot de opstanding der verdoemenis.

„De Zoon des *menschen* heeft op de aarde die macht.” Dat wil natuurlijk niet zeggen dat de Zone Gods, wien alle macht in hemel en op aarde gegeven is, die macht niet in den hemel en op de aarde bezit. Maar dat beteekent, dat Hij reeds toen, in zijne vernedering, als Zoon des menschen, terwijl Hij nog op aarde rondwandelde, die macht had. Die macht sproot daaruit voort, dat Hij zich *van eeuwigheid* opgeofferd heeft; dat zijn voornemen zoo vast en onwrikbaar was als zijne opoffering ons ten heil zelve. Evenals de vergeving der zonde volgde op het offer, dat geloovig met het oog op Hem, het ware Offerlam dat komen zou, gebracht werd, evenzoo kon Hij de zonden vergeven als bij vooruitbetaling uit de vergeving, die Hij straks aan het kruis verwerven zou. De vraag was slechts: „Wie heeft zijne prediking geloofd; en in wiens oogen heeft Hij gedaante en heerlijkheid, ofschoon Hij zich

van alle heerlijkheid ontleidigd heeft? In wiens oogen? Wie ziet de vlam van het licht door den in zichzelf donkeren ballon van matglas heen stralen? Hij wiens oogen niet *blind* zijn. Hij, die evenals de arme geraakte *geloof*t in het woord: „Zoon, wees welgemoed, uwe zonden zijn u vergeven,” staat ook dadelijk op wanneer dezelfde mond tot hem spreekt: „Sta op, neem uw bed op, en ga heen naar uw huis.” En die gaat ook, als deze man » *God verheerlijkende*” uit.

„Wij hebben heden ongelooflijke dingen gezien!” getuigden de omstanders, mede God verheerlijkende. Maar hun logica was nog niet juist; zij verheerlijkten God, *die zoodanige kracht den menschen gegeven had*. Naar hun oordeel ten minste. En naar het oordeel van vele Christenen na hen, die deze woorden opvatten alsof Mattheus ze zelf zoo bedoelde. Zoo ongeveer op dezelfde wijze waarop men Jezus' woord „De Zoon des menschen is Heer ook van den Sabbath,” uitlegt en toepast alsof Hij gezegd had: „De menschen zijn heeren van den Sabbath.” De macht die Jezus heeft, hebben zijne verlost en ook wel, maar alleen *in Hem*. En dan nog niet en nooit zoo, alsof ieder nu maar doen mag en kan wat Hij doet. Indien mijn lichaam gezond is, heeft mijn geheele lichaam de macht van mijn hoofd, maar toch denken, oordeelen, besluiten mijn handen en voeten niet. Ze *deelen* in de macht van mijn hoofd, omdat zij daarmee één zijn, maar het hoofd blijft de uitvoerende macht. Neen, God had den menschen de macht van zonden vergeven en ziekten genezen *niet* gegeven. God deelt *nooit*, in eeuwigheid niet, zijne macht met een ander. Hij geeft zijne eer aan geen ander. Jezus had ook niet gezegd, dat God Hem die macht *gegeven* had. Hij had gezegd dat de Zoon des menschen op de aarde die macht *had*, en volstrekt niet te kennen gegeven hoe Hij aan die macht gekomen was, of dat ze zijn oorspronkelijk eigendom was. Dat de *Zoon Gods* die macht had, zou geen Farizeër betwisten. Maar deze timmermanszoon!

Wie Jezus Christus niet onvoorwaardelijk erkent en aanbidt als de Zone Gods, kan Hem ook niet voor den Zoon des menschen houden in den zin, dien deze benaming in zijn mond heeft. Die moet, wanneer hij kwaad in zijn hart overdenkt, tot Godslastering vervallen, of hij zal, indien hij welwillend is, doch zich niet door het Woord Gods laat verlichten, komen tot pantheïsme, en de macht van den Zoon des menschen aanzien voor een vermogen dat den menschen gegeven is.

Maar wie de gezegende uitwerking van die macht aan zijn eigen ziel ondervonden heeft, weet zeer goed, en hij dankt er God voor, dat geen mensch iets voor of tegen deze macht doen kan, en verheerlijkt God juist daarvoor, dat die volle macht bij Christus Jezus berust, en dat „Hij volkomenlijk wil zaligmaken degenen, die door Hem tot God gaan.”

W.

K O R E A.

Ten Oosten van Engeland, Europa en Siberië; tusschen China en Japan, ligt, zeer ver van Christus en zijn volgelingen verwijderd, als een uithoekje der wereld, een klein schiereiland, het koninkrijk Korea. Aan de Oost- en Zuidzijde, wordt het door de wateren der Gele en Japansche zeeën bespoeld, terwijl ten Noorden een ruwe bergketen de gemeenschap met het vaste land verhindert, doch tegelijkertijd Korea het karakter van een *schier*-eiland verleent. Talrijke heuvels bedekken den bodem en 't schijnt alsof hun Korea's grens sinds lang te eng werd, want aan de Zuidzijde hebben zij het overschreden, waar zij, als rotsen, een prachtige eiland-zee vormen, doch tegelijkertijd het leven van den zeeman in gevaar brengen. Korea is een schoone streek der wereld: in den zomer een paradijs van bloemen en heerlijk groen, met een gezond klimaat, ondanks de heerschende afwisseling van groote hitte en scherpe koude. Korea's grondgebied is zeer uitgestrekt en indien wij het zoeven „klein” noemen, dan was het in vergelijking met het werelddeel waarbij het behoort en de groote landen die het omringen. Want Korea is wel 3 maal grooter dan Schotland, met wel vijf maal het getal inwoners van dat land, doch van de millioenen, die Korea's grondgebied bevolken, moet, helaas, gezegd worden, dat zij aangaande Christus bijna allen nog in de grootste onwetendheid verkeerden en dus zijn „zonder God en zonder hoop in de wereld.”

Hoewel men oppervlakkig zou meenen, dat om al deze dingen, Korea in bijzondere mate de aandacht der westersche Christenen moest trekken, is het een feit, dat dit schiereiland den Europeanen een der meest onbekende deelen van Azië is, erger nog, dat het in vele opzichten een afzonderlijke wereld in de wereld kan genoemd worden. Onder meer heeft ook de ligging van Korea hiertoe veel bijgedragen. Vierhonderd mijlen lang en honderdzestig mijlen breed zijnde, ligt Korea dáár als een wigge, die China van Japan scheidt, blootgesteld aan het ruw geweld van beide landen; als een graankorrel tusschen twee molensteenen, die hoewel overigens in alle opzichten elkaër volkomen vreemd, toch één zijn in het verdrukken van de arme graankorrel. De eene molensteen is China, welks muiltzieke benden herhaaldelijk de golf van Liar-Tang omtrokken en in Korea's grondgebied vielen, dat zij niet, dan beladen met rijken buit, verlieten, terwijl hun vloot op een andere plaats hetzelfde beproefde; de andere molensteen is Japan, dat, onder voorwendsel, de Koreanen tegen hun vijanden, de Chineezzen, te zullen beschermen, zijn soldaten Korea telkenmale liet binnentrekken, tot grooten last der arme inwoners.

Daar er aan de ongunstige ligging van het land nu eenmaal niets te veranderen was, moest het eenig streven van zijn inwoners eindelijk wel zijn,

zich gansch en al van de overige wereld, voor hen China en Japan, af te zonderen en iederen band met haar te verbreken. Men wilde voortaan zijn land vrij houden van vreemdelingen. Daartoe werd een breede streek grond gelegen aan de Noordzijde, de poort waardoor de Chineezzen herhaaldelijk het land binnentrokken, verwoest, en ontoegankelijk gemaakt. Eeuwenlang hebben Korea's inwoners op deze wijze getracht van hun schiereiland een eiland te maken. Niet als de Chineezzen bouwden de Koreanen een steenen muur rondom hun grondgebied, neen, de zee aan de eene zijde en de woestijn met haar verschrikkingen aan de andere zijde, waren de muur, die Korea beveiligde. Met hoeveel ijver en volharding door de Koreanen dit werk der verwoesting werd ter hand genomen, blijkt wel uit het feit dat ze in 't geheel niet schroomden om veel bloeiende steden en dorpen te verwoesten en te veranderen in een oord, waar alleen het wild gedierde en het uitvaagsel der menschheid kan wonen.

Achter die natuurlijke verschansing van bergen, zee en woesternij, zette Kaoli (Korea) dat is „het bergachtige land,” zijn eenzame leefwijze voort. Eenzaam, want zoowel in taal als in gewoonten en staatsregeling is het van China en Japan onderscheiden. De Koreanen, veel behoudender van aard dan hun naburen, zijn in alle opzichten hun voorvaderen gelijk, die voor drie duizend jaren uit China kwamen en de Taloo overstaken. Eeuwenlang door Japanneezzen en Chineezzen onderdrukt, zijn Korea's inwoners bovendien wantrouwend gezind ten opzichte van alle vreemdelingen, en zij houden aan hun oude gebruiken vast, met een hardnekkigheid en standvastigheid, die wonderen zouden kunnen verrichten, indien haar voorwerp, niet een oud gebruik, doch het kruis van Christus ware.

In verstand en lichaamskracht zijn de Koreanen over 't algemeen de meerderen van al hun naburen, en eeuwenlang hebben zij den eersten rang ingenomen in het leger van Confucius. Ondanks hun behoudenden aard, openbaren zij somtijds een warm, dankbaar gemoed, en hoewel zij in den regel zeer arm zijn, draagt hun kleeding toch het stempel van netheid en zekeren welstand. Zij kleeden zich gewoonlijk geheel in 't wit, en hoewel verre van zindelijk op hun lichaam, doen zij toch hun uiterste best om het wit van hun kleed zoo helder mogelijk te doen zijn, zoodat men soms personen aantreft, bij wie het wit van hun gewaad bepaald verblindend is. Men zegt, dat een groepje Koreanen, op eenigen afstand gezien, sprekend op een troep zwanen gelijkt. Doch het zonderlingste deel van hun tooi is de hoed. Dat hoofddeksel heeft een rand waarvan de middellijn bij gewone gelegenheden twee voet bedraagt, doch die bij hooge feesten zoo groot is, dat de Koreaan daaronder gemakkelijk, behalve zichzelf, zijn gansche gezin verbergen kan. De bol is ongeveer negen duim hoog en van

bamboes gevlochten. De geheele hoed is vernist en waterdicht gemaakt.

Hoewel niet zoo rijk, verkeert Korea toch in veel betere omstandigheden dan Noord-China. Buitengewoon rijk is niemand op het schiereiland, doch de arbeiders hebben het er in velerlei opzichten veel beter dan hun broeders in Noord-China. Besmettelijke ziekten teisterden Korea op een vreeselijke wijze, voornamelijk tengevolge van de onbekendheid met de eenvoudigste hygiënische voorschriften en de heerschende onreinheid. De rivieren worden op Korea beschouwd als natuurlijke riolen en zijn dus vergaarbakken van allerlei vuil. Toch wasschen de Koreanen hun gereedschappen in het troebele water, ja, het wordt zelfs voor alle huishoudelijke doeleinden gebezigd. Cholera, pokziekten en typhus betwisten elkander op Korea voortdurend de opperheerschappij. In het jaar 1886 is het gebeurd, dat te Seoul, de hoofdstad van Korea en eenige omliggende dorpen samen, in slechts twee maanden tijds, meer dan 100.000 personen, als slachtoffers van de besmettelijke ziekten vielen. De Koreanen gelooven, dat de ziekten door booze geesten veroorzaakt worden, en dat deze bij den patient eerst bezworen moeten worden, voordat herstelling mogelijk kan zijn. Het eenig middel daartoe is de naaldeprik, zoodat dan ook onveranderlijk ieder recept luidt: zooveel naaldeprikken. En daar de naalden, waarmee deze voorschriften moeten worden toegepast, gewoonlijk met een laag vuil bedekt zijn, doen deze recepten bij de patienten slechts nieuwe kwalen geboren worden. De sterfte onder jonge kinderen is op Korea ongemeen hoog, ook komt blindheid veel voor onder de jeugd.

Korea is het ongodsdienstigste land van geheel Azië. „Godsdienst hebben wij op Korea niet gevonden,” aldus luidt een gedeelte uit het verslag van enkele Hollandsche zeelieden, die in de zeventiende eeuw op Korea's kust schipbreuk leden, en dat woord geeft ook nu nog duidelijk den toestand weer. Het Shintvisme der Chineezers, zoomin als het Tausme der Japanneezers heeft er ooit ingang gevonden. Het Boeddhisme is er een streng verboden godsdienst en de zedeleer van Confucius heeft op Korea haar aanhangers bijna uitsluitend onder de aanzienlijken. Toch bestaat onder de Koreanen algemeen de voorstelling van een onzichtbare wereld. Wanneer ge door het land reist, dan ziet ge hier en daar lopen, aan boomtakken wapperend, of steenhoopen op den top eens bergs; lange touwen, die van de hoopen hangen of altaren, twee of drie voet hoog, aan den weg geplaatst, en wat u het meest bevreemden zal, bespeurt ge een menigte dikke, ruwe planken, die men in den grond geslagen en geheel beschilderd heeft met doodshoofden, waarvan de tanden bloeddorstig vooruitsteken. Deze figuren moeten, volgens de Koreanen, den vijand buiten de dorpen houden, en de inwoners voor den invloed

van booze geesten behoeden.

Behalve deze weinige voorwerpen en den kleinen tempel aan Boeddha gewijd, met een mooi beeld van dien afgod uit rots gehouwen en niet ver van de Noordpoort van Seoul verwijderd, vond ik bij de Koreanen geen enkel spoor van godsdienstig leven. Vóór drie eeuwen was het Boeddhisme de heerschende godsdienst, doch thans zijn de priesters van Boeddha uit Korea verdreven en zijn tempels bijna alle verwoest.

Door zijn eenzame ligging als 't ware van alle overige volken afgescheiden, is Korea, van den aanvang der geschiedenis tot op dezen dag even volmaakt buiten alle aanraking gebleven met het hart der menschenwereld, de groote gebeurtenissen, de krachten en de ontwikkelingen, die haar sinds de schepping tot nu toe doorschoot en op den weg van den vooruitgang voortgestuwd hebben, als ware het schiereiland een deel van Saturnus, Jupiter of Mars.

Plaats die vele millioenen een oogenblik voor uw geest, lezer, en bedenk dan, dat zij alle in dezelfde onwetendheid hebben geleefd en zijn gestorven! Assyrië, Perzië, Griekenland en Rome, ontstonden, bloeiden en verdwenen op het wereldtooneel; de Nieuwe wereld werd bij de Oude gevoegd; het Christendom trad uit de asch van het Heidendom luistervol tevoorschijn; het goddelijk drama der verlossing had zich, sinds het eerste tooneel door Abraham aanschouwd, gestaag ontwikkeld, totdat het in Bethlehem werkelijkheid geworden was, en zich belichaamd had in Hem, die in de kribbe lag; de Heiland, de Verlosser der menschheid werd geboren en leefde en stierf voor zondaren. Achtien eeuwen zijn sedert die heugelijke gebeurtenis voorbijgesneld; een en twintig had er de wereld reeds vóór Christus' komst aanschouwd, en gedurende al die eeuwen, had Korea zijn kluizenaarsleven geleid, onbekend met de heerlijkste gebeurtenissen, die er buiten zijn grens voorvielen. Had de Schepper ooit iets van zijn wezen aan het redelijk schepsel openbaard? Korea's inwoners konden op deze vraag geen antwoord geven. Had in kommer en druk de gedachte aan een heerlijk toekomstig leven de harten der Koreanen van verrukking ooit hooger doen kloppen, en wisten zij, dat er een macht bestaat om hun harten en personen voor dat reine leven toe te bereiden? Neen, Korea's inwoners hadden er nooit iets van vernomen! Voor hen was Christus niet geboren, had Hij niet geleden! De 19^e eeuw brak aan met haar uitgebreide zending onder de Heidenen. De jaren 1820, 1830, 1850, 1860 gingen voorbij en duizenden uit de wildste volken der aarde waren toegebracht tot de „gemeente die zalig wordt;” doch onder die duizenden was geen enkele Koreaan! Nooit had een enkele prediker „der vrije genade” Korea's grondgebied betreden. De jaren 1870 en 1880 behoorden tot de geschiedenis, en nog was

de duisternis van onwetendheid op Korea door geen enkelen lichtstraal gebroken. Doch eindelijk, in 1884, dus ongeveer 10 jaar geleden, scheen er een omkeer in Korea's lot te zullen komen. Er vestigde zich een Protestantsch zendeling op het schiereiland, en weldra klonk het heerlijk Evangelie den armen Koreanen in de ooren.

Dat er een Christendom op deze aarde bestond, was den Koreanen eigenlijk reeds in 1777 bekend. Oorzaak daarvan was het zenden van eenige boeken uit Peking aan een leergezelschap op Korea, saamgesteld uit enkele geletterde Koreanen, die onder leiding van een priester van Confucius studeerden. Onder de gezonden boeken waren verhandeligen over wijsbegeerte, mathesis en godsdienst, geschreven door eenige Jezufeten uit Peking. Zeer verheugd met het boek over den godsdienst (een stuk uit de Vulgata) besloten zij den inhoud daarvan praktisch op het leven toe te passen, en stelden zich diensvolgens tot taak, den veertienden en acht-entwintigsten dag van elke maand met vasten en bidden door te brengen. Eindelijk besloot één hunner naar Peking te reizen met een brief aan den bisschop dezer stad. De bisschop onderrichtte hem nauwkeuriger in de leer, doopte hem en nam hem in de gemeenschap der Christenen op. Eindelijk keerde onze Koreaan naar zijn land terug, waar hij zijn makers meedeelde al hetgeen hij in Peking vernomen had. Velen geloofden toen en werden gedoopt en bleven, ondanks de hevige vervolgingen, trouwe aanhangers der leer van Christus; anderen vielen later weêr af, doch het Woord bleef zijn kracht openbaren.

Eindelijk verminderde de woede der vervolging en uit dien tijd dagteekent een merkwaardig voorval, dat door bisschop Scott van Noord-China aldus verhaald wordt:

„Onder de aanhangers der nieuwe leer, werd een hiërarchie ingesteld naar het model van die, welke de man, die naar China geweest was, in Peking had gezien. Francis Xavier, één der bekeerden, werd tot bisschop benoemd en anderen werden tot priesters gekozen. Afgescheiden van hun bijzonder ambt, werd door hen gedoopt, gepredikt en het Avondmaal uitgereikt, waarbij zij zich dan in Chineesche zijde kleedden. Ook werden door hen groote *platforms* gebouwd, die dienden tot staanplaats bij de „algemeene schuldbelijdenis.” Nadat zij op deze wijze ongeveer twee jaar aan den arbeid geweest waren, ontstond er ernstige twijfel onder hen, aangaande het nut en de waarde van deze handelingen, en op gevaar af van teedere harten te zullen kwetsen, legden zij allen hun ambt neder en zonden opnieuw om inlichtingen naar Peking. De gezant, die deze taak volbracht, werd in Peking gedoopt en tot lidmaat der Kerk aangenomen. Na een kort verblijf te Peking keerde hij terug, voorzien van een Avondmaalskelk, een misboek en verschillende gereedschap-

pen voor de bediening der mis, ingeval een priester Korea's gemeente met een bezoek mocht vereeren.

Veel moeite en verdriet veroorzaakte een bisschoppelijk besluit, waarbij de aanbidding der voorvaderen den Koreanen verboden werd. De getrouwe Christenen, die zich aan deze wet hielden, werden heviger vervolgd dan ooit tevoren en in de maand December van het jaar 1791 bezegelden de eerste twee martelaren de goede belijdenis met hun leven. Men heeft berekend, dat in den tijd van tien jaren, gerekend van het tijdstip, waarop den eersten Koreaan de doop werd toegediend, het getal dergenen, die tot lidmaten der Roomsche Kerk werden aangenomen, ongeveer 4000 bedraagt.

De eerste heidenpriester, die in den schoot der Roomsche Kerk verzocht opgenomen te worden, was een Chinees, die na drie of vier jaren arbeidens voor zijn „nieuwen Heer,” zijn getrouwheid met den dood bekocht, en zijn moed boette met zijn leven.

In 1835 landde de eerste Fransche priester op Korea's kust, en spoedig werd deze door een tweeden gevolgd, en na verloop van een jaar, door een Franschen bisschop zelfs. Natuurlijk moesten zij zich op alle mogelijke wijze vermommen en voor hun vijanden verbergen. Toch was hun arbeid voorspoedig, zoodat in 1838 Korea reeds 9000 Christenen telde.

Doch opnieuw brak de vervolging los en de drie Franschen werden in hechtenis genomen, op vreeselijke wijze gepijnigd en ten slotte onthoofd. Zes jaren verlieden er voordat zich opnieuw een vreemd priester op Korea waagde, en ook deze deelde het lot zijner voorgangers. Eerst scheen zijn arbeid vrucht te zullen dragen; doch weldra traden de scherpe bepalingen van vroeger weêr in werking en stierf ook hij den marteldood.

Het gezicht van een schip in de nabijheid hunner kusten veroorzaakte den Koreanen altijd een panischen schrik en bracht telkens het leven van den Christen-zendeling in gevaar.

Toch hield het Christendom stand, totdat in 1882 door Korea het eerste politieke tractaat met de Vereenigde Staten gesloten werd. Van dat oogenblik aan kwam er eenige kentering in den toestand der Christenen op Korea, zoodat thans de tijd der hevigste verdrukking voorbij is, hoewel het Christendom nog niet een bij de wet erkende godsdienst kan genoemd worden.

Op deze wijze kwam tot het onbekende Korea de eerste prediking van Christus en zijn kruis. Wat wij ook in het Roomsche-Katholicisme betreuren en verfoeien en welke gebreken zijn belijders ook aankleven, dit is zeker, dat zij ons hier een lesje in zendingssijver hebben gegeven. Eeuwen voordat de eerste Protestantsche zendeling in China landde en 107 jaar voordat het Protestantisme Korea bereikte, had Rome reeds in dit land van Christus getuigd en voor zijn zaak geleden. Doch de ritus, waarin het zijn leer kleedde, kon de harten der Koreanen

niet bevredigen. Korea kon daarin geen wijsheid en leven in God vinden.

„Zoudt ge ons een Evangeliedienaar willen zenden?” aldus vroeg eens Ryutei, een aanzienlijk Koreaan, die tot Christus bekeerd werd bij gelegenheid, dat hij zijn regeering in Japan vertegenwoordigde. Zelf in Christus juichende, kon hij niet tevreden zijn, zoolang de ware prediking van het lijden en de verheerlijking van zijn Heiland, niet overal op Korca gehoord werd. Als antwoord op dit verzoek, zond in 1814 de „American Presbyterian Board” Dr. H. N. Allen uit China naar Korea.

„Deze leeraar komt niet uit Amerika, maar rechtstreeks uit den hemel!” riepen op zekeren dag de verbaasde hovelingen, toen de zendeling Allen het koninklijk paleis verliet. Wat was er geschied? De prins lag gevaarlijk gewond, op zijn bed met den dood te worstelen. Tevergeefs hadden dertien inlandsche geneesheeren beproefd door ingieting van gesmolten was in den mond van den patient het leven van den jongen prins te redden. Ten einde raad ontbood men den zendeling Allen, wien het, onder Gods zegen, gelukken mocht den prins voor een wissen dood te behoeden. De vorst was den geneesheer-zendeling natuurlijk hoogst dankbaar, en alzoo geschiedde het, dat zelfs aan het hof van Korea's koning het Evangelie een „deur geopend” werd. De koning ging zelfs zóover, dat hij Dr. Allen aanmoedigde op kosten der regeering een hospitaal te laten bouwen, hetgeen ook geschiedde. De naam dezer inrichting luidt: „Hay Shin do” (huis der beschaafde deugd). Ryutei vertaalde het Nieuwe Testament in de landtaal; Mr. Robert Artkington van Leeds betaalde de kosten aan het verspreiden van drie duizend exemplaren van de Evangelieën van Lukas en Johannes verbonden, en aldus werd het middel geschapen en de weg gebaad, die de verwaarloosde Koreanen tot hun Heer en Heiland zullen voeren. Uit dien tijd is ons een gedenkwaardig gebed bewaard gebleven.

„Op Oudejaarsavond van het jaar 1885, kwamen tien Protestantische zendingen, toen den ganschen staf van Christus op Korea vormend, tot het gemeenschappelijk gebed bijeen. Pas aangekomen zijnde, en geheel onbekend met de taal en de gebruiken der millioenen rondom hen, gevoelden zij groote behoefte aan Gods nabijheid om van Hem een zegen af te smeeken over den arbeid in het vreemde land. Zij herinnerden zich hoevele malen door anderen reeds de arbeid aangevangen was, dien zij op Korea wenschten te ondernemen; hoe de *Lone Star Mission* in Indië veertig jaren gearbeid had, vóordat één heiden gedoopt werd; hoe langen tijd op de Zuidzee-eilanden gepredikt werd, voordat men eenige vrucht aanschouwde; hoe Japan tien jaren lang het voorwerp van de teederste zorgen der zendingen was, en hoe er toch in al dien tijd vruchteloos naar eenige vrucht werd uitgezien, totdat, weder na een lang tijdperk, ten slotte een gemeente van zes leden

gevormd werd, — en dan vroegen ze elkander of misschien op Korea een gelijk lot hen wachtte? En wat zou het kleine troepje, waarvan ieder lid, door meer dan een millioen heidenen omgeven was, voor het komende jaar afsmeeken? Hulp en steun, bij het bestudeeren der vreemde taal? — maar zou dat niet al te veel gevergd zijn? Wat dan? Om bescherming en bewaring bidden in een land, welks inwoners tot vóór korten tijd, iederen vreemdeling, die zich binnen hun grenzen waagde ten doode toe vervolgden, en waar het ieder verboden was een vreemdeling te herbergen? — doch zou het geen dwaasheid zijn, in zulk een land op verdraagzaamheid te hopen? Een hooren en aannemen dan der boodschap van hun goddelijken Zender? — doch zouden zij die boodschap niet in gebrekkige zinnen moeten uiten? — hoe konden zij op welslagen hopen, wanneer hun de vorm ontbrak, waarin zij hun gedachten moesten gieten? En zou, onder zooveel ongunstige omstandigheden, de hoop op één enkele bekeering niet een dwaasheid zijn?

Zij knielden neder, want ieder hunner gevoelde in zijn hart een hongeren naar Gods nabijheid. Taal, kennis, bescherming, gunst der menschen, alles ontbrak hun. Doch ziet, daar komen hun de woorden uit den 81sten Psalm in de gedachte, en het is alsof een stem in hun ooren fluistert: „Open uwen mond en Ik zal hem vervullen!” Gesterkt door een vernieuwd vertrouwen op God baden zij en stortten hun hart uit en smeekten in de laatste oogenblikken van het oude jaar om zielen in het nieuwe!”

Nooit zullen wij het verhaal van deze gebeurtenis en haar zegenrijke gevolgen vergeten, zooals het door Dr. Underwood in de collegezaal voor de ooren der aspirant-zendingen werd uitgesproken. De man sprak uit ervaring, want hij had deel uitgemaakt van bovengenoemd troepje. Ook hij had toen gebeden en de nooden van Korea's inwoners den Heere opgedragen; maar ook hij had de verhooring van het met zooveel gloed uitgesproken gebed mogen beleven. Want weinige maanden later bezocht een Koreaan het zendingshuis en twee boeken op een tafel ziende liggen, trad hij nader en las de titels. Op het eene stond: „Evangelie van Lukas,” op het andere: „Evangelie van Mattheus.” Ongemerkt nam hij de boeken van de tafel en liet ze in zijn lange wijde mouwen glijden. Weinig beseften de zendingen op dat oogenblik, hoe heerlijk hun gebed in dien inboorling zou verhoord worden. Doch toen eenigen tijd later de man terugkeerde, in zijn handen de beide boekjes omhoog heffende, met de blijdschap van een, die een grooten schat gevonden heeft, en voortdurend uitroepende: „O, het is een goed boek, een goed boek!” toen wisten zij, dat God hun gebed gehoord had.

Zonder een enkel woord van verklaring en uitlegging, had de man het Evangelie verstaan. Dáár stond de eerste bekeerde Koreaan, geholpen door

niemand, behalve door God, dien hij dan ook van ganscher harte aangenomen, en in wien hij het ware geluk, het ware leven gevonden had.

„Hebt ge geen Christelijke bijeenkomsten?” vroeg deze man niet lang daarna. Daar hij een vreemdeling was, had hij nooit tevoren gehoord van de samenkomsten, die geregeld door de zendelingen gehouden werden. En deze vraag werd spoedig door een andere gevolgd, die de zendelingen ten hoogste verblijdde, namelijk door deze: „Acht gij mij waardig gedoopt te worden?”

Het jaar 1886 snelde voorbij en toen andermaal de Oudejaarsavond aangebroken was, en door het kleine troepje Protestanten weder een biduur werd gehouden, toen was het met diepgevoelde dankbaarheid, dat Korea's Christenen hun hart voor God uitstortten, zij het ook, dat er nog veel te vragen en te hopen overbleef. Het vorige jaar hadden zij om twintig zielen gebeden en nu, ondanks de schier onoverkomelijke bezwaren, hadden zij vóór twaalf maanden vervlogen waren, het gewenschte twintigtal rondom zich verzameld. In Juli 1886 geschiedde de eerste bekeering; in September 1887 was de eerste gemeente op Korea gesticht, en vóór het einde van 1888 telde het land 100 gedoopte Protestanten, die in hun kerkjes bij elkander kwamen.

Aldus werden de inwoners van dit godsdienstlooze land bekend gemaakt met den edelsten godsdienstvorm der wereld, en daardoor met de verlossing van zonden door Christus den zijnen aangebracht.

Bekeeringen, zonder ander middel dan het lezen der H. Schrift geschied, blijven, voóral ook om de veelvuldigheid, waarin ze voorkomen, een merkwaardig verschijnsel in de geschiedenis der Evangelisatie op Korea. Vóór honderd jaar hebben boeken het meest bijgedragen tot het stichten van 's pausen heerschappij op Korea; wederom zijn het boeken geweest, die, als herauten, in den laatsten tijd overal den weg bereidden voor de komst van den zending Reo. Roef, en zooals wij weten, waren in 1886, boeken zonder meer, het middel der toebrenging van den eersten Koreaan tot Christus.

„Zoodra de inboorlingen,” aldus schrijft bisschop Scott, „een boekje of tractaatje machtig worden, gaan zij het ijverig bestudeeren, en zonder op de hulp van den zending te wachten, sluiten zij zich aaneen en vormen godsdienstige gezelschappen.”

Hoewel het Christendom op Korea nog niet officieel erkend is, is het vooruitzicht toch bemoeigend. De koning moet het zendingswerk niet onwelwillend gezind zijn, en wat nog meer zegt, zóo groot is op Korea de honger naar Gods Woord, dat een Engelsch zending, die met het land en zijn inwoners zeer goed bekend is, verklaard heeft, dat over twintig jaar alle Koreanen tot Christus zullen zijn gebracht, „want,” zegt hij, „het gansche volk ziet zeer verlangend uit naar een godsdienst,

die hen bevredigt en gelukkig maakt.” Doch hoever is de arbeid thans nog van de voltooiing verwijderd! De „Missionary Review” gaf in de maand October van het vorige jaar een statistiek van het werk der zending op Korea, waaraan wij het volgende ontleenen: „Wij bezitten op Korea thans 54 Protestantsche zendelingen behalve de „High Chusch Episcopals,” die in geenerlei betrekking tot ons staan, doch meer tot de R. K. Kerk overhellen. De Presbyterianen vormen de voorhoede met 21 zendelingen, waaronder 3 geneesheeren en een vrouw, de echtgenoot van Dr. Brown. Dan volgen de Methodistten ten getale van 16, waaronder 6 geneesheeren en 3 vrouwen; en eindelijk „de Southern Presbyterians” met 8; de „Australian Presbyterians” met 5, en de Independentisten met 4 zendelingen, tezamen 54 personen.”

Waarde lezer, werp eens een blik op de kaart van dit onbekende land. Volg eens de meer dan 400 mijlen lange kustlijn; let eens op de zeehavens Gusan, met zijn flinke en veilige haven, zijn kolonie van Japansche kooplieden en de groote stad met meer dan 12000 inwoners; Tusan, met zijn pijnboomen, zijn sterke Japansche kolonie, zijn woeste heuvels en mooie ankerplaats; Chemulpo, de haven voor westersche schepen, vijf-en-twintig mijlen van de hoofdstad *Seoul* verwijderd; en eindelijk de hoofdstad zelve, waaruit elke week drie of viermalen vele stoombooten de betrekkingen met China en Japan onderhouden. Denk eens aan de duizenden, die leven binnen Seouls massieve poorten en versterkte muren, die in Chineeschen trant gebouwd zijn en van schietgaten voorzien. Denk aan Korea's vrouwen, opgesloten in de binnenste vertrekken der sombere huizen, waar het zonlicht niet kan binnendringen en de vrijheid zoowel als alle gerieflijkheden den beklagenswaardigen bewoonsters ontbreken.

„Gij werkt in verkeerde richting, gij moet het op andere wijze beproeven. Indien ge Korea voor-Christus wilt winnen, tracht dan eerst de vrouwen tot Hem te brengen. Laat in de eerste plaats uw streven zijn de vrouwen voor de goede zaak te winnen en ge zult zien, dat binnen korten tijd geheel Korea aan Jezus' voeten zal zijn gebracht” — aldus sprak eens een verstandig inboorling tot een onzer zendingen. Doch welke middelen moesten worden aangewend om dat doel te bereiken? De zendelingen konden niet tot de vrouwen doordringen, wat bleef er over, dan dat het handjevol vrouwen, dat zich in het gezelschap der zendelingen bevond, uitging om te trachten de misdeelde zusters met het heerlijk Evangelie bekend te maken?

Het leven der vrouwen op Korea is een aaneenschakeling van ellenden. De echtgenoot van den rijken Koreaan treedt op den dag van het huwelijk, het huis van haar man binnen en verlaat het haar gansche leven niet meer. Op die wijze, als 't ware levend begraven, is er niets waarvoor zij kan leven,

en de gedachte aan een toekomstig leven blijft den armen schepsels gansch en al vreemd. Het leven der arme vrouwen heeft veel overeenkomst met dat van een werkpaard. Den ganschen dag, schier zonder verpoozing, worden de ongelukkige wezens voortgedreven, zoodat voor de rijke, zoowel als voor de arme vrouw het leven een kwelling is van de geboorte tot den dood toe.

„O, zeg mij toch, waar zal ik heengaan als ik dood ben?” aldus vraagde een stervende Koreaansche vrouw aan Dr. Underwood, wien men, na veel bezwaar, ten slotte veroorloofd had, voor een enkele maal den strengen regel te breken, die het den vreemdeling verbood een Koreaansche vrouw te bezoeken. De predikant knielde aan het sterfbed neder. Alle hoop op herstel was vervlogen. Toch had de ziel haar stoffelijk omhulsel nog niet verlaten, en van de trillende lippen der stervende vrouw, ving de predikant andermaal de vraag op: „O, zeg mij toch, waar ga ik heen? — het is in mijn hart zoo donker, zoo donker!” En evenals had hij een kind voor zich, zoo eenvoudig verhaalde Dr. Underwood van den Heere Jezus: hoe Hij het Licht der wereld is, omdat Hij de overtredingen van arme zondaren in zijn dierbaar bloed heeft verzoend. En zie, de vrees maakte welhaast plaats voor verwondering en die verwondering voor blijdschap, voor oprechte blijdschap over 't feit, dat de Heere ook haar zonden in zijn bloed verzoend had, en dat zij nu weldra haar Zaligmaker in heerlijkheid mocht aanschouwen.

„Is Jezus ook voor mij op aarde gekomen?” fluisterden haar lippen nog even, en op den toon der overtuiging voegde zij er aan toe: „ja, ook voor mij, — ook voor mij!” en met een goedigen lach om den mond, stierf zij.

Vijftien miljoen Koreanen leven nog in dikke duisternis, onbekend met Christus en het heil door Hem voor arme zondaren gewrocht. En onder die ontzettend groote menigte arbeiden thans niet meer dan 61 Protestantsche zendelingen! Laat ieder onzer zich de vraag stellen: wat heb ik, door gebed, gawe enz. gedaan, voor de komst van het Godsrijk op Korea?

Zouden er onder deze vijftien miljoen zielen niet velen zijn, die door God aan zijn Zoon Christus gegeven zijn? Zouden daaronder niet velen zijn, op wie de Heere mede het oog had, toen Hij sprak: „Ik heb nog andere schapen, die van dezen stal niet zijn, deze moet ik óók toebrengen!” En zouden wij, discipelen van den Heiland, dan niet alles in het werk stellen om ook deze 15000000 Koreanen te brengen tot Hem, die gesproken heeft: „Komt *allen die vermoeid en belast zijt* tot mij en Ik zal u rust geven?”

HET KOMPLOT.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN PRINS WILLEM III

DOOR

JOHANNES.

III.

Wij lieten Sinisterne te Windsor; zijn gehuurde sluipmoordenaars hadden afscheid van hem genomen, om hun goddeloos oogmerk te volvoeren. Hij wachtte nog in de „George” tot de duisternis gevallen was, om onopgemerkt de herberg te kunnen verlaten. Daarna begaf hij zich naar een aanzienlijker logement, waar hij zijn paard gelaten had, met het voornemen er zelf dien nacht te slapen.

Slapen! Wat beteekent de slaap van hen, wier geweten is gelijk „een voortgedreven zee, die niet kan rusten en wier wateren slijk en modder opwerpen”? Hij was verre van gerust, of het aandeel dat hij in de onderneming had hem geen onaangenaamheden op den hals zou halen. Wanneer die mislukte en het werd bekend dat hij er de hand in gehad had, dan was hij een verloren man. Al mocht hij tijdelijk aan de handen der justitie weten te ontkomen, wat zouden Sir Hugh Mandeville en Eveline wel van hem denken? Zijn onrust werd onverdragelijk. Hij dronk het eene glas wijn na het andere, maar het maakte hem des te ongeduriger. Hij ging naar bed, maar kon geen oog dicht doen; ten laatste werd hij zoo ongeduldig om den uitslag van de zaak te weten, dat hij het niet langer kon uithouden; hij stond op; wekte den stalknecht; besteeg zijn paard en was op weg naar Hampton-court, toen de eerste flauwe strepen van den dageraad in het Oosten zichtbaar werden.

Hij reed flink door totdat hij een plek bereikte, waar sporen van bloed en paardenhoeven hem de plaats aanwezen, waar de strijd was voorgevallen. Hij hield een oogenblik op, en zeide tot zichzelf: „Die ellendige heethoofd heeft niet kunnen wachten tot zijn prooi tusschen de struiken was; hij is hem tot hier tegemoet gereden en heeft daardoor al het voordeel van een hinderlaag prijsgegeven; het schijnt een heet gevecht geweest te zijn.” Hij gaf zijn paard de sporen en galoppeerde over de vlakke, den heuvel over naar de andere zijde, om den bewuststen eik te bereiken. Hij reed er langzaam omheen, steeg daarna af om hem van meer nabij te onderzoeken, maar kreeg geen tak of eenig teeken hoegenaamd te zien. Een onaangenaam gevoel van vrees be kroop hem.

Was Waynflète ontkomen? Hij kon het nauwelijks gelooven — en toch als hij dacht aan zijn kracht, moed en bedrevenheid, vond hij het niet onmogelijk. Misschien waren een of meer van de misdadigers gevangen en hadden verraden of zouden verraden het deel dat hijzelf in den aanslag had. Het was om dol te worden. Hij reed stapvoets voort, geslingerd tusschen hoop en vrees iemand

te ontmoeten, die hem iets kon mededeelen van het voorgevallene. Hij bereikte echter Hampton-court zonder iets wijzer te zijn geworden, toen hij bij het inrijden van de poort van den schildwacht het heugelijk nieuws vernam „dat de beruchte Duval den vorigen avond door Mr. Waynflete was gevat en boven in het paleis werd gevangen gehouden, in de arrestantenkamer.”

Sinisterne was een volleerde huichelaar; toch eischte het al zijn zelfbeheersching om te antwoorden: „Dat is inderdaad goed nieuws, mijn vriend. Nu wij hem hebben, moeten wij hem goed vasthouden ook.”

Hij ging door, gaf zijn paard aan een bediende, genoot het voorrecht zich nog eens hetzelfde nieuws te hooren vertellen, dat in ieders mond als bestorven scheen te zijn, gaf een soortgelijk antwoord en trok zich toen in zijn eigen vertrekken terug, meer dood dan levend. Hij beefde zóo geweldig, dat hij slechts met groote moeite een paar glazen wijn naar binnen kon krijgen, maar toen hij die ophad en een oogenblik gezeten om te bekomen, kwamen zijn zenuwen weér tot rust, en begon hij in te zien dat hij zonder een minuut te verzuimen of een wanhopige poging wagen moest om Duval te bevrijden, of zelf de vlucht te nemen. Hij schonk aan het eerste de voorkeur en volvoerde het meteen.

De betrekking, die hij bekleedde, en zijn langdurig verblijf in het paleis hadden hem vertrouwd gemaakt met iederen hoek en spleet van het gebouw. Hij sloeg inderhaast nog een glas wijn in, voorzag zich van een sterk touw van tamelijke lengte, ging naar zijn slaapkamer, welke over een gedeelte van het dak uitzag, stapte uit het venster op het lood, en bereikte zonder veel moeite het gedeelte, dat vlak boven de kamer was, waar de gevangene zat opgesloten. Het eene eind van het touw bevestigde hij aan een schoorsteenstang in de nabijheid, maakte van het andere een strik, dien hij over het hoofd wierp tot onder de armen, en klom even behoedzaam over de borstwering, waarbij de uitstekende lijsten hem goeden dienst bewezen, liet zich langzaam naar beneden glijden, tot zijne voeten rustten op de steenen vensterbank der kamer van de gevangene. Tot zijn geluk stond het venster open, en de kamer binnentredende gaf hij den roover een teeken om te zwijgen. Duvals verwondering over dit onverwacht bezoek was spoedig voorbij, en na de fluissterend gemaakte opmerking van Sinisterne, dat ieder oogenblik talmens noodlottig kon zijn voor hen beiden, verondersteld dat de deur om een of andere reden geopend werd, maakte hij niet de minste tegenwerping.

„Volg mij dan”, zeide Sinisterne, „volg mij voorzichtig.”

„Holla!” zeide Duval. „Wie waarborgt mijne veiligheid, als gij voorgaat. Gij mocht het touw eens doorsnijden of losmaken, als ik tusschen aarde en

hemel hang. Gij zijt geen man, die zoo bijzonder te vertrouwen is.”

„Dwaas!” antwoordde Sinisterne, „heb ik mijn leven dan niet reeds gewaagd, om het uwe te redden?”

„Ja,” zeide Duval, „omdat gij wist, dat ik het uwe in gevaar kan brengen door mijn mond open te doen. Gij mocht eens in de verzoeking komen om op mij toe te passen „de dooden klappen niet”, en laten mij kennismaken met het plaveisel beneden. Ralph Sinisterne, ik ga voorop, indien gij mij dit belet, smijt ik u het venster uit.”

Hij wachtte geen verdere tegenspraak af, sprong in het raam, bekommerde zich niet om den strik, maar greep het touw, haalde zich op en klom over den rand, met de vlugheid van een eekhoorentje; daarop meer uit scherts dan met boosaardig opzet, trok hij het touw naar zich toe.

Wie beschrijft de gewaarwording van Sinisterne, toen hij meende verraden te zijn? Vrees en woede maakten zich om strijd van hem meester, in de paar minuten wachtens, die voor hem golden als zooveel jaren van angst en vertwijfeling. Toen het touw weér verscheen voor het venster, dorst hij ternauwernood er zich aan toevertrouwen, uit vrees dat Duval het los zou maken. Inderdaad, de gedachte was aan Duval niet vreemd, wat er aan verbeurd zou zijn, indien hij den schelm naar beneden liet smakken, maar zijn eigen veiligheid vereischte de verdere hulp van Sinisterne, zoodat hij hem op het dak hielp en zich onder zijn verdere leiding plaatste. Zij bereikten gemakkelijk Sinisterne's kamer, van welke een kleine trap, die niet veel gebruikt werd, leidde naar de staatsievertrekken. Daar het hof afwezig was, bestond er niet veel gevaar iemand te ontmoeten. Sinisterne ging zich vooraf alleen overtuigen, dat de weg vrij was. Hij keerde terug met gunstig bericht. Zij maakten oogenblikkelijk van de gelegenheid gebruik, na haastig kaarsen, wijn en eenig voedsel bij zich gestoken te hebben, en daalden de trap af naar des konings kabinet. Hier wachtte Sinisterne een oogenblik; onderzocht angstig de aangrenzende kamers, maar daar niemand vindende, sloot hij de deur, waardoor zij ingekomen waren, toe. Nadat hij Duval onderricht had, dat hij een geheim zou leeren kennen, dat slechts twee of drie in de wereld wisten, drukte hij ergens in de gleuf van een der eiken paneelen aan den muur; het liet zich gemakkelijk wegschuiven; beneden lag een veer, welke neêrgedrukt een ander paneel zonder gedruisch deed verdwijnen, en een nauwe doorgang zichtbaar maakte in de dikte van den muur. Sinisterne trad hierin, gevolgd door Duval, waarop zij de deur weér zorgvuldig achter zich sloten. Nu maakten zij licht, waarbij Sinisterne de gang een eindweegs vervolgde, daarna weér een trap afgang, tot hij op een massief ijzeren deur stuitte, die het voortgaan belette.

Sinisterne was weër wat opgevrootlijkt door hun welslagen tot dusverre, en zeide tot zijn kameraad: „Nu zal ik u laten voorgaan; open de deur.”

Duval beproefde het, maar schudde het hoofd, en bekende dat een handiger man dan hij daarvoor vereischt werd; er was noch kruk, noch slot of iets dergelijks te zien.

„Het slot is in den zijpost, vanwaar de bouten in de deur schieten,” zeide Sinisterne. Hij bukte, verwijderde eenig los vuil uit den hoek en greep een ijzeren handvat, dat tevoorschijn kwam; hieraan trekkende, sprongen de bouten terug en de deur ging open; alvorens binnen te gaan, plaatste Sinisterne een stuk steen, waarschijnlijk met dat doel daar voorhanden, zóó, dat de deur niet achter hen kon dichtslaan.

„Zij kan alleen van de buitenzijde geopend worden en sluit zichzelf,” zeide hij, „uit voorzorg tegen verraders, die langs deze geheime gang het paleis mochten binnendringen, wanneer zij die ontdekten.”

Zij bevonden zich thans in een soort van cel, acht voet vierkant en vijf voet hoog; aan de andere zijde was een deur, gelijk aan die, welke zij binnengetreden waren.

De vochtige, kelderachtige atmosfeer deed Duval vragen of zij zich onder den grond bevonden.

„Ja,” antwoordde Sinisterne, „en wel in een tamelijke diepte, veilig en wel.”

„Daar twijfel ik niet aan,” zeide Duval, „schoon minder aangenaam. Mag ik vragen waar die deur naar toe leidt?”

„Naar het verder gedeelte van de gang, welke eindigt aan een trapdeur, dicht bij het paviljoen aan de rivier en meer dan een kwartmijl van hier,” hernam Sinisterne.

„Dan zou ik die wel zoo spoedig mogelijk willen bereiken,” gaf Duval te kennen.

„En wat zoudt gij dan beginnen?” vroeg Sinisterne. „Bij helder daglicht en zonder paard, zoudt gij spoedig ingehaald worden. Wanneer gij hier rustig wacht tot morgenavond, wanneer de eerste hitte der vervolging voorbij is, dan zal ik zien uwe merrie daar te brengen en komen om u uit te laten.”

Een oogenblik van bezinning overtuigde Duval, dat dit de wijste partij was, en dus besloot hij er in toe te stemmen eenige uren in dit akelig hol door te brengen, nadat hij nog Sinisterne ernstig op het hart gedrukt had, zijne maatregelen te nemen, dat hij den volgenden dag, zóó spoedig mogelijk na het invallen van de duisternis, kon vertrekken.

Sinisterne keerde naar zijne kamer terug, zonder iemand te ontmoeten, veranderde haastig van kleeding, en maakte zijn verschijning temidden der gesprekken, die op de ontdekking van Duvals ontsnapping volgden. Iedereen was verwonderd, ieder was ijverig in het doen van onderzoek; de heer Ralph Sinisterne was de meest verwonderde en ijverigste van allen.

IV.

Op de helling van een heuvel, aan de noordzijde van Kingston, ligt een landgoed, genaamd Coombe, dat uitzicht heeft op de stad en de rijke vallei van den Theems. Het kasteel door Geoffrey Waynflete gebouwd in het jaar 1239, was door den tand des tijds en de nog ruwer hand des oorlogs geslonken tot een met klimop overdekte ruïne. In de plaats daarvan was door den grootvader van Eduard een grillig, schoon gemakkelijk huis gebouwd, voordat de fortuin der familie in den burgerkrijg was teloor gegaan. Het was een mengeling van bouworde, hooge en lage daken, phantastische schoorsteenen, gothische vensters; een geheel vallicht en schaduw, alleszins geschikt, om het oog van een oudheidkundige te boeien. Van binnen was het een model van netheid en orde; geriefelijkheid, zonder vertooning.

Waynflete en zijne moeder zaten in de uitgebouwde vensterbank van een zuidelijk raam, schijnbaar in bewondering verzonken over het panorama, door de in dit seizoen ongewoon heldere stralen der zon verlicht. De oude kerktoren van Kingston verhief zich duidelijk boven de huizen van de stad. Naar den kant van Middlesea lag, over de rivier, het uitgestrekte jachtslot van Bushy, verder op kon men, op een helderen dag als nu, den ronden toren van het kasteel te Windsor onderscheiden, en aan de linkerzijde ontdekte men een hoogen heuvel op de uiterste grens van het landgoed, vanwaar men in zee kan zien.

Het gevoelig evenwel moeder en zoon beiden anders ook waren voor de schoonheid der natuur, ditmaal hielden zich hunne gedachten met andere dingen bezig.

Eduards vader, die aan de zijde van Sir Hugh Mandeville gevochten had in den burgeroorlog, toen beiden nog jong waren, was op nog jeugdigen leeftijd gestorven. In tegenstelling van velen zijner wapenbroeders, was hij een man van eenvoudige en oprechte godsvrucht en leefde ook dienovereenkomstig. Zijn eerbied voor de kerk was niet slechts de vrucht van overlevering, maar uit eigen gevoel voor hare waarde en de ondervinding van het heilrijke harer leer ontstaan. Zijne vrouw, die deze gevoelens met hem deelde, had weldadigheid lief en wandelde ootmoediglijk met God; terwijl hun eenige zoon Eduard van kindsbeen af een godvreezende opvoeding genoten had.

Het zachtmoedig karakter van den vader door menigerlei beproevingen geheiligd en het verstandig beleid der weduwe, die in ontwikkeling haar tijd vooruit was, hadden niet nagelaten een gunstigen invloed op den zoon uit te oefenen. De bekrompen omstandigheden, waarin de familie door de overwinning van het gemeenebest geraakt was, hadden den jeugdigen erfgenaam beveiligd tegen de onver-

mijdelijke verzoeken, die de weelde meëbrengt. Zuinig beheer en een eenvoudige huishouding hadden Mevrouw Waynflete instaat gesteld, zonder hare zucht tot liefdadigheid te verminderen, haren zoon, toen hij meerderjarig werd, een naar hunne levenswijze redelijk fortuin te verzekeren.

Was het te verwonderen dat zij met eenige angst en zorg de toekomst tegemoet zag, nu Eduard door zijn stap leven en bezitting in gevaar bracht voor zijn soeverein?

Lady Ann Waynflete (want zij was eens pairs dochter) was een van die vrouwen, wier gelaat niettegenstaande ouderdom en beproeving, door verzachte uitdrukking, in schoonheid winnen. Haar haar was zeer grijs, maar hare gestalte nog recht en statig. Eduard geleek in vele opzichten zijne moeder.

Zij zaten in de diepe vensterbank een langen tijd, zonder dat een woord werd gewisseld. Het knappen van het vuur verbrak alleen de stilte. Eindelijk nam Eduard het woord.

„Hindert het u, moeder, dat ik mij bij hen heb aangesloten?” vroeg hij: „of is het omdat ik u onze plannen niet heb medegedeeld?”

„Neen mijn zoon, ik voel mij niet gekrenkt,” antwoordde zij. „Het zou mij eer hinderen als ik zag, dat gij leven en bezitting steldet boven het doen van uw plicht. Maar het is geen wonder, dat ik droevig gestemd ben, nu herinneringen aan beproevingen van vroegere jaren mij weêr voor den geest komen — en,” liet zij er op volgen, terwijl tranen in hare oogen kwamen, „ook bezorgd ben voor den eenigen zoon zijner moeder, die weduwe is, nu hij in een gevaarlijke onderneming gewikkeld wordt, die haar van al wat zij op aarde bezit, kan berooven.”

„En gij weet, moeder! waarom ik u geen bijzonderheden vertel,” zeide hij; „de kennis daarvan kan voor u gevaarlijk zijn, zonder eenig nut.”

„Ik verlang niets te weten, Eduard,” zeide zijne moeder. „Gij hebt mij verteld dat uw rechtmatige koning u opeischt; dat is genoeg; beter te sterven in den weg van plicht dan van oneer. Ga in vrede, en moge Hij, wiens bevel het is dat wij de koningen zullen eeren, zijn zegen over u gebieden!”

„Amen!” liet de zoon plechtig hierop volgen.

Weinige uren later zat Eduard Waynflete te paard op weg naar Apps-court, om tegenwoordig te zijn bij de middernachtbijeekomsst.

De lucht was zoo bewolkt dat de maan, driekwart vol, nauwelijks zichtbaar was.

Uit voorzichtigheid verliet hij den grooten weg en gaf de voorkeur aan den zuidelijken rivierdijk, die minder gebruikt op dat uur, een weinig om was.

Toen hij door het kleine dorp Ditton, tegenover de tuinen van het Hampton paleis, reed, bespeurde hij de omtrekken van twee of drie figuren, op den anderen oever der rivier. Juist toen hij trachtte hen beter te onderscheiden, dreven de wolken uiteen, en zag hij duidelijk een man een paard bestijgen,

donker of zwart van kleur en langs de rivier den weg op naar Londen rijden. Een andere man verwijderde zich snel in tegenovergestelde richting. De gedachte kwam bij Waynflete op, of het Duval kon zijn, „maar wie was dan zijn helper?”

Besloten, zoo mogelijk, zich daarvan te vergewissen, wachtte hij een minuut in de schaduw van den boom, waarachter hij zich verscholen had. Hij zag de man met het zwarte paard de rivier naderen en die overzwemmen. De reden daarvan moest zijn het fort en de brug te Kingston te vermijden, hetgeen hem te inder versterkte in zijn vermoeden. De ruiter steeg af, toen hij den overkant bereikt had, en leidde zijn ros stapvoets, om te bekomen van zijn buitengewone inspanning.

Waynflete volgde thans zijn weg, hem steeds naderkomende, toen op eenmaal de vreemdeling omzag en bemerkte dat hij vervolgd werd. Vlug als de gedachte sprong hij in den zadel en galoppeerde vooruit. Het leed geen twijfel: het was Duval en zijne merrie. Maar reed de vluchteling snel, niet minder zijn vervolger.

De maan scheen nu helder, en terwijl zij over de weilanden, welke glooiend naar den Theems aflieden, voortjilden, had het er veel van of zij vlogen. Op deze wijze reden zij ongeveer een paar mijlen voort, tot zij Kingston bereikten, toen Duval rechts afsloeg in de richting van den grooten weg naar Londen, boven de stad, langs welken hij dus wilde ontsnappen.

Spoedig bleek het echter dat hij nog een andere beweegreden had. Een stroom, bijna dertig voet breed, genoemd de Maldenrivier, lag voor hem. De weiden aan hare oevers stonden gedeeltelijk onder water, en de grond was zoo week, dat Waynflete's paard bij iederen stap er in zonk. Hier verkreeg de vervolger, daar paard en man beiden veel lichter waren, een groot voordeel. Waynflete bleef hem echter vervolgen, zijn dampend paard gereed houdende tot een laatste inspanning, wanneer de beek den vluchteling van richting mocht doen veranderen. Dit was echter niet het geval; integendeel hij reed voort, streek als een vogel over den stroom en vlood aan de andere zijde, schijnbaar sneller nog dan tevoren.

„Nu mijn goede Reebok,” zeide Waynflete zijn paard streelende, „indien hij het kan, kunnen wij het ook.”

De overkant werd gelukkig bereikt, maar de grond was daar zoo moerassig, op de plek waar zij aan land kwamen, dat het paard er tot aan den buik inzakte, en Waynflete verplicht was af te stijgen, om het te helpen er uit te komen.

Tengevolge hiervan werd de afstand tusschen hem en Duval zooveel grooter, dat de vervolging bijna hopeloos werd. Behalve dat was het niet ver meer van den tijd waarop de bijeenkomst op Apps-court bepaald was, en had Waynflete den stroom nog eens over te steken om zijne reis opnieuw te beginnen.

Daarom keerde hij den kop van het paard en leidde het langs den oever, om een geschikter plaats te vinden om den stroom nog eens te doorwaden; hierin slaagde hij dan ook, en de Molesey weg weër bereikt hebbende, zette hij het in een flinken draf, totdat hij Apps-court bereikte.

Toen Waynflete zijn weg vervolgde, door de oude Olmenlaan, die naar het huis leidde, klopte zijn hart sneller bij de gedachte aan Eveline, en hij bespiedde ieder venster met een gretig oog, in de hoop eenig teeken te zien, waaruit hij kon opmaken, dat hij verwacht werd.

In gehoorzaamheid echter aan Sir Hugh's orders was geen licht ergens te zien; alles scheen in diepe rust en het schilderachtige, oude kasteel stond daar door het maanlicht beschenen, zóo eenzaam, alsof het door niemand bewoond werd.

Een lichte tik op de deur werd oogenblikkelijk beantwoord, door de opening van een luikje, terwijl een stem daarbinnen het wachtwoord vroeg. „Het eiland van Bate”, was het antwoord.

De deur werd geopend en de trouwe oude Charles Walton verscheen.

„Ik ben recht blij u hier weër te zien, Mr. Waynflete,” zeide hij in antwoord op Eduards vriendelijke begroeting. „Laat mij uw paard nemen.”

Na haastig het paard op stal gebracht te hebben, keerde de hofmeester terug en geleidde Waynflete naar een bijzondere kamer, waar hij ongeveer een dozijn van de voornaamste samenzweerders bijeen vond, waaronder Sinisterne en Sir Hugh.

De beraadslagingen werden geopend door Sir George Barclay, met het voorlezen van de proclamatie, welke hij had ontvangen van Koning Jakobus te St. Germain's. Het document was van den volgende inhoud:

„Wij Jakobus enz.

Onze wil en uitdrukkelijk verlangen is, waartoe wij hierbij ten volle autoriseeren, gestrengelijk oproepen en uitdrukkelijk bevelen, dat onze beminde onderdanen de wapenen zullen opnemen, en zich in oorlog stellen tegen den Prins van Oranje, den overweldigder van onzen troon en al zijn aanhangers, en beslag leggen op al zulke forten, steden en sterkten in ons domein van Engeland als mogen dienen om ons belang te bevorderen, en te doen van tijd tot tijd zulke andere handelingen van vijandelijkheid tegen den Prins van Oranje en zijne aanhangers als het best onze belangen zullen dienen; hetgeen wij oordeelen de geschiktste, rechtvaardigste en beste wijze te zijn, om onze herstelling en hunne bevrijding te verzekeren; en wij stellen hen hierbij schadeloos voor al hunne handelingen ingevolge van dit ons koninklijk bevel. Gegeven in ons hof van St. Germain's-en-Saye den 27sten dag van December 1695.”

Pendorgrass, La Rue, Sir George Barclay, Chamock, Sir William Perkins, Kapitein Porter, Sini-

sterne en Kapitein Fither waren de voornaamste sprekers. Sinisterne stelde voor en bepleitte met warmte, dat Willem zou worden vermoord, wanneer hij op Hampton-court zou verblijfhouden, verzeke- rende, dat door middel van een geheime gang hij zooveel volk in het paleis kon brengen, dat de uit- slag ontwijfelbaar was. Sinisterne had daarbij een beweegreden, die hij niet mededeelde, namelijk dat daar dit plan onder zijne leiding zou moeten worden volvoerd, hij ook de meeste aanspraak zou kunnen maken op eene belooning van Jakobus. Maar de meerderheid weigerde beslist deel te nemen in eenig moorddadig plan. Zij wilden alleenlijk den Prins openlijk overvallen, bij klaarlichten dag, omringd van zijn lijfwacht, „hetwelk meer van eenig militair bedrijf zou hebben dan een sluipmoord,” gelijk Barclay later schreef.

Vervolgens werd gehandeld over het aantal personen dat vereischt werd voor den aanval en de keuze van tijd en plaats. Na een lang debat, werd besloten, dat van veertig tot vijftig mannen zouden worden gebruikt, en zij den Prins zouden verrassen als hij van de jacht te Richmond naar Londen terugkeerde. Men hield het voor beter den dag en de juiste plaats eerst vast te stellen, wanneer een genoegzaam aantal mannen in Londen bijeen zot zijn. Den tegenwoordigen werd verzocht, voor- zoover zij op het land woonden, zich in de nabij- heid van Kingston te willen ophouden, gedurende een paar weken, om gemakkelijker te kunnen worden opgeroepen; terwijl besloten werd dat allen weër zouden bijeenkomen, tot het beramen van ver- dere maatregelen, „heden over 14 dagen op het- zelfde uur.” Het huis van een der heeren, die in Londen woonde, werd als verzamelaats aangewe- zen. Daarna werd de bijeenkomst gesloten. Ver- frisschingen werden binnengebracht en haastig ge- noten. Men scheidde, de meeste heeren vertrokken te paard; alleen Waynflete en nog een particulier vriend van Sir Hugh bleven op Apps-court over- nachten.

PROTESTANTEN:

(Antwoord op de laatste prijsvraag).

De naam Protestanten dagteekent van 't jaar 1529. Om de beteekenis der gebeurtenis te beseffen, waaraan hij zijn ontstaan dankt, moeten wij even de gebeurtenissen, die er aan voorafgingen, kortelijk nagaan.

Als bekend is, was op den Rijksdag te Worms (1521) — min of meer op slinksche wijze — over Luther en zijn volgelingen een streng vonnis geveld. Aan dit „Wormser Edict” werd echter geen uitvoering verleend. De keizer drong, wel is waar, van uit Spanje herhaaldelijk daarop bij zijn broeder Ferdi- nand aan, doch de toestand, waarin hijzelf, evenzeer

als 't Rijk verkeerde, beletten hem, zijn wil door te zetten. Ja, in 1526 — bedreigd door de Turken — ter eener, door de „Liga” (Frankrijk en den paus) ter anderer zijde, moest hij wel lijdelijk aanzien, dat de Rijksdag te Spiers op raad van den Hessischen landgraaf besloot, dat ieder in zake 't genoemde edict handelen kon, zooals hij meende, voor God en den keizer te kunnen verantwoorden. De Hervormden hadden nu de handen vrij en 't zuiver Evangelie won alom nieuwe belijders. Dat dit den keizer verdroot, behoeft niet gezegd. Nauwelijks was de strijd met den buitenlandschen vijand geëindigd, of een nieuwe rijksdag te Spiers werd saamgeroepen (Februari—Maart 1529), in naam, om over den oorlog met den Turk te beraadslagen, werkelijk om de Hervorming zoo mogelijk te stuiten. De voorzitter van den rijksdag, aarts Hertog Frederik, broeder des keizers, begon reeds dadelijk de Hervormden in 't oogvallend minachtend te bejegenen en de meerderheid, die op zijne zijde was, besloot: 1. 't Wormser Edict zou uitgevoerd worden; 2. Tegen de leeraars zou de censuur aangewend worden, indien zij Luthers' leer predikten; 3. Geen nieuwigheden zouden ingevoerd worden en alle hervorming gestaakt, tot een Concilie besliste; 4. Aan niemand zou 't houden der mis belet worden; 5. Niemand zou eens anderen onderdanen tegen geloofsvervolgving beschermen.

Tegen dit besluit nu dienden de Luthersche vorsten en rijkssteden — Johan, keurvorst van Saksen, Albrecht, markgraaf van Brandenburg, Ernst en Frans, hertogen van Lüneburg, Filips landgraaf van Hessen, Wolfgang, vorst van Anhalt en de (14) steden: Straatsburg, Neurenberg, Constanz, Ulm, Rottingen, Windesheim, Memmingen, Lindau, Kempten, Heilbronn, Isna, Wissenburg, Nördlingen en Gallen — een ernstig *protest* in, waarin zij te kennen gaven: dat 't besluit van den vorigen Rijksdag slechts kon vernietigd worden bij een eenparig genomen besluit, dat zij in zaken, de eere Gods, 't heil en de zaligheid der zielen en 't geweten betreffende verplicht waren boven alles Gods wil te volgen; dat een besluit der meerderheid hen niet vermocht te dwingen tegen hun geweten te handelen; dat zij zich, tevens voor hunne onderdanen en voor allen, die nu of later 't Woord Gods geloofden, beriepen op een algemeen concilio en op iederen onpartijdigen Christelijken rechter. Naar dit protest werden allereerst zij, die 't indienden, *PROTESTANTEN* genoemd.

Deze naam ging vervolgens op allen over, die 't met hen eens waren, allereerst in Duitschland, maar vervolgens ook daarbuiten, en is thans de gezamenlijke naam van alle die Christenen, welke de Roomsche kerk hebben verlaten, onverschillig tot welke belijdenis of kerk zij overigens behooren. In deze eeuw hebben bij voorkeur velen dezen naam gekozen, welke in de eerste plaats in de Hervorming der 16de eeuw den dageraad begroeten van de vrijheid van onderzoek, velen, welken Da Costa, evenals den

vierders van 't Wartburgfeest in 1817 toeroept: „Neen, Luthers vrijheidszin was de uwe niet!”

Gerechtigd, om den naam „protestant” te dragen is slechts hij, die evenals de Stenden, welke in 1529 zoo kloekmoedig optraden, in de eerste plaats in alle dingen vraagt naar den wille Gods, zooals Hij ons dien in zijn Woord heeft bekend gemaakt, — slechts hij, die in Naam zijns Heeren, gehoorzaam Gode meer dan den menschen, — „protesteert” tegen alle krenking van 't recht des gewetens door wien ze dan ook geschiedt, — slechts hij, die als de Stenden in 1529 wederom gereed is, alles te wagen, indien 't moet alles te verliezen, waar 't geldt Gods eere te verdedigen en des naasten heil en zaligheid te bevorderen.

Jong. Vereen. te B.

Door welke middelen komt een land tot welvaart en hoe wordt die welvaart onderhouden?

Het is niet doenlijk het antwoord op deze vraag in bijzonderheden uit te werken. Immers dan zou men minstens een schrift kunnen volschrijven. Ik zal daarom beproeven een zoo beknopt mogelijk antwoord te geven, dat tevens eenige aanspraak op volledigheid hoopt te maken.

De middelen, waardoor een land tot welvaart komt, zijn:

1o. *Bewerking van den bodem.* Hieronder kan men brengen:

- a. Landbouw, b. Veeteelt, c. Houtteelt, d. Tuinbouw, e. Boomkweekerijen, f. Veenderijen, g. Bergbouw.

Zal hierdoor welvaart ontstaan, dan moet de grond geschikt zijn voor deze bewerkingen. Dit is evenwel niet voldoende en daarom noemen we als

Tweede middel: Een krachtige, arbeidzame bevolking, die tevens op zekere trap van ontwikkeling staat. Is deze in een land aanwezig, dan komen er vanzelf nog andere middelen, die de welvaart tevoorschijn roepen. Ligt het land aan de zee, heeft het genaakbare kusten en goede havens, dan komt een

Derde middel: Handel, scheepvaart en soms vrachtaart; dikwijls ook visscherij.

Zullen handel en scheepvaart werkelijk welvaart brengen, dan is nog noodig, dat er *in* het land bevaarbare rivieren worden gevonden, dat er kanalen worden gegraven of spoorwegen worden aangelegd. Hieruit blijkt reeds, dat veel tot het ontstaan der welvaart zal meewerken, indien als

Vierde middel: het land eene regeering heeft, die op alle mogelijke wijzen het volk de behulpzame hand biedt (geen drukkende belastingen, geen hooge in- of uitvoerrechten, eerbiediging van volksrechten en vrijheden, enz.)

Vijfde middel: De Industrie of nijverheid. In ver-

band met de andere middelen, zal de nijverheid een belangrijke factor kunnen zijn.

Zesde middel: Een edel karakter der bevolking, dat zich openbaart in eerbied voor het gezag, liefde tot het vaderland, onderlinge welwillendheid; in één woord, als het volk medewerkt om de maatschappij op hechte grondslagen te vestigen.

Hiermede meen ik de voornaamste middelen te hebben opgenoemd. Er zijn wel meer te noemen, b. v. meer gunstig werken op het volk, zoodat het niet te zeer belemmerd wordt in zijn arbeid: een gunstig klimaat onder anderen, doch we zullen het hierbij maar laten en thans trachten aan te geven, hoe de eens ontstane welvaart wordt onderhouden.

Het antwoord zou kort en goed aldus kunnen luiden: Wanneer bovengenoemde middelen maar steeds blijven werken. Evenwel er kunnen langzamerhand andere factoren ontstaan, die de welvaart doen afnemen. De welvaart wordt dus onderhouden, zoo deze *niet ontstaan*. Ze zijn:

- 1°. opeenhooping van de bevolking. Hoe meer varkens, hoe dunner de spoeling. De welvaart kwijnt alsdan;
- 2°. opeenhooping van kapitaal bij enkelen. Hieruit volgen allerlei onheilen;
- 3°. ontstaan van weelde: reeds een van die onheilen. Het volk gaat rusten op de verworven winsten; het spant zich niet meer in. Er is schijnbaar welvaart, doch na eenigen tijd ziet men de nadeelige gevolgen;
- 4°. de regeering maakt misbruik van hare macht. Dit kan op velerlei manier geschieden;
- 5°. onderdrukking van vreemde vorsten of volken. Het volk verliest zijne zelfstandigheid en hiermede zijne welvaart;
- 6°. uitputting van den bodem;
- 7°. sterke concurrentie van anderen;
- 8°. langdurige oorlogen, vooral binnenlandsche.

Dit alles zou te staven zijn met feiten uit de geschiedenis der verschillende volken.

Doch eindelijk, zal de welvaart duurzaam zijn, dan is vooral nog noodig, dat het volk de instellingen in het land eerbiedigt en eert, die door God zijn in het leven geroepen, en dat vooral de grondslag of het fundament der maatschappij, de godsdienst niet worde ondermijnd.

Die instellingen zijn:

a. het gezag; *b.* het gezin; *c.* het huwelijk; *d.* de rustdag.

O.

D. H.

UIT HET LEVEN.

Die den armen geeft, leent den Heere.

Te N., eene plaats in ons vaderland, zoo lezen we in een werk dat vele jaren geleden verscheen,

was een school, waar den scholieren tweemaal 's jaars een examen werd afgenomen. Bij die gelegenheid kregen de meesten eenig klein geld van hunne ouders, om na afloop van het examen zich met elkander op de eene of andere wijze te vermaken. In het lokaal waar het examen werd afgenomen, was eene zaal van opwachting, waarin eene armbus was geplaatst.

Op zekeren tijd dat de scholieren voor het examen in de zaal van opwachting bijeen waren, viel het oog van een hunner op de armbus. Hij werd bewogen, en met den stuiver, dien hij van zijne moeder gekregen had, verlegen. Hij dacht, het ware toch beter het geld voor de armen te geven, dan bij zooveel genot als hij dagelijks had, voor snoeperij of vermaak het geld uit te geven. Hij spoorde zijne makers aan om zijn voorbeeld te volgen, en het gekregen geld in de armbus te werpen. Hij ging voor, en eenigen volgden hem. Wat was de jongen verheugd, zijn geld op betere wijze besteed te hebben! Maar wat was ook bij verwonderd, toen hij, tehuis komende, in denzelfden zak van zijn broek, waarin hij niets dan een stuiver gestoken had, die in de bus was geworpen, een dubbeltje vond. Niemand van zijn huis had hij met de wijze, waarop de stuiver besteed was, bekend gemaakt, en niemand wist er iets van, hoe het dubbeltje in den zak gekomen was.

Eenige jaren later, toen de jongeling man geworden was, was hij op eene plaats, waar dringend eene collecte voor een liefdadig doel werd aanbevolen. Dit ging hem zoo aan het hart, dat, ofschoon in zorgelijke omstandigheden verkeerende, hij in de collecte al het geld wierp, dat hij bij zich had, zich voornemende om zich zoo lang eenige geriefelikheden te ontzeggen, tot dit geld was ingewonnen. Den volgenden dag werd de jonge man geroepen bij eene dame, voor wie hij van tijd tot tijd, uit liefde, eenige kleine zaken had gehad. De dame vertelde hem, dat zij een bijzonder voordeel had gehad, en hem uit erkentenis voor zijne liefdediensten daarin eenigszins wilde laten deelen, indien het hem niet beleedigde. Hij antwoordde, dat hij aannemen zou wat mevrouw hem had toegedacht. Hij kreeg een bankbiljet, dat bijna twintigmaal zooveel waarde had als het geld door hem in de collecte gegeven.

Spreuken, gedachten, enz.

Wenscht gij eene waarheid algemeen te verspreiden, zorg dan dat gij haar in alle richtingen met expres-treinen uitzendt. Maar wilt gij eene leugen algemeen verbreid zien, laat haar vrij aan haar lot over. Zij wordt op de vleugelen van den wind meêgevoerd; want zij is als een veêr zoo ligt. Eer de waarheid reisvaardig is, heeft de leugen de wereld reeds geheel rondgereisd.

SPURGEON.

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormzer.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

HET GEBED.

Het Christelijk leven in gemeenschap met God tot heil van anderen is een uitnemende zaak. Wie zulk een leven begeert, begeert een heerlijk goed.

Dit leven is gedeeltelijk verborgen in God met Christus, komt echter ook tevoorschijn in werkzaamheid naar buiten.

Een Christen heeft gemeenschap met God. De onzienlijke dingen zijn voor hem werkelijkheden, niet slechts denkbeelden. Hij heeft den Zaligmaker lief, hoewel hij Hem nog niet heeft gezien. Hij verheugt zich in dingen, die door de zintuigen niet worden waargenomen. De godzaligheid is een kostelijk bezit; de christelijke ervaring een onwaardeerbare schat. Wel verwacht hij de volle genieting der zaligheid eerst in de toekomst, in den dag der openbaring der heerlijkheid van Christus, maar de voorsmaak er van in het land der vreemdelingschap is reeds zoo dierbaar, dat hij de geheele wereld er niet voor in ruil zou willen aannemen. Met de bruid in het Hooglied zegt hij: „Al gaf iemand al het goed van zijn huis voor deze liefde, men zou hem ten eenenmale verachten.” Deze persoonlijke gemeenschap tusschen den Zaligmaker en de verlorene ziel moge door de wereld bespot en door dorre naam-belijders voor dweeperij gehouden worden, zij is nochtans het deel dergenen, die in zalige betrekking tot Jezus gebracht zijn door den Heiligen Geest.

Dit leven, verborgen voor het oog van menschen,

wordt echter openbaar in toewijding aan den dienst des Heeren. De instellingen Gods zijn den geloovige dierbaar. Hij bemint het huis des Heeren en de gemeenschap der heiligen. Is hij in een huisgezin geplaatst, hij zoekt het welzijn van allen, die onder één dak met elkander wonen. Hij weet zich vereenigd met allen, die hetzelfde dierbare geloof verkregen hebben; en geene werkzaamheid, die tot doel heeft de uitbreiding van Gods Koninkrijk, blijft hem op den duur vreemd. Soms moge hij, inzonderheid wanneer het nieuwe maatregelen geldt, van verre staan, zoodra hij echter van de echtheid eener zaak overtuigd is, zal hij haar ondersteunen met al de gaven, die ter zijner beschikking staan.

Hoe komt het echter, dat hetgeen wij gezegd hebben aangaande het leven van een Christen niet overal gevonden wordt, waar men belijdt een volgeling van Jezus te zijn?

Het ontbreekt maar al te veel aan gebed. Zonder gebed is een leven in de nabijheid des Heeren, en evenzoo een vruchtbaar werkzaam leven tot heil van anderen, eene onmogelijkheid.

Een ongezone mystiek moge gevonden worden in kringen, die geene gebedsgemeenschap met den Heere onderhouden, maar die richting met al haar enthousiasme en met al hare visioenen is slechts een caricatuur van de Christelijke godzaligheid. Het ernstige gebed moet opklimmen tot God, zal de zegen des Heeren afdalen in het hart. Zonder gebed wordt

er niets verkregen op den weg naar den hemel. Wij kunnen althans niets verwachten indien wij er niet om vragen.

Vele werken mogen er verricht worden door de kerken zonder waarachtig gebed, maar die werken zullen haar onvruchtbaar laten. Eene Martha moege veel doen, Maria heeft toch de beste keuze gedaan; en wanneer het er op aankomt zal Maria bij Martha niet ten achter staan, ook met het oog op werk voor den Meester.

Vergeeten wij het nooit, dat het voor ons eene onmogelijkheid is te beantwoorden aan het doel, waartoe de Heere ons geroepen heeft, indien wij niet onze sterkte zoeken in het gebed. Niet in het opzeggen van vele gebeden, maar in het gebed, dat oprijst uit het hart als de begeerte eener ziel, die godzalig begeert te zijn en gevonden wil worden in een stand van goede werken.

DE EILANDEN DER ZUIDZEE.

De geschiedenis der zending op deze eilanden is zeer belangrijk. Met veel geduld hebben de zendelingen onderwezen om het Christelijk leven op te bouwen, het werk werd goed gedaan. Er worden nu op die eilanden Christelijke maatschappijen gevonden, waar vroeger menscheneters en weduwenverworgerers de menschen verlaagden en God ontcerden. Verschillende zendingsvereenigingen hebben samengewerkt om deze eilanden met het licht der waarheid te bedeele.

Het voornaamste middel bij dien arbeid was de *Vertaalde Bijbel*. Dit is bijzonder door God gezegend. Het eerste werk van den zendeling op de eilanden der Stille Zuidzee was de taal in een geschreven vorm te brengen en dan aan het volk het Woord van God in hun eigen taal te geven. Zonder den Bijbel zouden de zendelingen weinig hebben kunnen uitrichten. Het *zedelijk gevoel* was diep verdorven en het Woord van God was noodig als *maatstaf* voor handel en wandel. Liegen en stelen werden als uitnemende dingen beschouwd. Aan de afgoden kon geen aangename offer gebracht worden dan het doode lichaam van een vijand. De godsdienst voldeed aan hun ergste driften. Ongehuwde mannen moesten in ellende en honger zwerven op woeste bergen. Zij waren meest allen gezonken in de diepste zedeloosheid.

De eerste teekenen van verandering openbaarden zich in het feit, dat men de grootste zedeloosheid, zooals menschen eten en het verworgen van weduwen, naliet. Zij wilden gaarne onderwijs ontvangen. Het voorname leerboek was het Nieuwe Testament; door dat langzaam te leeren lezen, vers bij vers, werden ze overtuigd van zonde en behoefte aan een nieuw hart.

Bij de inwijding van een nieuwe kerk sprak een

overste van die eilanden: „Dertig jaren geleden zag ik de eerste twee zendelingen op dit eiland aandalen. Welke veranderingen sedert dien tijd! Inplaats van heidensche tempelen hebben wij Christenkerken. Inplaats van heidensche fabelen en liederen hebben wij Gods Woord, dat wij lezen kunnen. Inplaats van de oude priesters met hun list en bedrog, hebben wij de zonen van Christelijke onderwijzers. Inplaats dat wij elkander dooden en eten in gedurigen oorlog, hebben wij Christelijke oversten, die over een Christelijk volk regeeren.

Wat bracht deze verandering teweeg? Deze twee zendelingen brachten het Heilige Boek, en zetten het over in onze taal. Zij kwamen uit het land der blanken. Indien de groote oversten van het land der blanken oorlogschepen gezonden hadden om ons te bevechten, dan konden ze ons in stukken geslagen hebben, maar deze veranderingen zouden niet plaats gevonden hebben. Indien de groote oversten uit het land der blanken een leger soldaten gezonden hadden om ons met zwaarden neder te vellen, dan zouden wij nooit het verworgen van weduwen en het eten van menschen hebben laten varen. Doch hetgeen geen zwaard of kanonskogel ooit kon gedaan hebben, heeft *het zwaard des Geestes*, hetwelk is Gods Woord, gedaan.”

Die eer heeft God aan zijn eigen Woord gegeven door het welgelukken der zending in de Zuidzee-eilanden; merkwaardig was 't hoe de Bijbel de plaats innam van heidensche fabelen en liederen, en het leven van deze woeste menschen vernieuwde en vormde.

De overleden koning Thakombau, van de Fidji-eilanden, was omringd door vele moeielijkheden, maar wanneer hij zich een oogenblik uit zijne bezigheden kon losrukken, zeide hij tot zijn blinden kapelaan, Sem: „Nu ben ik vrij, laat ons ons afzonderen, dat wij mogen hooren wat de Heere zal spreken.” De koning was de lezer en Sem was de uitlegger. Wanneer ze bevonden dat een tekst moeielijk was te verklaren, dan sprak de koning: „Wij mogen gelooven wat God zegt, want zijn Woord is waarheid, zelfs als wij het niet volkomen kunnen verstaan.” Hij was wijzer dan vele geleerden in Christenlanden, die niet meer willen gelooven dan ze kunnen verstaan.

Toen koning George, van de Vrienden-eilanden, het jubelfeest der zending hield, zeide hij: „Een heidennatie is een Christenvolk geworden. Kerken en scholen worden op al de eilanden gevonden. Indien de bladeren van de boomen en de steenen van Tonga monden hadden, zouden ze hunne dankbaarheid aan God uitroepen, voor hetgeen Hij gedaan heeft voor Tonga. Aan zijn heilig Woord is Tonga verschuldigd, alles wat het is en heeft.” Een ander schrijft: „De Bijbel is geweest, en is nog, *het* boek der inboorlingen.” Deze getuigenis kan gegeven worden van al de eilandgroepen. De arme eilanders

zonderen soms een groot deel van hun oogst af om Bijbels te koopen. Zij hebben hun Bijbel lief.

Een ander voornaam middel ter bevordering van het zendingswerk op de Zuidzee-eilanden, zijn de *inlandsche leeraars*. Nergens worden dezen zoo spoedig ontwikkeld en zoo algemeen gebezigd als in de Zuidzee-eilanden. Wanneer de boodschap van een inboorling kwam, werd ze in menig geval gretig aangenomen, terwijl ze, door den blanken zending gebracht, verworpen zou zijn. Daarbij, de oversten zien gaarne hun eigen landgenooten in die positie, en zijn er sterk voor, dat gemeenten zichzelf onderhouden. Wijlen Bisschop Patteson zeide: „Geen kerk kan wortelen schieten zonder een Evangeliebediening van inboorlingen.”

Gewoonlijk blijven de studenten vier jaren op school, en omstreeks vijf en twintig leeraars gaan per jaar uit naar onderscheidene eilanden om Christelijk werk te verrichten. De Wesleyanen hebben een bloeiende hoogeschool te Navuloa, op Fidji. Daar wordt alles geleerd wat noodig is voor bekwaame dorpsleeraars. Deze mannen oefenen overal een goeden invloed uit, beide op godsdienstig en maatschappelijk gebied. Zij hebben gezonde Bijbelkennis. Als baanbrekers onder de heidenen zijn ze heldhaftig en velen zullen een martelaarskroon dragen. De eigenlijke hoop voor de toekomst in de Zuidzee-eilanden bestaat in waarachtig bekeerde en welopgevoede inboorling-leeraars.

De belangstelling in *de Eilanden der Zee* vormt een gewichtig deel in de geschiedenis der wereld, vooral wanneer vergelijkender wijze het getal inwoners in aanmerking wordt genomen. Er zijn omstreeks 30,000 eilanden, waarvan velen zeer klein zijn. En wanneer wij de meest volkrijke, zooals Japan, Java en enkelen meer, buiten rekening laten, dan is de bevolking van al deze eilanden nog kleiner dan die van een enkelen staat in Indië, of een provincie in China. Het kleinste vasteland is tienmaal grooter dan het grootste eiland.

Nergens echter in de jaarboeken der Christelijke kerk kan een geschiedenis gevonden worden, die meer treffend en merkwaardig is dan de bekeering der eilanden tot het Evangelie. Nergens zijn de overwinningen van het kruis meer volkomen geweest. De namen van Fidji Samoa, Madagascar, Japan, de Nieuwe Hebriden en de Sandwich-Eilanden zijn genoeg om ons te herinneren aan deze bemoedigende feiten. In het Noorderlijk gedeelte van de Stille Zuidzee, door Gods wonderbare voorzienigheid, werden de afgoden verworpen juist voor dat de zendingen kwamen, en zes jaren achtereenvolgende er een opwekking, in welke er 27.000 in de gemeenten opgenomen werden. Op een andere groep, bevolkt door de wreedste menscheneters — „gevelesde duivels” — werd bijna in een enkel geslacht zulk een verbazende verandering teweeg gebracht, dat oorlog en geweld ophielden, en uit eene bevolking van

omstreeks 150.000, zijn er nu bijna 30.000 gemeentelieden, en meer dan 100.000 geregelde bijwoners van godsdienstige samenkomsten in 800 plaatsen van aanbidding.

Madagascar is eenig als zendingsveld. Toen de fundamenten van het Koninkrijk van Christus nauwelijks gelegd waren, brak er een bloedige vervolging uit, die vijf en twintig jaren lang woedde, doch zoo ontvangbaar was het volk en zoo machtig de waarheid, dat het getal bekeerlingen spoedig van twee duizend tot veertig duizend vermeerderde. En thans wordt het getal bekeerlingen berekend op 113.000, terwijl er in het geheel 435.000 zijn, die van het dienen van de afgoden zijn verlost geworden.

SPREEKWOORDEN.

X.

Toen we samen eens even nagingen welke spreekwoorden aan 't rundvee en aan 't schaap ontleend zijn, zal mogelijk deze en gene gedacht hebben: Dat kan nog lang duren, als elk huisdier zijn afzonderlijke beurt krijgt. Mij dunkt, dat moeten we ook maar niet doen. 't Is prettiger om de overige huisdieren nu maar bij elkaer te nemen.

't Is toch eigenlijk een vreemde naam: huisdier. Men zou raar kijken wanneer sommige van die nuttige schepselen werkelijk in huis kwamen; ook al ware 't huis zoo dat *geen blind paard er schade zou doen*. 't Zou dan zoo worden, dat men met recht kon zeggen: *'t Lijkt hier wel een varkenshok!* Na koeien en schapen komen paarden en varkens wel het eerst in aanmerking. Wat zou een boer zonder paarden beginnen! Hij heeft paarden noodig, die *van zessen klaar zijn*. Daar heeft hij echter niets aan, wanneer hij *de paarden achter den wagen spant*. Bovendien let hij terdege op 't gebit, ten minste indien hij het beest koopt; want *een gegeven paard moet men niet in den bek zien*. Ofschoon een boer alleen met echte paarden te doen heeft, zijn er boeren in overvloed, op wie het spreekwoord toepasselijk is: *Hij zit op zijn stokpaardje*. Maar zulke dieren komen alleen bij kinderen tepas, en dan uitsluitend in den letterlijken zin des woords, *Wat ben je weer op je paardje!* heeft zoo ongeveer dezelfde beteekenis.

't Is gewoonlijk goed dat van een gezond mensch kan gezegd worden: *Hij werkt als een paard*. Want paarden hebben in 't algemeen geen gemakkelijk leven. Daarom heeft iemand, die veel grof werk doet en daarbij grof gebouwd is, soms de eer van *een molenpaard* genoemd te worden. En wanneer ge eens *een dood paard aan een boom gebonden* ziet, wees er dan zeker van dat dit lieve dier niet als rentenier is gestorven, maar als iemand, die tot het laatste oogenblik voor de trekschuit liep. Zulk

een beest kent bij zijn leven *het klappen van de zweep!*

Paarden weten verwonderlijk goed den weg te vinden, zoodat men meer vertrouwen kan stellen in een nuchter paard dan in een dronken koetsier. In 't naar huis gaan loopen ze gewoonlijk met luste, zoodat men zegt: *Hij ruikt den stal*. Op een jongmensch hoor ik dat spreekwoord meestal liever niet toegepast. Maar knappe jongelui hebben er niet veel nood van, mits men *zoo nu en dan eens den teugel viert*. Doch die daar niet tegen kan, moet maar *eens de sporen voelen!*

Bij sommige menschen is 't altijd *vroeg zadelen en laat uitrijden*. Maar zulke menschen krijgen nooit *den voet in den stijgbeugel*. Integendeel ze hebben steeds iemand noodig *die de teugels in handen houdt*. Als ze dat niet hebben raken ze spoedig *ruiter te voet*. Dat kan ook gebeuren wanneer ze *te hard van stal loopen*. Dan kan hun een levensloop tebeurt vallen, dat ze 's morgens rijden en 's avonds te voet gaan.

Die eenmaal *stevig in 't zaal zit*, moet niet denken dat hij er nu is. Hij kan wel *aan den anderen kant van 't paard vallen*. In elk geval is het hem geraden zich bedaard te houden, en niet te doen *of hij paardenvleesch gegeten heeft*. Ook met kalm overleg is het soms nog moeilijk genoeg om *den wagen recht te houden*, want ge weet: *het beste paard op vier pooten struikelt wel eens!* Oppassen is steeds de boodschap! Geen enkel ding, al is 't nog zoo gering, minachten, want *men wordt nooit door een koets overreden, maar altijd door een mestkar*.

Een boer met frissche paarden en die ze goed weet te gebruiken, heeft zelf kans op *goed voer en een warmen stal*. Toch is er dan nog onderscheid tusschen den eenen boer en den anderen. Dat begrijpt ieder die het spreekwoord verstaat: *Veel varkens maken de spoeling dun!* Dan komt er geen preutschheid en al te groote kieskeurigheid te pas, want *vieze varkens worden niet vet*. En dan is er voor den baas veel wijsheid noodig om alles goed te regeeren en vooral niet te snel te kastijden, want hij kon wel eens *'t verkeerde varken bij 't oor pakken*. En wie dat doet, hoort spoedig een *geschreeuw als van een mager varken*. Geen wonder. Wie daar niet tegen in verzet komt, moet *wel zoo dom zijn als het achtercind van een varken*.

Natuurlijk zijn de spreekwoorden aan 't varken ontleend, niet de fijnste van toon. Wordt iemand op zijn lievelingsgerecht getrakteerd, dan heet het al spoedig; *Dat is spek naar je bek!* Iemand, die de eenvoudigste waarheid zoo weet op te pronken, dat ze geen waarheid meer blijft, kan zich wel eens hooren verwijten: *Je schiet met spek!* Daarom behoeft men het nog zoo heel nauw niet te nemen, want ieder weet dat er *altijd een krul is in een varkensstaart*.

Nu, ik zal wel weer 't een en ander vergeten hebben! 'k Houd me voor aanmerkingen aanbevolen,

maar zal toch maar denken: *Ieder moet zijn eigen varken wasschen!*

W.

F. K. Dz. te H. bewees mij een grooten dienst, door naar aanleiding van stuk IX over „Spreekwoorden” de volgende opmerkingen te maken.

„De heer W. vraagt hun, die nog spreekwoorden weten, die op het schaap betrekking hebben, om hem zulks te melden. Welnu, hier gebruikt men er drie, die — voorzoover ik weet — nog niet genoemd zijn.

1°. „*Kluiven aan een schapepoot,*” doet iemand, die zijn geluk zoekt op een plaats, waarvan men vooruit reeds zeggen kan dat hij het daar niet vinden zal.

2°. Over iemand, die zelf niet deugt en daarenboven steeds wat van anderen te zeggen heeft, laat men zich wel eens uit: „*Hoe schurftiger schaap, hoe meer geblaat.*”

3°. Er wordt wel gezegd van iemand, die er onnoozel uitziet, maar toch meêvalt: „*Hij gaat toch ook nog niet in een mandje melken?*”

Voor dergelijke aanvulling houden we ons steeds zeer aanbevolen.

HOE SOMMIGE BEROEMDE SCHRIJVERS WERKTEN.

In een der Engelsche bladen kwam dezer dagen het volgende artikel voor:

Van het leven en de lotgevallen van onze beste schrijvers zijn wij tamelijk wel door den alomtegenwoordigen verslaggever op de hoogte gehouden; doch ook met die van vroegeren tijd zijn wij niet geheel onbekend. Zoo weten wij bijv. hoe Walter Scott hoofdstuk na hoofdstuk van de Waverley Novels schreef, terwijl hij onophoudelijk werd gestoord door grappen en het schreeuwen van zijn kinderen, die om hem heen of in een nabijzijnde kamer aan het spelen waren, of door het leven van de timmerlieden en metselaars, die aan de gebouwen te Abbotsfort werkten. Hoe bijv. Charles Dickens altijd een stalen pen gebruikte met blauwe inkt en blauw papier, en dat als sommige aardige bronzen beeldjes op zijn schrijftafel ontbraken, hij in 't geheel niet verder schrijven kon.

Niet van zoo algemeene bekendheid, tenminste bij de meesten van ons, zijn die van schrijvers van de overzijde van het Kanaal, en daarom geven we hier eenige over dit onderwerp, ontleend aan een artikel van de hand des heeren Eugène Mouton, in een der nummers van de Revue Bleue.

Mouton bevestigt, dat Prosper Mérimée (een Fransch schrijver) zoo nauwgezet was, dat hij niet tevreden was met „Colombo”, vóór hij het zeventien maal had overgeschreven. Van Rousseau wordt ver-

haald, dat hij op letterkundig gebied minstens even vlijtig was als gezegden Merimée. Een van zijne methoden was het onderwerp voor zijne boeken in zijn hoofd te regelen, en het dan in zijn geheugen te prenten; sommige gedeelten zong hij dagenlang onophoudelijk voor zichzelf, vóór hij die aan het papier durfde toevertrouwen. Hij vertelt ons zelf in zijne „Confessions”, dat hij nooit kon ophouden met zijne „La Nouvelle Héloïse” te lezen en te herlezen. Rousseau werkte zeer veel in de open lucht. Hij bedacht zijne boeken in de open lucht en in den zonneschijn; somtijds onderwijl hij de rotsen beklom, of beefde van duizeligheid aan den rand van een afgrond, of vlug als een eekhorentje naar den top van den berg klom; anders terwijl hij aan den voet van een boom lag uit te rusten of verzonken was in stille mijnering.

Men zegt dat Balruce dikwijls zóo ontevreden was over zijn geschrift, nadat hij de proef van den drukker had ontvangen, dat het bedrag dat hij voor corrigeeren betalen moest, dikwijls zijn honorarium verre overtrof. Hoe meer hij dus schreef, hoe meer schulden hij maakte.

Een vermakelijke geschiedenis wordt ons medege-deeld van een Franschen novellist, Ponson du Terrail genaamd, wiens verhalen, gedrukt als feuilleton, in een dagblad dat in Parijs verscheen, vóór dertig jaar grooten opgang maakten. Deze schrijver stortte zulke stroomen inkt uit, dat op 't laatst zijn geheele geheugen er meê overstroomd werd, en daar hij zooveel verschillende personen op 't tapijt bracht — natuurlijk allen gelijkelijk interessant — waren ze even vlug weder uit 't oog als uit het geheugen verdwenen, en wat het gekste van alles was, hij kon ze zelf niet eens meer herkennen als hij ze terugvond. Niettemin, een origineel denkbeeld kwam in hem op. Om den draad van zijn verhaal niet kwijt te raken, had hij aangekleede poppen laten maken, die ieder een der verschillende personen moesten voorstellen, die hij in zijn romans beschreef, en die plaatste hij netjes gerangschikt in een cirkel voor zich op tafel. Niet zoo gauw had een van deze personen zijn loopbaan geëindigd door te sterven bijv., of door op eenige andere wijze van het tooneel te verdwijnen, of Ponson du Terrail greep hem bij den strot en smeed hem achter zich in de kast. De schrijver kon dan door-gaan met langzamerhand de levensdraden van de overgebleven poppen af te snijden, zonder in voort-durende vrees te verkeerren van de dooden wederom levend te zien worden, omdat hij ze allen een voor een had afgemaakt.

HET ONTBREKENDE LID.

Het is bekend, dat de aanhangers der Darwinistische evolutieleer er over uit zijn, ergens in de wereld een schepsel te vinden, dat mensch noch aap is,

maar als het ware den overgang tusschen beiden vertegenwoordigt. Men heeft met grooten ijver naar zulk een schepsel gezocht in de ingewanden der aarde en onder de tegenwoordige bewoners van het aardrijk. De dwergen van Afrika heeft men er voor aangezien; men is echter later van die gedachte teruggekomen, daar het duidelijk bleek, dat die stammen eene verbastering waren van beter ontwikkelde voorvaderen.

Tegenwoordig echter treedt een Engelsch reiziger op met de bewering, die overgangsschepselen gevonden te hebben in de Ainos in het Noorden van Japan. Deze menschen zijn geheel met haar bedekt, en daar Darwin het vermoeden heeft uitgesproken, dat zulk een overgangsschepsel die eigenschap hebben moest, maakt de schrijver hieruit het besluit op, dat de Ainos het ontbrekende lid tusschen mensch en aap vertegenwoordigen. In Japan zou dus een geslacht gevonden worden, dat wel in vele opzichten aan menschen gelijk is, maar toch eigenlijk niet tot het tegenwoordig menschelijk geslacht behoort.

De schrijver echter verhaalt in zijn boek op een andere plaats, dat de Ainos niet de oorspronkelijke bewoners van noordelijk Japan zijn, maar het land zijn binnengedrongen, terwijl zij een ander volk, dat vroeger dit land bewoonde en een hoogere mate van beschaving bezat, verdreven hebben uit zijne bezittingen.

Daarmede echter vervalt de bewering van den schrijver, dat de Ainos oorspronkelijk in dit gedeelte der wereld zouden ontstaan zijn. Ook zij zijn dus een volk, dat verbasterd is en de hoogere plaats, die het eenmaal innam, niet heeft weten te bewaren.

Het beste bewijs, dat de Ainos menschen zijn in den vollen en meest eigenlijken zin van het woord, zal zekerlijk spoedig geleverd worden door de Christelijke zending. Het Evangelie heeft reeds wonderen verricht, het zal ook betrekkelijk de Ainos onze verwachtingen niet teleurstellen.

De Christelijke wereld- en levensbeschouwing rekt met de eenheid van het menschedom. God heeft uit eenen bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt. En in Adam hun hoofd zijn alle menschen gevallen. In Christus daarentegen, den tweeden Adam, worden de geloovigen weêr saâmgevoegd tot een geheel, het nieuwe menschedom. Zoodra door de vereenigende en veranderende kracht van het Evangelie bewezen is, dat de Ainos als zondaars zich bewust worden van hun verband met den eersten Adam, en als geloovigen deel verkrijgen aan de verdiensten van Jezus Christus, den tweeden Adam, is ook het bewijs geleverd, dat hetzelfde bloed door hunne aderen stroomt, dat ook door ons lichaam zijn omloop houdt.

Een ander onderzoeker der natuur tracht de taal der apen te leeren, om op die wijze de eenheid van het menschedom te ondermijnen. De taal der apen! Wie spreekt, denkt ook; en wie denkt, ont-

wikkelt. Van ontwikkeling kan er echter, wat de apen aangaat, geen sprake zijn. De historie vertoont ons van zulk eene ontwikkeling niets. Apen zijn apen en blijven apen. Iemand vroeg ons, eenige dagen geleden: Indien het dien man mocht gelukken de taal der apen te leeren, moest men dan ook zendelingen tot de apen zenden? Die vraag is nog zoo onnoozel niet, als zij er uitziet. Hebben de apen eene taal, die wij kunnen leeren verstaan, dan moeten wij onderstellen dat zij ook denken. En dan zonder twijfel bestaat er verwantschap tusschen ons en hen. En wij, orthodoxen, zouden hen dan moeten aanzien als verbasterde menschen, die nog dieper gezonken zijn dan de wilde volksstammen van Afrika en Australië.

Maar neen, apen zijn apen en zullen wel apen blijven. Iemand zegt met recht: „Men zegt, o aap! dat gij gelijkt op den mensch. Neen, het is niet waar, maar soms gelijkt de mensch op u!”

GODS GOEDERTIERENHEDEN DUREN TOT IN EEUWIGHEID.

Uw goedheid Heer, zij blijft bestendig,
Wat immer wissle hier op aard;
Zij is mij meer dan aardsche schatten,
Dan menschengunst of eere waard.
Zij blijft het rustpunt mijner ziele
Ook in den donkren levensnacht,
In uwe hoede ben ik veilig,
Wat in de toekomst dreigt of wacht.

Ja, Vader! zie ik op mijzelfen
Met al mijn zonden en mijn schuld,
O! dan beklemmt mij bange twijfling
En wordt mijn ziel met schrik vervuld.
Want wie zal ooit voor U verschijnen
En in uw heilge vierschaar staan!
Maar in uw Zoon, in mijn Verlosser,
Mag ik vrijmoedig tot U gaan.

Doe mij steeds meer uw goedheid kennen,
Verberg voor mij uw aanzicht niet,
En leer mij 't Abba Vader staamlen
In 't stil gebed of 't dankbaar lied.
Richt door uw Geest mijn wankle treden
In 't spoor van uw gerechtigheid,
En leer mij 't pad des levens kennen,
Dat heenleidt tot de zaligheid.

O! zalig heimwee onzer zielen,
Dat heentrekt naar het Vaderhuis,
Vol van Gods goedertierenheden,
Verlost van alle smart en kruis.
Die hoop kan alle leed verzachten
Van Sions kindren hier op aard,
Wanneer 't geloofsoog op de kusten
Van 't Kanaän der ruste staart.

Daar immers zullen w' eeuwig zingen,
Wanneer de strijd is afgestreên,
Volmaakt op gouden harpakkoorden,
Van 's Heeren goedertierenheên.
O! zaligheid nooit af te meten,
Gods eeuwge liefde! onderpand
Van zooveel goedertierenheden
In 't heerlijk, hemelsch Vaderland.

Steenwijk.

S. W. DIJKSTRA.

HET EINDE DER WERELD.

Men meldde onlangs uit Michigan: De Adventisten verkeeren in een staat van groote opgewondenheid over hetgeen Ellen G. White, de moeder van 't Adventisme, profeteert. Zij geeft voor een gezicht gezien te hebben, waarin haar de nabijheid van het einde der wereld werd aangekondigd.

Het gevolg hiervan was dat de ouderlingen het volk aanrieden om, indien mogelijk, have en goederen te verkoopen, de wereld in te gaan en alle natiën de nabijheid van het einde aan te kondigen en hiertoe voor te bereiden. Dit had de gewenschte gevolgen, daar reeds een twintigtal hunne bezittingen in klinkende munt veranderd hebben en reeds reisvaardig zijn, en vele anderen hunne bezittingen te koop aanbieden.

Hierna werd in den tabernakel eene vergadering gehouden met het doel om gelden bijeen te brengen, ter verspreiding van 't zevendaagsch leerstelsel. Deze vergadering werd bijgewoond door meer dan 3000 menschen, en sommige giften waren van den meest zelfopofferenden aard. Groote sommen gelds werden ten offer gebracht, en zij, die geen geld hadden, gaven wat zij hadden in den vorm van persoonlijk eigendom, goederen of iets dergelijks.

Een persoon gaf zijne woning, ter waarde van \$ 4.000; een ander een huis ter waarde van \$ 1.000: een schepen nam zijn gouden horloge uit den zak en bracht dat ten offer; zijn vrouw gaf al haar zilverwaren ten geschenke. Een man, die geen geld had, trok zijn overjas uit en bracht die ten offer; dit voorbeeld werd op 't oogenblik door een aantal anderen gevolgd; ook de dames stonden niet achter: mantels en bout werden bij menigten op het altaar gelegd. Toen het offeren voor dien avond geëindigd was, bevond men, dat er, behalve groote sommen geld, eigendommen enz., 80 gouden horloges, een groot aantal overjassen, mantels, rijwielen, en alles wat maar denkbaar was, waren ten offer gebracht. Men berekent dat al de giften tezamen, eene waarde hadden van tusschen de \$ 25.000 en \$ 30.000.

GOD IS GROOT.

Hoe groot is de Heere,
De Koning der eere,
Hoe mild is zijn hand;
Hoe heerlijk zijn werken,
Die we om ons bemerken
Op weide en land.

Hoe rijk is zijn zegen
Op velden en wegen,
Op akker en wei;
De vogels en bloemen
Zij prijzen en roemen
Hun Schepper zoo blij.

Hoe groot is de Heere,
De Koning der eere,
Hoe machtig en wijs!
Hij kent al 't verborgen
En weet alle zorgen
Van jong' en van grijz'.

Hij ziet uit den hemel
Op 't aardsche gewemel
En leest ieders hart.
Hij stiert aller wand'len,
Hij richt aller hand'len,
Schenkt vreugde, geeft smart.

Ja, groot is de Heere, en groot zijn zijn daden,
Al 't schepsel verkondigt zijn lof;
De kruiden en bloemen langs wegen en paden,
De groenende velden, d' ontluikende bladen,
De gonzende bijtjes, met honig beladen,
Zij prijzen zijn goedheid en heerlijke daden:
Tot danken heeft elk rijke stof.

Maar grooter, veel grooter nog is zijne liefde,
Als Middelaar, als Redder en Borg,
Die kranken geneest en verdoolden terugbrengt,
Zijn schapen bewaart in zijn hoede en zorg.

Hij kwam van den hemel, zijn heerlijke woning,
Hij kwam op deez' zondige aard,
Tot redding van zondaars, vermoeid en beladen,
Tot heil van verloor'nen, onrein en onwaard.

Hij kwam, om te lijden de bitterste smarten,
Te sterven den smadelijken dood,
Zijn bloed te vergieten, Zijn leven te geven
Voor zondaars, in boosheid zoo groot.

O! liefde zoo hemelsch, ontferming zoo teeder,
Wie is 't, die uw volheid omvat!
De engelen, zij duizelen voor zulk eene diepte,
Waardeerden wij allen dien schat!

L. F. d. J.

UIT HET LEVEN.

Een geboorteadvertentie.

In de Transvaalsche *Volksstem* maakt iemand de geboorte van zijn zoon aldus bekend:

Ek is so blij, ek is so blij,
Mijn vroukje het 'n seun gekrij.
Ons leef al nege jaar lank saam.
En het nog glad geen erfgenaam.

Ek is so blij, ek is so blij,
Mijn vroukje het 'n seun gekrij.
Hij lijk persies nes ek; ¹⁾
Hij het mijn ogé, mond en neus,
En is 'n kleine, witte reus. —
Ek is so in mijn skik.

Mijn pa is blij, mijn ma is blij,
Mijn vrou's familie ook daarbij.
Hull' krij ni ²⁾ klaar met kijk;
Van smorens vroeg, tot sawens laat,
Hoor ek maar hoe die mense praat,
Dat hij so na mij lijk.

Partijkeer ³⁾ huil hij: wa, owa!
En trek zijn lippies nes zijn ma, ⁴⁾
Maar anders is hij soet.
Die skapi is so reg gesond,
Hij kijk so slim die kamer rond,
En suig en slaap so goed.

Daniël sal ons hem laat doop, —
Sijn jurki is al lank gekoop,
Mijn niew manel is klaar,
Oom Henni sal ons peetoom maak,
Want anders is di ou geraak,
Sijn pitjies ⁵⁾ in gevaar.

'n Dokter en 'n predikant
Is allernodigs in ons land:
Maar oek 'n advokaat —
Of hij nou een van drie sal wees,
Dit sol jull' later oek wel lees —
Eers sien hoe hij kan praat!

Nou, Volksstem lezers moet ni spot,
'n Enkel woordje nog tot slot,
Dan eindig ik mijn taak;
Ek wensch jull' seuntjes, mooi en fris,
Mar, dat jull' oek so dankbaar is
As Fani, wat versies maak.

ERMELO.

STEFANUS GROBLER.

¹⁾ Net als ik.

²⁾ Zij komen niet.

³⁾ Van tijd tot tijd.

⁴⁾ Net als zijn moeder.

⁵⁾ Zijn geld.

Malan en Monod.

Dr. Malan was voor eenige jaren op eene zendingsreize te Montauban, predikende daar, gelijk overal elders, zijn geliefkoosd leerstuk van de volstrekke voorbeschikking.

„Gij zijt hier,” zoo sprak de getrouwe dienstknecht van Christus tot zijne vrienden, „in een poel van arminianisme,” en hij legde het leerstuk van de uitverkiezing door genade uit.

„Uwe verklaring,” zeide daarop Adolphe Monod, „heeft maar één gebrek.”

„Welk?” vroeg de doctor.

„Dat zij klaarder is dan het Woord van God,” antwoordde de welsprekende professor.

Stijlbloemen.

* * * Wie ging nu: De dame of de broche?

Verloren een damesbroche, gouden stift met diamant, gaande van het Victoria-hôtel naar het Centraal-station.

CORRESPONDENTIE.

Een onzer lezers vraagt een beschouwing over het onderscheid tusschen *Determinisme* en *Praedestinatieleer*.

Het Determinisme stelt dat van den aanvang af alles (door God, door het noodlot, of op eenige andere wijze) vastgesteld is en nu machinaal loopen moet zooals eenmaal bepaald is. Van eenige *zedelijke* drijfveer bij dat vaststellen is geen sprake; alles gaat *zoo* als een horlogemaker een uurwerk in elkaër gezet heeft en nu loopt het ding door zonder zich aan iets te storen. Misschien knapt eens een der veren of radertjes, maar zoolang dat niet gebeurt, draaien de wijzertjes door. God ziet evenmin naar zijn raderwerk verder om als de horlogemaker naar het uurwerk dat goed in elkaër zit, als hij het eenmaal afgeleverd heeft. Wij zijn aan den gang van dat raderwerk onderworpen en laten ons dan weltevreden of morrend, naar het uitvalt alles aandoen wat over ons komt. In dat stelsel is natuurlijk gebed onzin en dankzegging overtollig. Waarom zal men bidden tegen iets, dat toch niet af te wenden is, of om iets dat toch niet komt als 't in het raderwerk niet opgenomen is?

Praedestinatatie is geheel iets anders. De bijbelsche leer der uitverkiezing veroordeelt principieel het determinisme. De leer der praedestinatatie verheerlijkt God als almachtig, alwetend, alwijs, algoed. Het determinisme kent slechts één lijn, welke de een heeft getrokken en die de ander langs *moet*. De praedestinatatie kent een dubbele lijn, evenals de rails van een spoorweg, die samen één vormen. Maar de trein derailleert zoodra ze zich vereenigen. God heeft gepraedestineerd; dat is de eene lijn. De mensch heeft zijne vrijheid; dat is de andere. Maar die tweede lijn is gebonden aan de eerste; zonder dat de *ongeloovige* het weet of wil. De praedestinatatie, ten opzichte van het lijden en sterven onzes Heeren, wordt door den Apostel Petrus „Gods bepaalden raad en voorkennis” genoemd. In die woorden blijkt reeds dat nooit aan eenige willekeur mag gedacht worden. *Raad* spreekt uit dat er zedelijk overleg gebruikt

is. De praedestinatatie is een heerlijk en hoogheilig mysterie; aan de *geloovigen* geopenbaard tot hun eeuwigen *troost*. Ze is een *geloofs*artikel. Wie er een blik in krijgt, ziet dat zonder praedestinatatie God geen God zou zijn. Maar met een ondoordringbaar duister is voor ons verborgen welke beweegredenen de praedestinatatie geleerd hebben. Wie verder wil indringen wordt krankzinnig.

Die volgens de leer der Heilige Schrift in de praedestinatatie gelooft, moet zich echter getroosten dat de ongeloofige hem verwijt voortdurend met zichzelf in tegenspraak te zijn. Hij belijdt *twee* stukken, die oogenschijnlijk elkaër vernietigen. Hij belijdt dat *alles* van eeuwigheid door God is bepaald. En uit ervaring weet hij mede te deelen dat God zich verbidden laat. Dat is voor den ongeloofige onzin. De geloofige moet dat volmondig toestemmen, maar er dadelijk bijvoegen dat de eenheid in geenerlei manier hier te vinden is, doch in God ligt.

En voorts past hier ook: „De natuurlijke mensch verstaat niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem een dwaasheid.”

Onze lezer P. M. H. v. d. H. te S. vraagt eenige inlichtingen, die dienen kunnen tot recht verstand van Matth. XII:40: „Want gelijk Jonas *drie dagen en drie nachten* was in den buik van den walvisch, alzoo zal de Zoon des menschen *drie dagen en drie nachten* wezen in het hart der aarde.” „Hoe zou men zich kunnen verdedigen,” zoo vraagt hij, „indien iemand zeide dat dit een logen was, want dat de Heere Jezus Christus maar van Vrijdag tot Zondag in 't graf gelegen heeft, dus drie dagen en twee nachten?”

v. d. H. geeft zelf het antwoord in zijn vraag. Hij volgt het gewone spraakgebruik en zegt dat de Heere Jezus „maar drie dagen en twee nachten in het graf gelegen heeft.” Maar dat is evenmin waar. De Heere Jezus stierf Vrijdags namiddags te 3 ure en was vóór 6 ure begraven. Hij stond op Zondags voormiddags vóór 6 ure. Er ontbreekt dus nog al heel wat aan de „drie dagen.” Diezelfde onnauwkeurigheid begaat men door te zeggen: „Heden over veertien dagen.” Wie dat Vrijdagsavonds zegt, bedoelt daarmee: „op den tweeden Vrijdag die na dezen volgt.” Maar dat kan zijn: in den nacht van den tweeden Donderdag op den tweeden Vrijdag; zoodat de veertien dagen slechts dertien worden en in geen geval volle veertien dagen. De Franschman noemt dat: „quinze jours,” dat is: *vijftien* dagen; omdat hij in zijn spraakgebruik ook den dag medetelt waarop hij spreekt; 't geen wij niet doen. Toch zal niemand in zijn hoofd krijgen om óf den Franschman óf den Nederlander toe te voegen dat „hij *liegt*.”

Men heeft dus na te gaan wat in het Oosten het spraakgebruik medebrengt. En dan zal men vinden dat dit hetzelfde is als bij de Franschen. Het kleinste gedeelte van een etmaal wordt voor een vol etmaal gerekend. Het etmaal begint bij ons des nachts te 12 ure; maar in het Oosten (veel juister en overeenkomstig Genesis I: 13 „Toen was het *avond* geweest en het was *morgen* geweest) des avonds te 6 ure. Vrijdag van 3½ — 6 ure namiddags wordt dus voor 't eerste *etmaal* gerekend. Van Vrijdag 6 ure namiddags — Zaterdag 6 ure namiddags is het tweede etmaal. Van Zaterdag 6 ure namiddags — Zondags 6 ure voormiddags is het derde etmaal. — Dus, de deelen voor het geheel gerekend naar Oostersch spraakgebruik, drie dagen en drie nachten.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

JABEZ' GEBED.

De geslachtsregisters, welke de Heilige Schrift bevat, behooren begrijpelijkerwijze onder de gedeelten van Gods Woord, die door weinigen gelezen en onderzocht worden. Dat is echter alleen daarom te begrijpen, wijl niet velen hun *studie* van de Schrift maken. 't Is echter in geen enkel opzicht te verdedigen. Want de geslachtsregisters zijn als de beenderen in 't lichaam; niet fraai, schijnbaar dor verborgen onder de schoone oppervlakte van vleesch en huid. Het gebeente is echter onmisbaar, en wie het goed onderzoekt zal het vol merg, en dus vol kracht vinden. Evenzoo met de geslachtsregisters. Ze zijn vol inwendige bewijzen voor de waarheid der Heilige Schrift. En bovendien vindt men op verscheidene plaatsen, merg van den edelsten aard. Menige trek uit de geslachtsregisters werpt een verrassend licht op de bedeeling des Ouden Testaments en de huishouding Gods in Israel.

Zoo staat het ook met dat deel uit 1 Kron IV: 9 en 10, waaraan we den titel van dit stukje ontleenden. We lezen daar:

„Jabez nu was heerlijker dan zijne broeders; en zijne moeder had zijnen naam Jabez genoemd, zeggende: Want ik heb hem met smarten gebaad.

Want Jabez riep den God Israels aan, zeggende: Indien Gij mij rijkelijk zegenen, en mijne landpale vermeerderen zult, en uwe hand met mij zijn zal

en met het kwade *alzo* maakte, dat het mij niet smarte! En God liet komen wat hij begeerde.”

Een der afsiammelingen van Jakobs zoon Juda was Jabez. Zijn naam duidde aan dat zijne moeder haar ruim aandeel had gekregen in de straf, die in het Paradijs over de vrouw werd gesproken: „Met smart zult gij kinderen baren!” Zij had hem bij zijne geboorte dien naam gegeven omdat ze „hem met smarten gebaad had.” Hij stond daarin gelijk met Rachels jongsten zoon, dien zijne moeder Ben-oni, „zoon der smarten” noemde; maar wiens naam door zijn vader veranderd werd in Benjamin, zoon der vertroosting. Uit de naamsverandering sprak Jakobs geloof. Ze duidde aan dat Jakob ook hier „Israel” was, die zich vorstelijk gedroeg met God en de menschen. In een der donkerste oogenblikken, bij de baar van zijn liefste vrouw, die met haar leven de geboorte van haar jongste kind betaald had, hief Jakob het hoofd op en toonde door deze naamgeving dat „hij zich vasthield als ziende den Onzienlijke.”

Jabez, opgroeiende, kwam tot de wetenschap van de beteekenis zijns naams. Namen zijn in het Oosten niet toevallig, zooals ontelbare malen bij ons het geval is, waar men namen geeft zonder iets van hun beteekenis te weten of er zelfs naar te raden. Wat bij God volkomen waar is, moet ook waar zijn bij zijn schepsel: „De naam ziet het wezen.” Zooals Adam alle levende ziel zou noemen, zoo zouden de

namen zijn. Aldus had God bepaald toen Hij alle dieren tot Adam liet komen. Want daarin zou Adam toonen dat hij de schepselen kende; dat hij koning, priester en profeet was, dat hij wist met welk doel God die wezens geschapen had; in één woord, dat hij van Gods geslacht was. Dat gaat ook, ja in verhoogde mate, door bij de menschen. Vandaar dat verreweg de meeste namen beteekenis hebben, en men aan de namen der kinderen de gesteldheid van de harten der ouders kan leeren kennen. En door Gods bestel kwam het niet zelden zoo uit, dat die kinderen passende namen hadden. Voor de ongeloovigen heeft dit niet zelden slechts de beteekenis van een roman. Men meent dat de schrijvers hun verdichte personen namen gegeven hebben, die in enkele klanken hun levensloop teekenen. De waarheid is, dat God de naamgeving zoo leidde, dat in den naam te lezen was, als in profetisch schrift, wat het kind zou, in elk geval wat het *kon* worden.

Welnu, Jabez' naam herinnerde hem aan *smart*. Aan *smart*, die het gevolg was van den val onzer eerste ouders in het paradijs. *Smart* die uit erfzonde ontsproot. Maar *smart*, die tot *kastijding* getemperd was door de moederbelofte, en haar karakter van *straf* daardoor verloren had. Niets in de wijze waarop hij dien naam gekregen had, getuigde dat zijne moeder dat had geloofd. *Mocht* ze het niet gelooven? Het tegendeel was waar.

Jabez wist uit de beloften Gods anders. Hij wist dat de geloovige rekenen mocht op aardsche zegeningen, met name genoemd, indien hij vast hield aan zijn God en diens geboden bewaarde.

Een voortdurend bezit van het beloofde land was toegezegd als gevolg van het eeren der ouders. Een kalm en rustig leven was beloofd als genadeloon voor het eeren van den waren God. Ieder zou onder zijn wijnstok en zijn vijgeboom veilig zitten. Gerust konden drie maal des jaars de grenzen van alle weerbare manschap ontbloot worden door de verplichte feestviering te Jeruzalem; God zelf was zijnen volke een vurige muur en wierp zijne verschrikking op de heidenen rondom. „Welgelukzalig de man die den Heere vreest,” zoo zong een psalmist; „in zijn huis zal have en rijkdom wezen.” Deze naam en zijne geschiedenis waren dus voor Jabez een teeken van ongelooft.

Derhalve riep hij den God Mael aan, zeggende: „Indien Gij mij rijkelijk zegenen, en mijne landpale vermeerderen zult, en uwe hand met mij zal zijn en met het kwade alzoo maakt, dat het mij niet smarte!” Wat dan? Jabez zegt het niet. Het gebed breekt af. Hij vroeg echter met duidelijke begeerte dat God hem al dit goede geven mocht. „Geef mij dat alles,” was de inhoud van zijn gebed. En waarom? Niet, in de eerste plaats tenminste niet, omdat dat alles voor het vleesch begeerlijk is. Maar vóór alles omdat hierin een bewijs zou liggen dat zijn naam

hem ten onrechte gegeven was, een bewijs dat God weldadigheid doet aan *duizenden* dergenen die Hem liefhebben. Jabez kende zeker ook de vrienden van Job wel, die een zeer uitgebreid en niet uitstervend geslacht uitmaken. Die vrienden zagen in Jobs onheilen de zekere teekenen van zijn verworpenheid. En hun geest spookte in de vraag der discipelen omtrent den blindgeborene! Heeft deze gezondigd of zijne ouders, dat hij blind geboren zou worden? Ze zullen ook wel op Jabez gelet hebben en gevraagd: „Welke extra zonde heeft dit geslacht bedreven dat zelfs huns ondanks de leelijke naam Jabez er getuigenis van geven moet?” En daarom vroeg Jabez God om een openlijke getuigenis, bestaande in aardsche zegeningen.

Die bede was in Gods oogen niet ongevallig. En God liet komen wat hij begeerde.” Daar staat niet de minste aanmerking op Jabez' bede bij. God verhoorde hem volkomen. Wie zich op Gods Woord beroept en hem bij zijne belofte grijpt, kan er zeker van zijn dat hij nooit bedrogen uitkomt, maar dat God tot den laatsten tittel en jota vervult.

Men kan Christenen ontmoeten die Jabez gedrag afkeuren, maar dan met de gebedsverhooring geen weg weten. Anderen zien in Jabez' bede niets lakenswaardigs, maar verwonderen zich er over dat zooveel geloovigen juist het tegenovergestelde lot ondervinden. Is niet de oplossing van het raadsel deze? Wat Jabez mag vragen is nog geen geschikte bede voor den geloovige onder de Nieuwe Bedeeling. Wat voor de heiligen onder het Oude Verbond gold, heeft dezelfde beteekenis niet voor ons. De Israëlietische eeredienst is type; het volk zelf is type; Jabez is ook type. Die *geheele* huishouding is schaduw, profetie van Christus en zijn rijk. Ook de geestelijke zegeningen werden in die huishouding als 't ware verstoffelijkt om ze onder de bevatting der menschen te brengen. Het beeld van geestelijke zegeningen in stoffelijke welvaart. Maar nu het volmaakte gekomen is, verviel hetgeen ten deele was. Van zeer vele typen onder de O. T. heiligen leest men dat ze schoon of rijk of beide waren. Van geen enkelen N. T. heilige wordt ons iets dergelijks medegedeeld; en indien op stoffelijke omstandigheden gezinspeeld wordt, kan men er juist het tegenovergestelde uit opmaken. Rijkdom en eere belooft het Oude Testament. Het woord waarmeê Jezus van zijne discipelen afscheid neemt is: „In de wereld zult gij *verdrukking* hebben.”

„Indien we deksel en kleeding hebben, we zullen daarmee vergenoegd zijn.” Een bede als die van Jabez zou werkelijk op onze lippen slecht passen. Ze zou ons tot een bewijs van grove aardschgezindheid zijn. Het is ons echter, helaas, tamelijk eigen om te verlangen. Wat een plat spreekwoord noemt, dat het mes aan twee kanten snijdt. We wenschen alle zegeningen des Nieuwen Testaments en verlangen de vervulling van O. T. beloften.

Jabez zijn gebed tot God opzegend, was een krachtig geloovige. *Wij*, biddende als hij, zouden zeer aardschgezinde heiligen zijn. W.

HET KOMPLOT.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN PRINS WILLEM III

DOOR
JOHANNES.

V.

Het was de avond na de bijeenkomst op Appscourt. De lucht was onheilspellend donker en stormachtig, terwijl de sneeuw in dichte vlokken neêrviel.

Een eenvoudig landman te Hounslow, broeder van Sir Hughs oude huisbediende, Charles Walton, d'e het opzicht had over een boerderij van dezen heer, bevond zich op weg naar zijne woning. In de onmiddellijke nabijheid daarvan gekomen, bespeurde hij een jonge vrouw, bibberende van koude, blijkbaar niet wetende werwaarts zich te wenden.

Hij sprak haar aan, doch was niet bij machte iets meer uit hare woorden op te maken, dan dat zij geen thuis had. Ten einde raad, wat met haar aan te vangen, het niet van zich kunnende verkrijgen in dit weêr haar aan haar lot over te laten, stelde hij haar voor met hem naar huis te gaan, zeggende: „Mijn goede oudje zal u vannacht wel willen herbergen,” en toen zij nog besluiteloos bleef staan, alsof zij hem niet had begrepen, duwde hij haar zacht naar binnen.

Mejuffrouw Walton was niet weinig verwonderd, dat haar echtgenoot niet alleen was.

„Hier, vrouw” zeide hij, „breng ik u een gast mede, die de nacht bij ons zal overblijven.”

Een blik op het diepbedroefde gelaat van het meisje was voldoende, om haar hart met medelijden te vervullen.

„Gij zijt welkom, lieve juffrouw” zeide zij meêwarig, „ik wil u gaarne van dienst zijn.”

Het meisje zette zich op den haar aangeboden stoel en stamelde eenige woorden van erkentelijkheid.

„Kom dicht bij het vuur,” hernam haar vriendelijke gastvrouw, „dan zal ik het avondeten gereed maken. Ik hoop dat onze eenvoudige kost u bevallen zal.”

Na haar onverwachte gast in een warm hoekje van den haard geplaatst te hebben, zette de bedrijvige huisvrouw zich in beweging, om voor de tafel te zorgen, bij zichzelf overleggende wat het meest geschikt zou zijn, om de eetlust bij hare, wellicht zieke logé, op te wekken.

Spoedig sisten eenige sneedjes eigen gebakken brood voor het heldere houtvuur, een paar eieren werden in den ketel gedaan en een pot met melk op het vuur gezet; doch hoe de goede lieden ook

hun best deden haar aan te sporen, het meisje kon ternauwernood wat door de keel krijgen, schoon zij om hen genoeg te geven het uiterste beproefde.

Mejuffrouw Walton, na een oogenblik met haar echtgenoot, buiten de deur, fluisterend te hebben raad genomen, haastte zich naar boven, om hun eigen eenvoudige slaapkamer voor haar in gereedheid te brengen. Zij blies het vuur in den haard aan, spreidde heldere lakens op het bed, wit als de sneeuw, daar buiten, en gaf aan het geheel een aangenaam, gezellig voorkomen. Zij en haar echtgenoot hadden afgesproken zich te behelpen in de kleine achterkamer, gewoonlijk gebruikt door Charles Walton, wanneer hij kwam, om zaken af te doen voor zijn meester.

De goede dame ging nu weêr naar beneden, om hare gast te zeggen dat de kamer gereed was, er bijvoegende: „Gij zijt vermoeid, ge zult wel naar bed verlangen. Wij zijn vroeg bij de hand en zullen niet lang na u te rusten gaan.”

Het meisje rees dankbaar op, om de afzondering en rust van haar kamer op te zoeken, maar als hare gastvrouw op het punt stond haar te verlaten, na haar een goede nachtrust gewenscht te hebben, zeide zij: „Mijne lieve vriendin, gij geeft u te veel moeite voor mij; ik weet niet hoe ik u hiervoor zal kunnen beloonen. Wat zou er van mij geworden zijn, in dezen verschrikkelijken nacht, wanneer uw goede man geen medelijden met mij gehad en mij hier gebracht had. Wilt gij luisteren naar een kort verhaal mijner wederwaardigheden? Mijn hart is zóo vol, dat het dreigt te bersten.”

„Met genoeg, mijn kind, wil ik luisteren, indien het uw hart verlichten kan,” zeide Juffrouw Walton.

Het was een eenvoudige, helaas! niet ongewone geschiedenis. Haar naam was Annie Gower. Reeds vroeg had zij hare moeder verloren en haar vader, de predikant van een afgelegen kerspel in Northamptonshire, had haar en haar eenige zuster in afzondering van de wereld opgevoed.

Eenigen tijd geleden was Sinisterne ten huize van den heer van het kerspel gelogeed geweest en werd bekend met Dr. Gower. Annie, ternauwernood achtien jaar oud, was in haar argeloosheid spoedig met hem ingenomen. Hij, volleerd in alle kunstgrepen der galanterie, wist zich verder bij haar in te dringen, vertelde haar van het hof en maakte hare verwondering gaande voor iemand, die dagelijks met den koning omging. Weenige weken voordat Sinisterne het dorp verliet, wist hij Annie te doen belooven zijne vrouw te zullen worden, terwijl hij van zijn kant haar verzekerde met een maand of drie te zullen terugkeeren, om haars vaders toestemming te vragen; tot zoolang zou zij hem er niets van mededeelen.

Sinisterne kwam terug, juist toen haar vader voor dringende bezigheden afwezig was. Hij wist haar te

overreden zijne toestemming niet af te wachten, maar zich stil met hem in den echt te laten verbinden en daarvoor heimelijk het huis te verlaten. Zij zag zich echter schandelijk bedrogen en toen zij begon in te zien, dat het met hun huwelijk geen ernst geweest was, verliet zij hem zonder te weten waar zich te wenden. In dien toestand had haar Walton gevonden.

„Moge de Heer u zijnen troost zenden, mijn arm lam!” zeide diens echtgenoot. „Ik zal u alleen laten, om het bij Hem te zoeken.”

„Ja, laat mij alleen, om vergiffenis en troost van Hem te vragen,” zeide Annie.

Mejuffrouw Walton ging naar beneden en vertelde haar man wat zij gehoord had.

„Welk een ellending!” zeide haar echtgenoot.

„Ja, het is een wreed, vals schepsel,” antwoordde Mejuffrouw Walton, „en te denken, dat Sir Hugh, onze lieve juffrouw Eveline, die de goedheid zelve is, aan zulk een man zal uithuwelijken! Zij vermoedde weinig wie hij eigenlijk is, met al zijn mooie woorden en fijne manieren.”

„Dat is waar, vrouw” zeide Walton; „wanneer ik het geld voor de vaarsen naar Appscourt breng, zal ik er Charles alles van vertellen en vragen of Sir Hugh dit niet behoort te weten.”

„Een goede gedachte, Jakob,” zeide zijn vrouw. „En wat verhindert u om dat morgen reeds te doen?”

„Niets voor zoover ik weet,” hernam hij, „ik kan dan meteen zien hoe de bijen het daar maken.”

Jakob Walton bereikte den volgenden middag Appscourt. Het sneeuwen had nu opgehouden. Er was echter heel wat gevallen, zoodat hij slechts met moeite zijn reis had kunnen volbrengen. Na raad genomen te hebben met zijn broeder, werd hij bij Sir Hugh toegelaten. De uitslag zijner mededeeling was, dat deze geweldig boos op Sinisterne werd en verklaarde dat hij nooit weër over zijn drempel zou komen. Hij zond oogenblikkelijk om Eveline, deelde haar met korte woorden mede, dat hij ontdekt had dat Sinisterne zijn vriendschap niet waardig was en verbood haar verder met hem om te gaan.

Dit verbod was Eveline niet onwelkom; maar natuurlijk was zij verwonderd, wat zoo plotseling een verandering in de gevoelens van haren vader had teweeggebracht. Het duurde niet lang of zij werd de toedracht gewaar. Terwijl zij nog in de kamer was, werd Sinisterne aangediend en trad binnen. Hij was nog nauwelijks terhelte der kamer, om Sir Hugh te groeten, toen deze plotseling uitviel: „Kent gij de naam van Gower?”

Sinisterne stond stil en was zoo verrast, dat hij geen woord kon uitbrengen.

„Weet gij dat een arm schepsel, dat dien naam draagt, welke ik daar noemde, heden ochtend dood in de sneeuw gevonden is, op mijn hoeve te Hounslow?” vervolgde Sir Hugh.

„Dan moge de hemel mij genadig zijn! Ik ben haar moordenaar!” zeide Sinisterne, terwijl hij op een stoel neêrviel. Groote druppelen zweets parelden op zijn voorhoofd; zijn gelaat, gewoonlijk bleek, werd aschgrauw; hij snakte naar adem.

„Sinisterne,” hervatte Sir Hugh plechtig, „de jonge dame is niet dood, maar zij dankt dit allerminst aan u. Gij hebt u allesbehalve gedragen, als een Christen betaamt. En nu ga heen. Ik wil u hier nimmer wederzien.”

Sinisterne zag den ridder aan met oogen vlamme van wraak, toen hij ontdekte dat diens krijgslist maar al te zeer gelukt was, om zich te doen verraden, maar bewoog zich niet.

„Ga heen zeg ik u, of mijne mannen zullen het u leeren,” riep de ridder geërgerd uit; daarna zich tot Eveline wendende, zeide hij: „in tegenwoordigheid van hem, herhaal ik nog eens, dat ik niet wil, dat er zelfs één woord meer tusschen u beiden gewisseld worde.”

„Ik zal gaan, Sir Hugh,” zeide Sinisterne, langzaam oprijzende, „maar gij zult u den dag beklagen dat gij mij vernederd hebt.”

Hij verliet de kamer met woede.

Op Evelines verzoek, beraamde Sir Hugh maatregelen met Jakob Walton, voor het veilig geleiden van Annie naar haars vaders huis. Hij ontving daarna een brief van haar, vol dankbaarheid voor haar bescherming en hulp, vol ook van zelfbeschuldiging, maar voegde zij er aan toe, „ik geloof te mogen zeggen, dat ik vergiffenis ontvangen heb, van mijn hemelschen Vader zoowel als van mijn aardschen.”

Sinisterne nam de reis huiswaarts aan in eene stemming, die verre van aangenaam was, getuige menige vloek die over zijne lippen kwam, als hij het voorgevallene zich weder voor den geest haalde. Een zijner eerste beweegredenen, om deel te nemen aan de samenzwering was geweest Sir Hugh te believeen, en daardoor een voordeel te behalen op Waynfflete, in diens aanspraken op Eveline. Dit was nu uit. De tweede beweegreden was de herstelling van zijn fortuin, welke door verkwisting en uitspatting veel had geleden.

Was zijn plan gevolgd geweest om Willem te Hamptoncourt te vermoorden en daartoe gebruik te maken van de geheime gang, dan was de zaak in zijne handen gesteld als leidsman, waardoor hij bij Jakobus, boven de anderen, op een aanzienlijke belooning mocht staat maken. Behalve nog dat zijn eigen kansen daardoor zooveel beter gestaan hadden, was hij ook beter gewaarborgd geweest tegen mislukking, daar veel van zijn eigen beleid zou afhangen. Daarentegen, in het plan dat nu zou gevolgd worden, indien het al tot stand kwam, speelde hij slechts een ondergeschikte rol onder veertig of vijftig anderen. En zou het wel tot stand komen? Kon men verwachten, dat zulk een groot aantal samenzweerdere het geheim eenige weken zouden bewaren? Sini-

sterne meende van neen; hij hield het voor zeker, dat er onder hen waren op wiens trouw niet te rekenen viel. Hij liep dan mede gevaar verraden te worden en zijn hoofd te verliezen voor een koning, die hem niets schelen kon! Waarom niet liever zijn veiligheid bijtijds verzekerd en tegelijkertijd wraak genomen op Waynflete en Sir Hugh, — een beloo-ning op den koop toe — mogelijk wel Eveline ten slotte in zijn macht, wanneer hun beschermers wa-ren uit den weg geruimd? Dit was de loop zijner gedachten. Hij zou een verrader worden! Zoodra op de conferenties te Londen de bijzonderheden waren geregeld, zou hij Willem gaan waarschuwen.

De ontvangst die Waynflete op Appscourt genoot, toen hij kwam afscheid nemen, voor hij naar Lon-den vertrok, verschilde heel wat bij die welke Sini-sterne was tebeurt gevallen. Sir Hugh hield een lang afzonderlijk gesprek met hem. Na hem verhaald te hebben van Sinisternes schandelijk gedrag en hoe hij hem de deur had uitgewezen, vroeg Sir Hugh of hij recht had te veronderstellen dat de vroegere vriendschap tusschen Waynflete en Eveline, tot een warmer gevoel gerijpt was?

„Ik heb uwe dochter reeds lang bemind,” ant-woordde Waynflete, „en wachtte slechts, totdat ik uwe achting tot op zekere hoogte herwonnen had, om uwe toestemming te vragen, mij aan haar te mogen verklaren.”

„Er zijn dus nog geen beloften en eeden tusschen u gewisseld?” vroeg Sir Hugh.

„Het onderwerp is zelfs nimmer ronduit tusschen ons besproken,” antwoordde Waynflete.

„Noch tusschen Eveline en mij,” zeide Sir Hugh, „maar gisteravond gaf ik een enkele wenk van het-geen in mijn geest omging en bij die gelegenheid verried haar gelaat, beter dan woorden dit vermoch-ten, wat in den hare omging. Waynflete, uw vrij en moedig karakter heeft van uwe kindsheid af mij aangetrokken, en wanneer uwe ontrouw aan de zaak des konings mij niet had gehinderd, zou ik mij nooit van u hebben afgewend. Nu dit voorbij is, verlang ik niets liever dan dat gij nog dezen dag met Eveline verloofd wordt, voor ge naar Londen afreist. Ik ben oud en zal het hier niet lang meer maken. Ik dank God, dat ik in tijds het waar karakter van Sini-sterne ontdekt heb en dat ik mijn dochter in goede handen kan achterlaten.”

„Hoe zal ik u ooit mijn dankbaarheid voor dit vertrouwen in mij gesteld, kunnen uitdrukken,” zeide Waynflete. „Gij weet te goed hoelang en hoe hartelijk ik Eveline bemind heb, om te vreezen dat gij mijn beweegredenen zult verdenken wanneer ik u zeg dat ik het voor haar beter acht dat zij vrij blijft, tot den uitslag van onze tegenwoordige onderneming zal bekend zijn. Ik behoef u niet te verzekeren, dat de dag mijner verloving de gelukkigste mijns levens zijn zal, maar ik ben niet zelfzuchtig genoeg, om haar verbonden te willen zien met iemand die be-

zitting, vrijheid, het leven wellicht in de waagschaal stelt. Moge de hemel onze heilige zaak doen ge-lukken en mij in eere doen wederkeeren om de hand uwer dochter op te eischen!”

Waynflete talmde zoolang mogelijk met afscheid te nemen van Appscourt. Waarom Eveline, toen hij eindelijk ging, hem zoover zij kon naooogde, en Waynflete telkens omzag, tot er van het huis niets meer te zien viel, laten wij aan hen over te ver-klaren, die van dergelijke zaken ondervinding hebben.

EEN REIS OP MADAGASKAR.

Na den geheelen dag in de kanoes de prachtige rivier opgevaren te zijn, bespeurden wij tegen zons-ondergang onze landingsplaats (een groot dorp aan den oever gelegen, eene havenstad in miniatuur met ettelijke duizenden inwoners).

Toen wij landden was er een groote menigte menschen aan den oever bijeen, allen schijnbaar hevig opgewonden. Zij hadden namelijk kort voor onze aankomst een ontzaglijken monster-krokodil gedood. Een paar vrouwen waren zich dien achter-middag gaan wasschen, en terwijl de eene die het hoofd ingezeept had, dat onder water hield, werd zij door den leviathan gepakt, die haar met één hap het hoofd van den romp scheidde. De andere vrouw kwam nog juist intijds om het lichaam te redden, hetwelk ook ernstig door hem begeerd werd, en dat hij ook bijna gegrepen had; daar hij slechts eenige schreden uit het water achteraan kwam. Doch door het geroep der vrouw en het toesnellen van anderen weêr moest opgeven.

Er werd tot wederwraak besloten, want hij was een oude kennis, die alreeds vier slachtoffers ge-eischt had, „plus een dozijn varkens als smeersel.” Het lichaam werd op eenige schreden van den oever gelegd; een half dozijn mannen met geweren vatten post in een nabijzijnd boschje. Hij liet ook niet lang op zich wachten, en toen hij het lijk wilde vatten, werd hem de volle laag gegeven. Toen wij aan-kwamen, waren zij juist bezig het lichaam open te snijden om het hoofd der vrouw uit te halen, dat, hoewel door een kogel doorboord, nochtans vrij ongeschonden weêr tevoorschijn kwam.

Een vreemde optocht volgde nu: de krokodil werd op den rug gekeerd, een lang touw aan den staart bevestigd, waaraan stokken gebonden werden, zooals een trektouw voor ossen. Vervolgens werd het onthoofde lichaam der vrouw er op gelegd, zoodat hij met de vier pooten het lijk omarmde; de naaste bloedverwanten namen plaats aan de stokken bij paren; de echtgenoot der overledene met het hoofd vooraan, en..... hoerah! nu gaat het vrij opgewekt onder de mengeling van de grootste ver-scheidenheid van tonen, van de diepste uitdrukking van droefheid tot grappen toe voort. Onze dragers,

althans de meerderheid hunner, die tot een anderen stam behoorden, die de krokodil als een zeer geveerde godheid vereerden, bleven in hunne kanoes, daar zij geen part of deel aan zulk een heiligheidschennis wenschten te hebben.

Op korte afstanden werd halt gehouden, en den bedroefden bloedverwanten voor het touw ruimschoots rum aangeboden (inlandsche brandewijn van suikerriet vervaardigd) ter opbeuring en vertroosting, en de lijkangers, die ook in hun lot deelden (waarbij vier onzer blanken zich ook aanmeldden) zichzelf ook niet vergaten. Bij het huis der overledene werd een soort van aanspraak door den echtgenoot geleverd, aan het slot waarvan de menigte haar droefheid(?) in een luid gekerm lucht gaf.

Na andermaal een paar kannen rum geledigd te hebben (waarvan onze vier maats natuurlijk ook deel namen) zette de stoet zich andermaal in beweging grafwaarts. Het span aan het touw was nu ook al zoo beschonken, dat zij met hun vracht bleven steken, een versch span werd vooraan aangebracht, waaraan onze vier mannen voor de pret ook deelnamen, en zoo ging het slingerend tot aan den kuil. Toen men daar gekomen was, werd de platte steen op den mond verwijderd (ze maken hunne graven bij hun leven gereed) eerst het hoofd en toen het lichaam met de voeten naar boven er in gelaten — het gat is kegelvormig, zoodat het lichaam er juist in past. De steen wordt er nu op geplaatst, en de plechtigheid is ten einde.

Nu zaten zij neer tot een algemeenen afscheidsdronk; dit geëindigd zijnde, ging het in vroolijken aftocht naar het dorp terug, terwijl men de krokodil met zich sleepte. De een trachtte nu luidruchtiger te zijn dan de ander, waarbij onze vier mannen voorzeker den koek wegdroegen, toen zij met al hun macht zongen, daarbij in de handen klappende. De krokodil werd opgehangen aan een paal op de plaats waar hij zijn snoode daad verricht had, ter waarschuwing voor andere roofdieren.

Wij vertrokken den volgenden morgen vroeger dan gewoonlijk, daar wij dien dag een grooten afstand moesten afleggen. Wij verlieten nu het lage kustland en beklommen de terrassen, die van de kustgebergten trapsgewijze afdalen.

De reis van dien dag was een der aangenaamste van mijn leven. O, hoe benijdde ik dat volk dat zulk een prachtig en zoo rijk door de natuur beedeeld land ten erve had. Zoover het oog reikte een zee van heuvelen, met 't weligst groen bekleed, tusschen welke talloze riviertjes hun weg naar de zee vinden, en die als zoovele eilandjes in een net van kleine stroomen gezet zijn. De laagten dicht begroeid met onafzienbare bamboes-lemoen-guavaen bananabosschen, waartusschen de statige kokosnoot- en broodboomen sierlijk het hoofd verheffen. De open ruimten overdekt met ananassen en andere inlandsche vruchten. Ja, mijne lezers, gij zult het

haast ongeloofelijk vinden, dat deze geurige vruchten, daar in 't wild groeien. Ik heb er vier soorten guava's aangetroffen, de eene soort in geur en grootte met de andere wedijverende. Zij waren juist rijp en gij zult het mij wel willen vergeven als ik zeg, dat ik dien avond ziek was door overdaad. Ook de koffieboom tiert hier in zijn natuurlijken staat.

Deze streek is dicht bevolkt; wij passeerden op korte afstanden aanzienlijke dorpen, met vroolijke en levendige inwoners, waar wij gewoonlijk even afstapten om vruchten in te nemen, die hier in groote verscheidenheid aangeboden worden. Zij leggen zich hier meest op de runderteelt toe; en kweken ook rijst, koffie en suikerriet; het laatste voornamelijk om er van te stoken. De ossen van dit land zijn een eigenaardig ras: kort van pooten en horens, breed en zwaar van bouw, en daarbij staat de vreeselijke schoft, soms over de twee voet, als een mierhoop op de schouders, die bij 't loopen van de eene naar de andere zijde overslaat. Deze schoft bestaat uit een groote massa vet. De koeien hebben de schoft wat kleiner. Zij worden niet geleerd om te trekken, of tot eenigen dienst gebruikt, ook maar zeer zelden gemolken, ze zijn zeer kwaadaardig van natuur. Zij worden uitsluitend geteeld voor uitvoer naar Mauritius en Réunion, en als slachtvee voor eigen gebruik.

Bij mijn terugkomst, terwijl ik te Tamatave vertoefde, had ik gelegenheid te zien hoe deze dieren ingescheept werden. Er lag juist een stoomboot in de baai die een 300 stuks voor Mauritius innam. Het schip lag een 500 el in de zee. Vandaar loopt een sterk touw dat op 't land bevestigd is. Aan het touw op 100 passen van de kust ligt een platte lichter, waarmede de beesten naar het schip vervoerd werden. Aan het strand bevindt zich een kraal uit dikke boomstammen bestaande, waarin zij gedreven worden. Een voor een met de lasso over de horens gevangen, worden ze aan deze stammen gebonden, terwijl het dier schuimende van woede een ieder tracht te verpletteren. Nadat men alle aldus vastgeknoopt heeft, wordt één met een lang touw aan den kop, en een dito aan het achterbeen waaraan een paar dozijn inboorlingen post vatten uitgelaten. Het dier werpt zich nu in dolle vaart al brullende op zijne belagers van voren, die natuurlijk den weg naar de zee ruimen, terwijl de achtersten hem nu in bedwang houden tot in het water, waar zijn macht gebroken is, en zoo zwemmen zij met hem voort langs de lijn tot bij den lichter, waar hij met den kop boven water aan gebonden wordt, terwijl het lichaam in het water hangt. Na een dertig stuks op deze wijze aan weerszijden gebonden te hebben, trekt men den lichter met stoomkracht naar het schip, waar zij dan door de groote dommekrachten uit het water geheschen tot hoog boven het dek en dan in het ruim neêr gelaten worden.

In het binnenland kan men ze koopen tegen 24 à 36 gld. per stuk. Mauritius is geheel afhankelijk voor zijn vleeschvoorraad van Madagascar. Geen andere soort vee wordt er op het geheele eiland geteeld dan rundvee, hoewel het binnenland nog al uitmuntende weide biedt voor het fokken van schapen en paarden. Nog vreemder is het verschijnsel dat men er geen wild aantreft, ook geen roofdieren; hoewel de lagere dierenwereld rijk vertegenwoordigd is. Aan vogels van alle pluimage en watervogels is geen gebrek.

Voor de dragers was de reis van dien dag minder aangenaam, daar de weg gedurig steiler werd, en zij altoos moesten klimmen; doch zij stapten met hun zware lasten voort, zonder één oogenblik te rusten of eenig teeken van vermoeidheid te toonen. En geen wonder, want zij worden van jongsaf in het dragen geoefend, zoodat zij evenals een dier gehard zijn. Zooals reeds is opgemerkt, wordt al het vervoer voor het binnenland en omgekeerd op deze wijze verricht, en dat is nog al niet gering. Want wij passeerden gemiddeld 300 tot 400 dragers per dag; en ieders vracht weegt maar zoo eventjes 100 Eng. pd. Neemt men nu hierbij in aanmerking de verschrikkelijke gebergten van duizenden voeten, en daarbij nog geen gebaande wegen, maar slechts een voetpad, en dat over een afstand van 360 mijlen, dan vindt men het haast ongelooflijk dat zij het kunnen uithouden. Hunne schouders zijn dan ook alle gebrekkig; door een dikte van achteren als een groot gezwel, die soms geheel rauw is, zoodat het bloed er uitstroomt wegens de schaving van den bamboes.

In het begin, aan den voet van een steilte, waren wij gewoon uit onze stoelen te klimmen, daar het ons onmenschelijk toescheen, dat zij ons over die hoogten zouden dragen; doch later in den dag ontmoetten wij eenige Fransche officieren die ons uitlachten toen zij ons zagen loopen; zij vroegen ons waartoe wij dan de dragers hadden. Zij verzekerden ons, dat het volk aan zulk eene behandeling niet gewoon is, en dat geen blanke er ooit aan denkt uit zijn stoel te gaan bij eenige hoogte hoe steil dan ook, en wij hun dan ook slechts een verkeerde praktijk leerden. Wij klommen daarna niet weer af, en hun raad was inderdaad dan ook zeer goed, want de eigenlijke bergen moesten wij nog krijgen.

Wij kampeerden dien avond aan den voet van de hooge bergen, die de sleutel tot het binnenland zijn, en zouden nu het zwaarste gedeelte van den geheelen weg beginnen, een gebergte dat ons ruim drie dagreizen zou kosten, en wat natuurschoon betref, al het andere overtrof. Dezen weg te beschrijven en het heerlijke panorama dat zich telkens aan het oog vertoonde vanaf een hoogen bergrug, is heelenmaal boven mijn macht. Drie dagen lang reisden wij in deze bergen, nu duizenden voeten om-

hoog, dan weër zooveel naar beneden, onder het lommer van de hooge boomen; ook in deze streek zijn talrijke dorpen langs den weg. Op den morgen van den negenden dag na ons vertrek van Tamatave bereikten wij de hoogste en tevens de laatste bergspits, toen de dragers eensklaps en in verrukking uitriepen: Antananarivo!

Voor ons spreidde zich een grenzenloos bergvlak uit; aan den horizont kon men een flauw stipje waarnemen: dat was de hoofdstad. Het zou ons nochtans sterk vier dagen kosten die te bereiken. Wij hadden nu weer open veld, en hoe nader wij aan de hoofdstad kwamen, hoe dichter het land bevolk was; en hoe beschaafder zijn inwoners.

HOE 'T ER IN ARABIË UITZIET.

Van Arabië weten we nog altijd betrekkelijk weinig. Niet onwelkom zij daarom een en ander uit een schrijven van den bekenden Holl.-Amer. zendeling Zwemer, die onlangs het land achter Bahrein bezocht heeft. Hij zegt:

Op den 3den Oct. '93 vertrok ik met twee andere reizigers naar Hassa. Wij reden op ezels naar een klein dorp, eene landingsplaats op het uiterste zuidpunt van het eiland. Onze boot wachtte ons daar. Na het gewone oponthoud van koffie drinken en een pijp tabak waadden wij eindelijk een kwart mijl lang door ondiep water, gingen scheep en zeilden af met zonsondergang. Een gunstige wind landde ons den volgenden morgen te Ojeir, op het vasteland.

Ik zocht een tolhuis-beambte op, voor wien ik een vriendelijken brief had van een koopman te Bahrein. Doch de brief was mij van geen dienst. Ojeir, ofschoon er noch huizen, noch bevolking gevonden worden, heeft een haven, een zoden fort, een stomp van een vlaggestok, en een belangrijk tolhuis. Het laatste is in het Turksche Rijk een korte naam voor een groote inrichting. Mijn bagage was zoo bespottelijk klein, dat zij een onderzoek ontsnapte, ofschoon ik de verklaring moest afleggen dat er geen copie van de Londen *Times* in zat, of eenig ander tijdschrift. Wat echter mijn persoon betref, eischten zij een paspoort, en gaven mij de keus om vijf dagen te wachten, totdat men verlof voor mij verkrijgen kon om de hoofdstad te bezoeken. De Voorzienigheid wilde dat ik drie paspoorten bij mij had. Niet een er van echter was juist bedoeld voor deze gelegenheid, en alle, behalve één, waren voor hen onleesbaar. Na lang talmen echter, slaagde ik er in om hen te overtuigen, dat zij gelijk stonden met zulk een paspoort als van mij verlangd werd.

Ik mocht evenwel nog niet met de karavaan landwaarts trekken voor en alear ik beloofd had den Pacha van Hofhoof oogenblikkelijk na mijne aan-

komst te bezoeken. Een militair werd meêgezonden om toe te zien, dat ik in het volbrengen der belofte niet zou feilen.

Een karavaan vertrekt bijna iedere week van Ojeir, omdat deze plaats een goederen-depot is voor het binnenland. In en rondom het tolhuis vonden wij balen en kisten opeengehoopt, en de lucht weergalmde van het gejoel bij het laden van zeven honderd kameelen. Ik maakte akkoord met Salih, een Nejdee, om in zijn gezelschap te reizen, en vóór het uur der middaggebeden waren wij op reis.

Het land — uren reizens — was een barre woestijn, hier en daar een schilderachtige zandrug en in een zekere plaats een ader van groenachtigen kalksteen.

Tegen den avond spreidden wij een deken op het schoone zand en sliepen in de open lucht. Zij, die hunne lederzakken met water bij de afreis niet meêgenomen hadden, leschten nu hunnen dorst door met hunne handen een gat in den grond te maken drie à vier voet diep, en waarin zij water genoeg vonden. Gedurende den dag was de zon heet en de wind werd stil; maar 's nachts onder de fonkelende sterren en met een Noordenwind, was het bij contrast, bitter koud.

Op den middag van den tweeden dag kregen wij de palmwouden, die Hofhoof omringen, in het gezicht, en die volgens Palgrave de stad „een algemeen aanzien geven van een witte en gele onyx, gezet in een rand van smaragd.” Daar wij den „smaragdrand” niet bereikten vóór den namiddag besloot ik te Jifre, een der onderhoorige dorpen, te blijven. Saleh had hier vrienden en een keurig diner van brood, boter, melk en dadelen, alles versch, het was een der bewijzen van gastvrijheid. Met zonsondergang trokken wij voort naar het naaste dorp, Menazeheh, een afstand van ongeveer drie mijlen door tuinen en een ruischenden stroom van lauw water. Hier in den avond verkocht ik eenige exemplaren der Schrift, behandelde zieken, en sprak over deze wereld en de toekomstige tot laat in den nacht. Den volgenden morgen vroeg reden wij wederom door tuinen en dadelboomgaards, half verscholen in den morgenmist.

Te zeven uren ontdekten wij de moskeeën en muren van Hofhoof vlak voor ons, toen de zon den sluier oplichtte. Het was een schoon gezicht. Ik betaalde Saleh en ging terstond naar den Pacha in het *Koot*, of het Gouvernements-departement. Hier ontmoette ik vele bezoekers, Turken en Arabieren, die alleen kwamen om te praten, maar vaak heengingen met een gedeelte der Schrift, of een anderen inkoop. Gedurende mijn kort verblijf verkocht ik al de boeken en exemplaren der Schrift die ik had meêgebracht, zelfs mijn eigen testament; eene bestraffing van gebrek aan geloof van niet meer meê te nemen. Het werd mij vergund om dagelijks vrij in den bazaar rond te gaan; zelfs mocht ik de groote Moskee van binnen bezichtigen. Op

zekeren avond gebruikte ik den maaltijd met den Arabischen Sheikh van Rifa'a, een beambte onder het Turksche Gouvernement, die mij veel inlichting gaf omtrent de karavaan-wegen landwaarts.

De bevolking der stad bestaat geheel uit Muzelmannen, behalve een R. C. Christen, die de Turksche dokter is, en een half dozijn Joden. De drie Europeanen, die Hofhoof bezocht en beschreven hebben, zijn kaptein Sadlier (1819), Palgrave (1863) en Kol. Pelly (1865). De eerste geeft de stad een bevolking van 15,000 en Palgrave spreekt van 20 tot 30.000. Toen in 1871 de Turksche expeditie tegen Nejd de stad innam, berichtten zij dat de stad 15,000 huizen, en 200 onderhoorige dorpen had (!) Een Fransch Consul, schrijvende in het bulletin van de Geografische Vereeniging (1874) spreekt van het Arrondissement del Haga, als zou het een bevolking hebben van 16,000 en 48 andere dorpen met ongeveer een bevolking van 85,000; terwijl Kateef met 32 dorpen een bevolking heeft van 92000. Behri en Wagner (1874) stellen de geheele bevolking van de Provincie Hassa op 162,470. Dit alles heeft alleen belang om de onzekerheid van de meeste statistieken in betrekking tot Arabië aan te toonen.

Palgraves beschrijving van de ligging der stad is zelfs nu nog zeer juist. De bazaars zijn echter meer uitgebreid en sommige muren afgebroken. Doch hoe zou de bazaar zelf veranderd schijnen voor een Carmathiaanschen krijgsman der negende eeuw! Zelfs de Wahabees zijn verdwenen, en tabak, zijde, muziek en wijn zijn niet langer doodelijke zonden.

Er bestaat een militair hospitaal te Hofhoof met een chirurgijn en dokter; maar voor de Arabische bevolking wordt niets gedaan. De cholera heerschte hier, dezen zomer, zoowel als op de kust en te Bahrein, en kort voor mijne aankomst heerschten er de kinderpokken, die vele kinderen ten grave sleepten. Driemaal vreeselijk zijn zulke ziekten in een land waar een practisch noodlot, onder een vroom kleed van godsdienst, medicijnen of voorbehoedmiddelen veracht.

De vier dagen, welke ik in de stad vertoefde, waren spoedig ten einde, en ik maakte plan om noordwaarts langs Kateef terug te keeren, indien er een karavaan mocht zijn, liever dan om ettelijke dagen te wachten voor een dadel-karavaan om naar Ojeir terug te keeren. De gelegenheid was mij gunstig, ofschoon ik niet gaan mocht of ik moest een document teekenen, waarin ik, wegens de onveiligheid van den weg, het Gouvernement ontsloeg van alle verantwoordelijkheid, indien ik eenig verlies van goederen of van lijf en leden mocht ondergaan. Een afschrift van dit document is in mijn bezit.

De eenige vijand, dien ik in de woestijn ontmoette, was de koorts. Op Dinsdagmiddag ging ons klein gezelschap op reis, niet door de groote plaats Mo-

barrez, zooals ik gehoopt had, maar we gingen oostwaarts en bereikten Kilabejeh om twee uren. Wij passeerden bronnen en stroomen, rijstvelden en moerassen — alles zoo ongelijk aan het Arabië, dat wij in de schoolboeken hadden leeren kennen. In vier uren echter, waren wij weer in het midden der woestijn, waar de zon te heet voor mij werd, en waar ik koorts kreeg, die mij niet verliet tot na mijne terugkomst te Bahrein. De weg bleef een woestijnweg tot Kateef toe. Woensdag reden wij den geheelen nacht onder de sterren (ter oorzaak van een valsch gerucht van roovers) tot den volgenden morgen 9 uren. Toen rustten wij op een plaats in bittere ironie Um El Hamman genaamd; er waren geene *baden*, geen boomen, geen gras; slechts een ondiepe poel vuil water, en dadelstruikgewas. Hier brachten wij een heeten dag door. Op Vrijdagmorgen kwamen wij op de grenzen van Kateef en zagen palmboschen, fonteinen, oude waterleidingen met curieuse torens, waarin hier en daar luchtgaten. Door tuinen en langs het grootte vierkante fort kwamen wij aan de zee. In het tolhuis vond ik wederom rust en verkwikking.

Kateef heeft geen goeden naam onder de Hassa Arabieren; hare ligging is laag en moerassig; de inwoners zijn meestal van een zwakken lichaamsbouw en bleek van kleur, en de atmosfeer is zwaar en drukkend. De geheele stad heeft dat ziekelijk aanzien, waarvan Palgrave spreekt en thans zoeken de zwakken van Kateef, Bahrein als een gezondheidsplaats. Ik bleef er niet lang, maar hoop spoedig van Bahrein terug te zijn. Een boot van Kateef bracht mij te Menameh in het zendingskwartier, op Zondag 15 Oct. Zulk een vluchtig bezoek van twaalf dagen brengt niet veel, wat vruchten aangaat. 'k Heb veertig boeken en Bijbels verkocht; doch het is een van de noodzakelijke eerste stappen in een nieuw veld. Onderzoeking eerst, dan bezit. Om een weg in de woestijn te bereiden voor den Heere, moeten wij het land eerst kennen, anders zou de weg een bijpad kunnen worden. Arabië is een veld met eigenaardige eigenschappen, en heeft bijzondere moeilijkheden en aanmoedigingen. Met verstand moet er gehandeld worden om het in bezit te nemen.

Wat Henry Martyn schreef te Dinapore, in 1807, schijnt nu waar te zijn in Bahrein en Busrah, en kan waar bevonden worden voor het grootste gedeelte van Arabië:

» *De drukpers schijnt ons allen toe thans het groote middel te zijn . . . alles in onze manieren, uitspraak en leer is zoo nieuw en vreemd, dat om hen behoort met de levende stem te onderwijzen, er meer tijd is te besteden aan eenige weinigen hunner, dan wel gemist kan worden van de groote massa.*» En hoe aanmoedigend in dit verband zijn deze woorden uit zijn dagboek van denzelfden tijd: » *Hoe verachtelijk moet de Koran met zijn valsche majesteit, en nietige*

voorschriften, schijnen voor hen, die het Woord Gods kunnen lezen. Hij zal weldra in verachting zinken, wanneer de Schriften gekend worden.»

Geeft den Bijbel, den geheelen Bijbel, aan geheel Arabië, en meer dan de helft van het vraagstuk van zijn evangelisatie is opgelost. Het Boek is hier; alles wat wij behoeven is: mannen, die den moed hebben en de liefde om het te verspreiden.

NIET MEER „HET BELOOFDE LAND.”

Men weet, hoe in den laatsten tijd Amerika opgehouden heeft dit voor velen te zijn, en hoe integendeel de toestanden er dermate veranderen dat reeds velen die het Vaderland verlieten om in Amerika heil te zoeken, maar weerom komen.

Opmerkelijk is wat we ten dezen in een Amerikaansch blad vinden onder den titel:

DE BEZOEKENDE HAND GODS.

De drukkende toestand waarin het land onzer inwoning verkeert, behoorde ieder rechtgeaard burger, maar bovenal ieder Christen, tot ernstig nadenken te verwekken.

Wanneer wij de dag- en weekbladen opnemen, vinden wij dat elk, volgens zijn politieke kleur, er de redenen voor geeft, en de een is al beter dan de andere.

Maar het ligt niet in het plan van den schrijver, ook maar in de verte van politiek te gewagen, maar om eenige gedachten, die zich bij hem opdeden, den lezers aan te bieden.

Gods hand is in de geschiedenis der menschen en natiën, en het is de plicht van ieder Christen om, geleid door het Woord des levenden Gods, de toestanden te toetsen en er gevolgtrekkingen uit te maken.

Wat vonden wij nu in ons land? Gods zegenende hand was voor jaren over ons land, van drukkende tijden hoorden wij niet, er was brood voor den eter en zaad voor den zaaier.

Handel en nijverheid bloeiden. Welvaart was in onze poorten; de een meer, de ander minder, nam in welvaart toe, en met recht kon Amerika genaamd worden het land bij uitnemendheid door God gezegend.

Werden die zegeningen door ons erkend?

Vloeiden van uit die welvaart schatten in de koffers van het werk onzes Heeren, in overeenkomst met onze welvaart?

Dacht ook maar een klein gedeelte van ons Christenvolk, dat, waar God het van Israel eischte, wij, evengoed als zij, verplicht waren om een *tiende* onzer inkomsten af te zonderen?

Werd er, inplaats van dat, niet overal opgemerkt brooddronkenheid en wereldgelijkvormigheid?

Werden de gaven Gods niet veracht en aange-

merkt als eene vanzelfheid, en Gods vaderhand en liefde over het hoofd gezien?

Waar Hij volop werk gaf voor den werkman, werden er niet, door den Geest des tijds medegeleurd, zelfs van Christen-werklieden, murmureeringen gehoord tegen de te lange uren, enz., enz.

Werd niet ons land gedurig beroerd door zich dikwerf herhalende werkstakingen, waardoor handel en nijverheid gestremd werden? Opstand tegen bestaande machten gepredikt, en zelfs door Christenen gesteund?

Laat ons, waar we tijd tot nadenken hebben, eens de hand in den boezem steken, en zien of hij er niet melaatsch uit zal komen.

God zal te zijner tijd alle onrecht en onderdrukking straffen, maar Hij zegt in zijn Woord: „Mijne is de wreke, Ik zal het vergelden, zegt de Heere.”

God geeft in zijn Woord, voorzoover wij er in gelooven, ons, als ondergeschikten, een leidraad volgens welken wij ons hebben te dragen. Zie Efeze 6 : 5—8; Colossensen 3 : 22—25; Titus 2 : 9—10; 1 Pet. 2 : 18—25, en indien een onzer dan niet moet uitroepen: „Schuldig, schuldig,” heeft hij of zij zeker behoefte aan ontdekkende genade Gods.

De geheele invloed waardoor wij omringd zijn, is zoo socialistisch, dat het bijna niet anders kan of men wordt er meer of min door bevangen.

God, de God der vergelding, laat aan de andere zijde geen werkgever, die in zijn Woord gelooft, toe, om een hard heer te zijn, of over zijne onderhoorigen te heerschen. Zijn bevel aan zijne dienst-knechten is, om den rijken aan te kondigen niet hun hart aan de goederen dezer wereld te geven, of door onderdrukking te heerschen over hunne dienst-knechten. Zie Lev.; 1 Tim. 6 : 17—19 en andere plaatsen, of Jezus' verklaring van een gedeelte van een zijner gelijkenissen. Matt. 13 : 22.

Hoevelen hebben zich ook hier niet schuldig gemaakt, en de goederen van deze wereld zoo hun hart doen innemen, dat elke goede indruk er bijna door verloren ging.

God spreekt, waar de bron van hun welvaart kwijnende is, ook hun toe. Onderzoek en denk ernstig na of deze bezoeking Gods u ten zegen of ten vloek gesteld zal worden, of meerdere druk van den werkman, en daaruit (indien God het niet verhoedt) onstane oproeren en verwoestingen er het gevolg van zullen zijn, of dat, door een vernedering onder de bezoekende hand Gods, beiden, werkman en werkgever, zullen inzien, dat alleen waar ware godsvrucht het hart bezielt, en men zich in alles laat leiden door den Geest des Heeren, toestanden zullen geboren worden in ons midden, waardoor wij met recht genaamd zouden kunnen worden: Een bij uitnemendheid door God gezegende natie.”

Wij voegen hieraan nog toe, wat een der laatste tijdingen zegt:

Volgens berichten uit Cleveland, Ohio, worden

aldaar de kantoren van de verschillende „oceanstoomschip-compagnies” dagelijks door veel buitenlanders bezocht, die hun voordeel wenschen te trekken van de thans bestaande lage vrachtprijzen, om naar hun vaderland terug te keeren. Deze buitengewoon lage prijzen, zegt men, zijn het gevolg van den grooten wedijver, die kort geleden tusschen de groote stoombootmaatschappijen is ontstaan. Men zegt dat er uit Cleveland alleen niet minder dan 5000 buitenlanders vertrokken zijn, sedert de drukende tijden een aanvang namen. Dit volk, dat meest uit Hongaren, Bohemers, Italianen en Slavonen bestaat, verlaat dit land voor goed.”

Wij verblijden ons allerminst in Amerika's tegenheden, maar wel daarin, dat de landverhuizing derwaarts afneemt, en dat wel met het oog op *ons* land althans. Wij hebben het altijd een ramp geacht dat zooveel nijvere handen voor ons verloren gaan. Wij kunnen ze niet missen. Laat ons liever hier werk voor hen zoeken gelijk thans trouwens geschiedt. Dat is veel beter. De landverhuizing, gelijk die in onzen tijd plaats vindt, is voor Nederland louter schade.

MENSCHENROOF.

Onlangs had te Lansing in Michigan de hereeniging plaats tusschen een achttien jaar geleden uit de stad Grand Rapids gestolen meisje en hare bloedverwanten.

Het toen spoorloos verdwenen tienjarig meisje, Jennie Finch — thans Mej. D'Kloe —, verhaalt o.a. het volgende van haar voorwaar avontuurlijken levensloop.

„Wij woonden toen ter tijde in Grand Rapids. Een onzer buurlieden was zekeren Bartley Gorman, een verdacht inbreker. Op zekeren avond kwam Gorman naar ons huis en vroeg aan mijne moeder, of ik dien avond een poosje op het kleintje mocht passen, daar hij met zijne vrouw op bezoek wilde uitgaan, en, daar het wel laat zou wezen voor zij zouden terugkeeren, ik dan het overige van den nacht ook maar bij hen zou vertoeven. Daar ik reeds meer op het kind gepast had, stond mijne moeder het, zonder de minste argwaan te koesteren, toe.

„Zoodra ik ten huize van Gorman was, bracht hij mij met het kindje te bed, en in plaats van op bezoek uitgaan, waren hij en zijne vrouw den geheelen nacht in de weer. Reeds vóór dat de dag aanbrak werd ik door vrouw Gorman gewekt, die mij noodzaakte een vreemd pak aan te doen, en na mij daarna een prop in den mond geduwd te hebben, begaven zij zich met mij op reis. Toen wij ons huis passeerden, zag ik mijn moeder, die gewoon was vroeg op te staan, door het huis loopen, en dat was de laatste blik dien ik ooit op mijn moeder wierp. Daar mij echter door den prop het roepen

belet was, en ik bovendien door Gorman met den dood bedreigd werd, indien ik eene poging aanwendde om te ontkomen, zoo ging ik schreiend en schoorvoetend ons huis voorbij

Van Grands Rapids gingen wij naar Grand Haven, en vandaar per boot naar Milwaukee. Te Milwaukee voorzag Gorman zich van een span paarden en een wagen, en hiermede trokken wij den Staat Wisconsin in. Een romantisch leven werd thans door Gorman begonnen, en gedurende een langen tijd zwierven we meestal in de bosschen van Wisconsin en Illinois. Mij werd nauwelijks genoeg te eten gegeven, en ik werd genoodzaakt als een gekromde hond in in den wagenbak te slapen. Ik werd keer op keer op de meest onmenselijke wijze geslagen, zoo zelfs, dat ik heden als met litteekens overdekt ben, en jaren achtereen in hospitalen heb moeten doorbrengen.

Ongeveer zes maanden na mijne wegvoering, terwijl wij ons in de bosschen van Wisconsin bevonden, was Gorman ook weer eens bezig te slaan. Juist kwamen er op dat oogenblik een aantal jagers voorbij, ik rukte mij los, en liep naar de jagers, smeevende om verlossing. De jagers namen mij onder bescherming, hielden een woordenwisseling met Gorman en besloten mij van het monster te verlossen. Zij namen mij mede, en ik werd door een hunner in huis genomen. Dat was de eerste keer dat ik weer eens in een fatsoenlijk bed sliep. Het was echter kort van duur, daar Gorman te weten gekomen was waar ik verbleef en mij weder wist gevangen te nemen. Natuurlijk, werd mijn lot toen nog erger. Gorman geraakte echter in zijn omzwerving te dicht nabij de grenzen van Quincy in Illinois. Hier bemerkte iemand dat ik door Gorman geslagen werd. Hij deed Gorman vatten en zond mij naar het hospitaal. Ik had vreeselijke wonden, werd van hospitaal tot hospitaal gezonden, en kwam eindelijk in het hospitaal te Cincinnati terecht.

Gorman vermoordde naderhand in den Staat Ohio, zijn vrouw en kind en werd in de gevangenis te Cincinnati opgesloten. Daar ik in elk hospitaal mijn vreeselijke ondervinding verteld had, werd ik tijdens het verhoor van den snoodaard opgezocht. Na hem herkend te hebben, verscheen ik op krukken in de gerechtszaal en getuigde tegen hem. Hij werd ter dood veroordeeld. Op krukken leunende — als een gevolg van zijne daden — stond ik bij het schavot en heb het doodvonnis op dien onmenschen zien toepassen.

Langzaam ben ik hersteld waarna ik te Cincinnati bleef wonen, en daar in den echt verbonden werd met den heer D'Kloe een man die met mijn wederbaren bekend was geraakt."

Toen Mej. D'Kloe te Grand Rapids aankwam, kon zij geen spoor van hare familiebetrekkingen ontdekken, maar daar zij wist dat er vroeger eene tante te Ovid woonde, vertrok zij derwaarts, en zij had het geluk deze aan te treffen, die haar vertelde dat haar

moeder dood was, maar dat haar vader en haar broeder William te Lansing, en haar broeder John en haar zuster te Owoso woonachtig waren. Na eenigen tijd bij hare familiebetrekkingen doorgebracht te hebben, hoopt Mej. D'Kloe naar haar tehuis in Cincinnati terug te keeren. — Zij is thans 28 jaren oud, ziet er gezond uit en is bovendien een flink verstandelijk ontwikkeld mensch.

De vader van Mej. D'Kloe verklaart dat hij ten tijde van de verdwijning van zijne dochter alle pogingen aanwendde en geene middelen spaarde om haar terug te vinden, doch eindelijk alle hoop had opgegeven, daar hij meende dat zij met den roover wellicht op de „Alpena" vergaan was.

SPREEKWOORDEN.

XI.

Hetgeen onder dit stukje is gedrukt, toont gelukkig dat ik geen ezel ben, want *een ezel stoot zich niet tweemaal aan denzelfden steen*; en dit is nu reeds de tweede en derde keer dat iemand mij op vergeten spreekwoorden opmerkzaam maakt. En dat ik ze eerlijk opneem moge ten bewijs strekken, dat ik niet *zoo koppig als een ezel ben*.

Indien een ezel zich van spreekwoorden bediende, zou hij nog al dikwijls zeggen: *Ondank is 's werelds loon*. Want de ezel is een zeer nuttig dier, maar wanneer hij in een spreekwoord voorkomt, speelt hij er bijna nooit een mooie rol. Van iemand die geen fijnproever is, zegt men al heel licht: *Hij heeft een ezelstong*. Die niet heel fijngevoelig is, kan te hooren krijgen dat hij *een ezelshuid* bezit. Van iemand met een laag karakter, die een edelen overwonnen vijand in zijn vernedering beschimpt, heet het: *Hij geeft hem een ezelsschop*. Ja, zelfs in het Oosten, waar de ezel in veel hooger aanzien staat dan bij ons, Westerlingen, wordt een teraardebestelling beneden den stand van den overledene, *een ezelbegrafenis* genoemd. In het beroemde oud-Hollandsche gedicht: Reintje de Vos, heeft de ezel den rol van domkop en stijfkop; in één woord wat wij nog kortweg *een ezel* noemen. De schoone prinses uit de middeleeuwen was door de tooverkol in een *ezelshuid* weggemoffeld. Wie zijn krachten overspant en er te veel van vergt, heet een *werkezel* (geen compliment voor de eigenaars en meesters van de wezenlijke ezels!). Die niet mooi zingt, hij moge overigens zoo verdienstelijk zijn als hij wil, *balkt als een ezel*.

De ezel is niet het eenige dier dat de reputatie geniet van soms stijf op zijn stuk te staan. Menschen die spreekwoorden gebruiken zeggen nu eens: *Je bent zoo koppig als een ezel*, en dan weer: *Wat ben je bokkig!* of nog weer anders: *Hij heeft de bokke pruijk op*. Een bok wordt aangezien voor een inhuldig schepsel; tenminste men kan soms hooren: *Hij zit*

er op als de bok op de haverkist. En de beteekenis van het spreekwoord: *Een oude bok lust ook wel een groen blaadje*, zal ik niet behoeven toe te lichten! „Daar ziet men de bokspooten!” wordt soms gezegd wanneer iemand, die het slecht meent maar zich fraai wil voordoen, zijn rol niet volhouden kan. 't Beteekent kortweg dat er nu iets duivelsch voor den dag komt.

Dat de bok in geen goed blaadje staat en bijna nooit in goeden zin in de spreekwoorden voorkomt heeft voor een deel zijn grond in de beteekenis, die de bok in de Heilige Schrift heeft. Men kan nog dikwijls hooren spreken van een *zondebok zoeken*, en van *de bokken en de schapen*. Ieder Bijbellezer weet wel waaraan die uitdrukkingen ontleend zijn.

Wij zijn nog altijd op de boerderij, en gaan voor- eerst nog niet weg. Nu moeten honden, katten en pluimgedierte nog een beurt hebben.

Dat dus een volgende maal.

A., 22 Aug. 1894.

Geachte Redactie.

Op de vraag van den Heer W. wie nog spreek- woorden weet, die betrekking hebben op het paard en het varken, laat ik er hier eenige volgen die be- trekking hebben op het paard, en (naar ik meen) nog niet genoemd zijn:

1°. *Paarden die de haver verdienen krijgen ze niet altijd*; dit brengt men dikwijls in toepassing op men- schen, die voor hun goeddoen met ondank beloond worden.

2°. Als men van iemand of van iets eerst het schoonste en beste vertelt, en daarna met de ge- breken achteraan komt, zegt men dikwijls: *Het hinkende paard komt achteraan*.

3°. Als iemand goed op zijn zaken let, het niet aan anderen overgeeft, en het hem daardoor voorspoedig gaat, wordt het spreekwoord in toepassing gebracht: *Het oog des meesters maakt het paard vet*.

4°. *Hij gaat zoo hard achteruit als een paard loopen kan*, wordt gezegd van iemand wiens zaken erg achteruitgaan.

Hopende dat u met deze verklaring tevreden zult zijn, en ze in aanmerking doen komen, teeken ik mij,

Een lezer van Excelsior,

J. L. J. Jr.

H., 25 Aug. 1894.

M. M.

Uit stuk X over „Spreekwoorden” meen ik te moeten begrijpen, dat thans ook het paard en het varken zijn afgehandeld. Daarom neem ik nogmaals de vrijheid, den heer W. eenige spreekwoorden in de gedachte te brengen, daar deze misschien door ZEd. vergeten zijn. 't Is niet uit bedilzucht, dat ik zulks doe, maar opdat de verzameling zoo volledig mogelijk zij.

Hier volgen ze (de beteekenis weet u beter als ik):

RUNDVEE.

De koetjes op het droge hebben.

VARKEN.

Een zwijnenboel.

PAARD.

Beter een levend ezel, dan een dood paard (voor- komende in een rebus van den heer E. Gerdes).

Over 't paard gebeurd worden. 1)

Man en paard noemen.

Een kribbebijter zijn.

De hoeven laten zien.

Het laatste spreekwoord hoort men echter maar zelden. Meer gebruikt men met dezelfde bedoeling: *De tanden laten kijken*. Doch dit komt bij den hond tepas.

Intusschen verblijf ik met de meeste hoogachtig,
UEd. dw. dienaar

F. K. Dzn.

1) Onze correspondent zet hierbij: „is over goed?” Ja. *Over* is goed. 't Spreekwoord beteekent: iemand bij 't te paard stijgen een handje helpen maar zoo krachtdadig, dat hij er aan den anderen kant weer afvalt. 't Wordt dus gebruikt voor *valsche* en voor *domme* vrienden hulp.

DE BEKEERING VAN EEN KROEGHOUDER.

Enige dagen geleden, zoo meldt een Ger. orgaan uit Amerika, ontmoette ik een jong menschen in den trein terwijl ik uit de stad naar huis terugkeerde. Hij sprak mij aan, noemde mij bij mijn naam, en zeide: „Kent gij mij niet; mijn naam is .....” Hierop antwoordde ik: „Ja, nu herken ik u zeer wel.”

Na deze voorafgaande kennismaking, verhaalde hij mij het een en ander in betrekking tot zijn verloopend leven.

Daar hij te..... opgegroeid was, had ik hem wel gekend, als een losbandigen jongen.

Zijne ouders waren brave, eenvoudige menschen, die leden waren van de eerste Afgescheiden kerk, aldaar.

„Ja,” zeide hij, „ik heb den duivel en de wereld volop gediend, doch door middel van broeder Willem — die ook een losbandige jongen was en door middel van het Heilsleger tot inkeer was gekomen, en mij zijn ondervinding geschreven, dat hij den Heere Jezus gevonden had — werd ik getroffen. Hij kwam mij voor drie jaar uit Californië bezoeken, waar hij woont, en kapitein is in het leger. Ik was toen kroeghouder aan de West Randolphstraat. Hij logeerde bij mij in dezelfde kamer. De groote ver- andering in het leven van mijn broeder, het ernstige vermanen om mijn zonde te verlaten en mij te be- keeren en zijne gebeden verbraken mijn goddeloos hart. Op onze knieën baden wij beiden God om genade voor mijn blinde, doode ziel.

Door Gods Geest werden mijn oogen geopend. Ik gaf mijn kroeg op, en ging ook meê naar het Heilsleger. De liefde van Christus drong mij tot wederliefde, zoodat ik uitriep: „Wat zal ik den Heere vergelden voor al zijne weldaden aan mij bewezen.” Ik moest nu aan mijn medezondaren vertellen wat Jezus voor een kroeghouder had gedaan. „O,” vervolgde hij, „des Heeren dienst is zoo goed. De Heere heeft mij gezegend. Ik spreek Hem aan als Vader. Toen ik den duivel diende, had ik nooit iets dan ellende en verdriet; nu heb ik overvloed van alles. Toen was ik maar opperman, nu ben ik voorman, baas over anderen en doe weinig werk; ook heb ik een Christelijke vrouw. O, ik ben zoo gelukkig. Mijn groote begeerte is nu om zielen voor Koning Jezus te winnen. Het is niet genoeg zelf gered te zijn; ik moet trachten anderen te redden. De Heere alleen kan der blinden oogen openen gelijk mijn eigen zijn geopend. Had de Heere broer Willem niet naar mij gezonden met de boodschap des levens, dan was ik misschien in de hel gestort.”

Deze getuigenis was voor mij zoo roerend, dat ik met hem van blijdschap heb geweest.

Ik had verleden zomer dezen man verscheidene avonden hooren spreken in een samenkomst en in zijn gezicht iemand erkend dien ik kende, doch kon niet denken dat dit een dier drie zonen was. Hij is een ijverige prediker, en vermaant en waarschuwt tegen dien vreeselijken strik des satans, den drank.

Mij dacht het, zegt de schrijver, goed deze mededeeling te geven, ten einde ons allen aan te sporen. Spreekt of schrijft er over aan uwe vrienden als gij dien grooten schat gevonden hebt. Bidt voor hen. Zijt nooit beschaamd Jezus openlijk te belijden. „Die Mij zal belijden voor de menschen, zal Ik belijden voor mijn Vader die in de hemelen is.”

O, vrienden laat ons nooit iemand veroordeelen al werkt of denkt hij ook anders dan wij, indien hij Jezus predikt als den Vriend der verlorenen; als hij gelooft in het volle Woord van God, en dat predikt. Het oordeel behoort ons niet toe.

Wij zijn door opvoeding en onkunde dikwerf zoo onbijbelsch, zoo liefdeloos, zoo koud, laat ons onszelven eens onderzoeken of wij den liefelijken geest van Jezus bezitten, en alles willen doen, ook zelfs opofferingen ons willen getroosten om Jezus' wil, die ons zoo liefhad, om voor ons den schandelijken dood te sterven.

Gaan wij in de wegen en heggen, en dwingen wij menschen te komen tot de bruiloft. Hebben wij wel ooit door onzen arbeid, als middel in Gods hand, éene ziel gered? O, vrienden, laat ons eens trachten meer persoonlijken arbeid voor den Heere te doen. Eén woord is soms genoeg om een mensch te doen omkeeren op zijn weg, en gelijk de broeder hier beschreef, anderen te redden als een zout der aarde.

JEHOVAH JIREH.

„En Abraham noemde den naam van die plaats: De Heere zal het voorzien!” Welke plaats was het, die door hem dien naam, zoo vol van beteekenis, ontving? Het was de plaats, waar hij zijn geliefden zoon Izaak aan den Heere opofferde. Opofferde? Ja, hij deed het, want hij had het mes reeds in zijn hand om het in de borst van zijn zoon, die reeds gebonden als slachtoffer op het altaar lag, te stooten, toen de engel des Heeren tot hem gezonden werd van 's Heeren wege met de boodschap: „Strek uwe hand niet uit aan den jongen, en doe hem niets! want nu weet Ik, dat gij God vreezende zijt, en uwen zoon, uwen eenige, van Mij niet hebt onthouden.” De eenvoudige gehoorzaamheid van Abraham was zoo sterk, dat zij alles overwon, zelfs de teedere liefde, die in zijn hart brandde jegens zijn eenigen zoon.

En toch deed hij het, geloovende, dat de Heere op de een of andere wijze tusschenbeide zou treden. Hij hield vast aan de belofte, die de Heere hem geschonken had in dien zoon. De Heere zou het voorzien; de overtuiging hiervan gaf hem sterkte en moed. Toen Izaak tot zijn vader zeide: „Mijn vader! zie het vuur en het hout; maar waar is het lam tot het brandoffer?” antwoordde hij: „God zal zichzelf een lam ten brandoffer voorzien, mijn zoon!”

Was dit een uitvlucht, daar hij zich misschien nog niet instaat gevoelde, zijn zoon mede te deelen, dat hijzelf ten brandoffer verkoren was? Geen oogenblik geven wij aan die gedachte plaats. Neen, Abraham geloofde met geheel zijn hart, dat de Heere in deze zaak voorzien zou. Zijn God was de levende God, niet een bundel natuurwetten zonder persoonlijkheid en daarom ook zonder medegevoel. Hij kon, Hij zou voorzien. Die gedachte bezielde hem, zij had zich meester van hem gemaakt. Want nauwelijks was de Heere tusschenbeide getreden, of hij noemde de plaats, waar dit groote wonder geschied was, Jehovah Jireh, d. i.: De Heere zal het voorzien! En de nakomelingen hebben de beteekenis van dien naam in gedachtenis gehouden, want op spreekwoordelijke manier zeide men nog in de dagen van Mozes: „Op den berg des Heeren zal het voorzien worden.”

De heidenen hebben vele goden; in den eenen god vinden zij dit, in den anderen weer iets anders. Abraham vindt alles in zijnen God. Zijn God draagt vele namen; maar die namen zijn niet verschillende goden. Iedere naam drukt iets bijzonders uit in het Goddelijk Wezen. Hoe heerlijk was die naam *Jehovah Jireh!*

Gelooven ook wij, waarde lezers, dat onze God in alles voorziet? Zijn wij er van overtuigd, dat Hij macht heeft over alles?

Menschen toonen soms in de Voorzienigheid Gods te gelooven, door verklaring te geven aan dagelijkse gebeurtenissen. Dat heeft God gedaan, zoo zeg-

gen wij soms, indien er hier of daar iets gebeurt dat onze aandacht trekt.

Dit is echter niet het rechte gebruik, dat wij van de Voorzienigheid Gods behooren te maken. Wijzelen moeten er van overtuigd zijn, dat wij ons met al onze begeerten en met al onze zorgen aan Hem kunnen toevertrouwen, dat Hij het voor ons zal voorzien. Nemen wij ons in acht de Voorzienigheid Gods in gevallen, die ons niet raken, te verklaren. Wij zouden ons deerlijk kunnen vergissen. Maar in alle nooden, angsten en pijnen onze hoop te vestigen op Jehovah Jireh en Hem er voor te danken, wanneer Hij op zijne wijze voorzien heeft voor ons, dat zij en blijve onze roeping.

Het hiervolgend schoon gedicht vonden we in het „Geïllustreerd Volksblad.“ Den dichter, die zich H. v. S. teekent, wenschen we van harte geluk met dit degelijke en pittige Hoezee voor Neerlands Koningin, 't welk ons hart goed deed.

Is 't ook meer dan toeval, dat de uitgevers zijn de heeren D. van Sijn en Zoon en H. v. S. aan den naam herinnert?

Zij zullen Mij tot een volk zijn, en Ik zal hun tot een God zijn.

Zach. 8: 8.

OP DEN VEERTIENDEN VERJAARDAG

VAN

H. M. KONINGIN WILHELMINA.

31 AUGUSTUS 1894.

Hoezee voor Neêrlands Koningin!

De driekleur uitgestoken!

De dag houdt rijken zegen in,

Die weer is aangebroken;

God schonk vernieuwde dankensstof;

Breng' 't Vaderland Hem daarvoor lof!

Een schoon en recht gelukkig jaar

Mocht WILHELMINA sluiten;

Door 't gansche land geliefd, voorwaar!

En ook bemind daar buiten;

Zij groeide in wijsheid, kracht en deugd

En bleef haar Moeders lust en vreugd.

Hoe zwelt de borst van blijde hoop

Wen 't oog Haar mag aanschouwen

Die, als God wil, naar 's werelds loop,

Eens in de rij der vrouwen

Zal schitteren als een heldre ster,

Die stralen fonkelt heinde en ver.

Hoe rijst de beê uit 't volle hart:

Spaar, Heer! dit dierbaar leven;

Weer van Haar alle ramp en smart;

Wil Haar het beste geven,
Dat Gij te geven hebt, o God!
Maar ook reeds hier een heilrijk lot!

Komt, zingen wij! komt, bidden wij!

Als Vader WILLEMS zonen,

Dat WILHELMINA, vrij en blij,

Lang onder ons mag wonen.

En God, Oranje en Nederland

De leuze blijv' en de eendrachtsband!

WIJZE: *De Koning leev'*.

H. v. S.

DE MAAIER EN DE BLOEMPJES. ¹⁾

Ik zie een maaier; — 't is de dood!

Hij trekt, met wreed geweld,

Zijn snijdend zwaard door 't tarwegraan,

En de bloempjes van het veld.

„Is er iets dat schoon is? Geef het mij!

„Iets meer dan 't tarwegraan.

„Die geur'ge bloempjes; — 'k geef ze u weêr,

„Met meerdren geur belaan.”

Hij ziet de bloempjes weenend aan,

En kust ze keer op keer;

Hij bindt ze in zijn schooven saam,

Als sieraad voor zijn Heer.

„Mijn Heer bemint die bloempjes schoon,

„Beschouwt hen als een schat;

„Ze zijn Hem banden van de plaats,

„Die Hij als kind betrad.”

„In 's hemels velden bloeien zij,

„Met teedre zorg bewaard;

„Zijn daar door Englen meer bewaakt,

„Dan door den mensch op aard.”

De moeder gaf haar bloempjes teêr,

In tranen en met smart. . . .

In 's hemels velden drukt zij weer

Die bloempjes aan haar hart.

Niet uit wreedheid of tot wraak

Kwam de maaier neer;

't Was een Engel die kwam plukken

Bloempjes voor zijn Heer!

¹⁾ Eene vertaling van Longfellow's „*The Reaper and the Flowers.*“ De maaier is de engel des doods, het bloempje is een kind. De overdenking hiervan was reeds meer dan een ouder tot zegen bij den dood van dierbare kinderen.

V R A G E N B U S.

A., 20 Aug. 1894.

Daar de redactie van „Excelsior” ook bereid is, om vragen in te wachten, zoo ben ik zoo vrij UEd. te verzoeken, of UEd. genegen zoudt zijn onderstaande vraag in het eerstvolgend nummer van „Excelsior” te plaatsen. De vraag, in de bus der vereeniging geworpen, had geen voldoende oplossing, weshalve wij ze UEd. toezenden, hopende op een allen voldoende oplossing.

De vraag luidt:

„Welke overeenkomst en welk verschil is er tusschen het priesterschap van Christus en dat van Melchizédék?”

Chr. Jongel vereen. „Ora et Labora”.

Gaarne voldoen we aan dat verzoek.

De Schrift leert ons dat Jezus Christus priester is naar de ordening van Melchizédék. De vraag is dus: Welke ordening is dat? Het antwoord op die vraag wordt ons gegeven in Hebr. VII: 1—3. „Want deze Melchizédék was koning van Salem, een priester des allerhoogsten Gods, die Abraham tegemoet ging, als hij wederkeerde van het verslaan der koningen, en hem zegende; aan wien ook Abraham van alles de tiende deelde; deze, vooreerst overgezet zijnde koning der gerechtigheid, en daarna ook een koning van Salem, hetwelk is een koning des vredes, zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, noch beginsel der dagen, noch einde des levens hebbende, maar den Zoon Gods gelijk geworden zijnde, blijft een priester in eeuwigheid.”

Daaruit volgt dat Melchizédék was: 1°. *Koning* (hetgeen de Aäronietische priesters niet mochten zijn); 2°. koning van *Salem* (de stad des vredes); 3°. een priester des *allerhoogsten Gods* (dus buiten het verbond der besnijdenis; de priesters uit Aäron waren priesters van Jehovah; maar Melchizédék stond buiten het genadeverbond en dus *als type* van Christus in het werkverbond); 4°. die Abraham zegende en aan wien deze tienden gaf (dus Abraham en zijn geslacht, ook Aäron, stonden *typisch* beneden hem); 5°. een priester zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening; zonder beginsel der dagen, zonder einde des levens, (de Heilige Schrift meldt dat alles niet van hem; dus ofschoon hij het naar den vleesche wél had, rekent het voor hem *als type* niet meê, want wat de Schrift niet noemt, bestaat voor de openbaring niet. Vader, moeder, enz. worden van Aäron en zijn geslacht wél genoemd); 6°. den Zoon van God gelijk geworden, blijft hij priester in eeuwigheid (daar hij *als type* geen einde des levens, in de Schrift, heeft, is er ook geen opvolger van hem, evenmin als van den Zoon van God, den waren Priester).

Dat is dus de ordening van Melchizédék; een priesterschap dat door één en denzelfden priester bediend wordt. Alle andere priesters waren door den dood verhinderd te blijven. Maar de dood, die opvolging noodig maakt, bewijst dat het priesterschap niet voldoende is. Wanneer de priester aftreedt of sterft, behoort de verzoening waarachtig aangebracht te zijn; zoodat er geen tweede priester meer noodig is. Komt er een opvolger, dan is daardoor het bewijs geleverd dat de bediening van den voorganger niets geholpen heeft en dus slechts een schaduwbeeld was.

Ziedaar dus de *overeenkomst* tusschen Melchizédék en Christus; beiden waren niet uit Aäron; beiden waren

niet priester volgens de wet; beiden hadden het verbond niet noodig; beiden stonden boven Abraham; beiden waren de eenigen uit hun geslacht, zonder voorgangers of opvolgers.

Maar zie hier het verschil: Melchizédék was schaduw; Christus was de persoon zelf. Melchizédék was type; Christus antitype. Melchizédék wees aan in zijn persoon hoe de priester zijn moest om verzoening te brengen; Christus bracht in zijn persoon de verzoening.

Die overeenkomst wordt ons geteekend in de woorden dat „Christus priester is naar de ordening van Melchizédék.” Hier is Melchizédék schijnbaar de voornaamste. Het verschil wordt ons aangeduid in de uitdrukking dat „Melchizédék den Zoon van God gelijk geworden is” (en niet omgekeerd). Hier is dus Christus oneindig ver de meerdere; want Melchizédék vormt zich naar Hem. En om dat zeer sterk te doen uitkomen wordt Christus hier buiten zijn menschheid om, alleen „Zoon van God” genoemd, ofschoon juist zijn vleeschwording zijn priesterschap mogelijk maakte.

In één woord dus: de overeenkomst is dat beiden onafhankelijke menschen zijn, die rechtstreeks met God in aanraking zijn. Het verschil is dat Melchizédék alleen mensch is en Christus voldoet aan de voorwaarde dat de mensch, die de ware priester zal wezen, ook Zoon van God zij.

Wie waren de *Kwakers* en hoe ontstond deze secte en haar naam?

Van de verschillende sekten, die op Engelschen bodem ontstonden, kwam in 1681 die der Kwakers, onder geleide van William Penn in N.-Amerika aan, en zette zich in de streek neder, die tegenwoordig Penn-sylvanië heet. Zij bouwden daar de „stad der broederlijke liefde” (Philadelphia), en boden vervolgen uit alle landen en belijdenissen, een nieuw vaderland aan.

Deze sekte was gesticht door den schoenmaker Fox. Terwijl de overige Protestantsche kerken in den Bijbel een volkomen afgesloten geheel der Goddelijke openbaring zagen, en de instelling van een leeraarsstand noodzakelijk achtten, hield deze man het er voor, dat God door zijn Geest nog dagelijks nieuwe openbaringen deed aan zijne kinderen boven en naast het reeds geopenbaarde, en ook, dat de instelling van het ambt van predikanten geheel tegen Gods wil was. Ieder mocht in de vergadering spreken „zoo de Geest hem daartoe aanspoorde”. Hij ging uit van het denkbeeld, dat alle Christenen volkomen gelijk waren. De een was des anders dienaar niet, en moest er zelfs den schijn niet van aannemen, door bijv. 't hoofd te ontblooten. Een eed te doen was niet geoorloofd en 't zwaard te voeren evenmin. De eenvoudige schoenmaker predikte wat hij kon tegen 't zedeloze leven aan 't hof van koning Karel II, en verkondigde dat het goddelijk gericht daarover zeker zou uitbreken.

De wereld bespote den man met zijn aanhang en noemde hen Kwakers, „bevers”.

Men zegt dat Fox eens, voor den rechter gedaagd, die hem belachte, antwoordde: „Thou shouldst *quake* before the word of God” (Gij behoort te beven voor het Woord van God). Van dat „quake”: beven, moet dan *quaker*, *kwaker* zijn afgeleid. Zelf noemen zij elkander echter *vrienden*, naar Christus' woord: „Ik heb u vrienden genoemd.”

De regeering bedreigde hen met gevangenis en 't was dus een heerlijke uitkomst, toen zij zich door bemiddeling van Penn in N.-Amerika konden vestigen.

Williams vader, een aanzienlijk en rijk admiraal, zag zijn zoon in den geest reeds als bekleeder van de hoogste posten en waardigheden, toen hij tot zijn schrik bemerkte, dat hij 't met de Kwakers eens was. Wat er aan te doen, om hem van die femelarij te verlossen? Een reis naar Parijs zou helpen. William ging er heen, maar inplaats van door de verleiding genezen(?) te worden, kwam hij moediger en standvastiger dan ooit terug. Zijn vader ontferde hem. Hij hield de gemeenschap met zijne geestverwanten voor een beter erfdeel dan landerijen en goud.

't Bleef niet bij onterving. Men daagde hem voor 't gerecht. Hij verdedigde zich kalm, ontzeide zijn beklagers 't recht om 't geweten aan banden te leggen en haalde zich zoo de gevangenisstraf op den hals. „Mijn overtuiging kunnen ze gelukkig niet gevangen nemen,” zei hij. Deze standvastigheid trof zijn vader zoo, dat hij hem weder als zoon aannam en hem zijn geheel vermogen vermaakte.

Hij gebruikte zijn rijkdom nu om zijne broederen te helpen. Koning Karel II was hem een aanzienlijke som schuldig, en hij bood aan daarvoor de streek lands in N.-Amerika, tusschen den Hudson en den Delaware, aan te nemen. Karel nam zeer gaarne deze goedkoope gelegenheid te baat om zijn schuld te lossen. Was 't land zijn eigendom? Had hij er koopen of verkoopen over? 't Deed er niet toe; Penn was met zijn toestemming tevreden en hij kwam van de schuld vrij.

Karel dacht er niet verder over, maar Penn wel. Hij was er van overtuigd, dat zijn eigendomsrecht op die wijze geen den minsten grond had en kocht het daarom nog eens van de wettige eigenaars, de Indianen n.l., wien hij bovendien beloofde hen voor alle willekeur te zullen beschermen.

Dit woud nu van den Kwaker Penn, dit Penn-sylvanië, werd zoo 't merkwaardige land, waarin niet alleen Kwakers, maar Christenen en vrije mannen van alle belijdenissen en natiën, tegen betaling van een geringe belasting, konden leven onder een bestuur, dat zij zelf regelden. Mennonieten uit Frankfort bouwden daar Germantown, Hernhutters legden Nazareth en Bethlehem aan, en een menigte Duitschers zetten er zich neder. Zij waren 't voornamelijk, die de negers, die door de gierige Engelschen als slaven ingevoerd waren, vrijkochten en de Kwakers overhaalden om dat voorbeeld te volgen.

Philadelphia was een stad om aan te zien. Naar 't oorspronkelijke plan zouden huizen, pleinen en tuinen tezamen de ruimte innemen van ongeveer 2 vierkante mijlen. Twee groote straten zouden langs de rivier aangelegd worden, en uitloopen op een lange laan van 100 voet breedte. De stad was in vier afdeelingen verdeeld. In 't midden liet men een groot plein open, en elk kwartier had zijn park. Acht straten, elk 50 voet breed, moesten in dezelfde richting als de laan gebouwd worden en twintig liepen er evenwijdig met de rivier.

Voor dat de stad klaar was, woonden de bouwmeesters onder de boomen of in hollen. Dat benam hun den moed in 't minst niet. Teedere vrouwen, aan alle gemakken der Engelsche weelde van jongsaf gewoon, trokken met hare mannen of vaders naar 't veld, droegen water en hout aan, kookten hun eigen pot of bezorgden het vee, alsof ze haar levenslang niet anders gedaan hadden. Kwam er soms een opwelling van onte-

vredenheid, dan werd die door de gedachte aan 't geplaaide Europa spoedig weêr onderdrukt. Voor de blijmoedige en vertrouwende geestdrift moest alles buigen; langzamerhand werden alle moeielijkheden overwonnen en kon elke familie met den winter in haar huis trekken. Het eerste huis, „het blauwe Anker,” diende als veerhuis, beurs, societeit, postkantoor, stadshuis, korenmarkt en bierhuis. 't Was uit hout en tichelsteenen gebouwd, 22 voet lang en 12 breed. In het jaar 1683 bouwde men de eerste school, eene schuur uit sparren- en cederhout en door een tusschenschot in tweeën verdeeld. Zes jaren later richtte men reeds een gymnasium op en in 1687 drukte men een eigen almanak.

Op een bepaalde plaats hield Penn de rechtszittingen en bijeenkomsten met de Indianen, wien hij door zijn rechtvaardigheid vertrouwen inboezemde. Op den „Sakimaxing” stond een olm van 150 jaren, de plaats was schilderachtig schoon. Aan de eene zijde de ceder-, pijn- en kastanjeboomen in dichte groepen, aan de andere de stroomende rivier met al den nieuwen aanbouw. Penn onder den olm. Een jas met een geduchte rij knopen reikte hem tot aan de knieën. Een lang, bontgekleurd vest droeg hij daar onder. Een wijden broek aan de naden door banden en strikken saâmgehouden, onder de roksmouwen, hemdsboorden of manchetten, een los hoedje zonder voor op de lokkenpruik, daarmee was zijn toilet voltooid. En tegenover hem de Roodhuiden in hun fantastische kleeding, met vederbossen versierd. Hun spreker droeg een kroon en een groenen krans en zijne metgezellen zetten zich in een halven kring om hem heen. Dan begon de beraadslaging. Met allerlei plechtigheid en plichtplegingen kwam men tot een besluit en werd een of andere overeenkomst gesloten. Zooveel vertrouwen hadden de inlanders in de Kwakers, dat later, toen er oorlogen tusschen de Indianen en Europeanen werden gevoerd, iemand in Kwakerkleeding steeds door de eersten ongemeoid werd gelaten.

Penn was veel op reis; nu was hij in Engeland om voor zijne kolonie te spreken, dan in de kolonie zelf om orde en regel te stellen. Onder groote moeielijkheden bracht hij zijn leven door, maar zijn ijver droeg vruchten, en nog is zijn naam met eere bekend. Hoeveel de Kwakers, zelfs met groote opofferingen, deden voor de vrijmaking der negers is bekend. Het oude gebruik om ieder met „thou”, *zij* of *jou* aan te spreken is bijna geheel verdwenen. Wellicht volgt de hen kenmerkende kleeding ook dat voorbeeld.

CORRESPONDENTIE.

J. v. Z. te K. We zijn zeer dankbaar voor uw schrijven. Voor zoover uw wenken de uitgevers aangaan zullen wij ze overbrengen. Wat het andere betreft, willen we gaarne weder eens beproeven of we meer in in den geest, dien u bedoelt, kunnen werkzaam zijn. Ongelukkig achten velen zich te „onvernuftig” of „te” — wat dan ook — om 't geen u juist wenscht te lezen. Wellicht zijn ze ook wat traag van geest. De smaken en wenschen zijn zeer verschillend; doch we verzekeren u, dat we uw verlangen in gedachten houden.

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerland's Jongelingschap en Volk
 onder redactie van
A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

KRACHT.

Wees sterk en heb goeden moed en doe het.
 1 Chron. 28:20.

Het is geene aanmatiging ons „sterk” te gevoelen, wanneer wij weten van eene „kracht, die in ons werkt” (Efeze 3:20). Paulus was zich bewust *machtig* te zijn, als hij zwak was (2 Cor. 12:10), en in onzen tekst wordt Salomo, voor den bouw van Gods huis, vermaand zich sterk te gevoelen. Later schrijft diezelfde Salomo: „Door slapheid der handen wordt het huis doorlekkende.” De geloovige zal in zijn kindschap bij God, in de inwoning van den Heiligen Geest, in zijne roeping door God tot den arbeid van zijn rijk zich sterk weten. Laat Gods kinderen in de bewustheid van hun kracht, in Hem, naar den arbeid grijpen en het werk zal voorspoedig zijn. — Want:

De goede moed zal, als gevolg van die sterkte, hun hart vervullen. Goede moed is blijde hoop. Onze God is „de God der hope,” en zijn volk, dat zijn werk op aarde te doen heeft, zal goeden moed, vroolijke verwachting hebben. Wel worden lang zwijgend de muren van Jericho omringd, maar in die harteu groeit de moed, want zij hebben de verzekering met gejuich zal de stad worden ingenomen ter bestemder tijd. Allen, die bloede en versagd zijn, moeten uit het leger van Gideon terugkeeren; zij zijn ongeschikt voor den strijd. De goede moed van het volk van God doet de hel beven, den Satan

de nederlaag krijgen en den naam des Heilands verheerlijkt worden. Laat Gods krijgsbenden goeden moed hebben, de slag is reeds beslist vóór hij is aangevangen. Zie Ps. 2 en 110, en Openb. 19:11—16. Maar dan ook:

Doe het. Wees vaardig, naarstig, getrouw. Onze God wil een wakker volk, want Hij is de levende God. Alles moet er aan gegeven worden: vleesch en bloed, geld en goed, gaven en krachten, tijd en gelegenheid, en boven alles, eigen zin en wil. Als wij spreken willen van geheele toewijding, dan moet niets te goed, niets te groot of te veel zijn voor de zaak des Konings. Doe het! God schrijve dat woord diep en met gloeiend schrift in de harten van zijn volk en de kracht des Heeren zal openbaar worden.

DE MACHT VAN HET GEBED.

Een zendeling en zijn vrouw arbeidden op een der eilandjes der N. Hebriden. Zij zaaiden het Evangelie met tranen en onder veel tegenstand en vervolging. De zendeling werd eindelijk mismoedig over dezen toestand en verzocht om verplaatst te worden naar een der andere eilanden, waar het volk dringend riep om een zendeling. De Zending-commissie antwoordde hem echter als volgt: „Gij hebt de taal geleerd van het eiland waar gij nu zijt, en hebt het N. Testament vertaald; er is niemand die voor de eerste jaren uwen invloed daar kan hebben.

Houd het toch maar uit, wij zullen voor u bidden, dat Gods Geest op uw werk moge uitgestort worden, en wij hopen, dat gij spoedig reden zult hebben om God te danken voor de zegepraal van het Evangelie zijner liefde.

De zendelingen gingen terug naar hun werk, maar toen zij terugkwamen, had er een gevecht plaats gehad tusschen de slavenroovers en het volk. Een kapitein of hoofd was doodgeschoten door de blanken, en andere zeer gruwelijke dingen waren door hen op het eiland gedaan. De zendelingen waren zeer terneer-geslagen. Bovendien geraakte de oude kapitein in twist met zijn eigen volk en dreigde met oorlog.

Op een morgen hoorden de zendelingen de wilde kreten der inlanders, die naderbij kwamen. Denkende dat het doel der laatsten was hen te vermoorden, gingen zij met hun kinderen in een boot en verlieten het eiland zoo spoedig mogelijk. Dit werd den kapitein verteld. Hij liep zoo hard hij kon naar het strand en riep hun toe: „Komt terug; als gij niet komt, zal ik mijn vlugste boot achter u aan zenden en u allen doodschieten!”

De vrouw van den zending zeide weenende tot haar man: „Hebben wij niet al de jaren ons leven voor hen gewaagd, en veel van hen geleden? Misschien is het Gods stem die wij hooren in dien ouden, woesten heiden. Hij roept: Komt terug; laat ons ons in het gebed aan God opdragen en de gevolgen geheel aan Jezus overlaten, en als wij en onze kinderen vermoord worden, wat een vreugde om allen tegelijk in den hemel te komen.” En toen baden zij, zooals alleen menschen kunnen bidden, die op den rand der eeuwigheid staan.

O, gewis, het is niet op den arm der wet, of op de zegeningen der beschaving dat zendelingen hun hoop kunnen stellen in de ure des gevaars; maar zij werpen zich op de beloften van Hem, die gezegd heeft: „En zoo wat gij begeeren zult in mijnen Naam, dat zal ik doen.” Zoo dan stortten die zending en zijn vrouw hunne harten uit in het gebed voor God.

De boot werd gekeerd, en de oude kapitein zag, waar zij zouden aan land komen. Hij liep er haastig heen en stond hen af te wachten met zijn groote knots in de hoogte, alsof hij den eerste die aan land kwam er mede wilde doodslaan. De boot wachtte een oogenblik, maar de vrouw van den zending nam haar zuigeling op en kwam voortwaarts, terwijl zij zich in Jezus' hoede beval. Toen zij aan land stapte, zwaaide de oude heiden zijne knots boven haar hoofd. Maar hij zei tot zijn mannen: „Doodt ze niet; we zullen ons eigen werk vandaag klaar maken en hen opsluiten in het huis tot morgen, wanneer wij zullen terugkomen om een einde met hen te maken.” Hij dreef hen toen naar het huis en verliet hen voor dien nacht. Maar dat was een nacht van gebed, en toen de morgen kwam, waren zij kalm en onderworpen in de hoede van Jezus. De oude kapitein kwam vroeg in den morgen

en riep hen naar buiten. Hij keek naar de huilende kinderen en naar de treurende ouders, die echter niet treurden als zij die geen hope hebben.

Zij stonden eenige oogenblikken stilzwijgend, toen de kapitein zeide: „Vóór ik begin wil ik een vraag doen. Hoe kondt gij aan land komen, terwijl gij zaagt dat wij klaar waren om u te vermoorden? Als wij in de boot waren geweest, in uwe plaats, dan zouden wij geprobeerd hebben om te ontkomen. Hoe kondt gij terugkomen? Vertel mij dat vóór ik begin.” De zendelingsvrouw zeide weenende: „Onze God Jehova heeft ons geholpen om zoo te doen. Gij riept ons toe om terug te komen en nu zijn wij in uwe handen; maar als gij ons doodt, dan doodt gij hen die u liefhebben en die voor u zouden willen sterven, waarvan we u vele bewijzen gegeven hebben, en die u gelukkig wenschen te maken.”

De oude man stond hen eenige oogenblikken aan te kijken, ging toen zitten, en zeide: „Zit hier naast mij,” en zij zetten zich neêr. „Vertel mij nu,” zei hij, „van dien God die u zoo helpt in moeilijkheid en gevaar; onze god sterkt ons nooit zoo.” Zij vertelden hem toen de geschiedenis van Gods liefde en genade, en van Christus die voor arme zondaren gestorven is, toen de oude man hen plotseling in de rede viel, en zeide: „Wat een God van liefde en genade! een God die voor mij is gestorven! Kan de dood van dien God voor mij zijn? Maakt het duidelijk. Begint weer.” En zoo brachten zij den dag door in tranen en gebed, terwijl de Geest werkte in het hart van den ouden, woesten heiden. Eindelijk zei hij: „Ik geloof dat ik het nu versta, en de God die u sterkte, zal voortaan mijn God zijn. Ik word nu een aanbidder van Jehova God; ik zal voortaan één zijn met u, en wij zullen het geheele eiland voor den lieven Zaligmaker overwinnen.”

En het werk ging voortwaarts. Kondt gij nu dat eiland zien, dan zoudt gij daar een groote kerk vinden, gebouwd door deze menscheneters, nu allen Christenen, en gij zoudt daar ruim twee duizend aanbidders van den levenden God vinden.

EEN TAALPROEFJE.

't Is wel bekend, dat in het Noorden van Duitschland het zoogenaamde Platduitsch, waarin o. a. Fritz Reuter zijn beroemde werken schreef, de volkstaal is, die zeer veel op ons Nederlandsch gelijkt. Eigenlijk bestaan in Duitschland twee talen (gesprokene): Het Opperduitsch in het Zuiden, het Nederduitsch in het Noorden, terwijl wat men Duitsch of Hoogduitsch noemt de spreek- en schrijftaal der beschaafden in heel het land is.

Het Nederduitsch of Platduitsch is aan onze taal nauw verwant, eigenlijk dezelfde taal. Doch alleen in ons land is zij tot volle ontwikkeling gekomen, spreek- en schrijftaal geworden, terwijl in Duitsch-

land zelf het Nederduitsch *dialect* bleef. Men weet dat onze taal oudtijds de Dietsche of Duitsche heette, in 't Engelsch „Dutch” en men nog spreekt van „Nederduitsch” voor Nederlandsch.

Als een voorbeeld hoe dat Duitsche Nederduitsch er uitziet als het geschreven wordt, diene de volgende proeve, waaruit in meer dan één opzicht iets te leeren is. De spelling is zooals dat naar Duitsche klankaanwijze moet. Ook lette men er op dat *u* altijd als *oe* wordt uitgesproken, *ü* als *u*, *ö* als *eu*, *ä* als *ee*.

DE SCHARPE PREDIGT.

In Ostfriesland, do was mol en Pastor, de predigte so scharp, as ick et in minem Leben nich hört hebbe, un dat wull wat bedüen. Düsse lebe Mann kam nu mol to en riken Buer in siner Gemeende. As sei nu beede so mit enanner snackten, säe der Buer to sinen Seelsorger: „Herr Pastor, Se predigt woll scharp, dat is wohr, abers no nich scharp genoeg. Denken Se mol an den Giezhals¹⁾ Kaspar Schmit oder an den Hinnerk Meier, de könt et no ganz anners bruken.”

„Is et no nich scharp genoeg?” meende de Pastor, kek darbi den Buersmann faste in de Ogen und säe dorup to em: „Bringen Se mi mol en Mest²⁾ (Messer).” De Buer dachte, sin Pastor wör hungriig, leep un holde en grot Brot herbi, läe en unbannig lang Mest up den Disch un säe: „So, nun schnien Se sick af, so veel as Se mögt.” De Pastor aber har aber gar kenen Hunger. He namm dat Mest in de Hand un mokte de Stubendöhr³⁾ up, kreg sick en Stohl, steg dorup un keek in de Höchte. De Buer verwunnerte sick. Hei wufst woll, dat sin Pastor grad nich blöe was, aber dat hei de Driftigkeit hebben soll, sülwst up en Stohl to stiegen und mit dat Mest en Stück Flesch aftoschnien, ne, dat was em doch to stark. De Prediger fotdte mit de Hand en dicke Sie (Seite) Speck an und snedt darup en grot Stück davon af, drog et in de Stuben un sette sick um en Stohl.

De Buer blew stoen, keek jümmer dat grote Stück Flesch an un denn weder sinen Pastor un dachte: Wat mut hei vor en unbannigen Hunger hebben. Ick mag ock gern en Stück Fleisch eten, aber dat Stück dor langt vor de ganze Weeke. „Häwt Se wohl en poor Bogen⁴⁾ Popier?” säe dorup de Pastor und fung bi di disse Wöre an, dat grote Stück in luter klene Betens to snien. De Buer wusz gor nich, wat dat to bedüen harr, leep no sien Schapp⁵⁾ und holde en ganzet Book von dat beste, witte Popier, wat hei vor sien lütt Antje koft harr. Nun namm de Pastor de enzelen Stücke Flesch, wickelte se in dat witte Popier und läe Alles to hope. De Buer wufs gor nich, wat dat to bedüen harr.

„Hören Se mol,” säe er dorup to den Buersmann, „Se säen, ick predigte no nich scharp genoeg. Nu

1) Gierigaard. 2) Mes. 3) Kamerdeur. 4) Vellen. 5) Kast.

hebbe ick hier in Dorpe en poor ole Fruenslüde, de hefft so lange kin Flesch to eten kregen, do dachte ick, as Se mi dat Wort seggen dähn, dat ick no nicht scharp genoeg predigte, et wör doch so nett, wenn de olen Fruens of mol en beten Flesch kregen. „Is dit nu scharp genoeg?” Nu gung den Buern en Licht up un he krafste sich achter de Ohren un säe: „Herr Pastor, dat is en beten to scharp!”

Und du, min lebe Frund, nimm ut dise Geschichte ok en beten for die herut. Weefst du wat?

DE RUSTDAG.

Het is een opmerkelijke verklaring in het Vierde Gebod, dat de Heere den rustdag „gezegend” heeft. Daar moet dus in den Rustdag een bijzondere zegen zijn. Meer dan in eenigen anderen dag. Niet omdat er verschil is tusschen de dagen, als zoodanig. Maar om de instellingen Gods aan dien dag verbonden.

De Rustdag is dus gegeven om een *gezegende* dag te zijn in ons persoonlijk, huiselijk, kerkelijk en maatschappelijk leven. De Rustdag moet zijn een dag van bijzonder gebed en Godsvereering — een dag des feestes. De geschiedenis toont aan dat personen, huisgezinnen, plaatsen en volken, die den Rustdag als een van God gezegenden dag beschouwen en behandelden, *gezegend* zijn geworden.

Het is tegelijk het voorrecht en de roeping der Christenen, om den Rustdag als een dag van *zegen* te handhaven. Op dat punt is meer gevaar dan wij misschien beseffen. Daar zijn uitersten. En de uitersten raken elkaër. De Rustdag wordt door sommigen met godsdienstige oefeningen als opgepropt — en de dag houdt op een dag van zegen te zijn. Dit is het uiterste aan de rechterzijde. Anderen — en bij niet weinigen is het de reactie van de zoeven genoemde actie — gaan ter kerk, misschien in den voormiddag, en gaan in den namiddag óf uit rijden, óf uit bootje varen, óf gaan vrienden opzoeken, en de dag houdt niet alleen op een zegen te zijn, maar wordt een vloek. Dit is het uiterste aan de linkerzijde. Het is hoog tijd, dat alle krachten worden ingespannen om beide uitersten te mijden.

De Rustdag mag noch een pijnigingsdag zijn, noch een dag van vleeschelijke ontspanning. Hij is Gods dag. Hij is een *heilige* dag. Hij moet ons een zegen brengen, als hij ons nader tot God brengt. Spreek mij niet van „gebod op gebod en regel op regel” — al wat in zichzelf de neiging heeft om mij van God af te trekken, of in aanraking te brengen met dingen die mij van God aftrekken, is in strijd met het doel, waarmee God zijn *gezegenden* Rustdag ons gaf.

Daar zijn vooral drie dingen, die, in betrekking tot den Rustdag, onze aandacht waardig zijn. Zij zijn, *vooreerst* persoonlijke overdenking; *dan* huise-

lijke samenspreking, huiselijk gebed en gezang; en *eindelijk*, gemeentelijke godsdienstoefening. Dat drievoudig snoer mogen we door niets laten verbreken. Al wat inbreuk wil maken op deze drie — al zou dit geschieden in naam van den godsdienst — moet onherroepelijk terzijde gesteld worden. De Rustdag moet *gezegend* zijn voor ons en voor onze kinderen.

WYCLIFFE.

John Wycliffe, een der hervormers vóór de Hervorming, werd in 1324 geboren. Als hoogleeraar te Oxford in Engeland getuigde hij krachtig vooral tegen de bedelmonniken en bestreed de misbruiken der Roomsche kerk. Met den paus geraakte hij natuurlijk in geschil, doch koning Eduard III zorgde dat Wycliffe geen leed geschiedde.

het afschrijven steeds een groot bezwaar. Later is van deze vertaling het Nieuwe Testament in druk verschenen. Betere overzettingen volgden, doch dat belet niet dat Wycliffe de eer toekomt van 't eerst Gods Woord voor het Britsche volk toegankelijk te hebben gemaakt.

Tot een proeve van Wycliffes vertaling volge hier een deel uit het Oude Testament, Exodus 15.

„Thanne Moises song, and the sones of Israel, this song to the Lord; and thei seiden, Synge we to the Lord for he is magnafied, gloriousli; he castide down the hors and the stiere into the see. My strengthe and my preisynge is the Lord, and he is maad to me into heelte, this is my God: y schal glorifie hym the God of my fadir: and y schal enhance hym: the Lord is as a man fizten: his name is almiziti. He castide down into the see

JOHN WYCLIFFE.

Een hoofdzaak zijns levens was de overzetting des Bijbels in het Engelsch, waardoor het aan 't volk mogelijk werd met des Heeren Woord bekend te worden. Dit werk verscheen in 1380 en is de eerste volledige Engelsche Bijbelvertaling bewerkt naar de Vulgata (Roomsche overzetting). Velen was zij ten zegen, al was, daar het drukken nog onbekend was,

the charis of Farao and his oost, his chosun princes weren drenchid in the reed see, the deepe watris hiliden them; thei zeden down into the depthe as a stoon. Lord thy rizt hond is magnyfiend in strengthe: Lord thi rizt hond smoot the enemye; and in the mythilnesse of thi glorie thou hast put down all thyn adversaryes; thou sentist thine ire that devouride

hem as stobil: and watris weren gaderid in the spirit of thi woodnesse; flowinge watir stood: deepe watris weren gaderid in the middit of the see: the enemy seyde, Y schall pursue and y schall take, y schall departe spuylis, my soule schall be fillid: y schall drawe out my swerde: myn hond schall sle hem. Thi spirit blew; and the see hilide hem, thei weren drenched as leed, in grete watris. Lord who is lyk thee in stronge men: who is lyk thee: thou art greet doere in hoolynesse; ferdful and p'isable and doynge miracles; thou heldist forth thin hond, ond the erthe devouride hem: Thou were ledere, in thi merci, to the puple, which thou azen bouztest, and thou hast bore hym, in thi strengthe, to thin holi dwellyng place: puplis stieden and weren wroothe: sorewis helden the dwelleris of Flistiym; thane the pryncis of Edom weren disturblied: trembling helde the stronge men of Moab: all the dwelleris of Canaan weren starke. Inward drede fall on hem: and outward drede in the greetnesse of thin arm. Be thei maad unmoovable as a stoon, til thi puple passe, lord, til this thi puple passe. Whom thou weldidist, thou schalt brynge hem in and thou schalt plaunte in the hil of thin eritage, in the moost stidefast dwellyng place which thon hast wrodzt, Lord, Lord, thi seyntuarie which thin hondis made stidefast. The Lord schall regne in to the world and ferth'e. Forsothe Farao a ridere entride with his charis and knyztis in to the see: and the Lord brouzte the watris of the se on him; sotheli the sones of Israel zeden bi the drie place, in the myddis of the see.

Therefore Marie profetesse, the sister of Aaron, tooke a tympan in hir hand, and all the wymmen zeden out aftir hyr with tympan companyes: to which sche song before and seide, Synge we so the Lord: for he is magnyfied gloriousli, he castide down into the see the hors and the stiere of hym."

TEGEN DE TERING.

Wij lezen in een Afrikaansch blad:

In het Meinummer zag ik over het nut van zure limoenen o. a. het volgende:

„De hoest wordt verzacht en eindelijk weggenomen en aangedane longen gezond gemaakt, als men het sap warm drinkt, wanneer men naar bed gaat.”

Ik las onlangs onder 't hoofd: „Zure limoenen een geneesmiddel tegen tering,” door een correspondent van een Engelsch geneeskundig tijdschrift, iets het bovenstaande bevestigend.

Hij schrijft: „Plaats een dozijn heel zure limoenen in koud water en kook het zacht — doch niet pap.

Pers en druk alle sap uit.

Maak het met suiker drinkbaar.

Gebruik elken dag een dozijn.

Veroorzaakt het pijn in den buik en doet het uwe ingewanden te los worden, verminder de dosis tot 5 à 6 per dag.

Tegen den tijd, dat vijf of zes dozijnen opgebruikt zijn, zult ge eelust alsmede u sterker gevoelen. Voelt men beterschap, dan kan het getal zure limoenen verminderd worden.

Volg deze wenken trouw op en gij zult geen berouw hebben, zoo er nog hoop voor u is.

Ik kan twee gevallen in het laatste stadium van tering ten bewijze dezer geneeswijze opnoemen. Beiden door dokters opgegeven en door 't gebruik van zure limoenen genezen. Eene dame vooral moest pal het bed houden wegens zwakheid. Zij had bijna alles geprobeerd, wat geld kon verschaffen. Om eene vriendin genoegen te doen, probeerde zij zure limoenen.

Zij begon de geneeswijze in Februari en in April woog zij een honderd en veertig pond. Thans is zij volkomen hersteld, met uitzicht evenlang te leven als een onzer.

Tot zoover gemelden schrijver, we laten oordeel en proefneming met de beste wenschen onzen lezers over, doch vragen als gunst den uitslag ons te willen melden. We geven ten slotte een eigenaardig gebruik van zure limoenen door een grijsaard onder onze kennissen ruim een halve eeuw geleden.

Hij was een vijand van medicijnen en niemand zag hem die ooit gebruiken. Gevoelde hij zich niet heel pluis, dan brak hij 't eten af en vastte zoowat twee of drie dagen. Na die hongerkuur, dronk onze oude vriend een stevige dosis zure limoensap ten-einde de galachtige en kwade sappen in zijn leege binnenste geheel den doodsteek te geven.

Hij was steeds gezond als een visch en stierf in zeer hoogen ouderdom."

Dusver hetgeen we lazen. We deelen het meê en raden die er de proef meê wil nemen alleen aan, den raad van een geneesheer in te winnen.

WAAKT EN BIDT!

„Waakt en bidt!" — Vermanend woord,
In de nachtelijke stilte,
Van des Heilands mond gehoord,
Bij des doodstrijds ijz'ge kilte. —

„Waakt en bidt!" — De vijand loert
Overal en allerwegen,
't Zij gij stilzit of u roert
Altoos blinkt zijn spies u tegen.

„Waakt en bidt!" — Zijt op uw post;
Steeds gewaakt en steeds gebeden,
Totdat gij wordt afgelost
Van uw wachtpost hierbeneden.

Tot zoolang dan: „Waakt en bidt!"
Gaat den vijand moedig tegen,
't Zij hij in 't verborgen zit,
't Zij hij staat op open wegen.

„Waakt en bidt!” — Dan zal de strijd
Tienmaal lichter zeker vallen,
En dan zal na luttel tijd,
Blijde uw triomfkreet schallen.

J. v. Z.

Aan Sir GEORGE WILLIAMS.

STICHTER DER CHRISTELIJKE JONGELINGSVEREENIGING.

Gij, op wien de volken staren,
En wiens naam, de eeuwen door
't Nakroost dankbaar zal bewaren,
Wijst den jongelingen 't spoor.

Waar alom de oproevanen
Van den revolutiegeest
Zich een breeden heirweg banen,
Zijt gij als een rots geweest.

Schoon van allen kant besprongen,
Her en der geschud, geschokt;
Nimmer van uw plaats gedrongen,
Hebt g' ook nimmer u gebokt.

Heerlijk toont zich Gods ontfermen
Over 't zondig Adamskroost,
In het steeds u trouw beschermen,
In 't u schenken steeds van troost.

God, den Heer, dus d' hoogste glorie
Voor het heil ons aangebracht,
Voor de eindelijke victorie
In zijn gunst ons toegedacht.

Maar na Hem aan u dan eere,
Stichter van den Wereldbond!
Wien de Heer de kracht vermeerde,
En wiens naam de aard' verkond'!

Mag dan 't heerlijkst daglicht rijzen,
Of is 't om ons duistere nacht,
Steeds zal u met liefde prijzen
't Christen-jongelingsgeslacht.

U, op wien de volken staren,
Zij deez' heilbeê toegedacht:
„Blijv' de Heer' nog lang u sparen,
Zeeg'nen u, voor 't jong geslacht!”

J. v. Z.

Deze beide bijdragen van onzen lezer J. v. Z., namen we gaarne op. Enkele opmerkingen mogen bewijzen dat we met belangstelling lazen en den inzender toeroepen: ga voort; zij het steeds: „Excelsior!”

„Waakt en Bidt,” is een versje waar gedachte in zit en dat onberispelijk is in vorm. Alleen de laatste regel bezit in „blijde uw” een hiaat dat vermeden had kunnen worden.

Minder goed is dat, terwijl de titel is „Waakt en bidt”, het vers meer betreft waken en strijden, — al is er iets voor te zeggen. Minder duidelijk is het of dezelfde per-

soon en op post staan en den vijand tegen gaan moet. Dat toch *kan* moeilijk, tenzij dan op verschillende tijden.

In den 3den regel lezen we voor „van”, liever: „uit”. *Van* duidt de werkende kracht aan, den werker, het werktuig; de mond is eigenlijk de opening en daarbij past *uit*, niet *van*. In regel 8 is „blinkt” een te mooi woord, in 't verband van den zin. Evenzoo is „hier beneden” in regel 12 overbodig. In regel 19 eindelijk maakt dat „en” den zin slepend, eenigszins lam.

Het vers aan Sir George Williams getuigt van hartelijke genegenheid en warme hoogachting voor den Vriend der Jongelingen, doch lijdt aan zekere overdrijving b. v. in vs. 1 en 6; ook is het onjuist W. den stichter van de Jongelingsvereniging of ook van den Wereldbond te noemen. Hij is dat niet.

Ook de stijl is in dit lofdicht niet altijd goed.

„Vanen” kunnen zich geen breeden weg banen; en een rots kan slecht van allen kant besprongen en daardoor geschokt worden. (Daargelaten dat W. volstrekt niet van allen kant besprongen werd). „Gebokt” voor „gebukt” is taalkundig wel te verdedigen, maar klinkt plat en past niet bij de rots.

In regel 15 en 16 vinden we infinitieven zelfstandig gebruikt; dat gaat best, maar in onze taal wordt het stijf zoodra men dien infinitief laat regeeren door een voorzetsel en hijzelf weer een voorwerp regeert als: „In het U beschermen”, dat daarbij nog door „steeds” en „trouw” wordt bepaald. Dat is zeer onpoëtisch.

Stootend lezen regels als de 5e, de 17e, de 24e. „Her en der” zonder meer zegt eigenlijk niets en „Christen-jongelingsgeslacht” zegt wat veel in eens, gelijk regel 17 ook een lettergreep te veel felt.

Het eerste versje is verreweg beter dan het tweede. Doch onze vriend late den moed niet zakken, al toonden we hem feilen. Augustinus zei: elke misstap kan een sport op de ladder naar boven zijn, zoo we er slechts den voet op zetten. En zoo is het!

NOG EENS HET ONTBREKENDE LID.

Dr. Eug. Dubois, die sinds ongeveer 4 jaren belast is met de leiding van paleontologische opgravingen op Java en Sumatra, voor rekening van de Nederlandsche regeering heeft bij Ngari (resident Madioen) een schedel, een dijbeen en een kies gevonden van een voorwereldlijk schepsel, dat vermoedelijk den overgang vormde van aap tot mensch (*pithecanthropus erectus*). De schedel heeft een inhoud van 1000 kub. cM., dat is 500 kub. cM. minder dan die der tegenwoordige menschenrassen, welke 1500 kub. cM. en 500 kub. cM. meer dan die der chimpansees, de apen, welke den mensch het meest nabijkomen, welke 500 kub. cM. bedraagt. In hoeverre de gevolgtrekkingen, uit deze vondst gemaakt, juist zijn, zal bij nadere onderzoekingen moeten blijken. Dr. Dubois zal een geschrift over den *pithecanthropus erectus* met fotografische afbeeldingen uitgeven. De beenderen worden, met een aantal andere beenderen van voorwereldlijke dieren, naar het museum te Leiden gezonden.

Wij verwijzen bij dit bericht ernstig, naar hetgeen men leest in het N^o. van 21 Aug.

UIT HET LEVEN.

Stijlbloemen.

Gevonden voorwerpen.

1. Aan het afdelingsbureau van politie zijn inlichtingen te bekomen omtrent een blauw zakje met witte stippels, waarin eenig geld, een granaaten oorknopje in goud gevat, een tijgerhond (reu), een parapluie met bruinen stok, een zwart met wit gevlekte bok.

(Hoe is 't mogelijk, dat een nuchter mensch zoo'n zakje verliest zonder het te merken!)

2. Treffend is de liefde en zorg der vrouwen der Eskimo's voor haar kinderen; zij verliezen hen nooit *uit het oog*, en daarom dragen ze hen in eene mand *op den rug*.
3. P. werd onder gebruikmaking van springstoffen wegens onbevoegd visschen tot 4 maanden gevangenisstraf veroordeeld.
4. Al deze gevonden voorwerpen zijn ten kantore terug te bekomen, *mits zulks kunnende bewijzen*.
5. Het was *ontzaglijk* aardig; allen hadden groote pret.

6. *Duister.*

Nog onbesloten zijnde nopens deze kwestie, verzocht de voorzitter het gevoelen der vergadering, in de meening van in dezen licht te zullen doen opgaan, die daarvan het blijk schuldig bleef.

7. De kunstenaar werd met lauwerkransen bewierookt.
8. Prinses G. wisselde laatste handdrukken met de bekende gezichten.
9. Morgen 2 uren n. m. ijsfeest met bengaalsche verlichting.
10. Ik verzoek mijn zaak niet met soortgelijke zwen-delfirma's te verwisselen.

De alverwoestende whisky.

Vóór den oorlog van 1861—1865 werkten er in den staat New-York twee personen als schrijnwerkers-leerlingen bij een en denzelfden baas. Ze heeten Charles Gardiner en George. M. Pullman. Ze werkten niet alleen tezamen maar ze waren bovendien vrienden.

Eindelijk verlieten zij den staat New-York en kwamen naar Chicago. Hier was het dat Pullman er in slaagde om werktuigen uit te vinden, waardoor hij instaat was om kolossale steenen gebouwen eenige voeten op te schroeven zonder ze te beschadigen. Ook bij deze verrichtingen werkten Pullman en Gardiner samen. Na hierdoor een klein fortuin verworven te hebben, kwam Pullman tot het idee om „Palace Cars” te bouwen; toen hij zijn eerste „car” (spoorwagen) bouwde was Gardiner zijn helper. Naderhand bouwde

Pullman een fabriek en zijn oude vriend werd tot „foreman” aangesteld. Vele van de eerste „patents,” genomen door Pullman, de nu alom befaamde spoorwagen-fabrikant, worden dan ook beschouwd als het werk van Gardiner.

Een onmatig gebruik van sterken drank voerde Gardiner zoover dat hij ontslagen werd. Keer op keer echter werd hij weder in eere hersteld, tot dat hij ten laatste niets meer dan „een wrak” was. In de Pullmanfabrieken heeft men echter altijd een goede gezindheid jegens den ongelukkigen Gardiner gehad. Jaren heeft hij te Pullman en Kensington gewoond, en bijna dagelijks kwam hij in de fabrieken, bedelde hier en daar van het volk een cent of wat af, ging dan naar de naaste kroeg en verdrong het.

Kort geleden werd Gardiner zoo meldt een blad, te Chicago, beschonken zooals altijd, door de politie van de straat opgeraapt en voor den rechter gebracht. Hij beleed schuld aan bijna gestadige dronkenschap, en werd hierop door den rechter naar het Washingtonian Home — een verbeterhuis — gezonden.

Generaal Miles, opperbevelhebber der troepen te Chicago, liet onlangs een onderzoek doen, niet alleen in betrekking tot het aantal arbeidersverenigingen, die er in de stad bestaan, maar vooral om uit te vinden uit hoeveel verschillende nationaliteiten de bevolking van Chicago wel bestaat. Thans laten we de tafel volgen:

Amerikanen	949.092
Bohemers	34.960
Canadiërs	17.545
Chineezen	1.932
Denen	9.754
Italianen	14.194
Ieren	111.037
Noorwegers	22.405
Polen	48.878
Russen	15.251
Schotten	12.460
Spanjaarden	379
Engelschen	29.275
Franschen	7.353
Duitschers	216.324
Grieken	786
Nederlanders	7.389
Zweden	58.763
Wallisers	1.770
Belgen	778
Zwitseren	1.774
Australiërs	6.133
Mexicanen	29
Perzianen	110

Is 't wonder dat onder zooveel gemengd volk soms ongewenschte tooneelen voorkomen?

Afgefallen Vorstenfamiliën.

Naar aanleiding van den overgang van prinses Alex van Hessen tot de Russische-Grieksche kerk, herinnert een kerkelijk blad aan het droeve lot van vorstenfamiliën, die van het Evangelisch geloof zijn afgefallen. In 1742 had de toenmaals 14-jarige hertog Karel Peter Ulrich van Schleeswijk-Holstein-Gottorp, als hoofd der jongere linie van een streng Luthersch vorstenhuis de keus tusschen twee kronen, de Zweedsche en de Russische. Ten koste zijner Lutherische geloofsbelijdenis koos hij de Russische. Als Peter III beklom hij den troon, om in 1762 vermoord te worden. Ook zijn zoon Paul I stierf in 1801 een gewelddadigen dood. Over het sterfbed van Alexander I en Nicolaas I ligt nog altijd een geheimzinnige sluier. Alexander III werd in 1881 vermoord, en niemand zal beweren, dat de tegenwoordige czaar op rozen wandelt.

De Bourbon Hendrik IX van Frankrijk achtte Parijs wel een mis waard. Zijne nakomelingen vervolgden de Hugenooten, die den koning van Navarre op den troon hadden geholpen. Na 200 jaar stortte de troon der Bourbons neer en thans zijn de Bourbons en de Orleansen uit Frankrijk verbannen.

De palzgraaf van Neuburg werd in 1613 Roomsch; zijn zoon verdreef in 1685 zijn gereformeerde onderdanen. Na 57 jaar was zijn geslacht uitgestorven. Om in Beijeren te kunnen regeeren, werden de Zweibruchers Roomsch. Lodewijk I, kleinzoon van den renegaat, wilde in 1844 Evangelische soldaten dwingen om te knielen voor den monstrans, en vier jaar later werd hij gedwongen afstand te doen van de kroon. De Koburger Leopold I van België liet zijne kinderen Roomsch worden. Zijne dochter is krankzinnig, twee kleinzonen stierven onverwacht in jeugdigen leeftijd, een kleindochter is weduwe van den kroonprins van Oostenrijk. De opvolging van België rust op één paar oogen.

Om koning van Polen te worden werd August de Sterke van Saksen Roomsch. Na 10 jaar werd hij uit Polen verdreven, en al werd hij ook weder hersteld, zoo kon toch alleen zijn zoon August III den troon erven. Bij het begin van den zevenjarigen oorlog moest hij uit Saksen vluchten en keerde slechts naar Dresden terug om er te sterven. De achterkleinzoon van den „sterken August” verloor bij den vrede te Weenen de helft van zijn Saksische erflanden, dat was ongeveer dat deel, dat Moritz verkregen had als loon voor zijn aansluiting aan den Spaanschen Karel tegen het Smalkaldisch verbond, en de Lausitz, die Johan George als loon verwierf, toen hij op den dertigjarigen oorlog de zaak der Evangelischen verliet.

Alles louter toeval? Dat de vorsten toezien, maar ook allen, die om 's werelds loon de zegeningen verwerpen, die God hun schonk.

(Doet. Weekbl.)

Eene Amsterdamsche scherprechtersrekening van het jaar 1712.

In het jaar 1712 bediende de stad Amsterdam zich van den scherprechter of beul uit Haarlem.¹⁾ Daar het reizen tusschen beide steden toen niet zoo vlug ging en een weinig kostbaarder was dan tegenwoordig, werden de executiën zooveel mogelijk op één dag vastgesteld. Over zulk een dag zond de scherprechter de volgende rekening in:

Verricht binnen Amsterdam, 17 December 1712.	
Een onthoofd	f 6,—
Voor het zwaard	” 3,—
Voor het doek	” 3,—
Voor de kist	” 3,—
Een geworgd	” 6,—
Afgenomen en in de kist gelegd	” 3,—
Een geradbraakt met negen slagen	
à f 3,— per slag	” 27,—
Voor het verworgen	” 6,—
Afgenomen en naar Volewijk gebracht	” 9,—
Twee gehangen, met het zwaard boven	
het hoofd	” 18,—
Een afgenomen en naar Volewijk gebracht	” 9,—
Een afgenomen	” 3,—
Vier gehangen, à f 6,— het stuk	” 24,—
Een het zwaard boven het hoofd	” 3,—
Twee brieven voor de borst	” 12,—
Vier-en-twintig gegeeseld, à f 3,— het stuk	” 72,—
Drie het zwaard boven het hoofd	” 9,—
Een met voetboeien aan de kaak gesteld	” 6,—
Een gebrandmerkt	” 6,—
Daggelden	” 12,—
Mijlgelden	” 12,—
Voor de gebruikte stroppen	” 12,—
Voor de handlangers	” 12,—

Tezamen f 276,—

Dit alles geschiedde op éenen dag, op één schavot voor het stadhuis. Deze rekening schijnt te bewijzen, dat de betrekking van scherprechter een goed baantje was. Voor ons nakomelingen is de zaak te beschouwen als eene bijdrage tot de geschiedenis uit de dagen, die men, zoo hier als elders, „den goeden ouden tijd” pleegt te noemen.

(N. Sprokkelaar).

¹⁾ Komt wellicht daarvan 't gezegde: „Zoo brutaal als de beul van Haarlem?”

Roomsche bijgeloof.

Te New-York werd onlangs in de Roomsche kerk St. Jean Baptist een herlevendiging van het geloof beproefd aan de mirakuleuse geneeskraft van een stukje been, hetwelk men voorgeeft aan den pols van St. Anna behoort te hebben. Dit heilig (?) stukje been wordt in de kerk tentoongesteld, en wonderbaarlijk, zegt men is de geneeskraft die er door uitgeoefend wordt. — 't Is wel „wonderbaarlijk”!

CORRESPONDENTIE.

In het volgend Nr. worden de antwoorden op de prijsvragen ingekomen, behandeld.

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerland's Jongelingschap en Volk
 onder redactie van
A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

EENE VRAAG AAN DEN ZONDAAR.

Wanneer zult gij verstandig worden?
 Ps. 94 : 8.

Waarin bestaat de ware verstandigheid? Door te luisteren naar raad, Spr. 12 : 5, naar den raad van wijze, ondervindingrijke en heilige mannen; maar bijzonder, door te luisteren naar den raad van God en van onzen Heere Jezus Christus, die ons raadt, dat wij van Hem koopen, d. i. geloovig begeeren en biddend ontvangen, rijkdom, kleederen en wijsheid, die in eeuwigheid duren, Openb. 3 : 18. De ware verstandigheid bestaat ook hierin, dat men in den zomer verzamele, en zodoende voorraad oplegge voor den naderenden winter, Spr. 10 : 5. In den zomer der jeugd behooren wij te verzamelen voor den winter des ouderdoms, en in den zomer des levens voor den winter des doods. Nu zijn wij van de middelen der zaligheid omringd; nu worden wij begroet door de noodigende stem van den Zaligmaker, die zegt: „Zoek Mij en leef!” Am. 5 : 4, en worden wij bemoedigd door de genadige verzekering: „Een iegelijk die zoekt, die vindt,” Matth. 7 : 8. De verstandigheid bestaat in het verkrijgen der zaligheid door onzen Heere Jezus Christus, tot welk oogmerk de Heilige Schrift ons gegeven is, „die ons wijs kan maken tot zaligheid door het geloof, dat in Christus Jezus is,” 2 Tim. 3 : 15. Kortom, het is onze wijsheid, dat wij de rampzaligheid, ongenade en den dood ontvlieden, en de grootste

gelukzaligheid, eer en eeuwige behoudenis najagen.

Doch welk eene dwaasheid wordt gewoonlijk aan den dag gelegd! Men slaat eenen weg in, die noodzakelijk in ellende, ongenade en verderf eindigen moet. Is dit wijsheid, of is dit dwaasheid? „De bezolding der zonde is de dood,” en „de weg der overtreders is streng,” Rom. 6 : 23, Spr. 13 : 15. Is het wijsheid, de waarschuwingen der barmhertigheid te veronachtzamen, die toch gegeven zijn, opdat wij den strik vermijden, aan den kuil ontkomen en onschatbare zegeningen verwerven? Is het wijsheid, dat wij ons verontschuldigen van aan te zitten aan den maaltijd des Evangelies, terwijl wij uitgenoodigd worden om deel te nemen aan de goedwilligheid van onzen God, en ons te voeden met het brood, hetwelk ons spijzigen zal ten eeuwigen leven? Is het wijsheid, het Woord des Heeren te verwerpen, hetwelk ons vriendelijk vermaant, terwijl het ons den weg des doods en den weg des levens voorhoudt? Is het wijsheid, te beuzelen met den dood nabij, het oordeel in het vooruitzicht, en den hemel óf de hel op slechts korten afstand van ons? Dat is niet verstandig; hoe kan het dat zijn? Was Kain verstandig, die zijnen broeder dood-sloeg, uit de tegenwoordigheid des Heeren wegging, zijn eigen ziel verdierf, en een vloek aan zijn nageslacht berokkende? Was Ezau verstandig, die zijn eerstgeboorterecht voor een schotel moes verkocht? „Want gij weet, dat hij ook daarna de

zegening willende beërven, verworpen werd, want hij vond geene plaatse des berouws, hoewel hij die met tranen zocht," Hebr. 12:17. Was Achan verstandig, die zichzelf en zijn huisgezin om een gouden tong en een babylonisch overkleed in het verderf stortte? Joz. 7:21, enz. Was Judas verstandig, die zijnen Meester om een kleine som gelds verkocht, en naar zijn eigen plaats ging? Matth. 27:3-5. Ach, indien gij hunne wanhoopkretten, hunne klachten, hunne zelfbeschuldigingen kondt hooren, gij zoudt niet zeggen dat zij verstandig waren. Maar, zijt gij verstandig, of volgt gij hun verderfelijke wegen? Geloofst gij in Jezus? Zijt gij verbonden met de heiligen? Wijdt gij uzelfen nu den Heere toe?

Wanneer zult gij verstandig zijn? Gij hebt het Evangelie misschien gehoord; gij hebt somtijds iets van zijn kracht gevoeld; gij hebt beloofd om er op den eenen of anderen toekomenden tijd acht op te geven; gij hebt het wederom en wederom uitgesteld en tot *heden* toe is het daarbij gebleven. Gewisselijk, gij zijt dwaas; gij zijt in het grootste gevaar; gij zijt ten eenenmale onverschoonlijk. Wanneer zult gij verstandig zijn? Zijt gij nog jong van jaren? De jeugd is de tijd „om uwe ooren naar wijsheid te doen opmerken en uw hart tot verstandigheid te neigen; om tot het verstand te roepen, en uwe stem tot de verstandigheid te verheffen; om haar te achten als zilver, en na te speuren als verborgen schatten; dan zult gij de vreeze des Heeren verstaan, en zult de kennis van God vinden; want de Heere geeft wijsheid; uit zijnen mond komt kennis en verstand" Spr. 2:2-6. Indien gij niet wijs zijt in uwe jeugd, zoo is het niet zeer waarschijnlijk, dat gij het op meer gevorderden leeftijd worden zult; weinigen worden verstandig, terwijl zij reeds een gevestigden stand in de wereld innemen; en het aantal dergenen, die in hunnen ouderdom wijs worden, is nog geringer.

Mijn jonge vriend! zie dien onlangs nog zoo vroolijken jongeling op zijn sterfbed; hoor de beschuldigingen en het zelfverwijt, die zijn geweten hem doet uitroepen; let op zijn donker einde; was hij verstandig? Beschouw voor een oogenblik den toestand der verloren zielen; waren zij wijs? Verzamel uwe aandacht en luister: God vraagt u van zijnen troon: „Wanneer zult gij wijs zijn?” Jezus vraagt u van zijn kruis: „Wanneer zult gij wijs zijn?” De Heilige Geest spreekt tot u door den Bijbel en vraagt: „Wanneer zult gij wijs zijn?” De prediker spreekt tot u van den predikstoel en vraagt: „Wanneer zult gij wijs zijn?” De heiligen, die de gemeente van Christus uitmaken, vragen u: „Wanneer zult gij wijs zijn?” De engelen in den hemel voegen er hunne stemmen bij en vragen: „Wanneer zult gij wijs zijn?” Beschouw het einde van de wijzen: „Zij blinken als de glans des uitspannels in het koninkrijk huns Vaders,” Dan. 12:3, Matth.

13:13. Beschouw het einde van de dwazen, zij roepen uit: „De oogst is voorbijgegaan, de zomer is ten einde; nog zijn wij niet verlost,” Jer. 8:20.

HET KOMPLOT.

EEN VERHAAL UIT DEN TIJD VAN PRINS WILLEM III

DOOR

JOHANNES.

VI.

De eerste bijeenkomst, welke de samenzweerdere te Londen hielden, droeg slechts een voorloopig karakter. Er werd gehandeld over de geschiktheid van een paar plaatsen in betrekking tot hun doel, zonder tot een besluit te komen. Het was Willems gewoonte om bijna iederen Zaterdag te Richmond te jagen. Eindelijk benoemde men zes personen om den geheelen weg te onderzoeken, dien hij passeeren moest.

Op de volgende bijeenkomst werd hiervan verslag gedaan en nu het volgende plan vastgesteld. Op Zaterdag den 13^{en} Februari zouden alle samenzweerdere zich in kleine partijen verdeelen, ieder onder bevel van een aide-de-camp en zich in de nabijheid van Turnham Green in verschillende herbergen verspreiden. Op een te geven signaal zouden zij zich onmiddellijk vereenigen in een laan, die van Turnham Green naar Bentfort leidde, daar het gevolg van Willem overvallen en hem gevangen nemen. Alvorens zij scheidden, deelde Waynflete nog eens als zijn bepaald besluit mede, geen deel te willen nemen aan eenigen toeleg op het leven van Willem, er bijvoegende dat zijn eigen zwaard hem verdedigen zou, wanneer in strijd daarmede werd gehandeld. Enkele anderen drukten dezelfde gevoelens uit.

Zoodra de vergadering was opgebroken, zeide Sinisterne tot zichzelf: „Nu naar het paleis. Ik wacht geen dag langer. Wie weet hoe spoedig iemand anders den aanslag verraden zal.”

Hij kwam reeds te laat.

In zijn bijzonder kabinet zat Willem met Bentinck, zich druk bezighoudende met eenige papieren. Zij spraken samen in het Hollandsch. Er was iets gemakkelijks en aangenaams in den toon en de manieren van Willem, waarover degenen, die hem niet anders dan in het openbaar gezien hadden, koud en ondoorringbaar als een ijsberg, zich zouden verwonderd hebben. Blijkbaar moest er iets geweest zijn dat beiden, koning en onderdaan, in een oogeruimde stemming had gebracht.

„Hebt ge ooit van zulk eene samenzwering gehoord?” vroeg Willem. „Ik geloof dat geen twee uit het geheele getal elkander in den grond vertrouwen. Laat hen stil begaan; wij krijgen hen allen hier een voor een, voordat de bepaalde dag aanbreekt.”

„Mogen uwer Majesteits voorspellingen bewaarheid worden,” zeide Bentinck; „maar het gevaar is, dunkt mij, te groot, om hen stil hun gang te laten gaan. Wanneer uw geëerbiedigden persoon iets overkwam, wat zou er van Engeland, wat zou er van Europa worden? Mijn nederig advies is, geen oogenblik te laten verloren gaan om deze verraders gevangen te nemen, eer er iets kwaads van komt.”

„Maar mijn uitdrukkelijk bevel is hen te laten begaan,” zeide Willem; „het gevaar geldt mijn persoon, en ik wil er niets aan gedaan hebben. Indien zulk een samenzwering ooit...”

Een tik op de deur deed den koning stilzwijgen. Bentinck ging om te vragen wie daar was.

„Een edelman, die weigert zijn naam te zeggen, verzoekt om een bijzondere audientie. Ik zeide hem dat zijne Majesteit bezig was, maar hij antwoordde, dat zijne boodschap den koning zóo van nabij betraf, dat wanneer hij die bekend gemaakt had, hij voldoende zou worden verontschuldigd voor zijn aanhouden.”

Bentinck keerde zich om en zag den koning vragend aan, welke schielijk daarop liet volgen: „Laat hem binnenkomen.”

„Ge zult zien, weêr een van hen!” vervolgde hij tot Bentinck. „Nu de twee, die wij afzonderlijk onderzocht hebben,” zeide hij, een oog op het papier slaande, dat hij in de hand hield, „komen hierin overeen, dat die kamerheer van Hampton-Court met zijn leelijke gezicht de gevaarlijkste, en zekere Waynflète de onschuldigste van de partij is. Noteer zorgvuldig wat die man over deze beiden zegt. Indien, gelijk ik verwacht, de aangediende een der samenzweerdere is, misschien kan hij ons dan wel den juisten dag zeggen, welke nog niet was vastgesteld toen de anderen kwamen.”

De deur werd geopend door denzelfden edelman van dienst en de verzoeker om audientie werd binnengelaten.

Toen Sinisterne binnentrad, met een kruipende houding van voorgewende nederigheid, wierp Willem een blik uit zijn arendsoogen op hem, welke hem scheen te zullen doorboren.

„Wij hebben uw gelaat meer gezien,” zeide de koning.

„Ik heb de eer te zijn de nederigste van uwer Majesteits dienstknechten te Hampton-Court,” antwoordde Sinisterne knielende.

„En waarvoor zijt gij hier?” vroeg de koning.

„Om uwer Majesteits hoogst gewaardeerd leven te redden,” hernam hij.

„Hoe is uw naam?” hernam de koning.

„Sinisterne, op uwer Majesteits bevel.”

De koning zag op veelbeteekenende wijze naar Bentinck en zeide tot hem: „Schrijf op, mijnheer, de informaties welke deze edelman ons zal geven. Reik mij dat papier eens over.”

Bentinck gaf den koning het papier met het relaas

van een der samenzweerdere; het andere had zijne Majesteit reeds voor zich. Sinisterne was verbaasd en teleurgesteld over de koelheid, waarmede zijn mededeeling werd ontvangen. Hij begreep er niets van. Hij had verwacht dat het bericht, dat hij het leven des konings kwam redden, groote opschudding zou hebben teweeggebracht. Integendeel werd het behandeld als de meest onbeduidende zaak ter wereld.

„Uw naam is Sinisterne?” begon Bentinck, terwijl hij schreef; „uw ambt?”

„Tweede kamerheer in Hampton-Courtpaleis,” was het antwoord.

„Ga voort met uwe mededeeling,” zeide Bentinck.

„Er is eene samenzwering gesmeed tegen des konings leven,” vervolgde Sinisterne, „welke aanstaaende Zaterdag zal volvoerd worden, wanneer zijne Majesteit zich over Turnham Green op de jacht zal begeven.”

„Kunt gij de namen opgeven van hen, die daaraan deel hebben genomen?” vroeg Bentinck.

Sinisterne gaf een lange lijst van namen, waaronder Sir Hugh Mandeville, en die van Waynflète als een der hoofdleiders.

„En stemmen al deze personen in om een aanslag te plegen op den geëerbiedigden persoon van zijne Majesteit?” vroeg Bentinck.

„Niet allen,” antwoordde Sinisterne. „Er zijn twee partijen. Waynflète, van Coombe, is het hoofd en de gevaarlijkste der partij, die het op het leven van zijne Majesteit toelegt (hetwelk de hemel verhoede). Ik heb mijn geringen invloed aangewend, om dit tegen te gaan.”

„Weet gij niet, mijnheer Sinisterne,” viel Willem in, „hoezeer uw eigen schuld, door deel te nemen in deze zaak, vergroot wordt, door het feit dat gij een dienaar van mijn huis zijt?”

„Mijn gebieder!” hernam hij, „de eenige reden die mij daartoe bewoog, was uwe Majesteit op de hoogte te kunnen stellen. Ik verzeker u dat mijn hart nooit in zulke snoode ontwerpen gedeeld heeft. Ik zou liever gestorven zijn.”

Hij zag op met een gezicht alsof hij de beleedigde onschuld zelf was, maar toen hij den doordringenden blik van Willem ontmoette, ontstelde hij zoodanig, dat hij meer het uiterlijk kreeg van een overtuigd misdadiger, dan van een verongelukt man.

De koning ontsloeg hem koeltjes met een: „Ik dank u, gij kunt vertrekken.”

Sinisterne vertrok met een allesbehalve gerust hart. Hij begreep, schoon hij nauwelijks zeggen kon waarom, dat hij voorzien was en dat op onverklaarbare wijze zijne dubbelhartigheid werd vermoed.

Toen hij echter eenmaal buiten de muren van het paleis was, ademde hij weêr vrij en begon zijn moed bijeen te rapen. Hij beproefde zichzelve op te dringen dat het slechts alles verbeelding was.

„In elk geval,” zeide hij „wat ook het gevolg

moge zijn, ga ik onmiddellijk naar Apps-Court, om mij van den prijs te verzekeren, waarvoor ik zoo hardnekkig gestreden heb. Ik veronderstel, dat ik nu wel een argument heb om Evelines' tegenbedenkingen te overwinnen."

Sinisternes' beurs was in zulk een berooiden toestand, dat hij zijn paard had moeten verkoopen en daarom verplicht was er een te huren, alvorens hij kon vertrekken.

De audientie en de toebereidselen tot de reis deden het namiddag worden eer Sinisterne zich op weg bevond. Wat wij weg noemen, en in den zomer misschien ook dien naam verdiende, was nu, in de maand Februari niet veel meer dan een modderpoel, door de afwisselende vorst en dooi, regen en sneeuw; gelijk trouwens met al de wegen in het land het geval was, en onze reiziger vorderde dientengevolge zeer langzaam.

Zijn eerste gedachte was op Hampton-Court toilet te gaan maken, vóór hij op Apps-Court zich ging presentereen, maar daar gekomen, vond hij den dag reeds zoover gedaald, dat hij van zijn voornemen afzag en slechts even zich ophield om met den kapelaan iets te bespreken en toen zijn reis weder voort te zetten. Hij bedacht dat het wellicht in zijn voordeel was zich zóo aan Eveline te vertoonen, verreisd en bespat, gelijk iemand die een snellen rit heeft afgelegd en belangrijk nieuws komt brengen.

Zijn uiterlijk voorkomen, evenals dat van zijn ellendig paard, beantwoordde daaraan dan ook volkomen, toen hij door de waterpoort Apps-Court bereikte, zich de rivier hebbende laten overzetten met de veerboot. Hij vermeed den naasten weg naar het huis, vreezende Sir Hugh te ontmoeten vóór hij Eveline kon te spreken krijgen en beducht dat de drift van den ouden ridder zijne plannen in duigen zou doen vallen; daar hij te wachten had dat Sir Hugh onmiddellijk bevel zou geven hem de plaats af te zetten, zonder zich tijd te gunnen een enkel woord aan te hooren.

De fortuin was hem gunstig. In het boschrijke en meer afgezonderde gedeelte van het park, waardoor hij zijn omweg nam, teneinde ongemerkt het achterste gedeelte van het huis te bereiken, wandelde Eveline Mandeville in geen ander gezelschap dan dat van haar getrouwen hond, een dier van merkwaardige grootte en zeer aan haar gehecht. Evelines gelaat was bleek en nadenkend; zij wist dat een crisis ophanden was, die de vrijheid en het leven van haar geliefden Waynflete bedreigde. Opeens werd hare opmerkzaamheid gewekt door haar beschermer, die de ooren spitste en met den neus over den grond snuffelde, terwijl hij een kort geblaf liet hooren.

"Wat is het, Hector?" zeide Eveline, zijn grooten kop streelende en uitzierende in de richting die de hond volgde.

Maar wat is het waardoor Evelines oog schittert als met een nieuw licht, dat haar wangen kleurt en haar borst doet hijgen? — Zij heeft tusschen de boomen door een ruiter ontdekt en hoopt dat hij het is, met wien hare gedachten zich bezig hielden.

Toen de reiziger meer nabij kwam, zag zij dat hij niet lang genoeg was voor Waynflete en hare teleurstelling werd even groot als haar vrees, toen zij Sinisterne herkende en den ellendigen toestand zag waarin man en paard verkeerden.

Sinisterne steeg af en dacht Eveline te groeten met de vroegere gemeenzaamheid. Hare houding herinnerde hem echter dat van haar kant daarop niet viel te rekenen.

"Is dit mijne ontvangst, Eveline," begon de listige Sinisterne, "nu ik spoorwegs van Londen kom om u belangrijke tijding te brengen?"

"Tijding, van wien?" riep zij uit, terwijl zij bleek werd; "van — Waynflete? spreek bid ik u."

"Ja, mejuffrouw! mijne tijding is van Waynflete," hernam Sinisterne. "Ik kom om u te vragen zijn leven te redden."

"Ik zijn leven redden!" zeide Eveline. "Wat is hem overkomen? — en hoe kan ik hem helpen?"

"De samenzwering is ontdekt," zeide Sinisterne. "De namen van allen, die er bij betrokken zijn, zijn bekend en zeer waarschijnlijk is het dat Waynflete reeds gevangen zit in den Tower, beschuldigd van hoogverraad, hetgeen hem het leven zal kosten."

Eveline was op het punt van flauw vallen. Zij leunde tegen een boom in de nabijheid en fluisterde slechts: "O, mijn arme Eduard; is dit dan het eind van al ons hopen; dit het loon van uwe getrouwheid?"

"Ik zeide niet dat alle hoop vervlogen is," vervolgde Sinisterne. "Mijne bedoeling met dit onderhoud is u de middelen aan de hand te doen, waardoor Waynflete het blok kan ontkomen. Vergeet daarbij niet dat ook Sir Hugh onder verdenking ligt. Ook zijn leven moet gered worden."

"En waardoor zou ik het leven van mijn vader en van mijn — mijn — Eduard redden kunnen?" vroeg Eveline, met nauwelijks hoorbare stem en bevende aan ieder lid.

"Ik had gehoopt, dat wat ik u wensch voor te stellen, u minder afkeerig zou hebben doen vinden, althans dat ge eenig gevoel zoudt hebben getoond voor de moeite die ik mij gegeven heb, om u van mijn oprechte toewijding te verzekeren. Om kort te gaan — vóór deze dag verstreken is, moeten wij, wanneer gij althans toestemt, deze plaats nog verlaten. Onze kapelaan en getuigen wachten ons in een boot aan de waterpoort en de ceremonie, die ons tot man en vrouw maakt, kan in de vervallen kapel van St. George worden voltrokken. Daarna geef ik u de verzekering dat noch uw vader, noch Waynflete iets meer zullen te lijden hebben van hunne deelneming in de samenzwering."

Hij hield op om de uitwerking van zijn stout voorstel gade te slaan. Het was aangehoord met een schijnbare kalmte, die hem verwonderde en aanmoedigde.

Hij behoefde echter niet lang in onzekerheid te verkeerren. Eveline had hare bezinning teruggekregen.

„Mijnheer Sinisterne!” riep zij uit, „ik heb reeds langer naar u geluisterd dan ik zou gedaan hebben, wanneer uwe tijding mij niet in de war gebracht had. Maar nu ik instaat ben weder geregeld te denken: laat mij u vragen hoe komt het dat gij vroeger in kennis zijt met de ontdekking van het komplot dan de anderen? Hoe komt het dat gij alleen in veiligheid zijt, terwijl anderen in levensgevaar verkeerren? Door welke macht hebt gij de middelen verkregen, zoo gij die bezit, om het gevaar van mijn vader en Waynflete af te wenden? Val mij niet in de rede! — Ik lees verraad in iedere trek van uw afgewend gelaat. Ik zie schuld in uw neêrgeslagen oogen. Ik begrijp de geheele zaak. Er is verraad gepleegd en gij zijt de verrader. Tracht maar niet u te rechtvaardigen. Ik wil geen woord meer hooren van den verrader van mijnen vader en Waynflete, noch minder iets verder met u te doen hebben.”

In volle verontwaardiging, die haar de tranen uit de oogen perste, verwijderde Eveline zich huiswaarts. Het was bijna donker geworden. Het gedeelte van het park waar hun gesprek had plaats gevonden was eenzaam en dicht bij de rivier — er was weinig kans op redding.

Terwijl deze gedachten snel door zijn geest gingen, liep Sinisterne haar achterna, hield haar ruw staande en trachtte haar meê te slepen.

Het volgende oogenblik lag hij hulpeloos op den grond uitgestrekt. De edele Hector was steeds aan de zijde van Eveline gebleven, van tijd tot tijd grommende, alsof hij niet geheel voldaan was over dit onderhoud. Toen Sinisterne zijn hand op Eveline legde, sprong hij als een tijger op hem, wierp hem op den grond en zou hem verscheurd hebben, zoo zijn meesteres hem niet teruggeroepen had. Eveline liep zoo hard zij kon in de richting van het huis, toen het haar inviel of Sinisterne ook eenige hulp zou behoeven. Zij keerde zich om en zag dat hij weer op de been was en kreupel, langzaam en pijnlijk naar de waterpoort ging. Haar dapperen Hector streelende, die weinig begreep van den gewichtigen dienst, dien hij haar bewezen had, hervatte zij hare wandeling naar huis, met innerlijken dank aan God, die haar bewaard had.

Toen zij het kasteel bereikt had, trok Eveline zich in haar eigen kamer terug om tot zichzelf te komen en te overwegen of het raadzaam zou zijn haren vader deelgenoot te maken van de tijding, die Sinisterne gebracht had. De spanning der laatste weken had den ouden heer reeds merkkelijk doen vermin-

deren en zij vreesde voor de gevolgen. Twee gedachten hielden hem dag en nacht bezig: de uitslag der samenzwering en de veiligheid van Waynflete. Zij besloot dat, voor het oogenblik althans, zij hem niets zeggen zou. Wel viel het haar moeilijk het voor hem te verzwijgen, maar zij zocht kracht waar alleen sterkte te vinden is. Zij behoefde het geheim niet lang alleen te dragen.

VII.

In den vroegen morgen van den volgenden dag verscheen Lady Waynflete te paard op Apps-Court, door twee oude bedienden vergezeld. Het was niet mogelijk Sir Hugh onkundig te laten van dit ongewone bezoek. Een bode had midden in den nacht Coombe bereikt, met eenige weinige regelen van Waynflete om zijne moeder te berichten dat het komplot verraden was, maar hij zich in veiligheid bevond, dat zij voor eenigen tijd hem niet zien zou en hij om wijze redenen zijn schuilplaats verborgen hield. Hij verzocht haar zonder uitstel hiervan bericht te geven op Apps-Court, met zijn groeten aan Sir Hugh en Eveline en den raad, die ook voor zijne moeder gold, om hunne huizen te verlaten en zoolang zich te verbergen tot het gevaar zou zijn geweken.

Het nieuws van de mislukking der samenzwering schokte den ouden ridder, die al zijn hoop hierop gevestigd had, zoodanig dat hij ernstig ziek werd. Hierdoor werd alle gedachten aan vluchten vrijdeld. Lady Waynflete bleef om Eveline terzijde te staan, hetwelk door deze hoog gewaardeerd werd.

Na verloop van eenige weinige weken overleed Sir Hugh Mandeville. Zoodra de begrafenis was afgeloopen en Eveline er toe was over te halen Apps-Court te verlaten, nam Lady Waynflete haar mede naar haar eigen huis te Coombe. Arm meisje! Het aanhoudend waken bij haren vader, gepaard met het verlies daarna gevolgd, maakten verandering en rust voor haar zeer noodig. Bovendien waren verscheidene weken voorbijgegaan, zonder dat eenige tijding van Waynflete hen bereikt had. Was hij in veiligheid? Zij hadden gehoord dat aanzienlijke belooningen door de regeering waren uitgelooft op de ontdekking van eenigen, die in het komplot betrokken waren. Ook hadden zij vernomen dat Sinisterne vervolgd was geworden tot aan de poorten van Hamptons paleis, waarbinnen hij op geheimzinnige wijze verdwenen was; niemand had hem sedert meer gezien. Dit bevreesdde hen zeer, omdat zij in de stellige meening waren, dat hij de verrader was.

Werden zij door het gouvernement heimelijk gevat en gevangen gehouden of openlijk terechtgesteld als verraders? Dergelijke vragen hielden hen voortdurend bezig; toch gaven zij aan geen sombere voorstellingen toe; beiden kenden bij ondervinding den troost van het Woord: „Gij zult allerlei vrede bewaren, want men heeft op U vertrouwd.”

Het was een schoone morgen, met helderen zonneschijn. De lente was gekomen; de lucht was vervuld met heerlijke balsemgeuren, zoo bijzonder eigen aan dit jaargetijde. Het eerste blad aan de boomen en het gras daarbeneden wedijverden in frischheid van het teederste groen. De vogels zongen in de takken en de gansche natuur scheen zich te verheugen, dat de winter, die droeve winter, voorbij was.

Lady Waynflete en haar gast, beiden wat bleeker en magerder, wandelden in de tuinen van Coombe, bewonderende de schoonheid van het gezicht rondom hen. Ware slechts een daarbij tegenwoordig geweest, aan wien beider harten zoozeer verbonden waren, zij zouden met de vroolijkheid des vogels hebben ingestemd. Zijne afwezigheid echter nam nu veel weg van het genot, dat zij anders zouden gesmaakt hebben. Onverwacht vernamen zij een voetstap tusschen het heestergewas van iemand, die haastig nader kwam, en in het volgende oogenblik stond de kloeke gestalte van Waynflete voor hen. De verrassing en blijdschap waren zoo groot, dat zij elkander moesten steunen. Spoedig werden zij beiden door een sterken arm omvat. Zij werden zacht naar een nabijzijnde tuinbank geleid en daar, tusschen beiden ingezeten, voldeed hij aan hun vurig verlangen om te vernemen wat hem was wedervaren na hunne scheiding, nadat uit den grond van ieders hart een stille dankzegging tot God was opgegaan.

De eerste wenk, die Waynflete had ontvangen, dat de samenzwering ontdekt was, kwam van een lid der koninklijke hofhouding, die gezonden was om hem bij Willem van Oranje te brengen. Door dezen veelbesproken, maar edelmoedigen vorst werd hij ontvangen op eene wijze, zooals hij weinig verwacht had. Na hem ernstig zijn verraad onder het oog gebracht te hebben, gaf Willem hem te kennen, met een gestrengheid in houding en woorden, die de helft van de waarde zijner goedgunstigheid wegnam, dat wanneer hij zich enkele maanden wilde schuilhouden, totdat het vatten en straffen der meer schuldige samenzweers voorbij was, zijn deel in de zaak zou over 't hoofd gezien worden.

Onmiddellijk na het afzenden van de bewuste boodschap aan zijne moeder, had Waynflete zich van Londen naar Ierland ingescheept, vanwaar hij eerst den vorigen avond was teruggekeerd. Hij had Coombe bereikt zonder iemand iets van zijn terugkeer te doen weten en wenschte dit nog eenigen tijd geheim te houden.

Vroeg in de volgende lente, was er op zekeren dag een bijzondere trouwplechtigheid in de kerk te Kingston. Velen waren tegenwoordig, vooral uit de geringere volksklasse, om hiervan getuige te zijn. Toen de bruid en bruidegom voor het altaar traden, fluisterde de een tot den ander, dat het lang duren zou eer weër een zoo edel paar verbonden

werd. De goede, oude Lady Waynflete was ook daar met een langen trein van vrienden van beider families, in vroolijken optocht. De gebeden, die voor het geluk der jongelieden werden opgezonden, werden rijkelijk verhoord. Zij genoten een lang leven, gezegend in elkander en in hunne kinderen, en zegen verspreidende rondom zich.

Het lot van Sinisterne bleef lange jaren een geheim. Op het gerucht dat een groote belooning gesteld was op het hoofd van iederen samenzweerder, had hij zich naar Londen gehaast, met de bedoeling Waynflete in handen van het gerecht te spelen, maar tot zijn schrik ontdekte hij dat er veel ernstiger naar hem gezocht werd dan naar iemand anders. Hij was nauwelijks instaat het paleis weder te bereiken, zoo dicht zaten zijne vervolgers hem op de hielen en wat toen van hem werd bleef lang onbekend. Na verloop van ongeveer twintig jaren werden eenige veranderingen gemaakt in de benedenvertrekken van het paleis en bij deze gelegenheid de geheime gang ontdekt, waardoor hij Daval had bevrijd. In de onderaardsche cel, ingesloten tusschen de ijzeren deuren, die slechts van buiten konden geopend worden, vond men een lijk, dat door een ring werd herkend van Sinisterne te zijn. Het vermoeden ligt voor de hand, dat in de haast om zich te verbergen, hij verzuimd had de deur het dichtvallen te beletten en dus zich hopeeloos zag ingesloten, daar geen geroep om hulp iemands oor kon bereiken.

DE JEUGDIGE PERPETUA.

Gruwzaam en heftig woedde ten jare 205 de vervolging tegen de Christenen in Carthago. Een jonge vrouw, genaamd Perpetua, uit aanzienlijke familie, gehuwd en slechts 22 jaren oud, bleef met een zuigeling aan de borst, ten spijte van gevangenis en de wreedste martelingen, aan haar geloof getrouw. Toen zij gevangen genomen werd, bezocht haar vader haar en deed wat hij kon, om haar te bewegen, van haar geloof afstand te doen. Doch tevergeefs. Zij was nog niet gedoopt, maar daar het aan de opzieners der gemeente vergund werd, haar in de gevangenis te bezoeken, werd zij en eenige anderen, die met haar gevangen waren, gedoopt. Zij werd nu weder door haar vader bezocht. Doch zij was niet te bewegen. „Heb medelijden, mijne dochter,” riep hij onder vele tranen uit, „met mijn grijze haren; heb medelijden met uwen vader, indien ik ooit dien naam waardig was; heb medelijden met uw kleine kind, dat u niet overleven kan; leg uwe halsstarrigheid af, opdat wij niet allen omkomen van verdriet!” Diep bewogen wierp hij zich weenende aan hare voeten. Perpetua boog zich met onuitsprekelijke teederheid over haren

vader, en smeekte hem zich toch aan den wil van God te onderwerpen.

Den volgenden dag werd zij samen met anderen in de rechtzaal gebracht. Ook daar kwam haar vader en smeekte haar, zich toch over hem en over haar kind te ontfermen. Met geweld moest hij verwijderd worden. Perpetua zag dit met een verscheurd hart aan, doch bleef in het verhoor aan haren God getrouw, en werd nu met eene Christenslavin, Felicitas, veroordeeld om voor de wilde dieren geworpen te worden.

De blijmoedigheid en geïmoedsrust, waarmede Perpetua en de andere martelaren hun schrikkelijk lot tegemoet gingen, maakten zulk een diepen indruk op den cipier van de gevangenis, dat hij, evenals de stokbewaarder, tot bekeering kwam en een ijverig Christen werd.

De mannen die veroordeeld waren samen met haar te sterven waren Revocatus, Satur, Saturninus en Secundulus. Dezen werden eerst voorgebracht. Kalm en bedaard wachtten zij den aanval der wilde beesten af en waren weldra verslonden. Men wilde nu Perpetua en Felicitas ontkleeden, om hen voor een wilde koe te werpen ten einde verscheurd te worden. Doch sommigen der toeschouwers protesteerden daartegen, en verzochten dat hunne kleederen niet zouden uitgetrokken worden. Dit verzoek werd toegestaan. Het woedende dier viel eerst Perpetua aan en wondde haar en daarna Felicitas, die gevaarlijker gewond werd. Perpetua liep dadelijk naar Felicitas toe, en hielp haar om weder op te staan.

Beide vrouwen stonden toen met groote kalmte te wachten, op hetgeen verder met hen gebeuren moest. De bepaling was, dat wanneer iemand in de dierengevechten niet gedood, maar slechts gewond werd, de gladiatoren hem verder moesten afmaken. Zoo groot nu was de kalmte van deze twee weerlooze vrouwen, dat de gladiatoren, die hen moesten ombrengen, daardoor geheel onthutst, slechts met groote moeite hun bloedig werk konden verrichten. De gladiator, die Perpetua den doodsteek moest geven, beefde zóo, dat, in stede van haar te doden, hij haar slechts een pijnlijke wonde toebreacht. Met de grootste bedaardheid nam zij nu zijn sidderende hand, plaatste die aan haren hals en ontving met onbeschrijfelijke gelatenheid den doodsteek.

Openbaringen XX : 4.

EEN REIS OP MADAGASCAR.

II.

Wij zijn nu de bergen die het binnenland afsluiten door, en genaderd tot aan het uitgestrekte hoogvlak waaruit het binnenland van Madagascar bestaat.

Het treft den opmerkzamen reiziger al dadelijk, dat hij het middelpunt van een hooger en meer ontwikkeld volkenras nadert, dan waarmede hij tot

hiertoe in aanraking was; namelijk dat der Hovas, het eigenlijke en eenige heerschende ras over het geheele eiland. Dit ras toont door zijn uiterlijk zoowel als verstand aan, dat het van een hooger en edeler afkomst is en ver boven de andere stammen uitmunt. Dit ras is van onheugelijken tijd het heerschende, en meester van den grond. Ze zijn van de Maleische type; lichtgeel van kleur; — tusschen een Maleyer en Europeaan in — met lang, dik, grof zwart haar; (de mannen dragen het hunne kort volgens Europeeschen stijl) ovaal van gezicht; regelmatig, fijn en flink gebouwd; van een edel en verstandig voorkomen; kortom een merkwaardig schoon ras, bijzonder de vrouwelijke sekse.

De andere stammen zijn meest van het Afrikaansche-Negertype; en in den regel veel grover gevormd, en donker van kleur. Zij werden door de Hovas ten onder gebracht; zijn nu hunne dienstbaren, en staan onder een wet van gedwongen arbeid, hetwelk slechts een andere benaming is voor slavernij in een lichten vorm. De Hovas laten hun rechter pinknagel lang groeien ten teeken, dat zij niet werken. Zij vermengen zich ook niet met de andere stammen. Zij bewonen het binnenland, hoewel zij over het geheele eiland verspreid zijn, hetzij als ambtenaren ter uitoefening der administratie, of als kooplieden. Antananarivo is hun midden- en uitgangspunt.

Hoe meer men de hoofdstad nadert, hoe dichter het land bevolkt is, en hoe hooger trap van beschaving het aanduidt. Deze streek schijnt mij werkelijk overbevolkt te zijn. Men passeert hier tot 30 dorpen op een dag, sommige waarvan volgens schatting wel een 8000 inwoners moeten bevatten. De huizen zijn van klei of baksteen opgetrokken, in den regel hoog en met dubbele verdieping, vele met balkons versierd. In ieder dorp staat een nette kerk en school (het onderwijs is verplicht) en de meeste huizen of groepen van huizen zijn met een hoogen muur omgeven.

De lieden leggen zich hier meest op den landbouw toe, en kweken rijst (het hoofdproduct) en andere inlandsche voortbrengselen. Aan water is geen gebrek, maar brandstof is schaarsch, en wordt van verren afstand verkregen. Het veld bestaat uit kort gras. Op den morgen van den 12den dag na ons vertrek van Tamatave, kwamen wij vlak in het gezicht der hoofdstad en terwijl wij hier in een der voorsteden juist bezig waren ons ontbijt te nemen, kwam ons de agent van den heer T. den concessionaris van de mijn, die aanleiding gaf tot onze reis, tegemoet. Hij was per telegraaf uit Tamatave van onze komst verwittigd geworden.

We waren natuurlijk zeer verblijd hem te ontmoeten, en bijzonderheden te vernemen, ook ter verkrijging eener geschikte plaats in de stad ter huisvesting, daar we werkelijk niet wisten waar we zouden afstappen. Ongelukkig sprak hij zeer gebrekkig Engelsch; hij was een Franschman. Mijn makker,

die eveneens een Franschman was, hielp ons dadelijk uit de moeilijkheid, door als tolk te dienen. Hij informeerde ons, dat de heer T. niet in de stad, maar al sedert eenige maanden aan het goudgraven was in het binnenland.

Toen hij van onze komst verwittigd werd, had hij onmiddellijk een boodschapper naar dien heer gezonden, maar nog geen antwoord terug ontvangen. Wij zouden dat dus in de stad moeten verbeiden, totdat er aanzeggingen zouden ontvangen zijn. Wij waren trouwens ook reeds besloten hier eenige dagen te vertoeven, om wat uit te rusten. Verder had hij voor ons, voor rekening van den heer T., reeds een groot en geriefelijk huis gevonden in het aangenaamste en drukste gedeelte der stad, waar wij vrij en ongehinderd zouden gehuisvest zijn, en onze uitgaven dus tot een minimum gebracht. Om geen beweging en argwaan te wekken wegens ons groot gezelschap, zouden wij niet allen tegelijk de stad ingaan; maar wel twee bij twee met bagagedragers, na ruime tusschenpoozen. Den dragers werd gelast waar zij ons moesten heenbrengen, waarop ik, door mijn makker en onze dragers gevolgd, 't eerst ging.

De stad zelf lag nog wel een goed half uur gaans voor ons, op een hooge verhevenheid, op wier twee hoogste spitsen de twee paleizen met hunne torens en koepels zich in het blauwe luchtruim verliezen. Het was echter voor een oningewijde moeilijk te zeggen, waar de stad eigenlijk een aanvang nam. want wij gingen van hier tusschen de huizen door meer dan een uur, vóór we onze bestemming bereikten. En dit zal de lezers niet verwonderen wanneer ik zeg, dat zij over de 200.000 inwoners bevat. De straten of liever voetpaden zijn oneffen en onregelmatig, en loopen kriskras door elkander; de meeste zijn met groote platte steenen geplaveid, om ze tegen verspoeling in den regentijd (die hier geweldig is) te vrijwaren, als wanneer ze dienst doen als slooten, om het water naar beneden te voeren. De huizen staan dicht aaneen, maar onregelmatig door elkander en zijn van baksteen of klei opgetrokken. Meest alle hebben dubbele verdiepingen met balkon; waarvan de bovenste als woon- en slaapkamers en de beneden-vertrekken als pak- en bergplaats gebruikt worden.

Daar ik later een meer uitvoerige beschrijving van stad en omstreken wensch te geven, van haar openbare gebouwen; de verschillende instellingen voor hooger en lager onderwijs, de kerken der verschillende godsdienstige gezindten enz., ten einde den wonderbaren en gezegenden invloed van het Christendom over het barbarisme en den bijzonder merkwaardigen vooruitgang van dit volk aan te toonen, zoo stappen wij thans van dit onderwerp af. Wij gaan een kijkje nemen bij ons gezelschap, hoe zij zich in hun nieuwe kwartieren bevinden. Het gebouw is groot; een dubbele verdieping met bal-

kon, vanwaar men een heerlijk uitzicht op een groot gedeelte van de stad heeft. Ieder partijtje heeft zich een ruime kamer op de bovenste verdieping gekozen, en regelt zijn eigen huishouding. De eigenaar van het huis, een welopgevoede Hova, die het tijdelijk geruimd heeft, woont in een klein gebouw op een aangrenzend erf. Hij spreekt tamelijk goed Engelsch en vlot Fransch; door zijne bemiddeling hebben wij een knappen kok bekomen. Die ontvangt elken ochtend f 1.20, voor welk bedrag hij proviand, brandstof enz. voor dien dag benodigd koopt. Hij krijgt f 3.— per dag voor zijn dienst: hij kookt, wast, kortom verricht alles wat wij maar begeeren. De lezers behoeven nu niet te denken, dat onze verteringsorganen wel eens maar vacantie konden nemen, om het voedsel voor f 1.20 verkregen, op te maken, o neen, ze hadden veeleer hun handen vol om behoorlijk werk te verrichten, en ze herinnerden ons meer dan eens het tafelgebed: „leer ons voor overdaad ons wachten,” meer in praktijk te brengen.

Ik zal eenige prijzen van mondbehoefden hier aangeven: eieren(ganzen, eenden, hoenders) 10 ct. per dozijn; vleesch (van varkens, ossen) 5 ct. per Engelsch pond; hoenders 15 ct. kalkoenen 30 ct.; aardappelen 30 ct. per emmer; groenten in groote verscheidenheid zoo te zeggen voor niet; sigaren (inlandsche) 20 ct. tot 30 ct. per 100, en zoo verder het heele alphabet door. Van waren, als jams, ingelegd vleesch, kruidenierswaren, en dat soort goedje in de winkels, zijn de prijzen ongeveer dezelfde als bij ons, daar de invoerrechten maar gering zijn. Hierbij dient in aanmerking genomen te worden, dat het geld in Madagascar bijna 10 maal meer waarde heeft dan hier; d.w.z., dat men met f 1.— daar net zoo goed kan rondkomen, als men dit hier met f 10 doet. Teweten als men geen vreemdeling is, en hun taal en slag van handelen verstaat. Want ze zijn geslepen bedriegers, en doen zelfs een Jood of Arabier verre in de schaduw staan. 't Is een geboren handelsvolk.

De 10 dagen die wij in de hoofdstad vertoefden, alvorens wij naar het binnenland vertrokken, waren gansch niet onaangenaam, en gingen ras voorbij. In den voormiddag bezochten wij gewoonlijk de groote markt of bazaars, wanneer daar een ongewoon groot gewoel heerscht, waarop duizenden elkander verdringen. Wij eten er allerhande vruchten; bewonderen de vreemdsoortige koopwaren en fantastische kleederdrachten, om zelve bewonderd te worden, maken er allerhande grapjes met dat luimig volk om op onze beurt ook weër fel bestookt te worden; (doch gelukkig we verstonden niets). We bezoeken de woningen van nieuwe kennissen, of beklimmen een filanjana en paradeeren de straten door. Om iets bijzonder merkwaardigs te zien, is er geen gelegenheid; daar er niets buitengewoons of aantrekkelijks te zien is. 's Avonds gaat het er bij ons levendig toe, 't Is soms een geweld dat hooren en zien vergaan. Dat er onder het groot

PERPETUA IN DE GEVANGENIS.

reisgezelschap leden waren van een min kaliber, wier zedelijkheid op een laag peil stond, zal de lezer natuurlijk en verklaarbaar vinden, daar bijna elk lid een verschillende nationaliteit vertegenwoordigde, en 't geheel dus uit alle mogelijke elementen was samengesteld. Van toezicht kon geen sprake zijn, daar ieder zijn eigen baas, en aan niemand rekenenschap verschuldigd was. Gelukkig waren er echter geen bepaald slechte karakters onder, en was de onderlinge verstandhouding op den besten voet. Bacchus speelde natuurlijk de hoofdrol, waar het de onordelijkheden betrof; en hoewel er in de hoofdstad geene kroegen te vinden zijn, ja, zelfs het verkoopen van drank strengelijk bij de wet verboden is, kan men toch onder vier oogen in elken Europeeschen winkel, zooveel men maar begeert en van elk merk, bekomen. Getuige het vocht gedurig in ons logement aanwezig, en de vroolijkheid die er 's avonds heerschte. Vijf der mannen hadden muziekinstrumenten, een zesde had zich een ontzaglijke tamboer van een Malagas aangeschaft en 's avonds ging het er op los, vergezeld door een geweldig orkest uit de longpijpen der anderen. Weldra was het huis omringeld door een schaar van opgewonden bewonderaars, voor wie zulk een openbaar concert zeer aantrekkelijk en een groote zeldzaamheid was. Een tweede groep was aan het kaartspelen, terwijl het huis van binnen wemelde van nieuwe kennissen. Ik had mij een apart vertrek gekozen, waar ik dan gewoonlijk mijn tijd doorbracht met het leeren van de taal; geholpen door een medisch student, een welopgevoeden en geleerden Hova, die als belooning, een Engelschen Bijbel zou ontvangen.

Ook had ik het voorrecht met een aangenaam gezin kennis te maken, waar ik menigen achtermiddag zeer genoeglijk doorbracht, namelijk met dat van den Engelschen consul, den heer P. Den tweeden dag na onze aankomst in de stad, zag ik van het balkon eenige dames zich met tennisspelen vermaken, in de „yard” van een nette woning, niet ver van de onze. Op mijn vraag aan mijn vriend den student, wiens huis dat was, antwoordde hij: „Dat van den Britschen consul.”

Ik besloot dadelijk er heen te gaan. Ik zou voor-geven, als kwam ik om den consul over belangrijke zaken in verband met onze onderneming te spreken. En dan? Wel, voor den verderen loop en gunstigen uitslag, moest ik mij naar de fortuin schikken, en zien hoe het zou uitvallen, want veel bijzonders had ik niet.

Om nu maar zoo op eigen houtje de werf van een hooggeplaatst ambtenaar op te stappen, en zonder behoorlijke aanbeveling zich aan te melden, daar was mijn fijn gevoel van hoffelijkheid erg tegen. Maar daarentegen woog het feit, dat een vreemdeling op dit punt rekbaar wordt; dat de perken van etiquette in een onbeschaafd en door weinig blanken bezocht land, veel wijder zijn dan anderszins; en

dat buitengewone omstandigheden ook buitengewone eischen rechtvaardigen.

Van den Hova-student vergezeld, begaf ik mij naar het consulaat, waar ik den consul persoonlijk aantrof en zeer vriendelijk ontvangen werd. Ik stelde mij zoo goed mogelijk voor, maakte het doel van mijn komst duidelijk, en zei dat ik hoopte van den vertegenwoordiger en behartiger van de belangen van Britsche onderdanen, (ik behoor er niet toe) de beste en volledigste inlichtingen betreffende mijn onderneming en vooruitzichten te zullen bekomen, en dat ZEd. mij de gelegenheid zou verschaffen, de zaak eens vertrouwelijk te bespreken.

De consul betoonde zich dadelijk gewillig, was zeer innemend en vriendelijk en sprak openhartig. Ik gaf hem een van de geschriften, in Z. Afrika verspreid; waarin de voorwaarden, rechten en rijkdom van mijn concessie uiteengezet waren. Na een vluchtig doorbladeren, zeide hij, dat hij ons niet gaarne ontmoedigen wilde, maar dat de geheele zaak hem erg duister toescheen. Vooreerst voorzoover hem bekend, had de schrijver geen part of deel in de concessie, daar ze verkregen was door den heer T., in wiens naam zij geregistreerd stond. Hoewel er een overeenkomst of verstandhouding tusschen die twee moge bestaan, het stuk was vooreerst te rooskleurig en overdreven; ten tweede, vele dingen waren geheel van allen grond ontbloot; en ten derde opzettelijk misleidend. Dat er goud op den grond is, was bewezen; zooals het geval is bijna over het geheele eiland; maar of het ontginnen loonen zou, moest nog blijken. Hij had reden dit te betwijfelen, daar er vóór ons alreeds vele delvers teleurgesteld teruggekeerd waren. De mijnen en gecertificeerde rapporten van mijn-inspecteurs, waarvan in het vlugschrift werd melding gemaakt, waren pure onzin, die bestonden alleen in het verhitte brein van den schrijver. Wij waren opzettelijk misleid geworden, daar de belangrijkste bepaling in de concessie ver- vat ons verzwegen was. Van alle vondsten op den grond moet n.l. 55 percent aan het gouvernement afgegeven worden; dat is meer dan de helft. Zoo ik aan de juistheid hiervan zou mogen willen twijfelen, was hij bereid mij de gelegenheid te verschaffen om het oorspronkelijke document in te zien, dat op zijn kantoor geregistreerd stond.

Zoo draafde hij van de eene naarheid op de andere. Ik was natuurlijk hoogst verrast over deze onthullingen. Daar wij nog ruim gelegenheid zouden hebben om de zaken verder uit te pluizen, en het moeilijk was een juiste gevolgtrekking van onzen toestand te maken, voor en aleer wijzelven op den grond waren, en vooral vóór wij den heer T., den verantwoordelijken persoon, gezien hadden, en ons gesprek al reeds te lang naar mijn zin geduurd had, (want daarover was mijn komst eigenlijk niet) trachtte ik het een andere wending te geven, en te leiden naar gewone zaken.

Dat gelukte. Ik merkte op, dat het mij zeer aangenaam was, doch ietwat verrast had, hier in het hart van dit eiland dames aan het tennisspelen te zien, zooals ik gelegenheid had bij mijn binnenkomen alhier op te merken. De consul vroeg of ik van dat spel hield, en op mijn bevestiging, zeide hij zeer humoristisch: „Ja, en 't zal mij niet verwonderen, indien gij nog meer verrast werdt, zoo gij uwe krachten met die dames zoudt willen gaan meten.” Ik antwoordde, dat het mij niet erg verwonderen zou, als ik geklopt werd; want na twaalf dagen achtereen in een draagstoel gezeten te hebben, zijn de

ledematen niet al te lenig. Maar niettemin zou het mij hoogst aangenaam en een eer zijn, zoo ZEd. mij de gelegenheid daartoe zou willen geven. „Met alle plezier,” zei hij, „en ik zal ondertusschen dit geschrift doorzien.” Wij gingen naar de achterplaats, waar hij mij aan zijne dochters voorstelde. Het duurde ook niet lang of ik stond met het „raket” en was geheel burger en vergat hoe wonderlijk er soms met rapporten wordt omgesprongen, en hoe weinig betrouwbaar al de fraaie voorstellingen van mijnen en schatten kunnen zijn.

Z E N D I N G.

Verdeeling van de bevolking der wereld naar de vier hoofdgodsdiensden.

Europa, volgens schatting in 1881, de overige werelddeelen volgens zeer ruwe schatting in 1880.

	EUROPA	AZIE	AFRIKA	AMERIKA	AUSTRALIE.	TOTAAL.
Christenen . .	299,5 mill.	16,5 mill.	4,— mill.	70,— mill.	1,5 mill.	391,5 mill.
Joden	5,5 „	2,5 „	1,— „	0,1 „	—	9,1 „
Mahomedanen .	6,25 „	31,— „	35,— „	—	—	122,25 „
Heidenen ¹⁾ . .	0,25 „	700,— „	85,— „	10,— „	1,5 „	796,75 „
	311,5 mill.	800,— mill.	125,— mill.	80,1 mill.	3,— mill.	1319,1 mill.

Verdeeling der Christenen in het jaar 1881.

	EUROPA	AZIE	AFRIKA	AMERIKA	AUSTRALIE	TOTAAL
Protestanten . .	76,— mill.	2,5 mill.	0,5 mill.	33,— mill.	1,— mill.	113,— mill.
OosterscheSect. ²⁾	0,5 „	11,5 „	2,5 „	—	—	14,5 „
Grieksch Kath. .	72,— „	1,— „	— „	—	—	73,— „
Roomsche Kath. .	151,— „	1,5 „	1,— „	37,— „	0,5 „	191,— „

¹⁾ Onder de 796,750,000 heidenen zijn meer dan 400,000,000 Boeddhisten.

²⁾ Tot de Oostersche Secten behooren:

1e de Chaldeeusche of Nestoriaansche kerk, die slechts het gezag der twee eerste kerkvergaderingen erkent, en beelden uit de kerken weert. De patriarch van Mosoel is haar geestelijk opperhoofd.

2e de Monophysische of Eutythische kerk, die de drie eerste kerkvergaderingen erkent; deze is weer verdeeld in:

a. de Jacobieten onder den patriarch van Antiochië.

b. de Kopten onder den patriarch van Alexandrië en Jeruzalem.

c. de Armeniërs onder den „Catholicos van al de Armeniërs.”

3e de Maronitische kerk, die het gezag der vier eerste kerkvergaderingen erkent en aan wier hoofd staat de Patriarch van Antiochië.

Al deze secten zijn eigenlijk onderdeelen van de Grieksche kerk. Het gezag van den paus wordt door haar niet erkend.

J A P A N E N K O R E A.

Japan en Korea trekken tegenwoordig bijzonder de aandacht wegens de moeilijkheden en den krijg, welke daar zijn uitgebroken.

Ook voor de zending kan die strijd van groote betekenis zijn. Hoe staat het, vragen we daarom, met de laatste?

Japan, het land „van den opgang der zon,” bevat van 3000 tot 4000 eilanden; doch slechts drie van deze zijn van belangrijke grootte. Dit keizerrijk strekt zich uit langs de Oostkust van Azië, bijna van Kamtschatka tot Formosa, en omvat ook de Kurilen eilanden ten Noorden en de Loo Choo eilanden ten

Zuiden. De oppervlakte van al deze eilanden is omstreeks 150.000 vierkante mijlen. Op één punt scheidt een nauwe waterengte Japan van Korea en ten Noorden is de afstand over het water slechts vijf mijlen van het grondgebied van den keizer van Rusland.

De bevolking van Japan is omstreeks 41.000.000 zielen, die bijna geheel op de drie groote eilanden zijn samengepakt. Hondo — het Nippon van vroegere dagen — met 30.000.000; Kiushiu met 6.100.000 en Shikoku met 2.830.000. Er zijn zes steden, die elk meer dan 100.000 inwoners tellen; Tokio staat bovenaan met 1.315.000 inwoners. Zeven honderd nieuwsbladen en tijdschriften worden er uitgegeven, en

18.000 boeken en boekjes worden er jaarlijks gedrukt. Het getal dagscholen bedraagt 26.000, en er zijn 1800 scholen voor middelbaar en hooger onderwijs. De vloot heeft 35 oorlogschepen en het staande leger 270.000 soldaten. Japan is dus geen onbeschaafd land.

Geen volk vreesde en haatte het Christendom meer dan de Japanneezen eenige jaren geleden. En waarom? Vóór meer dan driehonderd jaren werd het Christendom eerst in Japan ingevoerd door de Roomsche Kerk, toen geheel Europa geschud werd door het doorbreken van de Reformatie. Luther had reeds zijn 95 stellingen aan de kerkdeur van Wittenberg genageld. In 1549 kwam Francis Xavier, de ijverige zendeling van den paus, met een paar Japanneesche leerlingen en twee priesters in Japan. Zijn ijver en die van zijn opvolgers was voorbeeldig; zij slaagden er in om een groot aantal Japanneezen tot het Roomsche geloof te bekeeren, zoodat gezegd wordt dat in 1614 het getal bekeerlingen minstens een miljoen bedroeg. Doch Rome gebruikte goddelooze middelen om haar doel te bereiken, en de Japanneezen werden vervuld met argwaan; de indruk werd gekoesterd, dat de paus zijn volgelingen wilde laten regeeren en dat, wanneer het volk Roomsch werd, de regeerders hunne macht zouden verliezen. Het gevolg was dat de regenten zich tegen het Christendom verzetten, de Roomsche priesters werden uit het land verbannen, en ellende, vervolging en bloed kenmerkten het einde van de Roomsche zending op deze eilanden. Alzoo werden de regeering en het volk bittere vijanden van het Christendom.

Gedurende meer dan tweehonderd jaren leefden de Japanneezen geheel afgezonderd. In al dien tijd dreven ze slechts handel met de Chineezen, en alleen den Nederlanders werd toegelaten om eenmaal in het jaar slechts in éene haven te landen. Deze haven was Nagasaki. En juist voor deze haven op het eiland Decima werd ook eenigen Hollandschen handelaars, onder knellende beperkingen vergund, te wonen. Op dit eiland Decima staat nu een Protestantsche Christelijke kerk.

Deze geheele afsluiting van de Japanneesche natie werd eindelijk gewijzigd. Commodore M. C. Perry werd met een vloot van Amerikaansche stoombooten naar de haven van Jeddo gezonden, en na verloop van omstreeks een jaar gelukte het hem om een vriendschaps-traktaat te sluiten. Dit was in 1854. In 1858 werd er een nieuw traktaat gesloten, waarin bepaald werd dat de Amerikanen in Japan mochten handelen en wonen. Ook werden onder dit traktaat zendelingen in Japan toegelaten.

De Geref. Kerk was een van de eerste, die zendelingen zond naar Japan. In het jaar 1857 werden de zendelingen Brown en Verbeck gezonden, die in het begin van November van dat jaar in Japan aanlandden. Dr. Verbeck, een Hollander, is thans

daar nog werkzaam. Later zijn er van tijd tot tijd meer zendelingen van die Kerk naar Japan vertrokken, ook van andere kerkgenootschappen.

Een geruimen tijd was het werk der zendelingen van voorbereidenden aard. Geen vruchten werden er gezien. Doch de zendelingen deden niet gelijk de Roomschen in vroeger tijden gedaan hadden, die door het gebruik van kruisen, beelden en symbolen in optochten het Christendom hadden zoeken voort te planten. Zij, de zendelingen, zochten de taal te leeren en hielden zich bezig met het vertalen van den Bijbel in de taal der Japanneezen; tevens namen ze elke gelegenheid waar om zooveel mogelijk onderwijs te geven. Langzamerhand werd de gestrengheid van 's lands wetten, alsmede het gevoel van het volk tegen het Christendom, gewijzigd. Zoo gaf bijvoorbeeld, Dr. Verbeck eenige jaren onderwijs in een school te Nagasaki, welke onder bescherming van den gouverneur stond, waar jongelingen opgeleid werden om vertalers te zijn in de kantoren van het gouvernement. In 1869 werd hij geroepen om te helpen in het oprichten van een school te Tokio, met het doel om de Westersche talen en wetenschappen te bestudeeren. Uit deze school ontstond later de Keizerlijke Universiteit.

Ook had Dr. Verbeck het voorrecht om den doop te bedienen aan de eerste bekeerlingen in Japan. Wakasa en zijn broeder Ayabe hadden het Evangelie leeren kennen en aannemen. Wakasa, gelijk de Moorman van ouds, was een edelman. Zij begeerden gedoopt te worden. Wegens de vijandschap tegen het Christendom, die toen nog bestond, werd de doop toegediend in de woning van Dr. Verbeck. Behalve de zendeling en de twee doopelingen waren slechts hun dienstknecht en Mevr. Verbeck tegenwoordig. Deze eerste bediening van den doop door een Protestantsch zendeling, vond plaats op den Pinksterdag, 20 Mei 1866. Het was de eersteling van een grooten oogst in Japan.

Doch na dezen doop moesten de zendelingen nog eenige jaren arbeiden, bidden en wachtend uitzien vóór dat er een genoegzaam getal bekeerlingen was om eene gemeente te stichten. De eerste gemeente werd gesticht door James H. Ballagh, een zendeling van de Geref. Kerk, met elf leden te Yokohoma. Dit vond plaats 10 Maart 1872, ruim elf jaren nadat de eerste zendelingen in Japan waren aangeland. De kerk voor deze gemeente, opgericht door de Geref. Kerk in Amerika, staat op dezelfde plaats, waar in 1854 het eerste vriendschapstraktaat werd gesloten. Thans telt deze gemeente 619 avondmaalgangers.

Sedert dien tijd is wellicht in geen land het zendingswerk met zulke rassche schreden vooruitgegaan als in Japan. Het getal zendelingen is grootelijks vermeerderd en er zijn rijke vruchten ingezameld. De Holl. Geref. Kerk heeft thans 28 zendelingen — beide mannelijke en vrouwelijke — in Japan. Nagasaki

is een voornaam punt voor den zendingsarbeid. Ook deze plaats is het arbeidsveld van de broeders Oltmans en Pieters.

De plaats wordt aldus beschreven: „Nagasaki is een belangrijk middelpunt, de haven ligt het dichtst bij China en Indië, het centrum van den handel van het groote eiland Kiushiu, welks negen provinciën ruim 6.000.000 inwoners tellen. De stad is aan alle zijden omringd door groene heuvels, en is merkwaardig wegens haar schoone natuurtooneelen. De woningen in de plaats nestelen tusschen het geboomte en in de dalen.”

Volgens de laatste opgaven zijn er thans van onderscheidene Protestantische Kerkgenootschappen 444 zendelingen en dat zoowel mannelijke als vrouwelijke in Japan; 128 zendingsposten, met 545 buitenposten; 377 georganiseerde gemeenten; 286 inlandsche leeraars; 37.398 avondmaalgangers. Ook wordt berekend dat er thans 5000 Japanneezen in Amerika zijn, en ook de Evangeliearbeid onder hen draagt vrucht. Te San Francisco is een gemeente met 350 leden, en de Presbyterianen hebben omstreeks 100 avondmaalgangers.

Volgens het oordeel van de zendelingen zelve kan het werk der prediking van nu af het best verricht worden door Japanneesche leeraars, terwijl de belangen der opvoeding en het algemeen overzicht van het werk aan de zendelingen zelve moet worden toevertrouwd.

Dr. Griffis zegt: „In weerwil van de reactie, die gewoonlijk plaats vindt, is de godsdienst van Jezus niet langer enkel een uitheemsche plant in Japan. Zij heeft hare wortelen diep in den grond geslagen. Zij heeft het nationaal leven op duizend punten gevoelig aangetast. Met geloof dan als een zuurdeesem, zoo niet op dit oogenblik als een mosterdzaad, spreken wij ons geloof in blijmoedige verwachting uit aangaande den stand der zending in Japan. Onze handen en harten, gebeden en giften behoorden opnieuw toegewijd te zijn aan „Het Land waar de dag begint.”

In het kleine Korea is het zendingswerk nog in zijn begin. Eerst in 1884 kwamen de eerste zendelingen. Gelijk vroeger in Japan, zoo hebben de zendelingen tot hertoe zich meest bezig gehouden met het aanleeren van de taal en het vertalen van den Bijbel en godsdienstige boeken. Enkele eersteelingen werden ingeooft. De zending telt 127 inlandsche avondmaalgangers, een school met 42 leerlingen en 52 kinderen in een Zondagsschool. Moge dit de eerste vrucht zijn van een rijken oogst!

SPREEKWOORDEN.

XII.

Hoe het spreekwoord „Zoo trouw als een hond” in de wereld gekomen is, kan men begrijpen, maar

wie het eerst gezegd heeft: „Zoo vals als een kat”, heeft dien lieven dieren onrecht aangedaan. Misschien was het wel een hond, want met wien ze ook vriendschap houden, geen van beiden mogen ze elkander lijden. Wie dan ook eens in één woord een slecht huwelijk wil teekenen, zegt: „Ze zitten aan elkaer vast als kat en hond.”

Beide diersoorten zijn echter voor ons menschen zeer nuttig, en wie begint met het verzamelen van al de spreekwoorden, die aan hond en kat ontleend zijn, krijgt ze zeker niet compleet, maar blijft bij stukwerk. In de grootst mogelijke afwisseling kunt ge in het dagelijksch gesprek die spreekwoorden hooren gebruiken; en niet altijd zou een vreemdeling, die onze taal matig verstaat er uit wijs worden, wat ze beteekenen.

Een gezelschap van heeren en dames zit samen een uurtje te praten. „Kent u mevrouw Zus en Zoo?” vraagt de eene dame aan de andere.

„Ja, terdege,” „dat is ook geen katje om zonder handschoenen aan te pakken.”

„’t Is waar, maar ze moet wel eens van zich afbijten.”

„Om haar man, meent ge? Ja die kan haar erg hondsche behandelen.”

„Nu ja,” meent mevrouw C., „maar zij is ook niet voor de poes!”

„Och, kom, ze heeft een hondenleven,” zegt een vierde.

„Vooral, doordat haar man van het hondje gebeten is” (wel wat meer drinkt dan een mensch verdragen kan) werpt een der heeren er tusschen.

„Hij is een erge blaffer,” zegt weër een ander.

„Ja, maar je weet wel: blaffende honden bijten niet.”

„Als je maar flink de tanden laat zien, is hij wel koest.”

„Dat heb ik ondervonden,” vertelt een ander, „bij die of die gelegenheid.” En mijnheer verhaalt wat hem gebeurd is en eindigt: „maar toen was ’t opzitten en pootjes geven!”

„’t Is toch een ongelukkig leven, altijd krabben en bijten.”

„Dat is waar; maar ze had moeten uitkijken toen ze trouwden; men moet geen kat in den zak koopen!”

„Als ’t zoo is, heeft ze geen reden van klagen; maar de hond bijt in den steen, die hem getroffen heeft.”

„Bovendien, zijn vader was evenzoo, dien heb ik heel goed gekend, en ’t muist wat van katten komt!”

Wanneer een gezelschap zoo aan ’t praten is, komt er gewoonlijk geen stilte vóór de maaltijd begint, maar dan wordt het dadelijk rustiger, want als de katjes muizen, dan miauwen ze niet. Heel lang duurt dat gewoonlijk niet. Zijn de eerste gerechten gediend, dan wordt de toon gewoonlijk weër levendiger en dan wordt kat en kevel er bijgehaald. Soms zoo druk dat geen kat er uit wijs kan worden. Erger is het wanneer de maat niet gehouden wordt. Dan wordt het soms katjesspel. Of wanneer het niet

tot dat uiterste overgaat, ziet men tooneelen van... *katterigheid* (wat onze Duitsche naburen „*Katzenjammer*” noemen). Iets dat thuisbehoort onder de dingen, waarvan de apostel Paulus ons zegt dat ze onder Christenen zelfs niet genoemd behooren te worden.

Wie voor 't eerst in een vreemde plaats komt en geen gids heeft, *staat te kijken als een kat op een vreemd pakhuis*. Om dan den naasten weg te vinden, mag men wel *een hondenneus hebben!* En tegen etenstijd kan in zoo'n geval een omweg het gevolg zijn van die onkunde, waardoor *men den hond in den pot vindt*.

In 't donker zijn alle katjes grauw. Wel te verstaan: voor óns gezicht. Maar iemand die *katten-oogen heeft* behoort ook in 't donker de kleuren min of meer te kunnen zien.

Wanneer het een *hondenweer* is, zoodat men *er geen hond doorjagen zou*, wordt wie buiten is meestal *zoo nat als een kat*. Een kat zorgt evenwel meestal dat zij niet in den regen komt, want katten zijn in den volsten zin des woords huisdieren. Toch krijgen ze soms het buitenleven in den zin, en 't schijnt dat ze dan aan gevaren blootstaan, die een levend wezen anders alleen op de jacht bedreigen. Ten minste: sommigen vermoeden dat in hotels van minder goed gehalte het wild dat er opgedischt wordt maar al te dikwijls uit *dakhazen* bestaat.

Hoort ge van iemand zeggen: „*Hij knijpt de kat in 't donker*”, dan raad ik u dubbel informatie naar hem te nemen vóór ge hem vertrouwt. Wanneer de een of ander *zoo wijs als Salomo's kat* genoemd wordt, kunt ge zeker zijn dat hij voor een waanwijs mensch wordt gehouden. *Hij speelt met hem als de kat met de muis*, is geen vleiend compliment voor iemands edelmoedigheid. *Om den wille van de smeer likt de kat den kandeleer*, zal wel zooveel beduiden als dat iemands onbaatzuchtigheid sterk betwijfeld wordt. *Kataas* is een naam dien ik geen mijner lezeressen toewensch. *Of men van de kat of van den kater gebeten wordt*, houdt iedereen terecht voor tamelijk hetzelfde. Men ziet aan al die spreekwoorden, dat de kat niet in een al te best blaadje staat. En toch ligt er veel waarheid in het Duitsche spreekwoord:

„'t Ist besser mit Affen, und Kater und Bähren,
Als immer mit Ochsen und Esel verkehren.”¹⁾

Want 't is toch niet *alles* slecht wat aan de kat is. *Zoo zindelijk als een poes*, is, dunkt me, een pluimpje. En wanneer van iemand gezegd wordt dat *hij spint als een poes op een stoof*, wordt daarmee aangeduid dat een kat wel degelijk vatbaar is voor gevoelens van dankbaarheid en tevredenheid. *Hij klautert als een kat* is een loftuiting voor jongelui, die aan gymnastiek doen, die zelfs in een van onze volksliederen tot haar recht kwam:

¹⁾ „'t Is beter met apen en katers en beren,
Dan altijd met ossen en ezels verkeerem.”

„*Klommen ze niet als katten in het Spaansche want?*
En vochten ze niet als leeuwen?”

Katten hebben bepaalde voorkeur en zijn zelfs zeer kieskeurig in eten en drinken. *De graatjes zijn voor de poes*, toont duidelijk aan dat de kat van visch houdt. Maar ze kan niet alle visch meester worden; alleen *katvisch*. Van groote visschen zegt men terecht: *die zijn niet voor de poes!* En: *de kat bij de melkkan* beteekent zooveel als dat dit niet goed vertrouwd is.

Men ontmoet soms menschen die allemans praats hebben en denken dat ze iedereen kapitelen mogen. Die moeten soms met recht hooren: *Kommandeer je hond en blaf zelf!* En daartegenover staan menschen, die zich maar alles laten welgevallen en op wie niet zonder grond het spreekwoord wordt toegepast: *Wie hond is moet beenen kluiven*. Loopt ergens de boel vermakelijk in de war dan noemt men het *honden-en apenspel*. Gaat het minder gezellig toe dan heet het *een hondenuishouden*. Een vlugge boodschapper *loopt als een hazewind*. En dat wil wat zeggen: *Veel honden is een haas zijn dood!* Maar wie met reden van traagheid beticht wordt, heeft het zichzelf te wijten dat hij *met den staart tusschen de beenen* moet wegloopen. Sommige lastige, vervelende vrienden liggen om zoo te zeggen *als een bandrekel voor de deur*, met andere woorden: ze zijn bij u of ze komen.

Het mooiste spreekwoord aan honden ontleend zij voor ditmaal het laatste. Calvijn heeft het 't eerst gesproken: „*Een hond gromt wel als men zijn meester te na komt, en zou ik niet spreken als mijn Heiland beleedigd wordt?*” W.

„DE RIJZENDE ZON AANBIDDEN”.

Wie bovenstaande uitdrukking letterlijk opvat, stelt zich een mensch voor, die de zon met eerbiedige bewondering begroet, zoodra ze zich boven de kimmen verheft, haar verder met diepen eerbied nastaat en zich in den glans van haar koesterende stralen verlustigt, ja, zich eindelijk voor haar op de knieën werpt, als ze de middaghoogte bereikt heeft. Daar daalt de zon, haar glans en gloed verflauwt; naarmate ze de westerkimmen nadert, neemt de eerbied van den bewonderaar af, en als ze straks ondergaat, weet hij niets goeds meer van haar te zeggen.

De rijzende zon is hij die vooruitgaat in de wereld, een gelukskind, een gunsteling van de fortuin en de faam.

De dalende zon is de man, wien 't altijd weer en altijd meer tegenloopt, zoodat hij schijnt te gronde te gaan.

Zulk een gelukskind vindt in den regel spoedig vele aanhangers en bewonderaars, die hun best doen om hem te prijzen en te bewierooken; maar die terstond terugtreden en zich voor hem schamen, als hij door ramp op ramp wordt getroffen.

Wilt ge een voorbeeld? Denk slechts aan Simeï, die den vluchtenden David vloekte; maar den overwinnaar aan den oever der Jordaan te voet viel. Er zijn trouwens voorbeelden uit de geschiedenis genoeg aan te brengen.

Laat mij er u een doen zien uit het leven van Napoleon I.

Ge weet dat Napoleon in den winter van 1814 naar Elba verbannen werd, maar in 1815 aan zijn bewakers wist te ontsnappen, te Cannes landde, naar Parijs terugkeerde en nog honderd dagen keizer der Franschen moest schijnen.

Nu werd destijds in Frankrijk een nieuwsblad uitgegeven, onder den naam van „Le Moniteur Universel”. In dat blad kwamen in Maart 1815 de volgende berichten voor over den ontsnappen ex-keizer:

- 1e bericht. De *menscheneter* is uit zijn roofnest gekomen.
- 2e „ De *weerwolf* van Corsica is zoeven in de golf Juan ontscheept.
- 3e „ De *tijger* is te Gap aangekomen.
- 4e „ Het *monster* heeft te Grenoble den nacht doorgebracht
- 5e „ De *tiran* is door Lyon getrokken.
- 6e „ De *overweldiger* is op 60 mijlen afstands van de hoofdstad gezien.
- 7e „ *Bonaparte* nadert met rassche schreden, maar hij zal nooit Parijs binnentrekken.
- 8e „ *Napoleon* zal morgen onder onze wallen zijn.
- 9e „ De *keizer* is te Fontainebleau aangekomen.
- 10e „ Zijn *keizerlijke en koninklijke majesteit* heeft gisterenavond zijn intrek in zijn kasteel der Tuileriën gedaan temidden van zijn *getrouwe* onderdanen.

Hier valt aanstonds in het oog, dat de verschillende namen, waarmeê Napoleon werd aangeduid, eerst zeer leelijk en scherp zijn, maar al zachter en zachter worden en eindigen in den weidschen titel: „Zijn keizerlijke en koninklijke majesteit.”

Zoo aanbidt men de rijzende zon.

Toen Christus, onze Heiland, „de Zonne der Gerechtigheid” op Golgotha scheen onder te gaan en ook werkelijk voor een kleinen tijd haar licht verborgen hield, was het getal dergenen, die aan Hem als den Zoon Gods openlijk bleven vasthouden, zeer gering.

De vernedering, die Hij vrijwillig onderging, was voor velen te diep, om in Hem dengene te herkennen en te eeren, die Israel verlossen zou.

Dat kwam, doordat ze geen helder inzicht in de Schriften hadden. En toch, wie in Jezus gelooft, moet en mag zich voor den Gekruisigde niet schamen, maar, gelijk in Hebreë 13 staat, tot Hem uitgaan *buiten de legerplaats* zijne *smaadheid* dragende.

Zij, die dit geleerd hebben en nog dagelijks leeren,

zullen ook met Hem verheerlijkt worden, want de rechtvaardigen zullen blinken gelijk de zon, als Christus wederkomt in heerlijkheid!

F.

J. BOUMA.

UIT HET LEVEN.

Binnen 65 dagen.

Onlang is te Londen teruggekeerd de heer George Griffith, die deze stad verlaten had om eene reis rondom de wereld te doen; welke hij in 64 dagen en bijna 12 uren volbracht heeft.

Hij bleef binnen den termijn, dien hij zichzelf gesteld had, daar hij aanvankelijk meende volle 65 dagen te behoeven.

De reiziger verklaarde, dat de geheele tijd, dien hij reizende doorbracht, afgescheiden dus van den verloren tijd door het wachten op de eerstvolgende reisgelegenheid, nog iets minder dan 57 dagen bedroeg. Hierbij moet in aanmerking genomen worden, dat hij zich voortdurend van de gewone middelen van vervoer bediend heeft, en nooit een extra reisgelegenheid gebruikte.

Wanneer er tegen dit laatste geen geldelijke bezwaren bestonden, zoodat een reiziger dus juist van de spoor in een extra-boot en *vice versa* kon springen, dan maakte de heer Griffith zich sterk om de reis binnen de 50 dagen te volbrengen.

De groote muur van China.

De Amerikaansche ingenieur Upthank, die eene spoorwegopmeting door Mongolië deed, heeft dezen beroemden muur bezocht en opgemeten. Hij stelt de gemiddelde hoogte op 18 voet met eene breedte bovenop van 15 voet.

Elke tweehonderd voet is de muur verbreed om ruimte voor torens te hebben, die 24 voet in 't vierkant zijn met een hoogte van 20 tot 25 voet.

Het fundament bestaat uit vast graniet en de steenen, waarmeê de muur verder opgebouwd is, zijn nog gaaf, ofschoon zij 213 jaren vóór de geboorte onzes Heeren aldaar gelegd zijn.

Dit gevaarte, dat de invallende Tartaren moest tegengaan, hield hen werkelijk 1,400 jaren buiten, en gaat in een rechte lijn over bergen, door dalen en over afgronden.

De bouwmeesters weken nergens terzijde af om afgronden te vermijden, noch om van bergen gebruik te maken om werk uit te sparen en lieten zich — met echte Chineesche stijfhoofdigheid — door de grootste hinderpalen der natuur niet van hun richting afbrengen. Moerassen werden gedempt en gevuld en rivieren overbrugd, en krachtige onvergankelijke koperen staven werden gebruikt om de duurzaamheid te verzekeren — met sluitdeuren ingericht voor lagen waterstand.

De muur is 1200 mijlen lang, en een ingenieur in Seward's expeditie berekent, dat volgens tegenwoordige arbeidskosten men in de Ver. Staten van Amerika wel 100,000 mijlen spoorweg zou kunnen bouwen met het geld aan dien reuzenmuur besteed.

Deze muur en de groote pyramiden van Egypte zijn de grootste bouwwerken door menschenhanden tot stand gebracht.

Het materiaal der grootste pyramide heeft een inhoud van 85,000,000 kubieke voeten. De groote muur van 6,350,000,000.

Een Franschman berekende, dat met het materiaal van genoemde pyramide Frankrijk ommuurd kon worden met een muur van 4 of 5 voet hoog en twee voet dik. Doch met het bouw materiaal van den grooten muur kan een muur van 6 voet hoog en 2 voet dik in rechte lijn gaande om onzen aardbol gebouwd worden.

De Chineezzen zijn goede boekhouders, en hebben oude aantekeningen eeuwen vóór de geboorte onzes Heeren; o. a. ook van den aanbouw van dezen muur, waaruit blijkt, dat zij maar 20 jaren er aan gebouwd hebben zonder eenige schulden te maken of geldleeningen om de kosten te dekken. Tot zulk een wonder schijnt de overleggende en volhardende Chinees alleen instaat geweest te zijn.

Is er dezen zomer ten onzent gebeden om droogte, in Amerika was 't juist anders. Indien er niet spoedig regen komt, zoo meldde men voor een maand uit Pennsyvanië, zal alle verkeer op het Delaware en Hudson kanaal gestremd zijn vanwege den buitengewoon lagen waterstand. De boschbranden in Wayne County hebben reeds sedert eenige dagen bijna allen zonnenschijn uitgesloten, en een gedeelte der Delaware rivier, in die streken, haast geheel opgedroogd.

Een reuzendier.

Te Sheridan, New-York, waren onlangs eenige arbeiders bezig met het graven van een loopgracht, door eene boerderij. Men stiet eensklaps op het geraamte van een monsterdier uit de anti-deluviatische tijden. Het lag slechts 18 duim onder den beganen grond begraven. Al de gedeelten van het geraamte, die tot hiertoe ontbloot zijn, zijn flink bewaard. De hersenpan van het dier is 5 voet en 6 duim in doorsnede. Benevens dit is er een slag-tand ontbloot, die 5 voet en 6 duim in doorsnede en in den besten toestand was. Ook een gewone tand werd er gevonden, deze woog 4 pond! — en was 4 duim hoog, $2\frac{1}{2}$ duim dik en 7 duim lang.

DE PRIJSVRAGEN.

(Zie No. van 7 Juni).

Veel arbeids was ditmaal verbonden aan de beoordeeling der ingekomen antwoorden.

Zooals men weet, was de bekroning verschillend naar mate van het getal goede antwoorden. Dienvolgens konden we toekennen:

Aan J. VAN ZUYLEN te Kampen en C. DE NEEF te Middelburg, het boekwerk: C. H. SPURGEON, **Het gouden alphabeth**, in stempelband;

aan T. KUYPER te Hilversum, A. FONTEIN en J. A. WORTMAN te Rotterdam, het boekwerk: D. L. MOONY **Woorden van zaligheid**;

aan H. VLASVELD te Sassenheim, het boekwerk A. J. HOOGENBIRK, **Klein begonnen** enz.

De boeken worden gezonden door den boekhandelaar bij wien men is ingeteekend.

We wenschen allereerst den vrienden die bekroond werden hartelijk geluk met den uitslag. Enkele getrouwen misten we ditmaal. Denklijk heeft het zomertij daarop invloed gehad.

Wat nu de antwoorden zelf betreft, zoo verblijdt het ons te mogen zeggen, dat over het geheel de taal vrij zuiver was. Dat is reeds een groot voordeel.

Noodig blijkt echter voor sommigen goed na te denken, de stof eerst te overzien, alvorens zij haar uitwerken. Bij vakkennis b. v. vergaten sommigen eenvoudig ook maar te spreken over de vakscholen, die schoon verschillend beoordeeld, toch zulk een groote plaats beslaan in de opleiding in onze dagen.

Er is echter nog meer op te merken. Doch onze ruimte laat het ditmaal niet toe. Daarover dus, zoo de Heere wil in 't volgend nummer.

BOEKBEORDEELING.

Het gouden jubilee der Christelijke Jongelingsvereniging, gevierd te Londen van 1—7 Juni 1894, in zijne beteekenis voor Nederland door W. VAN OOSTERWIJK BRUIJN.

Zoo luidt de titel van een uitnemend boekje (50 blz. 25 cts.) dat door den „vader der Christelijke Jongelingsvereniging” in Nederland werd geschreven. Het geeft u een blik op de Christelijke Jongelingsvereniging in heel de wereld. Gij wandelt als aan de hand van een trouwen gids heel de Conferentie rond, wordt niet gekweld met vermoeiende verslagen, maar leert ontzaglijk veel. We bevelen onzen lezers de lezing en — overdenking van dit boekje zeer aan.

VERBETERING.

Met dank ontvingen we 't volgend schrijven:

In het nummer van *Excelsior* van 21 Sept. l.l. komen op pag. 216 naar mijne meening een 2-tal drukfouten voor, waarop in 't komend nummer wel mag gewezen worden; pag. 216 linksche helft las ik „Alexander III” dat wel II zal moeten zijn. In regel 15 en in regel 18 „Hendrik IX” dat ontwijfelbaar IV is.

Achtend

A. B.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Aongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

NIET „HEENGAAN EN BEZIEN!”

Reeds veertig jaren had Mozes doorgebracht als medearbeider van zijn schoonvader Jetro, de kudden van dezen herdersvorst hoedende in de woestijn. Veertig jaren waren dus verlopen sedert hij op zijn veertigste jaar, in het voorgevoel van de hooge en heerlijke roeping, welke God voor hem bestemd had, zijn broederen verlost had en den Egyptischen verdrukker verslagen, en Egypte verlaten „in het geloof, niet vreezende den toorn des konings.” Welk een lange proeftijd voor den fieren, toekomstigen redder van zijn volk! Hoeveel zal in die veertig jaren in zijn hart zijn omgegaan!

Maar eindelijk was voor den Heere, wien duizend jaren zijn als één dag en één dag is als duizend jaren, de ure aangebroken, waarop Hij zijn toebeiden dienstknecht zou zenden. Mozes had de kudde „achter in de woestijn”; aan de grens waar de veiligheid ophield; aan den voet van Horeb, geleid. Daar gelegerd, begaf hij zich op zekeren dag naar buiten, en werd op de eenzame wandeling aangelokt door een zeldzaam schouwspel, dat hem iets buitengewoons aankondigde. Een groep verwarde braamstruiken schitterde en gloeide van ongewoon licht. Daar was brand ontstaan. Het geheele boschje stond in vlam! Mozes ziet toe en tuurt..... maar o wonder boven wonder! Deze vlammen verrichten haar gewone vernielingswerk niet. De braambosch brandde

in het vuur, en de braambosch werd niet verteerd.

Onmiddellijk gevoelde Mozes dat hier iets voorviel, dat niet te rangschikken was in de rij der gewone natuurverschijnselen. Want hij riep uit: „Ik zal mij daarheen wenden, en bezien dat *grootte gezicht*, waarom de braambosch niet verbrandt.” Hij wil niet gaan onderzoeken welke „natuurwet” hier werkt; hij gevoelt: het is een „groot gezicht”. Het is een teeken in stoffelijken vorm, van iets geestelijks. Hij wist dus nog niet van stonden aan, wat hem later wel duidelijk zal zijn geworden, welke de beteekenis was van deze heerlijke beeldspraak. Een braambosch op zichzelf is niet veel bijzonders; een zwak, broos, tamelijk ongeacht ding: door den geringsten vonk in brand te zetten, zoodat er niet dan een hoop asch overblijft. Zoo was het volk Israel in zichzelf; zoo is iedere mensch van nature. In dien braambosch speelt de vlam en de braambosch brandt in het vuur. Alomtegenwoordig is God, die „een verterend vuur is”. Voor zijn aangezicht kan niets bestaan; ook Israel, ja een iegelijk die van menschen geboren is, moet voor Hem vergaan als „was voor gloende kolen”. Maar toch wordt de braambosch niet verteerd. Gods heiligheid, voor allen vernietigend, woont in zijn uitverkorenen, niet alleen hen niet schadend, maar hen louterend, bezielend, verheffend. Zij blijven niet slechts bestaan, maar worden door Hem zelf tot een vuur gemaakt, dat zijne vijanden rondom in vlam zet. De braambosch zelf is niets, maar komt Gods

vuurvlam in zijn midden, dan is hij zijn vreeselijk werktuig tot straf oefening tegen alle onheiligheid, die haar benadeelen wil. Zoo Israel. God woont in het midden zijns volks, en het eerste wat zijne heiligheid verteert is de onreinheid des volks zelf.

De brandende braambosch was tevens een teeken dat Israel maar niet zooals het daar was uit Egypte te leiden was om tot een volk gevormd te worden. Het moest gelouterd en geheiligd worden. Daartoe had de harde beproeving in Egypte gediend. Toen Mozes zich aangordde om zijn volk te redden, had de vlam nog niet genoeg doorgebrand. Zelfs toen het volk uitgeleid was, hunkerde het nog voortdurend terug naar de vleeschpotten van Egypte. Toch was door de harde dienstbaarheid een kern gevormd van mannen en vrouwen, die hun Heere en Redder verheerlijkten door godsvrucht.

»*Bezien*» kan men zulk een groot gezicht echter niet. Het is een zaak des *geloofs*. Men ziet op een afstand „dat groote gezicht,” maar het „*waarom*» de braambosch niet verbrandt, is niet te zien. *Waarom* verteert de vlam van Gods heiligheid den zondaar niet? Omdat de Heere is barmhartig en genadig en groot van lankmoedigheid. Maar wie kan dat „bezien”; dat is zoo dichtbij komen dat hij de zaak kan onderzoeken en eindelijk zeggen: „Nu ben ik er achter! Ik weet het antwoord op het „*waarom*?»

God zelf verhindert dat „bezien.” Toen de Heere zag, dat hij zich daarheen wendde om te bezien, zoo riep God tot hem uit het midden van den braambosch en zeide „Mozes, Mozes.”

De herhaling van den naam duidt aan dat in den diepsten grond van Mozes hart zelf de poging om te bezien veroordeeld was. Wanneer God den naam herhaalt in de Heilige Schrift, ligt daarin de getuigenis dat de geroepene zijn kind is, en dus van het willen zien en aanschouwen tot het geloof gekomen is. Bereid antwoordde Mozes: „Zie hier ben ik!” En het eerste wat hij verneemt na zijne roeping is: „Nader *niet* hiertoe!” Een verbod voor het bezien. Hij zag immers genoeg. De braambosch brandde, maar verbrandde niet. Dat was zijn eigen levensgeschiedenis. Begreep, „bezag” hij die? Immers neen! „Het zij de goedertierenheden Gods dat wij niet vergaan zijn!” Zoo moest hij ook van zichzelf zeggen. Het was ook de geschiedenis zijns volks. Sloeg de vlam niet naar alle kanten uit? En toch groeide Israel in alle opzichten onder de verdrukking; ook alleen door Gods goedertierenheden.

„Nader niet hiertoe; trek uwe schoenen uit van uwe voeten, want de plaats waarop gij staat, is heilig land.” Waar Gods heiligheid komt, is een van de zonde en haar bederf afgezonderde plek; een kern, die zich kan uitbreiden, maar die ook ontheiligd kan worden. Wat met het stof der aarde in aanraking kwam, mag daar niet komen. Wie geheel rein is, heeft niet van noode dan de voeten te wasschen. Het uittrekken der sandalen staat

daarmeê gelijk. En dat is juist de heerlijkheid voor Mozes en voor iederen zondaar; hij behoeft niet te naderen om te bezien, want de vlam, die in den braambosch brandt, heeft hare werking uitgestrekt tot zelfs de plek in de verte waar Mozes stond. Wij behoeven niet tot het vuur te gaan; dat is onmogelijk; maar de werking van het vuur komt tot ons.

’tGeen Mozes daarop verneemt, is wel het heerlijkste wat hij hooren kan: „Ik ben de God uws vaders, de God van Abraham, de God van Izak, en de God van Jakob.” Voorop staat de zegen van uit godvreezende ouders geboren te zijn. Welgelukzalig het kind, tot hetwelk God zeggen kan: „Ik ben de God uws vaders” Grootere zegen is er niet. Die de ongerechtigheid bezoekt aan het derde en vierde lid dergenen, die Hem haten, doet barmhartigheid aan *duizenden* dergenen, die Hem vreezen.” Dat is ook als de olie op des hoogepriesters hoofd, die nederdaalt tot zelfs in den zoom zijner kleederen. Reeds geslachten was God zijn God. Want ook hier geldt het woord: hij was nog in de lenden zijns vaders Abrahams, toen God diens God was.

En ziehier nu de uitwerking van dit woord des Heeren. „Mozes verborg zijn aangezicht; want hij vreesde God aan te zien.” Ziehier ook het bewijs dat niet bloote nieuwsgierigheid hem zoo straks aandreef om te gaan bezien. Nu had hij aan het geloof genoeg. Niemand kan God in zijn heiligheid zien en leven. Dus was ook de vuurvlam niet te *bezien*. Maar de uitdrukking: „Mozes vreesde God aan te zien”, duidt veel meer aan dat diep ontzag hem verhinderde de oogen naar den braambosch te wenden, waar het vuur de tegenwoordigheid des Almachtigen openbaarde. Dies verborg Mozes zijn aangezicht en opende het oor. In deze gestalte der ziele kon hem de opdracht geschieden; in deze was hij bereid haar te volbrengen.

Zalig is het zich „willens blind” over te geven in de handen en tot den wil van Hem, die te zijner tijd het licht over zijne daden voor ons laat opgaan. Daar komt een tijd waarop Gods kinderen naderbij mogen komen en „bezien”; de tijd waarin het geloof verwisseld wordt in aanschouwen; de tijd waarop de heerlijke belofte onzes Heilands in vervulling treedt: „Zalig zijn de reinen van harte, want zij zullen God zien.”

W.

MADAGASKAR.

Onze plaat geeft eene voorstelling van het koninklijk paleis te Antananarivo (80,000 inwoners), de hoofdstad van Madagaskar. Dit eiland, aan de zuidoostkust van Afrika gelegen, is zoo groot als Duitschland en Zwitserland samen en telt eene bevolking van 4½ miljoen zielen. Het bestaat uit een noor-

delijk en oostelijk bergachtig en een zuidelijk en westelijk betrekkelijk vlak gedeelte. Vijf bergketens volgen allen ongeveer dezelfde richting: van 't N. N. O. naar 't Z. Z. W. Het naar 't kanaal van Mozambique gewende gedeelte is onvruchtbaar: de naar den Indischen Oceaan gekeerde kust is met wouden bedekt en zeer vruchtbaar; 't midden des eilands is woest en dor.

En nu het volk in betrekking tot de zending. Onze ruimte gedooft niet daaromtrent thans een overzicht te geven. We bepalen ons dus tot de mededeeling, dat de eerste zendelingen in 1818 op dit eiland voet aan wal zetten en men er thans ongeveer 400,000 Christenen telt, waarvan 5000 inlandsche leeraren en onderwijzers. Voorts tot het weergeven van een tweetal getuigenissen, van den Franschen gouverneur van Bourbon (een nabij gelegen eiland) en dat van den gezant van Madagaskar, die den langen naam van Ravoninahitriniariwo draagt.

De eerste, monsieur Lafitte, verklaarde in 1818 het volgende: „De bewoners van Madagaskar zijn gelijk aan het redeloze vee; zij zijn niet instaat tot denken en oordeelen en hebben geen aanleg. Wat de Franschen ook hebben beproefd om hun geestvermogen te ontwikkelen, het was tevergeefs.”

Bovengenoemde afgevaardigde der kroon van Madagaskar bezocht met zijn gezantschap in 1884 o. a. het gebouw van het Bijbelgenootschap te Londen. Aan ieder werd

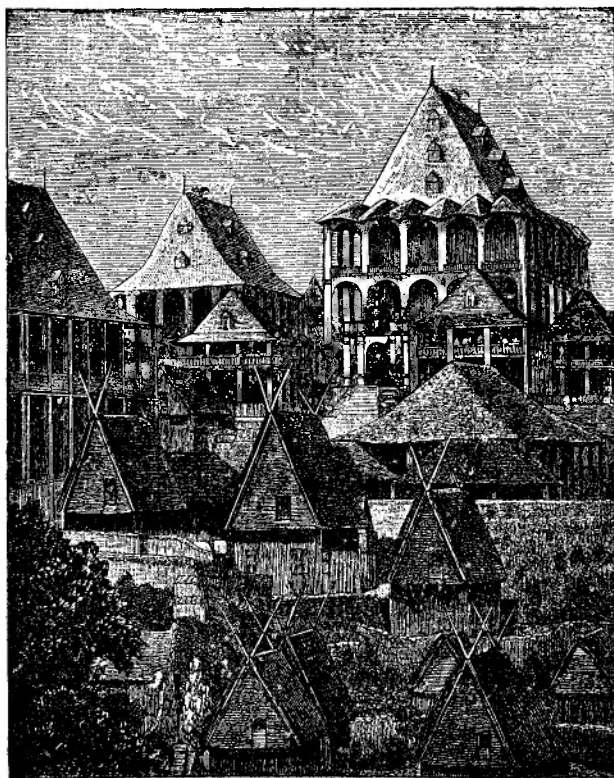
een prachtig gebonden Madagassische Bijbel aangeboden. Toen antwoordde de heer R. den director van het genootschap op diens toespraak: „De Bijbel, welke door Engelsche Christenen aan mijn vaderland gegeven is, is een gedenkteeken der Goddelijke liefde en barmhartigheid voor Madagaskar. Dit boek is de ziel van onzen vooruitgang, de grond van ons wel georganiseerd volksbestaan; wij bekennen dat Gods Woord de hechtste grondslag is van ons nationale leven.”

Tot den director van het Londensche Zendingsgenootschap zeide hij: „In naam der koningin danken wij voor alles, wat ge reeds zooveel jaren voor Madagaskar hebt gedaan. Daardoor is het Evangelie niet

alleen in de provincie Imerina verkondigd onder de Betsileos en Sihamakas. In de hoofdstad staan nu negen kerken en in éene daarvan woont de koningin Zondag aan Zondag de godsdienstoefening bij. Wij danken u voor de zending van zendelingen, die ons den Bijbel en algemeene kennis hebben gebracht. Wij danken u ook voor het seminarie, dat gij in onze hoofdstad gesticht hebt en waar reeds zooveel onzer landlieden hunne opleiding genoten, die nu als predikers onder ons volk werkzaam te zijn.”

Beide getuigenissen, dat van den beschaafden Franschman en dat van den door hem onder de redeloze wezens gerangschikte Madagassen, geven zeker veel te denken, maar ook te danken.

Zoo meldt het *Geill. Zendingsblad*. We gaven het als een tusschenstuk bij het verhaal der reis door Madagaskar, 't welk we hopen voort te zetten. 't Is wel opmerkelijk, dat wat de Roomsche Franschen niet konden bewerken, door de Protestantsche zendelingen, die Gods Woord brachten, is verkregen.

KONINKLIJK PALEIS TE ANTANANARIVO, HOOFDSTAD VAN MADAGASKAR.

EEN HEILZAME RAAD.

Wijlen Ds. S. Irenaeus Prime, Redacteur van den *N. Y. Observer*, was een vaardige schrijver. Zijne artikelen, die gewoonlijk in den vorm van brieven verschenen, waren altijd zeer belangrijk. In een boekdeel van zijn nagelaten brieven, is ook een aan eene

leeraars-vrouw. Hij luidt als volgt:

„Ik heb uw brief met ernstige aandacht gelezen. Gij drukt den wensch uit dat Paulus een brief geschreven had aan Mevr. Timotheus, en dewijl hij dat niet deed, vraagt gij mij om zijn gebrek van dienst aan te vullen. Dank u, maar gij moet mij verschoonen. Ik kon er niet aan denken om dien bekwamen brieven-schrijver aan te vullen. Maar het feit dat hij aan haar niet schreef, noch aan de vrouwen van leeraars als een afzonderlijken stand, is zeer merkwaardig.

Gij zegt, dat van u verwacht en geëischt wordt een groot gedeelte der lasten van het vrouwelijk werk in de gemeente te dragen; om opzicht te hebben

over de vrouwen-vergaderingen, de zieken te bezoeken, gedurig aanvragen tot besturing van de vrouwen der gemeente ontvangen, en in het algemeen toe te zien dat het „vrouwelijke departement” van uws mans gemeente in goede werking en geregelde orde blijft.

Ik was zeer in mijn schik (vergeef mij dat het was door iets dat u moeite aanbracht) door uwe mededeeling van het bezoek dat juffrouw Alpraat u bracht en met hare opmerking, dat uw eerste verplichting was aan de gemeente, en uw overige tijd mocht besteed worden aan uwe kinderen en uw huisgezin. Gij vraagt mij of het recht was haar te zeggen, dat gij „uwen man hadt getrouwd en niet de gemeente,” en dat „uwe kinderen, niet uwe naburen, de gave van God aan u waren.”

Ja, juffrouw, gij hadt gelijk, volkomen gelijk, en indien gij haar geantwoord hadt met zelfs meer geestdrift dan uw zachtmoedige woorden inhouden, denk ik dat gij haar recht behandeld hadt. Hetgeen gij nagelaten hebt te zeggen, zal ik aldus voor u zeggen:

De verzoeking en sterke begeerte van elke leeraarsvrouw spoort haar aan om te doen al wat zij kan om den man in zijn werk te helpen, de gemeente te dienen en het volk te behagen. Zij is gewoonlijk een vrouw van een goede opvoeding, gezond verstand en veerkracht. Door haar stand wordt zij allicht aan het hoofd van de zaken geplaatst zonder iemand te ergeren; terwijl, wanneer juffr. Alpraat of juffr. Onrust aan het hoofd geplaatst worden, gewoonlijk de helft van de vrouwen der gemeente er buiten blijven, omdat zij er niet in geplaatst werden. Gelijk de leeraar de best opgevoede man is, zoo is zijne vrouw veelal de meest gepaste persoon om te onderwijzen, leiden, besturen en aan te sporen. Alzoo worden de zaken gemakkelijk op haar geworpen, en is zij in de verzoeking om die te aanvaarden naar de mate van haar kracht, ja, boven haar kracht.

Doch hare betrekkingen tot den leeraar en tot de gemeente, en tot Christus haar hoofd, zijn niet zoodanig, dat ze eenigen dienst van haar *eischen*, die onbestaanbaar is met getrouwheid aan de nadere en meer heilige roeping jegens haren man en haar huisgezin. Tehuis is de gemeente waarin zij geroepen, geordend en bevestigd is, waarin zij dienen moet met geheel haar hart en ziel, en voor welke zij geroepen zal worden om even nauwkeurig rekenschap te geven, als haar man moet doen van den dienst, welken hij verricht in den predikstoel. Wanneer de jongere gehuwde vrouwen onderwezen werden in den Bijbel, dan werden ze geleerd „matig en kuisch te zijn, het huis te regeeren en goed te zijn, hare mannen en kinderen lief te hebben, opdat het Woord Gods niet gelasterd worde.” Deze raad en deze bevelen zijn evenzoo beslist geschreven aan de vrouwen van leeraars, als aan de vrouwen van kooplieden, boeren en ambachtslieden. En indien gij vraagt:

„Hoe kan ik dit alles doen en ook hetgeen de vrouwen der gemeente van mij vragen,” ik antwoord: „Roepingen komen nooit in tweestrijd met elkander.”

Indien gij niet het huis kunt bewaren en ook de zieken in de gemeente bezoeken, dan is het uwe roeping om tehuis te blijven, en doe dan slechts zooveel bezoeken als uwe huiselijke zaken, de zorg voor uwe kinderen en huisgezin zullen toelaten. Stuur juffrouw Alpraat of juffrouw Onrust niet in uw plaats om de zieken te bezoeken. Zij zullen meer kwaad dan goed doen. Maar de leeraar en de diakenen en de burens zullen wel toezien dat de zieken verzorgd worden, terwijl gij u bezighoudt met de kleinen, die van uw dagelijksche zorg afhankelijk zijn. En wat aangaat de naaigezelschappen, liefdadige vereenigingen, Zondagsscholen en al dat soort van goede werken, die in elke weldadige gemeente gevonden worden, gij behoort niet meer verantwoordelijkheid te gevoelen dan de andere vrouwen van de gemeente. Gij *zult* meer gevoelen. Niets dat ik kan zeggen zal u overtuigen, dat gij op geenerlei wijze geroepen of afgezonderd zijt als een herderes. Doch gij zijt dat niet. Gij zijt des leeraars vrouwelijke herder. Gij hebt geen geloften op u genomen om de gemeente te dienen; gij hebt beloofd om getrouw te zijn aan uwen man. De Bijbel beveelt u niet om te leeren, bezoeken te doen, de naaigezelschappen te besturen, maar hij beveelt u om op uwe huishouding acht te nemen, en een hulpe te zijn van hem, die een dienaar der gemeente is.

Vertrouwt uzelf dan, juffrouw, met deze woorden. In den kring, waarin gij het middelpunt, het licht en de ziel zijt, zult gij uwe bediening uitwerken, waartoe gij gezonden zijt door Hem, die tot de discipelen zeide. „Gaaf henen in de geheele wereld”. Uwe bediening is voor de kleine discipelen, die rondom uwe voeten zijn. Het verblijdt mij te vernemen, dat gij de eer waardeert, welke God u bewijst door u te plaatsen in zulk eene bediening. Het is het lieflijk evangelie der liefde, van echtelijke en moederlijke liefde erkend door den Heiland, toen Hij aan het kruis zijn stervend oog keerde naar zijne moeder en zeide: „Zie, uw zoon.” Johannes moest met het Evangelie naar de gemeenten gaan; naar Patmos in ballingschap, maar de vrouw moest naar zijn huis gaan.

God heeft alles schoon gemaakt op zijn tijd en plaats. Zijn orde is volmaakt. En wanneer men deze orde zijn geregelden loop laat hebben, dan is het resultaat volmaakt, volmaakte vrede, harmonie, werkzaamheid en liefde. Daarom, zijt welgemoed. Wees getrouw in de weinige dingen, en de vele dingen zullen verzorgd worden door Hem, die voor ons allen zorgt. En wanneer juffr. Alpraat u weer bezoekt om u te steken met haar lastige aanmatiging, en u ellendig u doet gevoelen, omdat gij niet tegelijkertijd op drie plaatsen kunt zijn, verzoek haar dan om dezen brief te lezen, terwijl gij het eten klaar maakt voor de kinderen.”

**EEN ONUITGEGEVEN BRIEF VAN VON ROON AAN
DEN SINDS OVERLEDEN, Dr. PERTHES TE BONN.**

(Reichsbote No. 221. 21 Sept. 1894.)

BERLIJN, 26 Juni 1866.

Waarde Vriend.

Ik zou niet gerust van hier kunnen gaan, indien ik het half uurtje dat mij overblijft niet besteedde om de vriendelijke brieven, die ik nu en dan van U ontving, in dank te beantwoorden. Ik begin met U, zij het ook maar in gedachte, recht hartelijk de hand te drukken.

Wilde ik u zeggen wat er alzo in mij omgaat, dan zou ik, om volledig te zijn, veelmeer tijd noodig hebben, dan mij ter beschikking staat. Maar wil toch hooren hoe het mij temoede is temidden van dezen stroom van gebeurtenissen, die wij ons ten deele zelf hebben voorbereid, en die ons ten onzen wil (van buiten af.) Nu en dan dringt zich een geheel andere opvatting op, die mij het hart angstig kan doen kloppen.

Zoo komt het mij wel eens voor als ware ik gelijk aan den koorddanser, die op zijne schouders een zwaren, heen en weër zwenkenden last over de Niagara draagt, in het bewustzijn dat elk uitglijden, elke misstap of zelfs het overhellen van den last naar den eenen of anderen kant, hem in den afgrond kan storten. Alles hangt dus af van sterke zenuwen en vasten gang, maar bovenal van Hem die spieren en zenuwen sterkt, en zonder wiens wil ook geen musch ter aarde valt. Soms schijnt het mij als ware ik iemand die, in het bezit gekomen van een erfenis, echter geen duidelijk besef heeft van de verplichtingen die daaraan zijn verbonden. De drukkende schulden van de erfenis onafscheidelijk, kunnen niet worden afbetaald zonder de toevlucht te nemen tot gewaagde maatregelen; maar intusschen blijft het vertrouwen levendig dat de almachtige Bestuurder van volkeren en menschen, het den kinderlijk vertrouwenden zal doen gedijen.

Somtjids ben ik in eigen oogen als iemand die de verdediging van een oud, ja, bijna verjaard proces gaat ondernemen. Hoewel ervaren advokaten het als verloren beschouwden, wil hij het proces thans toch nog uitvechten; echter niet uit eerezucht of eigenbelang, maar alleen om aan de familie van zijn cliënt dat aanzien, die bezittingen en dien invloed te verzekeren waarop zij in werkelijkheid recht hebben. Soms dunkt het mij dat ik ben als één die strijdt voor alles wat in het leven heilig en hoog is tegenover het wangedrocht van duisternis, leugen, onzedelijkheid, verwildering en dergelijke.

Al deze beschouwingen zijn voor U, den geschiedkundigen waarnemer, wellicht phantasiën van Don Quichot; maar was de ridder van La Mancha niet

eigenlijk inderdaad een zeer eerbiedwaardige persoonlijkheid? Is iedere Don Quichot gedoemd om nooit anders dan tegen windmolens te vechten? Ik meen veeleer dat elke eerlijke strijder iets van den edelen ridder in zich moet hebben, zal hij wat groots of nieuws tot stand brengen. Wel is waar kan het akelige en afschuwelijke daarbij niet vermeden worden; want, is eenmaal de strijd, zij het dan ook dat men dien niet beslist heeft gewenscht en gewild, ontbrand, dan bruisen en brallen onweerstaanbaar de ruwe krachten der natuur; zelfverdediging wordt levensvoorwaarde, en de broeder aarzelt niet den broeder die tegenover hem staat te verslaan. Zulk een afschuwelijk schouwspel wordt wellicht op het huidige oogenblik afgespeeld in de Thüringsche bergen, waar de zoo na aan elkander verwante Welfen en Pruisen als verwoede vijanden tegenover elkander staan.

De Christen kan zulke gebeurtenissen niet door het noodlot verklaren; maar enkel door het Schriftwoord: „De zonde is eene schandvlek der natien;” waarbij natuurlijk moet worden gedacht aan de zonden van beide partijen. Wat is het moeilijk om onder zulke omstandigheden in harmonie te blijven met de erkenning en handhaving der zedelijke eischen. Hoe moeilijk om in den kamp der meeningen en bij den strijd der wapenen, de volle bewustheid van den plicht der broederlijke liefde te behouden, en, ontzettende tegenstelling, dit tegelijkertijd te doen samengaan met het onvermijdelijk neervellen van den vijand. Trots elk argument dringt zich deze tegenstrijdigheid telkens weër aan mij op.

Zie, mijn waarde Vriend, zulke gedachten zijn het die door mijne ziel gaan; terwijl aanhoudend bij dag en bij nacht de groote strijd wordt voorbereid dien Pruisen niet heeft gezocht, maar desniettemin zal moeten strijden, en die leiden moet, of tot zijnen ondergang of tot de verovering van alles wat tot zegen kan strekken voor Pruisen, voor Duitschland, ja, voor de geheele beschaafde wereld. De strijdkrachten van Pruisen zijn voor dezen zwaren kamp toereikend, trots de verdeeldheid in eigen boezem, de trichinen in eigen ingewand. Wij hebben 550.000 man op de been: wel uitgeruste troepen en van den besten geest bezielde; voldoende voorzeker om dien Goliath te verslaan; dien reus samengesteld uit een weinig goud en zilver van verdacht allooi en veeltongig van spraak. Maar toch, moest het Gods wil zijn, het kan zijn dat wij verslagen worden en het onderspit delven. 's Heeren wegen zijn niet onze wegen en, zij het ook dat wij in onze kortzichtigheid het doel van zulk een nederlaag niet zouden kunnen doorgronden, zoo blijft zij toch tot de mogelijkheden behooren en is in dat geval billijk en rechtvaardig in 's Heeren oogen. Maar wij bidden eerst om overwinning, en daarna om een eerlijken vrede; dat is te zeggen: indien het Gods wil is.

Toch schijnt het mij een beter gebed te zijn, dat wij bewaard mogen blijven voor schande en smaad: dit is een gebed dat wij dagelijks in het hart met ons om moeten dragen.

Mijn half uurtje is om; ik word geroepen om eenige versterking te nemen, en dit is ook noodig zoolang wij in het vleesch wandelen, hoe onaangenaam het ook zij af te breken in het midden eener zielverkwikkende ontboezeming. God behoeft U, mijn waarde Vriend, en uw gansche huis, en doe U de morgenschemering beleven van een beteren dag, U en al degenen die het zoozeer verdienen, na al de ellende en treurigheid die wij thans beleven.

Roon.

'T KAN BATEN.

Een penningmeester, die verslag uitbrengt, heeft veelal een ondankbare taak. Vandaar dat meer dan een daartoe geroepen, al eens gepoogd heeft gelijk ook andere verslaggevers zijn gehoor te boeien door in rijm te spreken. Niet altijd lukt dat bijzonder. Dat het echter ook aardig en „pakkend” kan geschieden, blijkt uit het volgende. 't Is een stukske uit het verslag over de kas van het „Gymnasiumfonds”, welk verslag 26 April 1.1. te Utrecht werd uitgebracht door Mr. M. J. van Lennep:

„Al zij 't iets ongewoons rapporten of verslagen
In een vergadering in verzen voor te dragen,
Toch vleide ik mij, dat juist die vreemde wijs van doen,
(Waardoor 'k niet hoop te kort te doen aan uw fatsoen)
U, zoo zij al niet boeit, toch minder zou mishagen
Dan dat ik met een stuk in proza u kwam plagen.
Verslagen schijnen mij, tenware 'k mij bedroog,
Toch altijd min of meer vervelend, dor en droog,
En dat des Thesauriers is zeker 't droogst van allen.
Het wemelt in zoo'n stuk van cijfers en getallen,
Die toch geen sterveling zich in 't geheugen prent,
Al zij hij op 't kantoor aan rekenen gewend.
Een penningmeester is daarbij steeds ontevreden
En karig bovendien. Terwijl al d'andre leden
Breed en milddadig zijn, zoo keurt hij in 't Bestuur
Geen enkele uitgaaf goed, maar kijkt benauwd en zuur.
Stel: d'een of ander wil men met een gift verblijden,
Dan roept hij aanstonds uit: „Dat kan de kas niet lijden,
„k Heb nu al een tekort; 't is niet omdat ik vit
„Of alles afstem, maar... denk om het deficit.
„Een winkel gaat failliet, tenzij het aantal klanten
„Vermeerdre, zorg dus eerst voor meer contribuanten,
„Eer gij al 't overijld een nieuwen post voteert,
„En zoo van jaar tot jaar den schuldenlast vermeert.”

Nu was er meer dan ooit voor mij grond om te vreezen,
Dat mijn verslag *dit* jaar bijzonder saai zou wezen,
Vooral omdat ik nu reeds voor de zesde maal
Als penningmeester u op mijn rapport onthaal,
En 't heel wat moeite kost, zal 't niet zijn geur verliezen,
Om telken jare weër een andren vorm te kiezen.
Ik wenschte daaarom wel, dat in ons Reglement
Gebiedend waar' bepaald, dat minstens aan het end

Van zes of zeven jaar een ander van de leden
Verzocht werd als Kassier op *zijn* beurt op te treden.
Intusschen, zij het ook dat op dit punt de Wet
Geen voorschrift geeft, zoo is er niets dat mij belet
Na zeven jaren dienst eervol ontslag te vragen
Opdat een ander lid mijn taak worde opgedragen.”

Als voorbeeld kan 't bovenstaande — we hebben geen plaats voor meer — wellicht sommigen van dienst zijn.

EEN ONGEWOON SCHOUWSPEL.

Onlangs kwam een eigenaardige en zeldzame plechtigheid voor in eene der Synagogen te Brooklyn. (New-York).

Het was de plechtigheid *Chalitzta* genaamd, welke rust op de Mozaische wet en aangehaald in Matth. 22: 24—30.

Overeenkomstig deze wet is, wanneer een Israeliet kinderloos sterft, de weduwe verplicht aan den broeder van haren echtgenoot te vragen, dat hij haar tot vrouw neme. Zijn er meer dan een broeder, zoo biedt zij zichzelf den volgenden broeder aan, jonger dan haar echtgenoot.

De broeder kan weigeren aan haar verzoek te voldoen, in dat geval verkrijgt zij *Chalitzta*, hetwelk is: vrijheid te trouwen wien zij wil.

Deze *Chalitzta* moet echter verkregen worden door een groote kerkelijke plechtigheid.

Te Brooklyn is eene Synagoge voor Russische gevluchte Israelieten gebouwd. Het was hier, waar deze eigenaardige en zeldzame plechtigheid plaatsvond. Zij die *Chalitzta* zocht was Betsy Rikish. Haar overleden echtgenoot Abraham Silberstein stierf twee jaar geleden in Rusland. Hij had een broeder, Hille Silberstein genaamd; deze kwam eenige jaren geleden over, en vestigde zich te Brooklyn.

De weduwe, een orthodoxe jodin, voornemens zijnde opnieuw in het huwelijk te treden, werd verhinderd in haar voornemen, zoolang zij het *Chalitzta* niet van haars mans broeder ontvangen had. Zij ondernam derhalve de reis van Rusland naar Amerika. Haar overleden echtgenoots broeder kon haar niet tot vrouw nemen, dewijl hij zelf gehuwd was.

Vandaar de volgende geschiedenis:

Op den Sabbatdag, waarop de plechtigheid zou plaatshebben, was de Synagoge meer dan vol, want zelfs onder Israel is het *Chalitzta* heden eene zeldzaamheid.

De Rabbi leidde alles, dragende een groote rol, den Talmud, en een andere rol, inhoudende de vragen die aan de betrokken personen gevraagd zouden worden. Hij werd gevolgd door vier *oudsten* der Synagoge, daarna volgden de weduwe en haar zwager, achter hen twee getuigen. In deze orde verschenen zij voor den kansel.

Toen alles gereed was, las de Rabbi uit den Tal-

mud dat gedeelte, hetwelk betrekking heeft op Chalitza. Daarna trok hij den schoen en de kous van den rechtervoet des zwagers.

Deze ontbloote voet werd gewasschen en gereinigd, en daarna werd er een witte schoen, bijzonder bereid voor deze plechtigheid, aan zijn voet gedaan, en de schoenriem met elf knopen gebonden.

Daarna stond de man op, leunend tegen eene plank met een zwart kleed overdekt.

De Rabbi nu deed de volgende vragen:

„Is deze vrouw eene weduwe, en kinderloos?”

„Dat ben ik, o Rabbi,” antwoordde zij.

En de twee getuigen bevestigden het.

„Hille Silberstein, wilt gij haar tot vrouw nemen?”

„Neen,” zeide hij.

„Waarom niet?”

„De wetten des lands verbieden dat ik meer dan éene vrouw heb.”

„Geeft gij dan aan deze vrouw Chalitza?”

„Zoo zij het begeert, o Rabbi, zoo vergun ik het.”

„Begeert gij, Betsy Rikish, Chalitza?”

„Ja,” antwoordde zij, „want ik wensch opnieuw in het huwelijk te treden.”

Daarna knielde de vrouw voor den voet van Silberstein en met den duim en den voorsten vinger van haar rechterhand, begon zij de knopen van zijn schoenriem te ontbinden; dit was een moeilijk werk; toch werd de andere hand zorgvuldig van deze taak weêrhouden.

Menigmaal feilt eene weduwe in het volbrengen van dezen plicht, maar Betsy Rikish volbracht, na langen arbeid, eindelijk hare taak, en verblijd den schoen van des mans voet trekkende, wierp zij 't schoeisel op het platform. Silberstein ging zitten, de vrouw spuwde op de plaats waar hij gestaan had en riep uit in verrukking: „Ik ben vrij!” waarop haar zwager antwoordde: „Gij zijt vrij.”

„Gij zijt vrij!” riepen de twee getuigen. Hetzelfde werd daarna uitgeroepen door de vier oudsten. „O vrouw van Israel,” zeide de Rabbi, „gij zijt vrij!” Waarop de geheele vergadering het zwijgen brak, en overluid uitriep: „Betsy Rikish, gij zijt vrij!”

Hierna sprak de Rabbi den zegen uit, en de plechtigheid was teneinde.

Deze geschiedenis behoort thans onder de zeldzaamheden, maar zij bewijst dat de orthodoxe Joden nog vasthouden aan de oude leer.

Bij de plechtigheden waren nog enkelen, die meer van bijgeloof getuigen; deze zijn hier niet vermeld, omdat zij over de zaak zelf geen licht verspreiden.

ANTWOORD OP PRIJSVRAAG No. 2

„In welke dingen kan een jongmensch van Christelijken wandel een gepaste ontspanning na den arbeid vinden, of ook het middel om zijn vrijen tijd nuttig te besteden?”

Ik zou bijna geneigd zijn om kort en goed (?) te antwoorden: „Laat zulk een jongmensch lid worden eener Christelijke Jongelingsvereniging, of, wanneer er in de plaats zijner woning geene bestaat, trachten er eene te stichten, dan heeft hij terstond gepaste ontspanning en nuttige bezigheid (en aangename) tevens. Daar deze korte oplossing echter wel eens niet naar den zin der Redactie kon zijn, zal ik trachten met weinig woorden deze gedachte, toe te lichten en aan te vullen wat er aan ontbreekt.

Om zich te ontspannen moeten lichaam en geest rusten van den gewonen dagelijkschen arbeid; daardoor worden zij verkwikt en doen nieuwe krachten op voor de inspanning die weder zal volgen.

Hiertoe nu kan dienen alles wat men verstaat onder het woord „Sport,” als:

1. Beoefening der gymnastiek.
2. Wandelen.
3. Zwemmen.
4. Roeien, enz.

Al deze dingen kunnen, wanneer zij met verstand en mate beoefend worden, voor lichaam en geest nuttig zijn en bieden een gepaste ontspanning,

- a. wanneer het op een Godverheerlijkende wijze geschiedt;
- b. wanneer geen nuttiger en noodiger zaken wachten.

Deze ontspanning zal echter in de meeste gevallen niet voldoende blijken; ontspanning moet niet ont-aarden in ontzenuwing en hiertoe geraakt men licht wanneer slechts in de eerste plaats lichamelijke ontspanning gezocht wordt. Ook de geest, het verstand heeft behoefte om zich met andere dingen dan de alledaagsche bezig te houden. Ook hieraan moet dus voldaan worden. In de tweede plaats komen dus die zaken in aanmerking, die den geest verkwikken en versterken. En hieronder kan men m. i. rekenen:

1. De beoefening der muziek.
2. Het bestudeeren van die takken van wetenschap, waartoe men zich het meest voelt aangetrokken, b. v. letteren en talen, natuurkunde, geschiedenis enz.
3. Het bijwonen van leerzame lezingen, vergaderingen, enz.

Hoe mooi al deze dingen echter ook mogen zijn, toch zullen zij voor een oprecht Christen-jongeling nog niet voldoende wezen, want zijne ziel, hoe ook zijn verstand in vervoering moge geraken bij de aanschouwing van Gods werken of bij het hooren van Gods daden op allerlei gebied, zal toch steeds met kracht om geestelijk voedsel vragen en dit nu kan slechts geven:

1. Ernstige bijbelstudie en onderzoek der dingen die daarmede in verband staan.
2. Onderlinge bijbelbesprekingen.

Al de tot nu toe genoemde zaken hebben betrekking op den persoon zelf. Voor anderen kan hij nog nuttig werkzaam zijn:

1. Op de Zondagsschool.
2. door tractaatverspreiding.
3. door het inzamelen van gelden voor nuttige doeleinden, als: zending enz. in één woord, door deel te nemen aan den arbeid in den wijngaard des Heeren.

Nu weet elk, hoe weinig in het algemeen, van al deze dingen (sport misschien uitgezonderd) komt, wanneer iemand kameraden heeft, die evenals hij, zonder bepaald doel hun vrijen tijd doorbrengen: het voornaamste dat uitgevoerd wordt is hoogstens eens een boek lezen (?) maar meestal slenteren langs de straten. Even bekend is echter ook het feit, dat *die* jongelui, die lid zijn eener Chr. Jongelingsvereeniging, de meeste dier dingen betrachten. Immers hun leven in de vereeniging eischt het, en zij ontwikkelen zich zodoende naar ziel, geest en lichaam, ontspannen zich gepast en nuttig en zijn anderen ten zegen.

De bijbelbesprekingen, de onderafdeelingen voor verschillende doeleinden en de Zondagsscholen der Chr. Jongelingsvereeniging bieden voor *alle* jongemensen gepaste ontspanning na den arbeid en het middel om zijn vrijen tijd niet alleen nuttig maar ook aangenaam door te brengen buiten de Jongelingsvereeniging is het haast onmogelijk voor iemand van Christelijken wandel, zich zoo gepast te ontspannen en zijn vrijen tijd zoo nuttig te besteden.

Voeg hierbij nog, dat een werkelijk werkend lid der Chr. Jongelingsvereeniging voor vele verzoeken bewaard blijft en dat hij gelijkgezinde vrienden leert kennen, en men zou *bijna* durven zeggen: „alléén reeds en uitsluitend in een goed georganiseerde Chr. Jongelingsvereeniging, die hare leden vormt tot degelijke, denkende leden der maatschappij en levende, werkzame lidmaten der Gemeente van Christus, kan een jongmensch van Christelijken wandel een gepaste ontspanning na den arbeid vinden, of ook het middel om zijn vrijen tijd nuttig te besteden.

Ora et Labora. (J. VAN ZUIJLEN.)

Er is in dit opstel veel dat zeer goed mag heeten: beknoptheid, duidelijkheid en *juiste verdeeling van gedachten*. Ook blijkt dat de schrijver een goed begrip heeft van een Christelijke Jongelingsvereeniging en haar doel kent.

Alleen is het o. i. slechts, als 't niet anders kan, goed te keuren, dat de Christelijke Jongelingsvereeniging Zondagsscholen *sticht* en *onderhoudt*. Veel beter is het, als *dat* door anderen geschiedt en de jongelingen zich dan geven als arbeiders. Zijzelf varen daar ook het best bij, en zij dragen geen last die voor de schouders van meer gevorderden in jaren beter past.

Vriend Van Zuijlen heeft echter overigens het

voorbeeld gegeven van zakelijke, duidelijke behandeling van een onderwerp. Ook stijl en taal zijn loffelijk.

UIT HET LEVEN.

Een vrouw die wat »mans» was.

Zekere Evan Adams, een zeer wonderlijk persoon, overleed onlangs te Mount Pleasant in den ouderdom van 76 jaren, in hetzelfde huis waar hij geboren werd.

Ongeveer tien jaren geleden overleed zijne vrouw. gedurende het eerste jaar na haren dood nam hij zijn eigen huishouden waar, maar kreeg het toen in het hoofd om een huishoudster te huren. Een huishoudster te krijgen, ging gemakkelijk genoeg, maar om een huishoudster te houden, daar zat de kunst in, en die kunst was Adams niet eigen. De eerste was er dan ook pas een dag of wat, of er ontstond tusschen haar en den neteligen huisbaas reeds een oorlogsleven, met het gevolg, dat zij hare biezen oppakte en „den grommer in grommende eenzaamheid achterliet.”

Zoo ging het: de een kwam en de andere ging, totdat hij in een tijdsverloop van ruim negen jaren, een 187tal vrouwelijke bedienden in zijn huis had gehad en verjaagd. De laatste echter, een betrekkelijk jeugdig meisje, was hem te veel mans. Zooals met al haar voorgangsters, kreeg hij ook met haar verschil. Zij was er echter een die den leeuw in zijn hol aantastte, met het gevolg dat Adams zijn huis uit, in een kerseboom gedreven werd.

Het meisje noodzaakte hem den geheelen dag op de takken van dezen boom te vertoeven. Toen de avond begon te dalen, en na eerst alles in huis kort en klein te hebben geslagen, gaf zij hem verlof om weêr op vasten grond te stappen, nam toen haar ontslag en vertrok. Sedert deze ondervinding heeft Adams het niet meer gewaagd iemand als huishoudster te nemen. Hij was voor goed van zijn „huishoudster-mania” genezen.

CORRESPONDENTIE.

Naar aanleiding van verschillende brieven om inlichting inzake het geneesmiddel tegen de tering, dat in een vorig nr. werd vermeld, *herhalen* we den raad: Raadpleeg vooraf een geneesheer; die zal ook de verdere inlichtingen het best kunnen geven. — Een onzer vrienden deed zoo, en het bleek toen al aanstonds dat het verkeer zou zijn maar op eigen gelegenheid eens een proef te nemen.

geïllustreerd Tijdschrift voor
Neerlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

Aan onze Lezers.

Nog een paar maanden en het jaar zal ten einde zijn. Dan beginnen we, zoo het Gode behaagt, een nieuwen jaargang, *den elfden* reeds.

Toen we met ons tijdschrift aanvingen, een proef namen, hadden we niet durven verwachten dat het tot zooveel levensjaren komen zou. Een blad toch dat geen onzeker geluid laat hooren, als 't de waarheid geldt en het heil dat in Christus is, heeft al aanstonds het wantrouwen en de vijandschap te vreezen dergenen die buiten God leven, althans met Hem niet rekenen. Zij laten zulk een blad voor wat het is; en daar 't nu altijd een kleine schaar is die 's Heeren wegen liefheeft, vergeleken met de kinderen der wereld, en dat klein getal nog weder „niet vele rijken, niet vele edelen telt” heeft een blad als het onze uiteraard soms moeite het hoofd boven te houden. Dat hebben we vaak uitgesproken en doen we ook nu.

Waarom?

Allereerst opdat elk lezer het wete en inziet.

Ten tweede, omdat het voor ons hoogst moeilijk, voor de lezers echter ZEER GEMAKKELIJK is, iets te doen, opdat *Excelsior* niet alleen nog lang voortbesta, maar dit ook doe met wat minder bezwaar.

Is het wezenlijk zoo moeilijk een woordje te spreken om b. v. iemand *terug te houden* om te bedanken?

Is het *bij goeden wil*, niet te doen een of meer personen op te wekken op het blad *in te teekenen*?

Vrienden laat ons 't althans beproeven.

Van enkele zijden ontvingen we opmerkingen, die strekten om in ons blad dit of dat op te nemen of meer voorop te plaatsen. We ontvingen die met veel dank. Voorts noodigen we nu, *eer de nieuwe jaargang begint*, onze vrienden dringend uit, lezers en lezeressen, om zoo zij in zake dit blad een wensch of een opmerking hebben, welke ook, ons die meê te deelen.

We wenschen weder een plan voor het volgend jaar vast te stellen. Doch gaarne ontvingen we vóór dien tijd wat men meent te moeten zeggen. Later hebben we de gelegenheid tot verdere mededeelingen.

Doe intusschen elk die lust heeft wat hij kan om „Excelsior” te doen wezen een tijdschrift dat door velen gelezen, en geve het God, velen ten zegen zij.

De REDACTIE.

„GEEFT GIJ HUN TE ETEN.”

De apostelen, door den Heere Jezus paarsgewijze het land doorgezonden om het Evangelie te prediken en in zijn naam wonderen te doen, hadden hunne

reis volbracht. Zij keerden allen tegelijkertijd tot Jezus weder en boodschapten hem wat ze geleerd en gedaan hadden.

Rustig en geschikt om een behoorlijk verslag van hun reizen te doen, was de gelegenheid niet. Velen kwamen en gingen en zelfs was er voor Jezus en zijne apostelen geen tijd om te eten.

Van onzen Heiland lezen we nauwelijks een enkelen keer dat hij rustte. Zijne spijze was het doen van den wil zijns Vaders; zijne rust was meermalen een nacht doorgebracht in het gebed; zijn leefregel: „Mijn Vader werkt tot nu toe, en ik werk ook!” Zijn devies: „Ik moet werken zoolang het dag is; de nacht komt, waarin niemand werken kan!” Maar van zijne discipelen vergde hij zoo onafgebroken werkzaamheid niet. „Komt gijlieden hier in een woeste plaats alleen, en rust een weinig.”

Derhalve voeren de Heere en zijne discipelen het meer van Gennesareth over naar een onbewoonde plaats in de nabijheid van Bethsaïda, waar niets hunne rust kon storen. Onder „een woeste plaats” moet men niet verstaan een plek waar niets groeit, maar slechts een plek, waar geen menschelijke woning staat.

De poging om zich aan de volksmenigte te onttrekken, was echter vergeefs. Nauwelijks zag de schare hen heenvaren of ze herkende hem en giste waarheen de reis was. De geheele groep liep langs den oever daarheen, zich op de reis vergrootende met verscheiden inwoners uit de steden, die zij door of langs kwamen. Vroeger dan het scheepje kwamen zij aan op de plaats, die Jezus voor zijn doel gekozen had.

De rust was daardoor, tenminste in den vorm, dien de discipelen zich voorgesteld hadden, gestoord, maar deze stoornis verstoorde den goeden Herder niet. Hij zag dat die duizenden menschen waren als schapen, die geen herder hebben. Een schaap, dat zijn herder ontloopt, verdient bestraffing. Maar de ware herder zoekt het met levensgevaar, neemt het in zijn armen en brengt het in de kooi terug zonder verwijten. Hoeveel te meer wordt hij met innerlijke ontferming bewogen over schapen, die betrekkelijk buiten hun schuld dwalen, omdat ze geen herder hebben! Jezus ging uit en besteedde den geheelen dag om hen „vele dingen te leeren” en „hunne kranken te genezen.”

Tegen den avond achten de discipelen het noodig voor de rust van hun Meester te zorgen; misschien zichzelf daarbij niet over het hoofd ziende. Ze komen tot den Heere, zeggende: „Deze plaats is woest (eenzaam) en de tijd is voorbijgegaan (de dag is gedaald) laat de scharen van u, opdat zij heengaan en zichzelf in de omliggende vlekken spijze koopen, want zij hebben niet wat zij eten zullen.”

Maar Jezus zeide tot hen: „Het is hun niet van noode heen te gaan; geeft gij hun te eten!”

Men moet dit woord niet vergeestelijken. De

geestelijke ondergrond van zijne woorden heeft de Heere Jezus den volgenden dag zelf te kennen gegeven. In dit bevel van den Heere aan zijne discipelen en de gebeurtenis, die daarop volgde, ligt geen wenk voor Evangelisatie, maar een vingerwijzing voor de houding van zijn discipelen ten opzichte van die omstandigheden des levens, die we met één term noemen: de sociale kwestie. De Heere Jezus vraagt niet: „Kunt gij hun niet te eten geven?” maar zegt eenvoudig: „Geeft gij hun te eten.” Ze behoeven niet heen te gaan om te koopen; gij kunt zelf in hun behoeften voorzien.

Den wenk, die hierin lag, begrepen de discipelen niet. De Heere Jezus vroeg Philippus: „Vanwaar zullen wij brooden koopen, opdat dezen eten mogen?” Ja, die vraag is op gewoon menschelijke wijze niet te beantwoorden. Maar dat komt omdat ze daarvoor ook niet gesteld is. Als 't op *koopen* aankomt is de een even rijk — of liever even arm — als de ander. De schare wist niet hoe zij aan geld zou komen om brood te koopen. Ze wist wellicht niet eens hoe ze den weg zou afleggen naar de nabijzijnde dorpen, waar (misschien!) brood genoeg te krijgen was. En zooveel geld had Jezus met de twaalfen ook niet om zelfs karig in de behoefte te voorzien. Alsof 't een onbereikbare schat ware, roept Philippus uit: „Voor twee honderd penningen is niet genoeg, opdat ieder ook maar een weinig neme.” Volkomen juist. Spurgeon heeft uitgerekend dat er voor de 1400 millioenen menschen, die de aarde bewonen, nooit langer dan voor 15 maanden voedsel groeit, zoodat, wanneer de groei-kracht en de vruchtbaarheid slechts betrekkelijk korten tijd ophouden, alle menschen hetzelfde zouden moeten zeggen als Philippus. Maar Johannes teekent in zijn Evangelie aan dat Jezus zijne vraag aan Philippus deed, *hem beproevende*, want hijzelf wist wat hij doen zou.

Dat is de levensgeschiedenis van al Gods kinderen, hetzij ze brood voor zichzelf behoeven, hetzij ze geroepen worden om anderen te voeden „Vanwaar zullen wij brooden koopen?” is steeds de vraag. En het antwoord luidt: „We zijn nog niet aan die vraag toe, want het geld om te koopen is er niet eens!” Niemand kan in zijn eigen onderhoud voorzien. En daarom zwoegen en zorgen de heidenen en zij die met de heidenen gelijk staan, doch in de wandeling niet zoo genoemd worden, zij die geen Vader in den hemel kennen: „Wat zullen we eten? Wat zullen we drinken? Waarmede zullen we ons kleeden?” Maar de Heere Jezus belooft zijn discipelen *niet*: gij zult altijd het geld hebben om te koopen;” doch: „Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid, en al deze dingen zullen u in den schoot geworpen worden.” En dat zegt de Heere omdat hij „zelf weet wat hij doen zal.” Vraagt hij: waar zullen we koopen? dan is het alleen om te zien welk antwoord deze vraag uitlokt. Overigens had Philippus aan de vraag zelf reeds kunnen hooren

dat ze een *beproeving* was, indien hij slechts ooren gehad had om te hooren. Of zou de Heere Jezus, die over leven en dood beschikte, die de ziekten als slaven gebod, die den duivelen onweerstaanbare bevelen gaf, moeten vragen: „Waar zullen *wij*, waar zal *ik* brood *koop*en?”

Een der getrouwste discipelen van Johannes den Dooper was Andreas, de broeder van Simon Petrus geweest. Nog vóór het optreden van den Messias had hij het woord van zijn meester gehoord en verstaan en was tot Jezus gegaan om met hem kennis te maken en dadelijk „dien dag bij hem te blijven.” Spoedig daarop had hij zijn broeder Simon tot Jezus gebracht en zichzelf nauw bij den Heiland aangesloten. Was hij een der eersten geweest, die zich aan Jezus overgaven, ook thans was hij het, die het eerst iets begreep van hetgeen deze zou gaan doen. Het „hoe” verstond hij niet. Maar hij wist door het geloof dat indien men Jezus slechts zonder stoornis liet begaan, alles tot een heerlijk einde zou komen. Zonder dralen mengde hij zich dus in het gesprek en zeide: „Hier is een jongken, dat vijf gerstebrooden heeft en twee vischjes.” Die mededeeling was de eerste wankelende schrede op den weg des geloofs, maar niet zonder struikeling, want hij kon zich niet onthouden in één adem er bij te voegen: „Maar wat zijn deze onder zoovelen!”

Kunt ge het er meê doen? wil hij vragen; of kunt ge niet?

Maar nauwelijks geeft de Heere verder inzage van zijne plannen, of het geloof ontwaakt en wordt werkzaam. „Brenge mij dezelve hier!” luidt het bevel. En zij brengen ze. „Doet de menschen bij groepen neêr zitten in het groene gras.” En bij groepen van vijftig nemen de gasten plaats onder leiding der discipelen.

Valt hier niet velerlei op te merken? Ten eerste zien we ook hier het moment, dat bij alle wonderen valt te bespieden, waarin het geloof van des menschen zijde zoo werkzaam moet optreden, alsof het alles doen kan, terwijl het tevens tot de overtuiging komt dat het niets aan de zaak helpen kan. De brooden en visschen worden niet rondgedeeld indien ze niet eerst gebracht worden. Zonder brooden en visschen geschiedt het wonder evenmin. Maar het geloof moet komen en het bagatel, dat voorhanden is, brengen alsof het volkomen voldoende ware. Door het in handen van Jezus te stellen, erkent het: daar *is* het ook volkomen voldoende; dáár, maar bij mij niet”. Zonder die erkenning zou niemand gegeten hebben.

En ten tweede: niet alleen de discipelen moesten dat toonen maar ook het jongken, dat de eigenaar der spijs was, moest het door daden uitspreken:

„Ik ben slechts de *tijdelijke* schatbewaarder.” Hij moest er afstand van doen. De gedachte kon bij hem opkomen: Die zijn weg; die worden misschien in dien kleinen kring alleen gebruikt”. Dezelfde proef als Elia op Gods bevel de weduwe van Sarphat liet ondergaan: „Bak van de laatste olie en het laatste meel eerst een koek voor mij.”

En ten derde: de zaak wordt georganiseerd. Er zal maar niet een spijsuitdeeling plaats hebben, waarbij de gasten nauwelijks weten van wien ze de spijze hebben. Daar wordt maar niet wildweg rondgedeeld. De Heere Jezus regeert en regelt de zaak. In groepen van vijftig worden de gasten afgedeeld. Ze moeten eerst ordelijk zitten. Als allen gezeten zijn, moet er volkomen stilte zijn. Een dankgebed wordt uitgesproken. Of eigenlijk gaat de Heere niet voor in het gebed, maar hij „zegt brood en visch.” Hij zegt en deelt rond. Er heerscht geen soort van communisme, waarbij hij het jongskens diens eigendom afneemt en het aan allen gezamenlijk uitdeelt. Neen, hij heeft als eigenlijke eigenaar de hand op de spijze gelegd; hij zegt ze ter vermeerdering; hij spijzigt. De vijfduizend verdeelen niet onder zijne leiding onderling; ze zijn van den Heere afhankelijk. En ze ontvangen hun aandeel niet van hem rechtstreeks. Zijne discipelen zijn de kern van het zout der aarde, van het licht der wereld. Jezus wist wat hij doen zou, en wat hij zou doen was niet alleen voorzien van lichamelijke spijs. Daar zou en voor de discipelen en voor de gasten een les opvolgen; voor de discipelen een wonder, en voor de gasten een gesprek over het ware brood. De discipelen moeten zijne handlangers zijn, zooals de hoogepriester zijne priesters had, die zonder hem niets waren, maar in hem het ambt volkomen hadden. Zoo ook hier: Jezus schiep de spijze door vermenigvuldiging en de discipelen deelden ze uit. Hij brak en gaf de brooden aan de discipelen en dezen gaven ze aan de scharen, en zij aten allen en werden verzadigd. Van de schare wordt slechts orde gevorderd; meer niet.

Schitterend wordt het geloof bekroond. Allen worden verzadigd niet alleen, maar twaalf volle korven brood worden opgezameld zoodra de maaltijd afgelopen is, en ook van de visschen blijft overschot. „Opdat er niets verloren ga.” zegt hij, die in het oneindige overvloed kan scheppen. Want zoowel de verkwisting zijner gaven als de gierigheid is bij hem gehaat.

Een schat van heerlijke lessen heeft de Heere Jezus in dit wonder aan zijne geloovigen gegeven. Een schat van lessen, die hun antwoord geeft op allerlei vragen omtrent hunne verhouding tot het maatschappelijk leven en de sociale kwestie van alle eeuwen. Maar hij gaf die niet denzelfden dag. Zoodra de spijziging was afgelopen en Jezus de schare van zich gelaten had, dwong hij zijne discipelen af te varen naar de overzijde, in het donker, alleen. Hij zelf klom op den berg om te bidden.

Zoowel de discipelen als de schare hadden noodig dat ze *alleen* waren, dat de beteekenis van het wonder bij hen doorwerkte en tot klaarheid kwam. Ware dat niet geschied; zij zouden ook een broodkoning in hun Meester gezien hebben, evenals de schare.

Ook voor ons — want we zijn niet beter dan zij — is het noodig de *geheele* geschiedenis te doorlezen en niet slechts uit de eerste helft de leering te putten die er in opgesloten ligt. Laat ons dus het vervolg later met elkander lezen.

W.

ONS VOORGESLACHT IN DEN VREEMDE.

't Is reeds jaren geleden, dat we aan de oude Nederlanders in Amerika artikelen wijdden; nog niet zoo lang, dat we uitvoerig spraken over hen die veel later van hier naar de Nieuwe wereld trokken: nu een halve eeuw geleden.

Een dame, wier naam aanduidt dat zij uit een zeer oud, welbekend geslacht onder de Nederlandsche Amerikanen stamt — Gertrude L. van der Bilt, (men weet hoe hooge plaats de Van der Bilts in de Unie innemen) — heeft onlangs aan ons voorgeslacht aldaar, aan haar „Nederlandsche voorvaderen” eenige opstellen gewijd, die waard zijn ook door niet Engelsch lezenden gekend te worden. We deelen er hier een en ander uit meê. Het loont de kennismaking.

De schrijfster begint met een vriendelijk verzoek om „een plaats bij den haard, om zoo te spreken, waar wij kunnen praten over de vroegere nederzettin- gen, en wandelen rondom de familie-overleveringen.”

„Deze oude manieren en gewoonten zijn,” zegt zij, „nu bijna vergeten, en dat is goed ook, omdat zij niet overeenkomen met het leven van dezen tijd, maar toch doet het ons goed te gedenken wat onze voorouders gezegd en gedaan hebben in het lang verleden. Het is gelijk het gezicht van een tuin in den winter, waar wij de bladen vinden van bloemen vroeger zoo schoon, maar nu verwelkt en droog om nooit weder levend te worden, hoe de zon ook hare stralen moge nederschieten.

Hebt gij u nooit verwonderd waarom onze voorouders naar dit land kwamen? Ik wel. De Engelschen kwamen naar Amerika om godsdienstvrijheid te genieten; de Zweden om burgerlijke vrijheden en voordeelen. Maar Nederland ontnam zijnen burgers deze uitvluchten. Zij werden niet vervolgd of uitgedreven; daar was geen plaats of land op aarde, waar meer godsdienstige en burgerlijke vrijheid heerschte, dan in dat kleine, driehoekige landje dat zij hun vaderland noemden. Daar hadden zij goede scholen voor hunne kinderen, vrijheid van godsdienst, schoone, goed ingerichte kerken, vriendelijk verkeer en welingerichte woningen. Wat was de beweegreden om zoovele gevaren te trotseeren?

Wij zijn blijde dat zij hier kwamen. Maar, *waarom*

kwamen zij? Het is juist zoo, alsof wij het in het hoofd zouden krijgen om naar Palagonië of Zululand ons metterwoon te begeven. Wij zouden in dit geval nog het voordeel hebben goede stoomschepen te vinden om ons daarheen te voeren, en vele gemakken op reis te hebben. Maar, denkt eens, om weken achtereen op en neer te dobberen in die oude Hollandsche scheepjes, die door de woeste golven heen en weder geslingerd werden, terwijl zeeziekte de passagiers bijna radeloos maakte. In deze omstandigheden hadden zij geen chinaasappelen, citroenen of andere versnaperingen om hen te verwikken. Och lieve! het moet akelig geweest zijn niets dan gezouten spek, scheepsbeschuit en andere gewone scheepskost aan arm Jannetje en de kleine Seitje, en den door heimwee bevangen Hans, en, misschien wel aan grootvader en grootmoeder, die daar zuchtende in hunne kooien neerlagen, als teerkost aan te bieden.

Denkt eens aan die weken van ellende, vergeleken bij den tegenwoordigen tijd, waarin men de reis, vergezeld van alle soort van geriefelijkheden, in van zes tot tien dagen, afleggen kan! Denkt er eens aan, herhalen wij. Onze goede Hollandsche moeders en vaders konden in de verte niet denken of droomen van al die gemakken en genoegens, die nu bijna algemeen genoten worden. Die gemakken waren zelfs buiten bereik van hunne Excellentien de Prinsen van Oranje-Nassau en de Hoogmogende Heeren der Staten-Generaal. Hoeveel minder dan van Klaas en Hendrik, van Jannetje en Fennetje en de andere gezonde kinderen die zij meebrachten van Amsterdam, Delft, Utrecht en Leiden.

Denkende over dit alles en hoe zij kwamen, blijft er veel raadselachtigs voor ons over. En zij kwamen maar zoo niet, zonder vooraf te overdenken wat zij deden of wat zij begonnen. Onbezonnen handelen was niet eigen aan het karakter van onze voorouders. Ik durf beweren dat zij het bespraken weken tevoren, als zij elkander ontmoetten op de markt of bij de kerk. Misschien wel bij de deur van de groote St. Laurenskerk te Rotterdam, werd er gefluisterd, dat Joost en Jannetje, pas gehuwd, met het eerste schip het beste zouden vertrekken, om zich aan de rivier, ontdekt door Hendrik Hudson in de Nieuwe wereld, neer te zetten. Of, wachtende op het beginnen van den dienst in de Domkerk te Utrecht, vertelde Klaas, dat de juffrouw een brief ontvangen had van haar zoon, Evert, die ook daarheen gereisd was, naar het eiland Nassau; dat het een zeer goede plaats was en dat de meest vruchtbare landerijen bijna voor niets te verkrijgen waren. Deze brief, op grof, geel papier geschreven, was gegaan van hand tot hand — van de Kouwenhovens tot de Wyckhoffs, de Lotts, de Van Wyks, de Verbrants, de Tenbroeks, de Van der Veers, de Van Warts, de Van Wickelins, de Van Brunts, en al de Vans in Noord-Holland, totdat

hij zijn einde bereikte aan het Kanaal te Amsterdam en groote schade aanrichtte, als het schade kan genoemd worden, omdat hij het volk graag maakte om van de voordeelen gebruik te maken, die de West-Indische Compagnie aanbood om eene boerderij te nemen in de Nieuwe wereld.

Hoop op beter rijst altijd op in de menschelijke natuur, zelfs in het stadige Holland. En vaders en moeders begonnen te denken, dat hun kleine Annetje, en Trijntje en Bram en Dirk, misschien, wanneer zij groot werden, meer vooruitzicht zouden hebben in Nieuw-Amsterdam of het Fort Oranje, of op de welige graslanden aan de groote rivier. Dus stemde de moeder ten laatste toe ter wille van de kinderen — zooals altijd — en vader telde uit de groote kist de opgegaarde goud- en zilverstukken, en zij namen passage in de „Gouden Otter” of de „Gouden Bever” of de „Bonte Koe”, dat waren de gewone namen van de schepen in dien tijd.

Wat een verschil moet het voor hunne oogen geweest zijn.

Daar in Holland de kanalen, de dijken, de windmolens, het gestadige vechten tegen overstromingen van rivieren en tegen de bruischende baren van de onstuimige Noordzee, waar waterpompen om het altijd dreigende water uit en het land boven te houden, gezien werden. Daar waren altijd gelegenheden om de zee te bevaren, rondom de wereld te reizen, en het leven van matroos werd aangeboden aan alle jonge lieden van onderneming, dien het stille landleven niet beviel.

In Amerika was dat alles anders. Het land, dat zij zich hier aankochten, moest bebouwd worden, als zij wat te eten wilden hebben. Hunne huizen moesten zij zelf bouwen en omheinen, als zij veilig wilden zijn voor de aanvallen van de Indianen. Indien sommigen dachten, dat zij hier een lui leven konden hebben, dan waren zij mis, daar de wetten er toe leidden om nijverheid aan te moedigen, want reeds in 1659 was de order van den Hoogwaardigen Heer, Directeur-generaal van Nieuw-Nederland, dat iedereen, wie hij ook zijn mocht, verplicht was om zijn land te bebouwen en er op te wonen, op straffe, in geval van nalatigheid, zijn eigendomsrecht te verliezen. Ik merk dat zij in dit land medebrachten hun onafhankelijken geest en het karakter, dat gevoed was in hun harten strijd en hun kampen voor de vrijheid, wat uitkwam in hun verzoekschrift, reeds in 1649 gedaan aan de Staten-Generaal, waarin zij klagen over de harde handelingen van de West-Indische Compagnie. Zij vragen om een burgerregering te hebben zooals de goede regering, die zij in Nederland hadden gekend.

Nu, is dit niet karakteristiek? Zij beginnen terstond te protesteeren tegen de minste inkorting of besnoeiing van hunne rechten, en tegen 't opbrengen van accijns aan die niet al te milde West-Indische Compagnie. En wat denkt gij is hun motief, waar-

mede zij hun verzoek aandrongen bij hunne Hoogmogenden? „Wij bidden en hopen,” zeggen zij, „dat de naam van Nieuw-Nederland *en de bekeering van de heidenen* (Indianen), dat zeer behoorde bevorderd te worden, door UEd., zal ter harte genomen worden.”

Door dit alles komt duidelijk uit dat hun vroege, publieke handelingen strekten om te verkrijgen een „goede regeering gelijk in het oude vaderland.” En zij dringen hun verzoek aan met te wijzen op de noodzakelijkheid om tegelijk werkzaam te wezen tot bekeering der heidenen. Daar ontdekken wij dien geest der zending, die altijd een karaktertrek van onze Gereformeerde Hollandsche kerk geweest is.

In 1604 werden voorstellen gedaan om een West-Indische Compagnie op te richten. Een weinig later werden er afgevaardigden van de Staten van Zeeland gezonden om te overleggen met afgevaardigden van Amsterdam, Dordrecht, Delft, Rotterdam, Haarlem, Leiden en andere Hollandsche steden, om een „contract-verzoekschrift” op te stellen en dit den heeren Staten-Generaal voor te leggen. De handel van deze maatschappij of Compagnie moest zijn voor den tijd van zes en dertig jaren, langs de kusten van Afrika, van den kreeftskeerkring tot de Kaap De Goede Hoop, en langs de Amerikaansche kusten van de Straat van Magellaan tot Newfoundland.

Deze lange kustlijnen gaven overvloedige gelegenheid voor onze ondernemende voorvaderen om hun geluk op zee te beproeven. Maar het was niet voordat Hendrik Hudson in 1609 met zijn schip, „de Halve Maan”, de groote rivier van Nieuw-Nederland ontdekte en opvoer, dat de aandacht er bij bepaald werd om dit gedeelte van de Nieuwe wereld door verhuizers uit het vaderland te laten innemen. Het beheer-contract der West-Indische Compagnie werd eerst in 1621 verkregen; twee jaar later toog men aan het werk.

De Fransche Hugenoten vestigden zich op Long Island in 1624. Door huwelijken met hunne bureu, de Hollanders, werden zij bijna één met hen, zoodat wij nu de afkomst leeren kennen van de Fransche namen, als b. v. Rappalje, Messerole, Dubois, Messerian, Durjee, Debevoise, De Forrest, en misschien ook Cortelyou. Dezen zijn allen afstammelingen van de Hugenoten en hunne Hollandsche bureu. In 1626 werd het eiland Manhattan (waar nu de groote stad New-York staat) gekocht voor de som van 60 gulden, of 24 dollars. In 1630 stichtte Killiaan van Rensselaar een kolonie nabij waar nu Albany is, en andere nederzettingen volgden spoedig in die streken.

Al deze nederzettingen verkeerden weldra in een hachelijken toestand. De West-Indische Compagnie openbaarde een tirannieke macht, afgewisseld met schandelijke verwaarloozing van de belangen der overgekomenen, zoodat velen den moed opgaven en hun getal afnam. Daar kwamen oneenigheden bij, omtrent

de grensbepalingen, en de invallen en rooverijen, door de Indianen gepleegd, hielden hen in een staat van voortdurende ongerustheid. Gouverneur Kieft beging de dwaasheid van de Indianen schatting te vorderen, en een lange en verwoestende opstand was het gevolg. Een geslepen Indiaan van Haverstroo (een plaatsje aan de rivier) had de wilden weten over te halen om een opstand te verwekken en al de Hollanders te vermoorden. De Wappingers (een Indianenstam) die langs de rivier woonden — omtrent halfweg tusschen Manhattan en Fort Orange (Albany) — met wie de Hollanders nog nooit eenig verschil gehad hadden, waren nu de eersten om vijandelijkheden te beginnen.

Onder al deze moeilijkheden en grieven deden de kolonisten een beroep op de Staten-Generaal. Hunne klachten waren hartroerend. Onder meer schreven zij: „Ons vee wordt verbrand en gedood, en de dieren die daaraan ontkomen, moeten naar het fort gebracht worden, waar ze, door gebrek aan voeder in den winter omkomen, of terstond moeten geslacht worden. Ook onze huizen zijn voor het meerendeel afgebrand of verwoest, en, die nog staan, zijn elk oogenblik in gevaar van door de wilde Indianen in brand gezet te zullen worden. Ook wordt ons volk, dan eens hier en dan eens daar, door de Indianen, in huis of op het veld vermoord. Graan en andere veldvruchten worden verbrand en zeer weinig kan men behouden. Geen voor kunnen wij dezen herfst ploegen. Als wij al eenige levensbehoeften konden kopen van de Engelschen, ten Oosten van ons, dan zouden wij toch niet weten, hoe wij, arme menschen, het konden betalen.”

In een ander betoog aan de H. M. heeren pleitte men op deze wijze om hulp: „Dagelijks worden onze mannen en vrouwen door deze barbaarsche wilden omgebracht. Met moordbijl en „tomohawk” worden de kinderen op de armen der ouders doodgeslagen, of men voert ze in gevangenschap weg. Wij, zoozeer in ellende gedompeld, moeten met onze vrouwen en kinderen, die ons nog zijn overgebleven, in armoede in de nabijheid van het fort verblijven, en ook daar zijn wij niet veilig. Wij komen tot u, u verzoekende om Godswil, ons uit dezen benarden toestand te verlossen. Zendt ons bij de eerste gelegenheid zoodanigen onderstand, dat wij met onze vrouwen en kinderen geen prooi worden van deze onbarmhartige, wilde heidenen. Wij hebben ons lieve vaderland verlaten, en indien de Heere onze vertroosting niet geweest ware, zouden wij in onzen druk al lang zijn vergaan.”

Mijn waarde broeders en zusters van Hollandsche afkomst, zoo roept de schrijfster uit, is dit niet meelijwekkend? De West-Indische Compagnie was alleen bedacht om fortuin te maken in den pelshandel, dien zij met de Indianen dreef, en liet de arme kolonisten aan hun lot over. Groote ellende en lijden was het gevolg. De Compagnie zocht geenszins den

voorspoed en de welvaart van Nieuw-Nederland, maar beoogde alleen het voordeel verbonden aan den handel met de Indianen. Ook de Indianen begrepen dat spoedig, en begonnen zich meer en meer te verstouten, zoo zelfs dat zij de Hollanders bespotten en plaagden, toen zij zagen dat op hun noodgeroep geen hulp kwam opdagen, hun toevoegende, dat zij geen opperhoofd of koning hadden, het oog hebbende op den republikeinschen regeeringsvorm in het vaderland.

Nu, dit volk dat zulk een noodgeroep, als uit wanhoop geboren, opzond naar het vaderland, dat waren uwe en mijne voorouders. Het komt mij voor, dat wij somwijlen vergeten wat onze voorouders hebben geleden en getrotseerd, om ons zulk een schoone erfenis na te kunnen laten. Wij zijn omringd van al de genoegens en welvaart van dit leven, dat tot ons gekomen is als een gevolg van hun geduld en volharding. Wij zien op naar dien schoonen toren op de kerk aan de 48ste straat te New-York, en wij bewonderen en prijzen hare netheid en schoonheid van binnen; ook de schoone kerk aan de 29ste straat vergete men niet. Ook mogen de schoone kerken te Brooklyn, de riviersteden in Albany en Westelijk New-York, gerustelijk genoemd worden. Wij zijn gelukkig en vroolijk in onze schoone huizen in de Staten New-York, New Jersey en Pennsylvanië, maar wij kunnen ons nauwelijks voorstellen dat wij dit verkregen hebben door het lijden en het bloedvergieten, waaruit het hierboven aangehaald noodgeschrei ontstond.

Wij hebben het aan de geschiedschrijvers van Nieuw-Engeland te danken, dat de heldendaden der Hollanders op de geschiedrol dezer natie staan opgeteekend. Ons volk schijnt bijna onverschillig te zijn, zoo weinig als er van gemeld wordt. Het lijden en de ontberingen van de Puriteinen en Pelgrims ¹⁾ worden uitgemeten en vergroot. Wij bewonderen hunne heldendaden, als wij lezen wat zij geleden hebben, en met recht, want zij zijn het waardig. Maar ons volk heeft ook geleden, en gaf blijken van geduld, volharding en heldenmoed, juist zoowel als het volk van Nieuw-Engeland, die, gelijk Mevr. Hemans ²⁾ schrijft, „zongen temidden van den storm, aan de woeste en rotsachtige kusten van dat land.”

Ongetwijfeld heeft ons volk op deze onze kusten gezongen. Ik kan mij niet voorstellen waarom zij het niet zouden gedaan hebben, hoewel er zoo weinig van gezegd is. Zij hadden ook stemmen om te zingen, juist zoo goed als de Pelgrimvaders. Ik twijfel er niet aan, of zij hebben hunne Psalmboeken terhand genomen en hebben den 46sten Psalm gezongen, of hun geloof uitgedrukt door dat schoone oude gezang aan te heffen:

¹⁾ Die uit Engeland naar Nederland en vandaar naar Amerika weken.

²⁾ Een Engelsche dichteres uit later tijd.

„Daar de top is van genade,
Hier 't begin van heerlijkheid;
Hier wij loven vroeg en spade,
Dáar in zaal'ge eeuwigheid.”

En daar zij zulke goede longen hadden, die oude Hollanders, durf ik beweren dat „de sterren en de zee” hun Hollandsch gezang juist zoo goed hoorden als dat van de Pelgrimvaders, en dat de melodie van hunne gezangen zoo goed was van den een als van den ander. Maar Mevr. Hemans zong niet van ons, gelijk zij deed van de „Bannelingen,” die „hun scheepje ankerden” en „hun gezangen zongen, waar de door den wind geschudde pijnboomen in het woud hun geluid gaven,” enz. En zoo werden onze heldendaden verzwegen en niet gemeld, en dat behoorde toch ook, en zou ook zeker gebeurd zijn, hadden wij er maar wat meer lawaai over gemaakt. Maar het was zoo, onze voorouders gingen tewerk, leden geduldig, en zeiden weinig omtrent hunne heldendaden, en dat is zooals wij, Hollanders, gewoonlijk doen.

DE ISLAM.

De drie groote groepen van nog ongekerstende volken zijn de Chineezers, de Hindoes en de Mohammedanen. Dezen tezamen vormen de groote massa, die buiten het Evangelie leeft, en maken tevens bijna *de helft* van het menschelijk geslacht uit.

Het is niet gemakkelijk zich een rechte voorstelling te maken van de uitgebreidheid van het Mohammedanisme. De Halve Maan is oppermachtig over geheel Westersch Azië, beheerscht omstreeks de helft van de bevolking van Afrika, een vierde van Indië, en volgens sommige statistieke opgaven is elke tiende Chinees een Mohammedaan. Men berekent, dat er in Azië 133.000.000 Mohammedanen zijn, in Afrika 70.000.000 en in Europa 6.000.000.

Dit maakt het getal Mohammedanen in heel de wereld tot 209 millioen!

In Afrika is minstens een derde, en volgens Dr. Cust, de helft van de bevolking Mohammedaansch. Reeds duizend jaren lang heeft het geloof van den Koran — het heilige Boek der Mohammedanen — zich aanhoudend zuidwaarts uitgebreid en beheerscht nu de massa grootendeels tot aan de Congo en Zambesi in Afrika. De groote Mohammedaansche Universiteit gevestigd te Caïro in Egypte, telt tienduizend studenten, verzameld uit de verstgelegen deelen der wereld, en honderden van onderwijzers.

Onderscheidene provinciën in het Westen en Zuiden van China zijn grootendeels bevolkt met Mohammedanen, alsmede sommige van de groote steden langs de kust. Pekin bevat niet weinig moskeeën (Mohammedaansche tempels). Niet lang geleden brak er onder deze groep van des keizers onderdanen, een algemeene opstand uit, welke eerst na jaren van

oorlog en vergiëting van veel bloed gedempt werd. Gematigde berekeningen stellen het getal Mohammedanen in China dan ook op 30.000.000.

De Islam is de godsdienst van Arabië; maar beheerscht evenzeer de groote massa van het Maleische ras, dat in zulk een groot getal het zuidoosten van Azië bewoont, en is derhalve oppermachtig op Java, Sumatra en in de Nederlandsche en Spaansche Oost-Indiën. In deze streken zijn de Mohammedanen echter wat minder bijgeloovig en dweepziek, en in den laatsten tijd zijn er door de zendelingen vele bekeerlingen gemaakt tot het Christendom.

Islam, een andere naam voor Mohammedanisme, beteekent: onderwerping aan Allah (de naam, welken de Mohammedaan aan God heeft). Als politieke macht gaat de Islam sterk achteruit. Slechts vier mogendheden zijn er nog om de oorlogen van den profet te voeren — Turkije, Perzië, Afghanistan en Marocco, die tezamen slechts een bevolking van 40.000.000 tellen, en elke van deze mogendheden loopt aan den leiband van een of meer der Europeesche natiën. Bijna de helft van de Mohammedanen zijn onderworpen aan Groot-Brittanje, 15.000.000 aan de Nederlanden, 9.000.000 aan Rusland, 4.000.000 aan Frankrijk, 4.000.000 aan Spanje, enz. In dit opzicht is in de laatste eeuw de weg wonderbaar bereid voor een grooten aanval op den Islam van alle zijden. Door de vertaling van den Bijbel in de Arabische taal is een onweerstaanbaar wapen gevormd om de vesting van den Islam aan te tasten. Het Arabisch is een taal, welke gesproken wordt door bijna 75.000.000 zielen, de taal, waarin de Koran geschreven is, en daarom heilig voor elken Mohammedaan. Elk, die den Koran leest, kan nu ook den Bijbel in dezelfde taal lezen.

Mohammed, de stichter van den godsdienst van den Islam, werd geboren omstreeks 570 en overleed 8 Juni 632. Hij verscheen dus op het tooneel toen het Christendom in de Oostersche landen in diep verval begon te komen. Zoo was het dus te gemakkelijker om zijne voorstellingen van den godsdienst in te voeren en voort te planten. De Islam vond grooten bijval, breidde zich snel uit, en zijne volgelingen bleven standvastig volharden in hun geloof.

Het geheim van hun welslagen, het winnen en behouden van volgelingen, zelfs in de tegenwoordigheid van het Christendom, behoeft een verklaring, die voor heel de Zending van groot belang is.

1. In zijn oorsprong en geschiedenis vertegenwoordigt het Mohammedanisme een geest van hervorming, die geschiedt onder de aandrift geboren uit een groote waarheid. De leer van de geestelijkheid en de eenheid van God werd door Mohammed in levende tegenstelling geplaatst met de afgoderij van het heidensch Arabië en het afvallig Christendom in de zevende eeuw.

2. Deze godsdienst werd gevestigd en voortgeplant door twee van de meest werkdadige en gebiedende

machten in de menschelijke geschiedenis — de invloed van zedelijke overtuiging en de macht van het zwaard.

3. De Islam had nooit het Christendom gekend of gezien, behalve in bedorven en half afgodische vormen. Dit was merkbaar in het voordeel van 't Mohammedanisme, dewijl het Christendom, waartegen het protesteerde, denzelfden bedorven geest bezat als dat, waartegen de Protestantsche Hervorming in de zestiende eeuw zich verzette.

4. De Islam bezat al de voorrechten, die gevonden worden in de magnetische macht van een personeelen leider. De persoonlijkheid van Mohammed was een wonderbare kracht ter bevordering van den godsdienst, dien hij vestigde.

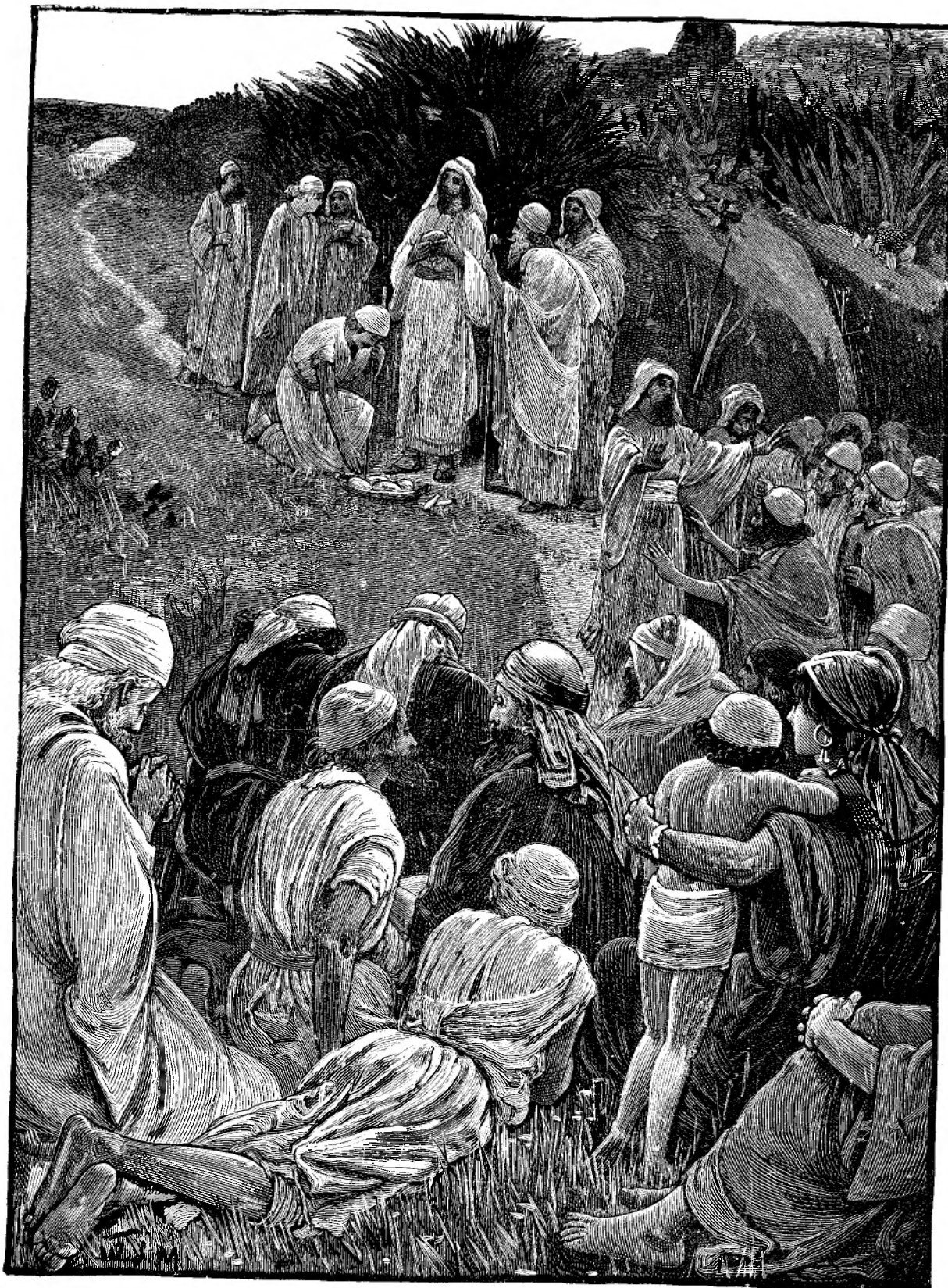
5. De Islam stelt gemakkelijke voorwaarden van zaligheid, handelt zeer zacht met de zonde en is zeer toegeeflijk voor de begeerte van de zinlijke natuur.

6. De Islam komt in strijd met de grondwaarheden van het Christendom, en stelt de rede tegenover het geloof. De menschwording en godheid van Christus en de leer der Drieëenheid zijn alle struikelblokken voor den Mohammedaan. De leer van het kruis en het geheele plan der verzoening wordt door hem beschouwd als een onnoodige beuzelarij. De Goddelijke barmhartigheid is rijk genoeg, naar zijne beschouwing, zonder de tusschenkomst van een middelaar of plaatsvervangend offer. Dat de menschgeworden Christus zou sterven aan het kruis als een offerande voor de zonde van menschen, is voor zijn verstand een onzin, grenst aan godslastering. Hij verwerpt de geheele leer van Christus' plaats en werk, gelijk die geleerd wordt in den Bijbel, als een van de vele bijgeloovigheden der Christenen.

Het Christendom ontmoet derhalve in den Islam geen gewonen vijand. Het is een van des Satans meesterstukken als wapen om het Evangelie tegen te staan. Het Mohammedanisme staat in de geschiedenis der wereld als een van de meest voorspoedige veldtochten van den aartsvijand tegen den godsdienst van Jezus Christus. De Islam heeft tegenwoordig in zijn macht meer dan tweehonderd millioen van het menschelijk geslacht, en zijne sterkten in de wereld zijn in een groote mate werkelijk ontoegankelijk voor den Christen-zending.

Echter kan gezegd worden, dat het uitzicht voor 't Zendingswerk onder de Mohammedanen helderder wordt, schoon het tot nog toe zeker een moeilijk werk is. Het is meestal nog een voorbereidende arbeid. Het Evangelie werkt gelijk een zuurdeesem. God in zijne voorzienigheid moet de burgerlijke en krijgskundige macht van de Mohammedaansche regeerders verbreken. Het gaat niet gemakkelijk indruk te maken op het hart van een Mohammedaan, doch de werking van Gods Geest en de onweerstaanbare genade Gods hebben wonderen gedaan bij vele bekeerlingen. Ook in dezen is het waar: het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk gelaat. God roert vele harten en

DE SPIJZIGING DER VIJFDUIZEND.

er zijn discipelen in het verborgen, wij moeten een groot geloof en oneindig geduld hebben bij onze pogingen om de Mohammedanen te bekeeren. De Christenkerk is haar langdurige worsteling met den Islam begonnen, en zet den veldtocht tot in de hedendaagsche Zending voort.

Wij mogen zeggen, dat er teekenen zijn dat het Evangelie gelijk een zuurdeeg werkt onder de Mohammedanen. Bekeeringen vinden plaats in toenemenden getale in het Turksche rijk, inzonderheid in Egypte, in Perzië, in Indië en in de Nederlandsche Oost-Indië. Ook is er een toegang in streken, die tot hiertoe ongenaakbaar waren, zooals door de Noord-Afrikaansche Zending in Marocco, en de Keith-Falkoner en Arabische Zending in Arabië, waar ook de jeugdige broeders Zwemer arbeiden. Cantine en Zwemer, van de Arabische Zending, zijn voorbeeldige mannen; zij hebben den standaard van personeele toewijding aan de Zendingszaak opgeheven, en zij wijden zichzelf aan het eene doel om de tot hiertoe ongenaakbare schuilhoeken van den Islam te bereiken."

Belijders van Christus staan in Turkije en Perzië nog bloot aan wreede vervolging. De geschiedenis van Mirza-Ibrahim, in Perzië, die weinige maanden geleden den marteldood stierf, is welbekend, en van een ander bekeerling werden onlangs de ooren afgesneden en de goederen verbeurd verklaard. In Indië is er echter meer vrijheid. Negen van de zeventien inlandsche leeraars, die thans werkzaam zijn onder toezicht van de „Church Missionary Society" zijn bekeerlingen uit den Islam. Bovendien worden er twintig Mohammedaansche bekeerlingen gebezigd als catechiseermeesters. Op een lijst worden de namen van honderd zeventien voorname Mohammedanen opgegeven als bekeerlingen in Noord-Indië. Velen zijn mannen van aanzien en rang. De „Church Missionary Society" meldt meer dan duizend bekeerlingen onder de Mohammedanen; ook worden er velen gevonden in de Oost-Indië.

De vertaling van den Bijbel in het Arabisch hebben wij reeds genoemd als een veelbeteekenend feit. Ook zijn er andere godsdienstige boeken vertaald, die zeer gepast zijn om het Mohammedaansche verstand te overtuigen van de Christelijke waarheid. Wij moeten echter niet vergeten dat het Mohammedanisme zich nog steeds uitbreidt. Alleen in Indië is er in tien jaren een vermeerdering van meer dan zeven millioen Mohammedanen.

Nochtans moeten wij het Zendingswerk onder dit volk niet als hopeloos beschouwen. God bereidt den weg in zijne voorzienigheid. Hier is plaats voor Christelijken heldenmoed. De Kerk heeft hier een moeilijke en gewichtige roeping te vervullen. Zij mag niet traag, moedeloos en onverschillig zijn in dit groote werk. Er is behoefte aan vurig gebed. In het verleden heeft de Heere reeds groote dingen gedaan en in antwoord op het gebed vele deuren geopend. Het motto van William Carey is ook hier van toepassing :

„Vraagt groote dingen van God, verwacht groote dingen van God, en zoekt groote dingen voor God te doen."

EEN REIS OP MADAGASCAR.

III.

Na geruimen tijd in de hoofdstad vertoefd te hebben, wachtende op nader bericht van den heer T., den concessionaris, die, zooals ik laatst meldde, toen in het Westen aan het goudgraven was, en naar wien een boodschapper gezonden was, om hem van onze komst te verwittigen, kregen we eindelijk van hem antwoord, door zijn agent te Antananarivo. Wij moesten maar doorreizen om hem persoonlijk te ontmoeten, ten einde onze zaken te regelen. Hij bevond zich in het district *Analabe*, waarheen te komen ons ruim zes dagen reizens zou kosten.

Wij besloten toen onmiddellijk te vertrekken, daar we reeds twaalf dagen werkeloos in de stad lagen, en dat soort leven den meesten onzer reeds begon te vervelen. We gingen nu de noodige stappen doen, zooals proviand, gereedschappen enz. koopen en inpakken. De agent zou ons de benodigde dragers voor het vervoer der bagage bezorgen. We hadden besloten thans te voet te gaan, daar onze weg nu effen en gemakkelijk was en ook om meerdere uitgaaf te besparen. We konden nochtans geene dragers bekomen, om ons tot op de plaats onzer bestemming te brengen. Het verste punt waartoe ze bewogen konden worden te gaan, was *Fenorivo*, eene vesting op de grens van het district *Analabe* gelegen, en vier dagen van de hoofdstad. Zij vreesden namelijk dat zij zouden vermoord worden door de *Sakhalavar's*, een sterken stam, die dat district en de geheele Westkust bewoont, en die de souvereiniteit der Hova's niet erkent, nog minder belastingen betaalt. Waar zij maar de gelegenheid hebben, dooden zij hunne overheerschers, zoomede allen, die de regeering trouw gezind zijn. De agent verzekerde ons echter, dat we wel te *Fenorivo* andere dragers zouden verkrijgen, en zoo dat niet lukte, moesten we maar dadelijk een boodschapper naar den heer T. zenden, die op zeer vriendschappelijke voet met de Sakhalava-hoofden verkeert. Wij zouden dan door zijne bemiddeling ongetwijfeld spoedig geholpen worden. Er was onder deze omstandigheden trouwens ook geen helpen aan, of geen andere weg open, en zoo hoopten we maar, dat alles wel terecht zou komen.

Den volgenden morgen was alles gereed en vertrokken wij. Het was de 1ste Juli, en we moesten dien dag alles aanwenden om ons voor de verzengende stralen van een tropische zon te beschermen. We waren allen uitgedost in lichte, witte drillpakken, witte, kurken hoeden en gewapend met een

parasol, en nog was de hitte „tastbaar”. De winter in Madagascar neemt wel zijn uiterlijk gewaad aan, wat betreft de natuur; doch het klimaat is er dan veel warmer, of liever, gevoeliger dan in den zomer. (Men denke dat Madagascar bezuiden den evenaar ligt.) In laatstgenoemd jaargetijde, hoewel de zon grooter uitwerking heeft, wordt hare kracht grootelijks beheerscht door de vele regens en de vochtigheid van den bodem, en is het klimaat gevolgelijk veel zachter. Winter in den eigenlijken zin zooals hier, kent men daar niet; men plant en oogst het geheele jaar door. Het rijpt er nooit, en van koude weet men maar weinig. Ik moest mij in de hoofdstad een deken koopen; maar kon er geen enkele vinden. Zij hebben er geen behoefte aan, en houden ze dus niet in den handel; ze dekken zich 's nachts slechts met hun *lamba*, een kleedingstuk uit linnen bestaande, in den vorm van een sjaal.

Ons gezelschap was thans tot 10 verminderd. Twee lagen ziek in de stad, hetwelk zij aan hun eigen losbandig leven te danken hadden; drie waren naar een ander gedeelte van 't land gegaan, en twee Duitschers hadden we in Antananarivo verloren. Ze waren plotseling verdwenen, zonder dat iemand wist vanwaar ze kwamen, of waarheen zij gingen.

Onze hond, dien wij tot hiertoe met zooveel moeite en kosten vervoerd hadden, bezweek in de stad aan de..... koorts. Drie dagen na onze aankomst begon hij ziek te worden, wou niets eten, terde uit, de oogen namen een gelen tint aan en zonken diep in den kop, en hij stierf binnen drie dagen na de eerste verschijnselen der ziekte. Op mijn vraag aan onzen huisheer, wat het dier zoo al mankeerde, antwoordde deze: „O, dat is niets anders dan koortsziekte”, en wees mij op de teekenen ervan. Ik kon, ondanks zijn plechtige verklaring, een luid lachen niet bedwingen, en vroeg hem half sarcastisch: waar een mensch het ooit gehoord had, dat honden koorts kregen. Hij antwoordde echter heel ernstig, dat zulks in Antananarivo niets zeldzaams was, dat zelfs hoenders door die ziekte aangeast werden. Ik kon zulk een fameuse pil maar niet slikken, en dacht: „Zoo vriend, 'n ander mensch snijdt nog wel spek, maar jij loopt zoo maar met die heele vark weg”. Later heb ik echter bevonden, dat de man wel degelijk de waarheid gesproken had.

Antananarivo, hoewel gelegen op een der hoogste punten des lands boven den zeespiegel, is nochtans inderdaad een ongezonde plaats. De stad ligt zooals ik reeds gezegd heb op eene verhevenheid, of vereeniging van heuvelen. Zij is omringd door een uitgestrekte vlakte of laagland, die eene oppervlakte van een paar duizend vierkante mijlen beslaat. Dit laagland vormde oorspronkelijk een ontzaglijk moeras, dat gevoed werd door een groote rivier, die er van het Westen in stroomde. Dit moeras werd droog gemaakt door de rivier in andere bed-

ding te brengen, die nu loopt door het zuidelijk deel der stad. De wallen, gemiddeld 29 voet hoog en vanboven 12 voet breed, dienen thans als straatweg door de vallei, waarop duizenden voetgangers zich dagelijks bewegen. De rivier loopt van waar zij afgeleid is, ruim 30 mijlen door de vlakte tussehen deze dijken. De aldus opgedroogde grond werd toen ontgonnen en rijst er op verbouwd. Hij wordt besproeid door kanalen uit de rivier.

Over de heele uitgestrektheid dezer vlakte liggen dorpen en hoeven verspreid, die soms slechts een voet of wat boven het watervlak verheven zijn. In Juli wordt deze gansche vlakte onder water gezet, ten einde te kunnen doorweken om omgewerkt te worden voor het planten der rijst. Zoodra dit water aan het opdrogen gaat, stijgen er uit den doorweekten grond de vergiftigende koortsdampen, en ligt de stad gehuld in den nevel der door deze stikstof bezwangerde atmosfeer. Buitendien is het klimaat over het geheele land bitter ongezond, en aan de kust zelfs doodelijk.

Een Europeaan wordt er nimmer aan gewend. Europeanen die er vele jaren gewoond hebben, hebben mij verzekerd, dat zij gedurig van aanvallen dezer ziekte te lijden hebben, en zelfs nooit van de gevolgen bevrijd zijn. Ik had echter nooit kunnen vermoeden, dat ik de eerste zou zijn van ons gezelschap, die een slachtoffer van deze gevreesde ziekte zou worden, tenminste niet zoo spoedig, daar ik van nature een gezond mensch was, en mij op de reis in acht genomen had. Daarbij was ik de eenige Afrikaner en dus min of meer aan het klimaat gewoond. Maar zoo staat het nu eenmaal met den mensch, hij kan zijn lot niet ontwijken, en er niets bij- of afdoen, dat de loop daarvan zou kunnen storen, doch slechts door zijne daden de factoren leveren, waardoor zijn lot zijn doel moet bereiken. Dit is vast mijne overtuiging, hoewel ik bewust ben, dat vele der lezers deze meening niet deelen, en van een tegenovergesteld gevoelen zijn.

Reeds den morgen van ons vertrek gevoelde ik mij niet wel: had geen eelust, pijn in de ledematen en het hoofd, en een gevoel van lusteloosheid en afmatting. We legden dien dag een goeden afstand af, ruim vier uur te paard. Dien avond was ik echter genoodzaakt met ons medicijnkistje voor het eerst kennis te maken. Dezelfde verschijnselen als hierboven waren nog steeds aanwezig, doch in een veel heviger graad. Vooral het loopen van zulk een grooten afstand, en dat onder de verzengende stalen van een tropische zon moest er veel toe bijgedragen hebben om de ziekte spoedig tot een climax te drijven. De geneesmiddelen hadden weinig gevolg; integendeel, ik gevoelde mij den volgenden morgen bij ons vertrek werkelijk ziek.

We moesten dien dag een nog grooter afstand afleggen, ruim 5 uur te paard, om een zeker fort vóór den nacht te bereiken. Ik nam mijn parasol,

stak een paar hard gekookte eieren in den zak — 'k had sedert den vorigen morgen nog niets genuttigd — en stapte vooruit. Zoolang het koel was in den vroegen morgen, ging het nog eenigszins dragelijk; maar zoodra werd het niet warm, of de toestand begon onhoudbaar te worden. Vreeselijke pijnen en lamheid in de ledematen, vooral de knieën, onbeschrijfelijke naarheid in de maag met neiging tot braken, verschrikkelijke pijnen in het hoofd, gepaard met duizeligheid, en donkerheid voor 't gezicht. Ik moest het zieke lichaam letterlijk voortsleepen en bleef telkens een geruimen afstand achter.

Tegen den middag bereikten we een dorp, alwaar we halt hielden voor het middageten. Ik nam mijn deken, ging op een mat op den vloer liggen, en dekte mij toe, daar ik vreeselijk de koude koorts had. Spoedig werd ik bevangen met koude rillingen of rukken, de ware kenteekenen der Malaria-koorts, ook gelijkend op Delgoa-koorts. Mijne maats, die het tot hiertoe niet zoo erg met mij opgenomen hadden, daar ik hen gedurig gerustgesteld had, door hun te verzekeren dat het slechts hoofdpijn was (ik houd er niet van ook anderen met mijne lasten te zadelen) waren niet weinig verrast, toen zij bemerkten, welk stadium de ziekte al werkelijk bereikt had. Ik hoorde, terwijl zij fluisterend raadpleegden, door een Australiër hun verzekeren, dat het de ware Delgoa-koorts was, wat mij zeer ontstelde, daar ik een natuurlijke vrees voor die ziekte had. Ondertusschen beraadslaagden ze wat hun nu te doen stond. De meesten waren er voor, geen stap verder te gaan vóór ik hersteld was, daar zij mij niet in zulk een toestand alleen konden achterlaten, en het gezelschap als zoodanig zedelijk verplicht was, elkander trouw bij te staan. Sommigen wilden echter maar voortgaan, daar niemand wist, hoelang de ziekte wel duren kon.

Middelertwijl dienden zij mij een dosis kina toe, en toen de schokken bedaard waren, die gewoonlijk drie kwart uur duren, gevoelde ik ietwat verlichting in 't hoofd, en sprak hun ongeveer het volgende toe:

„Vrienden, omdat ik u niet noodeloos onrustig wou maken of jullie opgeruimdheid maar eenigszins bewolken, heb ik mijn waren toestand zooveel mogelijk voor mijzelf gehouden. Het baat echter niets, dien langer te verbergen, ik gevoel mij ernstig ziek, en naar alle waarschijnlijkheid is het koorts-ziekte. Ik heb zoeven sommigen uwer hooren voorstellen, niet verder te gaan, vóór ik hersteld zal zijn. Ik dank dezen hartelijk voor zulke trouwe en warme vriendschap, hetgeen mij zeer tot troost en opbeuring strekt in deze beproeving. Ik wensch echter u niet op te houden, maar verzoek u vriendelijk voort te gaan. De ziekte kan misschien wel lang duren, of met den dood eindigen, en gij kunt er toch niets aan doen. Ik zal mijn tolk en eenige

noodige dingen hier houden, en hoop zoo spoedig ik daartoe in staat ben u achterna te komen. Mijne maat zal wel mijne belangen behartigen; en zoo ik u niet weer mocht aanschouwen, wensch ik u Gods besten zegen toe. Ik gevoel mij echter wat beter, en zal nog meêsuccelen zoo ver ik kan. Het kan zijn, dat het slechts een aanval van koorts is, die weldra zal wijken. Dit is echter mijn begeerte, en ik hoop dat gij er genoeg mee zult nemen.”

Hierop antwoordde mijn maat, dat hij er nooit aan zou willen denken mij alleen achter te laten. Wij waren als maats uit de Transvaal vertrokken, en hadden beloofd, elkander door zuur en zoet ter zijde te staan. De verplichting rustte derhalve op hem alleen om mij op te passen; de anderen konden dus voortgaan, hij zou mij onder geen omstandigheden verlaten. Daarop gingen wij weder voort, doch al spoedig keerde de ongesteldheid met vernieuwde woede terug; ik geraakte soms ver achter; dan wachtten zij tot ik weer naderbij kwam. O, het is alleen bij den Heere bekend, wat ik dien dag geleden heb. Ik kon niet verder; mijne beenen begaven mij; ook werd het soms geheel donker voor mijn gezicht, zoodat ik geruimen tijd moest wachten. Ik hoopte echter achter elken heuvel een dorp te zullen vinden, en sleepte mij dus voort, maar tevergeefs.

Zoo ging het wel meer dan twee uren, totdat we een dorp in het gezicht kregen. Juist toen kwam ons een troep inboorlingen met stokken gewapend tegen, die een boosaardigen os voortdreven, recht op ons af op denzelfden weg. Zoodra het dier onze mannen in het gezicht kreeg, stormde het brullende op hen los. De dragers smeten hunne pakken neer en allen vluchtten naar een hoogte, vanwaar ze het dier met klipsteenen bestookten en afdreven. Ik was een weinig ten achteren, en het woedende dier liep onmiddellijk in volle vaart op mij aan. De anderen riepen mij toe, naar de hoogte te vluchten; ik spande alle krachten in om die te bereiken, maar was te zwak, struikelde over een steen en viel. Ik trachtte overeind te komen, maar zeeg uitgeput neer, met den angst een gewelddadigen dood voor oogen te hebben.

Met bliksemsnelheid schoot mij de gedachte aan mijn revolver, die aan mijn gordel bevestigd was, te binnen. Ik trok dien en schoot het dier op 12 passen afstand, doch miste, trok een tweede schot af en trof hem gelukkig op 5 passen schuins door den kop onder de oogen. Het stortte bijna op mij neer, zoodat ik een heele laag aarde over mij kreeg, doch kwam spoedig weer op de beenen, waarop het den aftocht blies. Ik weet daar echter niets van, want ik verloor mijn bewustzijn juist toen de os viel, en toen ik weer bijkwam, zat mijn maat tegenover mij. Mijne gestel was hevig door het gebeurde geschokt, en ik kon niet overeind. Zij droegen mij toen, met de handen onder mij door, met hun zessen

naar het dorp, alwaar zij het eerste huis het beste zoo maar instapten, een schoone mat eischten, waarop zij een paar dekens spreidden, en mij toen neerlegden op den vloer. Daarop zeide mijn maat aan de anderen, dat zij nu maar moesten voortgaan, en voor onze goederen moesten zorgen, zoowel als onze belangen behartigen. Hij nam toen de benoodigde dingen uit onze bagage, en hield onzen kok en tolk achter, waarop zij spoedig van ons afscheid namen, van mij, zooals zij later verklaarden, voor het laatst.

Ik moet toen reeds den dood op het aangezicht gehad hebben, en zag zoo geel als een pompoen. Geen pen kan de gewaarwordingen beschrijven, die in mijne ziel omgingen, toen ik daar alleen lag met mijn maat somber tegenover mij gezeten. Had ik niet onzen lieven Heer aan mijne zijde gehad om mij te sterken, dan was dat gevoel van ellende en verlatenheid voldoende geweest om mij te doen bezwijken. Mijn maat heeft mij echter trouw bijgestaan, en naar zijn beste weten verpleegd; hoewel niet altoos op de rechte wijze. Want reeds dien avond diende hij mij een te groote dosis kina toe, die het gevolg had, dat ik geheel mijn gehoor verloor gedurende eenige dagen; ja zelfs als hij in mijn oor schreeuwde, kon ik niets verstaan. Mijn verstand heb ik echter altoos behouden.

We zullen thans maar liever het gordijn laten vallen over een tijd van 10 dagen, toen de ziekte eene wending nam, daar de lezers nu al een flauw denkbeeld kunnen hebben, hoe het er achter de schermen alzoo uitzag. Dien achtermiddag stapte er onverwachts en blijkbaar als er toe geroepen, een blanke onze kamer binnen. Na een paar woorden met mijn maat gewisseld te hebben (ik kon niets verstaan, daar ik nog verschrikkelijk doof was) kwam hij naar mij toe zonder een woord te spreken, nam een koortsmeter uit den zak, plaatste dien onder mijn arm, en stond mij toen zoo medelijdend aan te staren, dat ik met moeite mijn gemoed moest bedwingen. Daarop nam hij den meter weg. Terwijl hij den stand der koorts waarnam, verdween op zijn gelaat de sombere, onheilspellende wolk. Met een blijden glimlach om de lippen, klopte gij mij op den schouder en schreeuwde in mijn oor: „Dank God, mijn vriend, je zijt er door,” waarop hij een paar sneden brood uit den zak haalde, en mij verzocht te eten.

Ik had hoegenaamd geen trek tot eten, maar at ze nochtans, enkel uit erkentelijkheid voor zijne vriendelijkheid en ongeveinsde liefde. Daarop nam hij zijn zakboekje, schreef in haast een paar bladzijden vol, riep een zijner dragers, en zond hem onmiddellijk ermeê naar zijne vrouw, om medicijnen. Na een lang gesprek met mijn maat, nam hij vriendelijk van ons afscheid, en terwijl hij mij de hand drukte zeide hij: „Gij zult goed aan mijn huis verpleegd worden.”

En wie was die vriendelijke engel? Het was een

zending van het Londensche Zendinggenootschap, die, op weg van zijn post naar een anderen, van onzen benarden toestand hoorde; en, hoewel hij al een heel eind voorbij was, toch onmiddellijk terugkeerde om te zien, of hij nog iets kon doen ter redding of verzachting. Hij liet mijn maat beloven, dat zoodra ik in staat was om het dragen te kunnen uithouden, hij een draagstoel zou halen, en mij naar den zendingpost brengen, alwaar wij het zeer aangenaam zouden hebben, en ik behoorlijk door zijne vrouw verpleegd kon worden. Want dat het niet best, wat betreft de verpleging, bij ons toeging, laat zich gemakkelijk begrijpen, daar wij van alle gemakken, en vooral van behoorlijke spijs ontbloot waren. Nog dienzelfden nacht kwam de bode, met een voorraad medicijnen, en een begeleidenden brief van de vrouw van den zending, waarin zij, ach, zoo vriendelijk hare deelneming uitdrukte, alsof wij oude kennissen waren. Zij verzocht ons zoo spoedig mogelijk over te komen; wij zouden daar alles zoo goed mogelijk vinden, en vooral zou men den zieke alle verpleging bezorgen.

De medicijnen waren doeltreffend, en reeds na de eerste dosis bedaarde de vreeselijke hoest en 't bloedspuwen. Den volgenden morgen kon ik reeds opstaan. De Heere vergelde het dien trouwen harten! Ik had echter geen begeerte naar den zendingpost te gaan, daar die ruim 3 uren te paard uit onzen koers gelegen was; ook konden wij geene dragers bekomen, en zouden dus daarhenen moeten loopen. Daartoe had ik geen begeerte en besloot dus, zoo spoedig ik daartoe instaat was, de reis voort te zetten. Reeds den dag daarop verlieten wij de plaats, en hoewel ik nog zwak was, zoodat ik alleen korte afstanden kon loopen, en dan nog uiterst langzaam, ging ik toch voort, als een toonbeeld van Gods lankmoedigheid.

(Wordt vervolgd.)

BOEKBEOORDEELING.

Capadose, de Vereeniging voor goedkooppe Zondagsschooluitgaven, adres bij de heeren HÖVEKER & ZOON te Amsterdam, is voor onze lezers geen vreemde deling meer.

Ook voor dit jaar heeft de Vereeniging, o. a. met het oog op het Kerstfeest en hetgeen dan voor onze Zondagsscholen pleegt noodig te zijn, weder uitnemend gezorgd. Een aantal nieuwe uitgaven vindt men hierachter aangekondigd.

Zullen we veel tot lof dier uitgaven zeggen? Het is haast onnoodig, voorzoover de bescheidenheid het den Red., tevens schrijver van een tweetal der boekskens, niet verbiedt. Toch een enkel woord.

Wat de heer T. M. LOOMAN hier geeft in „De schoolmeester” is een der treffendste en boeiendste verhalen die we ooit lezen. Reeds als kind maakten we er kennis mee, in vrij wat onoogelijker formaat en uitvoering. Doch de geschiedenis bleef ons bij, woordelijk, tot op dezen dag. 't Is een boekske dat, ernstig tot het tragische toe,

ontzaglijke lessen bevat, vooral voor jongeren van jaren. Dat nu een nieuwe, fraaie uitgaaf verscheen, verblijdt ons.

Van Ds. DE LIEFDE'S „Vrijbouter” nog veel te zeggen, is onnoodig. De *vijfde druk*, dien dit Kerstverhaal van den beroemden schrijver reeds beleeft, zegt trouwens genoeg. De kunst van vertellen is in DE LIEFDE nog altijd onovertroffen en „jong en oud” — 't behoort terecht op den titel — vindt hier iets bruikbaar.

Datzelfde zeggen we ook liefst van de twee boekskens die de *Redacteur van dit tijdschrift* ditmaal gaf. (Men leze het woord ter inlichting bij „Brood op het water.”) Voor wie ze bestemd zijn, beoordeele elk lezer voor zich. Het eene boekje behandelt een treffende, ware gebeurtenis uit Noord-Amerika; het andere is de geschiedenis van Spurgeons kinder- en jongelingsjaren, en rijk in bijzonderheden, door een zijner vrienden meêgedeeld. Spurgeons portret en een groot aantal gekleurde en ongekleurde plaatjes maken het boekje aantrekkelijk.

Wijlen de heer A. C. DE ZWART was en is nog een geliefd schrijver voor de jeugd. Dat bewijst wel de *tweede druk* van zijn „Vurige kolen.” 't Werkje is velen te bekend om hier aanbeveling te behoeven. Onder de „Kerstvertellingen” bekleedt het zijn plaats met eere.

„Strijd en zegepraal” is alweêr een herdruk. Het is goed dat zulke werkjes veel gelezen worden. Zij leeren ons wat volharding en vlijt, in des Heeren kracht, vermogen. „Strijd en zegepraal” doet ons een der merkwaardigste mannen onzer eeuw kennen, wiens werken zoo ontzaglijk veel hebben bijgedragen tot recht verstand en tot verduidelijking van Gods Woord. Voor wat in leeftijd gevorderde leerlingen is 't een uitnemend boekje.

WILHELMINA RIEM-Vis eindelijk is de naam eener schrijfster, die we voor 't eerst ontmoetten, en — met genoegen. Zij schrijft eenvoudig, duidelijk en waar. De toestanden, die zij voorstelt, zijn gelijk we duidelijk bespeurden, naar het leven geteekend; ze dragen daarvan trouwens het stempel. Niemand zal ook door haar lieve boekskens worden teleurgesteld.

CAPADOSE heeft ook dit jaar weer loffelijk gezorgd en met ieders beurs gerekend. Men vrage den catalogus. Ook de muurteksten, „textbooks” en de uitgaven voor **Zondagsschool-onderwijzers** verdienen zeer de aandacht. We spreken uit ervaring. Vinden de wakkere uitgevers in een ruim debiet eenige vergoeding voor de vele moeite en zorg, door hen aan dezen arbeid besteed!

ANTWOORD OP PRIJSVRAAG No. 1.

Antwoord op de vraag: „Geef aan hoe gij Ps. 118 (onberijmd) zoudt verdeelen. Welke is de inhoud van geheel den psalm; welke van elk der onderdeelen die gij onderscheidt? Welke beeldsprakige uitdrukkingen komen in den psalm voor?”

Onder de vele psalmen, die tevens profetieën zijn aangaande den Messias, bekleedt Psalm 118 wel de eerste plaats. Wie de dichter van dezen psalm is geweest, is men nog lang niet eens. Sommigen beweren, dat deze een Makkabeeuwsche psalm is, gezongen bij den plechtigen intocht van Jonathan den Makkabeër na het behalen eener schitterende overwinning. Velen echter houden vol, dat ook deze psalm door David is gezongen, bij zijne intrede als

koning. Voor deze bewering is wel de meeste grond, daar het onwaarschijnlijk is, dat er Makkabeeuwsche psalmen in onzen bijbel voorkomen.

Verder stelt men zich voor, dat deze psalm gezongen is, als eene schare Israëlieten naar den tempel optrok.

Vers 1—18 werd dan gezongen door de optrekende schare. Bij den tempel gekomen, noodigen zij de priesters uit, de deuren van den tempel te ontsluiten, met de woorden van vs. 19—25.

De priesters voldoen aan dit verlangen en begroeten hen met de woorden van vs. 26, wellicht ook met hetgeen we lezen in vs. 22—24. De slotverzen worden weder door de schare gezongen.

Tweeërlei is deze psalm te beschouwen: als gedicht op Davids toestand en als Messiaansche psalm.

David begint den psalm met de groote goedertierenheid te roemen van den Heere, die de oorzaak is, dat hij dezen dag als koning kan uitgaan, begroet door het gansche Israel als heer, heerscher, den van God gegeven koning.

Die goedertierenheid wordt in vs. 5 nader omschreven. De Heere namelijk heeft hem uit groote moeilijkheden, benauwdheden gered. Ook de moeilijkheden worden verder genoemd.

David was te Ziklag, gevlucht voor Saul, omringd door vijanden, door Heidenen, welken naam hij ook geeft aan de Israëlieten, die met Saul hem vervolgen. Zijne vijanden vernederden, versmaadden hem, tot hij bijna bezweek, maar neen — de Heere heeft hem geholpen! De Heere heeft hem sterkte gegeven! De Heere is zijn psalm. Hij had op menschen vertrouwd, op koningen zelfs, maar zij allen beschaamden zijne verwachting. Hij roept dan ook uit: Vertrouwt niet op menschen, niet op prinsen; vertrouwt u alleen op den Heere. Tot Hem kunt ge toevlucht nemen. Looft den Heere dan! Hij heeft mijn dood nog niet gewild. Hij is mij tot heil geweest!

Intusschen is men genaderd tot aan den tempel, waarin hij als koning zal binnentreden.

Vol gloed roept David uit: „Doet open, die poorten! Doet open! Daar binnen moet ik den Heere loven en offeren voor zijne goedertierenheid” en den Heere lovende zingt hij: „Ziet, wat groote dingen God aan mij gedaan heeft: Ik ben gelijk een steen, die door de bouwlieden was afgekeurd. Niemand was mij toegenegen; alleen doolde ik in den vreemde, maar — hoe wonderlijk het ons ook voorkome — nu heeft de Heere mij koning gemaakt; de steen is tot een fundament geworden.

„Komt”, zoo roept hij de schare toe, „laat ons verblijd zijn op dezen buitengewonen feestdag! Laat ons nu verheugd en vroolijk zijn!” Het volk stemt van ganscher harte toe, maar smeekt den Heere eerst om zijne hulp en zijn zegen.

Eindelijk is de schare in den tempel gekomen en daar wordt zij begroet door de priesterschap, die den zegen uitspreekt eerst over den koning, die

hen, in naam van God, zal regeeren, en daarna ook over de gemeente.

David kan zijne vreugde niet verzwijgen. Hij moet het vermelden, dat God hem vreugde voor droefenis, blijdschap voor smart gegeven heeft. Dien God wil hij dan ook loven en verheerlijken en iedereen roept hij dan ook weer toe: „Loof den Heere, want Hij is goed, want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid!”

Laat ons nu Psalm 118 kortelijk als Messiaanschen psalm beschouwen.

„Looft den Heer!” roept de dichter. „Zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid; is zoo groot, dat Hij zelfs zijn eeniggeboren Zoon zal geven.”

Maar zegt hij: „Men zal Hem niet als zoodanig erkennen, men zal een anderen Messias verwachten, Hij zal door vijanden omringd worden, zij zullen Hem vernederen, versmaden, kruisigen, tot in het graf toe, maar — ten derden dage zal Hij weder opstaan. En daarom: „Looft den Heere, die ons daarin tot heil geweest is. Hij heeft den steen, dien de bouwlieden verwierpen, gesteld tot fundament.” Jezus, die door oversten en schriftgeleerden was verworpen, werd door God gesteld tot een fundament voor de gemeente Gods. Dan zullen de geloovigen juichen: „Gezegend zij Hij, de van God gegebene.” God gaf ons licht, schonk ons *het Licht*. Looft den Heere dan: Zijne goedertierenheid is in eeuwigheid.

Mijns inziens zou men den Psalm in de volgende deelen kunnen splitsen.

I. Vers 1—4.

Iedereen, zegt de dichter, love God: Israel — het huis van Aäron — degenen, die den Heere vreezen — allen moeten den Heere loven voor zijn goedheid, zijn eeuwige goedertierenheid.

II. Vers 5.

Hierin geeft de psalmist de reden op, waarom ieder den Heere diene te loven. De Heere n.l. heeft hem uit groote benauwdheden gered, als vrucht op het gebed, genoemd in vers 5a.

III. Vers 6—9.

Vertrouwt u zegt de dichter, op God alleen. Zijne hulp is grooter dan die van menschen of prinsen. Als Hij ons nabij is, kan niets ons deeren; dan zullen onze vijanden ten gronde gaan.

IV. Vers 10—14.

Hierin verhaalt David uit welke groote benauwdheden de Heere hem gered heeft. Ofschoon de vijanden hem omringden als bijen, ofschoon zij hem tot vallens toe gestooten hadden, toch heeft hij zijne vijanden kunnen verslaan, want de Heere heeft hem geholpen, de Heere is zijn hulp geweest.

V. Vers 15—18.

De rechtvaardigen moeten den Heere loven; bij hen moet een stemme des gejuichs zijn; zij moeten de werken des Heeren vertellen; de Heere heeft

immers krachtige daden gewerkt; Hij heeft nog niet hun dood gewild.

VI. Vers 19—21.

Men opene de poorten des tempels, opdat men in kan gaan, om den naam des Heeren te loven, wegens zijne hulp en bijstand.

VII. Vers 22—24.

Ziet, zegt de psalmist, wat groote dingen God mij gedaan heeft. Ik, van elk veracht en versmaad, ik ben nu tot uw koning gesteld door den Heere, die kan verrichten wat wij haast onmogelijk achtten.

VIII. Vers 25.

In dit vers wordt de zegenbede des volks voor hun nieuwen koning weergegeven.

IX. Vers 26.

Hierin vinden we den priesterzegen uitgedrukt, zoowel over David als over zijn verheugde onderdanen.

X. Vers 27.

De schare jubelt en juicht, ter eere van God, die hen zooveel vreugde en blijdschap doet smaken. Daarom willen ze Hem dan ook hunne offers toebrengen.

XI. Vers 28 en 29.

Hierin vinden we den juichtoon van David. Hij eindigt dan ook met de gansche vergadering toe te roepen: Looft den Heere, want Hij is goed, want zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid.

Geen psalm wellicht is zóo rijk aan beeldsprakige uitdrukkingen. We moeten echter in het oog houden, dat zelfs de gewone Oostersche spreektaal vol van beelden was, veelmeer dan nog in dichttrant.

De volgende figuurlijke uitdrukkingen vinden we:

- I. *Het Huis van Aäron*. Hiermede wordt natuurlijk niet bedoeld het woonhuis van den hoogepriester, ook niet de zonen van Aäron, maar alle zijne nakomelingen, de stam Levi, de priesterschap.
- II. *In de ruimte stellen*. Wanneer we langen tijd nauw gezeten hebben en komen we *dan* op een ruime plaats, dan herademen we, dan worden we verlost van alle onaangenaamheden, die we ons straks moesten getroosten. Dan voelen we ons weer aangenaam, opgewekt. Aldus stelt de psalmist het ook voor. Hij verkeerde in „benauwdheden”, maar de Heere stelde hem in de *ruimte*, deed alle moeilijkheden ophouden, verloste hem van den druk.
- III. *Toevlucht nemen*. Wanneer we toevlucht nemen tot iemand, *vluchten* we eigenlijk *tot* hem. Bijv.: We kunnen achtervolgd wordende, onze toevlucht nemen tot een toren, een vesting. Dan *vluchten* we

naar dien toren. Dan vertrouwen we natuurlijk op de sterkte, op de kracht van den toren.

Wanneer we in figuurlijken zin de toevlucht nemen tot God, dan vertrouwen we op de sterkte, de kracht, de macht Gods. Aan Hem vertrouwen we ons dan geheel toe.

- IV. *Mijnen lust zien.* Niet beteekent dit: ik zal mij naar hartelust kunnen wreken, ik zal daarbij leed-vermaak gevoelen, duivelsche vreugde; neen, het beteekent: ik zal blijdschap in God gevoelen; Hem eere toebrengen voor mijne verlossing.
- V. *Prinsen.* Hieronder moeten we verstaan: *alle* hooggeplaatste personen, allen, die cenige macht, heerschappij voeren, allen, op wie de mensch zich zou vertrouwen.
- VI. *Alle Heidenen.* Alle moet hier in zeer enge beteekenis worden opgevat. 't Beteekent: de *omwonende*, zeer *vele*. Bovendien moet onder Heidenen niet afgodendienaars worden verstaan. Waarschijnlijk is het, dat David hiermede ook bedoeld de Israëlieten, die met Saul hem vervolgdten.
- VII. *Naam des Heeren.* Door naam wordt hier bedoeld, kracht, hulp, sterkte, macht.
- VIII. *Omringen als bijen.* In één vers worden de vijanden met bijen, een doornenvuur en boomen vergeleken. Degene, die wel eens een bijennest heeft uitgehaald, weet, dat bijna alle bijen dan, zoo mogelijk op hem aanvliegen, in een kring of *ring om* hem dwarrelen en hem zooveel mogelijk steken. Zoo zijn ook Davids vijanden. Steeds blijven ze bij hem. Steeds vervolgen zij hem. Nergens is hij gerust. Zij zijn echter:
- IX. *Uitgebluscht als een doornenvuur*, een vuur, gestookt van doornen, die licht brandbaar zijn, daarbij veel rook verspreiden, maar spoedig uitgebluscht kunnen worden.
- Zoo ook de vijanden. Zij waren ook a. h. w. vlammen verheffende, vol moed en hoovaardij jegens David, maar — zij zijn vergaan.
- Zij waren als hooge, statige boomen, maar zij zijn
- X. *verhouwen*, verslagen, omgekomen.
- XI. *Gestooten tot vallens toe.* Hier moet ook niet gedacht worden aan de eigenlijke werking *stooten*, maar gelijk iemand die gestooten wordt daarbij vernedering, smaad ondervindt, zoo ook werd David versmaad, vernederd, leed aangedaan, en dat niet in geringe mate, neen, tot vallens toe, d. i.: bijna daardoor vallende, omkomende.
- XII. *Is mijn sterkte en psalm.* Geeft mij sterkte; in den Heere is mijn sterkte. Hij is waardig, dat ik Hem mijn psalmen zing.
- XIII. *Tenten der rechtvaardigen.* Woningen, vergaderingen van Israëlieten.
- XIV. *Rechterhand des Heeren.* Gelijk de mensch in zijn rechterhand de meeste kracht, sterkte bezit, zoo zou de Heere, met eerbied gesproken, in zijn

rechterhand ook de meeste kracht, macht bezitten. Wanneer God dus werkt met de rechterhand, m. a. w. wanneer de rechterhand des Heeren werkt, dan geschiedt dit met de meeste kracht, met de grootste sterkte.

XV. *Poorten der gerechtigheid en poorten des Heeren.*

Hiermede worden bedoeld poorten des tempels, het huis, waarin gerechtigheid heerscht, het huis des Heeren.

XVI. De *steen*, die de *bouwlieden* verworpen hebben, is tot een *hoofd des hoeks* geworden. David vergelijkt hier zichzelf (ook den Messias) met een steen, die door bouwlieden verworpen is. Ieder zou denken, dat zoo'n steen weggeworpen zal worden, tot niets meer nut zal zijn. Doch neen, die leelijke, slechte, onbruikbare steen, hij wordt verheven tot een hoeksteen, een fundamentsteen, de grootste steen, de steen, waarop alle andere steenen steunen.

Zoo ook David, gedreven als een hond; en de Messias, geen man meer, maar een *worm*, zij worden daar tot de hoogste waardigheid verheven: David tot koning van Israel en Jezus tot koning van het hemelsche Jeruzalem.

XVII. *Licht.* Alles wat moeilijk, onaangenaam voor ons is, vergelijken wij met duister, terwijl daarentegen licht genoemd worden: vreugde, genot, blijdschap enz.

C. DE NEEF.

Met genoegen maakten we met dezen arbeid van onzen lezer kennis. „Voor het eerst”, zij niet voor het laatst.

Enkele opmerkingen mogen daaraan bevorderlijk zijn. 1. Vooreerst is het goed te letten op wat in onze taal de „naamval” heet. *Den* b. v. komt niet tepas als het woord onderwerp is. Evenmin bij een voorwerp (meervoud 4en naamval). Daarom hebben we „den” van „den Messias” en „den priesters” veranderd in *de*, gelijk we meer wijzigden.

In den 2en volzin is — een meer voorkomende fout — „daarover” vergeten. Evenzoo moet bij de verklaring van vers 5 „diene” *dient* worden; wijl we hier een *zekerheid* uitdrukken; „zich vertrouwen op” is geen Nederlandsch. „Men” moet (verklaring VI) *in denzelfden* zin *verschillende* personen aanduiden; dat gaat niet.

De uitlegging is duidelijk en zakelijk. Toch zetten we een vraagteeken bij de verklaring onder XVI over den steen. Is dat wel duidelijk? (Ook had er wel een „steen” minder in kunnen voorkomen.) Min duidelijk is ook, dat Jezus is „Koning van het hemelsche Jeruzalem.” — De Schrift noemt hem „Koning der koningen,” „Koning der Joden.”

Maar De N. zal over een en ander weleens willen denken, andere lezers misschien ook. 't Is ons te doen om te leeren en dat heeft onze lezer getoond door zijn werk, gelijk wij 't doen door onze opmerkingen. Zoo gaat het Excelsior!

RED.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

„GEEFT GIJ HUN TE ETEN.”

II.

Nauwelijks was de schare van vijfduizend mannen, behalve de vrouwen en kinderen, door den Heere Jezus in wonderbare spijziging verzadigd, of de Heiland dwong zijne discipelen om in het schip te gaan en zonder hem over te varen naar de overzijde van het meer Gennésareth. Hij zelf bleef aan land, maar wetende dat de schare komen wilde en hem met geweld koning maken, ontweek hij haar op den berg om te bidden. De avond viel en spoedig was het schip in het midden der zee op reis naar Kapernaum. Maar weldra wierp een der verraderlijke stormen, waardoor de zee van Tiberias berucht is, zich plotseling op het meer en kort daarna was het schip zoo geweldig in nood, dat alle moeite der kloeke visschers vergeefs was en ze zich zonder goed gevolg pijnigden om hun vaartuig voort te krijgen.

Jezus „zag het.” Dat was genoeg om veilig te zijn voor hen, die toch werkelijk in nood waren. De nood was niet schijnbaar omdat Jezus „het zag,” evenmin als de honger ingebeeld was, omdat Jezus wist dat de schare hongerde.

Maar het was ook genoeg voor de discipelen, die Jezus niet zagen, om beangst te worden, als waren ze werkelijk alleen geweest. Het was voor hen de allereerste les in de groote waarheid: „Het is u nut dat ik wegga.” Thans moesten zij den aanvang

leeren van hetgeen Paulus later zou uitspreken: „Indien wij Jezus naar het vleesch gekend hebben, zoo kennen wij hem nu niet meer naar het vleesch.” In deze daad van den Heere Jezus, die in verband stond met de wonderbare spijziging, zeide hij hun, evenals hij gesproken had: „Geef *gij* hun te eten” en niet: „*Ik* zal hun te eten geven;” „Gaaf in volkomen afhankelijkheid van mij, in vast vertrouwen op mij, niet in eigen kracht maar op eigen beenen de wereld door. Ik zend u als visschers der menschen op de woelige, dikwijls door stormen geteisterde volkeren-zee.”

De kerk van alle eeuwen heeft het schip met de discipelen aan boord, in 't midden van den storm, steeds aangezien voor een door Jezus zelf gegeven symbool van zijn strijdende kerk. En niet zonder grond of recht. Juist het verband van deze geschiedenis met het pas verrichte wonder werpt op dit symbool verrassend licht. In de tijdelijke behoeften der schare heeft Jezus door de handen zijner jongeren voorzien. Zij konden -- niet dadelijk, maar later -- daaruit leeren hoe zijne discipelen zich te gedragen hebben wanneer de stoffelijke nooden dergenen die nog buiten staan, hen bijna uit de nabijheid van Jezus zouden verdrijven. Met een geloof als een mosterdzaad, dat bergen verzet, hebben ze dan eenvoudig het schijnbaar niet voldoende aan te grijpen; het zal in hunne handen vermenigvuldigen. Maar die dat doen zal moet niet afgezonderd blij-

ven staan. Tusschen de groepen van gasten door moet hij zich — onder het oog des Meesters — bewegen en het brood van hand tot hand uitreiken. Wat dit voor de schare te beteekenen heeft, zal de Heere Jezus den volgenden morgen zeggen. Maar nu is aan de orde het onderricht aan de discipelen, dat de schare niet altijd rustig en in kalm vertrouwen zal zitten wachten en eten. Die schare zal door allerlei hartstochten, driften, verkeerde leidingen bewogen en opgeruid worden. Ze zal bruisen als de zee bij storm, en... Jezus zal niet meer hier zijn! De discipelen gaan niet geregeld als brooduitdeelaars onder hongerige gasten, maar als schapen onder verscheurende wolven! Hoe dan? Dan komt het geloof tepas dat hij die het brood onder zijn bevel heeft, ook winden en baren als slaven beheerscht.

Dit toont de Heere op gansch bijzondere wijze. Hij stilt niet den storm met een machtwoord, maar in het duister van den nacht komt hij tot hen op de bruisende golven. Reeds uren achtereen hadden de discipelen met het noodweer geworsteld, want tusschen drie en zes ure des morgens kwam de Heiland over de golven naar hen toe; en toen waren ze nauwlijks anderhalf uur gaans van 't land verwijderd. Tegen den „sterken wind” in wandelt Jezus naar het schip. Voor hem is geen olie op de wateren noodig. Voor hem geldt het woord van den psalm: „De Heere in de hoogte is geweldiger dan het bruisen van groote wateren, dan de geweldige baren der zee.” Jezus zal de volkeren beheerschen, maar de volken zullen blijven bruisen — doch machteloos.

Door alle eeuwen der Christenheid heen smachten de jongeren naar de komst en de hulp huns Meesters en schreeuwen zij van angst als hij komt. Bij elke bijkbare nadering van den komenden Heiland, waarvan hij gezegd heeft: Als ge dat merkt, heft dan uwe hoofden op! roepen zij: „Het is een spooksel!” Maar zijne stem klinkt over de woeste, hobbelige golven, waarop hij met vasten tred voorwaarts schrijdt, rustig: „Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vrees niet.”

Dat wekt de geestkracht van Petrus op. „Heere, indien gij het zijt, zoo gebied mij tot u te komen op het water.” Was dit overmoed of geloof? Of waren die beide gemengd? Wie zal het zeggen! De Heere Jezus antwoordde: „Kom!” Zonder dit bevel en verlot waagde Petrus het niet. Hij had gelijk. Maar op het woord „kom!” klom hij onversaagd neder van het schip en wandelde op het water om tot Jezus te komen. Hij zou doorgewandeld hebben zoolang zijn geloof duurde. Maar zijn oog bleef niet op Jezus gevestigd; het dwaalde af naar den sterken wind. En dien ziende werd hij bevreesd. Er staat niet bij: „En hij begon te zinken”; doch eenvoudig: „en als hij begon te zinken.” Dat hij dadelijk zonk toen hij begon te vreezen, spreekt voor Gods Woord vanzelf. Ja, hij zou voor de voeten van Jezus verdronken zijn, indien de vrees niet weder het geloof naar boven gestooten had en hem gedreven tot den

uitroep: „Heere, behoud mij!” Wie *bevreesd* over de volkeren wandelt en het geloof verliest, verzinkt er in en gaat er in onder. Enkel roept Jezus Christus om er op te wandelen; regel is: in het schip blijven, want daar is het veilig.

Geen uitroep van vreesachtig geloof blijft bij den Heiland onverhoord. Terstond stak Jezus de hand uit, greep hem en zeide: „Gij kleingeloofige, waarom hebt gij gewankeld?” Gewankeld terwijl gij wandeldet op mijn bevel! Daarop klom Jezus, en Petrus met hem, in het schip en *terstond* stilde de wind en *terstond* kwam het schip aan land. Ook hier kunnen de discipelen des Heeren het symbool als 't ware tasten en grijpen. Bij Jezus' komst is de vaart van 't schip geëindigd.

Daarover waren de discipelen verwonderd en ontzettekeden zich bovenmate zeer. Geheel ten onrechte; want het kon niet anders gaan, met Jezus aan boord. Duidelijk zegt Markus ons dat: „Want zij hadden niet gelet op het wonder der brooden, want hun hart was verhard.”

Wat daarin hunne oplettendheid vereischte, zou den volgenden morgen blijken.

W.

EEN BEZOEK AAN SUCHYDUL.

Slechts enkele uren van de Pruisische grens verwijderd, aan de spoorlijn Halbstadt-Chotz, ligt het Boheemsche stadje Politz en op kleinen afstand, het dorpje Suchydul. In den laatsten tijd is dat dorpje het doel van vele pelgrimstochten, omdat (zooals men zegt) in het bosch dat in den omtrek van Suchydul gevonden wordt, de maagd Maria nog niet lang geleden herhaaldelijk aan een jong meisje verschenen is, waarvan tot bewijs een put dienen moet, wiens water bij die gelegenheid van de „Hemelkoningin” kracht zou ontvangen hebben, tot genezing van de ziekte van hen, wier geloof en hoop op de „moeder Gods” gevestigd zijn. Wij willen den lezer niet vermoeien met het verhaal der wonderbare verschijningen, die, volgens het zeggen der landlieden, in dat bosch aan Christine Ringl zijn geschonken. Veel liever willen wij met den verslaggever van het Boheemsch Evangelisch tijdschrift „Hus,” in den geest een reisje maken naar Suchydul, om met hem den vorm te aanschouwen, waarin zich daar het bijgeloof der Roomsche Kerk openbaart.

Onze zegsman bracht bij zijne aankomst te Suchydul allereerst een bezoek aan de moeder van Christine, Frau Ringl, wier man, een wever van beroep, gestorven is, en die thans met haar beide kinderen Christine en Franz leeft van de milde gaven der pelgrims. „Ik trof,” aldus verhaalt genoemde berichtgever, „de hoofdpersoon, Christine, niet thuis. Haar broeder vertelde mij, dat zij naar het

bosch gegaan was om te bidden en hij was wellikend genoeg om mij bij zijne zuster te brengen. Na een korte wandeling ontdekte ik het meisje. Stel u voor, lezer, een zestienjarig meisje, van korte, ineengedrongen gestalte, met een pokdalig gelaat, flauwe, onbeduidende oogen, gekleed in het boersch gewaad der Boheemsche vrouwen, — en ge hebt een tamelijk juiste voorstelling van Christine. Ik ving een gesprek met haar aan, althans ik *poogde* zulks te doen, doch mijn moeite was vergeefs: het gesprek wilde niet vloten, zoodat ik den indruk ontving, dat het meisje een zeer gesloten, afgetrokken karakter bezit. En het weinige, dat ze zeide, was nog onbeduidend. Op mijne vraag, wat haar de maagd Maria, bij de laatste verschijning had medegedeeld, antwoordde zij, na een poosje gezwegen te hebben, op vrij snibbigen toon: „Dat gaat u niet aan!”

Wellicht had zij bemerkt, dat de vrager geen pelgrim was, gelijk de andere bezoekers, en gevoelde zij, (gedachtig aan de vermaning van pastoor Suppl, met betrekking tot het bevredigen van de nieuwsgierigheid der vele vragen) dat haar tegenover dezen man geen toeschietendheid paste, maar dat zij veel-er voor hem op haar hoede zijn moest. Dat ik door dit antwoord en deze houding van Christine niet tot verder vragen werd aangemoedigd, valt gemakkelijk te begrijpen. Daarbij komt dat het meisje scheen te meenen, dat zij mijne weetgierigheid voldoende bevredigd had, want zij draaide mij, zonder plichtplegingen, eenvoudig den rug toe en ging op weg naar huis.

„Ondertuschen zette ik, onder de leiding van Christine's broeder Franz, mijn tocht voort. Wij kwamen eerst in een dal en na een korte wandeling langs een goedonderhouden weg, bereikten wij eene plaats, waar de berggevaarten, die zich ter weerszijde verhieven, elkander bijna aanraakten en aldus een hollen weg of krocht vormden. Hier vonden wij een groot aantal menschen, elkaer verdringend rondom een steenen kom, die het water uit twee metalen pijpen opvangt. De een vulde een aantal flesschen met het kostbaar nat, de ander wiesch er zich het lichaam of de oogen meê, terwijl weer anderen in devote houding op den grond geknield lagen en ijverig hunne gebeden prevelden. Achter het waterbekken staat een muur, waarin een nis gehouwen is, die binnenkort tot woning dienen zal voor een kostbaar Mariabeeld, dat prof. Myslbek van Praag op dit oogenblik vervaardigt. De geheele muur, zoowel als alle boomen in den omtrek, is met platen behangen, die allerminst op kunstwaarde kunnen aanspraak maken. De lezer kent de smakelooze, vaak belachelijke heiligenbeelden, in schelle kleuren en bonte verscheidenheid, zonder eenige harmonie op het papier geklad; wij zullen hem dus eene beschrijving daarvan sparen. Aan de beide zijwanden van het bekken is een ijzeren hek aangebracht, zoodat de put alleen aan de voorzijde

toegankelijk is. Rechts van den put bemerken wij een tamelijk hooge poort, met het opschrift: *Poort des Gerichts*, waarin twee groote, ijzeren kisten zijn gezet, dienende (volgens mijn gids) tot bewaarplaats van de giften der pelgrims.

„Wij gingen de *Poort des Gerichts* door en kwamen daarna op een breeden weg, die zich om de berghelling slingert en naar den zoom van het woud voert. Deze weg is zóo breed, dat hij zelfs een zeer groote processie ruimte genoeg biedt voor den plechtigen ommegang, die van tijd tot tijd gehouden wordt. Aan zijn beide zoomen staan groote steenzuilen, in den vorm van kleine kapellen opgetrokken, waarvan de voorzijde met *reliefs* zijn versierd, momenten voorstellende uit de lijdensgeschiedenis onzes Heeren. Op de steenen bidbankjes, die voor sommige afbeeldingen zijn aangebracht, knielt hier en daar een pelgrim neder; anderen wandelen langzaam langs den weg, terwijl zij ijverig de kraalljes van hun rozenkrans door de vingers laten glijden; ook zijn er, die op halfgedempten toon een lied zingen. Ik stapte snel voorwaarts, want het griefde mij diep, deze lieden in denzelfden toestand te zien, waarin volgens de „Handelingen” de Apostel Paulus de godsdienstige, maar tevens heidensche Atheners aantrof. Het kwam mij voor, dat deze opgeschroefde onnatuurlijke vroomheid iets gansch anders is dan de echte, degelijke, Christelijke vroomheid. Nog een eindje en wij hadden de „plaats der verschijningen” bereikt. Hoogst merkwaardig was het tafereel dat zich hier voor mijn oog ontrolde. Op de dichtbegroeide berghelling had men door het aanvoeren van groote massa's klei een gladde vlakte gemaakt van ongeveer 150 vierkante meter oppervlakte. Wel staan er nog boomen in deze ruimte, doch zij zijn geschild en hun wortels liggen bloot, terwijl alle met prent of rozenkrans versierd zijn. In het midden van genoemde ruimte staat, uit zandsteen opgetrokken een wit beeld, voorstellende eene vrouw, die de handen gevouwen houdt. Naast het beeld bemerkte ik een grooten kandelaber, waarin vele kaarsen stonden; daaronder lag een hoopje talk, waarschijnlijk het afdruipeel der kaarsen. Dat is de juiste plaats, waar volgens het bijgeloof Maria's voeten gestaan hebben. Men is voornemens op deze plek eene kerk te bouwen, waarvan Christine met draden den omtrek heeft afgebakend. Ja sterker nog; het bijgeloof der menschen gaat zelfs zóover, dat uit dezen grond zeker reeds meer dan honderd karrevrachten klei gegraven en, als geneesmiddel, door de bijgeloovige pelgrims naar hunne huizen medegenomen zijn.

„Ik plaatste mij een weinig zijwaarts en sloeg het tooneel voor mij langen tijd opletten gade. De devotie waarmede de lieden het beeld naderen, den gloed, waarmede zij geknield of voorover op den grond liggend, hun gebeden mompelen, kan men niet beschrijven; men moet dat alles zien, om er

zich een getrouwe voorstelling van te maken. Daar staat een netgekleed man; een gitzwarte baard omlijst zijn welgevormd gelaat. Hij knielt voor het beeld en bidt vurig, gedurende enkele minuten; vervolgens slaat hij een kruis, kust den grond, slaat andermaal een kruis en rijst ten slotte op. Nu treedt hij naar voren en raakt, sidderend van ontroering, met den wijsvinger heel eventjes het beeld aan, waarna hij met denzelfden vinger langs de oogen strijkt. Nog enkele oogeblikken staat hij daar onbewegelijk, bezielde met den oprechtsten eerbied voor het beeld en de plek, waarop het staat, — dan keert hij zich om en begeeft zich naar een der nabijzijnde ijzeren bussen, waarin hij eenig geld werpt. Ik tred op den man toe en vraag hem op beleefden toon:

„Mijnheer, zou ik u den naam van uw geboorteplaats mogen vragen?”

„Ik kom uit Braunau,” luidt het antwoord.

„Zou ik mogen vragen, aan welke ziekte gij lijdende zijt?”

„Ik lijd veel aan mijne oogen.”

„Zijt gij hier thans voor het eerst?” vroeg ik weder.

„Neen, voor de tweede maal. Ik vind dat mijn oogen sedert mijn vorig bezoek iets beter zijn geworden.”

De man wischt met de hand de stukjes aarde weg, die, als sporen van den vurigen kus, dien hij zoeven op den grond gedrukt heeft, zich in zijn zwaren baard genesteld hebben. Dan groet hij beleefd en vervolgt peinzend zijn weg.

„Daar komt een kreupele aangestrompeld. Zijn eene voet is kromgetrokken en blijkbaar zeer gezwollen. Op de knieën liggend, kruipt en glijdt hij zoo lang, tot hij vlak bij het beeld is aangekomen. Ook deze man raakt, heel schuchter, het wonderdoende beeld aan met den wijsvinger, waarmede hij vervolgens den zieken voet bestrijkt. Dan bidt hij zijn rozenkrans en keert tenslotte naar den bovenrand der berghelling terug, waar hij eene hoeveelheid van de heilzame klei verzamelt. Reeds geruimen tijd liggen hier eenige vrouwen geknield te bidden, die bij haar vertrek van de klei ook iets medenemen naar hare woning. Waarschijnlijk kwamen zij voor vrienden, bloedverwanten of echtgenooten, die te ziek zijn om zelf den pelgrimstocht te volbrengen.

„Maar ziet, wat nadert daar ginds? Het is eene processie, minstens 20 personen sterk, die allen groote zakken op den rug dragen. Langzaam trekt de plechtige stoet voort. Als hij mij dicht genoeg genaderd is, vraag ik aan een der pelgrims, die in de voorste rij loopen, in het Boheemsch „patois,” naar den naam van zijn geboorteplaats.

„Wir sprecke Deutsch,” antwoordt de man, die een bijzonder zwaren zak op den rug draagt. Ik herhaal dus mijn vraag in zuiver Duitsch en ver-

neem, dat hij en al de andere pelgrims uit Wickelsdorf komen en de reis te voet gemaakt hebben.

Daar hinkt een oude vrouw naar het beeld. Met moeite komt zij vooruit en geen wonder; zij mist één voet geheel, terwijl de andere onder een bundel lappen bedolven is.

„Vanwaar komt ge, modertje?” zoo spreek ik haar aan.

„Uit Hockwessely, mijnheer,” is het antwoord.

„Welk is uw lijden?”

„Door een verkankering heb ik mijn linkervoet verloren en nu heeft een hond mij onlangs in den anderen gebeten, waardoor een wonde is ontstaan, die maar niet genezen wil.”

„Ge zijt per spoor hierheen gekomen, niet waar?” hernam ik.

„Volstrekt niet, mijnheer,” antwoordt het vrouwtje, „hoe zou ik aan 't benodigde reisgeld gekomen zijn? Neen, ik heb den ganschen tocht te voet gemaakt.”

„Stel u voor, lezer, dat deze vrouw een reis van ongeveer 60 kilometer volbracht had op één voet, die bovendien nog ernstig gewond was! Hoe sterk kan een waan, een illusie, toch zijn! Op den langen, moeievollen tocht, had alleen de gedachte aan een (zoo zij meende) zeker herstel, deze arme vrouw doen volharden en haar moed en kracht geschonken om de schier onoverkomelijke bezwaren te overwinnen. O, hoe wreed moet de teleurstelling zijn, wanneer zij straks bemerkt, dat het zoo vurig gewenscht herstel uitblijft en alle moeite en alle inspanning vergeefs zijn geweest! Zouden wij, in billijke verontwaardiging, niet wenschen, dat zij, die uit gewetenlooze hebzucht de arme, door ziekte en ramp bezochte lieden, hierheen lokken, alléén om de ellendige gift, die menige pelgrim slechts met moeite en groote opoffering schenken kan, — zouden wij niet wenschen dat die allen, onder dezelfde omstandigheden, dezelfde reis moesten maken, die deze arme, zoozeer bezochte vrouw, tevergeefs ondernam, en tevergeefs heeft volbracht?”

„Doch vestigen wij den blik op andere dingen. Van de plaats der verschijningen voert een breede trap van 20 treden langs de berghelling den bezoeker naar omlaag. Deze trap, die het terras, waarop wij ons bevonden, met den vroeger genoemden put verbindt en ongetwijfeld reeds veel geld kostte, was nog niet gereed. Wel lagen reeds alle treden op de bestemde plaatsen, doch het werkvolk was nog aan den arbeid. Wij gingen naar beneden en bij den put gekomen zijnde, ontsloeg ik mijn weinig spraakzamen Virgilius. Wel had hij, gelijk zijn groote voorganger Dante, mij niet gevoerd in het somber oord der verdoemden, boven welks ingang de ontzettende woorden staan: *Lasciate ogni speranza* (laat varen alle hoop!), maar in de plaats der „dubbel-ongelukkigen,” namelijk dergenen, die

JEZUS WANDELENDE OP DE ZEE.

wel een hoop hebben, maar een bedriegelijke, eene zekerheid, maar een, die erger is dan martelende onzekerheid, — dáár had mijn Virgilius zijn Dante toch gebracht.”

Uit het verslag van den berichtgever van het tijdschrift „Hus,” weten wij voorts, dat in de zomermaanden het bedrag van de giften der pelgrims per dag soms tot 100 gulden stijgt; in den herfst is het iets minder. Voor den bouw der genoemde kerk zijn reeds 17000 gnliden bijeen. Wie zal zeggen van hoeveel wanhoop en teleurstelling deze som de prijs is!

„Maar,” vraagt ge, „welke houding nemen de kerkelijke autoriteiten aan tegenover deze schandelijke speculatie op het bijgeloof en de domheid?” Och, lezer, gaarne, o zoo gaarne hadden die gezaghebbers gezwegen! En zij zwegen, zoolang de nieuwsbladen van de zaak niet repten. Eindelijk werd der redactie van een blad de huichelarij te sterk; zij schreef, naar aanleiding van de pelgrimstochten naar Suchydul, enkele artikelen, zoo pittig, dat de bisschop van Königgrätz begreep, dat de tijd gekomen was om den mantel der onnoozelheid af te werpen. Hij zond daarom een herderlijken brief aan zijn parochianen, waarin hetgeen in Suchydul geschiedt, om verschillende redenen, als zeer verdacht gestempeld en tenslotte gezegd wordt, dat de zoogenaamde uitspraken der „moeder

Gods,” hoogstwaarschijnlijk niet in een feit, maar in de kranke verbeelding van een overspannen meisje haar oorsprong hebben. Voorts zegt de bisschop, dat het zeer twijfelachtig is of er te Suchydul ooit menschen op bovennatuurlijke wijze van ziekte zijn genezen, wíl geen enkel deugdelijk bewijs voorhanden is.

Doch in weerwil van deze vrij krasse uitingen van den bisschop, aarzelt men nog steeds met het kerkelijk onderzoek der zaak. De reden daarvan ligt zeer waarschijnlijk in het slot van den „herderlijken brief.” Daar wordt namelijk gezegd: „Wij vermanen alle geloovigen, dat zij geen pelgrimstocht naar Suchydul ondernemen, *zoolang deze tochten niet kerkelijk goedgekeurd zijn.*” En wanneer zal deze goedkeuring geschonken worden (want dat zij geschonken wordt is zeker)? Wanneer de zaak geheel doodgepraat is en het tegenwoordig geslacht van het wereldtooneel zal zijn verdwenen, dan treedt voor Suchydul het tijdperk van de beroemde „overlevering” in, en wie denkt er aan naar den historischen grondslag te zoeken van Rome's traditiën?

Waarde lezer, indien gij den Heere Jezus kent, zooals Hij naar de Schrift gekend moet worden; indien gij in uw leven ervaren hebt, dat ook lijden en krankheid onder Gods bestuur een bron van milden zegen kunnen zijn, dan gevoelt ge innig medelijden met die arme bedrogen pelgrims, die

naar Suchydul trekken om teleurstelling en wanhoop te vergaderen; die wel den naam van Christus dragen, doch van zijn geest vaak nog minder bezitten dan de Heidenen. En indien ge medelijden gevoelt, — niet waar? — dan wilt ge ook een middel zoeken tot verzachting van het leed. Dat middel is gevonden: het is het Evangelie van Jezus Christus. Steun dus de pogingen dergenen, die ook onder de slachtoffers van het bijgeloof der Roomsche kerk, het heldere licht van het zuivere; goddelijke Evangelie willen doen schijnen.

HOE DE INLANDER OVER ONS DENKT.

Een merkwaardig boekje, dat we zeer ter lezing aanbevelen, verscheen dezer dagen bij de uitgevers dezes. Het heet, *Onder de Madoereezen* en werd geschreven door Dr. J. P. Esser, den zoo vroeg ontslapen zendeling op Madoera. Zijn beeltenis siert het boekje. Men leest er o. a. deze blz. over het geloof der Madoereezen:

„De onder de Madoereezen meest verbreide denkbeelden aangaande hetgeen er na den dood met den mensch gebeurt, laten zich samenvatten in deze gedachten: „Elk Muzelman, die sterft, wordt een engel. De voorstellingswijze omtrent dit engel-woorden is eenigszins verschillend. Volgens sommigen geschiedt dit onmiddellijk, volgens anderen na geruimen tijd, nadat de ziel van den afgestorvene eenige malen in andere lichamen overgegaan is, hetzij in dieren- of menschenlichamen. Die dit laatste gelooven, leggen zich toe op het vinden van de rechte „ilmoe” (tooverleer) opdat hunne zielen in de lichamen van hooggeplaatste personen of vorsten tot een nieuwe geboorte zouden kunnen komen. Doch ten slotte worden ook zij onder de engelen opgenomen.

Die meer met het Mohammedanisme bekend zijn, erkennen dat er ook Muzelmannen gevonden worden, zoo zondig van levenswijze, dat zij bij hun dood niet maar zoo op eenmaal in de gewesten der gelukzaligen kunnen ingaan. Dezulken moeten gelouterd worden in een soort van vagevuur, ook wel de hel genoemd. Edoch, na duizendjarigen straftijd komen ook zij eindelijk in het Paradijs. Ter bespoediging van den overgang naar de engelenwereld is het lezen van den Koran, het bidden en offeren op bepaalde dagen ten behoeve van den overledene, zijn nagelaten betrekkingen zeer aan te bevelen. Tot toets van zuiver Islamisme dient de overtocht over een brug van spinrag, die onder een ongeloofige onfeilbaar ineensloort. In de eigenlijke hel der verdoemden komen alleen de ongeloofigen, in de eerste plaats de *Hollandsche Nazareners*. Mocht zulk een ongeloofige Mahomedaan willen worden, dan krijgt toch eerst het zevende geslacht deel aan de zaligheid. De leer der laatste dingen onder de Madoereezen komt kortelijk hierop neer: „Een nieuwe

zondvloed zal de aarde verdelgen, en op een nieuwe aarde zal een nieuw menschengeslacht, als planten uit den grond, voortspruiten.”

KERSTFEEST IN DEN OORLOG.

Een Duitscher, die in het Engelsche leger in de Krim diende, tijdens den vreeselijken oorlog nu een veertig jaar geleden, schreef aan zijne familie dat, daar hij en zijn kameraden niet, zooals zij gehoopt hadden, het Kerstfeest binnen de muren van Sebastopol hadden kunnen vieren, zij besloten hadden het volgens de goede en oude gewoonte van hun vaderland in de loopgraven te doen, die altijd openlagen vóór de vervaarlijke forteres. Door een eenvoudige circulaire werden al de Duitschers, die in het Engelsche leger dienden, uitgenoodigd, op den avond van 24 December bijeen te komen. De meesten hunner, die niet door den nachtdienst verhinderd waren, vereenigden zich, en... doch laat ons onzen soldaat zelf hooren.

„Wij bevonden ons in een vrij grooten kuil, achter eenige schanskorven. Het was zeer donker; wij hadden ons een heel klein takje van een sparreboom verschaft, dat wij verlichtten door middel van korte eindjes kaars en eenige lantaarntjes van gekleurd papier, die wij zoo kunstig mogelijk vervaardigd hadden. Wij hingen de geschenken, die wij voor elkander bestemd hadden, aan den boom of legden die er om heen; deze bestonden uit stukjes beschuit, gezouten vleesch en flesschen met grog, opzettelijk voor het feest bewaard, daar wij ons een week lang nog onderscheiden ontberingen hadden getroost. Het aanzienlijkste geschenk bestond uit twee appelen en een gerookte ganzenbout, waarvoor wij tezamen zes francs hadden bijeengebracht. Op een gegeven teeken werd de boom verlicht. Wij waren uiterst verheugd en openbaarden onze vreugde, evenals gelukkige kinderen het aan den huiselijken haard zouden doen.

„Maar weldra moesten deze onze vreugdeblijken plaats maken voor hoogst ernstige gevoelens. Wij dachten aan onze dierbare betrekkingen, die zeker op ditzelfde uur met liefde en, helaas, ook met droefheid aan ons dachten. Onze dappere sergeant Neumann vatte nu het woord op. Wat hij zeide was ongekunsteld en kwam geheel voort uit een Christelijke ziel. Hij sprak ons van ons vroeger lot, van den tegenwoordigen tijd met zijne bedreigingen en gevaren, en van de toekomst; — over de eeuwigheid voor welke wij ons juist om deze bedreigingen en gevaren met de uiterste zorg moesten bereiden. Hij sprak ons van Hem, die zijn eeuwige gelukzaligheid verlaten hebbende, in de wereld gekomen is om te zoeken en zalig te maken wat verloren was. Hij zeide ons dat, evenals zijn gezegende komst aan eenige arme herders „die in het veld waren” nabij Bethleem was verkondigd geworden, die nu ook in dit oogen-

blik aan een handvol arme soldaten op de onherbergzame kust der Zwarte Zee werd bekend gemaakt; hij eindigde met een vurig gebed. Neen, nooit had eene Kerstfeestviering ons zoo diep getroffen — heete, zachte tranen biggelden langs onze door de koude en vermocienis gerimpelde wangen. Wij vergaten dat rang en geloofsbelijdenis ons scheidde; iedereen drukte de hand van dengene die naast hem stond, en het eenige gevoel dat ons allen bezielde, was dat eener levendige ondervinding van de heilige liefde onzes Verlossers!"

„Onze illuminatie ging uit; het vuur, dat men ons vergund had aan te steken, en waarvoor wij een week lang een gering gedeelte van ons brandhout hadden bespaard, ging ook uit; wij wierpen onzen lieven kerstboom er in, gebruikten daarna tezamen onzen maaltijd, en zongen half overluide een godsdienstig krijgslied."

„Ons vuur brandde niet meer; maar de wolken, die de lucht hadden verduisterd, waren weggedreven, en duizenden sterren vonkelden boven onze hoofden. Wij drukten elkander nog eens de hand; wenschten elkander goeden nacht, en een ieder ging naar zijn kwartier terug. — Onderweg werd een onzer doodelijk gekwetst door het springen eener bom, die uit Sebastopol in het leger der geallieerden geworpen werd!"

Eere zij God in de hoogste hemelen; vrede op aarde; in de menschen een welbehagen.

DE BELIJDENIS VAN EEN WIJZE.

De groote wiskunstenaar Cauchy heeft eens aan het graf van zijn vakgenoot Bovet een merkwaardig woord gesproken, waard door elk man van wetenschap overdacht te worden. Hij sprak:

„Aan deze plaats wil ik niet beproeven in herinnering te brengen wat deze man door zijn gewichtige werkzaamheden tot den vooruitgang der wiskunde heeft bijgedragen; het zal zijns meer waardig en vertroostender voor ons zijn, hiervan te gewagen, dat hij met de groote geesten der verloopen eeuwen en van den hedendaagschen tijd, met mannen als Descartes, Fermat, Hauy, Angère en Lannec er behagen in schepte, om van de kennis der wetenschappelijke waarheden tot het eeuwige principe (beginsel) van alle waarheid terug te keeren. De beschouwing der verheven wetten, welke den loop der sterren regelen, gaf hem telkens een nieuwen spoorslag om den oorsprong van zoovele wonderen te aanbidden. Zijn levend geloof, zijn vurige liefde tot God, tot wiens verheerlijking iets bij te dragen zijn onophoudelijk streven was, kan ons het zoete vertrouwen inboezemen, dat hij zich thans gelukkig schat dáar gekomen te zijn, waar hij licht scheppen kan uit de bron van alle licht, en verborgenheden vernemen, welke ook wij eens zullen

leeren kennen, wanneer wij den weg gaan dien hij gegaan is. — Bij het aanschouwen van het kruis, dat tot teeken der hoop op dit graf geplant is geworden, zwijg ik en laat zijnen geest de onmetelijke klove overschrijden, welke ons van die verheven waarheden scheidt, die zich voor ons in den hemel zullen ontsluiten."

BOEKBEOORDEELING.

Wij kunnen den vele Zondagsschool-onderwijzers en onderwijzeressen onder onze lezers en lezeressen het bericht brengen, dat naar we hopen voor velen in een langgevoelde behoefte zal worden voorzien.

Voortaan zullen de *onderwerpen*, die een voor de Zondagsschool opgestelde kalender voor elken Zondag ter behandeling aangeeft, geregeld behandeld worden in het weekblad *De Zondagsschool*, onder redactie van A. J. HOOGENBIRK. Men heeft dus nu gelegenheid elke week vooraf eenigszins ingeleid te worden in de onderwerpen en voorbereid tot hun behandeling op de Zondagsschool.

Nrs. van het weekblad *De Zondagsschool* zijn op aanvraag ter kennismaking verkrijgbaar bij de uitgevers de h. h. HÖVEKER & ZOON, te Amsterdam. O. a. het nr. van 24 Oct. geeft nadere inlichting. De prijs van het blad, is voor 52 nrs. f 2.50. De uitvoering is net. — Ook het rooster voor 1895 is bij genoemde heeren verkrijgbaar.

Het sterrenland. De wonderen van het heelal aan een ieder verklaard door ROBERT S. BALL, Hoogleraar in de Astronomie aan de Universiteit te Cambridge. Uit het Engelsch onder toezicht van Dr. N. P. KAPTEIJN, met talrijke illustraties.

Dit boek beschrijft op zeer eenvoudige en bevattelijke wijze het meest wetenswaardige omtrent den sterrenhemel. Zelfs voor grootere kinderen is het begrijpelijk. Het leest aangenaam. Alleen de eerste aflevering ligt voor ons. Het is te hopen dat het geheele boek in zoo kalmen „neutralen" geest zal geschreven worden als deze; anders wordt het boek, al is het nog zoo mooi, voor Christenen onbruikbaar. Het prospectus doet ons daar — eerlijk gezegd — wel wat voor vreezen. De zon wordt daarin als een „opperste God" aangeduid. Men leest er in van „eeuwige, onveranderlijke wetten," hetgeen met verloop van den schrijver van 't prospectus nonsens is en ook niet door hem kan bewezen worden. Maar het prospectus is 't boek niet.

Het werk bevat zeven hoofdstukken: de zon, de maan, de binnenplaneten, de groote planeten, de kometen en vallende sterren, de sterren en..... de sterrenkaart.

Het eerste hoofdstuk behandelt:

Warmte en licht van de zon. — Wat wij de zon nog meer te danken hebben. — De afstand van de zon. — Hoe de sterrenkundigen de afstanden der hemellichamen meten. — Voorwerpen op grooten afstand geplaatst schijnen ons klein. — Gedaante en grootte der zon. — Vlekken op de zon. — Verschijnselen, die worden waargenomen gedurende eene totale zonsverduistering. — Dag en nacht. — Dagelijksche beweging der aarde om hare as. — Jaarlijksche beweging der aarde om de zon. — Wisseling der jaargetijden. — Zonneschijn op de Noordpool.

UIT HET LEVEN.

Een wonderlijke genezing.

Te New-York heeft zekere Mary Fisher, een 13jarig meisje, dat het laatste achttal jaren doof en stom is geweest, gedurende het woeden van een zwaar onweër alhier eensklaps hare spraak- en gehoorvermogens terug. Mary was met haar moeder op bezoek bij vrienden en zat in hun gezelschap in de voorkamer, toen eensklaps des avonds het huis door den bliksem werd getroffen en allen in halfbewustelozen toestand op den grond vielen. Toen men weer ietwat bijgekomen was, zag men dat Mary nog op den vloer lag, en, denkende dat zij dood was, nam men haar op. Maar hoe verbaasd stond elk te kijken, toen het doofstomme kind, na op een stoel gezet te zijn, naar haar oor wees en zeide: „Mama! ik heb dat gehoord, laat ons naar huis gaan.” Dit waren de eerste woorden, die het meisje in acht jaren gesproken had.

Toen Mary vijf jaar oud was, werd zij door een zware ziekte aangetast; deze ziekte ontnam haar het spraak- en gehoorvermogen tot op het treffen van dien voor haar zoo gelukkigen bliksemstraal. En wat den afloop nog gelukkiger maakte was het feit, dat niemand eenig letsel bekomen had en aan het gebouw niet de minste schade werd aangericht.

Christenen en Heidenen.

In een dorp op het eiland Formosa brak een brand uit en spoedig stonden twee huizen in vlam. Het eene huis werd nog gered, het behoorde aan een Heidenschen Chinees: het andere gebouw behoorde aan een Christen, die van huis was, en daar niemand moeite deed om het te redden, verbrandde het geheel. Er werd veel gelachen en gespot in het dorp met de ramp van den Christen. „Zooveel is uw godsdienst waard,” zeiden zij tot hem. Een paar dagen daarna zag men een groot aantal mannen door de velden naar het dorp komen; zij waren beladen met hout, gereedschappen en meubelen. Het geheele dorp kwam in beweging. Wat was het? Wie waren de mannen? Zij waren leden van de kerk waaraan hun Christenbuurman behoorde, en kwamen van hunne woningen, eenige mijlen ver, om zijn huis weer op te bouwen, wat zij deden, terwijl de dorpingen grootelijks verwonderd het aankeken. Nooit was zoo iets gezien!

Zout.

Zout kan voor verschillende doeleinden gebruikt worden. Zout en water zal soms een mensch, die zijn bewustzijn verloren heeft, doen bijkomen. Zout in lauw water is een goed braakmiddel. Als iemand vergiftigd is door alcohol, dan moet zout en water

dikwijls dienst doen. Een zakje gevuld met zout en warm geeft verlichting voor zinkings. Wat zout in een bad gedaan, maakt het verfrisschend als zee-water. Als tapijten met zout besprenkeld worden voor het vegen, dan zal bevonden worden, dat er weinig stof is en de tapijten zullen opgehelderd zijn. Zout geworpen op brandend schoorsteenroet dooft de vlammen. Als het gesprenkeld wordt, als iets overkookt, dan zal het alle onaangename reuken wegnemen. Gesprenkeld op de kolen, wanneer vleesch moet gebraden worden, zal het 't vuur helder en scherp maken. Om vlekken van lepels te verwijderen, doe men zout er op. Als stroomatten met zout en water gewasschen worden, zullen zij op nieuwe gelijkjen.

Door een arend opgenomen.

Te Huttington, in Pensylvanië, daalde onlangs een groote arend uit de hoogte neer op het erf van Thomas Richardson, een kleurling, wonende nabij die plaats, en trachtte diens kind naar zijn nest te voeren. De roofvogel zette zijne klauwen in de kleederen van het kind en begon langzaam te stijgen, toen de kleeren in stukken scheurden en het kind tien voet naar beneden viel, zonder eenig letsel te hebben bekomen. De moeder slaagde er in den arend af te schrikken, doch de vogel kwam spoedig terug en voerde een hond van een buurman mede naar zijn nest in 't gebergte. — De verhalen, die men wel eens leest, zijn dus blijkbaar niet gansch onjuist.

Stijbloemen.

* * EEN HOLLANDSCHE BRIEF UIT LONDON.

Mijnheer,

Wij hebben groot vergnoegen in UEd. meede te deelen, dat onze Diensten door de Hollandsche Bloemen senders, welke onz consignates gestuurd hebben zeer well bedankt wurde.

Wij hebben brieven ontvangen in welke zij onz voor de hooge prijzen welke wij gekregen hebben bedanken met belooftens dat wij in het naatste Saisoen het geheel van hunne consignaties ontvangen zullen.

Wij wenschen ook an UEd. te laten weeten dat wij ook in Vruchten en Groenten van Holland doen en dus hoopen wij dat UEd. onz ook UEd. consignaties stuuren zal.

U, moogst gerust weezen dat wij het beste voor Uwen Interest doen zullen,

In afwachting UEd. schrijven.

Groeten wij UEd.

17den April 1894.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederlands Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbirk en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

„GEEFT GIJ HUN TE ETEN.”

III.

In den vroegen morgen van den volgenden dag ontdekten de scharen, die in de naburige dorpen of in het open veld gekampeerd hadden, dat het eenige scheepje, 't welk aan den oever gelegen had, verdwenen was en dat ook de Heere Jezus niet meer in de nabijheid te vinden was. Ze konden niet lang in twijfel zijn omtrent den weg, dien ze te volgen hadden om Jezus terug te vinden, en gebruikten eenige scheepjes, die juist aankwamen van den nachtelijken tocht ter vischvangst, om ten spoedigste het meer over te steken en zich naar Kapernaum te begeven. Spoedig vonden zij den Heere Jezus, en de eerste vraag, die zij Hem deden, kon geen hoog denkbeeld geven van de geestelijkheid hunner belangstelling in zijn persoon. Ze vroegen naar iets wat hun in 't geheel niet aanging: „Rabbi, wanneer zijt gij hier gekomen?” Het antwoord van den Heiland gaf dat duidelijk te kennen. Hij deelt hun in 't minst niet mede wat zij verlangen te weten, maar zegt hun eenvoudig: „Voorwaar, voorwaar ik zeg u, gij zoekt mij, niet omdat gij teekenen gezien hebt, maar omdat gij van de brooden gegeten hebt en verzadigd zijt. Werkt niet om de spijs, die vergaet, maar om de spijze, die blijft tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des menschen u geven zal, want dezen heeft God de Vader verzegeld.”

Oppervlakkig zou men uit dit gezegde kunnen opmaken dat het wél goed is Jezus „om de teekenen” te zoeken, maar niet om het te doen „om verzadigd te worden.” De bedoeling is echter dat het zoeken „om de teekenen” niet eens deugt, ofschoon daar iets hoogers in besloten kan liggen dan platweg het verlangen naar brood. Er is groot verschil tusschen Jezus zoeken om hemzelf en het zoeken om door hem verlost te worden van de zonde en de schuld. Even groot is de afstand tusschen het zoeken van hem om verlossing en om teekenen. En weer even groot is de afstand tusschen het zoeken om teekenen en dat om brood. Hun zoeken was de laagste trap. Gaf hij geen brood dan zochten ze hem niet meer. Dat bleek duidelijk uit het gevolg van dit gesprek. „Van toen af gingen velen zijner „discipelen” zelfs terug en wandelden niet meer met hem. Die Jezus om het brood zoekt, denkt uitsluitend aan zichzelf. Die hem zoekt om de teekenen, gunt tenminste ook anderen verlossing uit aardsche nooden. Die hem zoekt om verlossing van de straf, doet op onzienlijk gebied eigenlijk hetzelfde wat de zoeker om het brood doet in het stoffelijke. Maar die hem zoekt om zijns zelfs wil, om de eere Gods, die heeft zijn zelfzucht gekruisigd en bij aanvang leeren verstaan dat niet hij, maar God het middelpunt, het doel van alles is.

Wat de Heere Jezus der schare dien morgen zeide, werd hun echter medegedeeld na de spijziging.

Op dit voorbeeld van den Heiland mogen al zijne discipelen wel nauwkeurig letten. Tot het uitdeelen van lessen, die op zichzelf uitnemend zijn, kan men ons allen gewoonlijk zeer bereid vinden. Menige arme is van den Heere Jezus afgeschrikt door het middel, dat men bedoelde te bezigen om hem naderbij te brengen. Men komt niet door het hart tot de maag, maar men kan door de maag het hart bereiken. De uitnemendste toespraak tot een gebrek lijdende gericht, die niet vergezeld gaat van stofelijke hulp, terwijl men instaat is die te schenken, is niet meer dan het door de Schrift veroordeelde: „Ga heen en word warm.” Een waar woord is het, dat eens gesproken werd iemand die veel met de laagste klassen der maatschappij heeft omgegaan: „Een deel van het socialisme is ontstaan uit het ronddeelen van Christelijke traktaatjes.” Een boekje van 20 cent en een fooi van een stuiver doen meer kwaad dan een „drinkgeld” van 25 cent. De Heere Jezus geeft den hongerigen volop eten zonder hen op te houden met zedelessen, die toen toch geen doel zouden bereikt hebben. Na den maaltijd laat hij hen van zich opdat ze ter ruste zouden gaan. Tegenover hen stelt de Heere het gesprek zelfs niet uit tot den volgende morgen, want hijzelf vertrekt en ziet hen niet weder tenzij ze tot hem komen.

Hoe weinigen zijner discipelen doen in dezen als hij? Wie iemand een snede broods uitrekt, gevoelt zich gewoonlijk ook verplicht er dadelijk een godsdienstige toespraak bij te voegen. Wie een hongerige spijst, neemt dikwijls daarbij ook de geheele curatee op zich. Hoeveel arme menschen zijn reeds afkeerig gemaakt door zeer welwillende, maar zeer onhandige dames, die bij haar bezoek zich gedroegen alsof ze in haar eigen huis waren; de kasten openen en controleerden, kleederen en beddegoed nazagen alsof ze hun ondergeschikten onder handen hadden, en niet het flauwste begrip er van toonden te hebben dat ieder in zijn eigen kring soeverein wil zijn? Op den avond van de wonderbare spijziging had de Heere Jezus zijn werk volbracht door op zijn eigen terrein volkomen te regeeren. Hij handhaafde de orde door behoorlijke groepen te doen vormen en door te zorgen dat de zegen van boven op de spijze nederdaalde. Meer was er toen niet te doen.

Bij de grootste mildheid voegde de Heere spaarzaamheid. Hij gaf niet slechts het noodige brood maar — in de vischjes — ook toespis. Ligt ook hierin niet een les voor onze weldadigheid? Moeten de Christenen er zich niet dikwijls op betrappen dat ze iemand, die het voor niets krijgt, ook niet meer dan het allernoodigste geven willen. Hoe dikwijls maken wij, die veel meer dan volstrekt noodig is in de ruimte bezitten, aanmerking op het minste zonneschijntje dat het droevig pad van den doodarme bestraalt, ons er over verwonderende dat

ook zij wel eens een paar dagen vrijaf willen hebben of smaak toonen in iets anders dan roggebrood. De Heere geeft ruim en mild en wil dat zijne jongeren ook dit voorbeeld volgen. Maar geen kruimel wordt door hem verspild. Hoeveel te meer is dat onze dure plicht, aangezien wij geen kruimel kunnen voortbrengen.

Zoo hadden dus de discipelen de spijze te eten gegeven uit zijne hand, en hielden ze voor zichzelf overvloed daarvan over; ieder een volle korf. Ze hadden het gedaan van een voorraad die veel te klein was; in een streek waar van koopen geen sprake kon zijn. En hiermee is onze gedragslijn aangewezen. 't Spreekt vanzelf dat zoo iets voor hen, die bloot philanthroop zijn, onmogelijk is. Voor hen is een kilo brood een kilo brood en meer niet. Ze willen wel dat geheele kilo geven, maar meer hebben ze niet en indien ze geen geld bezitten, kunnen ze ook niet meer krijgen. Jezus' discipelen echter mogen misschien in den aanvang vragen: „Vanwaar zal 't komen?” Ze zullen eindigen met het doorgaand bevel huns Heilands: „Brenge het mij hier!” op te volgen. De zegen is niet te koop, maar wel te verkrijgen.

Dat is geen bespiegeling; de feiten toonen het voortdurend. Ziet Franckens weeshuis; ziet de stichtingen van Georg Muller en van Heldring. Slaat het oog op onze Christelijke scholen. 't Was immers onmogelijk dat ze tot stand konden komen? En toch zijn ze er. Ze staan daar als gedenkzuilen, als altaren gelijk die der aartsvaderen. En thans? De geheele maatschappij doorworstelt een crisis. Onze toestanden zijn in barensnood. Geheel andere verhoudingen dan tot nu toe heerschten, zijn op de komst. In geen geval mogen de Christenen zich onttrekken aan de beweging van dezen bangen, maar grootschen tijd dien we doorleven. Daar zijn miljoenen zonder eten, die van Jezus niets weten willen tenzij hij brood — maar ook meer niet — geve. Dat ook nu zijne discipelen hun geringen voorraad tot hem brengen en daarna den duizendmaal vermenigvuldigden voorraad aan de schare uitdragen; het aan hem overlatende zich daarna te onttrekken en later het gesprek over het ware brood te houden. Ook zal hij noodig achten zich aan zijn jongeren zelf te onttrekken en hen op de wilde baren tijdelijk alleen te laten. En dan zal het geloof tepas komen dat op zijn wachtwoord: „Kom!” den voet op de onstuimige golven zet waar niemand op staan kan, en waar zijn jongeren toch op loopen.

De groote les, die aan de menigte, na haar verzadiging, als ze Jezus uit geheel verkeerde beweegredenen zoekt, gegeven moet worden, is: „Werkt niet, — doet geen moeite — voor de spijze die vergaat.” Ze hadden die immers met al hun werken den vorigen avond niet kunnen verkrijgen? „Maar werkt wel om de spijze die blijft in het eeuwige leven.” Dit is ook niet te koop; die kan evenmin

DE SCHARE ZOEKENDE JEZUS.

uit de handen gewrongen worden; maar „die zal de Zoon des menschen u geven.” Van de vergankelijke spijze merkt men niet altijd zoo duidelijk als den vorigen avond dat de Zoon des menschen ze geven moet, zullen wij ze kunnen eten. Om de onvergankelijke spijze kan men rondloopen waar men wil; 't is steeds tevergeefs indien men zich niet tot den Zoon des menschen wendt.

Die hongerig is en een brood ziet liggen, grijpt daarnaar instinctmatig. Die den waarachtigen honger heeft en den Zoon des menschen in 't oog krijgt, het brood des levens dat uit den hemel nederge daald is ziet, grijpt naar hem. „De Vader heeft hem verzegeld.” Het merk staat op dat brood; hij heeft in den Geest, die zonder mate o ver hem uitgestort is, het teeken der verzegeling. „Die tot hem komt, zal geenszins hongeren, hongerig blijven.”

Kort en goed is dit dus wat de spijsuitdeeler, zij die gegeten hebben en geenszins meer hongeren, te doen hebben; ze moeten der menigte het gewone dagelijksche brood geven, en daarna het waarachtige brood voorhouden. Dan zal blijken wie honger naar heiligheid heeft; die zal toetasten en eten. Ze moeten dat doen in zijn Woord. Geen redeneeringen, geen betoogen voeden de hongerige ziel; alleen het brood, het vleeschgeworden Woord zooals het zich in de Heilige Schrift openbaart is daartoe instaat. Alle gesprekken over de waarachtigheid der Schrift zijn ongenoegzaam evenals alle bedenkingen der ongelooovigen nul en van geener waarde zijn. Kom dadelijk tot de kern der zaak. Hij die door zijne zonde bangst, door Gods heiligheid verschrikt is, zal de Schrift aannemen; niemand anders. Dát brood hebben wij der schare te geven en met dát doel. Al het andere is tijdverspilling.

W.

ONS VOORGESLACHT IN DEN VREEMDE.

II.

Toen onze Hollandsche voorouders deze kusten bezochten, zoo vervolgt Mej. v. d. Bilt, de Amerikaansche schrijfster, was het ongetwijfeld een zaak van groot belang voor hen, waar zij land zouden uitkiezen en koopen.

Evert bracht zijn vrouw, en Gerrit kwam met al zijn kinderen, en Hermanus met zijn zusters, die volwassen waren. Het was een ernstige vraag voor hen, waar de beste plaats was om zich te vestigen. Langs de Hudson was ons volk al begonnen, om in kleine dorpen bij elkander zich neder te zetten. Albany had zijne aantrekkelijkheden en voordeelen; evenzoo had Nieuw-Amsterdam op het eiland Manhattan en juist over de rivier New-Jersey zijne schoone streken. Er waren ook Hollandsche dorpen op Long-Island met een vruchtbaren grond en goede boerderijen, bewoond door landgenooten van Amersfoort, Utrecht en Amsterdam.

Eene beschrijving van Nieuw-Nederland, geschreven in 1641—1646, en uitgegeven met de Hollandsche documenten, beschrijft het land aldus: „Nieuw-Nederland, zoo genoemd omdat 't het eerst bezocht en bevolkt werd door vrije Nederlanders, is een gewest, gelegen in het Noordelijk gedeelte van Amerika, tusschen Nieuw-Engeland en Virginia. Hare oevers aan den Oceaan zijn niet ongelijk aan die van Vlaanderen of Holland. Het is een gematigde luchtstreek, hellende naar droogte, zeer gezond, en niet ziekelijk(?) De vier jaargetijden komen overeen met die van Frankrijk of Nederland. De ligging van het land heeft veel overeenkomst met Frankrijk(?) Binnenlands heeft men vrij hooge bergen, tusschen welke een aantal kleine rivieren vloeien; in sommige plaatsen heeft

men bergen van buitengewone hoogte, maar in vruchtbaarheid doet het niet onder voor eenig land in Europa, voortbrengende schoone fruit en tuinzaden."

Dit was het land waar zij zich zouden nederzetten. Vader Jacques, een Jezuïeten zendeling, die in dezen tijd dit land bezocht en doortrok, zeide er van: „Wanneer iemand komt om zich in dit land te vestigen, dan leenen de vroeger gekomenen hem paarden, koeien en verdere benooidigheden, die hij weder teruggeeft zoo spoedig hij kan; land koopt hij van de West-Indische Compagnie voor het tiende gedeelte van de opbrengsten, ten einde van tien jaren." Dezelfde man zegt van de kolonie Rensselaerswijk: „Zij hebben planken huizen met lang gras of anderszins gedekt; er is geen metselwerk aan, behalve de schoorsteenen. De wouden verschaffen hun timmerhout, dat zij zagen in de door hen opgerichte molens."

Indien onze Albany neven hunne huizen op bovengemelde manier bouwden, zoo waren deze ook mischien wel hetzelfde langs de rivier, en op Long-Island. Dit was omtrent het jaar 1646. De sterke woonhuizen van gebakken en gehouwen steen, die wij gelooven dat de eerste waren, zijn van lateren tijd, maar wij moeten bedenken dat er van ons niet velen kwamen vóór 1643. Ik vond de volgende order of bekendmaking in 1650 aan kolonisten, die land in bezit namen in Nieuw-Nederland:

„Al degenen die aankomen, moeten terstond beginnen den grond te bewerken, om zoo mogelijk nog wintergraan te zaaien, en dan in den winter het boschland klaar te maken ter bebouwing voor het volgende jaar. De boomen worden omgehakt en alles op 't veld verbrand, behalve wat dienst kan doen voor timmerhout, voor afschuttingen (palissaden) of voor palen en heiningen. Dit alles moet klaar gemaakt worden in den winter, om in 't voorjaar het nieuwe land er mede te omheinen, dat bezaaid moet worden, opdat het vee geen schade zou kunnen aanrichten." Dan vervolgt de schrijver op deze manier en zegt van het bouwen van huizen nog dit: „Het is noodig om een goede plaats uit te kiezen, uitgemeten in dorps-loten; dit moet alles omheind worden door lange palen naast elkander in den grond te slaan, met uitgangen. Dit is zeer voorzichtig en noodzakelijk, in geval van aanvallen van de Indianen, die, gelijk voorheen, hunne onbeschaamdheid en wreedheid in de nieuwe nederzettingen toonden.

Degenen in Nieuw-Nederland — maar ook vooral in Nieuw-Engeland — die niets hadden om hunne huizen te bouwen, zooals zij dat wel wilden, groeven een vierkant gat in den grond, gelijk een kelder, zes of zeven voet diep, beschoten de zijden met hout of met boomschors om het instorten te beletten en legden er een vloer van planken in, als ook een zoldering; dan een dak van sparren, met veel boombast of groene zoden er op, zoodat zij, met hun huisgezin, droog en warm kunnen wonen voor den tijd van twee, drie of vier jaren. De rijkste en voor-

naamste mannen bouwden in het begin hunne huizen gelijk hier boven beschreven. Na verloop van drie of vier jaar bouwen zij goede woonhuizen, waar zij in sommige gevallen duizenden guldens aan besteedden. Deze laatstgenoemden zijn de gebouwen, die wij hielden voor de vroegste Hollandsche huizen. Maar dit is niet zoo; het is niet onwaarschijnlijk, dat toen de eerste Gerritsens, de Willemsens, de Petersens en Maartensens en al de verschillende Vans overkwamen, zij hunne huizen hebben moeten bouwen en klaarmaken, tot gemak en genoegen van kleinen Klaas, en Sijtje, en Jannetje, „gelijk een kelder," zooals de schrijver het noemt.

Wat de godsdienstige vrijheden en belangen van ons volk in dit vroege tijdvak aangaat, die werden door hen niet vergeten of verwaarloosd. Want vóór de overkomst van de geregelde predikanten, waren er alreede ziekenbezoekers en vertroosters gezonden, zoodat zieken en stervenden konden bediend worden. De overheid werd al zeer vroeg bevolen om toe te zien dat de Gereformeerde, Christelijke godsdienst, in overeenkomst met de Dordsche Synode, gehandhaafd werd, zonder toelating van eenige andere sekte, die het tegenovergestelde zou willen leeren. En toen instructie tot verkiezing van nieuwe bestuursleden werd gegeven in 1674, werd er bevolen dat alleen zulke Burgemeesters en Schepenen als candidaten in aanmerking konden komen, die van den Gereformeerden, Christelijken godsdienst, of tenminste er toe gezind waren.

Sommige van de wetten, door welke de nederzettingen geregeerd werden, moeten de strekking gehad hebben om goede orde onder hen te bewaren, en wij zouden ze kunnen aanbevelen aan de overheden van onzen tegenwoordigen tijd. „Allen personen wordt verboden om bier, wijn of sterke dranken te verkoopen gedurende de godsdienstoefeningen op Zondag: evenmin mag het in hunne huizen gedronken worden. Allen personen wordt verboden om sterken drank aan de Indianen te verkoopen, of ook aan dienstbaren na negen uren; alle vechtpartijen zijn verboden, het trekken van messen, het slaan met de vuist en verwonden. Alle herbergiers zullen schuldig gehouden worden, indien zij vechten in hunne huizen toelaten. Geen personen zal het vrij staan om moeite te verwekken tusschen heeren en dienstknechten, of de dienstbaren te bewegen bij hen te komen wonen."

Er werd ook verboden om hard te draven met kar of wagen door de straten. Iedereen, die den Indiaan huurde om voor hem te werken, was gehouden hem zijn loon te geven.

Deze korte afschriften van de wetten door den Hollandschen Gouverneur uitgevaardigd, waren van kracht omtrent 1647 tot 1660. Het volgende uittreksel van een verslag over den staat van handel in de Provincie, dat gemaakt is toen de regeering reeds in Engelsche handen was overgegaan, verspreidt

licht over de handelingen en voorvallen, die een eeuw later gebeurden. Het is waarschijnlijk de opinie van Lord Combury. Hij zegt:

„Al deze kolonies zijn allen maar twijgen of takken van den eenen boom (Engeland), en behooren gehouden te worden geheel afhankelijk en onderdanig aan Engeland, want de gevolgen kunnen anders niet uitblijven, dat degenen, die nu reeds geen behagen hebben om onderdanigheid te bewijzen aan het Gouvernement, spoedig zullen geneigd zijn voet te geven aan gedachten, die zich al lang hebben gehuisvest in hun gemoed.” Zijn „Lordship” scheen te vergeten, dat het volk van de Hollandsche kolonie niet in 't minst gewend was om afhankelijk en dienstbaar te zijn aan Engeland.

De Hollandsche „twijg” aan dien Engelschen boom werd tot een sterken tak, en groeit nog welig, en wij zijn er nog aan verbonden. Wij spreken Engelsch, maar wij stammen af van dien Hollandschen tak, en wij schamen ons dat niet. De prediking is in de Engelsche taal, maar onze kerken zijn nog de Hollandsche Gereformeerde kerken. Wij zingen niet langer de Psalmen van David uit de Oude Hollandsche Psalmboeken, die wij in onze bibliotheek hebben, maar wij hebben uitgezochte liederen samengesteld tot schoone gezangboeken, die bemind worden door alle Christenen, en zoo houden wij gemeenschap en tred met de Zuster-kerken van andere genootschappen. Ons kerkelijk orgaan de „Christian Intelligencer” en de uitgaven van de „Board” van onze kerk, kunnen gunstig vergeleken worden met die van andere groote kerken. Misschien is het wel met een verschoonbare trotschheid, dat wij hier melding van maken. Zoodoende heeft de twijg van de koloniale dagen haren groei bewezen, en gaat voort in vreugdezangen met de takken, die rondom opschieten. Ziende naar onze kerken op de heuvelen en in de valleien van dit goede land, eigenen wij ons toe de vervulling van het profetisch gezicht van Jesaja als hij zegt: „Want in blijdschap zult gijlieden uittrekken, en in vrede voortgeleid worden; de bergen en de heuvelen zullen geschal maken met vroolijk gezang voor uw aangezicht, en al de boomen des velds zullen de handen tezamen klappen.”

EEN OPMERKELIJK WOORD.

Dat heeft onlangs de ook ten onzent welbekende Holl.-Amerik. predikant Steffens gesproken, handelend over „de maatschappij in het licht van Gods Woord.” Slechts een enkel deel van zijn betoog geven we hier, dat ook met het oog op onze toestanden zeer de aandacht verdient.

Men zoekt, zoo zegt hij, in onze dagen den toestand der maatschappij te verbeteren door het toedienen van allerlei huismiddelen. Huismiddelen zijn

goed, indien men er maar niet te veel van verwacht, en indien de toestand van den patiënt van dien aard is, dat men van het gebruik zulker middelen iets goeds verwachten kan.

Door onze beschouwing van den doodstaat der maatschappij willen wij dadelijk de meening afwijzen, alsof door het toedienen van huismiddelen de dood zou kunnen worden opgeheven.

De verschillende hervormingen, die men thans onderneemt, zonder rekening te houden met den Verlosser van het menschdom, noemen wij huismiddelen, die niet veel kunnen uitwerken. Men denke slechts aan al hetgeen reeds sedert jaren geschied is door de vrienden van matigheid, afschaffing en verbodswetten. Of wij den arbeid dier mannen en vrouwen gering achten, die zich gewaagd hebben aan de bestrijding van dien vreeslijken vijand der maatschappij, *dronkenschap* genaamd? Neen, volstrekt niet. Wij hebben veel sympathie met hen, en wij wenschten wel, dat wij veel goeds konden zeggen aangaande de vruchten van die edele pogingen. De statistiek echter toont aan, dat niettegenstaande al dien arbeid op dit gebied, de dronkenschap van jaar tot jaar toeneemt. De zenuwachtigheid der vrienden der matigheid, die aan den dag komt, wanneer zij spreken over de ontrouw der Kerken in hare verhouding tot de afschaffings- en verbods-beweging, is een bewijs, dat zijzelve overtuigd zijn van de blijkbare onvruchtbaarheid van hunne pogingen. Men denke verder ook aan de poging der regeering van het Duitsche Rijk, om door de wetgeving de verspreiding van socialistische en anarchistische denkbeelden tegen te werken, die, inplaats van iets goeds uit te werken, den verderfelijken invloed dier denkbeelden in de hand werkten. Zulke ervaringen zijn niet moedgevend; integendeel zij zouden ons lichtelijk er toe kunnen verleiden, allen arbeid in deze lijn als hopeloos te staken.

Daartoe echter raden wij volstrekt niet. Neen, als Christenen hebben wij altijd goeden moed, al moesten wij ook iets ondernemen, dat schijnbaar tot mislukking gedoemd is. Dit echter willen wij leeren, dat geene hervorming, op welk gebied ook beproefd, iets zou kunnen uitrichten, waarvoor de dood zou wijken. Wordt de dood opgeheven door eene kracht, grooter dan de onze, dan zekerlijk mogen wij er op rekenen, dat wij iets kunnen doen tot hervorming en verderen ontwikkeling der menschelijke maatschappij. En in de onderstelling dat in de menschelijke maatschappij niet alleen de dood maar ook het leven werkt, mogen wij, niettegenstaande alle teleurstelling, aan het werk trekken. Wij ontkennen niet, dat het woord *hervorming*, zooals het in onze dagen gebezigd wordt, eenen bijmaak verkregen heeft, die hoogst onaangenaam is in onze schatting, nochtans hebben wij er niets op tegen, dat men van hervorming der maatschappij spreekt, mits men slechts niet te veel van zijne pogingen ter hervorming verwacht, en nooit

uit het oog verliest dat onze God het leven niet alleen aan den individu, maar ook aan de maatschappij moet hergeven, zal er uit onze pogingen iets worden. Wij hebben dus op hervorming onzer maatschappelijke toestanden niets aan te merken. Zelfs indien de maatschappij op goeden voet stond, zouden wij nog met recht hervorming mogen blijven eischen. Zoo lang wij immers de volmaaktheid nog niet hebben bereikt, is er plaats voor hervorming in den zin althans van verdere ontwikkeling.

Maar wij hebben nu het oog op pogingen, die ondernomen worden in onze dagen tot hervorming der menschenlijke maatschappij, zonder rekenschap te houden met den dood, die in haar werkt.

Wij denken hierbij vooral aan het socialisme onzer dagen. Socialisten meenen de middelen in handen te hebben tot zulk eene hervorming der maatschappij, die aller wenschen bevredigen en eenen hemel op aarde tevoorschijn roepen zal. De gedachte, die aan het socialisme ten grondslag ligt, heeft voor den natuurlijken mensch zooveel dat hem bekoort, dat wij ons volstrekt niet verwonderen over het feit, dat het getal der socialisten van jaar tot jaar toeneemt, en dat de radicalen onder hen, anarchisten genoemd, zich niet ontzien door daden van roekeloosheid den gang der gebeurtenissen te bespoedigen.

Of wij ontkennen, dat het socialisme eenige greintjes van waarheid heeft? Volstrekt niet. Reeds onze opvatting van het wezen der leugen leidt er ons vanzelf toe, in de denkbeelden van het socialisme eenige waarheid te onderstellen. Ware het socialisme de naakte leugen, de absolute tegenstelling der waarheid, velen, die het nu toegedaan zijn, zouden voor hetzelfde terugdeinzen en aan hun tegenwoordige makers de gemeenschap opzeggen.

Ieder ketter heeft zijn letter. Ook de socialisten, hoe afkeerig zij anders ook zijn van den Bijbel, gebruiken hem tot voortplanting hunner beginselen onder hen, die nog achtung hebben voor het Woord van God en hunne gangen er naar begeeren te richten.

De brief van Jakobus vooral moet dienst doen om de armen op te ruien tegen de rijken. Wij ontkennen niet, dat hetgeen Jakobus aangaande de rijken zegt in zijnen brief, van toepassing is ook op onzen tijd en op onze toestanden. Rijken in de wereld beantwoorden maar zelden aan de roeping, die zij hebben voor God en menschen. Zij misbruiken de gaven, die God hun gegeven heeft, opdat zij daarvan rentmeesters zouden zijn tot eer van God en tot heil van hunne naasten. Ja, wij erkennen het, hier is er een greintje waarheid in het socialisme, wanneer het zijne stem verheft tegen het misbruik van rijkdom. Maar wij vragen: Geeft Jakobus ergens den raad tot revolutie? Zegt hij, dat men de bestaande maatschappelijke toestanden omver moet werpen, om daarvan heil te verwachten? Neen, en nog eens neen. Het misbruik van het greintje waarheid, dat de socialisten in den brief van Jakobus vinden, maakt

hun stelsel tot een leugen volgens het oordeel van hen, die voor het Woord van God beven.

Verder hoort men hen ook vaak zeggen: Jezus was de eerste socialist. Zij schijnen er goed mede bekend te zijn, dat de Zaligmaker een vriend was der armen en noodlijdenden, en dat de rijken vaak harde bestraffingen moesten hooren uit zijnen mond. Maar was Hij een voorstander van socialistische denkbeelden? Indien Hij gemeend had, dat de verwezenlijking van den socialistischen staat het menschdom tot het ware geluk zou leiden, zou Hij dan niet de revolutie gepredikt hebben? Hij had de macht in handen, die toestanden in het leven te roepen. Maar Hij deed het niet. Hij stierf aan het kruis, gewillig in den dood gaande voor zijn volk. Ook dit greintje waarheid is dus een leugen in den mond van een socialist, die zich aan het gezag van Jezus niet onderwerpt.

Wij gaan nog eene schrede verder, en gelooven met de socialisten, dat de tegenwoordige inrichting der maatschappij op den duur onhoudbaar is. De nijverheid, begroet als de aankondiging van een nieuwen morgen, heeft den vroegeren maatschappelijke toestand omver geworpen. Maar de verandering heeft het duizendjarig Rijk niet gebracht. Met de uitbreiding der industrie heeft de ontevredenheid met de bestaande toestanden zich ook op vreeslijke wijze uitgebreid. De beschaving is meer of min tot alle standen doorgedrongen, maar de vermeerdering der middelen om overeenkomstig dien veranderden toestand zijn leven in te richten, heeft daarmede niet gelijken tred gehouden. Arbeiders worden meer en meer tot machines, en zij worden, helaas! maar al te vaak door de werkgevers als machines behandeld. De vroegere zoogenoemde middelstand bestaat bijna nergens meer, en spoedig zal de maatschappij bestaan uit rijken en armen, patriciërs en plebejers.

Hoe waar dit alles echter ook moge zijn, het socialisme is niet de oplossing van het sociale vraagstuk. Waarom niet? Het beginsel der socialisten en anarchisten deugt niet. Het is, als het ware, de reactie van de ellende des doods op den dood zelf. Met andere woorden: De socialisten gevoelen de ellende van den dood, waaraan de maatschappij onderworpen is, maar inplaats van het leven te zoeken, waar het alleen te vinden is, zoeken zij in den dood zelf de middelen tot overwinning der ellende, die de vrucht is van den dood.

Of zeggen wij te veel? Neen, wat wij beweren, is de eenvoudige waarheid.

Is er in het stelsel der socialisten eene plaats voor God? Wordt Hij door hen erkend als de God des hemels en der aarde, die alles geschapen heeft tot verheerlijking van zijnen naam? Zij staan lijnrecht tegenover het geloof. Er mogen onder hen hier en daar menschen gevonden worden, die nog in God gelooven, maar zij zijn aan witte raven gelijk. Zij behooren bij de socialisten en anarchisten niet te

huis. Dezen zijn atheïsten. Zij verzetten zich tegen den Heere en zijnen Gezalfde. Gods geboden worden door hen met voeten getreden. Het bovennatuurlijke bestaat voor hen niet. Aan de vruchten erkent men hen. De gruwelen der anarchisten zijn nog te versch in ons geheugen, dan dat wij ze zouden vergeten hebben. Is dat niet de volslagen dood, wanneer de menschen zich losrukken van God en zijn Woord? Hieruit dus blijkt reeds, dat het socialisme eene reactie is niet van het leven, maar van den dood tegen de ellende des doods.

Is er, zoo vragen wij verder, in het socialistisch stelsel eene plaats voor het huisgezin?

Men wil God ontronen, daarom wil men ook een einde maken aan die Goddelijke inrichting van het huisgezin. Men wil, zooals men het noemt, de vrouw vrij maken van de banden, waarmede zij aan haren man en hare kinderen gebonden is. De kinderen zijn het eigendom der maatschappij; vrouwenliefde mag er bestaan, moederliefde tot haar kroost moet worden uitgeroeid. Vrije liefde, d. i. gelegaliseerde hoererij neemt de plaats in van het familieleven. Is dat leven? Is dat vrijheid? Neen, 't is niet anders dan eene proeve om de ellende van den dood te overwinnen door den dood.

En waar blijft, indien deze beginselen doorwerken, de Staat, die ook geteld moet worden onder de Goddelijke instellingen? Ook hij moet vallen als alle andere inrichtingen, die ons aan God en zijne heerschappij herinneren. Weg met de regeering, zegt het socialisme. Zij is de oorzaak van alle ellenden. Zij heeft altijd de rijken gehandhaafd tegenover de armen. In het duizendjarig Rijk der socialisten is geene plaats meer voor eene regeering, omdat er dan geene dieven, roovers, enz., meer zijn. Vreeslijke verblindings? Als of ooit eene regeering dieven en roovers heeft gemaakt! Neen, de zonde zit niet in inrichtingen of toestanden, zij zit in het hart der menschen. God oordeelt, dat het menschdom op de eene of andere wijze geregeerd moet worden, de socialisten weten het beter, zij schrijven alle ellende aan die Goddelijke inrichting toe.

En wat wordt er eindelijk van de persoonlijkheid van den mensch in de socialistische maatschappij? Zij gaat geheel en al onder. De maatschappij beteekent alles, de persoonlijkheid niets. De wil der maatschappij is soeverein. Het socialisme wil dus de ellende des doods overwinnen door den dood in al zijn macht tot heerschappij te brengen. Dat gaat niet. De maatschappij, in wanorde gebracht door de zonde, wordt niet hersteld door de zonde op elk gebied te doen triomfeeren. Indien er geen ander middel bestaat tot overwinning van den dood, dan moeten wij de hoop opgeven.

ROOMSCHE EENHEID.

Onze lezers weten, zegt de Amerikaansche *Hope*, dat ook de paus de mode volgt. De mode? Nu ja, hij wil ook meê doen in de beweging van onzen tijd in de vereeniging van kerken.

Onder zijn voorzitterschap zijn er te Rome vergaderingen gehouden, die ten doel hadden de vereeniging der westersche en oostersche kerken. Bij die gelegenheid heeft de paus een rede gehouden, waaruit blijkt, dat de beweging door hem op touw gezet, verongelukt is. In die rede vinden wij de volgende woorden: „Wij wenschten dat alle regeeringen dit groote denkbeeld op gelijke wijze aangegrepen hadden, daar het werk na zijne voltooiing een weldaad voor geheel de wereld zijn zal; maar politieke overtuigingen en nog meer, wij moeten het met droefheid zeggen, de ongegronde naijver van eenige regeeringen hebben verhinderd dat deze vereeniging tot stand gebracht is, zooals wij hoopten.

Inzonderheid smart ons de afwezigheid der Armeensche patriarchen. Wij zullen echter onze plannen niet opgeven, al zou het ook het geval zijn, dat wij slechts binnen zekere grenzen op een politieke vereeniging rekenen kunnen, en niets zal ons verhinderen, het groote vraagstuk op te lossen, wat van het godsdienstig standpunt uit is ondernomen, terwijl wij voor de andere werkzaamheden een geschikter tijd afwachten.”

Wij zijn er niet treurig om dat het plan van den paus verongelukt is, en wij hopen, dat er nooit een geschikter tijd moge komen voor de verwezenlijking van zijn ontwerpen.

Het is immers duidelijk als de dag, dat hij aan niets anders denkt dan aan de rol van Hildebrand¹⁾ te spelen. Hij loochent geenszins dat hij aan kerkelijke vereeniging denkt met hulp der regeeringen. De paus de zon, de regeeringen de maan, zie daar als in een notedop geheel het Hildebrandsche stelsel.

Velen zien in het ontstaan van vele kerkgroepen, inzonderheid sedert de hervorming der zestiende eeuw, niets dan jammer en ellende. Sommigen gaan zelfs zoo ver dat zij het de verbrokkeling van het protestantisme zouden noemen. Dat er veel zonde meê gepaard ging, loochenen wij niet. Maar moet men niet partij kiezen, wanneer iets aangevallen wordt, dat in onze schatting een kleinood is, dat de Heere ons heeft toevertrouwd?

Indien het ontstaan van vele kerkgroepen zonde is, wij kunnen dan den Heere er niet genoeg voor danken, dat Hij de zonde der kerken in zijne regeering der wereld en der kerk van Christus gebruikt heeft in zijne hand om de macht van den paus en van de hiërarchie te fnuiken. Indien de paus zijnen wil kon doorzetten, hoe spoedig zouden wij dan mischien zuchten: Och Heere, geef ons terug de dagen van het verdeelde protestantisme!

¹⁾ Paus Gregorius VII, de man van Canossa.

Wij zeggen dit echter niet om die verdeeldheid voor te stellen als een ideaal, waarnaar wij streven. Wat samen behoort moest ook samengaan. Maar de eenheid van allen, die zich Christenen, of zelfs van hen, die zich Protestanten noemen, is een onmogelijkheid, zoolang wij eindige schepselen, zondaars zijn, en zoo lang wij er nog op staan, dat onze belijdenis der waarheid ons dierbaar is. Die goede menschen, die gaarne één dak willen bouwen over al die verschillende kerkelijke gebouwen, mogen heel lief zijn, maar hun plan is evenmin uitvoerbaar als Bellamy's sociale Staat.

Goed gezegd, alleen worde verschil onder die gelooven geen oorzaak tot afsluiting en strijd.

CHINA EN JAPAN.

Is het niet zoo gemakkelijk om goed op de hoogte te zijn en te blijven van de krijgsverrichtingen in den oorlog thans tusschen beide rijken gevoerd, evenmin schijnt het zeer duidelijk te wezen, hoe het Japansche volk over den oorlog denkt.

Volgens de „Times” bezielt een krijgshaftige geest geheel Japan. Merkwaardig is de bereidvaardigheid, waarmede ieder zijn deel in de oorlogslasten draagt. De houthakker en de waterdrager zijn niet minder dan de meer beschaafden en rijksgrooten in spanning over den afloop van den krijg, en offeren gaarne hunne spaarduiten. Er doen zich soms vermakelijke tooneelen voor. Onlangs werd een stuk opgevoerd, waarin een Chineesch generaal zijn Japansche tegenstanders een oogeblik in 't nauw brengt. Toen sprong uit de toeschouwers een Japansche boer op het tooneel en ranselde den Chineeschen generaal geducht af. Men hoort van koelies, die het geld voor hun middagmaal besteden om een courant te koopen, waarin een wapenfeit staat; van een kok, die uit een raap het gezicht van een Chinees sneed en het boven het fornuis ophing, om terwijl hij braadde en kookte, zijn vaderlandsch gevoel met de schuimspaan aan den kop te kunnen luchten. Overal waar de troepen voorbij komen, worden zij feestelijk ontvangen, gul onthaald en verrijzen kapelletjes, waar voor hun zegepraal en behouden terugkeer wordt gebeden. Geen wonder dan, dat er in het leger zelf zulk eene geestdrift is, als de natie zoo meêwerkt.

Doch daartegenover verneemt men gansch andere dingen, die worden meêgedeeld door den rechter Waterman, 28 Oct. te Chicago teruggekeerd, na een verblijf van 14 weken in Japan. Hij was ten hoogste tevreden over zijn bezoek in dat land. Onder meer, zeide hij:

„De Japanneezen zijn de meest vredelievende menschen op aarde. Ze zijn bovendien het meest tevreden volk dat ik ooit ontmoet heb. Wij werden met de grootste bescheidenheid behandeld. Zoo iets

als een twist hebben wij, gedurende ons verblijf aldaar, niet in een enkel geval zelfs, opgemerkt.”

De rechter was niet in het minst op de hoogte met den oorlog, en wetende dat men dit vreemd zou vinden, zeide hij:

„Er is hoegenaamd niet de minste opgewondenheid in het land over den heerschenden oorlog. Zoo nu en dan hebben wij wel eenige troepenbewegingen gezien, en wat nog het vreemdste was, het volk scheen er niet de minste aandacht aan te wijden. De Amerikanen en Europeanen zijn beter ingelicht in betrekking tot dien oorlog, dan de Japanneezen zelf. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in het feit dat het bewind de pers des lands beheerscht, en dat er geen oorlogsberichten mogen gegeven worden dan zulke, die door het gouvernement goedgekeurd zijn.”

Hoe het zij, gelukkig schijnt in Japan de zending onder den oorlog niet te lijden. Althans de zending Pieters schreef in 't begin van October uit Nagasaki in Japan naar Chicago:

„De oorlog is, wat ons persoonlijk aangaat, niet verontrustend geweest. Er is hier niets te zien en weinig te hooren. De eenige tijd, wanneer wij bevreemd worden, is als wij de couranten van huis lezen en de brieven ontvangen. Wij hopen dat gij niet in het minst verontrust zult wezen over onze veiligheid. Wij zijn menschelijk gesproken, even veilig als wij ooit waren — veel veiliger dan de inwoners van Chicago, twee á drie maanden geleden.

De eenig mogelijke ervaring van de gruwelijkheden van den oorlog, zou zijn in het geval van een aanval op Nagasaki door de Chineesche vloot, en dat is tot in den laatsten graad onwaarschijnlijk. Zelfs dan zouden wij overvloedige gelegenheid hebben om te land of te water te ontkomen.

Wij vreesden dat de oorlog een schadelijken invloed op ons werk zou hebben, en het is niet onmogelijk, dat zulks nog het geval zal zijn, doch tot hiertoe hebben wij slechts in een lichten graad die invloeden gevoeld. Een der plaatsen waar wij arbeiden, is Saribo, het voornaamste station voor de land- en zeemacht. De leden der gemeente alhier bestaan uitsluitend uit officieren van het leger en de vloot. Zij zijn thans bestendig in dienst, zoodat de vergaderingen zeer klein zijn. Veel werk blijft er echter over, onder hunne huisgezinnen. Het is thans een geschikte tijd onder deze vrouwen te arbeiden, die zonen en mannen in levensgevaar hebben, dewijl zij in een dubbele mate de behoefte aan de vertroosting des Evangelies gevoelen. Naardien het werk nu uitsluitend of grootendeels onder de vrouwen is, wier mannen van huis zijn, hebben wij op zijn eigen verzoek, den jongen man uit dat werk ontslagen en een gehuurden man gezonden, wiens vrouw, een vroeger student aan Sturges Seminarie, bekwaam is hem in dit werk te helpen.

Dit was een gevolg van den oorlog.

Verder, een theologisch student, een academisch student en een lid van den Christelijken kring te Nakatsu, behoorende tot de „Eerste Reserveën” zijn opgeroepen om zich bij hunne regimenten te voegen.

Behalve dit is er niets ongewoons voorgevallen. Vanzelf stelt men belang in den oorlog, en men wordt er door opgewonden, doch indien het de oorlog niet is, dan is het de politiek; en zodoende maakt het weinig verschil. Men wil toch opgewondenheid. Inplaats van merkbaar gehinderd te worden, hebben wij reden God te danken, dat ons werk gedurende de laatste drie maanden zeer voorspoedig is geweest.”

ANARCHISTEN.

Te New-York werd onlangs in Adler's Theater, een vergadering gehouden van anarchisten, met den beruchten Most aan het hoofd. Het doel dezer vergadering was, volgens de aankondiging, om dankbetuiging uit te spreken over den dood van den Czaar van Rusland. Most, de eerste spreker, sprak in het Duitsch, en zeide, onder meer, het volgende:

„Vrienden! Ik ben ietwat in verlegenheid hedenavond. Ik weet niet wien ik danken moet voor het wegnemen van het monster, Czaar Alexander III, — God of den Satan. Er behoorden duizenden van deze vergaderingen, door de geheele wereld heen, gehouden te worden, opdat er gepaste besluiten van dankbetuiging worden genomen over den dood van den tiran, Alexander III. Elk mensch is verplicht, gerekend naar de ellende die door de Czaren veroorzaakt wordt, zich bij deze gelegenheid te verheugen, en hartelijk te wenschen dat al de Czaren dood waren. We behoeven echter niet naar Rusland te gaan, om een Czaar te vinden. Hier, in Amerika, zijn er genoeg, want wat anders dan Czaren zijn zulke mannen als Cleveland, Pullman, Frick en meer anderen. Maar van al de Czaren, die er sedert Nero's tijd geleefd hebben, was Czaar Alexander III de laagste.”

Een andere spreker, J. Gordon, was nog meer radicaal in zijne uitingen. Hij zeide, onder meer, dit: „Staat op, Russen, en vergiet het bloed dier hyena's, dier monsterachtige Romanoffs.”

Op een andere plaats, in Windsor Theater, waren meer dan 3000 Russen saamgekomen om te luisteren naar de verwenschingen, die er uitgesproken werden over wijlen Alexander III.

Uit de taal, gebezigd door die mannen kan men gereedelijk opmaken, zegt een Amerikaansch blad, wat de anarchisten zijn. Men roept de wereld toe om zich te wreken op door hen geschilderde tirannen, en de wijze die zij het volk aan de hand doen om zich van die zoogenoemde tirannen te bevrijden, toont, helder als de dag, dat er in het verleden, noch in het heden, ooit grooter tirannen geleefd hebben dan de anarchisten zelf zeggen dat zij wezen zouden, indien zij er de macht toe verkregen.

EENS STAATMANS GEBED.

Toen de beroemde Engelsche staatsman sir Robert Peel gestorven was, vond men in eene bewaarplaats, waartoe niemand der zijnen vroeger toegang gehad had, verscheidene belangrijke papieren, onder andere ook het navolgende gebed, dat nog wel menig ander staatsman zich zou mogen ten nutte maken.

„Groot en barmhartig God, Bestuurder van alle volken! help mij iederen dag tot U wederkeeren, om de wijsheid en de genade te erlangen, welke voor de groote taak, die uwe voorzienigheid mij heeft opgelegd, noodig zijn. O Heere! bewaar mij de krachten en bekwaamheden, waarmede Gij mij begiftigd hebt, opdat de ernstige en gewichtige aangelegenheden, die aan uwen dienaar toevertrouwd zijn, niet te veel moeten lijden onder de afmatting van het lichaam en de gedruktheid des geestes. Wil toch, o Heere! ik smEEK er U om, de kwade gevolgen van mijne vergeetachtigheid, of van mijne dwalingen of van het gebrekkelijke van het oordeel, of van de onzuiverheid dergenen, met welken ik te doen heb, voorkomen, of verbeteren.

„Uw zegen ruste op mijne koningin en op mijn vaderland! Maak Gij de harten dergenen, welken in hooge ambten staan, gewillig, opdat zij hunne toestemming geven aan alle maatregelen, welke geschikt zijn om de openbare orde te handhaven, de nijverheid aan te kweeken, de ellende te verzachten! Moge de ware godsdienst bloeien, en de vrede algemeen kunnen zijn!

„Geef, zooveel zulks met de menschelijke zwakheid vereenigbaar is dat alles, wat door mij of door de anderen voor het algemeene welzijn voorgesteld wordt, van goeder harte aangenomen worde, en dat alle wijze en nuttige maatregelen een goeden uitslag mogen hebben.

„Wat mij, uwen dienstknecht, betreft, laat Gij, o barmhartig God! niet toe dat door de openbare bezigheden uw Woord in mij onvruchtbaar worde, en dat ik door zwarigheden en verhinderingen er in belet worde den smallen weg te vervolgen, welke tot het leven leidt. En wanneer ik, o Gij allergenadigste Vader! wanneer ik, niettegenstaande de wenschen en voornemens, welke ik in dit oogenblik opvat, U evenwel konde vergeten, zoo vergeet Gij mij toch niet, Gij, die weet dat ik uw aandenken en uw blijvende gunst alleen zoek in de kracht der liefde van Jezus Christus, onzen Middelaar en Verzoener, die te prijzen is in eeuwigheid, en wien, evenals U en den Heiligen Geest, lof en heerlijkheid toekomt in eeuwigheid. Amen.”

NIET ONTMOEDIGD.

Het gebeurt weleens dat, ook zelfs bij getrouwe evangelieprediking, de weekbeurten in de kerk schaars worden bezocht, en de opkomst zoo gering is, dat

men in de verzoeking komt, die beurt in te trekken, of dat godsdienstige samenkomsten even traag worden bezocht, zoodat reeds sommigen er van beginnen te spreken om die samenkomsten of geheel te doen ophouden, of van karakter te veranderen, en naar middelen en kunstgrepen om te zien, ten einde die bijeenkomsten aanlokkender te maken. Gelukkig hij, die dan weet vol te houden. Zulk een man was de bekende hervormer Johannes Brenz, die in 1570 in hoogen ouderdom zijns Heeren vreugde is ingegaan.

Nadat hij vele vervolgingen en verdrukkingen had doorgestaan, was hij in 1550 door den vromen hertog Christoffel van Wurtemberg naar Stuttgart geroepen. Als proost aan de domkerk predikte Brenz met betooning des geestes en der kracht. Wijd en zijd was hij als een zeer voortreffelijk prediker van het Evangelie bekend. Van wijd en zijd kwamen menigwerf voornamen personen, om hem te hooren. Ook Joh. Sebast. Pfauzer, de voormalige hofprediker van keizer Maximiliaan II en daarna superintendent te Lauingen, kwam eens te Stuttgart, om den beroemden Brenz persoonlijk te leeren kennen. Met vreugde vernam hij bij zijne aankomst dat hij schoone gelegenheid had, eene weekpredikatie van Brenz te hooren. Toen voor de eerste maal geluid werd, spoedde Pfauzer zich naar de kerk, vreezende dat hij anders geene plaats meer zoude krijgen. Die spoed was echter geenszins noodig; de kerk was nog geheel ledig, en slechts nu en dan kwamen enkele toehoorders binnen. Reeds meende Pfauzer dat men hem verkeerd had ingelicht. Maar toen hij den leeraar hoorde, was hij niet meer in twijfel. Na de predikatie ging hij in de sacristy, en werkelijk was het Brenz, die de zeer treffelijke predikatie met ongewone wel-sprekendheid had gehouden.

Brenz nam Pfauzer met zich naar huis. Onderweg sprak deze zijne verwondering over de al te weinige toehoorders uit, en merkte aan dat hij voor zich gearzeld zou hebben, om voor zoo weinige menschen den kansel te beklimmen. Bij deze woorden gingen beide mannen eene bron voorbij, en Brenz vroeg glimlachend aan zijnen gezelschap, of hij wel wist welke de grootste deugd van deze bron was. Toen hij een ontkennend antwoord had ontvangen, ging hij voort: „Dit is de deugdelijkheid van deze bron, dat zij altijd overvloedig water geeft, of er velen dan wel weinigen met hun kruikje uit scheppen. Zij is een voorbeeld voor de predikers des Goddelijken Woords. Ook dezen moeten onophoudelijk het water des levens uit zichzelf laten ontspringen, onbekommerd of zich vele of weinige dorstigen om hen heen verzamelen. Stop gij maar de bron des levens niet toe, maar laat haar vloeien, al houden ook maar weinigen hun kruikje er onder.”

PAREL EN PARELEN.

De parel van groote waarde is het koninkrijk Gods, zij is de Heere Jezus zelf met zijne gaven en heilsgoederen. Want alzoo spreekt de Heere: „Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman die kostelijke paarden zocht. En gevonden hebbende eene parel van groote waarde, ging hij heen en verkocht alles wat hij had en kocht dezelve,” Matth. 13 : 45, 46.

Waar zijn thans *deze* kooplieden te vinden? Zij zijn zeer zeldzaam geworden. En toch is immers de Heere Jezus, het koninkrijk der hemelen, de hemelsche wijsheid, het zalig worden de grootste schat. Daarom zegt Job: „De trek der wijsheid is meerder dan der robijnen,” Job 28 : 18. En zelfs zoo spreekt Salomo: „Wie zal een deugdelijke huisvrouw vinden, want hare waardij is verre boven de robijnen,” Spreuk. 31 : 10. En zulken gedenken dan ook voorzeker het woord van Paulus: „De vrouwen moeten zich met eerbaarheid versieren, niet met goud of paarden,” 1 Tim. 2 : 9. Zich met goud en paarden te versieren was eenmaal het doel, de begeerte der heidensche vrouwen, die van God niets wisten; en indien in de Christenheid vele vrouwen weder, ja ook mannen zich zulk een doel stellen, is het waarlijk belachelijk, ja heidensch. Wat zijn dan de paarden? Antwoord: een witte, gladde, zuivere, inderdaad liefelijk glanzende en kostbare massa, welke de zeeslakken uit hun vocht bereiden en uitzweeten!

Hoe gezocht en gewaardeerd zij echter oudtijds waren, kan men zelfs uit de boven aangehaalde woorden van den Zaligmaker opmaken. Het is ook verbazingwekkend te hooren welke sommen de menschen daarvoor uitgaven. In China werden reeds 22 eeuwen vóór de Christelijke jaartelling paarden als schatting en belasting opgebracht. Voornamen Egyptenaren bezetten de halskragen met paarden. Maar de laatste Egyptische koningin, de bekende Kleopatra, bezat de twee grootste paarden, welke sinds menschenheugenis gezien waren, erfstukken van Oostersche koningen, en droeg ze voor oorsieraad.

Plinius verhaalt ons nopens deze het volgende: „Om de kostbare gastmalen van Antonius te overtreffen, offerde zij éene harer paarden op; zij wierp die namelijk in den azijn, dien zij, nadat de parel er in opgelost was, opdronk. Toen zij op het punt stond om met de andere parel hetzelfde te doen, greep Lucius Plancius haar bij de hand en verklaarde als scheidsrechter dat zij het op Antonius gewonnen had, die eene weddenschap had aangegaan, dat de koningin niet 10 miljoen sertiën (bijna 10 miljoen gulden) bij een enkelen maaltijd verkwisten kon, zooals zij beloofd had.”

En hoe was beider einde? Antonius doorstak

zichzelf en stierf aan de voeten van Kleopatra; zijzelf liet zich door eene slang, die zij in een bloemkorfje verborgen had, in den boezem steken en stierf. En waar zijn beiden heengegaan? Ach, de dwaze wereld!

Julius Cesar schonk aan de moeder van M. Brutus eene parel, die hij voor 6 millioen sertertiën gekocht had. En Brutus? — doorstak Cesar.

De gemalin van keizer Caligula, Lollia Paulina, droeg op eene bruiloft een versiersel van paarden en groene edelgesteenten, waarvan de waarde 40 millioen sertertiën beliep. En beiden kwamen ellendig om. De waanzinnige keizer Caligula werd in 41 na Chr., nadat hij een ontzaglijk kostbaren tocht tegen de Duitschers en Britten ondernomen had, en slechts eenige schelpen van het Britsche strand (als een buit op de zee behaald!) had medegebracht, door twee gemeensmannen doorstoken.

Zelfs Romeinsche burgers waren uiterst spijziek. Clodius, de zoon van een tooneelspeler te Rome en minnaar van een aanzienlijke vrouw, Metella, trok haar aan tafel eene parel uit het oor, die f 90,000 kostte, en verzwolg die met een glas wijn!

De gemalin van Hendrik IV van Frankrijk droeg bij den doop van haren zoon een kleed, waaraan zich 32,000 paarden bevonden. En Hendrik? — werd doodgestoken!

Lodewijk XIV liet zich eens in een met diamanten en paarden bezet kleed zien, dat op ruim 10 millioen gulden geschat werd! En *eindelijk* stierf hij veracht en verwenscht!

Hoe dwaas is toch de wereld! De grooten en rijken sparen geen moeite, geen kosten, om kostbare paarden voor zich te laten opzoeken. Maar wie wil er zich om bekommeren of bevljigten, een waar lid der kerk te worden? Wie wil gaarne veel aanwenden, om het rijk van Christus uit te breiden, en de leden van zijn lichaam goed te doen? O, laat ons toch ijverig streven om Christus te zoeken en de door Hem verworven heilgoederen deelachtig te worden!

UIT HET LEVEN.

EEN GOED PLAN

is uitgedacht door de Directie der *Zendingsdrukkerij te Ermelo*. Zich bewust, dat een doelmatige, praktische vakopleiding voor jongelui veelszins een behoefte is, vooral tot voorbereiding voor elke roeping in het toekomstig, maatschappelijk leven, en in de overtuiging, dat dergelijke opleiding velen jongen menschen, zoowel in maatschappelijk als in geestelijk opzicht, tot zegen moet zijn, heeft zij een begin gemaakt.

Zij stelt zich gaarne beschikbaar om jongelui uit goeuden huize voor hun toekomstige loopbaan op te leiden en te vormen.

Dit geschiedt te meer, wijl de leerjaren van jongelui dikwijls te eenzijdig opgeofferd worden aan een meestijds uitsluitend theoretische vorming en ontwikkeling van het verstand, terwijl de praktische echter zeker wel van de grootste beteekenis mag geacht worden en een zeer gunstigen invloed heeft, terwijl zij tevens aanmoedigend is voor den leerling.

In de werkplaatsen der *Zendingsdrukkerij te Ermelo* is alles te leeren, al naarmate vatbaarheid, ijver en geschiktheid bij den leerling aanwezig zijn, n.m. het drukken, het zetten, het boekbinden en verder alles, wat tot het vak behoort, terwijl de uitgebreide administratie uitstekende gelegenheid aanbiedt om zich daarin te bekwamen, en voor 't overige op 't kantoor in de uitgeversroutine ingeleid en in het Italiaansch boekhouden onderwezen te worden.

Ermelo is een zeer gezond plaatsje, dat niet te veel afleiding biedt, en dus zeer geschikt tot vorming. Er bestaat gelegenheid tot verdere ontwikkeling bij bevoegde personen, terwijl voor leiding bij de studies in de vreemde talen goede krachten beschikbaar zijn.

Het verblijf aldaar kan hen, al naar verkiezing, in gezellig verkeer met anderen of wel meer afzonderlijk bereid worden.

Voor verdere inlichtingen, die gaarne verstrekt worden, gelieve men zich te wenden tot de Directie der *Zendingsdrukkerij*.—

Wij zouden het heerlijk vinden, als op deze wijs uit de goeode standen ook eens wat meer mannen van het vak voortkwamen, die en hoofd en hand konden gebruiken. Het zou *allen* standen goed doen.

Russische spreekwoorden.

In Rusland kent men tal van spreekwoorden, waarin van den Czaar wordt gesproken. Eenige der eigenaardigste laten wij volgen.

Ook de Czaar bespat zich, als hij in een plas trapt.

De kroon behoedt den Czaar niet tegen hoofdpijn.

Ook de rug van den Czaar zou bloeden, als hij met den knoet werd geranseld.

Als de Czaar een paard maar eenmaal heeft bereden, hinnikt het zonder ophouden.

Als de Czaar met een huurpaard rijdt, betaalt hij voor een stap zooveel als voor een mijl.

Lang is de arm van den Czaar, maar hij reikt niet tot aan den hemel.

Ook uit de azijnflesch van den Czaar komt geen suiker.

Een vette Czaar is niet zwaarder voor den dood dan een uitgedroogde bedelaar.

De kamerdienaar van den Czaar gelooft ook een beetje aanspraak te hebben op de kroon.

Als de Czaar scheel ziet, zien de ministers maar uit één oog en zijn de boeren blind.

Wat de Czaar niet gedaan krijgt, krijgt de tijd gedaan.

Als de Czaar sterft, ruilt zelfs geen boerenarbeider met hem.

Als de Czaar koude vat, krijgt heel Rusland de griep.

Ook bij de Czarina leggen de kippen geen zwaneneieren.
(Hand.)

De verkeerde klemtoon.

Hebt gij ooit menschen ontmoet die zooveel gaven, dat zij, die het van hen ontvingen, ook weer rijkelijk geven konden?

Alzoo doet God.

Vele menschen herinneren mij aan den man, die eens bij een Duitsch predikant kwam, en aan dezen vroeg om een goed en krachtig gebedenboek.

De predikant gaf er hem een.

Een paar dagen later bracht de man het terug met de woorden: „Dit kan ik niet gebruiken!”

„Waarom niet?” vroeg de predikant verwonderd.

„Wel, op elke bladzijde staat bovenaan: *Gebet* (Geeft). Op Maandag begint het met *gebet*, op Dinsdag met *gebet*, enz. Dat kan niet. Eenmaal per week kan ik wel wat geven, maar niet alle dagen!”

De man had het Duitsche woord met verkeerden klemtoon gelezen. In plaats van *Gebet* (gebed), had hij gelezen *Gebet* (geeft). Toch liggen beide niet zoover van elkaar.

Een vreemd afscheid.

De bekende predikant Dr. T. De Witt Talmage, leeraar in den Brooklyn-Tabernakel, welke bij 't begin van dit jaar, ten derden male door brand is verwoest, heeft aan den kerkeraad zijn ontslag ingediend. Dit ontslag werd door dat lichaam aangenomen.

De redenen, die ZEW. hiervoor geeft, zijn als volgt:

„Daar de gemeente van den Brooklyn-Tabernakel, gedurende mijne bediening, drie groote kerken gebouwd heeft, welke verwoest werden, gevoel ik dat het niet betamelijk voor mij is een beroep te doen op de gemeente ter oprichting van een vierde kerkgebouw, gedurende mijne bediening. En daarom raad ik de gemeente om een nieuwen leeraar te beroepen, onder wiens leiding een nieuwe kerk kan gebouwd worden, of, zoolang nog een georganiseerd lichaam te blijven totdat men aan alle leden attesten heeft afgegeven, waarmede zij zich bij de zuster-gemeenten, naar eigen verkiezing, kunnen aansluiten. En, in betrekking tot mijzelven, neem ik, onder Gods leiding, misschien een ander beroep aan, of wijd mij misschien aan algemeen Evangelie-werk, — predikende het Evangelie aan alle volkeren, zonder geld en zonder prijs. Ulieden hartelijk bedankende voor de immer toenemende liefde jegens mij en de mijnen, en hopende met ulieden en met de schare,

waarmede wij, gedurende de laatste vijf en twintig jaren, godsdienst gehouden hebben, in den hemel hereenigd te worden, blijf ik de uwe in het Evangelie.

T. DE WITT TALMAGE.”

Gravin-Nieuwsbladenverkoopster.

Chicago moge er zich op beroemen een Italiaanschen markies te bezitten, die een millionair en fabrikant van spoorwegrijtuigen is, New-York overtreft de stad in dit opzicht. De financiers van Wallstraat koopen hunne nieuwsbladen van eene gravin die eens een voorname plaats aan het hof te St. Petersburg bekleedde. Het is een oude vrouw, die een kleine kraam houdt voor het postkantoor, „die zij bestuurt met eene waardigheid, onder heel verschillende omstandigheden verkregen.”

Haar volle naam is Josephine Suffcenzka Jarozka.

Haar levensverhaal, zooals zij het vertelt, begint toen zij, een jong Poolsch meisje, Graaf Paul Jarozka huwde en te St. Petersburg ging wonen. Daar had zij een hooge plaats in de samenleving. Dit is bijna een menschengeslacht geleden; vele jaren leefde zij gelukkig in de Russische hoofdstad.

Langzamerhand begonnen zij en haar echtgenoot te twisten. Zij zegt niet wat de oorzaak was van hunne oneenigheid, doch beweert dat zij er geen schuld van droeg. Eindelijk verliet zij hem. Haar echtgenoot nam, zoo zegt zij, op schandelijke wijze wraak op haar. Zij hadden een veelbelovenden zoon. De vader nu liet het Bewind bekendmaken dat de jongeling in eene samenzwering tegen den Czaar betrokken was. Op zekeren dag verdween hij. Kort daarna vernam zijne moeder dat hij naar Siberië verbannen was om daar in de mijnen te sterven.

De gravin stelde pogingen in het werk om de vrijstelling van haar zoon te verkrijgen. Zelf bezocht zij de ambtenaren, zij verzocht al haar vrienden haar te helpen, doch het was haar onmogelijk den banneling uit de boeien te doen ontslaan.

Daarna kwam zij naar Amerika met wat geld dat zij bespaard had. Zij woonde in New-York in goedkope kosthuizen, tot bijna al haar geld uitgegeven was, en voor haar de tijd aanbrak om eenig werk te verrichten of van gebrek om te komen. Zij begon toen couranten te verkoopen en heeft sinds aldus den kost verdiend.

Mevr. Jarozka geloofde dat het noodlot haar dit leven voorbeschikt heeft en haar eenige smart is over haar zoon. Pogingen zijn aangewend om haar in eene stand te plaatsen waar honger of koude haar niet zouden bedreigen, doch met verachting slaat zij elk aanbod van de hand.

Zoo verhalen de Amerikaansche bladen. Is het zoo, dan blijkt alweer de geschiedenis wonderlijker dan een roman.

ONZE LEESTAFEL.

„Een heel gewone geschiedenis. Uit de papieren van een koopman. Door A. J. HOOGENBIRK. Met zes illustratiën naar teekeningen van Willem Steelink; in omslag, geïllustreerd door denzelfden kunstenaar, f 1.90; in stempelband / 2.50.”

Wie niet geheel en al vreemdeling is in de Christelijke kringen van ons vaderland, weet hoe Hoogenbirk kan vertellen. We weten geen verhalen, die zoo goed als hij de levendigheid, de plastische voorstelling van De Liefde heeft. Wat hij u vertelt, ziet ge als 't ware gebeuren.

Een groot voordeel, dat deze schrijver zijnen lezers biedt, is dat hij geen geschiedenissen *bedenkt*; maar gebeurtenissen opzoekt en vindt en ze dan oververtelt. Want Hoogenbirk, met al zijn levendige phantasie, is zeer nuchter. Ook heeft hij lang en diep genoeg in de menschenwereld gekeken om te weten dat de hartroerendste roman niet halen kan bij de leidingen Gods met de menschen; en dat men waarlijk niets behoeft te verzinnen om Gods daden te verbeteren. Men behoeft dus nooit, als hij iets vertelt, te vragen: Zou het wel waar gebeurd zijn?

Veel van zijn vorming, vooral voorzoover het geestelijk leven betreft, heeft Hoogenbirk aan De Liefde te danken. En daarom kon vooral een boek als de „Heel gewone geschiedenis” zoo goed worden. Want het onderwerp van het verhaal is een terrein vol klemmen en voetangels. Men heeft hier een levensbericht van een jongen uit den kleinen burgerstand, die van schoenmakers-gezel opklom tot deelgenoot in de zaken van zijn jongen patroon, bij wien hij, uit het pothuis vandaan, in dienst kwam. Een levensbericht uit de eerste helft onzer eeuw. De geschiedenis is wel heel gewoon, maar ook heel veelzijdig; mits men oogen heeft om veelzijdigheid op te merken.

We worden verplaatst in den allereersten tijd van het Réveil, die machtige strooming des geestes, welke God in zijne barmhartigheid over geheel westelijk Europa en ook over ons vaderland liet gaan. Veel is reeds over het Réveil geschreven, maar een rechte beschrijving van deze groote opwekking wachten we nog vergeefs. Die is ook niet zoo gemakkelijk te geven. Het Réveil was oorspronkelijk van Zwitserschen bodem en over Frankrijk tot ons gekomen. In Nederland veranderde het echter spoedig van karakter. En geen wonder. Ons land is rijk aan diep inzicht in, en trouwe vasthoudendheid aan de openbaring Gods. Toen het Réveil hier kwam, vond het dus een grootsche geschiedenis en diepingrijpende verschillen op kerkelijk en theologisch gebied als bodem, waarin het wortel kon schieten. Ook vond het den kerkelijken strijd in zijn eerste ontwikkeling. Zoo machtig greep het Réveil in ons volksleven in, dat veel wat we thans zien gebeuren op kerkelijk en philanthropisch gebied rechtstreeks ontspringt uit de twee stroomingen, waarin het Réveil zich in 1854 splitste.

Hoogenbirks boek geeft ons een levendige, zeer getrouwe, nu eens tragische, dan weër humoristische afspiegeling van het leven en denken onzer grootouders uit allerlei standen. Ge wordt al lezende verplaatst in den gedachtenkring van welgestelde, deftige, kerksche menschen, die van niets meer afkeer hebben dan van den onfatsoenlijken strijd, dien ontwakend geestelijk leven met zich brengt; — van het toen jonge Holland, dat geen vrede hebben kan met de opvatting, die in

het predikambt alleen een betrekking ziet, waardoor de toegang tot alle goede kringen openstaat; — van de doode orthodoxie; — van het afgezaagde supranaturalisme; — van het waarachtig geestelijk leven, dat soms in de onbeholpenste vormen, maar soms ook onder de treffendste beelden een schat van menschenkennis en Schriftkennis openbaart; — van de eerste, wankelende schreden op het gebied der „Inwendige zending” — ja, van wat niet al. Ge zoudt, wanneer ge meer dan de drie kruisjes achter den rug hebt, de typen van Hoogenbirks „geschiedenis” met den vinger kunnen aanwijzen. En wanneer ge de laatste bladzijde gelezen hebt, sluit ge het boek met dit éene verwijt aan den schrijver: „Waarom hebt ge de pen neergelegd?” en met het stellige voornemen om — bij gebrek aan een tweede deel — dit nog maar eens door te lezen.

Dit boek *zal* zijn weg vinden.

Bethel. Stads- en dorpsalmanak voor 1895, onder redactie van H. PIERSON. 13e jaargang. W. A. Beschoor. 's Gravenhage.

Als altijd ziet deze almanak er vriendelijk en prettig uit. Het mengelwerk bestaat uit meestal aangename, goed geschreven, lichte lectuur, waar nog wel wat uit te leeren valt voor iedereen, die eens spelende wil leeren. De schrijvers en schrijfsters hebben gezorgd voor de noodige afwisseling.

Het is ons een genoeg de lezers weder te kunnen wijzen op de nieuwe en schoone werkes voor onze Zondagsscholen, Kinderkerken en — voor veel wijder kring, die ook nu bij den heer G. F. CALLENBACH 't licht zagen. Een fraai boek dient, als geschenk, ter kennismaking.

Ruim is 't gebied, waarop zich de heer C. beweegt. Hij geeft Kerstverhalen, Paaschverhalen, Geschiedenis, 't zij Vaderlandsche of Algemeene, Zendingsgeschiedenis, Kerkgeschiedenis, Boeken voor Jongens, voor Meisjes, en voor beiden, en ook zeer *degelijke* lectuur voor anderen, tot ouden van dagen toe.

Kortom, of ge nu de boekjes, de muurteksten, de Bijbelsche of de Zendingsplaten neemt, 't is alles even fraai en degelijk, en er is met ieders beurs gerekend.

Met niet minder dan een *viertal* werken heeft de onvermoeide uitgever onze leesstof weer verrijkt. **Robert Fabrenhöft**, een verhaal uit Rusland, door Ernst Schroll, uit het Hoogduitsch door Adelpa. **Uit Ruslands steppen**, door Ernst Schroll, uit het Hoogduitsch door P. J. van Melle, pred. te Nijkerk. Beide boeken zijn oorspronkelijk van den vroeger in Rusland, thans in Duitschland te Dusseldorf arbeidenden predikant Keller („Schroll” is een aangenomen naam). Beide ook verplaatsen ons in Rusland, in een gebied veel minder bekend dan ons Neerland, en waarvan we toch zoo gaarne veel weten. Daaraan nu voldoet het eerste boek door één groot verhaal, het andere door ettelijke kortere. Doch in beide boeken heerscht dezelfde gezonde Christelijke geest, spreekt een man van groot talent en zoo, dat de ontwikkelde en de minder verstandige beiden hem met genoegen volgen, en bovenal winst kunnen doen voor zichzelf, voor tijd en eeuwigheid.

Welk het mooiste boek is? We durven niet beslissen. Vertaalster en vertaler verdienen beiden veler dank. En evenzoo de uitgever voor de keurige uitvoering. Trou-

wens we zijn die van hem reeds gewoon. Dat er bij een herdruk o. a. voor een bladwijzer in het eerste boek zal gezorgd worden en nog voor meer, vertrouwen wij.

Even fraai van uiterlijk en degelijk van inhoud, schoon van anderen aard, is het 3e boek **De Staf des Pelgrims** door Ds. J. W. A. Notten, die daarin oorspronkelijke of vrij bewerkte, stichtelijke stukskens ten beste geeft, als vervolg op vroegere bundeltjes. We bevelen dit 40-tal opstellen van den bekenden leeraar van Ermelo-Veldwijk gaarne en hartelijk aan. Zij spreken tot den zondaar, maar ook tot hem, die zeggen kan dat hij is „een zondaar maar verlost.” Het bescheiden plaatsje, dat Ds. N. bescheiden vraagt, verdient zijn werk, ja, meer dan dat.

Het 4e boek eindelijk is lang niet zoo mooi van uiterlijk — schoon heel net — als de drie vorige. Het is bestemd voor Christelijke Scholen, Zondagsscholen en het Huisgezin, heet: „**Bijbelsche Geschiedenissen** aan kinderen verhaald door C. F. Schöttelndreier,” en heeft 50 plaatjes.

Schrijver dezes heeft den heer Schöttelndreier nooit gezien, maar heeft hem lief om zijn werk, en een lofrede te schrijven op hetgeen genoemde heer reeds voor de jeugd gaf, is wel overbodig.

We zeggen dus alleen, dat deze Bijbelsche geschiedenissen *niet* bestemd zijn om den Bijbel te vervangen, maar dat ze net doen wat een ouder of onderwijzer doet, die de Bijbelsche geschiedenis *vertelt*. Dat dit hier met veel wijsheid en op deugdelijke wijs geschiedt, kan ieder ervaren. Menig onderwijzer kan uit dit boek leeren vertellen en menig kind er uit leeren.

De plaatjes in „diverse couleuren” zijn juist geen kunstgewrochten, maar als men voor ruim 200 bl. met platen 35 ct. betaalt, kan men ook geen Rembrandt of Raphael hebben. De grijze schrijver heeft getoond, dat hij nog jong van hart is, en de uitgever deed wel door dit boek in 't licht te zenden.

Een boek dat zich al aanstonds door drieërlei aanbeveelt, verscheen bij den heer D. A. DAAMEN te Leiden. Het heet: „**Jozef. Bemind. — Gehaat. — Verhoogd.**” en is versierd met 9 platen, tafereelen uit Jozefs leven. De eerste aanbeveling is de naam des schrijvers, Ds. F. B. Meyer, die, vergissen we ons niet, ook een tijdlang in Nederland arbeidde en nu als Engelsch predikant door zijn werken alom bekend is. Ten tweede beveelt Dr. J. H. Gunning J.Hzn. het aan. Ten derde hebben en vertaalster en uitgever geheel belangeloos gearheid om door dit werk de Leidsche wijkvereniging Pniël uit de schuld te helpen.

Maar de beste aanbeveling is de schoone, leerrijke en echt Bijbelsche inhoud. Trouwens de schrijver is geen onbekende en we zouden wel willen dat vooral elk jongeling dit boek las. Het ziet er daarbij, gelijk alles wat de heer Daamen geeft, keurig uit; de platen rekenen met de tijden en zeden, wat veel zegt en zoo werken het uit- en het inwendige meê om „Jozef” tot een uitnemend boek te maken.

Wat de verdere door den heer DAAMEN aangekondigde boeken betreft, als: **Deedes' lessen voor de Zondagsschool; Doen door laten** door AGNES GICERNE, **Max Krömer en Grietjes kinderen** door HESBA STRETTON, ze zijn of reeds besproken of te veel bekend om nog nader aanbeveling hier te behoeven. Op een nieuw werkje van de laatstvermelde beroemde schrijfster

wijzen we echter nog. 't Is **Fern's Hollow of Hebt uwe vijanden lief**, door HESBA STRETTON.

We hebben hier een nieuw werk van de schrijfster van „Cassy”, „Jessica's eerste gebed” enz., een treffend verhaal voor jongelieden. De hoofdpersoon is een jong mijnwerker, die onder allerlei beproevingen het vertrouwen in den Heere niet verliest en dan ook mocht onder vinden „dat dengenen die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede.” We bevelen het zeer aan.

Een Bundel Kinderpreken. Uit het Engelsch vertaald. Met een woord van inleiding voorzien door Dr. J. H. GUNNING J.Hz. — Leiden. D. A. DAAMEN.

De voorrede van dit boek verdient gelezen te worden door allen die kinderen leiden. Ook zij die voorgaan op Zondagsscholen, zullen haar met nut lezen. Zoo zegt Dr. G. o. a :

„Een kinderoor luistert scherp, en een kind verlangt *veel*, wil het waarlijk geboeid worden. Voor een goede kinderpreek is het onmisbaar dat men goed „vertellen” kan, zonder ooit in dien ongewijden, snaakschen toon te vervallen, die helaas bij deze samenkomsten niet ongebruikbaar is, maar toch niet genoeg kan worden afgekeurd. Het is *heilige* geschiedenis, die men aan de kinderen verhaalt. Het is ook *heilige* grond waar ze bijeenkomen, en een „kinderkerk” waar men herhaaldelijk gelach en aardigheden kan vernemen, is als volkomen mislukt, ja als schadelijk voor de zielen onzer kleinen te beschouwen. Wie slechts *waarlijk* de onvergelykelijke verhalen des Bijbels laat spreken, zal den verborgen grond des gemoeds bij de kinderen gewisselijk treffen.

Maar nog eens: hiertoe is rustige, biddende studie meer dan noodig! Ik herinner mij uit mijn Haagsche jeugd dat er eens plotseling eene beurt „bezwaard” moest worden; een der predikanten was onverwacht verhinderd op te treden. Op Vrijdagmorgen kwam de kerke-knecht bij den waardigen Van Koetsveld (wiens kinderpreken in menig opzicht *modellen* waren), en vroeg hem: „Welke beurt Dominè nemen wilde: de Groote Kerk voormiddag of de Kinderkerk?” En zonder aarzelen antwoordde hij: „Dan neem ik *stellig* de Groote Kerk, want voor de Kinderkerk is de tijd van voorbereiding mij te kort.” Wie Vader Van Koetsveld en zijn onverdachten waarheidszin gekend heeft, weet dat hij dit woord *volkomen* meende. Wie onzer, die wel eens Kinderkerk heeft gehouden, voelt niet een weinig schaamte bij zich opkomen, als hij van zulk een nauwgezetheid in dezen hoort?

Niet zonder eenige aarzeling gaf ik aan deze toespraken den naam *Kinderpreken*. Men ontvangt hier zeer zekerlijk geene „preken in den gewonen zin des woords, geene verkondiging van het geloof der Gemeente, waarop deze met *haar* „Amen” antwoorden kan. Zeer terecht ontbreekt dan ook dit woord aan het slot dezer toespraken. Wie eene Kinderkerk houdt, *verhaalt en vertelt* meer, dan dat hij *getuigt* en *predikt*, al behoef er, al mag er ook geene *absolute* tegenstelling in dezen zijn.”

In den aangekondigden Bundel vindt men zestien bijbelsche historische onderwerpen behandeld, in godsdienstige toespraken, uit het Engelsch van Dr. BLAKE en MARKE GUY PEERSE. De Inleider schrijft: „Wie, die hunne hartelijke bloeiende taal leest, *moet* niet erkennen: *Dát pakt*; dat zal ook onze jongens en meisjes boeien.” Ook is waar, dat „onze Engelsche broeders in illustraties en verhaaltes wel wat overrijk” zijn.

Overigens echter schijnt ons, zoover we reeds gelegenheid hadden tot onderzoek, de kindertoon van den „spreker zeer goed gevat en zijn ze bijzonder duidelijk, zaakrijk, *to the purpose* en — bondig. We raden gerust

ieder aan eens kennis met dit boek te maken. Niemand zal 't zich beklagen.

We maken onzen lezers opmerkzaam op den aan inhoud zoo rijken Catalogus van den heer Bredée te Rotterdam. Er is voor ieder iets, oud en jong, Zondagsschool, school, huisgezin. Boeken, tekstkaarten, muziek, pakketten boeken, prenten — kortom, al wat men kan verlangen, en alles is zoo fraai — als men dat van dezen uitgever gewoone is. Onze raad is: Men vrage den Catalogus aan, een gemakkelijken, duidelijken gids. Niemand zal 't zich beklagen, en menigeen er iets in vinden dat hem past.

Een nieuwe hoed. Een eenvoudig verhaal uit het landleven in Zwitserland. Naar het Fransch, van GRAVINNE DE GASPARIN. 's Gravenhage W. A. Beschoor. 1894.

Een aardig, zeer eenvoudig verhaal, met zwakke intrigue, dat zich prettig laat lezen en geschikt is voor uitdeeling onder meisjes uit den kleineren stand. Hoe Louise zoo spoedig tot inzicht van haar kwaad komt, is even moeilijk te begrijpen als hoe het haar gelukte voor haar flinke moeder, die haar gezonden had om een hoedje te koopen te verbergen dat ze het gekochte, veel te dure en veel te mooie hoofddeksel nooit droeg. Maar niet alle lezeressen zullen met critische oogen lezen. De strekking van 't verhaal is uitnemend.

CORRESPONDENTIE.

J. v. d. W. te N. *Vergeestelijken* van gelijkenissen is heel iets anders dan de *geestelijke beteekenis opzoeken en aanwijzen*. Vergeestelijken kan men eigenlijk alleen iets wat een dergelijke geestelijke beteekenis mist. De gelijkenissen kunnen dus stipt genomen niet vergeestelijkt, maar wel verkeerd verklaard worden. Wat nu de gelijkenis van den barmhartigen Samaritaan betreft, moet nog even het volgende aangestipt worden: Van niemand dan van God en van Gods Zoon wordt de zeer sterke uitdrukking: „met innerlijke ontferming bewogen” gebruikt. En dit wordt van den Samaritaan gezegd. Voorts dat de Heere Jezus had gezegd: „Heb uw naasten lief als uzelfven.” Daarop was door den Schriftgeleerde gevraagd: „Wie is mijn naaste?” Als antwoord op die vraag spreekt de Heere Jezus de gelijkenis uit, en eindigt met de vraag: „Wie was nu de naaste van den gene, die onder de moordenaars gevallen was?”

Terecht merkt de Schriftgeleerde op: „Ik denk hij die barmhartigheid aan hem deed.” Hier wordt letterlijk gezegd *niet* dat de mishandelde de naaste van den Samaritaan was, maar omgekeerd dat de Samaritaan de naaste van den mishandelde was. Voor zondaren bestaat eigenlijk geen liefde behalve wederliefde.

Jezus heeft als onze naaste jegens ons gehandeld. Al onze liefde behoort hem.

A. v. d. W. te N.

We lazten met genoegen uw zoo belangstellend als waardeerend schrijven. Wat betreft punt 1. *Vad. Gesch.*: We zullen daarop letten en 't zij op de vroegere wijs of anders trachten daarover meer meê te deelen.

2. *Misbruikte teksten*. Deze rubriek wordt bepaald voortgezet.

3. *Beoordeelen van boeken*. Hieromtrent kunnen we slechts herhalen wat we reeds meer zeiden; dat dit beoordeelen

kwalijk gaat wanneer men niet weet of de schrijvers of de uitgevers het wenschen. Men kan, als men 't wenscht, toch licht de moeite nemen een ex. te zenden. Wie beoordeelt moet soms ook iets verkeerd aanwijzen. Maar hoe licht ontstemt dat een ander, die dan, schoon verkeerdelijk, meenen zou dat men ongevraagd de gelegenheid had aangegrepen om hem eens de waarheid te zeggen.

Wat de *Vragenbus* betreft geeft ge een goed voorbeeld. Als nu DE LEZERS ook maar eens antwoorden zenden.

V R A G E N B U S .

1. VRAAG. Wanneer leefde Frederik Barbarossa en wat is ons van hem bekend?

ANTWOORD. Frederik I Barbarossa (Roodbaard) was de tweede keizer uit het Huis der Hohenstaufen. Hij werd geboren in 1121 en was de zoon van Hertog Frederik de Eenooigige van Schwaben. Hij volgde in 1147 dezen op in de hertogelijke waardigheid en in 1152 zijn oom Koenraad III in het keizerschap, poogde in 5 veldtochten (1154—1174) het keizerlijk gezag in Italië te herstellen, verwoestte Milaan (1162), leed den 29sten Mei 1176 bij Legnano eene nederlaag, daar hij door Hendrik de Leeuw in den steek gelaten werd, maakte in 1183 te Constanz vrede met de steden van Lombardije, waarbij aan haar het recht van onderlinge verbintenis en aan den Keizer het opperbewind toegekend werd, dwong in 1180 Hendrik de Leeuw tot onderwerping, beleende den Pfalzgraaf Otto von Wittelsbach met Beieren, deed in 1186 zijn zoon Hendrik in het huwelijk treden met Constantia, de erfdochter van den Normandischen Koning Roger van Apulië en Sicilië, ondernam in 1189 een kruistocht, versloeg de Seldsjoeken bij Philomelium en Iconium (1190) en verdrong bij den overtocht over de rivier Calycadnus bij Seleucia in Syrië op den 10den Juli 1190. Hij wordt geroemd als een edel, dapper en standvastig vorst, die echter veelal door trotschheid en heerschzucht geprikkeld werd. Hij bezat een middelmatige lengte, een wêlgebouwd lichaam, blond haar en een rooden baard, die hem zijn bijnaam bezorgde, — voorts een verwonderlijk geheugen en uitgebreide kennis. Met ijver bevorderde hij kunst en wetenschap en bracht gaarne hulde aan geleerde mannen, vooral aan geschiedschrijvers. Het volk, dat hem zeer genegen was, wilde nog jaren na zijn overlijden niets weten van zijn dood, maar verwachtte steeds, dat hij uit het Oosten zou terugkeeren. Die verwachting is later herschapen in de sage, dat de Keizer met geheel zijn Hof door tooverij gebannen is naar de onderaardsche gewelven van den burcht Kyffhäuser in den Beneden-Harz en eens zal terugkomen om de gouden eeuw voor Duitschland te doen aanbreken.

2. VRAAG. Wie waren de Nestorianen? Waar woonden zij? Welke was hun leer?

ANTWOORD. Nestorianen is de naam eener kerkelijke secte, alzoo geheeten naar haren aanvoerder Nestorius. Deze was eerst presbyter in Antiochië en werd in 428 patriarch te Constantinopel. Al dadelijk viel men hem lastig over zijne leer, dat het goddelijke en menscheijke in Jezus ook na beider vereeniging in één persoon een eigenaardig karakter behouden hadden, zoodat men Maria niet als moeder Gods, maar als moeder van Christus moest beschouwen. Cyrillus, patriarch te Alexandrië, beschuldigde hem, dat hij de beide naturen in

Christus in twee personen veranderde, en het Concilie te Ephese (431) verwierp de gevoelens van Nestorius. Hij werd van zijne waardigheid beroofd en van de éene plaats naar de andere gesleept, totdat hij in 440 in treurige omstandigheden om het leven kwam. Niettemin bleef de strijd over zijne leerstellingen nog wel 2 eeuwen woeden. De secte der Nestorianen, in 435 in Syrië ontstaan, vluchtte voor de vervolgingen der heerschende kerk naar Perzië, Mesopotamië en Arabië en behield naar haar voormalige woonstede en naar hare taal den naam van Chaldeeusche Christenen. Op het Concilie te Seleucia (500) brachten zij hunne leer, voorzoover deze van die der Katholieke kerk afweek, op bovengemelde wijze ter tafel, en omstreeks het jaar 544 ontvingen zij een kerkelijke wet van den bisschop Mar Aba. Als vertegenwoordigers van een weleer in Anti-ochië, Edessa en Nisibis bloeiende godgeleerdheid, tevens als beoefenaars der wijsbegeerte en der geneeskunde hadden de Nestorianen een belangrijken invloed op de geschiedenis der beschaving, en velen van hen bekleedden onder de Arabische heerschappij aanzienlijke staatsambten. In de 10de eeuw echter werd hun toestand minder gunstig; sedert dien tijd kwijnde de wetenschappelijke geest dezer secte, waarna eindelijk Tamerlan haar in geheel Azië vernietigde, zoodat slechts een gering overschot de wijk nam naar het gebergte van Koerdistan. Voorts werden onder verschillende Pausen pogingen aangewend, om de Nestorianen met de Moederkerk te hereenigen, weshalve er in 1551 onder hen verdeeldheid ontstond bij het kiezen van een bisschop. Een gedeelte ging over tot de R. K. kerk en vormde de Geünieerde Nestorianen, thans nog gewoonlijk Chaldeeusche Christenen genoemd. Zij tellen omstreeks 90.000 zielen, erkennen het gezag van den Paus en volgen den eeredienst der Grieksche kerk, terwijl hun patriarch gezeteld is te Diarbekr. De Niet-geünieerde Nestorianen wonen in Mesopotamië, Perzië en Syrië en beschouwen alleen doop, Avondmaal en priesterwijding als sacramenten, terwijl hunne geestelijken zich in den echt begeven; hun aantal bedraagt ongeveer 70.000. De Indische Nestorianen dragen, naar den apostel Thomas, den naam van Thomas-Christenen. De Nestoriaansche monniken en nonnen volgen den regel van den heiligen Antonius. Zij hebben een middelpunt in het klooster Hormoz.

3. VRAAG. Wat wordt met „heilanden” bedoeld, waarvan Obadja gewaagt in zijne profetie?

ANTWOORD. Bedoeld wordt het laatste vers van „De profeet Obadja.” „En er zullen heilanden op den berg Zions opkomen, om Ezaus gebergte te richten, en het koninkrijk zal des Heeren zijn.”

Ongetwijfeld is de naaste zin van deze profetie dat God door mannen als de Machabeën zijn volk verlossing, ook uit de macht der Idumeërs, zou zenden. Maar de ondergrond is steeds, en dus ook hier, dat er eigenlijk geen andere dan Messiaansche profetieën bestaan. De heilanden waren typen, ieder in hunne mate, van den waren Heiland, door wien eindelijk het koninkrijk des Heeren zal zijn; d. i. die de gansche aarde zal onderwerpen door de verovering met het zwaard des Geestes.

1. De doodstraf moet voorzeker op Gods bevel worden gehandhaafd, maar waarom werd deze aan Kaïn niet voltrokken, hij had het toch ook verdiend?

2. Moet het teeken van den regenboog ook als een sacrament worden beschouwd voor Noach?

3. Is er uit Gen. 7:21 en 22 af te leiden dat geen boomen en planten door den zondvloed zijn verdorven? omdat men leest dat de duif een afgebroken olijfblad in haren bek had en dat Noach een wijngaard plantte. Zie Gen. 8 en 9.

4. Waarin bestond het teeken van Jona, zie Luk. 11:29-32 en Matth. 12:39-41, in de prediking van hem, of dat hij in den walvisch was?

5. Waarin bestond het bouwen van de graven der profeten, zie Luk. 12:47; en kon de Heere Jezus hen daarom veroordeelen?

Uw vriend,
J. v. d. W.

N.

PRIJSVRAGEN.

We wenschen weder eenige Prijsopgaven uit te schrijven, die zoo we vertrouwen velen tot beantwoording zullen uitlokken. Men zij er indachtig aan dat goed, duidelijk schrift zeer gewenscht is.

1°. Wat dunkt u van de stelling: Het Nieuwe Testament is de sleutel tot het Oude en het Oude tot het Nieuwe. Toon daarvan de waarheid of de onwaarheid aan.

2°. Welke uitvindingen der laatste honderd jaren hebben belangrijke wijzingen in de maatschappelijke toestanden ten gevolge gehad.

3°. Een korte levensbeschrijving van twee Nederlandsche verkondigers des Evangelies, één hier te lande en een in onze bezittingen over zee (keuze vrij, mits de beschreven personen zijn uit de 18e of de 19e eeuw).

Men zette *onder* de antwoorden een spreuk of teeken, ook voorkomend *op* een omslag (gesloten) waarin de inzender opgeeft zijn naam, ouderdom en woonplaats.

Alleen van inteekenaren op Excelsior worden antwoorden ingewacht. Men geve op bij welken boekhandelaar men is ingeteekend.

Wie alle drie de vragen goed beantwoordt, ontvangt tot prijs een Ex. van

D. ALCOCK, Raymond Chalcondyles; of Rome in de vijftiende eeuw. Naar het Engelsch. Met zes platen. In stempelband . . . . . f 1.90

Wie twee van de drie vragen goed beantwoordt ontvangt als premie een Ex. van

J. P. G. WESTHOFF, Magister Philippus Melanchton. Met portret . . . . . f 1.20

Wie een der vragen goed beantwoordt, ontvangt als premie een Ex. van

JAN LION CACHET, Het huisgezin van den Hugenoot. Een verhaal uit den tijd van Lodewijk XIV. Met twee platen . . . . . f 0.60

De antwoorden moeten voor den 1^{en} Maart a. s. ingezonden zijn bij de uitgevers van Excelsior.

Excelsior

geïllustreerd Tijdschrift voor
Nederland's Jongelingschap en Volk

onder redactie van

A. J. Hoogenbick en J. A. Wormser.

Prijs per jaargang van 12 Nummers van 16 pagina's en 12 Nummers van 8 pagina's f 3.50.

De leden der redactie teekenen met hunne naamletters. Brieven, ingezonden stukken, vragen enz. franco in te zenden „Aan de Redactie van „Excelsior”, bij de Uitgevers HÖVEKER & ZOON te Amsterdam.

MARIA'S LOFZANG.

Menigeen, die Maria's lofzang leest met het oog op de heerlijke gebeurtenis, welke wij op het Kerstfeest weer bijzonder herdenken en die dezen lofzang in het harte gaf en op de lippen legde, zal zich met eenige verwondering afgevraagd hebben in welk verband dit lied wel staat met de geboorte onzes Heilands en — het antwoord schuldig gebleven zijn. Werkelijk, het ligt ook niet zoo voor de hand als bijvoorbeeld in de gedichten van Zacharias en Simeon. En toch wordt de moeilijkheid opgelost wanneer men de verschillende toestanden en de verschillende afstamming van de dichters in het oog houdt.

Zacharias, de priester, de vader van den heraut des Heilands, bezingt de verlossing, waarmede God zijn volk Israel bezocht heeft, een hoorn des heils oprichtende in den huize en het geslacht Davids. De hoorn, die als teeken van kracht en verlossing de altaren versierde, komt voort uit Davids koningsgeslacht. Volgens de profetie van Zacharias grooten naamgenoot, is daardoor de „raad des vredes” tusschen priesterschap en koningschap tot stand gekomen. Daardoor wordt de eed des Heeren Heeren aan Abraham vervuld en kan het volk zijnen God dienen „in ware gerechtigheid en heiligheid zonder vreeze.” Het kindeke Johannes gaat voor het aangezicht van den priesterkoning henen om den weg

voor hem te bereiden; voor hem die als de zon der gerechtigheid over het volk opgaat.

Simeon, de grijsaard, voor wien het licht des aardschen levens ondergaat, profeteert van het licht, dat zijne oogen nog gezien hebben, dat de heidenen zal verlichten en Israel tot heerlijkheid zal zijn; dat van Israel uitstroomt en de volkeren beschijnt.

Maar Maria's lofzang is als een krijgslied. Woorden, die men uit den mond van een mannelijken man zou verwachten, maar niet van de lippen eener teedere maagd. Zij verheugt zich in God haren Zaligmaker, die de nederheid (onze berijming heeft zeer goed: „den lagen staat”) zijner dienstmaagd niet in aanmerking heeft genomen, maar haar voorbeschikt tot moeder van den Messias. Die „grooten dingen” heeft Hij gedaan, die „machtig is en heilig is zijn naam,” en „wiens barmhartigheid van geslachte tot geslachte is over degenen die Hem vreezen.” En welke zijn de grooten dingen, die voortvloeien uit de grooten dingen Maria gedaan? Deze: „De hoogmoedigen in de gedachten hunner harten heeft Hij verstrooid.” „Machtigen heeft Hij van de tronen afgetrokken en nederigen er op verhoogd.” „Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld en rijken ledig weggezonden.” Door dat alles heeft Hij „zijn knecht Israel opgenomen om in eeuwigheid aan zijn verbond gedachtig te zijn.” En evenals Zacharias spreekt van het „heilig verbond, den eed aan Abraham,” wanneer hij melding maakt van den „opgang uit de hoogte,”

zegt Maria ten slotte dat dit alles uitvloeisel is van Gods „spreken tot Abraham en zijn zaad.”

Ge hoort in dezen zang het krijgslied van de *koningsdochter* uit Davids geslacht. Uit haar wordt geboren de ware David, de held die Edom alleen overwint; wiens eigen arm hem heil beschikt; die de pers alleen treedt; de Leeuw uit Juda's stam. De priester zingt van „*verdwaalden in de woestijn*, wier voeten gericht worden op den weg des vredes.” Simeon jubelt over de heerlijkheid van zijn volk Israel, niet verzwijgende dat die heerlijkheid uit de diepte der duisternis opkomt, wanneer hij spreekt van het zwaard dat door Maria's ziel zal gaan, en van den val veler in Israel. Maar de afstammelingen van zooveel koningen vestigt de aandacht van haar geheele ziel op een val die reeds beslist was, den val van haar geslacht, waaruit God door haar zoon het weer opricht. Hij komt „overwinnende en opdat hij overwinne.” God doet door hem „een *krachtig* werk.” Hij zal de dynastie van David weer tot eere brengen door te regeeren. In dienzelfden toon was de hoodschap des engels aan Maria gezet. „God de Heere zal hem den troon van zijnen vader David geven, en hij zal over het huis Jakobs koning zijn in eeuwigheid, en zijns koninkrijks zal geen einde zijn.”

Maria ontleent bijna al haar woorden aan gedeelten uit de psalmen en profetieën. De nedere staat, waarin haar geslacht is verzonken, heeft den koninklijken zin niet gedooft, die in iederen Israeliet, maar inzonderheid in een zoo bijzonder bevoorrecht stam kon leven en bloeien. Zij heeft een *historie* van eeuwen, en leeft daarin. En daarbij spreekt het vaste geloof van de maagd, die al de woorden Gods in haar hart bewaarde, uit haar zege-zang. Wat nog gebeuren moet, wordt door haar geschetst als reeds geschied. Zij draagt immers den Zoon onder het harte, door wien God dat alles verwerkelijken zal, door wien al die profetieën zullen vervuld worden? Door hem zullen de hoogmoedigen verstrooid worden; door hem die spreken zou: Leert van mij dat ik zachtmoedig ben en nederig van harte; den Koning die als Vredevorst zachtmoedig zijn intocht zou houden. Door hem zouden de machtigen van de tronen nedergestooten worden; door hem die zelf tot in eeuwigheid den troon bekleeden zou. Door hem zouden de rijken ledig weggezonden worden; door hem, die zaligspreken zou de armen van geest en de hongerigen naar de gerechtigheid. Niet alleen zou hij de verdwaalden op den rechten weg des vredes leiden, maar als machtig herdersvorst Israel zijn knecht „opnemen” en in zijne armen dragen.

Maria's lofzang brengt ons niet bij het kindeke in de kribbe. Hij doet ons op ons Kerstfeest jubelen: „Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven, en de heerschappij is op zijnen schouder, en men noemt zijnen naam Wonderlijk, Raad, Sterke God, Vader der eeuwigheid, Vredevorst.”

Die toon der overwinning past ons naarmate het einde der tijden nadert. Het schijnt soms of alles met Christus en het Christendom weer eindigen zal gelijk het begon: in een armzalige kribbe, omdat er nergens meer plaats is voor den Redder der wereld. Toch is het tegendeel waar. De nederige staat van Maria was eveneens profetie, voor haar grooten Zoon. Eens zal Hij in heerlijkheid als Rechter der gansche aarde op den wolkentronn gezien worden. Het eerste gloren des dageraads van dien heerlijken dag is de vroege morgen, waarvan ons Kerstfeest ons de gedachtenis doet vieren.

„Wachter, wat is er van den nacht?”

Wel is het nog nacht, maar toch is de morgenstond gekomen.

Laat óns dan wandelen als kinderen des lichts en des daags!

W.

ONS VOORGESLACHT IN DEN VREEMDE.

III.

(Slot.)

Het is hoogstwaarschijnlijk, zoo vervolgt Mej. v. d. Bilt, dat de meesten van onze Hollandsche voorouders zich hier gevestigd hebben tusschen de jaren 1650 en 1700. Wij worden tot deze stelling geleid, door de aantekeningen die wij vonden in koloniale stukken en kerkelijke notulen. Zij hadden de ondervinding, die opgedaan wordt bij de stichting van alle kolonies in nieuw ontdekte landen, en leden ontberingen, zoo wij boven beschreven hebben, als o. a. gebrek aan goed voedsel en goede huizen, vrees voor en lijden door aanvallen van Indianen en verwoestingen en van wilde dieren, waardoor men ook gestaag bedreigd werd. Als gij u zoudt verbeelden dat mooie Trijntje in die dagen, in haar nette kleeren, aan het spinnewiel zat te neurien:

„Zoo rijden de heeren,
Met hun mooie kleeren;
Zoo rijden de vrouwen,
Met haar bonte mouwen;”

dan vergist gij u grootelijks. Want mooie Trijntje had zwaar werk te doen. En als gij zoudt denken dat de goede huisvrouw in die dagen, als zij den kleinen Klaas in zijn mahoniehouten wiegje in slaap wiegde met te zingen:

„Trippe trappe troontjes
De varkens in de boontjes;”¹⁾

¹⁾ Een Holl.-Amerikaan teekent hierbij aan: Wij doen opmerken, dat dit niet door de schrijfster voor ons, die nog maar pas hier zijn, geschreven is. Neen, het is voor de afstammelingen van die eerste nederzetteren van 1620 tot 1700 geschreven; voor die rijken en grooten van de stad en staat New-York, New Jersey, enz. De bedoeling

nergens anders over had te denken, dan hebt gij geen denkbeeld van het leven in de koloniën in die dagen. Het werk van dezen tijd is kinderspel, in vergelijking met het dagelijksch werk van de vrouwen — onze grootmoeders, die toen het zware werk verrichtten, voor de genoegens die wij nu mogen genieten.

En, wat betreft onze overgrootvaders, wel, die leidden ook geen leven van genoegens en gemak. Laat mij eens wat voor u kopiëren uit de wetten van New-York van 1702: „Voor het dooden en uitroeien van wolven, wilde katten en ander ongedierte: elk persoon of personen, vrij of slaaf, Christen of Indiaan, die wolven of hare jongen zal dooden of uitroeien, of wilde katten of hare jongen, of vossen en hare jongen, eekhoorns, kraaien, merels en hare jongen, in de Counties Suffolk, Queen en Kings, zal tot loon ontvangen voor iederen gedooden wolf, de som van vijf pond sterling in koloniaal geld.” Het bedrag werd geregeld in verhouding voor de jongen, naar hunne grootte, en ook in verhouding naar de verwoestende eigenschappen van het andere ongedierte. Dit was voor Long-Island, grenzende aan Manhattan, dat wij beschouwen moeten als het beschaafde middeldeel van het Amerika van dien tijd, met uitzondering van New-England.

Maar het was niet alleen op Long-Island dat de wolven en wilde katten rondslopen, want ook in andere gedeelten van Nieuw-Nederland, zooals in de Counties Westcheater, Albany, Ulster, Dutchess, Orange en Richmond, waren bepalingen gemaakt voor het uitroeien en dooden van wolven en panthers. Gij kunt denken, dat de landbouw, onder zulke omstandigheden, gepaard ging met vele en groote moeilijkheden. Om u dit te doen inzien heb ik afschriften genomen van die oude wetten, om te toonen waar zij al mede te kampen hadden.

Heeft iemand van onze lezers ooit iets gehoord uit den mond van oude menschen van het „schemeravond houden?” Het woord bedoelt tusschen licht en donker. Vóór de uitvinding van gas, wanneer een helder houtvuur op den haard brandde, dan was men gewoon rondom den haard bij elkander te komen,

van de schrijfster is, om *hun* hunne afkomst voor oogen te houden, dat zij zich om hunne afkomst niet behoeven te schamen. Neen, integendeel, zij behooren er roem op te dragen. Zie, dat was de bedoeling van Gertrude L. Van der Bilt in haar schrijven. Ik heb vroeger wel eens menschen hooren spreken van die „Duitsche Kerk” in het Oosten. Door onwetendheid meende men dat „Dutch” (Nederl.) moest toch wel Duitsch wezen.

Niemand zal nu toch meer kunnen denken dat onze hier beschreven voorouders Duitschers waren. Dan, het woord „schemeravond”, zooals zij dit in dit stuk heeft, heeft zij zuiver overgenomen. Ook in mijns vaders huisgezin gebruikten wij ditzelfde woord, in denzelfden zin, en ik kan mij ook nu nog herinneren welke genoeglijke schemeravonden wij toen gesleten hebben. Was het niet met spreken, dan toch met zingen van bekende verzen uit de psalmen en gezangen.

om over de voorvallen van den dag te praten, en als er dan een buurman inkwam en zich bij den familiekring aansloot, ziet, dan noemde men dat „schemeravond houden.” Ik heb mijn oude grootmoeder hooren vertellen hoe zij toen schemeravond hielden, en ik dacht hoe genoeglijk dat moet geweest zijn voor die eerste nederzetteren, wanneer eens nieuwe landverhuizers in hun midden kwamen en zich bij hen aansloten, en zij hun dan vertelden in die lange winteravonden wat er op de reis was voorgevallen, en hoe de zaken in het oude vaderland stonden.

En, nadat men gesproken had over vrienden en betrekkingen, over de kanalen, de dijken, de windmolens en de stormachtige Noordzee, ben ik vrij zeker dat het gesprek een wending nam, en men begon te spreken over het roemrijk verleden; dat terwijl de goede huisvrouw, zat te breien, en met haar voet den wieg aan den gang hield, de kinderen, met mond en oogen open, zaten te luisteren naar haar, wanneer de nieuw aangekomen gasten spraken met grootvader en grootmoeder over het bloed dat gestroomd had te Haarlem, Zutphen en Alkmaar, de belegering en hongersnood te Leiden, hoe de Heere uitkomst gaf en eindelijk overwinning deed volgen. De kinderen hoorden met verwondering naar alles wat er gezegd werd, durfden nauwelijks adem halen, opdat vader hen maar niet zou bemerken en ze dan naar bed sturen. Want zij waren gewoon om vroeg in den avond naar hunne bedjes gezonden te worden, maar nu waren zij gelukkig door de drukte vergeten, nu de roem van het vaderland al de harten had ingenomen. De arme omgeving van de kolonisten werd geheel uit 't oog verloren, bij het hooren van de groote daden van de stadhouders, de burgemeesters en den gewonen soldaat, die in dien wonderlijken oorlog gevochten hadden. Dat alles vervulde hunne harten met dankzegging, en verhief hunne gedachten zoo, dat zij hun armoede en hun harden arbeid, en de nederige omstandigheden waarin zij verkeerden, vergaten.

Maar wij kunnen niet langer verkeerden boven op de bergen. Wij komen spoedig weer tot de dingen, die heel gewoon zijn. Na een poosje in stilte uit de lange pijpen gerookt te hebben, kwamen zij weder tot het dagelijksche, en de oudere nederzetteren begonnen aan hunne gasten te vertellen welke de vooruitzichten op brood waren in de nieuwe wereld. Wij twijfelen er niet aan, of ze hebben ook verteld van wolven en wilde katten en van dat ander ongedierte, en dan, om hunne gasten niet te ontmoedigen, begonnen zij de wonderen van hun nieuw huis te beschrijven; de menigvuldige visch in de inhammen en rivieren; de mosselen en oesters — sommige een voet lang! En aangaande de fruit — de perziken waren zoo overvloedig dat zij er de beesten mede mestten, en ze vielen in zulke hoeveel-

heden van de boomen, dat de grond er als mede bezaaid was, en men geen stap kon doen zonder er een te vertreden. Appelen waren niet alleen groot, maar volop, en in ieders kelder kon men als 't ware appelwijn, voor dagelijksch gebruik bestemd, aantreffen. Een schoon stuk hertenvleesch, dertig pond wegende, werd gekocht voor vijftien stuivers Hollandsch geld. Wilde kalkoenen en ganzen, heerlijk van smaak, konden voor een geringe som gekocht worden. Op Long-Island waren de watermeloenen overvloedig en goedkoop, en bij groote schuitladingen werden ze naar de markt op Nassau-eiland gebracht. Tot 1633 werd met karakteristieke gehechtheid aan hunne vroegere hoofden, Manhattan nog Nassau-eiland genoemd. En geen wonder, de leeuw van Nassau prijkte op het wapenschild van den Prins van Oranje.

Zoo ziet gij, dat na verloop van tijd de nederzeters in betere omstandigheden kwamen in hun omgeving — brood in overvloed, zooals zij dat gewoon waren geweest in Nederland. Een langen tijd was het verkeer tusschen de verschillende nederzettingen zeer ondoelmatig, en de meest verziende, in dien tijd, kon nooit gedroomd hebben, van wat wij thans onder den naam van „snel vervoer” bedoelen. Het verkeer tusschen New-York en Brooklyn, werd in dien tijd verricht door middel van armzalige roeibooten. Wanneer iemand wilde oversteken om zaken te verrichten, of voor plezier, werd hij, die met het overbrengen van dezulken belast was, door middel van een hoorn, die aan den tak van een boom hing, tot zijn plicht geroepen. Wanneer wij nu over de Brooklynbrug gaan, laat ons dan nog eens denken aan onze vaders en moeders en aan den tijd toen zij een roeier moesten roepen om hen over te brengen. Stelt daar dan tegenover het verkeer tusschen New-York en Brooklyn van thans: de roeiboot van dien tijd, en de majestueuse brug van het heden, en, welk een contrast tusschen het heden en het verleden openbaart zich dan! De achtergrond, wemelende als het ware van wolven en wilde katten, maakt het contrast nog niet sterker. De vergelijking dier ranke roeiboot van het verledene, waarvan onze voorvaders zich moesten behelpen, met die kolossale brug van het heden, waarvan wij ons kunnen bedienen, maalt het verschil in de sterkste kleuren.

De oude boerenhuizen, die nu nog staan langs de Hudson in New-Jersey en Long-Island, waren tot gemak welingerichte woningen. Zij vertegenwoordigen juist geen schoone bouwkunst zoo als nu, maar zij stellen voor: een tehuis „van volop en gemak” en een leven van vrede en vergenoegdheid, als een logisch gevolg van een leven van eerlijke werkzaamheid.

Het zware, steile dak is het karakteristieke van deze huizen. Wij hebben er maar zeer weinige gezien, die dit niet hadden. Er waren somtijds ven-

sters, die vooruitstaken in het dak, wat een breking gaf in de steilte, en versche lucht voor de bovenkamers. In de allereerste van deze woningen, zoover ik mij herinneren kan, of zooals mij verteld is door anderen, was geen voorportaal, maar de voor kamers waren groot, en iedere kamer kwam uit in een doorgang, die uitliep op een lage stoep. Als er vleugelgebouwen aan waren, dan was het de keuken of kookkamer. Keukens in de onderhuizen waren toen onbekend. De huisvrouw zou in het toezien op de bedienden, en om orders te geven om het eten klaar te maken, nooit haar toestemming gegeven hebben om zoo veel van haar tijd te verslijten half beneden gronds in de vochtige keuken.

In de vroegste tijden, toen er nog slaven werden gehouden, hadden zij slavenkeukens, kleine gebouwen verbonden aan de groote keuken, die natuurlijk geheel onder het beheer van de vrouw des huizes stonden. In die keukens hingen rijen van gladgeschuurde potten en pannen aan den wand en de vloer was met zand bestrooid. Dat moge nu vreemd schijnen voor ons, maar ik kan het mij nog zeer goed herinneren, hoe dat schoone witte zand van den zee-kant over den versch geschrobden vloer werd gestrooid. Den volgenden dag werd dat geveegd, en dan werden er met den bezem figuren in gemaakt, gelijk die van een tapijt. Of dit ook plaats had in de huizen, die op verren afstand van de zee gelegen waren, daar dit witte zand niet zoo gemakkelijk is te verkrijgen, moet ik bekennen niet te weten. Misschien kan iemand uit de Hollandsche huizen in het noorden van den staat New-York of Pennsylvanië ons dat wel eens vertellen.

De groote vuur- of haardsteden waren groot genoeg om er een geheelen boomstam op te leggen; hiertoe werd meestal noteboomenhout gebruikt, dat met ijzers in zijne plaats werd gehouden. Vooraan waren kleinere stukken hout, terwijl de ruimte dan werd aangevuld met spaanders enz. Dit eenmaal in den brand zijnde, gaf een heerlijk vuur, zoo zelfs, dat de geheele keuken door de vlammen werd verlicht. Wij lezen van de zeer kleine keukens, waar de Franschen hun eten klaar maken, om het overige van het huis te houden voor gezelschappen en bewoning. Het is mij wel eens voorgekomen of dit niet het verschil zou uitmaken tusschen hen en ons. Ons volk maakte van deze genoegelijke keukens de vergaderplaats van het huisgezin. Het was het middelpunt van het familieleven. Rondom deze groote vuren op de haardstede, kwamen zij in den schemer-avond om te praten over de voorvallen van den dag, de burens misschien ook. De kinderen zaten dan in den hoek bij den schoorsteen te praten, en de vader en de grootvader rookten hunne lange pijpen, die zij aanstaken met een stuk brandhout, van den haard genomen. Later in den avond kwam de kan met appelwijn, mandjes met appelen en noten voor de kinderen om te kraken, en een

bord met versche vetbollen (oliekoeken?). Hier moeten wij nog invoegen, hoe wij er zeker van zijn, dat het voorschrift om deze bollen te maken, — waar de New-Englanders zooveel van houden en die bij hen zoozeer in gebruik zijn — eerst verkregen is van de Hollanders waaronder zij verkeerden. De oliekoek is niet van Engelschen oorsprong, maar zeer stellig Hollandsch. Doch hunne gasten hielden er zooveel van, dat, toen zij in New-England kwamen, zij het ook beproefden, en zij de bollen op hunne tafels hadden het geheele jaar door. Maar de Hollanders maken deze koeken nooit gedurende het voorjaar of den zomer, en ook niet in den vroegen herfst; niet voor den slachttijd, wanneer zij versch vet bekwamen om ze daarin te koken(?) Dit is maar een uitstapje.

Daar wij nu terug gaan tot het aangename en gezellige van de oude Hollandsche keuken, moeten wij opmerken, dat dit niet had kunnen zijn als er geen andere keukens geweest waren voor de dienstboden, waarvan wij spraken. Er waren een aantal kleurlingen in ieder huisgezin als dienstboden. Zij waren slaven, maar het was een zeer lichte slavernij. Zij hadden een keuken apart, en, indien niet aan het huis verbonden, toch altijd maar eenige voeten er van verwijderd. Ik zelf kan mij niet herinneren dat zij gebruikt werden, maar ik weet van verscheidene die nu nog staan. Het is zeer waarschijnlijk dat al het ruwe huiswerk in deze keukens gedaan werd, terwijl de groote keuken, met hare kast vol Delftsche waren, de tinnen bordjes, en het andere glinsterend blikwerk, het knappende avondvuur in dat gedeelte van het huis was, dat bij de Engelschen de „sittingroom,” huiskamer, genoemd wordt.

Het verschil in die twee keukens is het karakteristieke, omdat de huisvrouw het opzicht had over al het werk, en ook van de Hollandsche gastvrijheid, waarvan eten en drinken een voornaam gedeelte uitmaakte. Ik heb mij somtijds verbeeld — misschien is het maar verbeelding — dat de Hollandsche keuken de laatste voorstelling was van het leven in het huisgezin, in vroegere, ruwe tijden in Europa, toen het werk niet beneden de waardigheid was van de huismoeder, en toen de vader heer was, naar de oudste overlevering, en op ietwat onbeschaafde manier zijne gastvrijheid toonde, 't zich vroolijk makende in zijn barons-verblijfplaats. De groote keuken was het voornaamste vertrek van den Hollander. De zeer lage zolderingen, die wij zien in al deze Hollandsche huizen, doen ons denken aan de koude winters en koude huizen, alleen verwarmd door open haardsteden, de buiten- en slaapkamers ijskoud, in 't midden van den winter, en dan alleen door kaarslicht verlicht. Wij, die in dezen tegenwoordigen tijd van gemak en genoegens, ons mogen verheugen in het bezit van fornuis- en stoomverwarming, van gas- of ander heerlijk lamp-

licht, kunnen ternauwernood begrijpen, hoe het daar gesteld zou zijn geweest, hadden zij huizen gebouwd met hooge zolderingen.

Dit Hollandsch volk bouwde huizen voor gemak en warmte, geen paleizen om er mede te pronken. Zij waren een huiselijk volk. Zij hadden hunne vrouwen en kinderen lief, en de familiebanden waren bij hen zeer sterk.

Hebt gij er wel eens over nagedacht, als gij die oude Hollandsche namen laast, wat een teeder verkleinwoord een deel uitmaakt van elken vrouwelijken naam. Deze namen zijn nu onder ons geheel verdwenen. Geen moeder zou er nu aan denken om haar pasgeborene dochter zulk een naam te geven, en toch, nog maar twee geslachten terug, toen waren zulke namen algemeen. Ziet slechts de oude registers, de oude testamenten, de grafsteenen op de oude kerkhoven bij de Hollandsche kerken, en de familiebijbels na, en welke namen vinden we daar? Immers, dan zien wij geen Ellen, Jane, Louisa, neen, en nog minder Glady's, Gwendolen, Maud, Edith of Ethel. Geene van die. Het is Annetje (Anne), Jannette (Jane), Elske (Alice), Grietje (Margaret), Leentje (Helena), Adriaantje (Adriana), Femmetje (Phebe), Geertje (Gertrude), of Trijntje (Catherine).

De laatste lettergreep van al deze namen toont het Hollandsche verkleinwoord aan. In dit verband drukt de uitgang van het woord een zeker teeder gevoel uit. Het voorwerp werd geliefkoosd. Er wordt iets door aangeduid, hetwelk bemind en beschermd moet worden. Gij merkt, er was een zeker grootmoedig, ridderlijk gevoel bij deze mannen, en zij beschouwden de vrouwen met een gemengd gevoel van liefde en hoogachting. Geschiedschrijvers zeggen ons, dat de reinheid der zeden onder de Hollanders moet worden toegeschreven aan den weldadigen invloed der vrouwen.

Nu, daar wij toch over namen spreken, let nu ook op het onderscheid van de namen der mannen in het verleden en nu. In de oude registers vinden wij: Adriaan, Barend, Bram, Dirk, Diederik, Evert, Hannes, Hendrik, Johannes, Joost, Lambert, Laurens, enz. De namen, evenals zij die ze gedragen hebben, worden niet meer gevonden. Als er zijn, die nu nog naar die waardige mannen genoemd zijn, is het verborgen onder en door de overbrenging in het Engelsch. Het is juist dat nu alzoo gedaan wordt, maar als wij terug zien in het verleden, vergeten wij dan niet die namen, zoowel als degenen die ze gedragen hebben, in eere te houden, want gij hebt geene reden om u over uwe Hollandsche voorvaderen te schamen.

Op zeer schoon en kostbaar papier, met de namen er fraai op gegraveerd, ontvangt gij in onze dagen de uitnoodiging tot de bruiloft, van de aantrekkelijke jonge juffer, wier naam den laatsten tijd op aller lippen was. De schrijver en de nieuwsbladen

weten het publiek te verhalen, dat deze bruid een afstammeling is van de oude Knickerbocker familie, wier rijkdom en hooge stand algemeen bekend is. (Het is toch bijna om over te glimlachen dat de naam, dien Washington Irving gebruikte om zich vroolijk te maken over die eenvoudige Hollanders, nu voorondersteld wordt een eere naam te wezen!)

Maar laat ons tot het verleden terugkeeren, en zien hoe de voorvaderen, of deze oude Knickerbocker familie, zulke gebeurtenissen regelden. Wanneer Jannetje en Dirk zouden trouwen, en zij waren van de gegoeden, dan gaven zij een groote bruiloft. De Hollanders houden van groote bruiloften. Iedereen werd dan uitgenoodigd, de familiebetrekkingen, de arme zoowel als de rijke. Daar was overvloed van alles, want de voorbereidselen tot dit feest waren reeds dagen tevoren begonnen. Ik wenschte dat ik ook melden kon dat zij geheel-onthouders waren. Maar dit zou hen te veel vóór hun tijd hebben doen zijn. Laat ons ten minste hopen dat zij matigheidsmannen waren, ook bij zulke gelegenheden, in een tijd toen het geene zonde gerekend werd om zich aan het tegenovergestelde schuldig te maken.

Natuurlijk waren daar lange pijpen in overvloed voor de oude lieden, en ongetwijfeld werd er door het jonge volk met een levendigen stap gedanst, en niet, zooals nu, op die langzame glijdende manier. Wij zijn er zeker van dat het geen zondige dansen waren. Buiten twijfel werd het begeleid door muziek op de viool, en hunne neger-slaven waren de muzikanten. Maar dit schrijf ik niet als historie-schrijver; het is alleen een invoegen van herinneringen aan winteravond-vertellingen, verhaald door de geliefde oude grootmoeder. Wij zijn echter meer zeker van 't geen de kleeding aangaat, dat is te zeggen, als wij niet al te ver teruggaan. De bruid was gekleed in een mooien satijnen rok, die het voorste gedeelte van het bovenkleed uitmaakte, 't welk van een andere stof en kleur was. Knickerbockers (zooals die nu genoemd worden) met kniegespen en schoengespen, en lange jassen, zooals wij die zien op de oude schilderijen, was de modekleeding van de mannen. De dominé, die de huwelijks-ceremonie voltrok, droeg misschien een Geneefsche toga, en de „juffrouw” was de eere-gast.

Wat de eerste huwelijksreis aangaat, wij twijfelen er aan of zij ver was. Want het grootste gedeelte van den staat New-York was een wildernis, en de wilde Indiaan was altijd gereed aanvallen te doen op iedereen, die het waagde buiten de grenzen van de kolonie zich te begeven. Mijn lieve jonge vrienden! die nu een zomervacantie hebt, of een huwelijksreisje naar Europa doet, uwe overgrootmoeder reed achter op het paard naar het naaste dorp, of dacht dat zij een groote reis deed, als zij somtijds ging van New-York naar Esopus, of als het was van Albany, indien zij zoo ver durfde, naar Schenectady.

Met begrafenissen was de toeloop van menschen juist zoo groot als bij huwelijken, want elke vriend en bekende van den overledene werd er verwacht. Omdat de afstand soms ver was, zoo werd er een tafel voor de bezoekers gedekt. Zij rookten hunne lange pijpen en, het spijt mij het te moeten zeggen, dronken Hollandschen jenever. In betrekking tot zulke gevallen kunnen wij in onze dagen van vooruitgang spreken. De doodkisten dier dagen waren echter veel eenvoudiger dan thans. Er werd bij zulk een begrafenis, wel is waar, een geregelde lijk-predikatie gehouden, maar geen gezang had er plaats, en misschien ook geen toespraak en gebed bij het graf. De dragers bestonden uit de beste vrienden van den overledene, en zooveel mogelijk van dezelfde jaren. Aan deze dragers werden zwarte handschoenen gegeven of anders zwarte zijden zakdoeken, en ook somtijds als het een voornaam persoon was, linnen halsdoeken. Deze werden dan vastgemaakt op den schouder en onder den anderen arm door gedaan, zooals wij dat nu somtijds bij die gelegenheden te zien krijgen.

Op de oude kerkhoven rondom de kerken, vinden wij de grafschriften in de Hollandsche taal. Zij komen mij voor indrukwekkend en verheven te zijn, veel meer dan hoogklinkende opschriften, die wij somtijds lezen op de oude grafsteenen der Engelschen. „In den Heere ontslapen,” zoo vinden wij daar veel. Of wij lezen: „Hier ligt begraven 't lichaam van .....” of: „Hier rust het lichaam ....,” en dan volgt de datum van geboorte en overlijden. In bijna ieder geval kan men opmerken, dat zij in gedachten wilden gehouden hebben de onsterfelijkheid der ziel, doordat zij wilden te kennen geven dat het alleen 't stoffelijk deel is, 't welk daar in den schoot der aarde rust. Het is een groot verschil bij de afgekorte grafschriften nu, met alleen de datums van geboorte en overlijden er onder. Dat was meer een vertoeven bij die grafschriften, zooals onze vaders het deden; het is meer indrukwekkend, zoo ik meen. Zij schijnen mij en u aan te spreken als zij zoo teeder zeggen, hier hebben wij het stoffelijk overschot begraven van onze geliefden. Zij rust hier. Hij rust hier. Zij wijzen ons naar den hemel alwaar de ziel is heengegaan. Wanneer de weduwe bij haren man ter ruste ligt, dan hebben zij het opschrift zoo, bijv.: „Hier ligt begraven het lichaam van Fennetje, huisvrouw van den overledene (des mans naam) geboren den (datum) overleden den (datum) oud zijnde (het getal jaren, maanden en dagen.)”

Wij, in onzen tijd, zijn in te grooten haast om ons met maanden en dagen, evengoed als met jaren en zulke zaken, te bemoeien. Het was het karakter van dien tijd om het kleine niet te vergeten. Wij willen niet zeggen dat zij grooter geloof hadden dan wij, maar zij hielden er van om hun geloof ook uit te drukken in hunne grafschriften. Zij wilden

te kennen geven, dat de geliefden, die zij aan het graf hadden toevertrouwd, gestorven waren in het heerlijk geloof „eener zalige opstanding.” Een oud kerkhof in de omgeving eener kerk, komt mij voor een meer indrukwekkende rustplaats te wezen dan een mooigemaakte begraafplaats van den tegenwoordigen tijd. Het komt mij voor, dat, waar zij de onsterfelijkheid der ziel hebben hooren prediken, zij daar hunne laatste rustplaats wenschten, daar waar de oude kerk de wacht over hen houdt. Van den predikstoel werd hun het onsterfelijke voorgehouden, en het leven aan de overzijde van dood en graf. De opschriften op de bruine grafzerken geven een antwoord op hetgeen zij daar geleerd hebben, als zij te kennen geven het geloof dergenen, die daar begraven liggen, in hunne eigenaardige woorden, hopende op „een zalige opstanding.—”

[De schrijfster van deze stukken is eene dame van bijna 70 jaren oud. Zij is woonachtig te Flatbush. Haars mans naam was of is Van der Bilt; haar eigen naam is Lefferts, en zij is ongetwijfeld van vaders- en moederszijde van Hollandsche afkomst.]

DAAR ZIJ LICHT.

Daar zij licht! was het woord des Heeren,
Toen Hij èn aarde èn hemel schiep,
En wat zijn almacht zou regeeren,
Als met een wenk in aanzijn riep.
't Was somber, duister hier beneden,
Het al gehuld in zwarten nacht;
Maar Hij, Hij was in 't grijs verleden,
De God van leven, licht en kracht.

Hij sprak: Het zij! toen werd ze, de aarde,
Een wereld, wentlend om heur as;
Hij, die zijn almacht openbaarde,
Spreekt en 't geschiedt, beval en 't was.
Hij gaf ten woon ze u, mensch, deze aarde,
Een stip ja, in het groot heelal,
Maar in zijn oog van eeuwge waarde,
Die straks zijn naam verkonden zal.

Wij vielen — maar de God der krachten
Sprak weêr: Daar zij licht! tot ons heil.
Hij brak den raad der helsche machten,
In liefde, zonder perk noch peil.
Het licht waarop al de eeuwen wachtten,
De Morgenster is opgegaan,
En in dien schoonsten aller nachten
Kondt de engel eeuwge blijdschap aan.

Wat blinkend licht, wat heldre stralen,
Der sterren pracht verbleekt tot niet,
De Vorst wil van zijn zetel dalen,
Hij komt — het wonder is geschied—,

Hij, dien de heemlen niet omvatten,
De wijsheid, grootheid, almacht saâm;
Hij komt met ongekende schatten,
Want Zaligmaker is zijn naam.

Heft aan! heft aan! gij englenkoren,
Het Hosianna klinkt omhoog.
Zoudt gij Hem 't welkom niet doen hooren?
Hij wischt de schreiende oogen droog.
Snelt aan, belaadnen en vermoelden,
Die tot Hem komen, schenkt Hij rust,
Hij slaakt de keetnen, die u boeiden, —
Gelooft, zijt op zijn trouw gerust.

Raad, Sterke God, der eeuwen Vader,
De Vredevorst is onze Heer;
Komt, zondaars, hoort, treedt toe, komt nader,
Nu is er vrees noch scheiding meer.
Nu Hij, de Heere driemaal heilig,
Komt tot het schuldig menschenkind,
Nu zijn wij in zijn handen veilig;
Hij is het die de ziele mint.

Woon Gij dan, Zuigling, in ons midden,
Gij teeder wicht van Efrata,
En zoo wij in het stof aanbidden,
Dan schenke uw Geest ons Gods genâ.
Juich, hemel, juich en jubel, aarde!
Gij feestgenooten, zijt verblijd!
Hij, de in het vleesch geopenbaarde
Heeft ons deez' vreugdgedag bereid.

Doch zien wij 't meest niet naar den hoogen,
En luistren naar het lofgeschal,
Dat ruischend door de hemelbogen
Een echo geeft door 't groot heelal.
Zien wij het meest ook niet op de englen,
Die, zwevend in het firmament,
Het: Eer zij Gode! jublend menglen,
En maken 't heil der aard bekend.

Maar onze blik zij nu naar de aarde;
Wij staren, toeven in dien stal,
Waar (wie die 't ooit naar recht verklaarde?)
Hij ligt, de vorst van Gods heelal.
Een houten krib heeft Hem gedragen,
Den God des lights, den God der kracht,
En om het eeuwige welbehagen
Is ons in Hem het heil gebracht.

Buigt u in 't stof, knielt voor Hem neder;
Dat Kind in doeken daar gehuld,
Dat brengt u tot den Vader weder,
Betaalt voor u bij God uw schuld.
In Adam waren wij verloren,
Gods heiligheid eischt billijk straf;
Doch zie — de Redder werd geboren,
Hij, die voor ons zijn leven gaf.

Enmaal komt Hij als Rechter weder,
Gezeten op den wolkenroon,
Dan buigt de wereld voor Hem neder,
Voor Hem d' almacht'gen, eeuw'gen Zoon.

Wanneer Hij opent, wie zal sluiten;
Maar als Hij sluit, wie opent dan?
Volvoerder van Gods raadsbesluiten,
Is Hij, van God verkoren Man.

Wie is er waardig om te ontvangen
De rijkdom, wijsheid, eer en kracht?
En 't antwoord lost zich op in zangen:
't Is Jezus, die het al volbracht!

Daar zij licht! was het woord des Heeren,
Toen Hij het al in aanzijn riep.
Het duister moest in licht verkeeren,
Voor Hem, die licht en duister schiep.

Heer, zijn wij nog in 't droevig duister,
Gij, die steeds wonderen verricht,
Spreek weder: (en de ziele fluister:
Heer, ik geloove!) Daar zij licht!

De Steeg.

A. J. G. ADMIRAAL.

UIT HET LEVEN.

Echtscheidingen.

Een Engelsch parlamentslid geeft in de *New Review* een statistiek der echtscheidingen voor Europa. In Engeland komt een echtscheiding voor op 577 huwelijken, in Rusland een op 450, in Schotland een op 331, in Oostenrijk een op 184, in België een op 160, in Hongarije een op 145, in Zweden een op 134, in Nederland een op 132, in Frankrijk een op 62, in Denemarken een op 36, in Italië een gerechtelijke scheiding op 421.

Wat de groote steden in Europa betreft, staat Berlijn bovenaan, met de verhouding van een op 17. In Amerika is echter een graafschap in den staat Connecticut, waar van de 6 huwelijken één ontbonden wordt!

Een geval van echte Aziatische melaatschheid is ontdekt in het westelijk gedeelte van Grand Forks County, Noord Dakota. Het slachtoffer is een 17jarige Zweedsche jongen, Jena Olsen, genaamd. De ongelukkige is wees en werd bij zijn oom grootgebracht. Toen de geneesheer verklaarde dat de jongen aangetast was door echte melaatschheid, zette de oom den ongelukkige de deur uit. Hierop namen hem de „County Commissioners” onder verzorging en deze brachten hem naar het hospitaal. Zoodra men echter in het hospitaal den aard der ziekte ontdekte, bood het geheele personeel hun ontslag aan, en verklaarde zich terzelfder tijd bereid

dit in te trekken, indien de melaatsche jongen verwijderd werd. De Commissioners besloten daarop een hut te bouwen op een afgelegen stuk lands en daar zal de ongelukkige genoodzaakt worden om alleen te wonen.

Jezus stierf voor mij.

Toen Spurgeon wegens langdurige krankheid naar Mentone zou gaan, zeide hij tot een zijner vrienden: „Broeder, ik geloof dat ik nu heenga om daar te sterven. Het kan Gods wil zijn mij nog te herstellen, maar wat er ook gebeuren moge, de wil des Vaders geschiede!”

Wij bleven, zoo verhaalt die vriend, eenige oogenblikken zwijgend elkander aanzien. Toen zeide Spurgeon: „Wat zouden al mijn theologische stelsels mij baten, nu ik ga sterven?” — En met een vroolijk helderen blik voegde hij er bij: „Broeder, mijn theologie is buitengewoon eenvoudig geworden, maar zij is mij geheel voldoende. Zij laat zich samenvatten in vier kleine woorden. Die mogen wellicht niet genoeg zijn om te prediken, maar om te sterven zijn zij voldoende. De vier woorden zijn: *Jezus stierf voor mij*. Dat is genoeg, broeder!”

De grootste oliebron in de Vereenigde Staten.

De grootste oliewel in de Vereenigde Staten werd onlangs door de gebroeders Kirkbride te Toledo in Ohio gegraven. De wel is ongeveer vier mijlen ten Zuid-Oosten van Gibsonburg gelegen en binnen twee honderd voet van een andere, bijna even groot, ook pas door de gebroeders Kirkbride voltooid. Toen men een diepte van veertien honderd voet bereikt en nog niet het minste teeken van olie bespeurd had, meende men dat de zaak mislukt zou wezen. Eensklaps echter bemerkte men dat de boor begon te rijzen en dat de touwen slap hingen. Eer men het gereedschap kon verwijderen, steeg er een stroom olie hoog boven de hijschmachine op. Men schat dat deze put dagelijks gemakkelijk 2000 vat olie zal opleveren, waardoor hij de grootste in de Vereenigde Staten zal zijn!

V R A G E N B U S.

Daar er tegenwoordig velen zijn die de waarheid bestrijden en het Christendom voor bedrog verklaren, zoudt u mij zeer verplichten door, zoo mogelijk, eenige boeken te noemen die daartegen de noodige bewijzen bevatten.

W. J.

ANTWOORD. Als de meest geschikte voor hen die geen al te uitgebreide werken kunnen lezen noemen wij:

1. NEWTON. Het ongelooft de grootste krankheid.
2. CUMMING. Is het Christendom uit God.
3. DE LIEFDE. Waarschijnlijkheid of zekerheid.